

Αρχική σελίδα>Προσφυγή στη δικαιοσύνη>Πού και πώς>Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει;**Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει;**

Εάν εμπλακείτε σε αντιδικία σε υπόθεση όπου δεν αφορούν όλα τα δεδομένα της υπόθεσης την ίδια χώρα, πρέπει να εντοπίσετε το εφαρμοστέο δίκαιο βάσει του οποίου το δικαστήριο θα αποφανθεί επί της ουσίας της υπόθεσης

Όσο διευρύνεται το διεθνές εμπόριο και τα ταξίδια, τόσο αυξάνεται και ο κίνδυνος να εμπλακεί μια εταιρεία ή ένας ιδιώτης σε διαφορά διεθνούς χαρακτήρα. Αυτός ο διεθνής χαρακτήρας μπορεί να οφείλεται στο ότι οι διάδικοι έχουν διαφορετική εθνικότητα, κατοικούν σε διαφορετικές χώρες ή έχουν συνάψει σύμβαση σχετικά με συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε στο εξωτερικό.

Σε περίπτωση διαφοράς, δεν αρκεί να εντοπισθεί το δικαστήριο που διαθέτει διεθνή **δικαιοδοσία** ώστε να επιληφθεί της υπόθεσης πρέπει επίσης να προσδιορισθεί το εφαρμοστέο δίκαιο προκειμένου να αποφανθεί το δικαστήριο επί της ουσίας της υπόθεσης.

Επιλέξτε τη σημαία της χώρας που σας ενδιαφέρει για περισσότερες πληροφορίες.

Τελευταία επικαιροποίηση: 03/04/2024

Για τη διαχείριση αυτής της ιστοσελίδας υπεύθυνη είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην παρούσα σελίδα δεν απηχούν κατ' ανάγκη την επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Παρακαλείσθε να συμβουλευθείτε την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου σχετικά με το καθεστώς πνευματικής ιδιοκτησίας που διέπει τις σελίδες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Βέλγιο**1 Πηγές δικαίου****1.1 Εθνικοί κανόνες**

Οι δεσμευτικές πηγές του βελγικού εσωτερικού δικαίου είναι η νομοθεσία, οι γενικές αρχές του δικαίου και το εθιμικό δίκαιο. Η νομοθεσία εκδίδεται υποχρεωτικά από μια αρχή, οι γενικές αρχές του δικαίου έχουν νομική ισχύ επειδή η κοινωνία είναι πεπεισμένη για τη νομική τους αξία και το εθιμικό δίκαιο αποτελείται από τα άγραφα έθιμα και τις κοινώς αποδεκτές πρακτικές.

Στο Βέλγιο δεν υπάρχει το σύστημα του προηγούμενου των δικαστικών αποφάσεων: για την ακρίβεια, όπως ακριβώς και η νομική θεωρία, η νομολογία αποτελεί απλά και μόνο μία από τις πηγές του επίσημου δικαίου. Οι δικαστικές αποφάσεις έχουν ισχύ μόνο για τους διαδίκους και δεν δεσμεύουν άλλους δικαστές που καλούνται να αποφανθούν επί ανάλογων υποθέσεων. Με εξαίρεση το Συνταγματικό Δικαστήριο, κανένα δικαστήριο δεν μπορεί να υποχρεώσει άλλα δικαστήρια να ακολουθήσουν συγκεκριμένη γραμμή στη νομολογία. Ακόμη και απόφαση του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου (Cour de Cassation) δεν παρέχει δεσμευτικές οδηγίες στο δικαστήριο στο οποίο παραπέμπει την υπόθεση προς επανεξέταση. Μόνο αν το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο αποφανθεί δεύτερη φορά στην ίδια υπόθεση, το περιεχόμενο αυτής της απόφασης γίνεται δεσμευτικό για το δικαστήριο που καλείται να λάβει οριστική απόφαση.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σημείωση:

Η ομοσπονδιακή Δημόσια Υπηρεσία Εξωτερικών διαθέτει βάση δεδομένων που περιλαμβάνει το σύνολο των διμερών και πολυμερών συμβάσεων από το 1987:

 <https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

 <https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

 <https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

 <https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

Το κείμενο πολλών συμβάσεων που ισχύουν στο Βέλγιο δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα του Βελγίου (Moniteur Belge), η οποία είναι διαδικτυακά προσβάσιμη από το 1997: <https://justice.belgium.be>

Στην ενότητα «législation consolidée» (ενοποιημένη νομοθεσία) του ίδιου ιστοτόπου μπορείτε επίσης να αναζητήσετε το κείμενο πολλών συμβάσεων που είναι ακόμη και προγενέστερες του 1987 (2800 τίτλοι την 1η Αυγούστου 2004).

Το Βέλγιο είναι καταρχήν κυρίαρχο κράτος, που ασκεί την ανώτατη εξουσία επί των προσώπων που υπόκεινται στο δικαίό του. Ωστόσο, δεδομένης της αυξανόμενης διεθνοποίησης της κοινωνίας, το Βέλγιο δεσμεύεται ολόένα και περισσότερο από τη ρυθμιστική δραστηριότητα υπερεθνικών και διεθνών οργανισμών και θεσμικών οργάνων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ), ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ) και το Συμβούλιο της Ευρώπης επηρεάζουν καθοριστικά το βελγικό δίκαιο, αφενός, εκδίδοντας συνθήκες και κανονισμούς (άμεσα εφαρμοστέους ή όχι) και, αφετέρου, επιβάλλοντας οδηγίες και τεχνικές νομικής εναρμόνισης προκειμένου να υποχρεώσουν τα κράτη μέλη αυτών των οργανισμών να προσαρμόσουν τα εσωτερικά νομικά τους συστήματα.

Οι άμεσα εφαρμοστέες συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που γνωρίζουμε είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, που έχουν εκδοθεί αμφότερες από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Τα ανάλογα κείμενα στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών είναι αντίστοιχα το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και το Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα.

Ως υπερεθνικός οργανισμός, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) ασκεί σημαντική επιρροή στα κράτη μέλη της, μεταξύ αυτών και στο Βέλγιο. Οι βασικές νομικές πράξεις της ΕΕ είναι οι κανονισμοί, που ισχύουν άμεσα, και οι οδηγίες, που πρέπει να μεταφέρονται από τα ίδια τα κράτη μέλη στην έννομη τάξη τους.

Πολύ μεγάλος αριθμός θεσμικών οργάνων και οργανισμών δραστηριοποιείται στο πλαίσιο της ανάπτυξης των διαφόρων κλάδων του δικαίου, όπως π.χ. το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, το διεθνές ποινικό δίκαιο και το διεθνές εμπορικό και οικονομικό δίκαιο. Αναφέρονται ενδεικτικά: τα Ηνωμένα Έθνη, η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο (CNUDCI), η Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, το Διεθνές Ινστιτούτο Ενοποίησης του Ιδιωτικού Δικαίου (UNIDROIT), το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Διεθνής Επιτροπή Προσωπικής Κατάστασης, ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (ΔΝΟ), η Διεθνής Ένωση Αεροπορικών Μεταφορών (IATA), η BENELUX κ.λπ.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Τόσο η ομοσπονδιακή αρχή όσο και οι αρχές των ομόσπονδων οντοτήτων του Βελγίου έχουν τη δυνατότητα, στο πλαίσιο των εκάστοτε ουσιαστικών αρμοδιοτήτων τους, να συνάπτουν διμερείς συμβάσεις με άλλες χώρες ή περιφέρειες του κόσμου. Οι περισσότερες από τις συμβάσεις αυτές συνάπτονται με γειτονικές χώρες ή με χώρες με τις οποίες το Βέλγιο διατηρεί στενές ή σημαντικές εμπορικές σχέσεις.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη συγκρουση των νομων

Ο νόμος της 16ης Ιουλίου 2004 σχετικά με τον κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (εφεξής: κώδικας DIP) δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα του Βελγίου στις 27 Ιουλίου 2004. Ο νόμος αυτός μπορεί να αναζητηθεί στον ίδιο ιστότοπο, στην ενότητα της ενοποιημένης νομοθεσίας ([«législation consolidée»](#)).

Το παρόν κείμενο βασίζεται στον κώδικα DIP. Οι διατάξεις αυτού του νόμου που αφορούν, αφενός, τη διεθνή δικαιοδοσία και, αφετέρου, τα αποτελέσματα αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων και δημόσιων εγγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα στις αγωγές που ασκήθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του νόμου και στις δικαστικές αποφάσεις και στα δημόσια έγγραφα που εκδόθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του νόμου. Όσον αφορά τις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από τις μεταβατικές διατάξεις του κώδικα DIP, εφαρμόζεται μεγάλος αριθμός διαφόρων νόμων, όπως επίσης η νομολογία και η νομική θεωρία. Μεταξύ άλλων, μπορείτε να συμβουλευτείτε τους εξής ιστότοπους:

- <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

- <https://www.ipr.be/fr>

- <https://www.dipr.be/fr>

Εξάλλου, ο κώδικας DIP μπορεί να εφαρμόζεται μόνο αν είναι αδύνατο να εφαρμοστούν οι διεθνείς συμβάσεις, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή διατάξεις ειδικών νόμων.

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Ο Βέλγος δικαστής δεν εφαρμόζει αποκλειστικά και μόνο το βελγικό δίκαιο. Είναι συχνά υποχρεωμένος να αποφαίνεται με βάση και αλλοδαπά δίκαια. Το βελγικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο προβλέπει ότι το αλλοδαπό δίκαιο εφαρμόζεται σύμφωνα με την ερμηνεία που του δίνεται στην αλλοδαπή και ότι ο δικαστής μπορεί να ζητήσει τη συνεργασία των διαδίκων, αν δεν μπορεί από μόνος του να διαπιστώσει το περιεχόμενο του εκάστοτε αλλοδαπού δικαίου. Όταν είναι καταφανώς αδύνατο για τον δικαστή να διαπιστώσει το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου εγκαίρως, εφαρμόζεται το βελγικό δίκαιο (βλέπε άρθρο 15 του κώδικα DIP).

2.2 Παραπομπή

Μετά τη θέσπιση του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, η αναπαραπομπή δεν είναι κατά κανόνα αποδεκτή (άρθρο 16 του κώδικα DIP). Ο κώδικας περιέχει, ωστόσο εξαίρεση, σχετικά με το δίκαιο που εφαρμόζεται στα νομικά πρόσωπα (άρθρο 110 του κώδικα DIP) και διάταξη πιθανής αναπαραπομπής στο βελγικό δίκαιο όσον αφορά την ικανότητα των φυσικών προσώπων (βλέπε κατωτέρω).

2.3 Μεταβολή του συνδετικού στοιχείου

Μεταβολή των όρων της διαφοράς στοιχείων μπορεί να προκύψει όταν ο παράγοντας του συνδετικού στοιχείου μεταβάλλεται στον χρόνο (π.χ. η ιθαγένεια) ή στον χώρο (π.χ. η συνήθης κατοικία).

Ο νομοθέτης του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου προσπαθεί να προσδιορίσει τον κανόνα που πρέπει να εφαρμόζεται στις πιο συνηθισμένες καταστάσεις μεταβολής των όρων της διαφοράς.

Όσον αφορά π.χ. τα αποτελέσματα του γάμου, στον κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ορίζεται ως πρώτο συνδετικό στοιχείο η συνήθης διαμονή των συζύγων τη στιγμή κατά την οποία γίνεται επίκληση των αποτελεσμάτων (βλέπε άρθρο 48 του κώδικα DIP).

Όσον αφορά τη σχέση γονέα και τέκνου, στον κώδικα προσδιορίζεται ότι το δίκαιο που εφαρμόζεται είναι το δίκαιο της ιθαγένειας του προσώπου του οποίου η σχέση γονέα και τέκνου αποτελεί αντικείμενο διαφοράς τη στιγμή της γέννησης του τέκνου (άρθρο 62).

Τα εμπράγματα δικαιώματα επί ενός αγαθού διέπονται από το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου βρίσκεται αυτό το αγαθό τη στιγμή κατά την οποία γίνεται επίκληση των συγκεκριμένων δικαιωμάτων. Στον κώδικα διευκρινίζεται πάντως ότι η απόκτηση και η απώλεια αυτών των δικαιωμάτων διέπονται από το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου βρίσκεται το αγαθό τη στιγμή της επέλευσης των πράξεων ή των περιστατικών στα οποία γίνεται επίκληση προκειμένου να θεμελιωθεί η απόκτηση ή η απώλεια των εν λόγω δικαιωμάτων (άρθρο 87 του κώδικα DIP).

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Η κανονική εφαρμογή των κανόνων σύγκρουσης δικαίων μπορεί να παρακαμφθεί σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως ορίζεται στον κώδικα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

1. Το δίκαιο που υποδεικνύεται από τον κώδικα δεν ισχύει κατ' εξαίρεση όταν από το σύνολο των περιστατικών προκύπτει προδήλως ότι η κατάσταση συνδέεται σε πολύ μικρό βαθμό με το Βέλγιο, αλλά παρουσιάζει πολύ ισχυρούς δεσμούς με άλλο κράτος. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζεται το δίκαιο του άλλου κράτους (άρθρο 19 του κώδικα DIP).

2. Οι υποχρεωτικοί κανόνες ή οι κανόνες δημόσιας τάξης του βελγικού δικαίου, οι οποίοι έχουν θεσπιστεί για να διέπουν μια διεθνή κατάσταση ανεξαρτήτως του δικαίου που υποδεικνύεται από τους κανόνες της σύγκρουσης δικαίων, εξακολουθούν να ισχύουν (άρθρο 20 του κώδικα DIP).

3. Λόγω της εξαίρεσης της διεθνούς δημόσιας τάξης, επιτρέπεται να μην εφαρμόζονται ορισμένες πτυχές της αλλοδαπούς νομοθεσίας στην περίπτωση στην οποία οι πτυχές αυτές παράγουν μη επιτρεπόμενο αποτέλεσμα για τη βελγική έννομη τάξη (βλέπε άρθρο 21 του κώδικα DIP).

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Ο Βέλγος δικαστής μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή των διαδίκων για να ορίσει το περιεχόμενο και την εμβέλεια του αλλοδαπού δικαίου. Ο δικαστής μπορεί επίσης να εφαρμόσει την ευρωπαϊκή σύμβαση περί πληροφόρησης επί του αλλοδαπού δικαίου, η οποία υπεγράφη στο Λονδίνο στις 7 Ιουνίου 1968. Όταν ζητείται αυθεντική απόδειξη, ο διάδικος καλείται να προσκομίσει πιστοποιητικό περί του εφαρμοστέου δικαίου, δηλαδή έγγραφο στο οποίο η αρμόδια αλλοδαπή αρχή παρέχει αυθεντική απόδειξη της νομοθεσίας που ισχύει ή ίσχυε στη χώρα του.

3 Κανόνες σύγκρουσης νόμων

Ο Βέλγος δικαστής πρέπει να εξετάσει ποιο δίκαιο πρέπει να εφαρμόσει στη διαφορά όταν από την εφαρμογή των προαναφερθέντων νόμων προκύπτει ότι έχει τη σχετική αρμοδιότητα. Για τον σκοπό αυτό, ο Βέλγος δικαστής εφαρμόζει το βελγικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό, χρησιμοποιούνται διάφορα συνδετικά στοιχεία ανάλογα με το αντικείμενο της διαφοράς. Ο κώδικας DIP είναι διαρθρωμένος με θεματικό τρόπο και υποδεικνύει το εκάστοτε συνδετικό στοιχείο ανά θέμα. Ορισμένα από τα θέματα αυτά εξετάζονται στη συνέχεια του παρόντος κειμένου.

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, που αποκαλείται «Ρώμη Ι». Ο κώδικας του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου επεκτείνει την εφαρμογή της Σύμβασης της Ρώμης του 1980 στα συμβατικά ζητήματα που είχαν εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής της. Η προσαρμογή του κώδικα στην κατάσταση που διαμορφώθηκε μετά την αντικατάσταση της Σύμβασης της Ρώμης από τον κανονισμό αναμένεται να υλοποιηθεί προσεχώς.

Ωστόσο, ορισμένα ζητήματα που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού διέπονται από ειδικούς κανόνες

– είτε στο πλαίσιο της εφαρμογής διεθνών συμβάσεων (κυρίως της Σύμβασης της Γενεύης της 7ης Ιουνίου 1930, που αποσκοπεί στη ρύθμιση ορισμένων συγκρούσεων νόμων επί των συναλλαγματικών και των γραμματίων εις διαταγήν, και της Σύμβασης της Γενεύης της 19ης Μαρτίου 1931, που αποσκοπεί στη ρύθμιση ορισμένων συγκρούσεων νόμων επί των επιταγών)

– είτε στο πλαίσιο της εφαρμογής ειδικών διατάξεων του κώδικα (βλέπε κυρίως το άρθρο 124 σχετικά με το καταπίστευμα και το άρθρο 111 σχετικά με την εταιρική σύμβαση).

Τέλος, σημειώνεται ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 25 του κανονισμού, ορισμένες διεθνείς συμβάσεις εξακολουθούν να ισχύουν, και συγκεκριμένα:

- η σύμβαση της Βουδαπέστης, της 21ης Ιουνίου 2001, για τις συμβάσεις μεταφοράς εμπορευμάτων διά μέσου των εσωτερικών πλωτών οδών,
- η διεθνής σύμβαση του Λονδίνου, της 28ης Απριλίου 1989, σχετικά με τη διάσωση,
- οι διεθνείς συμβάσεις για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων που αφορούν τις συγκρούσεις στη θάλασσα, την επιθαλάσσια αρωγή και τις ναυαγιάσεις, οι οποίες υπεγράφησαν στις 23 Σεπτεμβρίου 1910, όπως επίσης και το πρωτόκολλο υπογραφής που προσαρτήθηκε στις εν λόγω συμβάσεις.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές, που αποκαλείται «Ρώμη II». Ο κώδικας ιδιωτικού διεθνούς δικαίου επεκτείνει την εφαρμογή του κανονισμού σε ζητήματα που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του.

Ωστόσο, ορισμένα ζητήματα που δεν καλύπτονται από τον κανονισμό διέπονται από ειδικές διατάξεις. Έτσι, η υποχρέωση που απορρέει από πράξη συκοφαντίας ή από προσβολή της ιδιωτικής ζωής ή των δικαιωμάτων της προσωπικότητας διέπεται από το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου επέρχεται ή είναι πιθανό να επέλθει το γενεσιουργό γεγονός ή η ζημία, κατ' επιλογήν του ενάγοντος, εκτός αν ο υπεύθυνος αποδείξει ότι δεν μπορούσε να προβλέψει ότι η ζημία θα επερχόταν σ' αυτό το κράτος (βλέπε άρθρο 99).

Τέλος, σημειώνεται ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 28 του κανονισμού, ορισμένες διεθνείς συμβάσεις εξακολουθούν να ισχύουν, και συγκεκριμένα:

- η Σύμβαση της Χάγης, της 4ης Μαΐου 1971, σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα,
- η Διεθνής Σύμβαση για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων σχετικά με την αστική δικαιοδοσία σε περίπτωση σύγκρουσης πλοίων, η Διεθνής Σύμβαση για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων σχετικά με την ποινική δικαιοδοσία σε περίπτωση σύγκρουσης πλοίων, η Διεθνής Σύμβαση για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων σχετικά με τη συντηρητική κατάσχεση πλοίων, οι οποίες υπεγράφησαν στις Βρυξέλλες στις 10 Μαΐου 1952,
- η Διεθνής Σύμβαση για τη διάσωση, η οποία υπεγράφη στο Λονδίνο στις 28 Μαΐου 1989,
- η Σύμβαση για το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, η οποία υπεγράφη στο Μόναχο στις 5 Οκτωβρίου 1973,
- η Διεθνής Σύμβαση, της 29ης Μαΐου 1933, για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων που αφορούν τη συντηρητική κατάσχεση αεροσκάφους,
- οι διεθνείς συμβάσεις για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων που αφορούν τις συγκρούσεις στη θάλασσα, την επιθαλάσσια αρωγή και τις ναυαγιάσεις, οι οποίες υπεγράφησαν στις 23 Σεπτεμβρίου 1910, όπως επίσης και το πρωτόκολλο υπογραφής που προσαρτήθηκε στις εν λόγω συμβάσεις.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Αν δεν προβλέπεται ρήτρα εξαιρέσης στον κώδικα DIP, το εφαρμοστέο δίκαιο στις διαφορές που αφορούν την προσωπική κατάσταση και την ικανότητα είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το πρόσωπο (εθνικό δίκαιο). Τι ίδιο καθεστώς διέπει και τις αλλαγές φύλου (άρθρο 35ter του κώδικα DIP). Όσον αφορά την ικανότητα των φυσικών προσώπων, ο κώδικας του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου έχει προβλέψει κανόνα μερικής αναπαράτομψης, υπό την έννοια ότι η εν λόγω ικανότητα θα διέπεται από το βελγικό δίκαιο αν το αλλοδαπό δίκαιο οδηγήσει στην εφαρμογή αυτού του δικαίου (βλέπε άρθρο 34 του κώδικα DIP).

Σύμφωνα με τη γενική αρχή, το δίκαιο που εφαρμόζεται για τον καθορισμό του επιθέτου και των ονομάτων είναι το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχει το εκάστοτε πρόσωπο (άρθρο 37 παράγραφος 1 του κώδικα DIP) ή το δίκαιο ενός των κρατών των οποίων έχει την ιθαγένεια, σε περίπτωση πολλαπλής ιθαγένειας (άρθρο 37 παράγραφος 2 του κώδικα DIP).

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Στο πλαίσιο του γενικού κανόνα για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, το άρθρο 62 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο του κώδικα DIP προβλέπει ότι ο καθορισμός και η αμφισβήτηση της σχέσης γονέα και τέκνου ενός προσώπου διέπονται από το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχει το εκάστοτε πρόσωπο τη στιγμή της γέννησης του τέκνου ή, αν ο εν λόγω καθορισμός προκύπτει από εθελοντική πράξη, τη στιγμή αυτής της πράξης.

Όταν το οριζόμενο ως εφαρμοστέο δίκαιο δεν προβλέπει την απαίτηση συναίνεσης σε περιπτώσεις καθορισμού της σχέσης γονέα και τέκνου με εθελοντική πράξη, η απαίτηση και οι όροι της συναίνεσης όπως και οι τρόποι έκφρασής της καθορίζονται από το δίκαιο του κράτους στο έδαφος του οποίου έχει το εν λόγω πρόσωπο τη συνήθη διαμονή του κατά τη στιγμή της συναίνεσης (άρθρο 62 παράγραφος 1 εδάφιο 2 του κώδικα DIP).

3.4.2 Υιοθεσία

Οι όροι καθορισμού της υιοθεσίας διέπονται από το εθνικό δίκαιο του υιοθετούντος ή από το κοινό εθνικό δίκαιο των υιοθετούντων. Αν οι υιοθετούντες δεν έχουν την ίδια ιθαγένεια, οι όροι διέπονται από τον νόμο της συνήθους διαμονής τους ή, διαφορετικά, από το βελγικό δίκαιο (άρθρο 67 του κώδικα DIP).

Το δίκαιο που εφαρμόζεται στις διάφορες απαιτούμενες συναινέσεις είναι το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του υιοθετούμενου. Ωστόσο, αν το εν λόγω δίκαιο δεν προβλέπει την ανάγκη της συναίνεσης του υιοθετούμενου και των νόμιμων εκπροσώπων του ή δεν γνωρίζει τον θεσμό της υιοθεσίας, οι εν λόγω συναινέσεις θα διέπονται από το βελγικό δίκαιο (άρθρο 67 και 68 του κώδικα DIP).

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Όσον αφορά το δίκαιο που εφαρμόζεται για τον γάμο, στον κώδικα γίνεται διάκριση μεταξύ:

1. της υπόσχεσης γάμου: το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής των μελλοντικών συζύγων ή, διαφορετικά, το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχουν οι δύο μελλοντικοί σύζυγοι ή, διαφορετικά, το βελγικό δίκαιο (άρθρο 45 του κώδικα DIP)
2. της σύναψης γάμου: το εθνικό δίκαιο του κάθε συζύγου, εκτός ενδεχομένως αν πρόκειται για γάμο μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου, υπό την έννοια ότι η διάταξη του αλλοδαπού δικαίου που απαγορεύει έναν τέτοιο γάμο δεν εφαρμόζεται αν ο ένας από τους δύο συζύγους έχει την ιθαγένεια ενός κράτους ή έχει τη συνήθη διαμονή του στην επικράτεια ενός κράτους του οποίου το δίκαιο επιτρέπει έναν τέτοιο γάμο (άρθρο 46 του κώδικα DIP)
3. των διατυπώσεων: το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου τελείται ο γάμος (άρθρο 47 του κώδικα DIP)
4. των αποτελεσμάτων του γάμου: το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής των συζύγων ή, διαφορετικά, το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχουν οι δύο σύζυγοι ή, διαφορετικά, το βελγικό δίκαιο (άρθρο 48 του κώδικα DIP)

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Όσον αφορά τις σχέσεις συμβίωσης ή οποιαδήποτε μορφή συγκατοίκησης που υπόκειται σε καταχώριση, στο βελγικό δίκαιο γίνεται διάκριση μεταξύ των «σχέσεων συμβίωσης» που δημιουργούν μεταξύ των συμβιούντων δεσμό ισοδύναμο του γάμου και των σχέσεων που δεν δημιουργούν μεταξύ των συμβιούντων δεσμό ισοδύναμο του γάμου.

Στην πρώτη περίπτωση, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο που εφαρμόζεται και στον γάμο (βλέπε ανωτέρω). Όσον αφορά, ωστόσο, τις σχέσεις συμβίωσης που δεν δημιουργούν μεταξύ των συμβιούντων δεσμό ισοδύναμο του γάμου, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου η σχέση συμβίωσης καταχωρίστηκε για πρώτη φορά.

Η σχέση συμβίωσης που δεν καταχωρίζεται (ελεύθερη ένωση) δεν αντιμετωπίζεται χωριστά.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Όσον αφορά το διαζύγιο και τη διάσταση, έχει γενικευθεί η εφαρμογή των κανόνων του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό, γνωστού ως «Ρώμη III». Η ενδεχόμενη επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου των συζύγων πρέπει να εκφραστεί το αργότερο κατά την πρώτη εμφάνιση ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της αίτησης διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής παραπέμπει στο πρωτόκολλο της Χάγης, της 23ης Νοεμβρίου 2007, σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής. Ο γενικός κανόνας ορίζει ως εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του υπόχρεου διατροφής. Υπάρχουν, ωστόσο, ειδικοί κανόνες για τις υποχρεώσεις μεταξύ τέκνων και γονέων, αλλά και για τα άτομα ηλικίας κάτω των 21 ετών όσον αφορά τις σχέσεις τους με άλλα πρόσωπα εκτός των γονέων τους, καθώς και για τις υποχρεώσεις μεταξύ συζύγων και πρώην συζύγων ή μεταξύ προσώπων των οποίων ο γάμος έχει ακυρωθεί. Στο πρωτόκολλο προβλέπεται επίσης η δυνατότητα επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου.

Εξάλλου, η σύμβαση της Χάγης, της 24ης Οκτωβρίου 1956, περί του εφαρμοστέου δικαίου στις υποχρεώσεις διατροφής έναντι των τέκνων εφαρμόζεται στις σχέσεις του Βελγίου με τα κράτη που έχουν προσχωρήσει στη σύμβαση χωρίς να έχουν κυρώσει το προαναφερθέν πρωτόκολλο της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν ελεύθερα το δίκαιο που θα διέπει τη γαμική τους σχέση. Πρόκειται εν προκειμένω για περιορισμένη επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου: το δίκαιο του κράτους της πρώτης συνήθους διαμονής των συζύγων μετά την τέλεση του γάμου ή το εθνικό δίκαιο ενός εκ των συζύγων (άρθρο 49 του κώδικα DIP).

Αν δεν επιλεγεί εφαρμοστέο δίκαιο, η γαμική σχέση διέπεται από το δίκαιο του κράτους της πρώτης συνήθους διαμονής των συζύγων μετά την τέλεση του γάμου. Αν η συνήθης διαμονή των συζύγων δεν βρίσκεται στο ίδιο κράτος, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχουν οι σύζυγοι τη στιγμή της τέλεσης του γάμου. Στις άλλες περιπτώσεις, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου τελέστηκε ο γάμος (άρθρο 51 του κώδικα DIP).

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου χρησιμοποιείται και το κριτήριο της κατάστασης του αγαθού (βλέπε άρθρο 87 του κώδικα DIP).

3.9 Αφερεγγυότητα

Όσον αφορά τη χρεοκοπία, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας. Βασική αρχή του κανονισμού αποτελεί η κύρια διαδικασία αφερεγγυότητας γενικής εφαρμογής, η οποία μπορεί ενδεχομένως να συνοδεύεται από δευτερεύουσες τοπικές διαδικασίες.

Τελευταία επικαιροποίηση: 06/04/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιες χώρες η νομοθεσία ισχύει; - Βουλγαρία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Οι βασικές διατάξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της Βουλγαρίας εμπεριέχονται στον κώδικα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (*Kodeks na mezhdunarodnota chastno pravo*) (ΚΜCΡ). Η κύρια αρχή καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου στις σχέσεις ιδιωτικού δικαίου με στοιχείο αλλοδαπότητας είναι ότι οι εν λόγω σχέσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους με το οποίο συνδέονται στενότερα.

Κατά το Σύνταγμα οι διεθνείς συμβάσεις από τη στιγμή της κύρωσής τους αποτελούν εσωτερικό εθνικό δίκαιο και υπερισχύουν των κανόνων της εθνικής νομοθεσίας.

Κανόνες που διέπουν τη σύγκρουση νόμων και εφαρμόζονται στις αστικές διαδικασίες περιλαμβάνονται επίσης στον κώδικα πολιτικής δικονομίας (*Grazhdanski protsesualen kodeks, GPK*).

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Βλέπε παραπάνω

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Βλέπε παραπάνω

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Σύμφωνα με το άρθρο 28 του ΚΜCΡ, το δικαστήριο ελέγχει αυτεπαγγέλτως τη διεθνή αρμοδιότητα, χωρίς να απαιτείται η υποβολή σχετικού αιτήματος από τους διαδίκους. Κατά της απόφασης που καθορίζει την ύπαρξη ή μη της εν λόγω αρμοδιότητας μπορεί να ασκηθεί έφεση και αναίρεση. Το δικαστήριο οφείλει να γνωρίζει και να εφαρμόζει τους κανόνες που διέπουν τη σύγκρουση νόμων.

Όταν ο καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου εξαρτάται από την υπαγωγή των κύριων στοιχείων ή της έννομης σχέσης σε κανόνα δικαίου, τα εν λόγω κύρια στοιχεία ή η σχέση υπάγονται στους κανόνες του βουλγαρικού δικαίου. Κατά την αξιολόγηση της εν λόγω υπαγωγής, το δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη το στοιχείο αλλοδαπότητας των επιδίκων σχέσεων.

2.2 Παραπομπή

Στο βουλγαρικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο η έννοια και η χρήση του δόγματος της παραπομπής είναι συνήθεις. Η υπαγωγή στο βουλγαρικό δίκαιο και η παραπομπή στο δίκαιο τρίτης χώρας είναι απαράδεκτες όσον αφορά:

1. το νομικό καθεστώς των νομικών προσώπων και των οντοτήτων χωρίς νομική προσωπικότητα·
2. τις τυπικές προϋποθέσεις των νόμιμων συναλλαγών·
3. την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου·
4. τη διατροφή·
5. τις συμβατικές σχέσεις·

6. τις εξωσυμβατικές σχέσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 40 παρ. 3 του ΚΜΡΚ, σε περίπτωση που επιτρέπεται η παραπομπή, εφαρμόζεται το ουσιαστικό δίκαιο της Βουλγαρίας ή αντίστοιχα το ουσιαστικό δίκαιο της τρίτης χώρας.

2.3 Μεταβολή του συνδεδεμένου στοιχείου

Σύμφωνα με το άρθρο 27 του ΚΜΡΚ, εάν οι λόγοι θεμελίωσης της διεθνούς αρμοδιότητας υπήρχαν κατά την εισαγωγή της δίκης, η εν λόγω αρμοδιότητα διατηρείται ακόμη κι αν εκλείψουν οι λόγοι αυτής κατά τη διάρκεια της δίκης. Αν δεν είχε θεμελιωθεί διεθνής αρμοδιότητα κατά την εισαγωγή της δίκης, αυτή απονέμεται αν προκύψουν οι σχετικοί δικαιολογητικοί λόγοι αυτής κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Τυχόν μεταβολή των περιστάσεων βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε ο καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου δεν έχει αναδρομική ισχύ: άρθρο 42 του ΚΜΡΚ.

Εάν μεταβληθεί ο τόπος του περιουσιακού στοιχείου μετά τη σύσταση ή άρση εμπράγματος δικαιώματος, μεταβάλλεται αναλόγως το εφαρμοστέο δίκαιο.

Σύμφωνα με το άρθρο 66 του ΚΜΡΚ, όταν ένα περιουσιακό στοιχείο μεταφερθεί, τα δικαιώματα που αποκτήθηκαν δυνάμει του δικαίου της χώρας όπου βρισκόταν προηγουμένως το περιουσιακό στοιχείο δεν μπορούν να ασκηθούν εφόσον προσκρούουν στο δίκαιο του κράτους στο οποίο μεταφέρθηκε το περιουσιακό στοιχείο.

Σύμφωνα με το άρθρο 93 παρ. 4 του ΚΜΡΚ, οι συμβαλλόμενοι μπορούν οποτεδήποτε να συμφωνήσουν να υπαγάγουν τη σύμβαση συνολικά ή μερικά σε άλλο δίκαιο από το προηγουμένως εφαρμοστέο στη σύμβαση.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Η μόνη περίπτωση κατά την οποία δεν εφαρμόζονται διατάξεις αλλοδαπού δικαίου είναι όταν οι συνέπειες από την εφαρμογή τους πρόδηλα αντιβαίνουν στη βουλγαρική δημόσια τάξη.

Η εφαρμογή των κανόνων που διέπουν τη σύγκρουση νόμων και περιλαμβάνονται στον κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δεν θίγει την εφαρμογή των υποχρεωτικών κανόνων του βουλγαρικού δικαίου που πρέπει να εφαρμοστούν παρά την παραπομπή σε αλλοδαπό δίκαιο, δεδομένου του αντικείμενου και του σκοπού τους.

Το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη τους υποχρεωτικούς κανόνες άλλου κράτους με το οποίο υπάρχει στενός σύνδεσμος εφόσον οι εν λόγω κανόνες, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους το οποίο τους εξέδωσε, πρέπει να εφαρμοστούν ανεξάρτητα από το δίκαιο που ορίστηκε εφαρμοστέο σύμφωνα με κανόνα του κώδικα που διέπει τη σύγκρουση νόμων. Για να αποφασιστεί το αν θα ληφθούν υπόψη οι εν λόγω ειδικοί υποχρεωτικοί κανόνες, το δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη τη φύση και το αντικείμενο αυτών και τις συνέπειες από την εφαρμογή ή τη μη εφαρμογή τους.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση αγωγών κατά περισσότερων εναγομένων, εφόσον συντρέχουν οι λόγοι θεμελίωσης της αρμοδιότητας για έναν από αυτούς. Όταν τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια να επιληφθούν μια από τις αγωγές του ενάγοντος είναι ομοίως αρμόδια για τις υπόλοιπες αγωγές.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το δικαστήριο ή άλλη αρχή που εφαρμόζει τον νόμο καθορίζει αυτεπαγγέλτως το περιεχόμενο του αλλοδαπού νόμου. Το δικαστήριο μπορεί να κάνει χρήση των μεθόδων που προβλέπονται στις διεθνείς συμβάσεις, μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ή άλλο όργανο και να ζητήσει τη γνώμη ειδικών και ειδικευμένων οργανισμών.

Κατά παρέκκλιση των παραπάνω, οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να προσκομίζουν αποδεικτικά έγγραφα που τεκμηριώνουν το περιεχόμενο των διατάξεων του αλλοδαπού νόμου στον οποίο βασίζουν τις αγωγές ή αντιρρήσεις τους ή διαφορετικά να βοηθούν το δικαστήριο ή άλλη αρχή που εφαρμόζει τον νόμο. Το δικαστήριο ή άλλη αρχή που εφαρμόζει τον νόμο μπορεί να διατάξει τους διαδίκους να συμβάλουν στην απόδειξη του περιεχομένου του αλλοδαπού νόμου.

Ο αλλοδαπός νόμος ερμηνεύεται και εφαρμόζεται όπως και στο κράτος που τον εξέδωσε.

Η κατανομή του βάρους απόδειξης καθορίζεται σύμφωνα με το ουσιαστικό δίκαιο που διέπει τις επιπτώσεις του προς απόδειξη γεγονότος.

Στις περιπτώσεις που η αρμοδιότητα των βουλγαρικών δικαστηρίων μπορεί να οριστεί με συμφωνία των διαδίκων, η εν λόγω αρμοδιότητα μπορεί να θεμελιωθεί ακόμη και χωρίς τέτοια συμφωνία αν ο εναγόμενος την αποδεχθεί ρητά ή σιωπηρά διενεργώντας πράξεις ως προς την ουσία της διαφοράς.

Οι βουλγαρικές αρχές εκτέλεσης έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα να επιβάλουν την εκτέλεση όταν η προς εκτέλεση υποχρέωση πρέπει να εκτελεστεί από πρόσωπο που έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία ή όταν το αντικείμενο της εκτέλεσης βρίσκεται στη Βουλγαρία.

3 Κανόνες συγκρούσεως νομών

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σ' αυτήν την περίπτωση εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι), ενώ η Βουλγαρία είναι επίσης συμβαλλόμενη στη Σύμβαση της Ρώμης του 1980, [η Σύμβαση 80/934 /ΕΟΚ σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, η οποία άνοιξε προς υπογραφή στη Ρώμη τη 19η Ιουνίου 1980](#).

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για αγωγές με αντικείμενο συμβατικές σχέσεις, όταν ο εναγόμενος έχει συνήθη διαμονή, έδρα ή κύρια εγκατάσταση στη Βουλγαρία, όταν ο αιτών ή ενάγων είναι υπήκοος της Βουλγαρίας ή είναι νομικό πρόσωπο καταχωρισμένο στη Βουλγαρία, και όταν τόπος εκτέλεσης της υποχρέωσης είναι η Βουλγαρία ή ο εναγόμενος έχει κύρια εγκατάσταση στη Βουλγαρία.

Οι συμβάσεις διέπονται από το δίκαιο που έχουν επιλέξει οι διάδικοι.

Εκτός αν συμφωνηθεί διαφορετικά, τεκμαίρεται ότι οι διάδικοι έχουν αποδεχθεί ως εφαρμοστέα μια εμπορική πρακτική την οποία γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν και είναι ευρέως διαδεδομένη στο διεθνές εμπόριο και τις συναλλαγές, ενώ τηρείται κατά κανόνα από τους συμβαλλόμενους στις συμβάσεις που συνάπτονται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου είδους εμπορίου και συναλλαγής.

Με την επιλογή τους τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να επιλέγουν το εφαρμοστέο δίκαιο στο σύνολο ή σε μέρος μόνο της σύμβασης.

Όταν το αντικείμενο της σύμβασης είναι εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο, τεκμαίρεται στενότερος σύνδεσμος της σύμβασης με το κράτος στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο.

Η σύναψη και το ουσιαστικό κύρος μιας σύμβασης ή οποιασδήποτε χωριστής διάταξης σύμβασης διέπονται από το δίκαιο του κράτους που ρυθμίζει το κύρος της σύμβασης. Μια σύμβαση είναι έγκυρη εφόσον πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις του εφαρμοστέου δικαίου επί της σύμβασης, όπως ορίζονται από τον κώδικα διεθνούς ιδιωτικού δικαίου ή το δίκαιο της χώρας στην οποία συνήφθη η σύμβαση. Το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση εφαρμόζεται περαιτέρω σε συνάρτηση με την απόδειξη της σύμβασης, στο μέτρο που το εν λόγω δίκαιο περιέχει κανόνες που δημιουργούν νόμιμα τεκμήρια ή άλλες διατάξεις που αφορούν το βάρος απόδειξης.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση αγωγών που ασκούνται από καταναλωτές, όταν ο εναγόμενος έχει συνήθη διαμονή, καταστατική έδρα ή κύρια εγκατάσταση στη Βουλγαρία, όταν ο αιτών ή ενάγων είναι υπήκοος της Βουλγαρίας ή είναι νομικό πρόσωπο καταχωρισμένο στη Βουλγαρία, και όταν έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία.

Οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δεν εφαρμόζονται σε ενοχές από συναλλαγματική, γραμμάτιο εις διαταγή και επιταγή.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («Ρώμη II»).

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Οι ενοχές που απορρέουν από αδικοπραξία διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο προκύπτει ή ενδέχεται να προκύψει η άμεση ζημία (*lex loci delicti commissi*). Όταν αυτός που προξένησε τη ζημία και ο παθών έχουν τη συνήθη διαμονή ή εγκατάστασή τους στο ίδιο κράτος κατά τον χρόνο επέλευσης της ζημίας, εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω κράτους.

Κατά παρέκκλιση των παραπάνω, εάν από το σύνολο των περιστάσεων προκύπτει ότι η αδικοπραξία πρόδηλα συνδέεται στενότερα με άλλο κράτος, εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω άλλου κράτους. Πρόδηλα στενότερος σύνδεσμος υπάρχει σε περίπτωση ήδη υφιστάμενης σχέσης μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, όπως μια σύμβαση που συνδέεται στενά με την επίδικη αδικοπραξία.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση αγωγών με αντικείμενο ζημίες από αδικοπραξία αν ο εναγόμενος έχει συνήθη διαμονή, έδρα στη Βουλγαρία, και οι ίδιες προϋποθέσεις συντρέχουν στο πρόσωπο του ενάγοντος και αν η ζημιολογός πράξη τελέστηκε στη Βουλγαρία ή αν η ζημία επήλθε στη Βουλγαρία.

Όταν η ζημία προκαλείται ή υπάρχει κίνδυνος να προκληθεί από ελαττωματικό προϊόν, η υποχρέωση αποζημίωσης διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το πρόσωπο που υφίσταται τη ζημία.

Οι ενοχές που απορρέουν από πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού και περιορισμό του ανταγωνισμού διέπονται από το δίκαιο του κράτους στου οποίου την επικράτεια έχουν τα συμφέροντά τους οι ανταγωνιστές στις επίδικες σχέσεις ή θίγονται ή πιθανολογείται ότι θα θιγούν άμεσα και ουσιωδώς τα συνολικά συμφέροντα των καταναλωτών.

Οι ενοχές που απορρέουν από προσβολή του δικαιώματος στην προσωπικότητα από μέσα μαζικής επικοινωνίας και παραβίαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διέπονται, κατά τη διακριτική ευχέρεια του προσώπου που υπέστη τη ζημία, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το εν λόγω πρόσωπο ή το δίκαιο του κράτους στου οποίου την επικράτεια επήλθε η ζημία ή το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει την εγκατάστασή του ο εναγόμενος.

Οι ενοχές που απορρέουν από προσβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας διέπονται από το δίκαιο του κράτους στου οποίου την επικράτεια επήλθε η ζημία.

Οι ενοχές που απορρέουν από παραβίαση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ζητείται η προστασία του δικαιώματος (*lex loci protectionis*).

Οι ενοχές που απορρέουν από αδικαιολόγητο πλουτισμό διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο πραγματοποιείται ο πλουτισμός, εκτός αν ο αδικαιολόγητος πλουτισμός προκύπτει σε συνάρτηση με άλλη σχέση μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών (λ.χ. σύμβαση που συνδέεται στενά με τον αδικαιολόγητο πλουτισμό).

Οι ενοχές που απορρέουν από τη διοίκηση αλλοτρίων διέπονται από το δίκαιο του κράτους όπου έχει τη συνήθη διαμονή ή την εγκατάστασή του το υπόψη πρόσωπο κατά τον χρόνο ανάληψης της διοίκησης. Όταν οι ενοχές που απορρέουν από τη διοίκηση αλλοτρίων συνδέονται με την προστασία ενός φυσικού προσώπου ή συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το πρόσωπο ή το περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο της διοίκησης αλλοτρίων. Εάν από το σύνολο των περιστάσεων προκύπτει ότι η διοίκηση αλλοτρίων πρόδηλα συνδέεται στενότερα με άλλο κράτος, εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω άλλου κράτους.

Μετά τη θεμελίωση εξωσυμβατικής ενοχής, τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να υπαγάγουν την εν λόγω υποχρέωση στο δίκαιο της επιλογής τους.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές σχέσεις που απορρέουν από εξωσυμβατικές ενοχές διέπει τους όρους και το μέτρο της ευθύνης και τα πρόσωπα που ευθύνονται, τους λόγους απαλλαγής από την ευθύνη και κάθε περιορισμό ή επιμερισμό της ευθύνης, τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διασφάλιση της εκτέλεσης, τα είδη ζημιάς ή προσωπικής βλάβης, τους δικαιούχους αποζημίωσης για σωματική βλάβη ή ζημία που έχουν υποστεί οι ίδιοι, την ευθύνη για τη σωματική βλάβη που προκλήθηκε από τρίτο, τους τρόπους απόσβεσης της ενοχής και την απόδειξη των ενοχών.

Το εφαρμοστέο δίκαιο δεν διέπει την ευθύνη του κράτους και των οργάνων που διέπονται από το δημόσιο δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των αρχών και αντιπροσώπων τους, για πράξεις που διενεργούν στο πλαίσιο της άσκησης των εξουσιών τους.

Ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δίκαιο, κατά τον καθορισμό της υπαιτιότητας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι κανόνες ασφαλείας και συμπεριφοράς που ίσχυαν στον τόπο και κατά τον χρόνο τέλεσης της ζημιολογούσας πράξης.

Το δικαίωμα των προσώπων που υπέστησαν ζημία ή σωματική βλάβη να στραφούν απευθείας κατά του ασφαλιστή του προσώπου που φέρεται υπαίτιος διέπεται από το δίκαιο που διέπει την ενοχή που απορρέει από τη συναφή εξωσυμβατική σχέση.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Η ικανότητα ενός προσώπου να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις και να καταρτίζει δικαιοπραξίες διέπεται από το εθνικό του δίκαιο (*lex patriae*) (το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια). Όταν το εφαρμοστέο δίκαιο σε συγκεκριμένη σχέση καθιερώνει συγκεκριμένες προϋποθέσεις αναφορικά με την ικανότητα των προσώπων να έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις, εφαρμόζεται το εν λόγω δίκαιο. Σύμφωνα με το άρθρο 50 παρ. 2 του ΚΜCP, όταν η σύμβαση συνάπτεται μεταξύ προσώπων που βρίσκονται στην επικράτεια του ίδιου κράτους, το πρόσωπο που έχει την ικανότητα να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους δεν μπορεί να επικαλεστεί ανικανότητα σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους, εκτός αν ο αντισυμβαλλόμενος γνώριζε την εν λόγω ανικανότητα ή δεν τη γνώριζε λόγω αμέλειας κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης. Η διάταξη της παραγράφου 2 δεν εφαρμόζεται σε δικαιοπραξίες οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου ή σε δικαιοπραξίες που αφορούν εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητο το οποίο βρίσκεται σε άλλο κράτος από το κράτος κατάρτισης της δικαιοπραξίας.

Η ικανότητα ενός προσώπου να διεξάγει δραστηριότητας εμπορικής φύσης χωρίς να έχει νομική προσωπικότητα καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους καταχώρισης του προσώπου ως έμπορος. Όταν δεν απαιτείται σχετική καταχώριση, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο το πρόσωπο έχει την εγκατάστασή του.

Σύμφωνα με το άρθρο 53 του ΚΜCP, το επώνυμο ενός προσώπου και η αλλαγή αυτού διέπονται από το εθνικό δίκαιο του προσώπου. Οι επιπτώσεις της αλλαγής ιθαγένειας στο επώνυμο ενός προσώπου καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια απέκτησε το πρόσωπο. Αν ένα πρόσωπο είναι άπαιτος, οι επιπτώσεις της αλλαγής της συνήθους διαμονής του στο επώνυμό του καθορίζονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει πλέον τη νέα συνήθη διαμονή του.

Η αλλαγή του επωνύμου μπορεί να ρυθμιστεί από το βουλγαρικό δίκαιο, εφόσον αυτό ζητηθεί από πρόσωπο που έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι περαιτέρω αρμόδια για υποθέσεις που αφορούν την αλλαγή ή προστασία του επωνύμου όταν το υπόψη πρόσωπο είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία, για υποθέσεις που αφορούν τον περιορισμό ή τη στέρηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας των υπηκόων Βουλγαρίας και για υποθέσεις που αφορούν την ανάκληση του περιορισμού ή της στέρησης της δικαιοπρακτικής ικανότητας των υπηκόων Βουλγαρίας, τη σύσταση και άρση της δικαστικής συμπαράστασης ή επιτροπείας, την κήρυξη αφάνειας ή θανάτου, όταν το πρόσωπο που βρίσκεται υπό δικαστική συμπαράσταση ή επιτροπεία είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Τα βουλγαρικά δικαστήρια και άλλες αρχές είναι αρμόδια/-ες για τη διεκπεραίωση διαδικασιών που αφορούν τη θεμελίωση και την αμφισβήτηση της σχέσης γονέων και τέκνων, όταν ο εναγόμενος έχει συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία, ο αιτών ή ενάγων είναι υπήκοος Βουλγαρίας και όταν το τέκνο ή ο γονέας που αποτελεί μέρος της σχέσης είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία. Η εν λόγω αρμοδιότητα καταλαμβάνει επίσης ενοχικά και εμπράγματα δικαιώματα που γεννώνται στο πλαίσιο της σχέσης μεταξύ γονέων και τέκνων και στο πλαίσιο υιοθεσίας, ακύρωσης ή ανάκλησης της υιοθεσίας, όταν το πρόσωπο που υιοθετεί, το πρόσωπο που υιοθετείται ή ένας από τους γονείς του προσώπου που υιοθετείται είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία.

Η θεμελίωση της σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου διέπεται από το δικαίο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια απέκτησε το τέκνο κατά τον χρόνο της γέννησης. Το ίδιο δικαίο εφαρμόζεται στα ενοχικά δικαιώματα που γεννώνται στο πλαίσιο της σχέσης των γονέων κατά τον χρόνο της γέννησης. Η παραπομπή στο δικαίο τρίτης χώρας επιτρέπεται όταν το εν λόγω δικαίο επιτρέπει τη θεμελίωση της σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου.

3.4.2 Υιοθεσία

Οι προϋποθέσεις της υιοθεσίας διέπονται από το δικαίο του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι το πρόσωπο (ή τα πρόσωπα) που υιοθετεί και το πρόσωπο που υιοθετείται κατά τον χρόνο υπαγωγής της αίτησης για υιοθεσία. Εάν τα εν λόγω πρόσωπα έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμόζεται το εθνικό δικαίο κάθε προσώπου. Όταν το πρόσωπο που υιοθετείται είναι υπήκοος της Βουλγαρίας πρέπει να ζητηθεί άδεια από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Οι όροι και η διαδικασία παροχής άδειας για την υιοθεσία ενός προσώπου που είναι υπήκοος της Βουλγαρίας καθορίζονται με απόφαση του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Όταν το πρόσωπο που υιοθετείται είναι υπήκοος της Βουλγαρίας, το πρόσωπο που υιοθετεί (Βούλγαρος ή αλλοδαπός υπήκοος) που έχει τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος πρέπει επίσης να πληροί τις προϋποθέσεις για την υιοθεσία που ορίζονται από το δικαίο του εν λόγω κράτους. Οι επιπτώσεις της υιοθεσίας διέπονται από το κοινό εθνικό δικαίο του προσώπου που υιοθετεί και του προσώπου που υιοθετείται. Εάν τα παραπάνω πρόσωπα έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμόζεται το δικαίο του κράτους στο οποίο έχουν κοινή συνήθη διαμονή.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση αγωγών διατροφής, όταν ο εναγόμενος έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία, ο ενάγων ή ο αιτών είναι υπήκοος της Βουλγαρίας και ο δικαιούχος διατροφής έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία.

Οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το δικαίο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ο δικαιούχος της διατροφής, εκτός αν το εθνικό δικαίο του δικαιούχου εμπεριέχει ευνοϊκότερες διατάξεις για τον ίδιο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, εφαρμόζεται το εθνικό δικαίο του δικαιούχου διατροφής. Όταν το εφαρμοστέο δικαίο δεν επιτρέπει την επιδίκαση διατροφής, εφαρμόζεται το βουλγαρικό δικαίο.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Ο γάμος στη Βουλγαρία τελείται από ληξιαρχο εφόσον ένας από τους δύο μελλοντικούς συζύγους έχει ιθαγένεια ή συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία. Ο γάμος μεταξύ αλλοδαπών υπηκόων μπορεί να τελεστεί στη Βουλγαρία από υπάλληλο της προξενικής αρχής ή διπλωματικό πράκτορα του κράτους προέλευσης των υπόψη αλλοδαπών υπηκόων, εφόσον αυτό επιτρέπεται σύμφωνα με το δικαίο του εν λόγω κράτους. Οι υπήκοοι της Βουλγαρίας που διαμένουν στην αλλοδαπή μπορούν να συνάψουν γάμο ενώπιον αρμόδιας αρχής του αλλοδαπού κράτους, εφόσον αυτό επιτρέπεται σύμφωνα με το δικαίο του εν λόγω κράτους. Ο γάμος μεταξύ των υπηκόων της Βουλγαρίας που διαμένουν στην αλλοδαπή μπορεί να τελεστεί από υπάλληλο της προξενικής αρχής της Βουλγαρίας ή διπλωματικό πράκτορα, εφόσον αυτό επιτρέπεται από το κράτος υποδοχής. Ο γάμος μεταξύ υπηκόου της Βουλγαρίας και αλλοδαπού μπορεί να τελεστεί από υπάλληλο της προξενικής αρχής της Βουλγαρίας ή διπλωματικό πράκτορα, εφόσον αυτό επιτρέπεται από το κράτος υποδοχής και το εθνικό δικαίο του αλλοδαπού. Τα δικαστήρια της Βουλγαρίας επιλαμβάνονται γονικών υποθέσεων εφόσον ένας από τους δύο συζύγους είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία. Οι τυπικές προϋποθέσεις του γάμου διέπονται από το δικαίο του κράτους τέλεσης.

Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις σύναψης του γάμου διέπονται για καθέναν από τους μελλοντικούς συζύγους από το δικαίο του κράτους του οποίου ήταν υπήκοος το εκάστοτε πρόσωπο κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου.

Στην περίπτωση που ένας υπήκοος της Βουλγαρίας συνάπτει γάμο στην αλλοδαπή, η άδεια που αναφέρεται στο άρθρο 6 παρ. 2 του οικογενειακού κώδικα (*Semeen kodeks*) μπορεί να χορηγηθεί από τον Βούλγαρο διπλωματικό πράκτορα ή υπάλληλο της προξενικής αρχής.

Όταν ένας από τους μελλοντικούς συζύγους είναι υπήκοος ή έχει συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία ο γάμος τελείται από Βούλγαρο ληξιαρχο και, εφόσον το εφαρμοστέο αλλοδαπό εσωτερικό δικαίο επιβάλλει φραγμούς στη σύναψη γάμου που σύμφωνα με το βουλγαρικό δικαίο είναι ασύμβατοι με την ελευθερία της σύναψης γάμου, δεν λαμβάνεται υπόψη ο εκάστοτε φραγμός.

Ένας αλλοδαπός ή άπατρις πρέπει να πιστοποιήσει ενώπιον του Βούλγαρου ληξιαρχου ότι το εθνικό του δικαίο αναγνωρίζει την εγκυρότητα γάμου που τελείται από αλλοδαπή αρμόδια αρχή και ότι δεν παρεμποδίζεται η σύναψη γάμου από φραγμούς που ισχύουν στο πλαίσιο του εσωτερικού του δικαίου.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες που διέπουν τη σύγκρουση νόμων.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό.

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Το διαζύγιο συζύγων που έχουν την ίδια αλλοδαπή ιθαγένεια διέπεται από το δικαίο του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης διαζυγίου.

Το διαζύγιο συζύγων που έχουν διαφορετικές ιθαγένειες διέπεται από το δικαίο του κράτους όπου διατηρούν την κοινή συνήθη κατοικία τους κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης διαζυγίου. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει κοινή συνήθης κατοικία των συζύγων, ισχύει το βουλγαρικό δικαίο.

Εάν το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαίο δεν επιτρέπει το διαζύγιο και ένας από τους συζύγους είναι υπήκοος της Βουλγαρίας ή έχει συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης διαζυγίου, εφαρμόζεται το βουλγαρικό δικαίο.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαίο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής.

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το δικαίο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ο δικαιούχος της διατροφής, εκτός αν το εθνικό δικαίο του δικαιούχου εμπεριέχει ευνοϊκότερες διατάξεις για τον ίδιο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, εφαρμόζεται το εθνικό δικαίο του δικαιούχου διατροφής. Όταν ο δικαιούχος και ο υπόχρεος διατροφής είναι υπήκοοι του ίδιου κράτους και ο υπόχρεος διατροφής έχει τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος, εφαρμόζεται το κοινό εθνικό δικαίο των δύο προσώπων. Όταν το εφαρμοστέο δικαίο δεν επιτρέπει την επιδίκαση διατροφής στις παραπάνω περιπτώσεις, εφαρμόζεται το βουλγαρικό δικαίο.

Όταν οι υποχρεώσεις διατροφής μεταξύ πρώην συζύγων προκύπτουν λόγω ακύρωσης γάμου ή διαζυγίου, εφαρμοστέο δικαίο είναι αυτό που εφαρμόζεται στο διαζύγιο ή την ακύρωση του γάμου.

Το εφαρμοστέο δικαίο στη διατροφή καθορίζεται:

1. το αν μπορεί να ζητηθεί διατροφή, σε ποιο ποσό και από ποιον·

2. το ποιος μπορεί να ζητήσει διατροφή και σε ποια προθεσμία·
3. το αν και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να τροποποιηθούν οι όροι διατροφής·
4. τους λόγους εξάλειψης του δικαιώματος διατροφής·
5. την υποχρέωση του υπόχρεου διατροφής να καταβάλει αποζημίωση στην αρχή που κατέβαλε τη διατροφή για λογαριασμό του.

Κατά τον καθορισμό του ποσού διατροφής, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι οικονομικές περιστάσεις του υπόχρεου διατροφής και οι πραγματικές ανάγκες του δικαιούχου διατροφής, ακόμη κι αν ορίζεται διαφορετικά στην αλλοδαπή νομοθεσία.

Η ακύρωση γάμου διέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για τη σύναψη του γάμου.

Για την ακύρωση γάμου και το διαζύγιο, βλ. τη σχετική ενότητα.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για υποθέσεις ακύρωσης και διαζυγίου είναι επίσης αρμόδιο για υποθέσεις που αφορούν τις ενοχικές και εμπράγματες σχέσεις μεταξύ των συζύγων.

Οι ενοχικές σχέσεις των συζύγων διέπονται από το κοινό εθνικό τους δίκαιο. Οι ενοχικές σχέσεις μεταξύ συζύγων με διαφορετική ιθαγένεια διέπονται από το δίκαιο του κράτους όπου διατηρούν την κοινή συνήθη κατοικία τους ή όταν δεν έχουν κοινή συνήθη κατοικία από το δίκαιο του κράτους με το οποίο συνδέονται στενότερα και οι δύο σύζυγοι. Οι εμπράγματες σχέσεις μεταξύ συζύγων διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στις μεταξύ τους ενοχικές σχέσεις.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια και άλλες αρχές είναι αρμόδια/-ες για την εκδίκαση αγωγών που αφορούν την κληρονομική διαδοχή, αν ο θανών κατά τον χρόνο θανάτου είχε τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία ή ήταν υπήκοος της Βουλγαρίας και αν μέρος της κληρονομιάς περιουσίας βρίσκεται στη Βουλγαρία. Η κληρονομιά κινητών περιουσιακών στοιχείων διέπεται από το δίκαιο του κράτους όπου είχε τη συνήθη διαμονή ο θανών κατά τον χρόνο θανάτου του. Η κληρονομιά ακίνητων περιουσιακών στοιχείων διέπεται από το δίκαιο του κράτους όπου βρίσκονται τα ακίνητα. Αν ο θανών επέλεξε ως εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή το δίκαιο του κράτους του οποίου είχε την ιθαγένεια κατά τον χρόνο που προέβη στην επιλογή, εφαρμόζεται το εν λόγω δίκαιο στην κληρονομιά ολόκληρης της περιουσίας του. Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν πρέπει να θίγει τη νόμιμη μοίρα των κληρονόμων, που καθορίζεται σύμφωνα με το παραπάνω εφαρμοστέο δίκαιο.

Η ικανότητα ενός προσώπου να διαθέτει την περιουσία του με διαθήκη (σύνταξη και ανάκληση) διέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή. Μια διαθήκη είναι έγκυρη εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του δικαίου του κράτους στο οποίο καταρτίστηκε ή του οποίου την ιθαγένεια είχε ο διαθέτης κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή κατά τον χρόνο θανάτου ή του τόπου στον οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του ο διαθέτης ή του τόπου στον οποίο βρίσκεται το ακίνητο που διατίθεται με τη διαθήκη.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή διέπει τον χρόνο και τον τόπο της επαγωγής της κληρονομιάς, το εύρος και την προτεραιότητα των κληρονόμων, τα κληρονομικά μερίδια, την κληρονομική ικανότητα, την ανάληψη υποχρεώσεων του θανόντος και τον επιμερισμό τους μεταξύ των κληρονόμων, την αποδοχή και αποποίηση της κληρονομιάς, τις προθεσμίες αποδοχής της κληρονομιάς, το μερίδιο της κληρονομιάς περιουσίας που μπορεί να διατεθεί και τις προϋποθέσεις του ουσιαστικού κύρους της διαθήκης. Όταν δεν υπάρχουν κληρονόμοι σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή, η περιουσία που βρίσκεται στην επικράτεια της Βουλγαρίας περιέρχεται στο βουλγαρικό δημόσιο ή την τοπική αυτοδιοίκηση.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι).

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Οι υποθέσεις που αφορούν ακίνητα που βρίσκονται στη Βουλγαρία, την εκτέλεση και εξασφάλιση σε βάρος περιουσιακού στοιχείου και τη μεταβίβαση ή σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων στο εν λόγω περιουσιακό στοιχείο υπάγονται αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των βουλγαρικών δικαστηρίων και άλλων αρχών.

Η κατοχή, κυριότητα και λοιπά εμπράγματα δικαιώματα επί κινητών και ακινήτων διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το εκάστοτε περιουσιακό στοιχείο (*lex loci rei sitae*). Το αν ένα περιουσιακό στοιχείο είναι κινητό ή ακίνητο και το είδος των εμπράγματων δικαιωμάτων καθορίζεται από το ίδιο δίκαιο.

Η κτήση και άρση εμπράγματων δικαιωμάτων και δικαιωμάτων κατοχής διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρισκόταν το περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης ή επέλευσης της περίπτωσης που δικαιολογεί την κτήση ή άρση.

Η κτήση, μεταβίβαση και άρση εμπράγματων δικαιωμάτων σε μεταφορικά μέσα διέπεται από το δίκαιο της σημαίας του πλοίου, το δίκαιο καταχώρισης του αεροσκάφους ή το δίκαιο του κράτους όπου έχει την εγκατάστασή του ο φορέας εκμετάλλευσης των σιδηροδρομικών οχημάτων και των χερσαίων μηχανοκίνητων οχημάτων.

3.9 Αφερεγγυότητα

Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου και αρχής γενομένης από την 26η Ιουνίου 2017, ο κανονισμός (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας.

Βλέπε Αφερεγγυότητα

Χρήσιμες πληροφορίες διατίθενται στους παρακάτω δικτυακούς τόπους:

 <https://www.justice.government.bg>

 <http://www.vss.justice.bg>

 <http://www.vks.bg/>

 <http://www.vss.justice.bg/page/view/1397>

Τελευταία επικαιροποίηση: 06/04/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

1.1 Εθνικοί κανόνες

Η βασική εθνική ρύθμιση σχετικά με τους κανόνες για τη σύγκρουση νόμων είναι ο νόμος 91/2012 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

1.2.1 Επιλογή σημαντικών πολυμερών διεθνών συμβάσεων που διέπουν το εφαρμοστέο δίκαιο:

1.2.1.1 Άμεση εφαρμογή

Σύμβαση της Βαρσοβίας για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων στις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές, Βαρσοβία 1929

Σύμβαση επί του συμβολαίου για τη διεθνή μεταφορά εμπορευμάτων οδικώς (CMR), 1956

Σύμβαση της Γκουανταλαχάρας για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων στις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές που εκτελούνται από πρόσωπο διαφορετικό του συμβατικού αερομεταφορέα, 1961

Σύμβαση της Βιέννης σχετικά με την αστική ευθύνη ως προς τις πυρηνικές ζημιές, 1963

Σύμβαση της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα, 1971

Σύμβαση επί του συμβολαίου για τη διεθνή οδική μεταφορά επιβατών και αποσκευών (CVR), 1973

Σύμβαση περί παραγραφής επί συμβάσεων διεθνούς πώλησης εμπορευμάτων, 1974

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταφορά εμπορευμάτων διά θαλάσσης, 1978

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων, Βιέννη 1980

Σύμβαση σχετικά με τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές (COTIF), 1980

Σύμβαση για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων στις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές, Μόντρεαλ 1999

1.2.2.2 Σύγκρουση νόμων

Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών, Χάγη 1996

Σύμβαση της Χάγης για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων, 2000

Πρωτόκολλο της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής, 2007 (η Ένωση είναι συμβαλλόμενο μέρος ως σύνολο)

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

1.3.1 Επιλογή των κύριων διμερών διεθνών συμφωνιών που διέπουν το εφαρμοστέο δίκαιο:

Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλβανίας σχετικά με τη δικαστική συνδρομή σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 1959

Συμφωνία μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας σχετικά με τη ρύθμιση των έννομων σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 1964 (ισχύει για όλα τα κράτη της πρώην Γιουγκοσλαβίας)

Συμφωνία μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Βουλγαρίας σχετικά με τη δικαστική συνδρομή και τη ρύθμιση των έννομων σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 1976

Συμφωνία μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Μογγολίας σχετικά με τη δικαστική συνδρομή και τις έννομες σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 1976

Συμφωνία μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Δημοκρατίας της Κούβας σχετικά με την αμοιβαία δικαστική συνδρομή σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 1980

Συμφωνία μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών σχετικά με τη δικαστική συνδρομή και τις έννομες σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 1982 (ισχύει για τη Ρωσική Ομοσπονδία και για πολλά από τα άλλα κράτη της πρώην ΕΣΣΔ)

Συμφωνία μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας του Βιετνάμ σχετικά με τη δικαστική συνδρομή σε αστικές και ποινικές υποθέσεις, 1982

Συμφωνία μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας σχετικά με τη δικαστική συνδρομή και τη ρύθμιση των έννομων σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές, εργατικές και ποινικές υποθέσεις, 1987

Συμφωνία μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Ουγγαρίας σχετικά με τη δικαστική συνδρομή και τη ρύθμιση των έννομων σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 1989

Συμφωνία μεταξύ της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Ρουμανίας σχετικά με τη δικαστική συνδρομή σε αστικές υποθέσεις, 1994

Συμφωνία μεταξύ της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Ουκρανίας σχετικά με τη δικαστική συνδρομή σε αστικές υποθέσεις, 2001

Συμφωνία μεταξύ της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Ουζμπεκιστάν σχετικά με τη δικαστική συνδρομή και τις έννομες σχέσεις σε αστικές και ποινικές υποθέσεις, 2002

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Το ζήτημα αυτό διέπεται από το άρθρο 23 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Το δικαστήριο εφαρμόζει το αλλοδαπό δίκαιο αυτεπαγγέλτως. Το δίκαιο εφαρμόζεται με τον ίδιον τρόπο όπως στη χώρα στην οποία ισχύει. Οι διατάξεις που εφαρμόζονται είναι οι διατάξεις που θα εφαρμόζονταν για τη λήψη απόφασης για την επίδικη υπόθεση στη χώρα στην οποία ισχύει το σχετικό δίκαιο, ανεξάρτητα από την ιεραρχία τους στο δικαιοικό σύστημα ή το καθεστώς τους ως διατάξεων δημοσίου δικαίου, υπό τον όρο ότι δεν συγκρούονται με τις διατάξεις του εφαρμοστέου τσεχικού δικαίου.

Το δικαστήριο προσδιορίζει αυτεπαγγέλτως το μέρος του αλλοδαπού δικαίου που θα εφαρμοστεί. Το δικαστήριο ή η δημόσια αρχή που αποφασίζει στις υποθέσεις που διέπονται από το εν λόγω δίκαιο προβαίνει σε κάθε απαραίτητη ενέργεια για την εξεύρεση του εν λόγω δικαίου.

2.2 Παραπομπή

Το ζήτημα αυτό διέπεται σε γενικές γραμμές από το άρθρο 21 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Η παραπομπή είναι αποδεκτή, εξαιρουμένων των σχέσεων που βασίζονται στο ενοχικό και στο εργατικό δίκαιο. Όταν το εφαρμοστέο δίκαιο έχει επιλεγεί από τα συμβαλλόμενα μέρη, οι διατάξεις περί σύγκρουσης νόμων λαμβάνονται υπόψη μόνον όταν αυτό προκύπτει από συμφωνία των μερών.

2.3 Μεταβολή του συνδυαζόμενου στοιχείου

Γενικά, ο σύνδεσμος αξιολογείται μόνο όταν εξετάζεται κρίσιμο στοιχείο από νομικής άποψης. Ενδέχεται, φυσικά, ειδικοί κανόνες περί σύγκρουσης νόμων να ρυθμίζουν ένα ζήτημα σε ορισμένες περιπτώσεις – βλ., για παράδειγμα, τους κανόνες σχετικά με τα εμπράγματα δικαιώματα στο στοιχείο 3.8.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Το ζήτημα αυτό διέπεται σε γενικές γραμμές από το άρθρο 24 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (γνωστό ως «ρήτρα διαφυγής»).

Σύμφωνα με τον νόμο για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, το εφαρμοστέο δίκαιο δεν εφαρμόζεται σε απολύτως εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν, μετά από αιτιολογημένη στάθμιση της σύνοψης όλων των περιστάσεων της υπόθεσης και ειδικότερα της δικαιολογημένης προσδοκίας των μερών σχετικά με την εφαρμογή άλλου δικαίου, η εφαρμογή του θα ήταν δυσανάλογη και αντίθετη με την εύλογη και δίκαιη διευθέτηση της σχέσης των μερών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, και εφόσον δεν θίγονται τα δικαιώματα άλλων προσώπων, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που αντιστοιχεί σε μια τέτοια διευθέτηση.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το ζήτημα αυτό διέπεται από το άρθρο 23 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Το δικαστήριο προσδιορίζει αυτεπαγγέλτως το μέρος του αλλοδαπού δικαίου προς εφαρμογή. Το δικαστήριο ή η δημόσια αρχή που αποφασίζει στις υποθέσεις που διέπονται από το εν λόγω δίκαιο προβαίνει σε κάθε απαραίτητη ενέργεια για την εξεύρεση του εν λόγω δικαίου.

Εάν το δικαστήριο ή η δημόσια αρχή που αποφασίζει στις υποθέσεις που διέπονται από το εν λόγω δίκαιο δεν διαθέτει εξουκείωση με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Εάν η εξεύρεση του αλλοδαπού δικαίου δεν είναι δυνατή εντός εύλογου χρονικού διαστήματος ή εάν είναι αδύνατη, εφαρμόζεται το τσεχικό δίκαιο.

3 Κανόνες συγκρούσης νόμων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Οι συμβατικές ενοχές ρυθμίζονται από τα άρθρα 87 και 89 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Περιορίζονται στις συμβατικές ενοχές, ή τις πτυχές αυτών, που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας ή διεθνών συμφωνιών, εκτός εάν από την ενωσιακή νομοθεσία ή τις εν λόγω συμφωνίες επιτρέπεται η υπαγωγή τους στον ως άνω νόμο. Πρόκειται λοιπόν για επικουρικές εφαρμοζόμενη διάταξη.

Οι συμβάσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους με το οποίο η σύμβαση συνδέεται στενότερα, εκτός εάν τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν επιλέξει εφαρμοστέο δίκαιο. Η επιλογή δικαίου πρέπει να γίνεται ρητώς ή να προκύπτει με βεβαιότητα από τις διατάξεις της σύμβασης ή από τις περιστάσεις της υπόθεσης.

Οι ασφαλιστικές συμβάσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο αντισυμβαλλόμενος έχει τη συνήθη διαμονή του. Τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να επιλέγουν το εφαρμοστέο δίκαιο για την ασφαλιστική σύμβαση.

Όσον αφορά τις ασφαλιστικές συμβάσεις που υπόκεινται στον κανονισμό Ρώμη I, ο νόμος κάνει χρήση της δυνατότητας την οποία παρέχει στα κράτη μέλη το άρθρο 7 παράγραφος 3 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο δίνει τη δυνατότητα στα μέρη να επιλέξουν οποιοδήποτε εφαρμοστέο δίκαιο, στο βαθμό που επιτρέπεται από τον κανονισμό.

Οι έννομες σχέσεις που απορρέουν από μονομερείς δικαιοπραξίες, διέπονται, σύμφωνα με το άρθρο 90 του νόμου, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο το μέρος που καταρτίζει τη μονομερή δικαιοπραξία έχει τη συνήθη διαμονή του ή την καταστατική έδρα του κατά τον χρόνο κατάρτισης της δικαιοπραξίας, εκτός εάν είχε επιλεγεί άλλο εφαρμοστέο δίκαιο.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Το άρθρο 101 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο περιλαμβάνει, κυρίως ως προς το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Ρώμη II, ρύθμιση σχετικά με τη σύγκρουση νόμων μόνο για τις εξωσυμβατικές ενοχές που απορρέουν από προσβολή του ιδιωτικού βίου και δικαιωμάτων συναφών με την προσωπικότητα, συμπεριλαμβανομένης της δυσφήμισης. Οι υποχρεώσεις αυτές διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο λαμβάνει χώρα η προσβολή. Ο ζημιωθείς δικαιούται, ωστόσο, να επιλέξει την εφαρμογή του δικαίου του κράτους στο οποίο α) έχει ο ίδιος ο ζημιωθείς τη συνήθη διαμονή του ή την καταστατική έδρα του, β) ο προσβάλλων έχει τη συνήθη διαμονή του ή την καταστατική έδρα του ή γ) η προσβολή παρήγαγε αποτέλεσμα, υπό τον όρο ότι ο προσβάλλων μπορούσε να το προβλέψει.

Η εξωσυμβατική ευθύνη ρυθμίζεται επίσης με ομοιόμορφο νομικά τρόπο σε ορισμένες από τις προαναφερθείσες διεθνείς συμφωνίες μεταφορών (βλέπε σημείο 1.2.1).

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Το ζήτημα αυτό διέπεται από το άρθρο 29 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Εκτός αν ο εν λόγω νόμος ορίζει διαφορετικά, τα ζητήματα νομικής προσωπικότητας και δικαιοπρακτικής ικανότητας διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο το εκάστοτε πρόσωπο έχει τη συνήθη διαμονή του. Εκτός εάν ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ορίζει διαφορετικά, αρκεί το φυσικό πρόσωπο που καταρτίζει δικαιοπραξία να έχει σχετική δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με το δίκαιο που ισχύει στον τόπο κατάρτισης της πράξης.

Το επώνυμο των φυσικών προσώπων ρυθμίζεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το εκάστοτε πρόσωπο. Ωστόσο, το φυσικό πρόσωπο μπορεί να επιλέξει την εφαρμογή του δικαίου του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του. Αν ένα πρόσωπο έχει πολλαπλή ιθαγένεια, ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 28 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Σε πολλές από τις διμερείς συμφωνίες περί δικαστικής συνδρομής από τις οποίες δεσμεύεται η Τσεχική Δημοκρατία ρυθμίζεται επίσης η προσωπική κατάσταση των φυσικών προσώπων. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων στις εν λόγω συμφωνίες βασίζονται γενικά στο κριτήριο της ιθαγένειας και υπερισχύουν των κανόνων που ορίζονται στον νόμο για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Η θεμελίωση και η προσβολή σχέσεων γονέων και παιδιών ρυθμίζεται από το άρθρο 54 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το παιδί με τη γέννηση όταν το παιδί αποκτά περισσότερες από μία ιθαγένειες με τη γέννηση, εφαρμόζεται το τσεχικό δίκαιο. Το δίκαιο του κράτους στο οποίο η μητέρα του παιδιού είχε τη συνήθη διαμονή της κατά τη γέννηση εφαρμόζεται εφόσον είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Σε περίπτωση που το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στη Δημοκρατία της Τσεχίας και εφόσον τούτο είναι προς το συμφέρον του, η θεμελίωση και η προσβολή της σχέσης γονέα-παιδιού υπόκεινται στην τσεχική νομοθεσία. Η σχέση γονέα-παιδιού μπορεί να θεμελιωθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους στο οποίο υποβάλλεται η δήλωση μητρότητας ή πατρότητας. Όταν η σχέση γονέα-παιδιού προσβάλλεται σε άλλο κράτος στο πλαίσιο δικαστικής ή εξωδικαστικής διαδικασίας σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού και θεμελιώνεται σχέση γονέα-παιδιού ως προς άλλο πρόσωπο, τούτο αρκεί για τη θεμελίωση σχέσης γονέα-παιδιού σε σχέση με το εν λόγω πρόσωπο.

Το εφαρμοστέο δίκαιο για τις σχέσεις γονέων και παιδιών σε ζητήματα διατροφής καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού για τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με το πρωτόκολλο της Χάγης σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής (2007). Σε άλλες υποθέσεις που αφορούν γονικά δικαιώματα και υποχρεώσεις και τα μέτρα για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού, το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών (1996).

3.4.2 Υιοθεσία

Το ζήτημα αυτό διέπεται από τα άρθρα 61 και 62 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Για την υιοθεσία είναι απαραίτητο να πληρούνται οι προϋποθέσεις της νομοθεσίας του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το θετό τέκνο και του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ο θετός γονέας. Σε περίπτωση που οι θετοί γονείς έχουν διαφορετική ιθαγένεια, πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις των νομικών συστημάτων της ιθαγένειας και των δύο γονέων, καθώς και του δικαίου του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το θετό τέκνο. Σε περίπτωση που, σύμφωνα με τους κανόνες αυτούς, θα επιβαλλόταν να εφαρμοστεί το δίκαιο άλλης χώρας το οποίο δεν επιτρέπει την υιοθεσία ή την επιτρέπει μόνο σε πολύ

περιορισμένες περιπτώσεις, εφαρμόζεται το τσεχικό δίκαιο, εφόσον ο θετός γονέας ή τουλάχιστον ένας από τους θετούς γονείς ή το θετό τέκνο έχει τη συνήθη διαμονή του στην Τσεχική Δημοκρατία.

Τα αποτελέσματα της υιοθεσίας διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου όλα τα μέρη έχουν την ιθαγένεια κατά τον χρόνο της υιοθεσίας ή, εάν τούτο δεν ισχύει, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο όλα τα μέρη έχουν τη συνήθη διαμονή τους κατά τον χρόνο της υιοθεσίας ή, εάν τούτο δεν ισχύει, από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το θετό τέκνο.

Για τις σχέσεις μεταξύ θετού γονέα και θετού τέκνου, ή των θετών γονέων μεταξύ τους, σε ζητήματα γονικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ανατροφής των παιδιών και διατροφής, εφαρμόζεται το δίκαιο που καθορίζεται από τις διεθνείς συμφωνίες που παρατίθενται στο σημείο 3.4.1 για τις σχέσεις γονέα-παιδιού.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Το ζήτημα αυτό διέπεται από τα άρθρα 48 και 49 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Η ικανότητα ενός προσώπου για τέλεση γάμου, καθώς και οι προϋποθέσεις για την εγκυρότητα του γάμου, ρυθμίζονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το εν λόγω πρόσωπο.

Ο τύπος του γάμου διέπεται από το δίκαιο του τόπου τέλεσης του γάμου.

Γάμος που τελείται σε πρεσβεία της Τσεχικής Δημοκρατίας σε άλλη χώρα υπόκειται στο τσεχικό δίκαιο. Τσέχος υπήκοος δεν μπορεί να συνάψει γάμο σε διπλωματική αποστολή ξένου κράτους στην Τσεχική Δημοκρατία.

Οι προσωπικές σχέσεις μεταξύ των συζύγων διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν και οι δύο. Σε περίπτωση που οι σύζυγοι έχουν διαφορετική ιθαγένεια, η σχέση διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο και οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους, ειδάλλως διέπεται από το τσεχικό δίκαιο.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Το άρθρο 67 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο ρυθμίζει το εφαρμοστέο δίκαιο για το σύμφωνο συμβίωσης και τις παρόμοιες με αυτό σχέσεις και τα αποτελέσματά τους, την ικανότητα και τις διαδικασίες για τη σύναψή τους ή για τη λύση, την ακύρωση και την αναγνώριση του ανυπόστατου αυτών και για την επίλυση προσωπικών και περιουσιακών διαφορών μεταξύ των μερών.

Όλα αυτά τα ζητήματα διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο συνάπτεται ή έχει συναφθεί σύμφωνο συμβίωσης ή η παρόμοια με αυτό σχέση.

Η τσεχική νομοθεσία δεν περιλαμβάνει μέτρα σύγκρουσης νόμων σχετικά με την ελεύθερη συμβίωση.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Το άρθρο 50 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο καθορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο για το διαζύγιο και την ακύρωση γάμου και σχετικά με την κρίση περί ανυπόστατου του γάμου. Η Τσεχική Δημοκρατία δεν συμμετέχει στην ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό και, ως εκ τούτου, δεν δεσμεύεται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1259/2010.

Το διαζύγιο διέπεται από το δίκαιο του κράτους που ρυθμίζει την προσωπική σχέση των συζύγων κατά τον χρόνο κίνησης της διαδικασίας. (Οι προσωπικές σχέσεις μεταξύ των συζύγων διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν και οι δύο. Σε περίπτωση που έχουν ιθαγένεια διαφορετικών κρατών, οι εν λόγω σχέσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο και οι δύο οι σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους, ειδάλλως διέπονται από το τσεχικό δίκαιο). Όταν σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα σύγκρουσης νόμων επιβάλλεται η εφαρμογή του δικαίου άλλης χώρας, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται το διαζύγιο ή επιτρέπεται μόνον υπό εντελώς εξαιρετικές περιστάσεις, εφαρμόζεται το τσεχικό δίκαιο, εφόσον τουλάχιστον ένας εκ των συζύγων έχει την τσεχική ιθαγένεια ή έχει τη συνήθη διαμονή του στην Τσεχική Δημοκρατία.

Για την ακύρωση γάμου ή προκειμένου να καθοριστεί αν ο γάμος είναι ανυπόστατος, η ικανότητα σύναψης του γάμου καθώς και ο τύπος του εξετάζονται σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει αυτά τα ζητήματα κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου.

Η τσεχική νομοθεσία δεν περιλαμβάνει διατάξεις περί σύγκρουσης νόμων που να ρυθμίζουν τον δικαστικό χωρισμό.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Οι υποχρεώσεις διατροφής μεταξύ συζύγων και πρώην συζύγων διέπονται από το άρθρο 15 του κανονισμού για τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με το πρωτόκολλο της Χάγης σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής (2007).

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Από τις 29 Ιανουαρίου 2019 οι κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων οι οποίοι περιλαμβάνονται στον νόμο για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο αντικαταστάθηκαν από τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/1103 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων. Ο κανονισμός εφαρμόζεται στις νομικές διαδικασίες που έχουν κινηθεί και στις συμφωνίες που έχουν συναφθεί μετά τις 29 Ιανουαρίου 2019.

Το ζήτημα αυτό διέπεται από το άρθρο 49 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο και οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους, ειδάλλως, από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν αμφότεροι οι σύζυγοι, ειδάλλως, από το τσεχικό δίκαιο.

Ο διακανονισμός των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων με συμφωνητικό διέπεται από το εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων δίκαιο κατά τον χρόνο σύναψης του συμφωνητικού. Ειδάλλως, οι σύζυγοι μπορούν επίσης να συμφωνήσουν, για τον διακανονισμό των περιουσιακών τους σχέσεων, ότι οι περιουσιακές σχέσεις τους θα διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου ένας εκ των συζύγων έχει την ιθαγένεια, ή από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ένας εξ αυτών έχει τη συνήθη διαμονή του, ή από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το επίμαχο ακίνητο, ή από το τσεχικό δίκαιο. Εάν η συμφωνία συνάπτεται σε άλλη χώρα, πρέπει να περιβάλλεται τον συμβολαιογραφικό ή άλλον παρόμοιο τύπο.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Το εφαρμοστέο δίκαιο σχετικά με τη διαδοχή προσώπων που αποβιώνουν από την 17η Αυγούστου 2015 και έπειτα διέπεται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 650/2012.

Το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται από τα άρθρα 76 και 77 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Οι εν λόγω διατάξεις ισχύουν για τη διαδοχή προσώπων που απεβίωσαν έως και την 16η Αυγούστου 2015 (εκτός εάν ορίζεται άλλο εφαρμοστέο δίκαιο βάσει διμερούς διεθνούς σύμβασης).

Σύμφωνα με τον νόμο για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, το νομικό καθεστώς της διαδοχής διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο διαθέτης είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου. Εάν ο διαθέτης είχε την τσεχική ιθαγένεια και τουλάχιστον ένας από τους κληρονόμους έχει τη συνήθη διαμονή του στην Τσεχική Δημοκρατία, εφαρμόζεται το τσεχικό δίκαιο.

Η ικανότητα προς σύνταξη ή ανάκληση διαθήκης, καθώς και τα αποτελέσματα των ελαττωμάτων και της έκφρασης βούλησης, διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο διαθέτης κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή στο οποίο ο διαθέτης είχε τη συνήθη διαμονή του. Παρόμοιος καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου προβλέπεται σε σχέση με την ικανότητα διενέργειας ή ανάκλησης άλλου είδους διάθεσης αιτία θανάτου και σε σχέση με την κρίση του κατά πόσον άλλου είδους διάθεση αιτία θανάτου είναι ισχυρή.

Μια διαθήκη είναι έγκυρη ως προς τον τύπο της, όταν αυτός συνάδει με το δίκαιο του κράτους α) του οποίου την ιθαγένεια είχε ο διαθέτης κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή κατά τον χρόνο θανάτου του, β) στην επικράτεια του οποίου συντάχθηκε η διαθήκη, γ) στο οποίο ο διαθέτης είχε τη συνήθη διαμονή

του κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή κατά τον χρόνο θανάτου του, δ) το οποίο διέπει το νομικό καθεστώς της διαδοχής ή το οποίο διέπει το εν λόγω καθεστώς κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή ε) στο οποίο βρίσκεται τυχόν επίμαχη ακίνητη περιουσία. Αυτοί οι κανόνες ισχύουν επίσης και για τον τύπο ανάκλησης της διαθήκης. Επίσης, ρυθμίζουν, τηρουμένων των αναλογιών, τον τύπο των κληρονομικών συμβάσεων και άλλου είδους κληροδοσίας, υπό την προϋπόθεση ότι ο διαθέτης είναι συμβαλλόμενο μέρος της κληρονομικής σύμβασης. Το ίδιο ισχύει και για τον τύπο της ακύρωσης κληρονομικής σύμβασης ή κληροδοσίας.

Ο διαθέτης μπορεί να ορίσει με διαθήκη ότι, αντί για το εφαρμοστέο δίκαιο, το νομικό καθεστώς της διαδοχής θα διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο διαθέτης είχε τη συνθήκη διαμονής του κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης, συμπεριλαμβανομένων τυχόν κληροδοτούμενων ακινήτων, ή μπορεί να ορίσει ότι το νομικό καθεστώς της διαδοχής, συμπεριλαμβανομένων τυχόν κληροδοτούμενων ακινήτων, θα διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου είχε την ιθαγένεια κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης. Τα μέρη της κληρονομικής σύμβασης μπορούν να επιλέξουν ένα νομικό καθεστώς διαδοχής από αυτά τα νομικά συστήματα, υπό την προϋπόθεση ότι ο διαθέτης είναι μέρος της κληρονομικής σύμβασης. Το ίδιο ισχύει, τηρουμένων των αναλογιών, και για τις κληροδοσίες.

Σύμφωνα με τον κανονισμό περί κληρονομικής διαδοχής, εάν, σύμφωνα με το εφαρμοστέο κληρονομικό δίκαιο βάσει του κανονισμού, δεν υπάρχει κληρονόμος ή κληροδόχος περιουσιακών στοιχείων που να προβλέπεται από διάταξη τελευταίας βουλήσεως, ούτε φυσικό πρόσωπο ως κληρονόμος εκ του νόμου, η εφαρμογή του δικαίου που προσδιορίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο δεν εμποδίζει το δικαίωμα κράτους μέλους ή οντότητας που έχει οριστεί προς το σκοπό αυτό από το εν λόγω κράτος μέλος, να οικειοποιηθεί τα περιουσιακά στοιχεία της κληρονομιάς που βρίσκονται στην επικράτειά του, υπό την προϋπόθεση ότι οι πιστωτές έχουν δικαίωμα στην να ζητήσουν να ικανοποιηθούν οι αξιώσεις τους από τα περιουσιακά στοιχεία της κληρονομιάς στο σύνολό τους. Στην τσεχική νομοθεσία, το ζήτημα αυτό διέπεται από το άρθρο 1634 του Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με αυτό, εάν δεν υπάρχει κληρονόμος ούτε σύμφωνα με τους κανόνες της εξ αδιαθέτου διαδοχής, η κληρονομιά περιουσία επάγεται στο κράτος, το οποίο θεωρείται διάδοχος. Το κράτος κατέχει όμοια θέση έναντι των άλλων μερών ως διάδοχος, όσον αφορά το ευεργέτημα της απογραφής. Σύμφωνα με το άρθρο 78 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, τα περιουσιακά στοιχεία και τα δικαιώματα του διαθέτη που βρίσκονται στην Τσεχική Δημοκρατία περιέρχονται στο τσεχικό Δημόσιο, όταν δεν υπάρχει διάδοχος αρμόδια για τις αποφάσεις επί αυτών των ζητημάτων είναι τα τσεχικά δικαστήρια. Το κράτος ή άλλη εδαφική ενότητα ή υφιστάμενο θεσμικό όργανο δεν λογίζονται διάδοχοι για τους σκοπούς αυτούς, εκτός εάν ορίζονται ως διάδοχοι στη διαθήκη.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Το ζήτημα αυτό διέπεται από τα άρθρα 69 έως 79 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Γενικός κανόνας είναι ότι τα εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων ή ενσώματων κινητών αγαθών διέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται το αγαθό. Σύμφωνα με το ίδιο δίκαιο γίνεται και ο προσδιορισμός ως προς το αν το αγαθό είναι κινητό ή ακίνητο. Ωστόσο, για συγκεκριμένα αγαθά και για ορισμένες πτυχές των εμπράγματων δικαιωμάτων, ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περιέχει ειδικούς κανόνες σύγκρουσης νόμων –βλ. κατωτέρω: Εμπράγματα δικαιώματα επί πλοίων και αεροσκαφών που έχουν καταχωριστεί σε νηολόγιο, καθώς και η σύσταση και η απόσβεσή τους, διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο τηρείται το νηολόγιο.

Η σύσταση και η απόσβεση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ενσώματων κινητών αγαθών διέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκονταν τα αγαθά κατά τον χρόνο επέλευσης του γεγονότος που επέφερε τη σύσταση ή την απόσβεση του εν λόγω δικαιώματος.

Η σύσταση και η απόσβεση δικαιώματος κυριότητας επί ενσώματου κινητού αγαθού που μεταβιβάζεται βάσει σύμβασης ρυθμίζεται από το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση η οποία αποτελεί τη βάση για τη σύσταση ή την απόσβεση του δικαιώματος κυριότητας.

Όταν δικαιοπραξία που πρόκειται να αποτελέσει τη βάση για τη σύσταση και την απόσβεση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ενσώματου κινητού αγαθού καταρτίζεται μετά την έναρξη της αποστολής του αγαθού και για τη διάρκεια της αποστολής, η εν λόγω σύσταση και απόσβεση θα διέπονται από το δίκαιο του τόπου αποστολής του αγαθού. Εάν, ωστόσο, η σύσταση και η απόσβεση εμπράγματων δικαιωμάτων επί του εν λόγω αγαθού πραγματοποιείται μέσω της παράδοσης τίτλου που πρέπει να προσκομιστεί για την παράδοση και το χειρισμό του αγαθού, εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται ο τίτλος κατά τον χρόνο χειρισμού του αγαθού.

Οι διατάξεις περί καταχωρίσεων σε δημόσια βιβλία και παρόμοιους καταλόγους που ισχύουν στον τόπο όπου βρίσκεται το ακίνητο ή το κινητό αγαθό ισχύουν και όταν η νομική αιτία για τη σύσταση, την απόσβεση, τον περιορισμό ή τη μεταβίβαση του καταχωρισμένου δικαιώματος αξιολογείται στο πλαίσιο άλλου νομικού συστήματος.

Η χρησιμότητα διέπεται από το δίκαιο που ισχύει στον τόπο όπου βρίσκεται το αγαθό κατά την έναρξη του χρόνου χρησιμότητάς. Ο νομέας, ωστόσο, μπορεί να επικαλεστεί το δίκαιο του κράτους στο οποίο λαμβάνει χώρα η χρησιμότητα, εφόσον –από την άφιξη του αγαθού στο εν λόγω κράτος– έχουν εκπληρωθεί όλες οι προϋποθέσεις χρησιμότητας σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους.

3.9 Αφερεγγυότητα

Το ζήτημα αυτό διέπεται από το άρθρο 111 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις περί σύγκρουσης νόμων του κανονισμού για την αφερεγγυότητα, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που υπόκεινται στον εν λόγω κανονισμό.

Τελευταία επικαιροποίηση: 31/03/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιες χώρες η νομοθεσία ισχύει; - Γερμανία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Μεταξύ 2007 και 2016, η ΕΕ κωδικοποίησε τους κανόνες σύγκρουσης νόμων σημαντικών επιμέρους πεδίων του ιδιωτικού δικαίου σε κανονισμούς [ιδίως, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 593/2008 (στο εξής: κανονισμός Ρώμη Ι), τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 (στο εξής: κανονισμός Ρώμη ΙΙ) και τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 650/2012 (στο εξής: κανονισμός για την κληρονομική διαδοχή)] — βλ. συναφή επισκόπηση στον οδηγό με τίτλο «Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-el.do). Με τον τρόπο αυτόν, το πεδίο εφαρμογής των αυτόνομων γερμανικών κανόνων παραπομπής καθίστατο ολοένα και στενότερο.

Βασική πηγή του εθνικού γερμανικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (ή δικαίου σύγκρουσης νόμων) αποτελεί ο εισαγωγικός νόμος του αστικού κώδικα (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche – EGBGB), και ιδίως τα άρθρα 3 έως 48 του EGBGB. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του EGBGB, ωστόσο, οι διατάξεις νομικών πράξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και οι διατάξεις διεθνών συμβάσεων κατισχύουν των διατάξεων του ρηθέντος νόμου εντός των ορίων του πεδίου εφαρμογής τους.

Το γερμανικό δίκαιο περιλαμβάνει διάσπαρτους κανόνες σύγκρουσης νόμων και εκτός EGBGB, για παράδειγμα στον πτωχευτικό κώδικα (Insolvenzordnung – InsO).

Σε τομείς όπου δεν υπάρχει σχετική νομοθετική ρύθμιση, όπως για παράδειγμα στο διεθνές δίκαιο εταιρειών, το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται από τα δικαστήρια.

Τα αναφερόμενα στο σημείο 2 αναφέρονται ουσιαστικά στους κανόνες του γερμανικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Πλήρης κατάλογος όλων των πολυμερών συμβάσεων που έχουν υπογραφεί και κυρωθεί από τη Γερμανία υπάρχει στο ευρετήριο Β της ομοσπονδιακής επίσημης εφημερίδας (Bundesgesetzblatt) (παραγγελία μέσω <https://www.bgbl.de/>). Μεταξύ των εκεί αναφερόμενων πολυμερών κρατικών συμβάσεων περιλαμβάνονται και όσες περιέχουν ενιαίες διατάξεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Συχνά η θέσπιση τέτοιων πολυμερών συμβάσεων γίνεται με πρωτοβουλία διεθνών οργανισμών. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να γίνει αναφορά ιδίως στη Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (www.hcch.net/en/home - <https://www.hcch.net/fr/home> - <https://www.hcch.net/de/home/>), μέλος της οποίας είναι ήδη από πολύ καιρό και η Γερμανία.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Επιμέρους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περιλαμβάνονται επίσης σε διμερείς κρατικές συμβάσεις. Απαρίθμηση των συμφωνιών της Γερμανίας με άλλα κράτη παρατίθεται στο ευρετήριο Β της Bundesgesetzblatt (βλ. ανωτέρω, σημείο 1.2).

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Η σημασία του δικαίου σύγκρουσης νόμων δεν περιορίζεται μόνο στο πλαίσιο των δικαστικών διενέξεων. Ανεξάρτητα από τις νομικές διαφορές που τυχόν ανακύβουν στο μέλλον, οι εμπορικές συναλλασσόμενοι σε διάφορα κράτη πρέπει να γνωρίζουν ποιο δίκαιο θα διέπει τις συμβάσεις που συνάπτουν. Βάσει του εν λόγω δικαίου καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους. Οι οδηγοί που στις διακοπές τους επισκέπτονται άλλα κράτη με το αυτοκίνητο θα πρέπει να γνωρίζουν ποιο δίκαιο ρυθμίζει την ευθύνη την οποία υπέχουν σε περίπτωση που προκαλέσουν εκεί τροχαίο ατύχημα. Βάσει του εν λόγω δικαίου θα καθορισθούν το είδος και η έκταση της αποζημίωσης.

Σε περίπτωση που ενώπιον γερμανικού δικαστηρίου εκκρεμεί διαφορά της οποίας τα πραγματικά περιστατικά συνδέονται με το δίκαιο άλλου κράτους, το δικαστήριο οφείλει να ανατρέξει στην εθνική νομοθεσία περί σύγκρουσης νόμων, προκειμένου να προσδιορίσει το εφαρμοστέο δίκαιο. Ο Γερμανός δικαστής οφείλει να γνωρίζει τους κανόνες του γερμανικού δικαίου σύγκρουσης νόμων. Η εφαρμογή τους πρέπει να γίνεται αυτεπάγγελα.

2.2 Παραπομπή

Όταν οι κανόνες του γερμανικού δικαίου περί σύγκρουσης νόμων υποδεικνύουν την εφαρμογή ενός αλλοδαπού δικαίου το οποίο, όμως, με τη σειρά του, παραπέμπει στο δίκαιο τρίτου κράτους, αυτό γίνεται κατά κανόνα αποδεκτό από το γερμανικό δίκαιο, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 πρώτη περίοδος του EGBGB, με την επιφύλαξη τυχόν ειδικών διατάξεων που περιέχονται σε νομικές πράξεις της Ένωσης ή σε διεθνείς συμβάσεις. Σε περίπτωση που το αλλοδαπό δίκαιο αναπέμπει στο γερμανικό, εφαρμοστέες είναι οι ουσιαστικές διατάξεις της γερμανικής νομοθεσίας (άρθρο 4 παράγραφος 1 δεύτερη περίοδος του EGBGB).

Στον βαθμό που τα μέρη έχουν, σύμφωνα με το γερμανικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, την ευχέρεια να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο, η επιλογή αυτή αφορά αποκλειστικά και μόνο τις ουσιαστικές διατάξεις (άρθρο 4 παράγραφος 2 του EGBGB).

2.3 Μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου

Το φαινόμενο της μεταβολής του εφαρμοστέου δικαίου (σε «ανοικτές» αντικειμενικές υποστάσεις) είναι γνωστό στο γερμανικό δίκαιο. Παραδείγματος χάριν, τα δικαιώματα επί πράγματος καθορίζονται καταρχήν με βάση το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται το πράγμα, οπότε, αν το πράγμα μετακινηθεί, τα δικαιώματα επ' αυτού ενδέχεται να καθορίζονται πλέον με βάση το δίκαιο κάποιας άλλης έννομης τάξης.

Αλλά και σε άλλους τομείς δικαίου γίνεται δεκτή η μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου, π.χ. όταν επέρχεται μεταβολή της ιθαγένειας.

Εντούτοις, δεν είναι δυνατή μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου όταν ο οικείος κανόνας ιδιωτικού διεθνούς δικαίου προβλέπει συγκεκριμένο χρονικό σημείο ως συνδυατικό στοιχείο. Για παράδειγμα, για τον καθορισμό του εφαρμοστέου κληρονομικού δικαίου ως προς πρόσωπα που αποβίωσαν κατά ή μετά τη 17η Αυγούστου 2015, κρίσιμος είναι ο τόπος της συνήθους διαμονής του κληρονομούμενου κατά τον χρόνο του θανάτου του (βλ. σημείο 3.7).

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Στο άρθρο 6 του EGBGB διατυπώνεται η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο. Βάσει αυτής, αλλοδαπός κανόνας δικαίου δεν εφαρμόζεται αν η εφαρμογή του θα ήταν προδήλως ασυμβίβαστη με θεμελιώδεις αρχές του γερμανικού δικαίου. Ο όρος «θεμελιώδεις αρχές» σημαίνει ότι πρέπει να διακυβεύονται θεμελιώδους χαρακτήρα αρχές δικαίου. Κατά κανόνα, πρόκειται για κατάφωρες παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων των οποίων ο σεβασμός κατοχυρώνεται από το γερμανικό Σύνταγμα. Για τη δυνατότητα εφαρμογής της επιφύλαξης της δημόσιας τάξης έχει επίσης σημασία το κατά πόσον τα πραγματικά περιστατικά της εκάστοτε υπόθεσης εμφανίζουν συνάφεια με την εγχώρια έννομη τάξη, διότι μόνον τότε μπορεί να γίνει δεκτό ότι επηρεάζεται η γερμανική σφαίρα έννομων σχέσεων. Και εν προκειμένω πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τυχόν εφαρμοστέοι ειδικοί κανόνες, ιδίως αυτοί που εμπεριέχονται σε υπερέχουσες νομικές πράξεις της ΕΕ (βλ. για παράδειγμα το άρθρο 21 του κανονισμού Ρώμη I, το άρθρο 26 του κανονισμού Ρώμη II και το άρθρο 35 του κανονισμού για την κληρονομική διαδοχή). Η εφαρμογή των κανόνων σύγκρουσης νόμων υπόκειται ομοίως σε εξαίρεση όταν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής υπερισχουσών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου. Στην περίπτωση των υπερισχουσών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου, καθίσταται αναγκαστικά εφαρμοστέο το εγχώριο δίκαιο, διότι το οικείο κράτος θεωρεί την εφαρμογή του πρωταρχικής σημασίας για τη διασφάλιση των δημόσιων συμφερόντων του, ιδίως της πολιτικής, κοινωνικής ή οικονομικής οργάνωσής του. Οι υπερισχούσες διατάξεις αναγκαστικού δικαίου έχουν ιδίως σημασία στην περίπτωση των συμβατικών και των εξωσυμβατικών ενοχών. Ειδικές ρυθμίσεις για το θέμα αυτό υπάρχουν στις υπερέχουσες νομικές πράξεις της ΕΕ (βλ. ιδίως το άρθρο 9 του κανονισμού Ρώμη I, όπου παρέχεται και νομικός ορισμός, και το άρθρο 16 του κανονισμού Ρώμη II) ή σε διεθνείς συμβάσεις.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Ο Γερμανός δικαστής υποχρεούται όχι μόνο να εφαρμόζει αυτεπάγγελα το δίκαιο της σύγκρουσης νόμων αλλά, σύμφωνα με το άρθρο 293 του κώδικα πολιτικής δικονομίας (Zivilprozessordnung – ZPO), να ερευνά και το περιεχόμενο των διατάξεων του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου κατά τη δίκαιη κρίση του. Στο πλαίσιο αυτό, δεν πρέπει να περιορίζεται στο να λαμβάνει γνώση των αλλοδαπών νομοθετικών διατάξεων, αλλά οφείλει επίσης να ερευνά και την ερμηνεία και εφαρμογή τους από τη νομική θεωρία και τη νομολογία. Στόχος είναι να καταστεί ο δικαστής με τον τρόπο αυτόν ικανός να εφαρμόσει το αλλοδαπό δίκαιο όπως θα το έπραττε δικαστής της οικείας χώρας.

Προκειμένου να διακριβώσει το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, ο δικαστής δύναται να κάνει χρήση όλων των δυνατοτήτων διάγνωσης που έχει στη διάθεσή του.

Πηγή πληροφοριών για τα συμβαλλόμενα σε αυτήν κράτη αποτελεί και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Λονδίνου, της 7ης Ιουνίου 1968, περί πληροφόρησης επί του αλλοδαπού δικαίου. Το σχετικό αίτημα πρέπει να διαβιβαστεί από την εκάστοτε αρμόδια υπηρεσία παραλαβής/διαβίβασης στην αρμόδια υπηρεσία του οικείου ξένου κράτους.

Αντί για αίτημα νομικής πληροφόρησης κατά την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Λονδίνου, ο δικαστής μπορεί επίσης να ζητήσει νομική γνωμοδότηση από πραγματογνώμονα, εφόσον ο πραγματογνώμονας διαθέτει και γνώσεις σχετικά με την εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου στην πράξη.

Εάν πρόκειται για απλά ερωτήματα, μπορεί επίσης, υπό προϋποθέσεις, να ζητηθεί και πληροφόρηση από το σημείο επαφής του ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις ή ο δικαστής να προβεί ο ίδιος σε έρευνα του αλλοδαπού δικαίου, προκειμένου να διακριβώσει το περιεχόμενο του.

Κατά την έρευνα του αλλοδαπού δικαίου, ο δικαστής μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή των διαδίκων, χωρίς ωστόσο να δεσμεύεται από τους ισχυρισμούς τους. Μπορεί επίσης να εξαντλήσει αυτεπάγγελτα όλες τις δυνατότητες διάγνωσης, χωρίς να δεσμεύεται από τα αποδεικτικά μέσα που προτείνουν οι διάδικοι. Σε περίπτωση που, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και παρότι έχει επιδειχθεί κάθε επιμέλεια, δεν καταστεί δυνατό να διακριβωθεί το περιεχόμενο του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου, εφαρμόζεται αντ' αυτού το γερμανικό δίκαιο.

3 Κανόνες συγκρούσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Στην περίπτωση των διεθνών συμβάσεων πώλησης, υπερισχύει, ως σύμβαση διεθνούς δικαίου, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων, το επονομαζόμενο δίκαιο της πώλησης του ΟΗΕ, που ισχύει αυτομάτως στις σχέσεις μεταξύ επιχειρηματιών προερχόμενων από την πληθώρα των συμβαλλομένων κρατών, εφόσον τα μέρη δεν έχουν αποκλείσει σαφώς την εφαρμογή της – παραδείγματος χάριν, με «αποκλεισμό του δικαίου της πώλησης του ΟΗΕ».

Για τις λοιπές συμβάσεις ενοχικού δικαίου που έχουν συναφθεί από την 17η Δεκεμβρίου 2009 και εφεξής, το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου ρυθμίζεται κατά βάση από τον κανονισμό Ρώμη Ι, εκτός εάν, κατ' εξαίρεση, η οικεία σύμβαση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, όπως συμβαίνει, παραδείγματος χάριν, με τις αμιγώς εμπράγματος δικαίου συμβάσεις. Συμπληρωματικά, εφαρμόζονται τα άρθρα 46b έως 46d του EGBGB. Για τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί πριν από την 17η Δεκεμβρίου 2009 εξακολουθούν να είναι εφαρμοστέες οι μέχρι τότε ισχύουσες διατάξεις των άρθρων 27 επ. του EGBGB, οι οποίες βασίζονταν στη Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές και οι οποίες καταργήθηκαν με ισχύ από την 17η Δεκεμβρίου 2009.

Για ορισμένες ασφαλιστικές συμβάσεις που έχουν συναφθεί πριν από την 17η Δεκεμβρίου 2009, τα άρθρα 7 έως 14 του εισαγωγικού νόμου στον νόμο περί ασφαλιστικών συμβάσεων (Einführungsgesetz zum Versicherungsvertragsgesetz – EGVVG), όπως ίσχυαν έως την 16η Δεκεμβρίου 2009, προβλέπουν ειδικούς κανόνες σύγκρουσης νόμων.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Στον τομέα των εξωσυμβατικών ενοχών, από την 11η Ιανουαρίου 2009 και εφεξής το εφαρμοστέο δίκαιο προσδιορίζεται κατά κανόνα με βάση τον κανονισμό Ρώμη II, συμπληρωματικά δε εφαρμόζεται και το άρθρο 46a του EGBGB.

Για θέματα που δεν εμπίπτουν στον κανονισμό, όπως για παράδειγμα προσβολές του δικαιώματος στην προσωπικότητα, η γερμανική νομοθεσία περί σύγκρουσης νόμων προβλέπει, στα άρθρα 38 έως 42 του EGBGB, ειδικούς κανόνες αναφορικά με το εφαρμοστέο δίκαιο.

Για τις αξιώσεις από αδικαιολόγητο πλουτισμό, το άρθρο 38 του EGBGB προβλέπει διαφορετικούς κανόνες αναφορικά με το εφαρμοστέο δίκαιο.

Σύμφωνα με το άρθρο 39 του EGBGB, οι νόμιμες αξιώσεις που πηγάζουν από τη διεξαγωγή ξένων υποθέσεων διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει διεξαχθεί η υπόθεση. Ειδικός κανόνας ισχύει για την εκπλήρωση υποχρέωσης τρίτου.

Σύμφωνα με το άρθρο 40 του EGBGB, οι αξιώσεις αποζημίωσης από αδικοππραξία διέπονται κατά κανόνα από το δίκαιο του τόπου τέλεσης αυτής, ενώ ο ζημιωθείς δικαιούται να επιλέξει εναλλακτικά ως εφαρμοστέο το δίκαιο του τόπου επέλευσης της ζημίας.

Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο του 42 EGBGB, τα μέρη δύνανται να επιλέξουν εκ των υστέρων το εφαρμοστέο δίκαιο.

Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 41 του EGBGB, αντί για το κανονικά εφαρμοστέο δίκαιο, μπορεί να τυχάνει εφαρμογής άλλο δίκαιο το οποίο, λόγω ειδικών περιστάσεων, συνδέεται ουσιαστικά στενότερα με την υπόθεση.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Σύμφωνα με το γερμανικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, τα νομικά ζητήματα που αφορούν τις προσωπικές έννομες σχέσεις φυσικού προσώπου διέπονται από το δίκαιο της έννομης τάξης στην οποία παραπέμπει η ιθαγένεια του φυσικού προσώπου (το επονομαζόμενο δίκαιο της ιθαγένειας). Αυτό ισχύει ιδίως σε σχέση με το δικαίωμα στο όνομα (για λεπτομέρειες, βλ. άρθρο 10 του EGBGB), καθώς και για την ικανότητα δικαίου και τη δικαιοπρακτική ικανότητα φυσικού προσώπου (άρθρο 7 του EGBGB).

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1 πρώτη περίοδος του EGBGB, σε περίπτωση που φυσικό πρόσωπο διαθέτει πολλαπλές ιθαγένειες, καθοριστική είναι η λεγόμενη ουσιαστική ιθαγένεια, δηλαδή η ιθαγένεια του κράτους με το οποίο συνδέεται στενότερα το εν λόγω φυσικό πρόσωπο. Στην περίπτωση δε που το πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια περισσότερων χωρών έχει και τη γερμανική ιθαγένεια, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1 δεύτερη περίοδος του EGBGB, λαμβάνεται υπόψη μόνο η γερμανική ιθαγένεια.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Σύμφωνα με το άρθρο 19 του EGBGB, η καταγωγή τέκνου διέπεται καταρχήν από το δίκαιο της χώρας όπου έχει τη συνήθη διαμονή του το τέκνο. Στη σχέση με τον κάθε γονέα, η καταγωγή μπορεί να προσδιορισθεί και από το δίκαιο της χώρας της ιθαγένειας αυτού. Εξάλλου, αν η μητέρα είναι παντρεμένη, μπορεί για τη ρύθμιση του θέματος της καταγωγής να έχει σημασία και το δίκαιο που καθόριζε τα αποτελέσματα του γάμου της μητέρας κατά τον χρόνο της γέννησης του τέκνου (άρθρο 14 του EGBGB). Διαφορετική ρύθμιση ισχύει για τα τέκνα που γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιουλίου 1998.

Όσον αφορά την προσβολή της καταγωγής, το άρθρο 20 του EGBGB προβλέπει γενικά ότι αυτή διέπεται από το δίκαιο της έννομης τάξης από το οποίο προκύπτουν οι προϋποθέσεις της καταγωγής και, όταν η καταγωγή προσβάλλεται από το τέκνο, από το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του τέκνου.

3.4.2 Υιοθεσία

Από την 31η Μαρτίου 2020 και εφεξής, η υιοθεσία τέκνου στη Γερμανία διέπεται από το γερμανικό δίκαιο. Κατά τα λοιπά, διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο υιοθετούμενος έχει τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο της υιοθεσίας (άρθρο 22 παράγραφος 1 του EGBGB, όπως έχει τροποποιηθεί). Οι διαδικασίες που ολοκληρώθηκαν πριν από την 31η Μαρτίου 2020 διέπονται από το μέχρι τότε ισχύον ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, δηλαδή η υιοθεσία τέκνου διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου ο υιοθετών ήταν υπήκοος κατά τον χρόνο της υιοθεσίας (άρθρο 22 παράγραφος 1 πρώτη περίοδος του EGBGB στην προηγούμενη μορφή του). Η υιοθεσία από έναν ή αμφοτέρους τους συζύγους διέπεται από το δίκαιο που διέπει τα γενικά αποτελέσματα του γάμου (άρθρο 22 παράγραφος 1 δεύτερη περίοδος του EGBGB στην προηγούμενη μορφή του).

Το θέμα της αναγνώρισης και της διαπίστωσης της εγκυρότητας υιοθεσίας που έχει πραγματοποιηθεί στην αλλοδαπή ρυθμίζεται με τον νόμο σχετικά με τις συνέπειες της υιοθεσίας τέκνου βάσει αλλοδαπού δικαίου (Adoptionswirkungsgesetz – AdWirkG).

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Οι ακόλουθες παρατηρήσεις ισχύουν μόνο για τους γάμους μεταξύ ετεροφύλων. Για τον γάμο μεταξύ ομοφύλων, βλ. σημείο 3.5.2.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 του EGBGB, οι προϋποθέσεις για τη σύναψη γάμου καθορίζονται κατά κανόνα για έκαστο μελλόνυμφο με βάση το δίκαιο του κράτους του οποίου αυτός είναι υπήκοος. Κατ' εξαίρεση, υπό ορισμένες περιστάσεις, μπορεί αντ' αυτού να εφαρμόζεται το γερμανικό δίκαιο.

Στη Γερμανία ο γάμος τελείται μόνον ενώπιον ληξιάρχου ή, κατ' εξαίρεση, από πρόσωπο που έχει εξουσιοδοτηθεί ειδικά από ξένο κράτος να τελει γάμους (άρθρο 13 παράγραφος 4 δεύτερη περίοδος του EGBGB).

Στον βαθμό που τα γενικά αποτελέσματα του γάμου δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1103 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων (στο εξής: κανονισμός για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων), αυτά διέπονται από το δικαιο που επέλεξαν οι σύζυγοι (άρθρο 14 παράγραφος 1 του EGBGB).

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Ο γάμος μεταξύ ομοφύλων και η καταχωρισμένη σχέση συμβίωσης ρυθμίζονται από το άρθρο 17b του EGBGB. Βάσει της διάταξης αυτής, η σύσταση, η λύση και τα γενικά αποτελέσματα της καταχωρισμένης σχέσης συμβίωσης που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1104 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των καταχωρισμένων συντρόφων (στο εξής: κανονισμός για τις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων) διέπονται από το δικαιο του κράτους στο οποίο το μητρώο καταχωρίστηκε η σχέση συμβίωσης (άρθρο 17b παράγραφος 1 πρώτη περίοδος του EGBGB). Το ίδιο ισχύει στην περίπτωση που οι σύζυγοι είναι του ίδιου φύλου ή που τουλάχιστον ο ένας εκ των συζύγων δεν ανήκει ούτε στο γυναικείο ούτε στο ανδρικό φύλο (άρθρο 17b παράγραφος 4 πρώτη περίοδος του EGBGB). Δεδομένου ότι από την 1η Οκτωβρίου 2017 και εφεξής δεν είναι πλέον δυνατή στη Γερμανία η σύναψη καταχωρισμένων σχέσεων συμβίωσης (άρθρο 3 παράγραφος 3 του νόμου για την επέκταση της δυνατότητας σύναψης γάμου – Eheöffnungsgesetz), το άρθρο 17b παράγραφος 1 πρώτη περίοδος του EGBGB αποτελεί, όσον αφορά το ζήτημα της σύναψης καταχωρισμένης σχέσης συμβίωσης, μια εξαιρετικά σπάνια περίπτωση γερμανικού κανόνα σύγκρουσης νόμων που καλύπτει έννομες σχέσεις οι οποίες μπορούν να προκύψουν μόνο στο εξωτερικό.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Από την 21η Ιουνίου 2012 και εφεξής το δικαιο που εφαρμόζεται στο διαζύγιο καθορίζεται βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (στο εξής: κανονισμός Ρώμη III). Ο κανονισμός εφαρμόζεται ακόμη και αν το καθοριζόμενο από αυτόν δικαιο δεν είναι δικαιο συμμετέχοντος στην ενισχυμένη συνεργασία κράτους μέλους (άρθρο 4 του κανονισμού Ρώμη III). Εξάλλου, και στην περίπτωση των γάμων μεταξύ ομοφύλων, το διαζύγιο και ο δικαστικός χωρισμός διέπονται από τον κανονισμό Ρώμη III (άρθρο 17b παράγραφος 4 πρώτη περίοδος του EGBGB).

Συμπληρωματικά ισχύουν τα άρθρα 17 και 17a EGBGB:

Στη Γερμανία γάμος μπορεί να λυθεί μόνο με δικαστική απόφαση (άρθρο 17 παράγραφος 3 του EGBGB).

Όσον αφορά την εξισορρόπηση των συνταξιοδοτικών αξιώσεων των συζύγων μετά το διαζύγιο, εφαρμοστέο είναι, σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 4 του EGBGB, το δικαιο που διέπει το διαζύγιο. Σε περίπτωση που το αλλοδαπό δικαιο δεν προβλέπει τον θεσμό της εξισορρόπησης των συνταξιοδοτικών αξιώσεων των συζύγων μετά το διαζύγιο, η εξισορρόπηση αυτή πραγματοποιείται, κατόπιν αίτησης και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, επικουρικώς σύμφωνα με τις διατάξεις του γερμανικού δικαίου.

Το δικαίωμα χρήσης ευρισκόμενης στην ημεδαπή κοινής κατοικίας των συζύγων, καθώς και ευρισκόμενης στην ημεδαπή οικοσκευής ρυθμίζεται με βάση τις διατάξεις του γερμανικού ουσιαστικού δικαίου (άρθρο 17a EGBGB).

3.5.4 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Το ζήτημα του δικαίου που εφαρμόζεται στις αξιώσεις διατροφής μεταξύ συγγενών ή συζύγων καθορίζεται, από την 18η Ιουνίου 2011 και εφεξής, βάσει του Πρωτοκόλλου της Χάγης σχετικά με το εφαρμοστέο δικαιο στις υποχρεώσεις διατροφής της 23ης Νοεμβρίου 2007. Σύμφωνα με το άρθρο 2 αυτού, το πρωτόκολλο εφαρμόζεται καθολικά, ακόμα και αν το δικαιο που ορίζεται από το ίδιο ως εφαρμοστέο αποτελεί δικαιο μη συμβαλλόμενου κράτους. Ως εκ τούτου, οι μέχρι τούδε ισχύουσες γερμανικές ρυθμίσεις του EGBGB καταργήθηκαν.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Τα περιουσιακά αποτελέσματα του γάμου διέπονται από τον κανονισμό για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων. Αυτό ισχύει και για τους γάμους μεταξύ ομοφύλων (άρθρο 17b παράγραφος 4 δεύτερη περίοδος του EGBGB). Σύμφωνα με τον κανονισμό για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, τον πρώτο ρόλο έχει η αυτονομία των μερών: οι μέλλοντες σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν το εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις τους δικαιο (άρθρο 22 παράγραφος 1 του κανονισμού για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων). Ελλείψει συμφωνίας μεταξύ των μερών, καθοριστικό στοιχείο είναι ο τόπος κοινής διαμονής των συζύγων και, επικουρικά, η κοινή ιθαγένεια και ο κοινός στενότερος δεσμός (βλ. άρθρο 26 του κανονισμού για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων). Λόγω της ημερομηνίας έναρξης της εφαρμογής του (30 Ιανουαρίου 2019), ο κανονισμός για τις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων δεν καλύπτει τις καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης που έχουν συναφθεί στη Γερμανία, καθώς, από την 1η Οκτωβρίου 2017 και εφεξής, δεν μπορούν να συναφθούν κατά το γερμανικό δικαιο καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης (βλ. ανωτέρω σημείο 3.5.2). Εξάλλου, και στην περίπτωση του κανονισμού για τις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων, τον πρώτο ρόλο έχει η αυτονομία των μερών (άρθρο 22 παράγραφος 1 του κανονισμού για τις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων). Ελλείψει συμφωνίας επιλογής δικαίου, το εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων δικαιο είναι το δικαιο του κράτους δυνάμει του δικαίου του οποίου δημιουργήθηκε η σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης (άρθρο 26 παράγραφος 1 του κανονισμού για τις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων).

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Για θανάτους που επήλθαν κατά ή μετά τη 17η Αυγούστου 2015 εφαρμόζεται κατά βάση ο κανονισμός για την κληρονομική διαδοχή. Σύμφωνα με τον κανονισμό για την κληρονομική διαδοχή, το βασικό συνδετικό στοιχείο για τον καθορισμό του δικαίου που διέπει την κληρονομική διαδοχή είναι η τελευταία συνήθης διαμονή του κληρονομούμενου. Οι προγενέστερες της 17ης Αυγούστου 2015 υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής διέπονται, σύμφωνα με το άρθρο 25 του EGBGB στην προηγούμενη μορφή του (το άρθρο 25 του EGBGB όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει ορίζει ότι εφαρμόζεται αναλογικά ο κανονισμός για την κληρονομική διαδοχή), από το εθνικό δικαιο του κληρονομούμενου κατά το χρόνο του θανάτου του. Για ακίνητα που βρίσκονται στην ημεδαπή ήταν δυνατόν να επιλεγεί ως εφαρμοστέο το γερμανικό δικαιο.

Οι τυπικές προϋποθέσεις για τις διατάξεις τελευταίας βούλησης καθορίζονται για τις υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής μετά τη 17η Αυγούστου 2015 από το άρθρο 26 του EGBGB όπως έχει τροποποιηθεί, το οποίο για τις διατάξεις διαθήκης προβλέπει ουσιαστικά την άμεση εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης της 5ης Οκτωβρίου 1961, η οποία ισχύει για τη Γερμανία ως συμβαλλόμενο κράτος από το 1965 (παράγραφος 1), και για τον τύπο των άλλων πράξεων διάθεσης αιτία θανάτου παραπέμπει στο άρθρο 27 του κανονισμού για την κληρονομική διαδοχή (παράγραφος 2). Για τις προγενέστερες της 17ης Αυγούστου 2015 υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής εφαρμόζεται το άρθρο 26 του EGBGB στην προηγούμενη μορφή του, το οποίο αναπαρήγαγε τις βασικές διατάξεις για τη σύγκρουση νόμων της Σύμβασης της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, διαθήκη θεωρείται τυπικώς έγκυρη εφόσον ο τύπος της πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει έννομη τάξη με την οποία υφίσταται δεσμός, για παράδειγμα, με βάση την ιθαγένεια ή τη συνήθη διαμονή του κληρονομούμενου ή τον τόπο σύναξης της διαθήκης.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Σύμφωνα με το άρθρο 43 του EGBGB, τα δικαιώματα επί πραγμάτων διέπονται καταρχήν από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το εκάστοτε πράγμα. Το δίκαιο της τοποθεσίας του πράγματος ρυθμίζει, για παράδειγμα, το περιεχόμενο της κυριότητας, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο είναι δυνατόν να μεταβιβασθεί η κυριότητα ή να συσταθεί ενέχυρο επί του πράγματος.

Το άρθρο 45 του EGBGB προβλέπει ειδικό συνδετικό στοιχείο για τα μέσα μεταφοράς.

Στην ειδική ρύθμιση του άρθρου 43 παράγραφος 2 του EGBGB υπάγεται η μεταφορά πράγματος από ένα κράτος σε άλλο.

Τέλος, το άρθρο 44 του EGBGB ρυθμίζει αυτοτελώς το ζήτημα των εκπομπών από ακίνητο.

Στον τομέα των εμπράγματων δικαιωμάτων δεν παρέχεται ελευθερία επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 46 του EGBGB, μπορεί να υπάρξει παρέκκλιση από το δίκαιο που καθορίζεται με βάση τα συνδετικά στοιχεία που μνημονεύονται παραπάνω, αν τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης συνδέονται ουσιαστικά στενότερα με το δίκαιο άλλου κράτους.

3.9 Αφερεγγυότητα

Παράλληλα με τις διατάξεις για τη σύγκρουση νόμων του κανονισμού (ΕΕ) 2015/848, της 20ής Μαΐου 2015, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, στις οποίες περιέχονται, μεταξύ άλλων, ρυθμίσεις για τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών, το άρθρο 335 του πτωχευτικού κώδικα ορίζει σε σχέση με τις τρίτες χώρες ότι η πτωχευτική διαδικασία και οι συνέπειές της διέπονται καταρχήν από το δίκαιο του κράτους στο οποίο κινήθηκε η διαδικασία της πτώχευσης. Τα άρθρα 336 επ. του πτωχευτικού κώδικα προβλέπουν σε σχέση με ορισμένες πτυχές του διεθνούς πτωχευτικού δικαίου (π.χ. εργασιακές σχέσεις, συμψηφισμός, πτωχευτική ανάκληση) ειδικά συνδετικά στοιχεία τα οποία μπορεί να παρεκκλίνουν από την αρχή αυτή.

Τελευταία επικαιροποίηση: 19/04/2024

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Η πρωτότυπη γλωσσική έκδοση [et](#) αυτής της σελίδας τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η γλωσσική έκδοση που βλέπετε τώρα βρίσκεται στο στάδιο της μετάφρασης.

Υπάρχει ήδη μετάφραση στις ακόλουθες γλώσσες: [en](#)

Ποιες χώρες η νομοθεσία ισχύει; - Εσθονία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Τα ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου ρυθμίζονται κατά κύριο λόγο από τον [ΕΝ](#) νόμο για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (στο εξής: ΝΙΔΔ).

Πριν από την έναρξη ισχύος του ΝΙΔΔ την 1η Ιουλίου 2002, τα ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου ρυθμιζόνταν από τον νόμο για το γενικό μέρος του αστικού κώδικα. Πλέον, αντ' αυτού εφαρμόζεται ο ΝΙΔΔ σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, σύμφωνα με άρθρο 24 του νόμου περί ενοχών, τον νόμο για το γενικό μέρος του αστικού κώδικα και τον εκτελεστικό νόμο για την εφαρμογή του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι οι κανόνες που πηγάζουν από το εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο υπερισχύουν του εθνικού δικαίου, καθώς και η αρχή που πηγάζει από το άρθρο 123 του συντάγματος της Δημοκρατίας της Εσθονίας, σύμφωνα με την οποία, όταν νόμος ή άλλη κανονιστική διάταξη της Εσθονίας έρχεται σε σύγκρουση με διεθνή συνθήκη που έχει κυρωθεί από το εσθονικό κοινοβούλιο, εφαρμόζονται οι διατάξεις της διεθνούς συνθήκης. Η Εσθονία έχει υπογράψει επίσης τέσσερις συμφωνίες δικαστικής συνδρομής με τη Ρωσία, την Ουκρανία, την Πολωνία και τις Λετονία και Λιθουανία, οι οποίες συμφωνίες επίσης ρυθμίζουν ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της Χάγης για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης, η οποία υπογράφηκε στη Χάγη, στις 5 Οκτωβρίου 1961· για περισσότερες πληροφορίες βλ.: <https://www.riigiteataja.ee/akt/78853>.

Σύμβαση για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη, στις 19 Ιουνίου 1980· για περισσότερες πληροφορίες βλ.: <https://www.riigiteataja.ee/akt/1026913>.

Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, η οποία υπογράφηκε στη Χάγη, στις 19 Οκτωβρίου 1996· για περισσότερες πληροφορίες βλ.: <https://www.riigiteataja.ee/akt/214112011002>.

Πρωτόκολλο σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής, το οποίο υπογράφηκε στη Χάγη, στις 23 Νοεμβρίου 2007· για περισσότερες πληροφορίες βλ.: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:192:0051:0070:EL:PDF>.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας και της Δημοκρατίας της Λιθουανίας για τη δικαστική συνδρομή και τις νομικές σχέσεις, η οποία υπογράφηκε στο Τάλιν, στις 11 Νοεμβρίου 1992· περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην: [Επίσημη Εφημερίδα της Εσθονίας \(Riigi Teataja\)](#).

Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας για τη δικαστική συνδρομή και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, η οποία υπογράφηκε στη Μόσχα, στις 26 Ιανουαρίου 1993· περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην: [Επίσημη Εφημερίδα της Εσθονίας \(Riigi Teataja\)](#).

Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Ουκρανίας για τη δικαστική συνδρομή και τις νομικές σχέσεις σε αστικές και ποινικές υποθέσεις, η οποία υπογράφηκε στο Κίεβο, στις 15 Φεβρουαρίου 1995· περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην: [Επίσημη Εφημερίδα της Εσθονίας \(Riigi Teataja\)](#).

Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Πολωνίας για τη δικαστική συνδρομή και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, εργατικές και ποινικές υποθέσεις, η οποία υπογράφηκε στο Τάλιν στις 27 Νοεμβρίου 1998· περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην: [Επίσημη Εφημερίδα της Εσθονίας \(Riigi Teataja\)](#).

Κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («Ρώμη II») (ΕΕ L 199 της 31.7.2007, σ. 40)

κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I) (ΕΕ L 177 της 4.7.2008, σ. 6)

κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ L 7 της 10.1.2009, σ. 1)

κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (ΕΕ L 201 της 27.7.2012, σ. 107)·
κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (ΕΕ L 343 της 29.12.2010, σ. 10)·
κανονισμός (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ L 141 της 5.6.2015, σ. 19).

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Εάν νόμος, διεθνής συμφωνία ή σύμβαση επιβάλλει την εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου, τα δικαστήρια εφαρμόζουν το εν λόγω δίκαιο ανεξάρτητα από το αν κάποιος από τους διαδίκους έχει ζητήσει την εφαρμογή του. Αυτό σημαίνει ότι η υποχρέωση των δικαστηρίων να εφαρμόζουν το αλλοδαπό δίκαιο δεν εξαρτάται από αίτημα διαδίκου προς τούτο (άρθρο 2 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ).

Σε ορισμένες υποθέσεις ενώπιον πολιτικών δικαστηρίων στις οποίες οι διάδικοι είχαν το δικαίωμα να επιλέξουν με συμφωνία τους το εφαρμοστέο δίκαιο, τα εσθονικά δικαστήρια εφάρμοσαν το εσθονικό αντί του αλλοδαπού δικαίου, με το αιτιολογικό ότι οι διάδικοι είχαν παραιτηθεί σιωπηρά από το δικαίωμα επιλογής αλλοδαπού δικαίου.

2.2 Παραπομπή

Όταν βάσει του ΝΙΔΔ απαιτείται η εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου (παραπομπή), εφαρμόζονται οι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της οικείας χώρας. Όταν οι εν λόγω κανόνες επιβάλλουν την εφαρμογή του εσθονικού δικαίου (αναπαραπομπή), εφαρμόζονται οι εσθονικοί κανόνες ουσιαστικού δικαίου (άρθρο 6 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ).

Επομένως, όταν το αλλοδαπό δίκαιο παραπέμπει στο εσθονικό δίκαιο, τότε εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις του ουσιαστικού εσθονικού δικαίου.

2.3 Μεταβολή του συνδυετικού στοιχείου

Η σύσταση και η απόσβεση εμπράγματος δικαιώματος κρίνονται σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας όπου βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο της σύστασης ή της απόσβεσης του εμπράγματος δικαιώματος (άρθρο 18 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Επομένως, εάν μεταβληθεί η τοποθεσία του περιουσιακού στοιχείου μετά τη σύσταση ή την απόσβεση εμπράγματος δικαιώματος, μεταβάλλεται και το εφαρμοστέο στο εν λόγω εμπράγματο δικαίωμα δίκαιο. Η ικανότητα δικαίου και η δικαιοπρακτική ικανότητα φυσικού προσώπου διέπονται από το δίκαιο του τόπου κατοικίας του (άρθρο 12 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Επομένως, αν μεταβληθεί η χώρα κατοικίας ενός προσώπου, μεταβάλλεται και το δίκαιο που ρυθμίζει την ικανότητά δικαίου και τη δικαιοπρακτική ικανότητά του. Ωστόσο, ο ΝΙΔΔ προβλέπει επίσης ότι η αλλαγή του τόπου κατοικίας δεν περιορίζει δικαιοπρακτική ικανότητα που έχει ήδη αποκτηθεί (άρθρο 12 παράγραφος 3 του ΝΙΔΔ).

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Το αλλοδαπό δίκαιο δεν εφαρμόζεται αν η εφαρμογή του θα προσέκρουε πρόδηλα στις θεμελιώδεις αρχές του εσθονικού δικαίου (δημόσια τάξη). Σε τέτοιες περιπτώσεις, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της Εσθονίας (άρθρο 7 του ΝΙΔΔ).

Το αν το αλλοδαπό δίκαιο προβλέπει νομικό κανόνα που δεν υφίσταται στο εσθονικό δίκαιο δεν αποτελεί καθοριστικό κριτήριο σε αυτές τις περιπτώσεις.

Αντίθετα, σύμφωνα με τη ρήτρα της δημόσιας τάξης, το εσθονικό δίκαιο εφαρμόζεται αντί του αλλοδαπού δικαίου όταν η εφαρμογή του τελευταίου θα προσέκρουε πρόδηλα στις θεμελιώδεις αρχές του εσθονικού δικαίου.

Η νομοθεσία που διέπει τις συμβατικές ενοχές προβλέπει επίσης ότι οι διατάξεις του σχετικού κεφαλαίου του ΝΙΔΔ δεν θίγουν την εφαρμογή των διατάξεων του εσθονικού δικαίου που είναι εφαρμοστέες ανεξάρτητα από το δίκαιο που διέπει την εκάστοτε σύμβαση (άρθρο 31 του ΝΙΔΔ). Το άρθρο 32 παράγραφος 3 του ΝΙΔΔ προβλέπει περαιτέρω ότι το γεγονός ότι τα μέρη επέλεξαν αλλοδαπό δίκαιο ως εφαρμοστέο στη σύμβαση, ανεξάρτητα από το αν η επιλογή αυτή συνοδεύεται από επιλογή αλλοδαπού δικαστηρίου ή όχι, δεν θίγει, όταν όλα τα σχετικά με τη σύμβαση στοιχεία κατά τον χρόνο της επιλογής συνδέονται με μία μόνο χώρα, την εφαρμογή των κανόνων της νομοθεσίας της εν λόγω χώρας από τους οποίους δεν χωρεί παρέκκλιση με σύμβαση (κανόνες αναγκαστικού δικαίου).

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Μολονότι προβλέπεται ως γενική αρχή ότι τα δικαστήρια οφείλουν να εφαρμόζουν αλλοδαπό δίκαιο στις περιπτώσεις όπου αυτό απαιτείται από νόμο, διεθνή συμφωνία ή σύμβαση, ανεξάρτητα από το αν η εν λόγω εφαρμογή έχει ζητηθεί ή όχι από διάδικο (άρθρο 2 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ), οι αρχές και τα δικαστήρια μπορούν να ζητούν τη συνδρομή των διαδίκων ή κρατικών αρχών για τη διακρίβωση του περιεχομένου του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου.

Οι διάδικοι μπορούν να υποβάλλουν στο δικαστήριο έγγραφα για τη διακρίβωση του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου, ωστόσο τα δικαστήρια δεν υποχρεούνται να βασιστούν στα εν λόγω έγγραφα (άρθρο 4 παράγραφος 2 του ΝΙΔΔ). Τα δικαστήρια έχουν επίσης τη δυνατότητα να ζητούν τη συνδρομή του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή του Υπουργείου Εξωτερικών της Δημοκρατίας της Εσθονίας και να διατάσσουν πραγματογνωμοσύνη (άρθρο 4 παράγραφος 3 του ΝΙΔΔ).

Σύμφωνα με το άρθρο 234 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, οι διάδικοι σε διαδικασία που διεξάγεται ενώπιον πολιτικού δικαστηρίου υποχρεούνται να αποδείξουν το περιεχόμενο δικαίου που ισχύει εκτός της Δημοκρατίας της Εσθονίας, του διεθνούς δικαίου ή εθιμικού δικαίου, μόνο στον βαθμό που το δικαστήριο δεν έχει γνώση του εν λόγω δικαίου. Προκειμένου να διακρίβωθεί το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, το δικαστήριο μπορεί επίσης να χρησιμοποιήσει άλλες πηγές πληροφοριών και να προβεί σε άλλες ενέργειες, όπως περιγράφεται στην προηγούμενη παράγραφο, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ΝΙΔΔ.

Η δυνατότητα των δικαστηρίων να ζητούν πληροφορίες για τη διακρίβωση του περιεχομένου του εφαρμοστέου δικαίου βασίζεται στην αρχή της εκατέρωθεν ακρόασης της πολιτικής δίκης. Η αρχή αυτή εκφράζεται κυρίως στο άρθρο 5 παράγραφοι 1 και 2 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, σύμφωνα με το οποίο η εκδίκαση αγωγών πραγματοποιείται με βάση τα στοιχεία και τα αιτήματα που υποβάλουν οι διάδικοι σε σχέση με την αξίωση και ότι οι διάδικοι έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες δυνατότητες για τεκμηρίωση των ισχυρισμών τους και αντίκρουση των ισχυρισμών του αντιδίκου. Στο πλαίσιο αυτό, οι διάδικοι μπορούν να επιλέξουν τα στοιχεία που θα επικαλεστούν για την τεκμηρίωση των ισχυρισμών τους, καθώς και τα αποδεικτικά στοιχεία που θα προσκομίσουν. Ο νόμος προβλέπει επίσης εξαιρέσεις, σύμφωνα με τις οποίες το εσθονικό δίκαιο εφαρμόζεται όταν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου δεν μπορεί να προσδιοριστεί εντός εύλογου χρονικού διαστήματος παρά τις σχετικές προσπάθειες (άρθρο 4 παράγραφος 4 του ΝΙΔΔ).

3 Κανόνες συγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Όπως ισχύει και για άλλες υποθέσεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, στην Εσθονία το δίκαιο που διέπει τις συμβάσεις καθορίζεται από τον ΝΙΔΔ, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στη διεθνή νομοθεσία. Το δίκαιο που διέπει μια σύμβαση μπορεί επίσης να καθοριστεί βάσει σχετικής συμφωνίας των μερών ή, στις περιπτώσεις που ο ΝΙΔΔ δεν παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο, βάσει των προβλεπόμενων κριτηρίων για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου. Δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του πτωχευτικού νόμου, οι διατάξεις του κώδικα πολιτικής δικονομίας εφαρμόζονται στις πτωχευτικές διαδικασίες εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στον πτωχευτικό νόμο, και δεδομένου ότι, σύμφωνα με το

άρθρο 8 παράγραφος 1 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, οι διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίων διεξάγονται σύμφωνα με το εσθονικό αστικό δικονομικό δίκαιο, εφαρμοστέο στις πτωχευτικές διαδικασίες που διεξάγονται στην Εσθονία είναι το εσθονικό δίκαιο ή το δίκαιο που τα μέρη έχουν επιλέξει, βάσει συμφωνίας, ως εφαρμοστέο ή, ελλείψει συμφωνίας των μερών, το δίκαιο που καθορίζεται ως εφαρμοστέο βάσει των κριτηρίων που προβλέπει ο ΝΙΔΔ.

Ο ΝΙΔΔ ορίζει ότι οι συμβάσεις διέπονται από το δίκαιο της χώρας που επιλέγη με συμφωνία των μερών. Τα μέρη μπορούν να επιλέξουν το δίκαιο που θα διέπει το σύνολο της σύμβασης ή τμήμα αυτής, εφόσον είναι δυνατή η κατάτμηση της σύμβασης κατ' αυτόν τον τρόπο (άρθρο 32 παράγραφοι 1 και 2 του ΝΙΔΔ). Ωστόσο, η επιλογή εφαρμοστέου δικαίου βάσει συμφωνίας δεν είναι απόλυτη. Το άρθρο 32 παράγραφος 3 του ΝΙΔΔ ορίζει ότι το γεγονός ότι τα μέρη επέλεξαν αλλοδαπό δίκαιο ως εφαρμοστέο στη σύμβαση, ανεξάρτητα από το αν η επιλογή αυτή συνοδεύεται από επιλογή αλλοδαπού δικαστηρίου ή όχι, δεν θίγει, όταν όλα τα σχετικά με τη σύμβαση στοιχεία κατά τον χρόνο της επιλογής συνδέονται με μία μόνο χώρα, την εφαρμογή των κανόνων της νομοθεσίας της εν λόγω χώρας από τους οποίους δεν χωρεί παρέκκλιση με σύμβαση (κανόνες αναγκαστικού δικαίου).

Στις περιπτώσεις όπου τα μέρη δεν έχουν επιλέξει το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση, αυτή διέπεται από το δίκαιο της χώρας με την οποία η σύμβαση συνδέεται στενότερα. Σε περίπτωση που είναι δυνατή η κατάτμηση της σύμβασης και ανεξάρτητο τμήμα αυτής συνδέεται στενότερα με άλλη χώρα, το τμήμα αυτό μπορεί να διέπεται από το δίκαιο της εν λόγω χώρας (άρθρο 33 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ).

Η σύμβαση τεκμαίρεται ότι συνδέεται στενότερα με τη χώρα στην οποία βρίσκεται, κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, η κατοικία ή η έδρα του οργάνου διοίκησης του μέρους που καλείται να πραγματοποιήσει τη χαρακτηριστική παροχή της σύμβασης. Αν η σύμβαση συνάπτεται στο πλαίσιο της εμπορικής δραστηριότητας ή του επαγγέλματος του μέρους που καλείται να πραγματοποιήσει τη χαρακτηριστική παροχή της σύμβασης, η σύμβαση τεκμαίρεται ότι συνδέεται στενότερα με τη χώρα στην οποία βρίσκεται ο κύριος τόπος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του εν λόγω μέρους. Αν, σύμφωνα με τη σύμβαση, η χαρακτηριστική παροχή της σύμβασης πρέπει να εκπληρωθεί σε επαγγελματική εγκατάσταση άλλη από τον κύριο τόπο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, η σύμβαση τεκμαίρεται ότι συνδέεται στενότερα με τη χώρα στην οποία βρίσκεται η εν λόγω εγκατάσταση (άρθρο 33 παράγραφος 2 του ΝΙΔΔ).

Όσον αφορά τα ακίνητα και τις συμβάσεις μεταφοράς, προβλέπονται αποκλίσεις από τον γενικό κανόνα του τόπου εκτέλεσης της σύμβασης. Εάν το αντικείμενο της σύμβασης είναι δικαίωμα σε ακίνητο ή δικαίωμα χρήσης ακινήτου, η σύμβαση τεκμαίρεται ότι συνδέεται στενότερα με τη χώρα στην οποία βρίσκεται το ακίνητο (άρθρο 33 παράγραφος 4 του ΝΙΔΔ). Στις συμβάσεις μεταφοράς, η σύμβαση τεκμαίρεται ότι συνδέεται στενότερα με τη χώρα στην οποία βρίσκεται ο κύριος τόπος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του μεταφορέα κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, αν ο τόπος αναχώρησης ή προορισμού ή, στην περίπτωση μεταφοράς εμπορευμάτων, ο κύριος τόπος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του αποστολέα ή ο τόπος φόρτωσης ή εκφόρτωσης των εμπορευμάτων βρίσκεται στην ίδια χώρα (άρθρο 33 παράγραφος 5 του ΝΙΔΔ).

Ειδικό κανόνας εφαρμόζεται επίσης στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές (άρθρο 34 του ΝΙΔΔ), στις συμβάσεις εργασίας (άρθρο 35 του ΝΙΔΔ) και στις συμβάσεις ασφάλισης (άρθρα 40-47 του ΝΙΔΔ). Σκοπός της ύπαρξης αυτών των ειδικών κανόνων είναι να διασφαλιστεί η προστασία του καταναλωτή, του εργαζόμενου και του ασφαλισμένου, ως των πλέον αδύναμων μερών αυτών των συμβάσεων.

Στην περίπτωση των συμβάσεων καταναλωτών, υπάρχει επίσης η δυνατότητα καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου με συμφωνία, όμως η συμφωνία αυτή δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα να στερηθεί ο καταναλωτής την προστασία που του εξασφαλίζουν οι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου της χώρας κατοικίας του, εάν: 1) πριν από τη σύναψη της σύμβασης έγινε, στη χώρα κατοικίας του καταναλωτή, ειδική προσφορά σε αυτόν ή διαφήμιση και ο καταναλωτής ολοκλήρωσε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για τη σύναψη της σύμβασης σε αυτήν τη χώρα· 2) ο αντισυμβαλλόμενος του καταναλωτή ή αντιπρόσωπος αυτού έλαβε την παραγγελία του καταναλωτή στη χώρα κατοικίας του καταναλωτή· 3) αν η σύμβαση είναι σύμβαση πώλησης εμπορευμάτων και ο καταναλωτής μετέβη από τη χώρα κατοικίας του σε άλλη χώρα και έδωσε εκεί την παραγγελία, υπό την προϋπόθεση ότι το ταξίδι οργανώθηκε από τον πωλητή με σκοπό να παρακινήσει τον καταναλωτή να συνάψει τη σύμβαση. Ελλείψει συμφωνίας για την επιλογή εφαρμοστέου δικαίου, οι συμβάσεις καταναλωτών διέπονται από το δίκαιο της χώρας κατοικίας του καταναλωτή.

Στην περίπτωση των συμβάσεων εργασίας, η επιλογή εφαρμοστέου δικαίου δεν επιτρέπεται να έχει ως αποτέλεσμα να στερηθεί ο εργαζόμενος την προστασία που του εξασφαλίζουν οι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου της χώρας της οποίας το δίκαιο θα ήταν εφαρμοστέο ελλείψει επιλογής. Εάν δεν έχει γίνει επιλογή εφαρμοστέου δικαίου, η σύμβαση εργασίας διέπεται από το δίκαιο της χώρας στην οποία: 1) ο εργαζόμενος παρέχει συνήθως την εργασία του σε εκτέλεση της σύμβασης, ακόμη κι αν παρέχει προσωρινά την εργασία του σε άλλη χώρα· 2) βρίσκεται η εγκατάσταση της επιχείρησης που προσέλαβε τον εργαζόμενο, εάν ο εργαζόμενος δεν παρέχει συνήθως την εργασία του σε μία μόνο χώρα.

Οι συμβάσεις ασφάλισης υπόκεινται σε σχετικά πιο ειδικούς κανόνες. Τα άρθρα 42 έως 44 καθορίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων συνάπτονται οι συμφωνίες επιλογής εφαρμοστέου δικαίου. Εάν τα μέρη της σύμβασης ασφάλισης δεν έχουν συμφωνήσει το εφαρμοστέο στη σύμβαση δίκαιο και η κατοικία ή η έδρα του οργάνου διοίκησης του ασφαλισμένου και ο ασφαλιστικός κίνδυνος βρίσκονται στο έδαφος της ίδιας χώρας, εφαρμόζεται το δίκαιο αυτής της χώρας (άρθρο 45 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Εάν δεν συντρέχουν αυτές οι προϋποθέσεις, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας με την οποία η σύμβαση συνδέεται στενότερα. Η σύμβαση τεκμαίρεται ότι συνδέεται στενότερα με τη χώρα στην οποία βρίσκεται ο ασφαλιστικός κίνδυνος (άρθρο 45 παράγραφος 2 του ΝΙΔΔ).

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Το εσθονικό δίκαιο προβλέπει διαφορετικά συνδετικά στοιχεία ανάλογα με το είδος της εξωσυμβατικής ενοχής.

Αξιώσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού που απορρέουν από την εκπλήρωση υποχρέωσης διέπονται από το δίκαιο της χώρας που διέπει την πραγματική ή την εικαζόμενη έννομη σχέση βάσει της οποίας εκπληρώθηκε η υποχρέωση· αξιώσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού που απορρέουν από την προσβολή δικαιώματος τρίτου διέπονται από το δίκαιο της χώρας στην οποία έλαβε χώρα η προσβολή. Στις λοιπές περιπτώσεις, οι αξιώσεις από αδικαιολόγητο πλουτισμό διέπονται από το δίκαιο της χώρας στην οποία επήλθε ο αδικαιολόγητος πλουτισμός (άρθρο 48' παράγραφοι 1 έως 3 του ΝΙΔΔ).

Αξιώσεις που απορρέουν από διοίκηση αλλοτρίων διέπονται από το δίκαιο της χώρας στην οποία ο διοικητής αλλοτρίων προέβη στην πράξη διοίκησης, ενώ οι αξιώσεις που απορρέουν από την εκπλήρωση υποχρεώσεων τρίτου διέπονται από το δίκαιο που διέπει τις εν λόγω υποχρεώσεις (άρθρο 49 παράγραφοι 1 και 2 του ΝΙΔΔ).

Κατά γενικό κανόνα, οι αξιώσεις που πηγάζουν από παράνομη πρόκληση ζημίας διέπονται από το δίκαιο της χώρας όπου τελέστηκε η πράξη ή συνέβη το γεγονός που προκάλεσε τη ζημία. Αν οι συνέπειες δεν εκδηλωθούν στη χώρα όπου τελέστηκε η πράξη ή συνέβη το γεγονός επί του οποίου βασίζεται η αξίωση, εφαρμόζεται κατόπιν αιτήματος του ζημιωθέντος, το δίκαιο της χώρας όπου εκδηλώθηκαν οι συνέπειες της πράξης ή του γεγονότος (άρθρο 50 παράγραφοι 1 και 2 του ΝΙΔΔ). Ωστόσο, ισχύει περιορισμός όσον αφορά την καταβλητέα αποζημίωση για την παράνομη πρόκληση ζημίας. Εφόσον η αξίωση που απορρέει από παράνομη πρόκληση ζημίας διέπεται από αλλοδαπό δίκαιο, η σχετική αποζημίωση που επιδικάζεται στην Εσθονία δεν πρέπει να είναι σημαντικά υψηλότερη από την αποζημίωση που προβλέπεται στο εσθονικό δίκαιο για αντίστοιχη ζημία (άρθρο 52 του ΝΙΔΔ).

Ο ΝΙΔΔ επιτρέπει επίσης στα μέρη να συμφωνήσουν στην εφαρμογή του εσθονικού δικαίου μετά την επέλευση γεγονότος ή την τέλεση πράξης από την οποία πηγάζει εξωσυμβατική ενοχή. Η επιλογή δικαίου δεν θίγει τα δικαιώματα τρίτων (άρθρο 54 του ΝΙΔΔ).

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Σύμφωνα με το εσθονικό δίκαιο, το ζήτημα των προσωπικών ονομάτων δεν διέπεται από ειδικούς κανόνες καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου.

Το εσθονικό δίκαιο εφαρμόζεται για τον καθορισμό της κατοικίας των φυσικών προσώπων (άρθρο 10 του ΝΙΔΔ). Η ιθαγένεια των φυσικών προσώπων καθορίζεται σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας της οποίας η ιθαγένεια τελεί υπό κρίση. Αν ένα φυσικό πρόσωπο έχει περισσότερες ιθαγένειες, λαμβάνεται υπόψη η ιθαγένεια της χώρας με την οποία το πρόσωπο συνδέεται στενότερα. Στην περίπτωση των ανιθαγενών, των προσώπων των οποίων η ιθαγένεια

δεν μπορεί να προσδιοριστεί και των προσφύγων, λαμβάνεται υπόψη η κατοικία του προσώπου αντί της ιθαγένειάς του (άρθρο 11 παράγραφοι 1 έως 3 του ΝΙΔΔ).

Όσον αφορά την ικανότητα δικαίου και δικαιοπραξίας των φυσικών προσώπων, εφαρμόζεται το δικαίο της χώρας κατοικίας τους, ωστόσο η μεταβολή του τόπου κατοικίας δεν περιορίζει δικαιοπρακτική ικανότητα που έχει ήδη αποκτηθεί (άρθρο 12 παράγραφοι 1 και 2 του ΝΙΔΔ).

Οι περιπτώσεις στις οποίες ένα πρόσωπο μπορεί να επικαλεστεί ανικανότητα διέπονται από ειδικό κανόνα. Ωστόσο, οι δικαιοπραξίες οικογενειακού ή κληρονομικού δικαίου και οι δικαιοπραξίες που αφορούν ακίνητα που βρίσκονται στην αλλοδαπή εξαιρούνται από τον κανόνα αυτόν (άρθρο 12 παράγραφος 4 του ΝΙΔΔ). Ωστόσο, ο γενικός κανόνας προβλέπει ότι αν πρόσωπο προβεί σε δικαιοπραξία ενώ δεν διαθέτει σχετική δικαιοπρακτική ικανότητα ή ενώ διαθέτει περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με το δικαίο της χώρας κατοικίας του, το πρόσωπο αυτό δεν μπορεί να επικαλεστεί ανικανότητα αν διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με το δικαίο της χώρας στην οποία καταρτίστηκε η δικαιοπραξία. Ο γενικός κανόνας δεν έχει εφαρμογή αν το έτερο μέρος γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει την έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας του εν λόγω προσώπου (άρθρο 12 παράγραφος 3 του ΝΙΔΔ).

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Οι σχέσεις οικογενειακού δικαίου μεταξύ γονέα και τέκνου διέπονται από το δικαίο της χώρας κατοικίας του τέκνου (άρθρο 65 του ΝΙΔΔ). Τα αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις των γονέων και των τέκνων απορρέουν από την καταγωγή του οικείου τέκνου, η οποία καθορίζεται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει ο νόμος· για το ζήτημα της καταγωγής δεν ισχύουν ειδικοί κανόνες καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου.

Η καταγωγή τέκνου καθορίζεται ή αμφισβητείται σύμφωνα με το δικαίο της χώρας κατοικίας του τέκνου κατά τον χρόνο της γέννησής του. Ωστόσο, σε ειδικές περιπτώσεις, η καταγωγή μπορεί να καθοριστεί ή να αμφισβητηθεί σύμφωνα με το δικαίο της χώρας κατοικίας του γονέα ή της χώρας κατοικίας του τέκνου κατά τον χρόνο της αμφισβήτησης της καταγωγής (άρθρο 62 του ΝΙΔΔ).

3.4.2 Υιοθεσία

Η υιοθεσία διέπεται από το δικαίο της χώρας κατοικίας του θετού γονέα. Η υιοθεσία από συζύγους διέπεται από το δικαίο που διέπει τις γενικές έννομες συνέπειες του γάμου κατά τον χρόνο σύστασης της υιοθεσίας (άρθρο 63 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Αυτό σημαίνει ότι η υιοθεσία από συζύγους διέπεται κατά πρώτο λόγο από το δικαίο της χώρας της κοινής κατοικίας των συζύγων (άρθρο 57 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ), ωστόσο ο νόμος περιέχει επίσης κατάλογο εναλλακτικών συνδετικών στοιχείων για τις περιπτώσεις όπου οι σύζυγοι δεν κατοικούν στην ίδια χώρα (άρθρο 57 παράγραφοι 2 έως 4 του ΝΙΔΔ).

Αν η υιοθεσία τέκνου σύμφωνα με το δικαίο της χώρας κατοικίας του τέκνου απαιτεί τη συγκατάθεση του τέκνου ή έτερου προσώπου που διατηρεί σχέση οικογενειακού δικαίου με το τέκνο, η συγκατάθεση αυτή διέπεται από το δικαίο της εν λόγω χώρας (άρθρο 63 παράγραφος 2 του ΝΙΔΔ).

Για την περίπτωση που η υιοθεσία διέπεται από αλλοδαπό δικαίο ή το τέκνο υιοθετείται βάσει απόφασης αλλοδαπού δικαστηρίου, ο νόμος ορίζει ρητά ότι η εν λόγω υιοθεσία παράγει τα ίδια έννομα αποτελέσματα στην Εσθονία με αυτά που παράγει βάσει του δικαίου που διέπει την υιοθεσία (άρθρο 64 του ΝΙΔΔ). Επισημαίνεται επίσης ότι κατά την υιοθεσία τέκνου που κατοικεί στην Εσθονία πρέπει να πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις υιοθεσίας που τίθενται από το εσθονικό δικαίο, όπως απαιτείται η πλήρωσή τους από το δικαίο της χώρας κατοικίας του τέκνου ή των συζύγων (άρθρο 63 παράγραφος 3 του ΝΙΔΔ).

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Οι γενικές έννομες συνέπειες του γάμου καθορίζονται κατά πρώτο λόγο από το δικαίο της χώρας της κοινής κατοικίας των συζύγων (άρθρο 57 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Ωστόσο, ο ΝΙΔΔ περιέχει επίσης κατάλογο εναλλακτικών συνδετικών στοιχείων για τις περιπτώσεις όπου οι σύζυγοι δεν κατοικούν στην ίδια χώρα. Αυτά είναι η κοινή ιθαγένεια, η χώρα της τελευταίας κοινής κατοικίας εφόσον ένας από τους συζύγους κατοικεί ακόμη στην ίδια χώρα, ενώ, αν δεν συντρέχει καμία από τις ως άνω περιπτώσεις, εφαρμοστέο είναι το δικαίο της χώρας με την οποία συνδέονται άλλως στενότερα οι σύζυγοι (άρθρο 57 παράγραφοι 2 έως 4 του ΝΙΔΔ).

Όσον αφορά τους γάμους που τελούνται στην Εσθονία, ο τύπος τους διέπεται από το εσθονικό δικαίο. Γάμος που τελέστηκε σε άλλη χώρα θεωρείται έγκυρος στην Εσθονία εφόσον τελέστηκε σύμφωνα με νόμιμα προβλεπόμενο τύπο της χώρας όπου τελέστηκε και πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του γάμου που καθορίζονται στο δικαίο των χωρών κατοικίας αμφοτέρων των συζύγων (άρθρα 55 παράγραφοι 1 και 2 του ΝΙΔΔ).

Κατά γενικό κανόνα, οι προϋποθέσεις και τα κωλύματα του γάμου, καθώς και οι συνέπειες που αναπτύσσει ο γάμος διέπονται από το δικαίο της χώρας κατοικίας των μελλοντικών συζύγων (άρθρο 56 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Προγενέστερος γάμος μελλοντικού συζύγου δεν συνιστά κώλυμα για τη σύναψη νέου γάμου αν ο προγενέστερος γάμος έχει λυθεί με απόφαση που εκδόθηκε ή αναγνωρίστηκε στην Εσθονία, ακόμη και αν η εν λόγω απόφαση δεν συνάδει προς το δικαίο της χώρας κατοικίας του μελλοντικού συζύγου (άρθρο 56 παράγραφος 3 του ΝΙΔΔ).

Το δικαίο που είναι εφαρμοστέο ως προς τις προϋποθέσεις του γάμου καθορίζεται από ειδικό κανόνα σε ό,τι αφορά τους Εσθονούς πολίτες. Ο εν λόγω κανόνας ορίζει ότι αν Εσθονός πολίτης δεν πληροί κάποια από τις προϋποθέσεις για τη σύναψη γάμου σύμφωνα με το δικαίο της χώρας κατοικίας του, αλλά πληροί τις προϋποθέσεις για τη σύναψη γάμου σύμφωνα με το εσθονικό δικαίο, εφαρμοστέο είναι το εσθονικό δικαίο (άρθρο 56 παράγραφος 2 του ΝΙΔΔ).

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Το εσθονικό δικαίο δεν προβλέπει κανόνες για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου στις σχέσεις συγκατοίκησης ή καταχωρισμένης συμβίωσης.

Συναφώς, για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου θα πρέπει να εφαρμόζονται οι κανόνες του ΝΙΔΔ που ρυθμίζουν τις έννομες σχέσεις που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη ομοιότητα με αυτές. Ανάλογα με τη φύση της σχέσης συγκατοίκησης ή καταχωρισμένης συμβίωσης, μπορεί να ενδείκνυται να εφαρμοστούν οι κανόνες που διέπουν τις συμβατικές ενοχές ή οι κανόνες που διέπουν τις σχέσεις οικογενειακού δικαίου.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Το διαζύγιο εκδίδεται σύμφωνα με το δικαίο που διέπει τις γενικές έννομες συνέπειες του γάμου το οποίο είναι εφαρμοστέο κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας διαζυγίου (άρθρο 60 παράγραφος 1 και άρθρο 57 του ΝΙΔΔ). Αυτό σημαίνει ότι οι γενικές έννομες συνέπειες του διαζυγίου διέπονται κατά πρώτο λόγο από το δικαίο της χώρας της κοινής κατοικίας των συζύγων (άρθρο 57 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Ωστόσο, ο ΝΙΔΔ περιέχει επίσης κατάλογο εναλλακτικών συνδετικών στοιχείων για τις περιπτώσεις όπου οι σύζυγοι δεν κατοικούν στην ίδια χώρα. Αυτά είναι η κοινή ιθαγένεια, η χώρα της τελευταίας κοινής κατοικίας εφόσον ένας από τους συζύγους κατοικεί ακόμη στην ίδια χώρα, ενώ, αν δεν συντρέχει καμία από τις ως άνω περιπτώσεις, εφαρμοστέο είναι το δικαίο της χώρας με την οποία συνδέονται άλλως στενότερα οι σύζυγοι (άρθρο 57 παράγραφοι 2 έως 4 του ΝΙΔΔ).

Κατ' εξαίρεση, αν η έκδοση διαζυγίου δεν επιτρέπεται από το δικαίο που διέπει τις γενικές έννομες συνέπειες του γάμου (άρθρο 57 του ΝΙΔΔ) ή επιτρέπεται μόνο υπό εξαιρετικά αυστηρές προϋποθέσεις, μπορεί να εφαρμοστεί το εσθονικό δικαίο αντί του αλλοδαπού δικαίου. Η εν λόγω εξαίρεση εφαρμόζεται εφόσον ένας εκ των συζύγων κατοικεί στην Εσθονία ή έχει εσθονική ιθαγένεια ή κατοικούσε στην Εσθονία ή είχε εσθονική ιθαγένεια κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου (άρθρο 60 παράγραφοι 1 και 2 του ΝΙΔΔ).

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Δεν υπάρχουν εθνικοί κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που να διέπουν τις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις· για τα ζητήματα αυτά γίνονται παραπομπές στις σχετικές διατάξεις της διεθνούς νομοθεσίας.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν το δικαίωμα που διέπει τις περιουσιακές τους σχέσεις όσον αφορά την κοινή συζυγική περιουσία. Επομένως, αν οι σύζυγοι έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο δικαίωμα, εφαρμόζεται το δικαίωμα αυτό. Ωστόσο, οι σύζυγοι δεν μπορούν να επιλέξουν το δικαίωμα οποιαδήποτε χώρας επιθυμούν. Μπορούν να επιλέξουν μεταξύ του δικαίου της χώρας κατοικίας ενός εκ των συζύγων και του δικαίου της χώρας της ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων. Αν ένας σύζυγος έχει την ιθαγένεια περισσότερων χωρών, μπορεί να επιλεγεί το δικαίωμα οποιασδήποτε εκ των εν λόγω χωρών (άρθρο 58 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ).

Στην Εσθονία, η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου υπόκειται σε υποχρεωτικές τυπικές προϋποθέσεις. Η συμφωνία των συζύγων για την επιλογή του δικαίου που θα διέπει τις περιουσιακές τους σχέσεις πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου. Αν η επιλογή εφαρμοστέου δικαίου δεν γίνει στην Εσθονία, είναι τυπικά έγκυρη αν πληρούνται οι τυπικές προϋποθέσεις που προβλέπει το επιλεγέν δικαίωμα για τις συμβάσεις ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων (άρθρο 58 παράγραφος 2 του ΝΙΔΔ).

Αν οι σύζυγοι δεν έχουν επιλέξει εφαρμοστέο δικαίωμα, οι περιουσιακές σχέσεις τους διέπονται από το δικαίωμα που διέπει τις γενικές έννομες συνέπειες του γάμου κατά τον χρόνο σύναψης του γάμου (άρθρο 58 παράγραφος 3 και άρθρο 57 του ΝΙΔΔ). Οι γενικές έννομες συνέπειες του γάμου διέπονται κατά πρώτο λόγο από το δικαίωμα της χώρας της κοινής κατοικίας των συζύγων (άρθρο 57 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Αν οι σύζυγοι δεν κατοικούν στην ίδια χώρα, εφαρμόζεται το δικαίωμα της κοινής ιθαγένειας των συζύγων, το δικαίωμα της χώρας της τελευταίας κοινής κατοικίας των συζύγων εφόσον ένας από τους συζύγους κατοικεί ακόμη στην ίδια χώρα ή, αν δεν συντρέχει καμία από τις ως άνω τρεις περιπτώσεις, το δικαίωμα της χώρας με την οποία συνδέονται άλλως στενότερα οι σύζυγοι (άρθρο 57 παράγραφοι 2-4 του ΝΙΔΔ).

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Η κληρονομική διαδοχή διέπεται από το δικαίωμα της χώρας κατοικίας του διαθέτη κατά τον χρόνο του θανάτου του. Ένα πρόσωπο μπορεί να ορίσει στη διαθήκη του ή σε κληρονομική σύμβαση ότι η επαγωγή της κληρονομιάς θα διέπεται από το δικαίωμα της χώρας της οποίας έχει την ιθαγένεια. Ο όρος αυτός είναι άκυρος αν το εν λόγω πρόσωπο δεν είχε πλέον την ιθαγένεια της χώρας αυτής κατά τον χρόνο του θανάτου του.

Το δικαίωμα που διέπει την κληρονομική διαδοχή καθορίζει, ειδικότερα, τα ακόλουθα: 1) το είδος και την ισχύ των διατάξεων διαθήκης· 2) την κληρονομική ικανότητα και την κληρονομική αναξιοότητα· 3) την έκταση του κληρονομικού δικαιώματος· 4) τους κληρονόμους και τις μεταξύ τους σχέσεις· και 5) την ευθύνη για τα χρέη του διαθέτη.

Η Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης εφαρμόζεται στον τύπο της διαθήκης και της κληρονομικής σύμβασης.

Ένα πρόσωπο μπορεί να συντάξει, να τροποποιήσει ή να ανακαλέσει τη διαθήκη του εφόσον διαθέτει σχετική ικανότητα σύμφωνα με το δικαίωμα της χώρας στην οποία έχει την κατοικία του κατά τον χρόνο σύνταξης, τροποποίησης ή ανάκλησης της διαθήκης. Εάν, σύμφωνα με το δικαίωμα αυτής της χώρας, το εν λόγω πρόσωπο δεν έχει νόμιμη ικανότητα προς σύνταξη διαθήκης, μπορεί να συντάξει, να τροποποιήσει ή να ανακαλέσει τη διαθήκη του εφόσον το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται από το δικαίωμα της χώρας της οποίας είχε την ιθαγένεια κατά τον χρόνο σύνταξης, τροποποίησης ή ανάκλησης της διαθήκης. Τυχόν μεταβολή του τόπου κατοικίας ή της ιθαγένειας δεν περιορίζει ικανότητα προς σύνταξη διαθήκης που έχει ήδη αποκτηθεί. Τα ανωτέρω ισχύουν αντίστοιχα και για την ικανότητα του προσώπου προς σύναψη, τροποποίηση ή καταγγελία κληρονομικής σύμβασης.

Οι κληρονομικές συμβάσεις διέπονται από το δικαίωμα της χώρας όπου είχε την κατοικία του ο διαθέτης κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης ή από το δικαίωμα της χώρας της ιθαγένειάς του, εφόσον το ορίσει ο διαθέτης. Το εφαρμοστέο δικαίωμα ρυθμίζει το επιτρεπτό, το κύρος, το περιεχόμενο και τη δεσμευτικότητα της κληρονομικής σύμβασης, καθώς και τις κληρονομικού δικαίου συνέπειες της σύμβασης.

Η αμοιβαία διαθήκη πρέπει, κατά τον χρόνο κατάρτισής της, να συνάδει προς το δικαίωμα αμφοτέρων των χωρών στις οποίες έχουν την κατοικία τους οι διαθέτες ή με το δικαίωμα της χώρας όπου έχει την κατοικία του ένας εκ των συζύγων, και το οποίο αποτελεί κοινή επιλογή των διαθετών.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Η σύσταση ή απόσβεση εμπράγματος δικαιώματος ρυθμίζεται με βάση το δικαίωμα της χώρας όπου βρισκόταν το περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο της σύστασης ή της απόσβεσης του δικαιώματος. Σύμφωνα με προβλεπόμενο περιορισμό, η άσκηση εμπράγματος δικαιώματος δεν πρέπει να προσκρούει στις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του τόπου όπου βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο (άρθρο 12 παράγραφος 2 του ΝΙΔΔ).

3.9 Αφερεγγυότητα

Δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του πτωχευτικού νόμου, οι διατάξεις του κώδικα πολιτικής δικονομίας εφαρμόζονται στις πτωχευτικές διαδικασίες εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στον πτωχευτικό νόμο και δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 1 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, οι διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίων διεξάγονται σύμφωνα με το εσθονικό αστικό δικονομικό δικαίωμα, εφαρμοστέο στις πτωχευτικές διαδικασίες που διεξάγονται στην Εσθονία είναι το εσθονικό δικαίωμα.

Τελευταία επικαιροποίηση: 26/10/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Ιρλανδία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Οι κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων που ισχύουν στην Ιρλανδία πηγάζουν πρωτίστως από το κοινοδικαίο (common law) και, ως εκ τούτου, υπόκεινται σε μεταβολές και εξελίσσονται. Ωστόσο, δεδομένου ότι η συναφής νομολογία είναι σχετικά περιορισμένη, σε ορισμένους τομείς είναι δύσκολο να προσδιοριστεί με βεβαιότητα το εφαρμοστέο δικαίωμα. Αυτό ισχύει ιδίως όσον αφορά το οικογενειακό δικαίωμα. Όπως συμβαίνει και με τους κανόνες που διέπουν τη διεθνή δικαιοδοσία, οι παραδοσιακοί κανόνες που διέπουν τη σύγκρουση νόμων σταδιακά αντικαθίστανται από διεθνείς συμβάσεις και από τη νομοθεσία της ΕΕ.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης.

Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δικαίωμα στις συμβατικές ενοχές.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Δεν γνωρίζουμε κάποια διμερή σύμβαση η οποία να περιέχει διατάξεις σχετικά με τη σύγκρουση νόμων και στην οποία να είναι συμβαλλόμενο μέρος η Ιρλανδία.

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Κατά γενικό κανόνα, οι κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων εφαρμόζονται μόνον εφόσον τουλάχιστον ένα από τα διάδικα μέρη ζητήσει την εφαρμογή τους.

2.2 Παραπομπή

Υποθέσεις οι οποίες να απαιτούν εξέταση της θεωρίας σπάνια φέρονται ενώπιον των ιρλανδικών δικαστηρίων.

2.3 Μεταβολή του συνδυημένου στοιχείου

Δεν εφαρμόζεται ενιαία προσέγγιση στη χώρα.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Παρά την έλλειψη νομολογίας επί του θέματος αυτού, η Ιρλανδία είναι απίθανο να εφαρμόσει αλλοδαπό δίκαιο το οποίο αντίκειται στην ιρλανδική δημόσια τάξη.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Τα ιρλανδικά δικαστήρια απαιτούν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου να αποδεικνύεται ως εάν να επρόκειτο για πραγματικό περιστατικό. Ο διάδικος που επιθυμεί την εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου οφείλει να το επικαλεστεί και να αποδείξει το περιεχόμενο του ως πραγματικό περιστατικό, κατά τρόπο ικανοποιητικό για το δικαστήριο. Σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ των αποδείξεων που υποβάλλουν οι διάδικοι, το δικαστήριο μπορεί να αξιολογήσει την αξιοπιστία των εμπειρογνομόνων και εν συνεχεία να λάβει υπόψη του τις καθοριστικές αποδείξεις (π.χ. αλλοδαπούς νόμους και νομολογία), ιδίως όταν αυτές εφαρμόζουν έννοιες οικείες στο ιρλανδικό δικαστήριο. Εάν οι ιρλανδικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων κατατείνουν στην εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου, αλλά κανένας από τους διαδίκους δεν προσάγει αποδείξεις σχετικά με το ποιο είναι το δίκαιο αυτό, το δικαστήριο συνήθως τεκμαίρει ότι αυτό ταυτίζεται με το ιρλανδικό δίκαιο, εκτός εάν αποδειχθεί το αντίθετο.

Συνήθως προσάγονται εκθέσεις εμπειρογνομόνων για να αποδειχθεί το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, ενώ δεν αρκεί οι διάδικοι να προσάγουν στο δικαστήριο το κείμενο αλλοδαπού νόμου, νομολογίας ή επίσημης πράξης. Πρόσωπο το οποίο κατέχει άδεια άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος σε αλλοδαπό νομικό σύστημα ή διαθέτει επαρκή πρακτική πείρα του εν λόγω συστήματος μπορεί να παρέχει αποδείξεις σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου. Κατά κανόνα, το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου δεν ερευνάται από το ίδιο το δικαστήριο.

3 Κανόνες συγκρούσεως νόμων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Η Ιρλανδία είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές. Η Ιρλανδία έχει κυρώσει την εν λόγω σύμβαση με νόμο [νόμος περί συμβατικών ενοχών (εφαρμοστέο δίκαιο) – Contractual Obligations (Applicable Law) Act του 1991]. Οι διατάξεις της σύμβασης εφαρμόζονται στις συμβατικές ενοχές σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει σύγκρουση νόμων διαφορετικών χωρών. Ωστόσο, ορισμένα είδη συμβάσεων, όπως οι συμβατικές ενοχές που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις, δεν διέπονται από τη σύμβαση.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές («Ρώμη Ι») είναι άμεσα εφαρμοστέος στην Ιρλανδία. Ωστόσο, η Ιρλανδία δεν έχει συμφωνήσει στην εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 («Ρώμη ΙΙ») για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Στο οικογενειακό δίκαιο ή στις αιτήσεις διαζυγίου τα ιρλανδικά δικαστήρια θεωρούν το *lex fori* ως την κατάλληλη αρχή, καθώς παρέχει ασφάλεια δικαίου. Δεν υπάρχει νομοθεσία στην Ιρλανδία σχετικά με τη σύγκρουση νόμων σε υποθέσεις αδικοπραξίας, ενώ και η σχετική νομολογία είναι πολύ περιορισμένη. Τα ιρλανδικά δικαστήρια εφαρμόζουν την αρχή του *lex fori*, σύμφωνα με την οποία εφαρμόζεται το δίκαιο του δικάζοντος δικαστηρίου, καθώς και την αρχή του *lex loci delicti*, σύμφωνα με την οποία εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου όπου διαπράχθηκε η αδικοπραξία. Τα δικαστήρια μπορούν επίσης να εφαρμόσουν το δίκαιο περί αδικοπραξιών του στενότερου συνδέσμου, το οποίο υιοθετεί μια ευέλικτη προσέγγιση επιτρέποντας στο δικαστήριο να εξετάσει όλους τους διαφορετικούς συνδυασμούς παράγοντες και να αποφανθεί επί του ζητήματος της δικαιοδοσίας βάσει αυτών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («Ρώμη ΙΙ») είναι άμεσα εφαρμοστέος στην Ιρλανδία.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Το τέκνο έχει ως τόπο κατοικίας τον τόπο κατοικίας του πατέρα του εφόσον οι γονείς του ήταν παντρεμένοι μεταξύ τους κατά τον χρόνο της γέννησής του. Εάν οι γονείς του τέκνου δεν ήταν παντρεμένοι μεταξύ τους κατά τον χρόνο της γέννησής του τέκνου ή εάν ο πατέρας του δεν βρισκόταν εν ζωή κατά τον χρόνο αυτό, ο τόπος κατοικίας του τέκνου είναι αυτός της μητέρας του. Ο κανόνας αυτός ισχύει ωστόσο το τέκνο συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, οπότε αυτό ενηλικιώνεται και αποκτά νομική ικανότητα να επιλέξει ελεύθερα τον τόπο κατοικίας του.

Ο μόνος τρόπος να επιλέξει ένα πρόσωπο τόπο κατοικίας είναι μέσω της διαμονής του στην οικεία χώρα με την πρόθεση να διαμείνει σε αυτήν επ' αόριστον ή μόνιμα. Εάν οποιαδήποτε από αυτές τις προϋποθέσεις παύσει να ισχύει, το πρόσωπο ανακτά τον τόπο κατοικίας της προέλευσής του. Οι έγγαμες γυναίκες αποκτούν τόπο κατοικίας ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας του συζύγου τους.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Με τον νόμο περί του καθεστώτος των τέκνων (Status of Children Act) του 1987 καταργήθηκε η έννοια του εξώγαμου τέκνου. Σύμφωνα με τον νόμο αυτό, η σχέση μεταξύ ενός προσώπου και του πατέρα και της μητέρας του ορίζεται ανεξαρτήτως από το εάν ο πατέρας και η μητέρα του έχουν τελέσει γάμο μεταξύ τους.

Ωστόσο, εάν οι γονείς του τέκνου δεν είναι παντρεμένοι μεταξύ τους είτε κατά τον χρόνο της γέννησής είτε κατά τον χρόνο της σύλληψής του, το τέκνο δεν θεωρείται γεννημένο σε γάμο. Ωστόσο, τέκνο μπορεί να αποκτήσει την ιδιότητα του γεννημένου σε γάμο τέκνου με τον εκ των υστέρων γάμο των γονέων του. Δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της συνταγματικής θέσης του εξ αρχής γεννημένου σε γάμο τέκνου και του τέκνου που απέκτησε την ιδιότητα του γεννημένου σε γάμο εκ των υστέρων. Επίσης, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των δικαιωμάτων του τέκνου το οποίο συντηρείται από οποιονδήποτε γονέα του ή πρόκειται να κληρονομήσει οποιονδήποτε γονέα του, ανεξαρτήτως εάν οι γονείς έχουν τελέσει γάμο μεταξύ τους.

Εφόσον τα ιρλανδικά δικαστήρια κηρύξουν εαυτά αρμόδια επί υπόθεσης βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας («Βρυξέλλες ΙΙα»), εφαρμόζουν κατά κανόνα το ιρλανδικό δίκαιο. Στις περιπτώσεις που τα ιρλανδικά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία επί υπόθεσης υιοθεσίας, επίσης εφαρμόζουν το ιρλανδικό δίκαιο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα ανώτατα δικαστήρια έχουν εγγενή δικαιοδοσία να διατάζουν μέτρα για την εφαρμογή των συνταγματικών δικαιωμάτων τέκνου Ιρλανδού πολίτη ανεξαρτήτως του τόπου συνήθους διαμονής του τέκνου. Η απόφαση του δικαστηρίου να επιληφθεί μιας διαφοράς βασίζεται στο κατά πόσο ενδείκνυται ή είναι θεμιτό υπό τις περιστάσεις να το πράξει, λαμβανομένου υπόψη του κανόνα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περί αμοιβαίου σεβασμού των δικαστηρίων.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Σε σχέση με τον γάμο, σύμφωνα με το ιρλανδικό δίκαιο, η 34η τροποποίηση του Συντάγματος, η οποία ψηφίστηκε στις 22 Μαΐου 2015, ορίζει ότι δύο πρόσωπα μπορούν να τελέσουν γάμο σύμφωνα με τον νόμο, ανεξαρτήτως του φύλου τους. Αντίστοιχα, πρόσωπα τα οποία έχουν την ικανότητα και μπορούν ελεύθερα να τελέσουν γάμο έχουν το δικαίωμα να το πράξουν ανεξαρτήτως του βιολογικού φύλου που έκαστο εξ αυτών είχε κατά τον χρόνο θέσπισης και θέσης σε ισχύ του νόμου περί γάμου (Marriage Bill) του 2015. Γάμος δεν θεωρείται έγκυρος στην Ιρλανδία εάν οποιονδήποτε των συζύγων είναι διεμφυλικό πρόσωπο και τελεί γάμο υπό φύλο το οποίο έχει αποκτήσει προσφάτως. Σύμφωνα με τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, γάμος που έχει τελεστεί στο εξωτερικό αναγνωρίζεται μόνον εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Τα μέρη πρέπει να έχουν τηρήσει τις διατυπώσεις που

ισχύουν στη χώρα στην οποία τελέστηκε ο γάμος (lex loci celebrationis). Τα μέρη έχουν τη νομική ικανότητα να τελέσουν γάμο σύμφωνα με τους κανόνες της χώρας στην οποία κατοικούσαν. Ο γάμος ο οποίος τελέστηκε στο εξωτερικό πρέπει να αντιστοιχεί στη γενική έννοια του γάμου που επικρατεί στην Ιρλανδία. Γάμος ο οποίος τελείται, για παράδειγμα, από πρόσωπο το οποίο τυχόν είναι πολύγαμο δεν αναγνωρίζεται.

Αποφάσεις που έχουν εκδοθεί βάσει του άρθρου 5 του νόμου περί αστικής συμβίωσης και ορισμένων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβιούντων προσώπων (Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act) του 2010 προβλέπουν την αναγνώριση για ορισμένες κατηγορίες καταχωρισμένων στην αλλοδαπή σχέσεων του δικαιώματος και της υποχρέωσης να τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης στο ιρλανδικό δίκαιο με τις καταχωρισμένες στην Ιρλανδία σχέσεις αστικής συμβίωσης, υπό την προϋπόθεση ότι οι συμβιούντες θα είχαν τη νομική ικανότητα να καταχωρίσουν σχέση αστικής συμβίωσης στην Ιρλανδία.

Όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία σε υποθέσεις διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας («Βρυξέλλες ΙΙα») είναι άμεσα εφαρμοστέος στην Ιρλανδία. Σε περίπτωση που σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία κανένα άλλο κράτος μέλος, τα ιρλανδικά δικαστήρια μπορούν να επιληφθούν εφόσον τουλάχιστον ένα από τα μέρη έχει τον τόπο κατοικίας του στην Ιρλανδία κατά τον χρόνο έναρξης της δίκης.

Όταν ιρλανδικό δικαστήριο επιληφθεί διαφοράς διαζυγίου, εφαρμόζει το ιρλανδικό δίκαιο στη διαφορά οικογενειακού δικαίου, καθώς και σε κάθε σχετικό ή παρεπόμενο ζήτημα.

Στις περιπτώσεις που δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα, αλλοδαπό διαζύγιο αναγνωρίζεται εφόσον έχει εκδοθεί σε χώρα όπου κατοικούσε οποιοσδήποτε των δύο συζύγων κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας διαζυγίου.

3.5.1 Υποχρεώσεις διατροφής

Οι αξιώσεις διατροφής σήμερα ρυθμίζονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής.

Στην ουσία, σκοπός του κανονισμού αυτού είναι να θεσπίσει ένα σύνολο κοινών κανόνων σε σχέση με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, και τη συνεργασία, καθώς και ορισμένα τυποποιημένα έγγραφα, προκειμένου να διευκολυνθεί η αποτελεσματική είσπραξη απαιτήσεων διατροφής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεδομένου ότι ένας από τους βασικούς στόχους του κανονισμού είναι να διασφαλίσει ότι ο δικαιούχος διατροφής μπορεί εύκολα να επιτύχει σε ένα κράτος μέλος την έκδοση απόφασης η οποία θα είναι αυτομάτως εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις, ο κανονισμός για τις υποχρεώσεις διατροφής συμπεριλαμβάνει μέτρα σε σχέση με τη διεθνή δικαιοδοσία, τη σύγκρουση νόμων, την αναγνώριση, την εκτελεστότητα και την εκτέλεση αποφάσεων, και τη νομική αρωγή, και είναι σχεδιασμένος να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών αρχών. Η υποχρέωση εκτέλεσης των διατάξεων της αρχικής απόφασης χωρίς τροποποίηση ορίζεται σαφώς στον κανονισμό και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί απόφαση που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος να ελεγχθεί ως προς την ουσία της στο κράτος μέλος στο οποίο επιδιώκεται η αναγνώριση και εκτέλεσή της. Έτσι, κατ' αποτέλεσμα, ο κανονισμός απαγορεύει στο δικαστήριο κράτους μέλους το οποίο δεν έχει επιληφθεί της διαφοράς να εκδώσει νέες ή σχετικές αποφάσεις.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη πρόβλεψη των μερών, οι συμβάσεις ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων ερμηνεύονται σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου της συζυγικής κατοικίας. Εφόσον δεν υπάρχει τέτοια σύμβαση, το εφαρμοστέο δίκαιο επίσης ορίζεται με βάση τον τόπο της συζυγικής κατοικίας. Εάν οι σύζυγοι έχουν κοινό τόπο κατοικίας, αυτός θεωρείται ως ο τόπος της συζυγικής κατοικίας. Εάν οι σύζυγοι δεν έχουν κοινό τόπο κατοικίας, ο τόπος της συζυγικής κατοικίας συνήθως ορίζεται με βάση το δίκαιο με το οποίο οι σύζυγοι και ο γάμος συνδέονται στενότερα.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Κατά γενικό κανόνα, το δίκαιο που διέπει την κληρονομική διαδοχή σε σχέση με ακίνητη περιουσία είναι το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο, ενώ το δίκαιο της χώρας στην οποία είχε τον τόπο κατοικίας του ο κληρονομούμενος κατά τον χρόνο του θανάτου του διέπει τη διανομή της κινητής του περιουσίας και την κληρονομική διαδοχή σε σχέση με αυτή.

Η ικανότητα του διαθέτη καθορίζεται με βάση το δίκαιο του τόπου κατοικίας του, ωστόσο υποστηρίζεται και η άποψη ότι σε σχέση με την ακίνητη περιουσία πρέπει να εφαρμόζεται το lex situs.

Εάν υπήρξε μεταβολή του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου από τον χρόνο σύναξης της διαθήκης έως τον χρόνο του θανάτου του, οι απόψεις διίστανται σχετικά με το εάν η ικανότητα του διαθέτη πρέπει να καθορίζεται με βάση το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κατά τον χρόνο σύναξης της διαθήκης ή του τόπου κατοικίας του κατά τον χρόνο του θανάτου του.

Μια διαθήκη είναι τυπικά έγκυρη σύμφωνα με τον νόμο περί κληρονομικής διαδοχής (Succession Act) του 1965, εφόσον έχει περιβληθεί τον τύπο που προβλέπεται: στο δίκαιο του τόπου στον οποίο ο διαθέτης συνέταξε τη διάταξη τελευταίας βούλησης, ή στο δίκαιο του τόπου υπηκοότητας, κατοικίας ή συνήθους διαμονής του διαθέτη, είτε κατά τον χρόνο σύναξης της διάταξης τελευταίας βούλησης είτε κατά τον χρόνο του θανάτου του, ή εφόσον υπάρχει ακίνητη περιουσία, στο δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται αυτή.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Στο ιρλανδικό δίκαιο γίνεται διάκριση μεταξύ κινητής και ακίνητης περιουσίας, ενώ, προκειμένου να καθοριστεί κατά πόσο το οικείο δικαίωμα είναι κινητό ή ακίνητο περιουσιακό στοιχείο, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται η περιουσία.

Κατά γενικό κανόνα, εφαρμοστέο δίκαιο σε σχέση με ακίνητη περιουσία είναι το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται αυτή.

3.9 Αφερεγγυότητα

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ο «κανονισμός για την αφερεγγυότητα») θεσπίζει κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας για τις υποθέσεις αφερεγγυότητας εντός της ΕΕ [1]. Το άρθρο 3 του κανονισμού για την αφερεγγυότητα ορίζει ότι αρμόδια για την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη. Επομένως, διαδικασία αφερεγγυότητας που έχει αρχίσει στην Ιρλανδία κρίνεται από τα ιρλανδικά δικαστήρια σύμφωνα με την ιρλανδική νομοθεσία που διέπει την αναγγελία, την εξέλεξη και την τελική επαλήθευση των απαιτήσεων σε διαδικασίες αφερεγγυότητας. Τα βασικά σχετικά νομοθετήματα είναι ο νόμος περί εταιρειών (Companies Act) του 2014, οι νόμοι περί προσωπικής αφερεγγυότητας (Personal Insolvency Acts) του 2012-2015 και ο πτωχευτικός νόμος (Bankruptcy Act) του 1988.

Σχετικοί σύνδεσμοι

 <http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Αντικαταστάθηκε, με ισχύ από την 26η Ιουνίου 2017, από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2015/848 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (αναδιτύπωση).

Τελευταία επικαιροποίηση: 12/04/2023

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις

μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Ελλάδα

Όταν μία έννομη σχέση μεταξύ ιδιωτών, έχει στοιχεία που τη συνδέουν με περισσότερα από ένα κράτη (στοιχείο αλλοδαπότητας), τότε, σε περίπτωση που θα προκύψει μία διαφορά, ο Έλληνας Δικαστής δεν θα εφαρμόσει υποχρεωτικά το ελληνικό δίκαιο, αλλά θα ερευνήσει, μέσω του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, για το ποιο δίκαιο πρέπει να εφαρμοστεί (εφαρμοστέο δίκαιο). Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο είναι ένας μηχανισμός που λειτουργεί με κανόνες σύνδεσης, οι οποίοι καθορίζουν το εφαρμοστέο δίκαιο, δηλαδή, τις διατάξεις του δικαίου μίας χώρας, είτε αυτής του δικαστή που δικάζει είτε μίας άλλης χώρας. Ο καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου από τους κανόνες σύνδεσης, γίνεται μέσω ενός ή περισσότερων συνδέσμων. Ο σύνδεσμος είναι το χαρακτηριστικό εκείνο στοιχείο (συνδυαστικό στοιχείο) μίας διαφοράς με στοιχείο αλλοδαπότητας, που ενεργοποιεί συγκεκριμένο κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου για να καθορίσει ποιο είναι το συγκεκριμένο εφαρμοστέο δίκαιο, δηλαδή, αν είναι το ελληνικό δίκαιο ή το δίκαιο μίας αλλοδαπής πολιτείας (σύγκρουση των νόμων).

1 Πηγές δικαίου

Βασική πηγή για την εξεύρεση του εφαρμοστέου δικαίου είναι οι ελληνικοί νόμοι. Στην έννοια του νόμου υπάγονται και οι διεθνείς συμβάσεις, πολυμερείς και διμερείς, που η Ελλάδα έχει υπογράψει και οι οποίες, από τη στιγμή της κύρωσής τους με νόμο, ισχύουν ως ελληνικό εσωτερικό δίκαιο. Επίσης, στην έννοια του νόμου εντάσσεται και το δίκαιο που παράγει η Ευρωπαϊκή Ένωση και, ειδικότερα, οι κανονισμοί. Δεδομένης της συνεχούς αύξησης των ιδιωτικών συναλλαγών, σε διεθνές επίπεδο, τόσο σε αριθμό, όσο και σε είδος, σημαντικό ουσιαστικό έργο, παρότι δεν αποτελεί τυπική πηγή, στην κάλυψη κενών στο μηχανισμό του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, μέσω του οποίου υποδεικνύεται το εφαρμοστέο δίκαιο, επιτελεί η ελληνική νομολογία και το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.1 Εθνικοί κανόνες

Οι βασικές διατάξεις βρίσκονται στον Αστικό Κώδικα (ΑΚ), άρθρα 4-33, αλλά υπάρχουν και σε άλλους νόμους, όπως π.χ. στο νόμο 5325/1932 περί συναλλαγματικής και γραμματίου εις διαταγήν, άρθρα 90-96 και στο νόμο 5960/1933 περί επιταγής, άρθρα 70-76.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Μερικές από τις πολυμερείς είναι:

Σύμβαση της Γενεύης της 19.5.1956, για τη χερσαία μεταφορά, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 559/1977.

Σύμβαση της Χάγης της 5.10.1961, για τις συγκρούσεις των νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 1325/1983.

Σύμβαση της Χάγης της 15.11.1965, περί επιδόσεως δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 1334/1983.

Σύμβαση της Χάγης της 19.10.1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 4020/2011.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Μερικές από τις διμερείς διεθνείς συμβάσεις είναι:

Σύμβαση δικαστικής αρωγής σε αστικές και ποινικές υποθέσεις μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Αλβανίας της 17.5.1993, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 2311/1995.

Σύμβαση - Συνθήκη Φιλίας, Εμπορίου και Ναυτιλίας μεταξύ Ελλάδος και Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής της 3.8.1951, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 2893/1954.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Όταν ο κανόνας σύνδεσης του ελληνικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου καθορίζει ως εφαρμοστέο κάποιο αλλοδαπό δίκαιο, ο Έλληνας Δικαστής το λαμβάνει υπόψη του αυτεπαγγέλτως, δηλαδή, χωρίς να απαιτείται να το επικαλεστούν οι διάδικοι και οφείλει να ερευνήσει ποιες είναι οι διατάξεις του αλλοδαπού δικαίου που εφαρμόζονται (άρθρο 337 ΚΠολΔ).

2.2 Παραπομπή

Όταν οι κανόνες του ελληνικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου υποδεικνύουν την εφαρμογή ενός αλλοδαπού δικαίου, εφαρμόζονται οι ουσιαστικοί δικαίου διατάξεις του, δηλαδή, γίνεται παραπομπή μόνο σε αυτές και όχι στις διατάξεις του αλλοδαπού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (άρθρο 32 ΑΚ), οι οποίες, με τη σειρά τους, μπορεί να καθορίζουν, ως εφαρμοστέο, το ελληνικό δίκαιο ή κάποιο τρίτο αλλοδαπό δίκαιο.

2.3 Μεταβολή του συνδυαστικού στοιχείου

Συχνά, κατά τη διάρκεια μίας έννομης σχέσης, ο σύνδεσμος (το χαρακτηριστικό στοιχείο) αυτής αλλάζει, π.χ. μεταφορά έδρας εταιρείας σε άλλη χώρα, με αποτέλεσμα να αλλάζει και το εφαρμοστέο δίκαιο. Το ποιο δίκαιο, τελικά, θα εφαρμοστεί, καθορίζεται από κανόνες που ρητά προβλέπουν τη λύση, διαφορετικά, ελλείψει τέτοιων κανόνων, ο Δικαστής εφαρμόζει είτε το αρχικά, πριν από την αλλαγή του συνδέσμου, είτε το μεταγενέστερα, μετά από την εν λόγω αλλαγή, εφαρμοστέο δίκαιο, είτε συνδυάζει και τα δύο, ανάλογα με τις ατομικές περιστάσεις της κάθε περίπτωσης.

2.4 Εξαίρεσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Όταν ο μηχανισμός του ελληνικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, μέσω του κανόνα σύνδεσης, υποδεικνύει την εφαρμογή κανόνα αλλοδαπού δικαίου, που προσκρούει στις θεμελιώδεις αντιλήψεις περί ηθικής και δικαίου, όπως αυτές επικρατούν στην ελληνική δημόσια τάξη (άρθρο 33 ΑΚ), τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, που κρίνεται συγκεκριμένη υπόθεση, ο Έλληνας Δικαστής δεν θα εφαρμόσει τη συγκεκριμένη διάταξη του αλλοδαπού δικαίου, ενώ θα εφαρμόσει τις υπόλοιπες αλλοδαπές διατάξεις (αρνητική λειτουργία). Αν, όμως, μετά τον αποκλεισμό της αλλοδαπής διάταξης, υφίσταται κενό νόμου στο αλλοδαπό δίκαιο, αυτό θα καλυφθεί με την εφαρμογή του ελληνικού δικαίου (θετική λειτουργία).

Τρόπο προστασίας των συμφερόντων της ελληνικής έννομης τάξης αποτελεί, επίσης, η θέσπιση κανόνων άμεσης εφαρμογής. Οι κανόνες αυτοί ρυθμίζουν ιδιαίτερα σημαντικά θέματα στις εσωτερικές έννομες σχέσεις του κράτους και εφαρμόζονται άμεσα από τον Έλληνα Δικαστή και στις υποθέσεις με στοιχείο αλλοδαπότητας, για την επίλυση των οποίων δεν μπαίνει σε κίνηση ο μηχανισμός του ελληνικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Για την εξεύρεση του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου, ο Έλληνας Δικαστής έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει όποιο μέσο κρίνει κατάλληλο. Η γνώση του μπορεί να στηρίζεται σε νομικές πληροφορίες που είτε κατέχει από προσωπική του γνώση, είτε το αναζητεί στα πλαίσια διεθνών συμβάσεων (πολυμερών και διμερών), όπου τα κράτη – μέλη αναλαμβάνουν σχετική αμοιβαία υποχρέωση παροχής πληροφοριών, είτε από εγχώριους και αλλοδαπούς επιστημονικούς οργανισμούς. Στην περίπτωση όπου η εξεύρεση του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου καθίσταται δυσχερής ή άκαρπη, ο Έλληνας Δικαστής μπορεί να ζητήσει ακόμα και τη συνδρομή των διαδίκων, χωρίς, ωστόσο, να περιορίζεται από αυτά που του προσκομίζουν (άρθρο 337 ΚΠολΔ).

Κατ' εξαίρεση, ο Έλληνας Δικαστής εφαρμόζει το ελληνικό δίκαιο και όχι το εφαρμοστέο αλλοδαπό, στην περίπτωση που, ενώ έγιναν όλες οι προσπάθειες για την εξεύρεση των διατάξεων του αλλοδαπού δικαίου, αυτό δεν κατέστη δυνατό.

3 Κανόνες σύγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Ο Έλληνας Δικαστής αναζητεί το εφαρμοστέο δίκαιο στη μεγάλη πλειοψηφία των συμβάσεων και δικαιοπραξιών με στοιχείο αλλοδαπότητας, που καταρτίστηκαν από τη 17.12.2009, με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 593/2008 – Ρώμη Ι. Ο γενικός κανόνας ορίζει, ότι εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη.

Για τις συμβάσεις και δικαιοπραξίες που καταρτίστηκαν, κατά τη χρονική περίοδο, από την 1.4.1991 μέχρι τη 16.12.2009, το εφαρμοστέο δίκαιο αναζητείται με βάση την Κοινοτική Σύμβαση της Ρώμης, της 19 Ιουνίου 1980, με όμοιο γενικό κανόνα με αυτόν του παραπάνω Κανονισμού.

Για όλες τις κατηγορίες των συμβατικών ενοχών και δικαιοπραξιών, που εξαιρούνται ρητά από το πεδίο εφαρμογής των παραπάνω Κανονισμού και Σύμβασης, καθώς και για αυτές που έχουν καταρτιστεί πριν από την 1.4.1991, το εφαρμοστέο δίκαιο αναζητείται μέσω του άρθρου 25 ΑΚ, με όμοιο γενικό κανόνα με αυτόν του Κανονισμού.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Ο Έλληνας Δικαστής αναζητεί το εφαρμοστέο δίκαιο στις ενοχές από αδικοπραξία, στις ενοχές από αδικαιολόγητο πλουτισμό, στη διοίκηση αλλοτρίων και στην ευθύνη από διαπραγματεύσεις, από την 11.1.2009, με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 864/2007 – Ρώμη ΙΙ. Ο γενικός κανόνας ορίζει, ότι εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της χώρας στην οποία επέρχεται η ζημία.

Για τις αδικοπραξίες που δεν εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του παραπάνω Κανονισμού, καθώς και για τις αδικοπραξίες που έχουν λάβει χώρα πριν από την 11.1.2009, το εφαρμοστέο δίκαιο αναζητείται μέσω του άρθρου 26 ΑΚ, με όμοιο γενικό κανόνα με αυτόν του Κανονισμού.

Στις ενοχές από αδικαιολόγητο πλουτισμό, που έχουν γεννηθεί πριν από την 11.1.2009, σύμφωνα με την ελληνική νομολογία, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους που, με βάση το σύνολο όλων των ειδικών συνθηκών, αρμόζει περισσότερο.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

-Το φυσικό πρόσωπο

Επώνυμο, κατοικία

Με δεδομένο ότι το επώνυμο και η κατοικία αποτελούν ιδιότητες εξαιρέσεως του φυσικού προσώπου, το εφαρμοστέο δίκαιο, ως προς αυτές, αναζητείται, κάθε φορά, στα πλαίσια συγκεκριμένης βιοτικής σχέσης που πρέπει να ρυθμιστεί. Έτσι, λ.χ., ως προς τους συζύγους, το επώνυμο και η κατοικία τους ρυθμίζονται από το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές τους σχέσεις, κατ' άρθρο 14 ΑΚ, ενώ, ως προς τα ανήλικα τέκνα, ρυθμίζονται από το δίκαιο που διέπει τις σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων, κατ' άρθρα 18-21 ΑΚ.

Ικανότητα

Για τα θέματα που αφορούν την ικανότητα κάθε προσώπου, Έλληνα ή Αλλοδαπού, να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, να ενεργεί δικαιοπραξίες, να είναι διάδικος και να συμμετέχει αυτοπρόσωπα σε δίκη, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχει το πρόσωπο (άρθρα 5 και 7 ΑΚ, 62 εδ. α' και 63 παρ. 1 ΚΠολΔ). Στην περίπτωση που, Αλλοδαπός, σύμφωνα με το δίκαιο ιθαγένειάς του, δεν έχει δικαιοπρακτική ικανότητα ή ικανότητα για αυτοπρόσωπη δικαστική παράσταση, ενώ, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο έχει τις παραπάνω ικανότητες (με εξαίρεση στις δικαιοπραξίες οικογενειακού, κληρονομικού και εμπράγματος δικαίου για ακίνητα εκτός Ελλάδας), εφαρμοστέο είναι το ελληνικό δίκαιο (άρθρα 9 ΑΚ και 66 ΚΠολΔ).

-Το νομικό πρόσωπο

Για τα θέματα που αφορούν την ικανότητα δικαίου και δικαιοπραξίας των νομικών προσώπων, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της έδρας του νομικού προσώπου, κατ' άρθρο 10 ΑΚ. Σύμφωνα με την ελληνική νομολογία, ως έδρα θεωρείται η πραγματική και όχι η καταστατική.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Τα θέματα των σχέσεων γονέων και τέκνων αφορούν τους μεταξύ τους δεσμούς συγγένειας και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που γεννώνται από αυτές. Εφαρμοστέο δίκαιο για το αν ένα παιδί θεωρείται ότι έχει γεννηθεί εντός έγκυρου γάμου ή εκτός γάμου (άρθρο 17 ΑΚ):

του κράτους που ρυθμίζει τις προσωπικές σχέσεις της μητέρας του παιδιού και του συζύγου της, κατά το χρόνο γέννησης του παιδιού, όπως αυτό καθορίζεται στο άρθρο 14 ΑΚ

αν ο γάμος έχει λυθεί πριν τη γέννηση, του κράτους που ρύθμιζε τις προσωπικές σχέσεις της μητέρας του παιδιού και του συζύγου της, κατά το χρόνο λύσης του γάμου, όπως αυτό καθοριζόταν, κατ' άρθρο 14 ΑΚ.

Εφαρμοστέο δίκαιο για τις σχέσεις των γονέων με το παιδί που έχει γεννηθεί εντός γάμου, ακόμα και αν λυθεί ο γάμος:

Ο Έλληνας Δικαστής αναζητεί το εφαρμοστέο δίκαιο στη Σύμβαση της Χάγης της 19.10.1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 4020/2011, σχετικά με τα θέματα της γονικής ευθύνης και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, εφόσον πρόκειται για εφαρμογή δικαίου κράτους μέλους της παραπάνω σύμβασης.

Όταν πρόκειται για μη συμβαλλόμενο κράτος στην αμέσως παραπάνω σύμβαση ή για θέματα που δεν ρυθμίζει η παραπάνω σύμβαση, το εφαρμοστέο δίκαιο, κατ' άρθρο 18 ΑΚ, είναι:

όταν έχουν την ιθαγένεια του ίδιου κράτους, του κράτους αυτού

αν μετά τη γέννηση απέκτησαν κοινή νέα ιθαγένεια, του κράτους της τελευταίας κοινής ιθαγένειας

όταν πριν τη γέννηση έχουν διαφορετική ιθαγένεια και μετά τη γέννηση δεν αλλάζει η ιθαγένειά τους ή, αν πριν τη γέννηση έχουν την ίδια ιθαγένεια, αλλά με τη γέννηση αλλάζει η ιθαγένεια των γονέων ή του παιδιού, του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους κατά τη διάρκεια της γέννησης αν δεν έχουν κοινή συνήθη διαμονή, του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχει το παιδί.

Εφαρμοστέο δίκαιο για τις σχέσεις της μητέρας και του πατέρα με το παιδί που έχει γεννηθεί εκτός γάμου (άρθρα 19 και 20 ΑΚ):

όταν έχουν την ιθαγένεια του ίδιου κράτους, του κράτους αυτού

αν μετά τη γέννηση απέκτησαν κοινή νέα ιθαγένεια, του κράτους της τελευταίας κοινής ιθαγένειας

όταν πριν τη γέννηση έχουν διαφορετική ιθαγένεια και μετά τη γέννηση δεν αλλάζει η ιθαγένειά τους ή, αν πριν τη γέννηση έχουν την ίδια ιθαγένεια, αλλά με τη γέννηση αλλάζει η ιθαγένεια των γονέων ή του παιδιού, του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής κατά τη διάρκεια της γέννησης αν δεν έχουν κοινή συνήθη διαμονή, του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχει ο πατέρας ή η μητέρα.

Εφαρμοστέο δίκαιο για τη διατροφή του τέκνου από τους γονείς:

Ο Έλληνας Δικαστής αναζητεί το εφαρμοστέο δίκαιο, από τη 18.6.2011, με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) 4/2009, όπως αυτό προσδιορίζεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007. Ο γενικός κανόνας ορίζει, ότι εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της χώρας όπου έχει τη συνήθη διαμονή του ο υπόχρεος.

3.4.2 Υιοθεσία

Για τις προϋποθέσεις σύστασης και λύσης υιοθεσίας με στοιχείο αλλοδαπότητας, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχει το κάθε πρόσωπο που εμπλέκεται στην υιοθεσία (άρθρο 23 ΑΚ). Για τον τύπο της υιοθεσίας εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που προβλέπεται στο άρθρο 11 ΑΚ, δηλαδή, είτε το δίκαιο που διέπει το περιεχόμενό της, είτε το δίκαιο του τόπου όπου καταρτίζεται, είτε το δίκαιο της ιθαγένειας όλων των μερών. Όταν τα

πρόσωπα που μετέχουν στην υιοθεσία έχουν διαφορετικές ιθαγένειες, πρέπει να τηρούνται οι προϋποθέσεις και να μην υπάρχουν κωλύματα, σύμφωνα με όλα τα δίκαια των αντίστοιχων κρατών, για να είναι έγκυρη η υιοθεσία.

Εφαρμοστέο δίκαιο για τις σχέσεις μεταξύ των γονέων που υιοθετούν και του παιδιού που υιοθετείται:

όταν, μετά την υιοθεσία, έχουν την ιθαγένεια του ίδιου κράτους, του κράτους αυτού

αν, κατά τη διάρκεια της υιοθεσίας, απέκτησαν κοινή νέα ιθαγένεια, του κράτους της τελευταίας κοινής ιθαγένειας

όταν, πριν την υιοθεσία, έχουν διαφορετική ιθαγένεια και, μετά την υιοθεσία, δεν αλλάζει η ιθαγένειά τους ή, αν, πριν την υιοθεσία, έχουν την ίδια ιθαγένεια, αλλά, με την τέλεση της υιοθεσίας, αλλάζει η ιθαγένεια του ενός από τους εμπλεκόμενους στην υιοθεσία, του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους, κατά τη διάρκεια της υιοθεσίας

αν δεν έχουν κοινή συνήθη διαμονή, του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχει ο γονέας που υιοθετεί ή, στην περίπτωση που υιοθετούν σύζυγοι, το δίκαιο που ρυθμίζει τις προσωπικές τους σχέσεις.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Ουσιαστικές προϋποθέσεις

Για τις απαραίτητες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν και τα κωλύματα που δεν πρέπει να έχουν τα πρόσωπα που επιθυμούν να παντρευτούν, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχουν, όταν αυτή είναι κοινή ή, αν έχουν διαφορετικές ιθαγένειες, οποιοδήποτε από τα αντίστοιχα δίκαια (άρθρο 13 παρ. 1 εδ. α' ΑΚ).

Τυπικές προϋποθέσεις

Για την εγκυρότητα του τύπου του γάμου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους την ιθαγένεια του οποίου έχουν τα πρόσωπα που θα παντρευτούν, όταν αυτή είναι κοινή ή, αν έχουν διαφορετικές ιθαγένειες, οποιοδήποτε από τα δίκαια του κράτους της ιθαγένειάς τους ή το δίκαιο του κράτους στο οποίο γίνεται η τέλεση του γάμου (άρθρο 13 παρ. 1 εδ. β' ΑΚ). Η ελληνική δημόσια τάξη απαιτεί την τήρηση τύπου στην τέλεση του γάμου, με αποτέλεσμα, οι ελεύθερες ενώσεις προσώπων που συμβιώνουν αλλά δεν έχουν τελέσει γάμο με την τήρηση κάποιου τύπου, να αναγνωρίζονται ως έγκυρες στην Ελλάδα, εφόσον αναγνωρίζονται ως έγκυρες από αλλοδαπό δίκαιο και αυτοί που συμβιώνουν δεν είναι Έλληνες.

Οι προσωπικές σχέσεις των συζύγων

Προσωπικές σχέσεις των συζύγων είναι εκείνες που έχουν στη βάση τους το γάμο και δεν έχουν περιουσιακό αντικείμενο, όπως η συμβίωση, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις, μεταξύ των οποίων και η διατροφή των συζύγων.

Εφαρμοστέο δίκαιο στις προσωπικές σχέσεις των συζύγων (άρθρο 14 ΑΚ), πλην της διατροφής:

όταν μετά το γάμο έχουν οι σύζυγοι την ιθαγένεια του ίδιου κράτους, του κράτους αυτού

αν κατά τη διάρκεια του γάμου οι σύζυγοι απέκτησαν κοινή νέα ιθαγένεια, του κράτους της τελευταίας κοινής ιθαγένειας

αν κατά τη διάρκεια του γάμου οι σύζυγοι είχαν κοινή ιθαγένεια και ο ένας πήρε αργότερα την ιθαγένεια άλλου κράτους, του κράτους της τελευταίας κοινής ιθαγένειας, εφόσον ο άλλος σύζυγος συνεχίζει να έχει την ιθαγένεια αυτή

όταν οι σύζυγοι έχουν πριν το γάμο διαφορετική ιθαγένεια και μετά το γάμο δεν αλλάζει η ιθαγένειά τους ή, αν πριν το γάμο έχουν την ίδια ιθαγένεια, αλλά με την τέλεση του γάμου αλλάζει η ιθαγένεια του ενός, του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους

αν δεν έχουν κοινή συνήθη διαμονή κατά τη διάρκεια του γάμου τους, του κράτους με το οποίο οι σύζυγοι συνδέονται στενότερα.

Υποχρεώσεις διατροφής συζύγων

Το εφαρμοστέο δίκαιο ρυθμίζεται κατ' άρθρο 4 της Σύμβασης της Χάγης της 2.10.1973, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 3137/2003 και υποδεικνύει ως εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους όπου έχει τη συνήθη διαμονή του ο δικαιούχος.

Οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων υπάγονται τα περιουσιακά δικαιώματα και οι αντίστοιχες υποχρεώσεις που δημιουργούνται με αφορμή το γάμο.

Εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που ρυθμίζει τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων αμέσως μετά την τέλεση του γάμου (άρθρο 15 ΑΚ).

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Στην Ελλάδα, εκτός από το γάμο, αναγνωρίζεται και μία άλλη μορφή συμβίωσης, η οποία προβλέπεται στο νόμο 3719/2008. Κατά ρητή πρόβλεψη και ρύθμιση του παραπάνω νόμου, σε όλα τα σύμφωνα συμβίωσης που συνάπτονται στην Ελλάδα ή ενώπιον ελληνικών προξενικών αρχών, χωρίς διάκριση για το αν τα μέρη είναι Έλληνες ή Αλλοδαποί, είναι εφαρμοστέος ο νόμος αυτός, τόσο ως προς τον τύπο, όσο και ως προς το σύνολο των σχέσεων των μερών.

Στην περίπτωση που το σύμφωνο συμβίωσης καταρτίστηκε στην αλλοδαπή, για τον τύπο του συμφώνου εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που προβλέπεται στο άρθρο 11 ΑΚ, δηλαδή, είτε το δίκαιο που διέπει το περιεχόμενό της, είτε το δίκαιο του τόπου όπου καταρτίζεται, είτε το δίκαιο της ιθαγένειας όλων των μερών, ενώ, ως προς τις σχέσεις των μερών, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου όπου έλαβε χώρα η κατάρτιση του συμφώνου.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Για τα θέματα του διαζυγίου ή άλλης μορφής δικαστικού χωρισμού, η αναζήτηση του εφαρμοστέου δικαίου γίνεται μέσω του Κανονισμού (ΕΕ) 1259/2010 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και το δικαστικό χωρισμό – Ρώμη III. Ο βασικός κανόνας είναι ότι οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν με κοινή συμφωνία το δίκαιο που θα είναι εφαρμοστέο σε περίπτωση διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό ένα από τα ακόλουθα δίκαια: α) το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας, ή β) το δίκαιο του κράτους της τελευταίας συνήθους διαμονής των συζύγων, υπό την προϋπόθεση ότι ο ένας εξ αυτών εξακολουθεί να διαμένει εκεί κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας, ή γ) το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας, ή δ) το δίκαιο του δικάζοντος δικαστηρίου.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Ο παραπάνω Κανονισμός εξαιρεί ρητά το θέμα της διατροφής των πρώην συζύγων, το οποίο ρυθμίζεται κατ' άρθρο 8 της Σύμβασης της Χάγης της 2.10.1973, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 3137/2003 και υποδεικνύει ως εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους που εφαρμόστηκε στη διαδικασία του διαζυγίου ή του χωρισμού.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Βλ. παραπάνω υπό 3.5.1., τελευταία παράγραφο

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Για τα θέματα που αφορούν όλες τις κληρονομικές σχέσεις, εκτός από τον τύπο με τον οποίο συντάσσεται και ανακαλείται μία διαθήκη, η αναζήτηση του εφαρμοστέου δικαίου γίνεται μέσω του Κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

Όταν υπάρχει διαθήκη, αυτή θεωρείται έγκυρη όταν συντάχθηκε με τον τύπο που προβλέπει οποιοδήποτε από τα παρακάτω δίκαια (άρθρο 1 της Σύμβαση της Χάγης της 5ης Οκτωβρίου 1961, για τις συγκρούσεις των νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης):

του κράτους όπου ο κληρονομούμενος συντάξε τη διαθήκη

του κράτους την ιθαγένεια του οποίου είχε ο κληρονομούμενος, όταν συντάξε τη διαθήκη ή όταν πέθανε

του κράτους όπου ο κληρονομούμενος είχε την κατοικία του ή τη διαμονή του, όταν συνέταξε τη διαθήκη ή όταν πέθανε όταν η διαθήκη αφορά ακίνητα, του κράτους όπου βρίσκονται τα ακίνητα.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Το εφαρμοστέο δικαιο, σχετικά με τις εμπράγματες σχέσεις που αφορούν την ακίνητη περιουσία, ρυθμίζεται από το άρθρο 27 ΑΚ και είναι το δικαιο του κράτους όπου βρίσκονται αυτά.

Για τις ενοχικές σχέσεις που αφορούν την ακίνητη περιουσία, το εφαρμοστέο δικαιο αναζητείται στον Κανονισμό (ΕΚ) 593/2008 – Ρώμη Ι, με γενικό κανόνα που ορίζει, ότι εφαρμοστέο είναι το δικαιο που επέλεξαν τα μέρη.

Για τον τύπο που πρέπει να έχουν οι αμέσως παραπάνω συναλλαγές, εφαρμοστέο είναι το δικαιο του κράτους όπου βρίσκονται τα ακίνητα (άρθρο 12 ΑΚ).

3.9 Αφερεγγυότητα

Στη διαδικασία αφερεγγυότητας και στα αποτελέσματά της, το εφαρμοστέο δικαιο καθορίζεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1346/2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας και είναι το δικαιο του κράτους όπου άρχισε η σχετική διαδικασία.

Τελευταία επικαιροποίηση: 21/03/2018

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Η πρωτότυπη γλωσσική έκδοση [es](#) αυτής της σελίδας τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η γλωσσική έκδοση που βλέπετε τώρα βρίσκεται στο στάδιο της μετάφρασης.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Ισπανία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Η πλειονότητα των κανόνων περί σύγκρουσης νόμων περιέχονται στον εισαγωγικό τίτλο του αστικού κώδικα (άρθρα 9-12). Ορισμένοι ειδικοί νόμοι, όπως π. χ. ο νόμος σχετικά με τη διεθνή υιοθεσία, περιλαμβάνουν επίσης εφαρμοστέες νομικές διατάξεις.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Όσον αφορά το εφαρμοστέο δικαιο, στην Ισπανία ισχύουν επί του παρόντος οι ακόλουθοι κανονισμοί της ΕΕ:

- Κανονισμός αριθ. 1346/2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας
 - Κανονισμός αριθ. 593/2008 για το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι)
 - Κανονισμός αριθ. 864/2007 για το εφαρμοστέο δικαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ)
 - Κανονισμός αριθ. 1259/2010 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (Ρώμη ΙΙΙ)
 - Κανονισμός αριθ. 650/2012 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.
- Κανονισμός (ΕΕ) 2016/1191 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 2016, για την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών μέσω της απλούστευσης των απαιτήσεων για την υποβολή ορισμένων δημόσιων εγγράφων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 Ισχύει από τις 16 Φεβρουαρίου 2019.
- Η Ισπανία είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος σε διάφορες συμβάσεις σχετικά με τη σύγκρουση νόμων. Οι κύριες πολυμερείς συμβάσεις στον τομέα αυτόν είναι οι ακόλουθες:
- Σύμβαση για την εφαρμοστέα νομοθεσία σε θέματα επωνύμων και ονομάτων, Μόναχο, 5 Σεπτεμβρίου 1980.
 - Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαιο, την αναγνώριση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, Χάγη, 19 Οκτωβρίου 1996.
 - Πρωτόκολλο σχετικά με το εφαρμοστέο δικαιο στις υποχρεώσεις διατροφής, Χάγη, 23 Νοεμβρίου 2007.
 - Σύμβαση για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης, Χάγη, 5 Οκτωβρίου 1961.
 - Σύμβαση για το εφαρμοστέο δικαιο στα τροχαία ατυχήματα, Χάγη, 4 Μαΐου 1971.
 - Σύμβαση για το εφαρμοστέο δικαιο σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων, Χάγη, 2 Οκτωβρίου 1973.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Όσον αφορά το εφαρμοστέο δικαιο, επί του παρόντος ισχύει η σύμβαση μεταξύ του Βασιλείου της Ισπανίας και της Ανατολικής Δημοκρατίας της Ουρουγουάης σχετικά με τις συγκρούσεις νόμων σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής και την αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων και συμβιβασμών σχετικά με υποχρεώσεις διατροφής, Μοντεβιδέο, 4 Νοεμβρίου 1987.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Το άρθρο 12.6 του αστικού κώδικα ορίζει ότι «τα δικαστήρια και οι αρχές εφαρμόζουν αυτεπαγγέλτως τους κανόνες περί σύγκρουσης νόμων που προβλέπονται στο ισπανικό δικαιο».

2.2 Παραπομπή

Το άρθρο 12.2 του αστικού κώδικα ορίζει ότι η παραπομπή σε αλλοδαπό δικαιο αφορά τους ουσιαστικούς του κανόνες, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η παραπομπή που βάσει των κανόνων σύγκρουσής του μπορεί να γίνεται σε άλλο δικαιο που δεν είναι το ισπανικό. Ως εκ τούτου, γίνεται αποδεκτή μόνο η αναπαραπομπή.

Περαιτέρω παραπομπή γίνεται αποδεκτή μόνο στις περιπτώσεις των συναλλαγματικών, επιταγών και γραμματίων εις διαταγή, όσον αφορά την ικανότητα ανάληψης τέτοιων υποχρεώσεων.

Σε περίπτωση που εφαρμόζεται κανονισμός της ΕΕ ή διεθνής σύμβαση, θα εφαρμοστούν οι ειδικοί κανόνες αυτών των πράξεων σχετικά με την παραπομπή.

2.3 Μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου

Στο ισπανικό δικαιο δεν προβλέπεται γενικός κανόνας για την περίπτωση αλλαγής της εφαρμοστέας νομοθεσίας, για παράδειγμα, λόγω μεταβολής των περιστάσεων που χρησιμοποιούνται από τον κανόνα σύγκρουσης ως σύνδεσμος. Όσον αφορά την ενηλικίωση, το άρθρο 9.1 του αστικού κώδικα ορίζει ότι τυχόν μεταβολή του συνδέσμου δεν επηρεάζει ενηλικίωση που έχει ήδη επέλθει. Το κριτήριο που χρησιμοποιείται είναι η συνεκτίμηση του νόμου που ήταν εφαρμοστέος κατά τον χρόνο γένεσης της νομικής κατάστασης, ακόμη κι αν αργότερα μεταβληθεί ο σύνδεσμος.

Σε περίπτωση που εφαρμόζεται κανονισμός της ΕΕ ή διεθνής σύμβαση, θα εφαρμοστούν οι ειδικοί κανόνες αυτών των πράξεων σχετικά με την τυχόν αλλαγή της εφαρμοστέας νομοθεσίας.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Το άρθρο 12.3 του αστικού κώδικα ορίζει ότι, εάν το αλλοδαπό δίκαιο αντίκειται στη δημόσια τάξη, δεν εφαρμόζεται σε καμία περίπτωση. Συνεπώς, η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου αποκλείεται εάν παραβαίνει σαφώς τις βασικές αρχές του ισπανικού δικαίου. Οι αρχές που αναγνωρίζονται από το σύνταγμα θεωρούνται καίριας σημασίας.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το περιεχόμενο και η ισχύς του αλλοδαπού δικαίου πρέπει να αποδεικνύονται από τα μέρη και το δικαστήριο μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιαδήποτε μέσα επαληθεύσης θεωρεί απαραίτητα για τον σκοπό αυτόν. Το σύστημα είναι μικτό, καθώς συνδυάζει την αρχή της υποβολής υπομνημάτων και της εξέτασης μόνο μετά την υποβολή αίτησης από τον διάδικο, με τη δυνατότητα δικαστικής συνεργασίας για τη διενέργεια ελέγχων. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις που το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου δεν μπορεί να αποδειχθεί, εφαρμόζεται το ισπανικό δίκαιο.

3 Κανόνες συγκρούσης νομών

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Το ζήτημα του καθορισμού του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στις συμβατικές ενοχές ρυθμίζεται, σε γενικές γραμμές, από τον κανονισμό αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (κανονισμός Ρώμη Ι). Οι περιπτώσεις στις οποίες δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός Ρώμη Ι επιλύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10.5 του αστικού κώδικα, το οποίο βασίζεται στην αναγνώριση της ελευθερίας επιλογής, υπό την προϋπόθεση ότι το εφαρμοστέο δίκαιο επιλέγεται ρητώς και υφίσταται κάποιος σύνδεσμος μεταξύ του συγκεκριμένου δικαίου και του υπό κρίση ζητήματος. Ελλείψει συνδέσμου, εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο που είναι κοινό για τα μέρη ελλείψει τέτοιου, το δίκαιο της κοινής συνήθους διαμονής των μερών και, σε τελευταίο στάδιο, το δίκαιο του τόπου σύναψης της σύμβασης.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Αυτό το ζήτημα διέπεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2007 (Ρώμη ΙΙ). Σε θέματα που αφορούν τροχαία ατυχήματα και ευθύνη κατασκευαστή, εφαρμόζονται οι κανόνες περί σύγκρουσης νόμων που περιέχουν οι Συμβάσεις της Χάγης του 1971 και του 1973 αντίστοιχα.

Τα θέματα που δεν καλύπτονται σε οποιαδήποτε από τις παραπάνω διατάξεις εμπίπτουν στο άρθρο 10.9 του αστικού κώδικα, σύμφωνα με το οποίο οι περιπτώσεις εξωσυμβατικής ευθύνης διέπονται από το δίκαιο του τόπου επέλευσης του γεγονότος από το οποίο απορρέουν. Η διοίκηση αλλοτρίων χωρών εντολή διέπεται από το δίκαιο του τόπου όπου ο διοικητής υλοποιεί την κύρια δραστηριότητα και ο αδικαιολόγητος πλουτισμός διέπεται από το δίκαιο δυνάμει του οποίου επήλθε η μεταβίβαση της αξίας στον πλουτίζαντα.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Το άρθρο 9 του αστικού κώδικα ορίζει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο στα θέματα αυτά καθορίζεται από την ιθαγένεια των φυσικών προσώπων. Υπάρχουν διατάξεις σχετικά με τις περιπτώσεις διπλής ιθαγένειας και ακαθόριστης ιθαγένειας. Η διπλή ιθαγένεια καθορίζεται από το εάν πρόκειται για διπλή ιθαγένεια σύμφωνα με το ισπανικό δίκαιο ή για διπλή ιθαγένεια που δεν προβλέπεται από το ισπανικό δίκαιο. Συνθήκες για τη διπλή ιθαγένεια έχουν συναφθεί με τη Χιλή, το Περού, την Παραγουάη, τη Νικαράγουα, τη Γουατεμάλα, τη Βολιβία, το Εκουαδόρ, την Κόστα Ρίκα, την Ονδούρα, τη Δομινικανή Δημοκρατία, την Αργεντινή και την Κολομβία. Στις περιπτώσεις αυτές, εφαρμόζονται οι διατάξεις της σχετικής διεθνούς συνθήκης εάν δεν υφίσταται σχετική πρόβλεψη, προτιμάται η ιθαγένεια που αντιστοιχεί στην τελευταία συνθήκη διαμονής και, ελλείψει τέτοιας, η τελευταία αποκτηθείσα ιθαγένεια. Εάν η διπλή ιθαγένεια δεν προβλέπεται στο ισπανικό δίκαιο και μία από τις ιθαγένειες είναι η ισπανική, αυτή προηγείται, παρότι πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή της μη εισαγωγής διακρίσεων για λόγους ιθαγένειας εάν και οι δύο ιθαγένειες αφορούν χώρες της ΕΕ. Για τα πρόσωπα με ακαθόριστη ιθαγένεια, εφαρμόζεται ως δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάστασή τους το δίκαιο του τόπου συνήθους διαμονής τους. Στην περίπτωση των ανιθαγενών, εφαρμόζεται το άρθρο 12 της σύμβασης της Νέας Υόρκης της 28ης Σεπτεμβρίου 1954, που ορίζει ότι εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας κατοικίας του ανιθαγενούς και ελλείψει κατοικίας το δίκαιο της χώρας διαμονής του.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στο όνομα των φυσικών προσώπων διέπεται από τη σύμβαση του Μονάχου του 1980. Τα ονόματα και τα επώνυμα φυσικού προσώπου καθορίζονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου είναι υπήκοος το οικείο πρόσωπο.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Το άρθρο 9.4 του αστικού κώδικα ορίζει ότι στον καθορισμό βιολογικών σχέσεων γονέων-τέκνων εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους συνήθους διαμονής του παιδιού κατά τον χρόνο δημιουργίας της σχέσης. Ελλείψει συνήθους διαμονής του παιδιού ή εάν το συγκεκριμένο δίκαιο δεν επιτρέπει τη δημιουργία της σχέσης γονέα-τέκνου, το εφαρμοστέο δίκαιο θα είναι το εθνικό δίκαιο του παιδιού κατά τον συγκεκριμένο χρόνο. Εάν αυτό το δίκαιο δεν επιτρέπει τη δημιουργία σχέσης γονέα-τέκνου ή το παιδί είναι ανιθαγενές, εφαρμόζεται το ουσιαστικό δίκαιο της Ισπανίας.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στην υιοθεσία διέπεται από ειδικό κανονισμό, τον νόμο 54/2007 για τη διεθνή υιοθεσία. Το άρθρο 18 αυτού του νόμου ορίζει ότι η έγκριση υιοθεσίας από την αρμόδια ισπανική αρχή διέπεται από το ουσιαστικό δίκαιο της Ισπανίας όταν ο υιοθετούμενος έχει τη μόνιμη κατοικία του στην Ισπανία κατά τον χρόνο της υιοθεσίας ή βρίσκεται ή θα οδηγηθεί στην Ισπανία με σκοπό την εγκατάσταση στην Ισπανία.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στο περιεχόμενο της σχέσης γονέων-τέκνων, είτε βιολογικής είτε βασιζόμενης σε υιοθεσία, και η άσκηση της γονικής μέριμνας καθορίζονται σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996. Το άρθρο 17 της σύμβασης ορίζει ότι η άσκηση της γονικής μέριμνας διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο το παιδί έχει τη συνθήκη διαμονής του.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Υπάρχουν κανόνες για την τέλεση και τα αποτελέσματα του γάμου. Όσον αφορά τον τύπο της τέλεσης, ο αστικός κώδικας ορίζει ότι, είτε εντός είτε εκτός Ισπανίας, μπορεί να τελεστεί γάμος: 1) ενώπιον δικαστή, δημάρχου ή υπαλλήλου προβλεπόμενου από τον κώδικα 2) με τη νόμιμη προβλεπόμενη θρησκευτική τελετή. Επίσης, προβλέπεται ότι οι Ισπανοί μπορούν να τελέσουν γάμο εκτός Ισπανίας σύμφωνα με τον τύπο που προβλέπεται από το δίκαιο του τόπου τέλεσης του γάμου. Εάν και οι δύο σύζυγοι είναι αλλοδαποί, μπορούν να τελέσουν γάμο στην Ισπανία σύμφωνα με τον τύπο που προβλέπεται για τους Ισπανούς ή σύμφωνα με τον τύπο που προβλέπεται από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση οποιουδήποτε από τα δύο μέρη. Η ικανότητα γάμου και η συγκατάθεση υπόκεινται στο εθνικό δίκαιο κάθε συζύγου (άρθρο 9.1 του αστικού κώδικα).

Δυνάμει του άρθρου 9.2 του αστικού κώδικα, τα αποτελέσματα του γάμου διέπονται από το κοινό εθνικό δίκαιο των συζύγων κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου. Ελλείψει κοινού εθνικού δικαίου, διέπονται από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση ή το δίκαιο της χώρας συνήθους διαμονής οποιουδήποτε συζύγου, που έχει επιλεγεί και από τους δύο με δημόσιο έγγραφο το οποίο έχει καταρτιστεί πριν από την τέλεση του γάμου. Εάν δεν έχει γίνει τέτοια επιλογή, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας της κοινής συνήθους διαμονής αμέσως μετά την τέλεση του γάμου και, ελλείψει τέτοιας διαμονής, το δίκαιο του τόπου τέλεσης του γάμου.

Ο δικαστικός χωρισμός και το διαζύγιο διέπονται από τον κανονισμό αριθ. 1259/2010, ο οποίος θεσπίζει ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (Ρώμη ΙΙΙ). Το άρθρο 107.1 του αστικού κώδικα προβλέπει ότι η ακύρωση του γάμου διέπεται από το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στην τέλεση του γάμου.

Όσον αφορά την ελεύθερη συμβίωση, δεν προβλέπεται σε διάταξη του ισπανικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (γεγονός που σημαίνει, καταρχήν, αναλογική εφαρμογή άλλων διατάξεων).

Οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Ο κανόνας που διέπει τα αποτελέσματα του γάμου (άρθρο 9.2 του αστικού κώδικα) περιλαμβάνει τόσο τα προσωπικά όσο και τα περιουσιακά αποτελέσματα. Συνεπώς, εφαρμόζεται το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση αμφοτέρων των συζύγων κατά τον χρόνο της τέλεσης του γάμου ελλείψει τέτοιου, εφαρμόζεται το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση ή το δικαίο του κράτους συνήθους οποιουδήποτε συζύγου, που έχει επιλεγεί και από τους δύο με δημόσιο έγγραφο το οποίο έχει καταρτιστεί πριν από την τέλεση του γάμου εάν δεν έχει γίνει τέτοια επιλογή, το εφαρμοστέο δικαίο είναι το δικαίο της χώρας της κοινής συνήθους διαμονής αμέσως μετά την τέλεση του γάμου και, ελλείψει τέτοιας διαμονής, το δικαίο του τόπου τέλεσης του γάμου.

Τα συμβόλαιο ή οι συμφωνίες με τις οποίες καθορίζονται, μεταβάλλονται ή αντικαθίστανται οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων είναι έγκυρα εάν συνάδουν είτε με το δικαίο που διέπει τα αποτελέσματα του γάμου είτε με το δικαίο της ιθαγένειας ή της συνήθους διαμονής οποιουδήποτε συζύγου κατά τον χρόνο της σύναψής τους (άρθρο 9.3 του αστικού κώδικα).

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Η Ισπανία εφαρμόζει τις διατάξεις του κανονισμού αριθ. 650/2012 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαίο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου. Σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό, εφαρμόζεται το δικαίο του κράτους συνήθους διαμονής του θανόντος κατά τον χρόνο του θανάτου του, εκτός εάν ο θανών είχε επιλέξει ως εφαρμοστέο το δικαίο που αντιστοιχεί στην ιθαγένειά του.

Ο τύπος των διαθηκών διέπεται από τη Σύμβαση της Χάγης του 1961.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Σύμφωνα με το άρθρο 101.1 του αστικού κώδικα, η κατοχή, η κυριότητα και τα άλλα εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων, καθώς και η δημοσιότητά τους, διέπονται από το δικαίο του τόπου όπου βρίσκονται, κανόνας που εφαρμόζεται επίσης επί των κινητών. Για τους σκοπούς της σύστασης ή της μεταβίβασης δικαιωμάτων επί αγαθών σε διαμετακόμιση, αυτά θεωρούνται ότι βρίσκονται στον τόπο από τον οποίο απεστάλησαν, εκτός εάν ο αποστολέας και ο παραλήπτης έχουν συμφωνήσει, ρητά ή σιωπηρά, ότι θεωρούνται ευρισκόμενα στον τόπο προορισμού τους. Τα σκάφη, τα αεροσκάφη και τα μέσα σιδηροδρομικής μεταφοράς, καθώς και όλα τα δικαιώματα που συνιστώνται επί αυτών, υπόκεινται στο δικαίο της χώρας της σημαίας ή της χώρας καταχώρισής τους σε μητρώο. Τα οχήματα με κινητήρα και τα άλλα μέσα οδικής μεταφοράς υπόκεινται στο δικαίο του τόπου όπου βρίσκονται. Η έκδοση αξιολογίων διέπεται από το δικαίο του τόπου έκδοσής τους.

3.9 Αφερεγγυότητα

Οι περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στον κανονισμό αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας διέπονται από τον νόμο 22/2003, της 9ης Ιουλίου 2003, περί πτώχευσης. Το άρθρο 200 του εν λόγω νόμου ορίζει ότι, κατά γενικό κανόνα, οι διαδικασίες αφερεγγυότητας στην Ισπανία και τα αποτελέσματά τους, καθώς και οι διαδικασίες για τη διεξαγωγή και την ολοκλήρωσή τους, διέπονται από το ισπανικό δικαίο (νόμος 22/2003, της 9ης Ιουλίου, όπως τροποποιήθηκε από τον νόμο 9/2015 περί επειγόντων μέτρων για τις πτωχεύσεις, ΒΟ της 26ης Μαΐου 2015). Ο νόμος περί πτώχευσης περιέχει επίσης διατάξεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που καθορίζουν το δικαίο που είναι εφαρμοστέο στις διάφορες νομικές σχέσεις στο πλαίσιο των διαδικασιών αφερεγγυότητας.

Τελευταία επικαιροποίηση: 08/12/2020

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιες χώρες η νομοθεσία ισχύει; - Γαλλία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Το ιδιωτικό διεθνές δικαίο δεν αποτελεί αντικείμενο κωδικοποίησης ή ειδικής νομοθεσίας. Η πλειονότητα των αρχών και των κανόνων σύγκρουσης νόμων έχουν δημιουργηθεί από τη νομολογία, με ορισμένες εξαιρέσεις που είναι διασκορπισμένες σε διάφορους κώδικες, κυρίως όμως στον αστικό κώδικα, ανάλογα με το αντικείμενό τους.

Το περιεχόμενο των διαφόρων κωδίκων είναι διαθέσιμο επιγραμματικά στη διεύθυνση:

 <https://www.legifrance.gouv.fr>

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Η Γαλλία δεσμεύεται από 24 συμβάσεις που θεσπίστηκαν υπό την αιγίδα της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δικαίο. Ο κατάλογος των σχετικών συμβάσεων είναι διαθέσιμος στον δικτυακό τόπο της Διάσκεψης.

 <https://www.hcch.net/fr/states/hcch-members/details1/?sid=39>

Η Γαλλία είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος και σε άλλες πολυμερείς συμβάσεις, ιδίως συμβάσεις που περιέχουν ουσιαστικούς κανόνες όπως είναι η Σύμβαση της Βιέννης του 1980 για τις διεθνείς πωλήσεις κινητών πραγμάτων.

Όλες τις συμβάσεις στις οποίες η Γαλλία είναι συμβαλλόμενο μέρος αναφέρονται στη βάση των συνθηκών και συμφωνιών που τηρείται στο Υπουργείο Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων: <https://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-php/cadcgph.php>

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Η Γαλλία έχει συνάψει πολυάριθμες διμερείς συμβάσεις, ορισμένες εκ των οποίων περιέχουν κανόνες σύγκρουσης νόμων. Οι συμβάσεις αυτές μπορούν επίσης να αναζητηθούν στην ανωτέρω βάση.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Το δικονομικό καθεστώς του κανόνα σύγκρουσης διαφέρει αναλόγως του αν τα μέρη έχουν την ελευθερία διάθεσης των επίδικων δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από την πηγή του σχετικού κανόνα σύγκρουσης (εθνικό δικαίο, ευρωπαϊκός κανονισμός, διεθνής σύμβαση).

Όταν η διαφορά αφορά θέμα για το οποίο οι διάδικοι έχουν ελευθερία διάθεσης των δικαιωμάτων τους, δηλαδή κυρίως περιουσιακά θέματα (συμβάσεις, αστική ευθύνη, εμπράγματα δικαιώματα, κ.λπ.), τότε ο δικαστής δεν είναι υποχρεωμένος να εφαρμόσει αυτεπαγγέλτως τον κανόνα σύγκρουσης, όταν κανείς διάδικος δεν ζητεί την εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου. Έχει απλώς την ευχέρεια να το πράξει, εκτός αν υπάρχει διαδικαστική συμφωνία των διαδίκων για την εφαρμογή του γαλλικού δικαίου. Κατά συνέπεια, εναπόκειται στους διαδίκους να ζητήσουν την εφαρμογή του κανόνα σύγκρουσης νόμων.

Αντιθέτως, όταν η διαφορά αφορά θέμα για το οποίο οι διάδικοι δεν έχουν ελευθερία διάθεσης των δικαιωμάτων τους, κυρίως μη περιουσιακά ζητήματα (προσωπική κατάσταση), ο δικαστής είναι υποχρεωμένος να εφαρμόσει αυτεπαγγέλτως τον κανόνα σύγκρουσης νόμων.

2.2 Παραπομπή

Η αρχή της παραπομπής έχει γίνει δεκτή από μακρόν χρόνου στη νομολογία, είτε πρόκειται για την αναπαράπομπή (παραπομπή στο γαλλικό δίκαιο, το οποίο και εφαρμόζεται στη συνέχεια) είτε πρόκειται για την περαιτέρω παραπομπή (παραπομπή σε τρίτο δίκαιο που αποδέχεται την εφαρμογή του). Η νομολογία εφαρμόζει λοιπόν τακτικά την παραπομπή, με την επιφύλαξη του αποκλεισμού της από ευρωπαϊκό κανονισμό ή από εφαρμοστέα διεθνή σύμβαση, σε ό,τι αφορά την προσωπική κατάσταση και το τυπικό κύρος των δικαιοπραξιών, κυρίως σε θέματα γάμου και διαθήκης. Όσον αφορά την κληρονομική διαδοχή, η νομολογία τείνει πλέον να περιορίσει το πεδίο της παραπομπής μόνον στην περίπτωση που αυτή επιτρέπει την επίτευξη ενότητας της κληρονομίας, διά της εφαρμογής ενός μόνο δικαίου στο σύνολο της κινητής και στο σύνολο της ακίνητης περιουσίας. Αντιθέτως, η νομολογία απέκλειε πάντοτε την παραπομπή στα θέματα για τα οποία τα μέρη έχουν την ελευθερία να επιλέγουν το εφαρμοστέο δίκαιο, όπως είναι οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων και οι συμβάσεις.

2.3 Μεταβολή του συνδεδειγμένου στοιχείου

Η μεταβολή του συνδεδειγμένου στοιχείου, ή μεταβλητή σύγκρουση, ορίζεται ως χρονική σύγκρουση νόμων λόγω της χωρικής μετακίνησης του συνδεδειγμένου στοιχείου. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να εφαρμοστεί η νέα νομοθεσία, αντί εκείνης που προκύπτει από την προηγούμενη κατάσταση.

Ο κανόνας σύγκρουσης καθορίζει ο ίδιος τις προϋποθέσεις εφαρμογής στον χρόνο του κριτηρίου σύνδεσης που προβλέπει. Για παράδειγμα, ο κανόνας σύγκρουσης που τίθεται στο άρθρο 311-14 του αστικού κώδικα όσον αφορά τον δεσμό γονέα και τέκνου καθορίζει ο ίδιος τις προϋποθέσεις εφαρμογής στον χρόνο του κριτηρίου σύνδεσης, καθόσον ορίζει ότι το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση της μητέρας πρέπει να εκτιμάται κατά την ημέρα της γέννησης του τέκνου.

Εξαιρουμένου αυτού του παραδείγματος, οι λύσεις δίνονται από τη νομολογία, η οποία τείνει να στηρίζεται στις αρχές του γαλλικού μεταβατικού δικαίου, δηλαδή, αφενός, στην άμεση εφαρμογή του νέου νόμου στα μελλοντικά αποτελέσματα ήδη υφιστάμενων καταστάσεων και, αφετέρου, στη μη αναδρομική εφαρμογή του νέου νόμου προς διαπίστωση της σύστασης ή της παύσης μιας έννομης σχέσης.

Επομένως, σε θέματα γάμου, ο νέος νόμος εφαρμόζεται αμέσως στα αποτελέσματα του γάμου καθώς και στη λύση του. Αντίθετα, οι προϋποθέσεις για τη σύναψη του γάμου εξακολουθούν να διέπονται από το δίκαιο που ήταν εφαρμοστέο την ημέρα της σύναψης του.

Τα εμπράγματα δικαιώματα επί κινητών πραγμάτων διέπονται άμεσα από το δίκαιο της νέας κατάστασης του σχετικού πράγματος. Η λύση αυτή εκτείνεται και σε όλες τις ασφάλειες εκ συμβάσεως που έχουν συσταθεί στο εξωτερικό. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω ασφάλειες θα στερούνται οποιουδήποτε αποτελέσματος στη Γαλλία, στις περιπτώσεις που το πράγμα εισήχθη κατόπιν στη χώρα, εφόσον δεν ανταποκρίνονται στα πρότυπα του γαλλικού δικαίου. Για παράδειγμα, δεν κατέστη δυνατό να γίνει στη Γαλλία επίκληση ρήτρας παρακράτησης της κυριότητας –η οποία είχε συναφθεί στη Γερμανία υπέρ Γερμανού δανειστή για πράγμα το οποίο βρισκόταν μεν στη Γερμανία, στη συνέχεια όμως εισήχθη στη Γαλλία– για τον λόγο ότι η ρήτρα αυτή συνιστούσε καταπιστευτέο όρο (lex commissoria), ο οποίος, κατά τον χρόνο εκείνο, απαγορευόταν από τη γαλλική νομοθεσία.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

— Άμεση εφαρμογή γαλλικού ή αλλοδαπού κανόνα δημόσιας τάξης

Οι ουσιαστικές διατάξεις του γαλλικού δικαίου, όπως και αλλοδαπού δικαίου, μπορούν να εφαρμόζονται αμέσως από τον Γάλλο δικαστή, χωρίς εφαρμογή της μεθόδου του κανόνα σύγκρουσης, εφόσον μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστούν κανόνες δημόσιας τάξης. Το γαλλικό δίκαιο δεν δίνει κανέναν ορισμό της έννοιας της δημόσιας τάξης. Επομένως, ο χαρακτηρισμός αυτός γίνεται κατά περίπτωση από τον δικαστή.

— Ένσταση διεθνούς δημοσίας τάξης

Είναι επίσης δυνατός ο, εν όλω ή εν μέρει, παραμερισμός των ουσιαστικών διατάξεων του αλλοδαπού δικαίου –οι οποίες καταρχήν καλούνται σε εφαρμογή δυνάμει του κανόνα σύγκρουσης– υπέρ των ουσιαστικών διατάξεων του γαλλικού δικαίου βάσει της ένστασης διεθνούς δημοσίας τάξης. Ελλείψει σαφούς ορισμού, από τη νομολογία προκύπτει ότι η ένσταση διεθνούς δημοσίας τάξης περιλαμβάνει καταρχάς τις ουσιώδεις ή θεμελιώδεις αρχές του γαλλικού δικαίου, όπως είναι οι αρχές της αξιοπρέπειας, της ελευθερίας του ανθρώπου (μεταξύ άλλων όσον αφορά τον γάμο), καθώς και της σωματικής ακεραιότητας των προσώπων. Περικλείει στη συνέχεια μια έννοια που μεταβάλλεται περισσότερο στον χρόνο και στον χώρο, δηλαδή τις αναγκαστικού δικαίου νομοθετικές πολιτικές της Γαλλίας, το πεδίο των οποίων εξαρτάται από την in concreto εκτίμηση του δικαστή.

— Ένσταση καταστρατήγησης του νόμου

Το αλλοδαπό δίκαιο μπορεί επίσης να μην εφαρμοστεί, όταν η εφαρμογή του είναι αποτέλεσμα καταστρατήγησης του νόμου, δηλαδή αποτέλεσμα σκόπιμων μεθοδεύσεων που έχουν ως αποτέλεσμα να προκληθεί τεχνητά η εφαρμογή του εν λόγω δικαίου, αντί του δικαίου που κανονικά θα καλείτο σε εφαρμογή. Οι μεθοδεύσεις αυτές μπορούν να συνίστανται, για παράδειγμα, στην ηθελημένη χειραγώγηση του κριτηρίου σύνδεσης ή της νομικής κατηγορίας του συνδεδειγμένου στοιχείου.

— Αδυναμία προσδιορισμού του περιεχομένου του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου

Επιπλέον, το γαλλικό δίκαιο καλείται σε εφαρμογή επικουρικώς στις περιπτώσεις στις οποίες αποδεικνύεται αδύνατο να προσδιοριστεί το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου που κανονικά θα ήταν εφαρμοστέο.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Η νομολογία, μετά από κάποιους δισταγμούς, έχει πλέον παγιωθεί: αναπόκειται στον Γάλλο δικαστή που αναγνωρίζει αλλοδαπό δίκαιο ως εφαρμοστέο, είτε αυτεπάγγελα, είτε κατόπιν αιτήματος ενός από τους διαδίκους που το επικαλείται, να αναζητήσει το περιεχόμενο του εν λόγω δικαίου, με τη βοήθεια των διαδίκων ή ακόμη και με δικές του ενέργειες. Η λύση αυτή εφαρμόζεται κατά τρόπο γενικό, είτε οι διάδικοι έχουν ελευθερία διάθεσης των δικαιωμάτων τους είτε όχι.

3 Κανόνες σύγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Με την επιφύλαξη των διμερών ή πολυμερών συμβάσεων που καλούνται σε εφαρμογή λόγω της σχετικής συμβατικής σχέσης, ο προηγούμενος νομολογιακός κανόνας σύγκρουσης νόμων στον τομέα αυτό δεν εφαρμόζεται παρά μόνον στην περίπτωση κατά την οποία η συμβατική σχέση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 593/2008 («Ρώμη Ι») ούτε και σ' αυτό της Σύμβασης της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, την οποία διαδέχτηκε ο ανωτέρω κανονισμός.

Ο γαλλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων που έχει παγιωθεί από μακρόν στη νομολογία προβλέπει τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου βάσει της αυτονομίας των μερών. Η σύμβαση διέπεται επομένως από το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη και, ελλείψει επιλογής, από το δίκαιο του κράτους με το οποίο η σύμβαση συνδέεται αντικειμενικά με τον στενότερο δεσμό, υπό το πρίσμα των εκάστοτε πραγματικών δεδομένων.

Ο τύπος των δικαιοπραξιών διέπεται από το δίκαιο του τόπου της κατάρτισής τους, εκτός αν τα μέρη έχουν συμφωνήσει ρητώς να υπαγάγουν τον τύπο της σχετικής πράξης στο δίκαιο που ορίζουν ως εφαρμοστέο επί της ουσίας, στις περιπτώσεις που έχουν αυτήν τη δυνατότητα.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Για τα γενεσιουργά γεγονότα που επήλθαν πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού Ρώμη II, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι εκείνο του τόπου του ζημιογόνου γεγονότος, ως τέτοιος δε νοείται είτε ο τόπος του γενεσιουργού γεγονότος είτε ο τόπος στον οποίο επήλθε η ζημία.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Σύμφωνα με το άρθρο 3 τρίτο εδάφιο του αστικού κώδικα, η κατάσταση και η ικανότητα ενός φυσικού προσώπου διέπονται από το δικαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια (το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση αναφερόμενο και ως εθνικό δικαιο).

Ωστόσο, ο τομέας του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση περιορίζεται κυρίως στα ζητήματα που αφορούν τη δικαιοπρακτική ικανότητα των φυσικών προσώπων (ανικανότητα κατάρτισης δικαιοπραξιών).

Καταρχήν, οι δικαστικές αποφάσεις που διαπλάθουν ή αφορούν την προσωπική κατάσταση και την ικανότητα των προσώπων παράγουν τα αποτελέσματά τους στη Γαλλία ανεξάρτητα από οποιαδήποτε δήλωση κήρυξης εκτελεστότητας, με εξαίρεση τις περιπτώσεις στις οποίες πρέπει να οδηγήσουν σε πράξεις υλικής εκτέλεσης επί πραγμάτων ή καταναγκασμού επί προσώπων.

Η κατοικία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση, στο μέτρο που δεν εμπίπτει σε καμία ειδική κατηγορία σύνδεσης. Κατά συνέπεια, υπόκειται στο δικαιο που καλείται σε εφαρμογή σε κάθε έναν από τους θεσμούς για τους οποίους λαμβάνεται υπόψη.

Ομοίως, εάν το όνομα δεν υπόκειται μεν σε κάποιον ειδικό κανόνα σύγκρουσης, ο/οι γονέας/-είς που επιθυμεί/-ούν να δηλώσει/-ουν ή να τροποποιήσει/-ουν το όνομα του τέκνου τους μπορεί/-ούν να επικαλεστεί/-ούν, για τον σκοπό αυτόν το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση το οποίο καλείται σε εφαρμογή.

Τέλος, οι εφαρμοστέες διαδικασίες για την αλλαγή του ονόματος διέπονται από το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με το άρθρο 3 τρίτο εδάφιο του γαλλικού αστικού κώδικα, όπως έχει ερμηνευθεί από τη νομολογία.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Σύμφωνα με το άρθρο 311-14 του αστικού κώδικα, ο δεσμός γονέα και τέκνου διέπεται από το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση της μητέρας κατά την ημέρα γέννησης του τέκνου αν η μητέρα είναι άγνωστη, από το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου.

Εντούτοις, το άρθρο 311-15 του αστικού κώδικα ορίζει ότι, αν το παιδί και ο πατέρας και η μητέρα, ή ένας εξ αυτών, έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Γαλλία, κοινή ή χωριστή, ο εκ των πραγμάτων συναγόμενος δεσμός γονέα και τέκνου παράγει όλες τις συνέπειες που απορρέουν εξ αυτού σύμφωνα με το γαλλικό δικαιο, ακόμα και αν τα λοιπά στοιχεία του δεσμού μπορούν να εξαρτώνται από αλλοδαπό δικαιο.

Τέλος, κατά το άρθρο 311-17 του αστικού κώδικα, η εκούσια αναγνώριση πατρότητας ή μητρότητας είναι έγκυρη εάν έγινε είτε σύμφωνα με το δικαιο του προσώπου του αναγνωρίσαντος είτε σύμφωνα με το δικαιο του προσώπου του τέκνου.

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, το άρθρο 311-17 εφαρμόζεται τόσο στην αγωγή κήρυξης ακυρότητας όσο και στην αγωγή αμφισβήτησης της αναγνώρισης, η άσκηση των οποίων πρέπει να είναι δυνατή τόσο σύμφωνα με το δικαιο του αναγνωρίσαντος, όσο και σύμφωνα με το δικαιο του τέκνου.

3.4.2 Υιοθεσία

Σύμφωνα με το άρθρο 370-3 του αστικού κώδικα, οι προϋποθέσεις της υιοθεσίας διέπονται από το εθνικό δικαιο του υιοθετούντος ή, σε περίπτωση υιοθεσίας από δύο συζύγους, από το δικαιο που διέπει τις συνέπειες του γάμου τους. Εντούτοις, δεν τελείται υιοθεσία αν το εθνικό δικαιο του ενός και του άλλου συζύγου την απαγορεύει.

Η υιοθεσία αλλοδαπού ανήλικου δεν τελείται αν το δικαιο της προσωπικής του κατάστασης απαγορεύει αυτόν τον θεσμό, εκτός εάν ο ανήλικος γεννήθηκε και έχει τη συνήθη διαμονή του στη Γαλλία.

Ανεξαρτήτως του εφαρμοστέου δικαίου, η υιοθεσία απαιτεί τη συναίνεση του νόμιμου αντιπροσώπου του τέκνου. Η συναίνεση πρέπει να είναι ελεύθερη, χωρίς κανένα αντάλλαγμα, να δίδεται μετά τη γέννηση του τέκνου και με επίγνωση των συνεπειών της υιοθεσίας, ιδίως δε αν η συναίνεση δίδεται για πλήρη υιοθεσία και αφορά την πλήρη και αμετάκλητη διακοπή του προϋπάρχοντος δεσμού γονέα και τέκνου.

Κατά το άρθρο 370-4 του αστικού κώδικα, τα αποτελέσματα υιοθεσίας που τελείται στη Γαλλία είναι τα οριζόμενα στο γαλλικό δικαιο.

Το άρθρο 370-5 ορίζει ότι η υιοθεσία που τελέστηκε κανονικά στην αλλοδαπή παράγει στη Γαλλία τα αποτελέσματα της πλήρους υιοθεσίας, εάν διακόπτει πλήρως και αμετάκλητα τον προϋπάρχοντα δεσμό γονέα και τέκνου. Σε αντίθετη περίπτωση, παράγει τα αποτελέσματα της απλής υιοθεσίας. Μπορεί να μετατραπεί σε πλήρη υιοθεσία, αν οι απαιτούμενες συνααινέσεις έχουν δοθεί ρητώς και με επίγνωση των συνεπειών τους.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Οι κανόνες σύγκρουσης είναι οι προβλεπόμενοι στα άρθρα 202-1 και 202-2 του αστικού κώδικα (κωδικοποίηση και προσαρμογή της νομολογίας).

Κατά το άρθρο 202-1, πρώτο εδάφιο, οι αναγκαίες ιδιότητες και προϋποθέσεις για τη σύναψη γάμου ρυθμίζονται, για κάθε σύζυγο, από το δικαιο της προσωπικής του κατάστασης. Ωστόσο, ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση, ο γάμος απαιτεί τη συναίνεση των συζύγων, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο γαλλικό δικαιο στα άρθρα 120 και 180 του αστικού κώδικα.

Εξάλλου, το δεύτερο εδάφιο ορίζει ότι δύο άτομα του ίδιου φύλου μπορούν να συνάψουν γάμο εφόσον, για ένα τουλάχιστον από τα δύο, αυτό επιτρέπεται είτε από το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάστασή του είτε από το δικαιο της χώρας στην επικράτεια της οποίας έχει την κατοικία ή τη διαμονή του. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να επιβεβαιώσει, σε απόφασή του της 28ης Ιανουαρίου 2015, ότι το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 202-1 του αστικού κώδικα θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εισάγει επιφύλαξη υπέρ της επικουρικής εφαρμογής του γαλλικού δικαίου βάσει της ένστασης διεθνούς δημοσίας τάξης. Κατά τον τρόπο αυτόν, πρέπει να αποκλειστεί εν μέρει η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου, το οποίο θα καλείτο κανονικά σε εφαρμογή ως δικαιο του προσώπου ενός εκ των συζύγων, εφόσον αυτό απαγορεύει τον γάμο μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου, λόγω του ότι αντιβαίνει σε ειδική νομοθετική πολιτική της Γαλλίας (βλ. ανωτέρω, όσον αφορά την εξαίρεση της δημόσιας τάξης).

Η εφαρμογή των διατάξεων αυτών αποδείχθηκε εντούτοις ευαίσθητο ζήτημα στις περιπτώσεις στις οποίες η Γαλλία συνδέεται με ένα ξένο κράτος με διμερή σύμβαση (οι περιπτώσεις της Αλγερίας, της Καμπότζης, του Κοσσυφοπεδίου, του Λάος, της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, του Μαρόκου, του Μαυροβουνίου, της Πολωνίας, της Σερβίας, της Σλοβενίας και της Τυνησίας), οι διατάξεις της οποίας παραπέμπουν, όσον αφορά τον γάμο, μόνο στο δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του συζύγου για τον έλεγχο των ουσιαστικών προϋποθέσεων σύναψης γάμου και το δικαιο αυτό απαγορεύει το γάμο μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου. Η νομική κατάσταση των προσώπων αυτών αποσαφηνίστηκε ωστόσο μετά από την απόφαση του Ακυρωτικού Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 2015 (αίτηση ανάρρησης υπ' αριθμ. 13-50.059), το οποίο απέρριψε την εφαρμογή του δικαίου του Μαρόκου, που ορίζεται ως εφαρμοστέο στη σύμβαση μεταξύ Γαλλίας και Μαρόκου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 της ίδιας αυτής σύμβασης: το άρθρο αυτό διευκρινίζει ότι η εφαρμογή του δικαίου ενός εκ των δύο κρατών που ορίζονται στη σύμβαση μπορεί να αποκλειστεί από τα δικαστήρια του άλλου κράτους, αν το δικαιο αυτό είναι προδήλως ασύμβατο με τη δημόσια τάξη, πράγμα που συμβαίνει όταν, για τουλάχιστον έναν εκ των συζύγων, είτε το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση είτε το δικαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου έχει την κατοικία ή τη διαμονή του, επιτρέπει τον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου.

Σύμφωνα με το άρθρο 202-1 του αστικού κώδικα, ο τύπος του γάμου διέπεται από το δικαιο του τόπου τέλεσης.

Τέλος, όσον αφορά τις αμιγνώς προσωπικές συνέπειες του γάμου, το δικαιο που κανονικά καλείται σε εφαρμογή είναι, κατά τη νομολογία, εκείνο της κοινής ιθαγένειας των συζύγων, ελλείψει δε αυτού, το δικαιο της κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων ή, ελλείψει αυτού, το γαλλικό δικαιο του δικάζοντος δικαστή. Οι περιουσιακές συνέπειες του γάμου υπάγονται στο δικαιο που είναι εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων ή στην κληρονομική διαδοχή.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Η ελεύθερη ένωση, ή συμβίωση, δεν υπόκειται σε ειδικό κανόνα σύγκρουσης στο μέτρο που, κατά το γαλλικό δίκαιο, οι σχέσεις των μερών της συμβίωσης δεν υπάγονται σε ειδική νομική κατηγορία, αλλά αποτελούν εν τοις πράγμασι κατάσταση. Ως εκ τούτου, οι σχέσεις αυτές διέπονται από το κοινό ενοχικό δίκαιο. Κατά συνέπεια, αναλόγως της διαφοράς και της νομικής φύσης της σχέσης μεταξύ των μερών, θα κληθεί σε εφαρμογή το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στην εξωσυμβατική ευθύνη, στα πράγματα ή στην κληρονομική διαδοχή.

Αντιθέτως, τα καταχωρισμένα σύμφωνα αποτελούν αντικείμενο ειδικού κανόνα σύγκρουσης που προβλέπεται στο άρθρο 515-5-1 του γαλλικού αστικού κώδικα, κατά το οποίο οι όροι σύστασης και οι συνέπειες ενός καταχωρισμένου συμφώνου, καθώς και οι αιτίες και οι συνέπειες της λύσης του, διέπονται από τις ουσιαστικές διατάξεις του κράτους της αρχής που προέβη στην καταχώριση.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/1104 της 24ης Ιουνίου 2016 που εφαρμόζεται στις περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων θέτει ως κανόνα σύγκρουσης, καταρχάς, το δίκαιο που επιλέγεται από τους συντρόφους (μεταξύ του δικαίου της εθνικότητάς τους, του δικαίου της συνήθους διαμονής τους και του δικαίου του κράτους στο οποίο έχει καταχωριστεί η συμβίωση) και, ελλείψει αυτών, το δίκαιο του κράτους σύμφωνα με το δίκαιο του οποίου συστάθηκε το καταχωρισμένο σύμφωνο συμβίωσης. Ο κανονισμός αυτός θα αρχίσει να εφαρμόζεται στις 29 Ιανουαρίου 2019.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Οι κανόνες σύγκρουσης ορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 («Ρώμη III») για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό.

Για τις αγωγές που ασκήθηκαν πριν από την 21η Ιουνίου 2012, ημερομηνία έναρξης εφαρμογής του κανονισμού αυτού, κανόνας σύγκρουσης είναι ο προβλεπόμενος στο άρθρο 309 του αστικού κώδικα, σύμφωνα με το οποίο το διαζύγιο διέπεται από το γαλλικό δίκαιο σε περίπτωση κοινής γαλλικής υπηκοότητας των συζύγων κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας, ελλείψει αυτής, σε περίπτωση που έχουν την κατοικία τους στη Γαλλία, κοινή ή χωριστή, ή, ελλείψει αυτής, σε περίπτωση που κανένα άλλο αλλοδαπό δίκαιο δεν αναγνωρίζει δικαιοδοσία της χώρας του, τα δε γαλλικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση του διαζυγίου.

Γονική μέριμνα

Ο κανόνας σύγκρουσης τίθεται στα άρθρα 15 επ. της Σύμβασης της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών.

Ανεξάρτητα από τη διαδικασία και τυχόν παρέμβαση δικαστικής ή διοικητικής αρχής, η αυτοδίκαιη ανάθεση ή παύση της γονικής μέριμνας, όπως και η άσκηση της, διέπεται από το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού.

Όταν επιλαμβάνεται γαλλική αρχή, αυτή εφαρμόζει καταρχήν το γαλλικό δίκαιο. Ωστόσο, μπορεί κατ' εξαίρεση να εφαρμόσει ή να λάβει υπόψη το δίκαιο άλλου κράτους με το οποίο η υπόθεση έχει στενό δεσμό.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4/2009 σχετικά με τα θέματα υποχρεώσεων διατροφής, το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο εν προκειμένω καθορίζεται σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της 23ης Νοεμβρίου 2007, για την είσπραξη, σε διεθνές επίπεδο, απαιτήσεων διατροφής τέκνων και άλλων μορφών οικογενειακής διατροφής. Καταρχήν, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του δικαιούχου, οι διάδικοι μπορούν όμως με συμφωνία τους να ορίζουν, για ήδη κινηθείσα διαδικασία, ως εφαρμοστέο το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή ή ένα από τα ακόλουθα δίκαια:

α) το δίκαιο οποιουδήποτε κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ένας από τους διαδίκους κατά τον χρόνο του καθορισμού

β) το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ένας από τους διαδίκους κατά τον χρόνο του καθορισμού

γ) το δίκαιο το οποίο έχουν ορίσει οι διάδικοι ως εφαρμοστέο στις περιουσιακές τους σχέσεις ή το πράγματι εφαρμοζόμενο δίκαιο στις σχέσεις αυτές

δ) το δίκαιο το οποίο έχουν ορίσει οι διάδικοι ως εφαρμοστέο στο διαζύγιο ή τον δικαστικό χωρισμό τους ή το πράγματι εφαρμοζόμενο δίκαιο για τα θέματα αυτά.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Οι κανόνες σύγκρουσης της Σύμβασης της Χάγης της 14ης Μαρτίου 1978 περί του εφαρμοστέου δικαίου στις γαμικές σχέσεις εφαρμόζονται στους συζύγους που τέλεσαν γάμο μετά την 1η Σεπτεμβρίου 1992, σε συνδυασμό με τις διατάξεις προσαρμογής που προβλέπονται ειδικά στα άρθρα 1397-2 έως 1397-5 του αστικού κώδικα.

Καθώς η σύμβαση δεν προβλέπει το πεδίο του εφαρμοστέου δικαίου, αυτό ορίζεται με βάση τις αρχές που θέτει συναφώς η γαλλική νομολογία. Επομένως, το δίκαιο που καλείται σε εφαρμογή δυνάμει της σύμβασης ρυθμίζει τη σύνθεση της περιουσίας των συζύγων, τα εκατέρωθεν δικαιώματα και τις εκατέρωθεν υποχρεώσεις και εξουσίες κατά τη διάρκεια του γάμου, καθώς και τη λύση της περιουσιακής σχέσης και την εκκαθάριση της περιουσίας μετά τον γάμο.

Οι γαλλικοί κανόνες σύγκρουσης εφαρμόζονται στους συζύγους που τέλεσαν γάμο πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 1992. Προβλέπουν ότι οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, είτε υπάρχει συμφωνία με τη μορφή σύμβασης είτε όχι, ρυθμίζονται από το δίκαιο που όρισαν οι σύζυγοι κατά την τέλεση του γάμου, είτε ρητώς, είτε σιωπηρώς, πλην όμως σαφώς.

Οι σύζυγοι που θα τελέσουν γάμο ή θα ορίσουν το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις τους μετά τις 29 Ιανουαρίου 2019 θα υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του **κανονισμού (ΕΕ) 2016/1103, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων**

Ελλείψει επιλογής ρητής ή σιωπηρής, πρέπει να εξακριβωθεί ποια ήταν η βούληση των μερών, βάσει μαχητού τεκμηρίου όπως, για παράδειγμα, του τεκμηρίου υπέρ του δικαίου του κράτους της πρώτης κοινής κατοικίας.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 650/2012 της 4ης Ιουλίου 2012 εφαρμόζονται στις κληρονομικές διαδοχές που επέρχονται από τις 17 Αυγούστου 2015. Το άρθρο 21 του κανονισμού ορίζει ως εφαρμοστέο, για το σύνολο της κληρονομιάς, το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου.

Οι κληρονομικές διαδοχές που επήλθαν πριν από τις 17 Αυγούστου 2015 εξακολουθούν να διέπονται από τους γαλλικούς κανόνες σύγκρουσης. Οι εν λόγω κανόνες θεσπίζουν δυαδικό σύστημα, καθώς δισπούν τη διεθνή κληρονομία ενός προσώπου σε δύο σύνολα: αφενός το σύνολο των κινητών και, αφετέρου ένα ή περισσότερα σύνολα ακινήτων, κατά περίπτωση.

Ως προς τα κινητά, η διαδοχή καλύπτει τα υλικά και τα άυλα αγαθά και ρυθμίζεται από το δίκαιο της τελευταίας κατοικίας του θανόντος.

Ως προς τα ακίνητα, η διαδοχή ρυθμίζεται από το δίκαιο του κράτους όπου βρίσκεται το ακίνητο· τα γαλλικά δικαστήρια μπορούν εντούτοις να εφαρμόσουν για το ακίνητο το γαλλικό δίκαιο μέσω της αναπαράπομψης, στην περίπτωση που αυτή επιτρέπει να διασφαλιστεί η ενότητα της κληρονομικής διαδοχής μέσω της εφαρμογής του ίδιου δικαίου στα κινητά και στα ακίνητα (βλ. ανωτέρω).

Το εφαρμοστέο δίκαιο στη διαδοχή εξ αδιαθέτου, το οποίο καθορίζεται σύμφωνα με τους ανωτέρω κανόνες σύγκρουσης, διέπει επίσης τις ουσιαστικές προϋποθέσεις και τις συνέπειες της διαδοχής από διαθήκη ή από σύμβαση. Ωστόσο, οι απαιτήσεις όσον αφορά τον τύπο της διαθήκης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης της 5ης Οκτωβρίου 1961, της οποίας οι διατάξεις εφαρμόζονται από την 19η Νοεμβρίου 1967.

Εξάλλου, η Γαλλία δεσμεύεται από τη Σύμβαση της Ουάσιγκτον της 26ης Σεπτεμβρίου 1973, η οποία ισχύει από την 1η Δεκεμβρίου 1994 και σύμφωνα με την οποία, κάθε διαθήκη που συντάσσεται σύμφωνα με τους τύπους που προβλέπει η Σύμβαση πρέπει να αναγνωρίζεται ως έγκυρη ως προς τον τύπο της σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Σύμφωνα με το άρθρο 3 δεύτερο εδάφιο του αστικού κώδικα, τα ακίνητα, καθώς και όλα τα συναφή εμπράγματα δικαιώματα, διέπονται από το δίκαιο του κράτους όπου βρίσκονται.

3.9 Αφερεγγυότητα

Εκτός του πεδίου εφαρμογής των κανονισμών ΕΕ αριθ. 1346/2000 και αριθ. 2015/848, η νομολογία έκανε πάντα δεκτή τη δυνατότητα να κινηθεί συλλογική διαδικασία εναντίον οφειλέτη στη Γαλλία, εφόσον αυτός έχει την έδρα του ή μία από τις εγκαταστάσεις του στη χώρα. Το ίδιο ισχύει και ως προς τους Γάλλους δανειστές, βάσει του προνομίου δικαιοδοσίας («*privilège de juridiction*») του άρθρου 14 του αστικού κώδικα.

Το εφαρμοστέο δίκαιο σε διαδικασία που έχει κινηθεί στη Γαλλία είναι αναγκαστικά το γαλλικό δίκαιο, το οποίο ρυθμίζει τις προϋποθέσεις κίνησης, τη διεξαγωγή της διαδικασίας και τα αποτελέσματά της, ιδίως το αντιτάξιμο των ασφαλειών. Όλοι οι δανειστές, ακόμη και εκείνοι που κατοικούν εκτός Γαλλίας, μπορούν παραδεκτά να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους. Η γαλλική διαδικασία που κινείται κατ' αυτόν τον τρόπο προορίζεται, καταρχήν, να καλύψει όλα τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που βρίσκονται στο εξωτερικό, υπό την προϋπόθεση, προφανώς, ότι οι γαλλικές αποφάσεις θα αναγνωριστούν στην αλλοδαπή.

Τέλος, συλλογική διαδικασία που έχει κινηθεί στην αλλοδαπή παράγει τα αποτελέσματά της στη Γαλλία, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχει κινηθεί ήδη άλλη διαδικασία στη χώρα και ότι έχουν κηρυχθεί εκτελεστές οι αποφάσεις που έχουν εκδοθεί στην αλλοδαπή.

Τελευταία επικαιροποίηση: 18/12/2020

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιες χώρες η νομοθεσία ισχύει; - Κροατία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Στη Δημοκρατία της Κροατίας, το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο διέπεται από τον νόμο για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (*Zakon o međunarodnom privatnom pravu*) (*Narodne Novine* (NN, Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας της Κροατίας αριθ. 101/17), ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 29 Ιανουαρίου 2019. Ο νόμος για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο ρυθμίζει τις σχέσεις ιδιωτικού δικαίου με διεθνή διάσταση, τη δικαιοδοσία των κροατικών δικαστηρίων και άλλων αρχών όσον αφορά τις εν λόγω σχέσεις ιδιωτικού δικαίου με διεθνή διάσταση και τους σχετικούς δικονομικούς κανόνες, καθώς και την αναγνώριση και την εκτέλεση των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων. Ο νόμος για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο εφαρμόζεται σε σχέσεις ιδιωτικού δικαίου με διεθνή διάσταση, εκτός εάν ρυθμίζονται ήδη από δεσμευτικές νομικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεθνείς συνθήκες που ισχύουν στην Κροατία και άλλους νόμους που ισχύουν στην Κροατία.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της Χάγης του 1954 περί πολιτικής δικονομίας

Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις δικαίων που αφορούν τον τύπο διατάξεων τελευταίας βούλησης

Σύμβαση της Χάγης του 1971 για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα

Σύμβαση της Χάγης του 1973 για το εφαρμοστέο δίκαιο στην ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Βάσει της κοινοποίησης διαδοχής κράτους, η Δημοκρατία της Κροατίας προσχώρησε σε πολλές διμερείς διεθνείς συνθήκες, όπως συνθήκες δικαστικής συνδρομής, προξενικές συμβάσεις και συνθήκες εμπορίου και ναυτιλίας. Συνθήκες δικαστικής συνδρομής, οι οποίες περιέχουν, μεταξύ άλλων, κανόνες για την επίλυση συγκρούσεων δικαίων, έχουν συναφθεί με συγκεκριμένες χώρες:

Σύμβαση του 1954 περί αμοιβαίας δικαστικής συνεργασίας με την Αυστρία, Βιέννη, 16 Δεκεμβρίου 1954·

Συμφωνία του 1956 περί αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής με τη Βουλγαρία, Σόφια, 23 Μαρτίου 1956·

Συνθήκη του 1964 σχετικά με τη ρύθμιση νομικών σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις με την Τσεχική Δημοκρατία, Βελιγράδι, 20 Ιανουαρίου 1964·

Σύμβαση του 1959 για την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων με την Ελλάδα, Αθήνα, 18 Ιουνίου 1959·

Συμφωνία του 1968 περί αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής με την Ουγγαρία.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Στις νομικές καταστάσεις με διεθνή διάσταση, τα δικαστήρια εφαρμόζουν το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο χρησιμοποιώντας τρεις μεθόδους, και πιο συγκεκριμένα: κανόνες σύγκρουσης δικαίων, υπερισχύουσες διατάξεις αναγκαστικού δικαίου και ειδικούς κανόνες ουσιαστικού δικαίου.

2.2 Παραπομπή

Το άρθρο 9 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο ορίζει ότι ως εφαρμογή του δικαίου οποιοδήποτε κράτος που αναφέρεται στον νόμο νοείται η εφαρμογή των κανόνων δικαίου του εν λόγω κράτους (αλλά όχι των κανόνων του σχετικά με την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου).

2.3 Μεταβολή του συνδυετικού στοιχείου

Η μεταβλητή σύγκρουση είναι το φαινόμενο το οποίο συντρέχει όταν η πραγματική κατάσταση στην οποία βασίζεται το συνδυετικό στοιχείο αλλάζει κατά τη διάρκεια έννομης σχέσης, με αποτέλεσμα την αλλαγή του εφαρμοστέου δικαίου. Εφαρμόζεται ο ίδιος κανόνας σύγκρουσης δικαίων, αλλά οι περιστάσεις στις οποίες βασίζεται το συνδυετικό στοιχείο έχουν αλλάξει. Τέτοιου είδους ζητήματα προκύπτουν μόνον όταν η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου καθορίζεται μέσω μεταβλητών αντί σταθερών συνδυετικών στοιχείων.

Το άρθρο 21 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο προβλέπει ότι η κτήση ή η απώλεια εμπράγματος δικαιώματος που υφίσταται ήδη επί περιουσιακού στοιχείου που εισέρχεται σε άλλο κράτος διέπεται από το δίκαιο δυνάμει του οποίου αποκτήθηκε το εν λόγω εμπράγματο δικαίωμα. Το είδος και το περιεχόμενο του εν λόγω δικαιώματος υπόκειται στο εφαρμοστέο δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο. Εάν δεν έχει αποκτηθεί κανένα εμπράγματο δικαίωμα επί του περιουσιακού στοιχείου που μεταφέρθηκε από ένα κράτος σε άλλο, για την κτήση ή την απώλεια τέτοιου δικαιώματος θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι περιστάσεις που προκύπτουν στο άλλο κράτος.

2.4 Εξαίρεσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το δίκαιο που καθορίζεται ως εφαρμοστέο δυνάμει των διατάξεων του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν εφαρμόζεται όταν όλες οι περιστάσεις υποδεικνύουν ότι η σχέση ιδιωτικού δικαίου έχει μικρή μόνο σύνδεση με το επίμαχο δίκαιο και συνδέεται προδήλως πιο στενά με άλλο δίκαιο. (Άρθρο 11)

Οι εφαρμοστέοι κανόνες [δικαίου] αλλοδαπού κράτους δυνάμει των διατάξεων του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν εφαρμόζονται εάν οι συνέπειες της εφαρμογής τους αντίκεινται προδήλως στη δημόσια τάξη της Κροατίας. (Άρθρο 12)

Κατά παρέκκλιση από τις άλλες διατάξεις του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, τα δικαστήρια μπορούν να εφαρμόσουν διάταξη του κροατικού δικαίου, η οποία θεωρείται κρίσιμη για τη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος της Κροατίας, όπως η πολιτική, κοινωνική και οικονομική οργάνωσή της, στον βαθμό που η εν λόγω διάταξη είναι εφαρμοστέα σε οποιαδήποτε κατάσταση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της, ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δίκαιο. Όταν η εκπλήρωση υποχρέωσης αντίκειται, εν όλω ή εν μέρει, σε διάταξη του δικαίου του αλλοδαπού κράτους στο οποίο πρέπει να εκπληρωθεί η εν λόγω υποχρέωση, το δικαστήριο μπορεί να αναγνωρίσει τις έννομες συνέπειες της εν λόγω διάταξης. Κατά τη λήψη της απόφασης σχετικά με την αναγνώριση των έννομων συνεπειών της εν λόγω διάταξης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η φύση, ο σκοπός και οι συνέπειες της αναγνώρισης ή της μη αναγνώρισης των έννομων συνεπειών της. (Άρθρο 13)

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το περιεχόμενο του δικαίου του αλλοδαπού κράτους εξακριβώνεται αυτεπαγγέλτως από δικαστήριο ή άλλη αρχή στην Κροατία. Το αλλοδαπό δίκαιο εφαρμόζεται όπως ερμηνεύεται στο εν λόγω κράτος. Το δικαστήριο ή άλλη κροατική αρχή μπορεί να αναζητήσει πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ή από άλλη αρχή, καθώς και από πραγματογνώμονες ή εξειδικευμένους οργανισμούς. Οι διάδικοι μπορούν να υποβάλουν δημόσια ή ιδιωτικά έγγραφα που αφορούν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου. Εάν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου δεν μπορεί να εξακριβωθεί με κανέναν από αυτούς τους τρόπους, εφαρμόζεται το κροατικό δίκαιο. (Άρθρο 8)

3 Κανόνες συγκρούσης νομών

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Το δίκαιο που διέπει τις συμβατικές ενοχές καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (στο εξής: κανονισμός Ρώμη Ι) που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του.

Το δίκαιο που διέπει τις συμβατικές ενοχές που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Ρώμη Ι (όταν το εφαρμοστέο δίκαιο δεν καθορίζεται από άλλη πράξη ή διεθνή συνθήκη που ισχύει στην Κροατία) καθορίζεται με βάση τις διατάξεις του κανονισμού Ρώμη Ι που αφορούν τις εν λόγω συμβατικές ενοχές.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Το δίκαιο που διέπει τις εξωσυμβατικές ενοχές καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (στο εξής: κανονισμός Ρώμη ΙΙ).

Το δίκαιο που διέπει τις εξωσυμβατικές ενοχές που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Ρώμη ΙΙ (όταν το εφαρμοστέο δίκαιο δεν καθορίζεται από άλλη πράξη ή διεθνή συνθήκη που ισχύει στην Κροατία) καθορίζεται με βάση τις διατάξεις του κανονισμού Ρώμη ΙΙ που αφορούν τις εν λόγω εξωσυμβατικές ενοχές.

Το δίκαιο που διέπει τις εξωσυμβατικές ενοχές που προκύπτουν από τροχαία ατυχήματα καθορίζεται κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης, της 4ης Μαΐου 1971, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα.

Το δίκαιο που διέπει την ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων καθορίζεται κατ' εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης, της 2ας Οκτωβρίου 1973, για το εφαρμοστέο δίκαιο στην ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Το δίκαιο που διέπει την ικανότητα δικαίου και τη δικαιοπρακτική ικανότητα φυσικού προσώπου είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου το εν λόγω πρόσωπο είναι υπήκοος. Η δικαιοπρακτική ικανότητα, αφ' ης στιγμής αποκτηθεί, δεν χάνεται λόγω αλλαγής της υπηκοότητας.

Το δίκαιο που διέπει το κύριο όνομα φυσικού προσώπου είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου το εν λόγω πρόσωπο είναι υπήκοος.

Όταν γάμος συνάπτεται στην Κροατία, οι σύζυγοι μπορούν να καθορίσουν το επώνυμό τους σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους του οποίου ένας από τους δύο είναι υπήκοος, ή, εάν τουλάχιστον ένας από αυτούς έχει τη συνήθη διαμονή του στην Κροατία, σύμφωνα με το κροατικό δίκαιο.

Οι νόμιμοι αντιπρόσωποι μπορούν να καθορίσουν το κύριο όνομα τέκνου στο ληξιαρχείο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους του οποίου ένας εξ αυτών είναι υπήκοος ή, εάν τουλάχιστον ένας εξ αυτών έχει τη συνήθη διαμονή του στην Κροατία, σύμφωνα με το κροατικό δίκαιο.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Το δίκαιο που εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων καθορίζεται βάσει της Σύμβασης της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική μέριμνα και τα μέτρα προστασίας των παιδιών (η Σύμβαση της Χάγης του 1996).

Το δίκαιο που εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης του 1996 (όταν δεν καθορίζεται από άλλη πράξη ή διεθνή συνθήκη που ισχύει στην Κροατία) καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης της Χάγης του 1996 που διέπει τις εν λόγω σχέσεις.

Η θεμελίωση ή η αμφισβήτηση της μητρότητας ή της πατρότητας διέπονται από το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο κατά τον χρόνο κίνησης των δικαστικών διαδικασιών, το οποίο είναι είτε:

1. το δίκαιο της συνήθους διαμονής του τέκνου· είτε
2. όταν είναι προς το υπέρτερο συμφέρον του τέκνου, το δίκαιο του κράτους του οποίου είναι υπήκοος το τέκνο ή το δίκαιο του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι τα πρόσωπα των οποίων θεμελιώνεται ή αμφισβητείται η μητρότητα ή η πατρότητα.

Η ισχύς της αναγνώρισης της μητρότητας ή της πατρότητας διέπεται από:

1. το δίκαιο της ιθαγένειας ή της συνήθους διαμονής του τέκνου κατά τον χρόνο της αναγνώρισης· ή
2. το δίκαιο της ιθαγένειας ή της συνήθους διαμονής του προσώπου που αναγνωρίζει τη μητρότητα ή την πατρότητα κατά τον χρόνο της αναγνώρισης.

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Το δίκαιο που διέπει τις προϋποθέσεις για τη σύσταση και τη λύση υιοθεσίας είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου ο υιοθετών και ο υιοθετούμενος είναι υπήκοοι κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα.

Εάν ο υιοθετών και ο υιοθετούμενος έχουν διαφορετική ιθαγένεια, οι προϋποθέσεις σύστασης και λύσης της υιοθεσίας διέπονται σωρευτικά από τα δίκαια των δύο κρατών των οποίων καθένας εξ αυτών είναι υπήκοος.

Στην περίπτωση από κοινού υιοθεσίας από δύο πρόσωπα, το δίκαιο που διέπει τις προϋποθέσεις σύστασης και λύσης της υιοθεσίας είναι, εκτός από το δίκαιο του κράτους του οποίου ο υιοθετούμενος είναι υπήκοος, το δίκαιο του κράτους της κοινής ιθαγένειας των υιοθετούντων. Εάν οι υιοθετούντες δεν έχουν κοινή ιθαγένεια κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχουν την κοινή συνήθη διαμονή τους. Εάν δεν έχουν ούτε κοινή συνήθη διαμονή κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, εφαρμοστέα είναι τα δίκαια των κρατών των οποίων οι δύο υιοθετούντες είναι υπήκοοι.

Το δικαίο που διέπει τις έννομες συνέπειες της υιοθεσίας είναι το δικαίο της κοινής ιθαγένειας του υιοθετούντος και του υιοθετούμενου κατά τον χρόνο σύστασης της υιοθεσίας. Εάν δεν έχουν κοινή ιθαγένεια κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, εφαρμόζεται το δικαίο του κράτους στο οποίο έχουν την κοινή συνήθη διαμονή τους. Εάν δεν έχουν ούτε κοινή συνήθη διαμονή κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, εφαρμοστέο είναι το κροατικό δικαίο, εάν ένας από τους δύο είναι Κροάτης υπήκοος. Εάν κανένας από τους υιοθετούντες, αλλά ούτε και ο υιοθετούμενος, δεν είναι υπήκοος της Δημοκρατίας της Κροατίας, εφαρμοστέο δικαίο είναι το δικαίο του κράτους του οποίου ο υιοθετούμενος είναι υπήκοος.

Κατ' εξαίρεση, όταν η υιοθεσία στη χώρα καταγωγής του τέκνου δεν έχει ως έννομη συνέπεια τη διακοπή της υφιστάμενης σχέσης μεταξύ του βιολογικού γονέα και του τέκνου, η υιοθεσία μπορεί να μετατραπεί σε υιοθεσία που επιφέρει την εν λόγω έννομη συνέπεια, εάν τα συμβαλλόμενα μέρη, οι οργανισμοί και οι αρμόδιες αρχές, των οποίων η συγκατάθεση ή η άδεια απαιτείται για την υιοθεσία, έχουν δώσει ή πρόκειται να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για τον σκοπό της σύστασης της εν λόγω υιοθεσίας και όταν η εν λόγω υιοθεσία είναι προς το υπέρτερο συμφέρον του τέκνου.

Εάν η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου (βάσει των ανωτέρω) είναι αντίθετη προς το υπέρτερο συμφέρον του υιοθετούμενου και εάν ο υιοθετούμενος ή ο υιοθετώνς ή οι υιοθετούντες έχουν προδήλως στενότερο σύνδεσμο με την Κροατία, τότε εφαρμόζεται το κροατικό δικαίο.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Το δικαίο που διέπει τις προϋποθέσεις σύναψης γάμου στην Κροατία, για κάθε πρόσωπο, είναι το δικαίο του κράτους του οποίου το εκάστοτε πρόσωπο είναι υπήκοος κατά την ημερομηνία σύναψης του γάμου. Ο γάμος δεν συνάπτεται εάν είναι προδήλως αντίθετος προς τη δημόσια τάξη της Κροατίας.

Το δικαίο που διέπει τις τυπικές προϋποθέσεις γάμου που συνάπτεται στην Κροατία είναι το κροατικό δικαίο.

Γάμος που έχει συναφθεί σε αλλοδαπό κράτος αναγνωρίζεται, εάν έχει συναφθεί σύμφωνα με το δικαίο του εν λόγω κράτους.

Όταν συνάπτεται γάμος μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου σε αλλοδαπό κράτος, αναγνωρίζεται ως σύμφωνο συμβίωσης, εάν έχει συναφθεί σύμφωνα με το δικαίο του κράτους στο οποίο συνάφθηκε.

Το δικαίο που διέπει το κύρος του γάμου είναι το δικαίο του τόπου τέλεσης του γάμου.

Το δικαίο που διέπει το διαζύγιο είναι το δικαίο που επιλέγεται από τους συζύγους. Οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν ένα από τα ακόλουθα δίκαια:

1. το δικαίο του κράτους στο οποίο και οι δύο έχουν τη συνήθη διαμονή τους κατά τον χρόνο επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου· ή
2. το δικαίο του κράτους στο οποίο είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους, εάν ένας από αυτούς έχει ακόμη τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος· ή
3. το δικαίο του κράτους του οποίου τουλάχιστον ένας από αυτούς είναι υπήκοος κατά τον χρόνο επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου· ή
4. το κροατικό δικαίο.

Η συμφωνία σχετικά με το εφαρμοστέο δικαίο που προβλέπεται στην παράγραφο 1 αυτού του άρθρου πρέπει να συνάπτεται γραπτώς. Μπορεί να συναφθεί ή να τροποποιηθεί το αργότερο έως τον χρόνο κίνησης των διαδικασιών του διαζυγίου.

Εάν οι σύζυγοι δεν έχουν επιλέξει εφαρμοστέο δικαίο (σύμφωνα με το άρθρο 36 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δικαίο), το δικαίο που διέπει το διαζύγιο είναι:

1. το δικαίο του κράτους στο οποίο και οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους κατά τον χρόνο κίνησης των διαδικασιών του διαζυγίου· εναλλακτικά
2. το δικαίο του κράτους στο οποίο είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους, εάν ένας από αυτούς έχει ακόμη τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος· εναλλακτικά
3. το δικαίο του κράτους του οποίου και οι δύο είναι υπήκοοι κατά τον χρόνο κίνησης των διαδικασιών του διαζυγίου· εναλλακτικά
4. το κροατικό δικαίο.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Το δικαίο που διέπει τη σύναψη και τη λύση συμφώνου συμβίωσης στην Κροατία, το οποίο καταρτίζεται με την καταχώρισή του στο μητρώο συμφώνων συμβίωσης, είναι το κροατικό δικαίο.

Σύμφωνο συμβίωσης μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου που συνάπτεται σε άλλο κράτος αναγνωρίζεται στην Κροατία, εάν έχει καταρτιστεί σύμφωνα με το δικαίο του εν λόγω κράτους.

Το δικαίο που διέπει την κατάρτιση και τη λύση των συμφώνων συμβίωσης είναι το δικαίο του κράτους με το οποίο το σύμφωνο συμβίωσης είναι ή ήταν — εάν έχει παύσει να ισχύει— στενότερα συνδεδεμένο.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Το δικαίο που διέπει το διαζύγιο είναι το δικαίο που επιλέγεται από τους συζύγους. Οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν ένα από τα ακόλουθα δίκαια:

1. το δικαίο του κράτους στο οποίο και οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους κατά τον χρόνο επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου· ή
2. το δικαίο του κράτους στο οποίο είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους, εάν ένας από αυτούς έχει ακόμη τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος· ή
3. το δικαίο του κράτους του οποίου τουλάχιστον ένας από αυτούς είναι υπήκοος κατά τον χρόνο επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου· ή
4. το κροατικό δικαίο.

Η συμφωνία σχετικά με το εφαρμοστέο δικαίο πρέπει να συνάπτεται γραπτώς. Μπορεί να συναφθεί ή να τροποποιηθεί το αργότερο έως τον χρόνο κίνησης των διαδικασιών του διαζυγίου.

Εάν οι σύζυγοι δεν έχουν επιλέξει εφαρμοστέο δικαίο (σύμφωνα με το άρθρο 36 του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δικαίο), το δικαίο που διέπει το διαζύγιο είναι:

1. το δικαίο του κράτους στο οποίο και οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους κατά τον χρόνο κίνησης των διαδικασιών του διαζυγίου· εναλλακτικά
2. το δικαίο του κράτους στο οποίο είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους, εάν ένας από αυτούς έχει ακόμη τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος· εναλλακτικά
3. το δικαίο του κράτους του οποίου και οι δύο είναι υπήκοοι κατά τον χρόνο κίνησης των διαδικασιών του διαζυγίου· εναλλακτικά
4. το κροατικό δικαίο.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Το δικαίο που διέπει τις υποχρεώσεις διατροφής καθορίζεται από το πρωτόκολλο της Χάγης, της 23ης Νοεμβρίου 2007, σχετικά με το εφαρμοστέο δικαίο στις υποχρεώσεις διατροφής.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Το εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων δικαίο καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/1103 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Το δικαίο που διέπει την κληρονομική διαδοχή καθορίζεται κατ' εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαίο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (ΕΕ L 201 της 27.7.2012). Το εφαρμοστέο δικαίο στον τύπο διατάξεων τελευταίας βούλησης καθορίζεται σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, για τις συγκρούσεις δικαίων που αφορούν τον τύπο διατάξεων τελευταίας βούλησης.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Το δικαίο που διέπει τα εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων είναι το δικαίο του τόπου όπου βρίσκεται το επίμαχο ακίνητο.

3.9 Αφερεγγυότητα

Η αφερεγγυότητα ή η πτώχευση ρυθμίζεται κατ' εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2015 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (αναδιτύπωση).

Τελευταία επικαιροποίηση: 06/02/2023

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Ιταλία

1 Πηγές δικαίου

Πηγές του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου στην Ιταλία είναι το εθνικό δικαίο, οι κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι διεθνείς συμβάσεις στις οποίες έχει προσχωρήσει η Ιταλία.

1.1 Εθνικοί κανόνες

Στην Ιταλία, τα ζητήματα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου διέπονται από τον νόμο αριθ. 218 της 31ης Μαΐου 1995, που αντικατέστησε τα άρθρα 16 ως 31 των εισαγωγικών γενικών διατάξεων του αστικού κώδικα (Codice Civile).

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Πλήρης κατάλογος πολυμερών συμβάσεων που βρίσκονται σε ισχύ

Για τις ισχύουσες πολυμερείς συμβάσεις στην Ιταλία δείτε τον [συννημμένο κατάλογο\(13 Kb\)](#) (13 Kb) .

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Ενδεικτικός κατάλογος των διμερών συμβάσεων που εφαρμόζουν συχνότερα τα δικαστήρια

Οι διμερείς συμβάσεις που ρύθμιζαν στο παρελθόν ζητήματα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου μεταξύ της Ιταλίας και των επιμέρους κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αντικατασταθεί από την κοινοτική νομοθεσία που ψηφίστηκε στον εν λόγω τομέα. Οι κανονισμοί που εφαρμόζονται συχνότερα είναι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων) ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου της 28ης Μαΐου 2001 για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας και ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Σε ζητήματα μεταξύ της Ιταλίας και των χωρών που δεν είναι κράτη μέλη, οι συχνότερα εφαρμοζόμενες διμερείς συμβάσεις είναι οι ισχύουσες συμβάσεις για τη νομική συνδρομή και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων οι οποίες έχουν υπογραφεί με την Αργεντινή (Ρώμη, 9 Δεκεμβρίου 1987), τη Βραζιλία (Ρώμη, 17 Οκτωβρίου 1989), τη Ρωσική Ομοσπονδία και άλλα κράτη της πρώην ΕΣΣΔ (Ρώμη, 25 Ιανουαρίου 1979), τις δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας (Βελιγράδι, 7 Μαΐου 1962), με ορισμένες από τις πρώην κτήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, μεταξύ άλλων της Αυστραλίας και του Καναδά (Λονδίνο, 17 Δεκεμβρίου 1930), την Ελβετία (αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Ρώμη 3 Ιανουαρίου 1933, και αποζημιώσεις για τροχαία ατυχήματα, Ρώμη 16 Αυγούστου 1978), τη Βουλγαρία (Ρώμη, 18 Μαΐου 1990), τη Ρουμανία (Βουκουρέστι, 11 Νοεμβρίου 1972) και την Τουρκία (Ρώμη, 10 Αυγούστου 1926).

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Σε ποιο βαθμό και σε ποιες περιστάσεις;

Σύμφωνα με το ιταλικό δικαίο, το δικαστήριο οφείλει να εφαρμόζει αυτεπαγγέλτως τους κανόνες σύγκρουσης νόμων στην υπόθεση που εισάγεται ενώπιόν του: πρέπει να προσδιορίζει το εφαρμοστέο δικαίο χωρίς να περιορίζεται από τους ισχυρισμούς των διαδίκων επί του ζητήματος (*iura novit curia*). Για την έρευνα του αλλοδαπού δικαίου, ο δικαστής μπορεί να λάβει συνδρομή από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και μέσω της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης «περί πληροφορήσεως επί του αλλοδαπού δικαίου» του 1968.

2.2 Παραπομπή

Όταν οι κανόνες σύγκρουσης νόμων του δικαστηρίου που εκδικάζει την υπόθεση καλούν ως εφαρμοστέο ένα αλλοδαπό δικαίο, ενδέχεται οι εν λόγω οι κανόνες σύγκρουσης νόμων του αλλοδαπού δικαίου να καλούν με τη σειρά τους ως εφαρμοστέο άλλο δικαίο («περαιτέρω παραπομπή»). Για παράδειγμα, ο γαλλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων ορίζει ότι η ικανότητα ενός Άγγλου υπηκόου που κατοικεί στη Γαλλία διέπεται από το αγγλικό δικαίο. Ο αγγλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων παραπέμπει στο δικαίο της χώρας κατοικίας, δηλαδή στο γαλλικό δικαίο.

Τι ισχύει στην Ιταλία σ' αυτή την περίπτωση; Τι ισχύει όταν το ιταλικό δικαίο καλεί ως εφαρμοστέο το δικαίο άλλου κράτους, το οποίο με τη σειρά του αναπαράμπει στο ιταλικό δικαίο ή παραπέμπει περαιτέρω στο δικαίο τρίτης χώρας;

Κάθε φορά που το ιταλικό δικαίο καλεί ως εφαρμοστέο το δικαίο άλλου κράτους, το οποίο με τη σειρά του παραπέμπει περαιτέρω στο δικαίο άλλου κράτους, η περαιτέρω παραπομπή γίνεται δεκτή και το δικαίο του τρίτου κράτους εφαρμόζεται μόνον στις παρακάτω περιπτώσεις:

- 1) εάν το δικαίο του άλλου κράτους κάνει δεκτή την περαιτέρω παραπομπή
- 2) εάν γίνεται αναπαραιομπή προς το ιταλικό δικαίο.

Δεν επιτρέπεται παραπομπή όταν το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαίο επιλέχθηκε από τους διαδίκους ή συναρτάται με τον τύπο των πράξεων ή σε περίπτωση εξωσυμβατικών ενοχών.

2.3 Μεταβολή του συνδετικού στοιχείου

Τι συμβαίνει αν μεταβληθεί το συνδετικό στοιχείο, λ.χ. στην περίπτωση μεταβίβασης κινητών; Εφαρμόζονται οι παραπάνω κανόνες.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Μπορούν τα δικαστήρια να αρνηθούν να εφαρμόσουν το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαιο στο οποίο γίνεται η παραπομπή όταν αυτό δεν συνάδει με τη διεθνή δημόσια τάξη; Επίσης, υπάρχουν νόμοι ή άλλοι εθνικοί κανόνες που υπερισχύουν των κανόνων σύγκρουσης νόμων (διατάξεις αναγκαστικού δικαίου με την έννοια των «lois de police»);

Σύμφωνα με το ιταλικό δικαιο (άρθρο 16 του νόμου αριθ. 218/1995) το δικαστήριο δεν μπορεί να εφαρμόσει το αλλοδαπό δικαιο στο οποίο γίνεται παραπομπή εάν τα αποτελέσματά του «αντίκεινται στη δημόσια τάξη» (contrari all'ordine pubblico). Η τελευταία συνήθως γίνεται αντιληπτή ως «διεθνής δημόσια τάξη». Η ικανότητα και οι άλλες προϋποθέσεις σύναψης ενός συμφώνου συμβίωσης διέπονται από το εθνικό δικαιο καθενός εκ των συντρόφων κατά τον χρόνο σύναψης του συμφώνου. Ωστόσο, εάν το εφαρμοστέο δικαιο δεν επιτρέπει τη σύναψη συμφώνου συμβίωσης μεταξύ ομόφυλων ενηλίκων, εφαρμόζεται το ιταλικό δικαιο (άρθρο 32-ter του νόμου αριθ. 218 του 1995).

Σε περιπτώσεις σύγκρουσης νόμων (άρθρο 17 του ως άνω νόμου), το ιταλικό δικαιο υπερισχύει και δεν επιτρέπεται παρέκκλιση από αυτό, παρά την παραπομπή σε αλλοδαπό δικαιο, εφόσον το επιτάσσει ο σκοπός και το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του ιταλικού δικαίου (πρόκειται για τις «υπερισχύουσες διατάξεις αναγκαστικού δικαίου», στην ιταλική γλώσσα norme di applicazione necessaria).

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Ρόλοι του δικαστή και των διαδίκων

Ο δικαστής ευθύνεται για την απόδειξη του αλλοδαπού δικαίου μπορεί να συνεπικουρηθεί από τους διαδίκους, από πανεπιστημιακά ιδρύματα ή από το Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Ποια αποδεικτικά μέσα γίνονται δεκτά;

Για την απόδειξη του αλλοδαπού δικαίου μπορούν να χρησιμοποιούνται τα μέσα που μνημονεύονται στις διεθνείς συμβάσεις, οι πληροφορίες που παρέχουν οι αλλοδαπές αρχές μέσω του Υπουργείου Δικαιοσύνης και οι εκθέσεις πραγματογνωμόνων ή ειδικών φορέων.

Τι ισχύει εάν δεν είναι δυνατή η απόδειξη του αλλοδαπού δικαίου;

Εάν είναι εφικτό, το δικαστήριο εφαρμόζει το δικαιο που αποδεικνύεται με βάση άλλα συνδεδειγμένα στοιχεία τα οποία προβλέπονται σε υποθέσεις του συγκεκριμένου είδους. Άλλως, εφαρμόζεται το ιταλικό δικαιο.

3 Κανόνες σύγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Το άρθρο 57 του νόμου αριθ. 218/1995 ορίζει ότι το εφαρμοστέο δικαιο για τις συμβατικές ενοχές είναι το δικαιο που ορίζεται στη Σύμβαση της Ρώμης της 19ης Ιουνίου 1980.

Γενικά, η σύμβαση ορίζει ότι εφαρμοστέο δικαιο μιας σύμβασης είναι το δικαιο που επιλέγουν τα συμβαλλόμενα μέρη.

Εάν δεν έχει γίνει επιλογή, εφαρμοστέο είναι το δικαιο του κράτους με το οποίο συνδέεται στενότερα η σύμβαση, με την επιφύλαξη, ωστόσο, της εφαρμογής τυχόν άλλων διεθνών συμβάσεων που μπορεί να σχετίζονται με τη συγκεκριμένη ενοχή (λ.χ. η Σύμβαση της Χάγης του 1955 για την πώληση κινητών πραγμάτων εφαρμόζεται κατά προτεραιότητα σε σχέση με τη Σύμβαση της Ρώμης του 1980).

Η εφαρμογή του δικαίου που ορίζεται από διεθνή σύμβαση ή προκύπτει από τη βούληση των μερών μπορεί, ωστόσο, να μην επιτραπεί εάν το εν λόγω δικαιο δεν είναι συμβατό με τη δημόσια τάξη (για παράδειγμα, εάν δεν είναι συμβατό με διατάξεις αναγκαστικού δικαίου ή διατάξεις ασφαλείας).

Έπειτα από την θέσπιση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 593/2008 (ο «κανονισμός Ρώμη Ι»), οι διασυνοριακές υποθέσεις που αφορούν συμβάσεις στις οποίες μετέχουν κράτη μέλη της ΕΕ δεν υπόκεινται πλέον στους κανόνες που ορίζουν οι διεθνείς συμβάσεις, αλλά διέπονται από τον εν λόγω κανονισμό.

Ο κανονισμός ορίζει ότι το κύριο κριτήριο για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε μια συμβατική σχέση είναι η επιλογή των μερών. Ωστόσο, ο νόμος που επιλέγουν τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορεί να περιορίσει την εφαρμογή υπερισχυουσών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου στο νομικό σύστημα με το οποίο συνδέεται στενότερα η σύμβαση.

Για την περίπτωση που δεν έχει γίνει επιλογή δικαίου, ο κανονισμός ορίζει μια σειρά συγκεκριμένων συνδεδειγμένων κριτηρίων για επιμέρους είδη συμβάσεων.

Για παράδειγμα:

η σύμβαση πώλησης αγαθών διέπεται από το δικαιο της χώρας στην οποία ο πωλητής έχει τη συνήθη διαμονή του

η σύμβαση μίσθωσης διέπεται από το δικαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται η ακίνητη περιουσία

η σύμβαση παροχής υπηρεσιών διέπεται από το δικαιο της χώρας στην οποία ο πάροχος υπηρεσίας έχει τη συνήθη διαμονή του.

Η δικαιοδοσία και η αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στις εν λόγω υποθέσεις διέπονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 («κανονισμός Βρυξέλλες Ια»).

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Ο νόμος αριθ. 218/1995, που παρατέθηκε παραπάνω, ορίζει τους κανόνες που εφαρμόζονται στις παρακάτω περιπτώσεις εξωσυμβατικών ενοχών:

μονομερής υπόσχεση (το δικαιο του κράτους στο οποίο έγινε η υπόσχεση)

πιστωτικά μέσα (η Σύμβαση της Γενεύης του 1930 σχετικά με το ενιαίο δικαιο που ισχύει για τις συναλλαγματικές και τα γραμμάτια, η Σύμβαση της Γενεύης του 1931 σχετικά με το ενιαίο δικαιο που ισχύει για τις επιταγές ενώ για άλλα πιστωτικά μέσα, οι κύριες ενοχές διέπονται από το δικαιο του κράτους στο οποίο εκδίδεται ο πιστωτικός τίτλος)

αντιπροσωπεία (το δικαιο του κράτους στο οποίο ο αντιπρόσωπος έχει την επαγγελματική του έδρα ή στο οποίο ασκεί κυρίως τις άλλες εξουσίες του)

ενοχές εκ του νόμου (το δικαιο του τόπου όπου επήλθε το γεγονός που αποτέλεσε τη γενεσιουργό αιτία της ενοχής)

ευθύνη από αδικοπραξία (το δικαιο του κράτους στο οποίο επήλθε το γεγονός, αλλά όταν το ζητήσει το θύμα, το δικαιο της χώρας όπου επήλθε το ζημιόγONO γεγονός εάν εμπλέκονται οι πολίτες μόνον ενός κράτους, εφαρμόζεται το δικαιο του εν λόγω κράτους).

Έπειτα από την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 864/2007 (ο «κανονισμός Ρώμη ΙΙ»), οι διασυνοριακές υποθέσεις στις οποίες μετέχει ένα κράτος μέλος της ΕΕ υπόκεινται στον εν λόγω κανονισμό. Ο κανονισμός ορίζει ότι οι ενοχές που απορρέουν από αδικοπραξία, από ευθύνη από συζητήσεις πριν από τη σύναψη σύμβασης, από ευθύνη από τη διοίκηση αλλοτρίων και αδικαιολόγητο πλουτισμό διέπονται από το δικαιο της χώρας όπου επήλθε η ζημία, ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία επήλθε το ζημιόγONO γεγονός. Τα μέρη μπορεί να επιλέξουν το εφαρμοστέο δικαιο με μια συμφωνία που καταρτίζεται μετά την επέλευση του ζημιόγONU γεγονότος.

Η δικαιοδοσία και η αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στις εν λόγω υποθέσεις διέπονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 («κανονισμός Βρυξέλλες Ια»).

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Η προσωπική κατάσταση και η ικανότητα καθώς και η ύπαρξη και το περιεχόμενο των προσωπικών δικαιωμάτων, περιλαμβανομένου του δικαιώματος στο όνομα, διέπονται από το εθνικό δικαιο του ενδιαφερόμενου μέρους, με εξαίρεση τα δικαιώματα που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις, στις οποίες εφαρμόζονται οι παραπεμπτικοί κανόνες που ορίζονται στον νόμο αριθ. 218/1995, ανά περίπτωση.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Η γονική σχέση και η ιθαγένεια αποκτώνται σύμφωνα με το εθνικό δικαιο των γονέων ή του ενός γονέα κατά τη γέννηση. Η σχέση μεταξύ γονέων και τέκνων και οι προσωπικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ των γονέων και τέκνων, περιλαμβανομένης της γονικής μέριμνας, διέπονται από το εθνικό δικαιο που εφαρμόζεται για το τέκνο κατά τον χρόνο της γέννησης.

Ωστόσο, παρά τις εν λόγω παραπομπές σε άλλα δίκαια, υπερισχύει του αλλοδαπού δικαίου η ιταλική νομοθεσία, η οποία κατοχυρώνει την αρχή ότι υπάρχει μόνον ένα καθεστώς «τέκνου» (και επομένως τα τέκνα που γεννιούνται εντός και εκτός γάμου δέχονται ίση μεταχείριση), απονέμει τη γονική μέριμνα και στους δύο γονείς, επιβάλλει και στους δύο γονείς την υποχρέωση διατροφής του τέκνου και εξουσιοδοτεί τα δικαστήρια να θεσπίζουν μέτρα που περιορίζουν ή αφαιρούν τη γονική μέριμνα σε περιπτώσεις συμπεριφοράς που είναι επιζήμια για το τέκνο.

Όταν κατατίθεται αίτηση σε ιταλικό δικαστήριο για την υιοθεσία τέκνου, με την οποία απονέμεται στο τέκνο το καθεστώς τέκνου γεννημένου σε γάμο, εφαρμόζεται το ιταλικό δίκαιο (νόμος αριθ. 184/1983). Τα άρθρα 29 επ. του νόμου αριθ. 184/1983 περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, έναν ειδικό κανόνα για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ζητείται η υιοθεσία αλλοδαπού τέκνου από πρόσωπα που διαμένουν στην Ιταλία, ο οποίος θέτει σε εφαρμογή τις απαιτήσεις της Σύμβασης της Χάγης, της 29ης Μαΐου 1993, σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία.

Για άλλους κανόνες σύγκρουσης νόμων, το άρθρο 38 του νόμου αριθ. 218/1995 περιέχει αναλυτικές διατάξεις για διαφορετικές υποθετικές περιπτώσεις.

Η διεθνής δικαιοδοσία και η αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας διέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Σε γαμικές διαφορές οι προσωπικές σχέσεις μεταξύ των συζύγων ρυθμίζονται από το δίκαιο της ιθαγένειας των συζύγων, εφόσον έχουν την ίδια ιθαγένεια, άλλως από το δίκαιο του κράτους στο οποίο περνούν το μεγαλύτερο μέρος του έγγαμου βίου τους.

Το δίκαιο που εφαρμόζεται στις προσωπικές σχέσεις εκτείνεται κατά κανόνα στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, το οποίο διέπει την κοινή ή χωριστή κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων, ωστόσο εν προκειμένω μπορούν να υπάρξουν εξαιρέσεις όποτε το συμφωνούν οι σύζυγοι ή σε άλλες περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος.

Επίσης, το ιταλικό δίκαιο αναγνωρίζει τα σύμφωνα συμβίωσης μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου (*unioni civili*, «σύμφωνα συμβίωσης»), τα οποία υπόκεινται στους ίδιους σχεδόν νομικούς κανόνες με τον γάμο, με εξαίρεση το δικαίωμα υιοθεσίας. Τα σύμφωνα συμβίωσης ρυθμίζονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο συνήφθη το σύμφωνο, εκτός αν ένας από τους διαδίκους ζητήσει από το δικαστήριο να εφαρμόσει το δίκαιο του κράτους στο οποίο οι σύντροφοι έχουν περάσει το μεγαλύτερο διάστημα της κοινής τους ζωής. Εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις είναι επίσης αυτό του κράτους στο οποίο συνήφθη το σύμφωνο συμβίωσης, ωστόσο τα μέρη μπορεί να καταρτίσουν συμφωνία με την οποία εφαρμοστέο θα είναι το δίκαιο του κράτους της κατοικίας ή της ιθαγένειας τουλάχιστον ενός από τους δύο.

Ο γάμος που συνάπτεται Ιταλός/-ίδα πολίτης στην αλλοδαπή με πρόσωπο του ίδιου φύλου έχει την ισχύ συμφώνου συμβίωσης που διέπεται από το ιταλικό δίκαιο.

Ο δικαστικός χωρισμός και το διαζύγιο, καθώς και η λύση ενός συμφώνου συμβίωσης, διέπονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1259/2010, που υπερισχύει του νόμου αριθ. 218/1995. Ο κανονισμός επιτρέπει στους συζύγους (ή τους καταχωρισμένους συντρόφους) να ορίσουν το εφαρμοστέο δίκαιο, με τον όρο ότι πρόκειται για ένα από τα εξής: το δίκαιο του κράτους στο οποίο κατοικούν και οι δύο το δίκαιο του κράτους της τελευταίας κοινής κατοικίας τους, εάν ένας από αυτούς κατοικεί εκεί κατά τον χρόνο της συμφωνίας το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας οποιουδήποτε από τους δύο ή το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το δικαστήριο που εκδικάζει την υπόθεση. Εάν οι διάδικοι δεν έχουν καταρτίσει συμφωνία, ισχύουν τα ίδια συνδυαστικά στοιχεία με σειρά προτεραιότητας (το πρώτο υπερισχύει του δεύτερου και ούτω καθεξής).

Τέλος, τα πρόσωπα που δεν έχουν συνάψει γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης επιτρέπεται να συνάπτουν συμφωνίες ελεύθερης συμβίωσης. Αυτές διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας του ζεύγους, εάν και οι δύο σύντροφοι έχουν την ίδια ιθαγένεια και εάν όχι, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχουν περάσει το μεγαλύτερο μέρος της κοινής τους ζωής.

Οι υποχρεώσεις οικογενειακής διατροφής ρυθμίζονται σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης της 2ας Οκτωβρίου 1973.

Η διεθνής δικαιοδοσία και η αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές διέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Γενική αρχή στην Ιταλία είναι ότι τα περιουσιακά στοιχεία των συζύγων ανήκουν και στους δύο (κοινοκτημοσύνη – *comunione dei beni*).

Ωστόσο, οι σύζυγοι μπορεί να επιλέξουν ένα εναλλακτικό σύστημα, όπως αυτό της περιουσιακής αυτοτέλειας (*separazione dei beni*), ή άλλη ρύθμιση με μεταξύ τους συμφωνία.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Είναι απαραίτητο να γίνει διάκριση δύο χρονικών διαστημάτων.

Όταν η επαγωγή της κληρονομιάς (*apertura della successione*) πραγματοποιείται πριν από την 17η Αυγούστου 2015, η κληρονομική διαδοχή διέπεται από το εθνικό δίκαιο του θανόντος κατά τον χρόνο θανάτου. Όσο είναι εν ζωή ο διαθέτης μπορεί, με δήλωσή του στη διαθήκη, να υπάγει την κληρονομική διαδοχή στο δίκαιο της χώρας στην οποία κατοικεί εάν είναι Ιταλός υπήκοος, η εν λόγω επιλογή δεν θίγει τα δικαιώματα των κληρονόμων που διαμένουν στην Ιταλία και είναι νόμιμοι μεριδούχοι (*legittimari*, άρθρο 46 του νόμου αριθ. 218/1995).

Όταν η επαγωγή της κληρονομιάς πραγματοποιείται από τις 17 Αυγούστου 2015 και έπειτα, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012, που αντικαθιστά τη ρύθμιση που περιγράφηκε παραπάνω. Οι εν λόγω κληρονομικές διαδοχές διέπονται από το δίκαιο του τόπου της συνήθους κατοικίας του θανόντος κατά τον χρόνο θανάτου. Ο διαθέτης μπορεί να ορίσει ότι το δίκαιο που θα διέπει την κληρονομική διαδοχή του θα είναι το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειάς του κατά τον χρόνο της επιλογής ή κατά τον χρόνο θανάτου. Ο κανονισμός καθιέρωσε επίσης το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο, το οποίο βεβαιώνει το καθεστώς του κατόχου του ως κληρονόμου, κληροδόχου ή εκτελεστή διαθήκης στα διάφορα κράτη μέλη.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Ακίνητα και κινητά (στο παρόν πλαίσιο δεν κρίνεται χρήσιμο να δοθεί έμφαση στους διεξοδικούς κανόνες για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία).

Η κυριότητα και τα υπόλοιπα εμπράγματα δικαιώματα διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο.

Σε περίπτωση ακίνητης περιουσίας που βρίσκεται σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 («κανονισμός Βρυξέλλες Ια»), ο οποίος ορίζει ότι για τα εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητα, αρμόδια είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο.

3.9 Αφερεγγυότητα

Το ιταλικό δίκαιο δεν περιέχει ρητή διάταξη για το εφαρμοστέο δίκαιο σε περίπτωση σύγκρουσης νόμων για την αφερεγγυότητα.

Ενιαίοι κανόνες για τη σύγκρουση νόμων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ θεσπίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 848/2015. Ο εν λόγω Κανονισμός ορίζει ότι οι διαδικασίες αφερεγγυότητας κινούνται στο κράτος μέλος όπου βρίσκεται το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη εφαρμοστέο δίκαιο στις διαδικασίες αφερεγγυότητας και στα αποτελέσματά τους είναι αυτό του κράτους μέλους στην επικράτεια του οποίου κινούνται οι εν λόγω διαδικασίες.

Κατάλογος των πολυμερών συμβάσεων στις οποίες έχει συμμετέχει η Ιταλία

1. ΓΑΜΟΣ, ΧΩΡΙΣΜΟΣ, ΔΙΑΖΥΓΙΟ

Σύμβαση της Χάγης, της 1ης Ιουνίου 1970, για την αναγνώριση αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού.

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία άνοιξε για υπογραφή στην Κωνσταντινούπολη, στις 11 Μαΐου 2011 (νόμος αριθ. 77 της 27ης Ιουνίου 2013).

2. ΠΑΤΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Σύμβαση Μονάχου, της 5ης Σεπτεμβρίου 1980, σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα επωνύμων και ονομάτων.

Σύμβαση της Χάγης, της 29ης Μαΐου 1993, για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία.

3. ΑΝΗΛΙΚΟΙ

Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, για τη δικαιοδοσία των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα προστασίας των ανηλίκων.

Σύμβαση της Χάγης, της 25ης Οκτωβρίου 1980, για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Λουξεμβούργου, της 20ης Μαΐου 1980, για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας τέκνων και για την αποκατάσταση της επιμέλειάς τους.

Σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών (νόμος αριθ. 101 της 18ης Ιουνίου 2015).

4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Σύμβαση της Νέας Υόρκης της 20ης Ιουνίου 1956 για τη διεκδίκηση διατροφής στην αλλοδαπή

Σύμβαση της Χάγης, της 2ας Οκτωβρίου 1973, για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σχετικών με υποχρεώσεις διατροφής.

Σύμβαση της Χάγης, της 2ας Οκτωβρίου 1973, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής.

5. ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

Σύμβαση της Νέας Υόρκης, της 28ης Σεπτεμβρίου 1954, περί της νομικής καταστάσεως των ανιθαγενών.

Σύμβαση της Γενεύης, της 28ης Ιουλίου 1951, περί της νομικής καταστάσεως των προσφύγων και Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967.

6. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

Σύμβαση της Ουάσιγκτον, της 26ης Οκτωβρίου 1973, για έναν ενιαίο νόμο σχετικά με την τύπο της διεθνούς διαθήκης.

Σύμβαση της Χάγης της 2ας Οκτωβρίου 1973 για τη διεθνή διαχείριση κληρονομικών διαδοχών.

7. ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΧΕΣ

Σύμβαση της Ρώμης, της 19ης Ιουνίου 1980, σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές.

Σύμβαση του Λουγκάνο, της 16ης Σεπτεμβρίου 1988, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

8. ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Σύμβαση της Χάγης, της 15ης Ιουνίου 1955, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις πωλήσεις διεθνούς χαρακτήρα.

Σύμβαση της Βιέννης (Ηνωμένα Έθνη), της 11ης Απριλίου 1980, για τις συμβάσεις διεθνούς πωλήσεως εμπορευμάτων.

Σύμβαση της Γενεύης, της 19ης Μαΐου 1956, περί του συμβολαίου δια την διεθνή οδικήν μεταφοράν εμπορευμάτων.

9. ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Σύμβαση της Γενεύης, της 7ης Ιουνίου 1930, σχετικά με το ενιαίο δίκαιο που ισχύει επί συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγή και περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί των επιταγών.

Σύμβαση της Γενεύης, της 19ης Μαρτίου 1931, περί ενιαίου νόμου περί επιταγής και περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί των επιταγών.

10. ΕΞΩΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΧΕΣ

Σύμβαση των Παρισίων, της 29ης Ιουλίου 1960, περί της αστικής ευθύνης εις τον τομέα της πυρηνικής ενέργειας (και τα πρόσθετα πρωτόκολλα αυτής).

Σύμβαση των Βρυξελλών, της 29ης Νοεμβρίου 1969, περί αστικής ευθύνης συνεπεία ζημιών εκ ρυπάνσεως υπό πετρελαίου.

11. ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Σύμβαση της Νέας Υόρκης, της 10ης Ιουνίου 1958, περί της αναγνώρισεως και εκτελέσεως των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση της 21ης Απριλίου 1961 περί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας.

12. ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Σύμβαση της Χάγης, της 1ης Μαρτίου 1954, περί πολιτικής δικονομίας.

Σύμβαση της Χάγης, της 15ης Νοεμβρίου 1965, σχετικά με την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Σύμβαση της Χάγης, της 18ης Μαρτίου 1970, για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων στην αλλοδαπή σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

Σύμβαση του Λουγκάνο, της 16ης Σεπτεμβρίου 1988, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

13. ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΜΑΤΑ

Σύμβαση της Χάγης, της 1ης Ιουλίου 1985, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα καταπιστεύματα και στην αναγνώρισή τους.

Ο συντονισμός των κανόνων των διεθνών συμβάσεων, ιδίως των ενιαίων κανόνων δικαίου, και των αντίστοιχων εθνικών κανόνων του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, διασφαλίζεται από το άρθρο 2 του νόμου αριθ. 218/1995, σύμφωνα με το οποίο το γεγονός ότι μια κατάσταση ή σχέση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του εθνικού δικαίου δεν αποκλείει την εφαρμογή στην ίδια υπόθεση των διεθνών συμβάσεων που δεσμεύουν την Ιταλία.

Τελευταία επικαιροποίηση: 22/12/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιες χώρες η νομοθεσία ισχύει; - Κύπρος

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Σε περίπτωση προσφυγής στο Δικαστήριο σε διασυνοριακή υπόθεση, οι κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου που εφαρμόζονται στην Κύπρο είναι κυρίως αυτοί που προνοούνται από το Κοινοτικό Δίκαιο και συγκεκριμένα, τους Κανονισμούς 593/2008 (Ρώμη Ι) αναφορικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, 864/2007 (Ρώμη ΙΙ) σε σχέση με το εφαρμοστέο δίκαιο σε εξωσυμβατικές ενοχές.

Περαιτέρω, τα Κυπριακά Δικαστήρια αντλούν καθοδήγηση από τη νομολογία των Κυπριακών Δικαστηρίων, καθότι δεν υπάρχει σχετική εθνική νομοθεσία ή κωδικοποιημένοι κανόνες. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει σχετική κυπριακή νομολογία, τα Δικαστήρια εφαρμόζουν το Αγγλικό Κοινοδίκαιο δυνάμει του άρθρου 29(1)(γ) του Περί Δικαστηρίων Νόμου, Ν.14/60.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Η Σύμβαση της Χάγης της 1ης Ιουλίου 1985 περί του Νόμου που εφαρμόζεται σε Εμπιστεύματα και περί της Αναγνώρισης Αυτών, η οποία κυρώθηκε στην Κυπριακή Δημοκρατία με τον Κυρωτικό Νόμο 15(ΙΙΙ) του 2017.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Δεν ισχύει.

2 Εφαρμογή των κανόνων που διέπουν τη σύγκρουση νόμων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Ο Δικαστής δεν έχει υποχρέωση να εφαρμόζει τους εν λόγω κανόνες αυτεπαγγέλτως. Το ζήτημα εγείρεται μόνο από διάδικο, ο οποίος θα πρέπει να αποδείξει επιτυχώς με μαρτυρία ότι το αλλοδαπό δίκαιο πρέπει να υπερισχύσει έναντι του ημεδαπού. Σε περίπτωση που το Δικαστήριο δεν ικανοποιηθεί, θα εφαρμόσει το Κυπριακό δίκαιο.

Καθότι η ως άνω πρακτική αποτελεί θέμα μαρτυρίας και διαδικασίας, παραμένει αναλλώπη από τους Κοινοτικούς Καν.593/2008 και 864/2007 που αναφέρονται πιο πάνω.

2.2 Παραπομπή

Οι Καν.593/2008 και 864/2007 δεν επιτρέπουν την εφαρμογή του δόγματος της παραπομπής (*renvoi*). Στις περιπτώσεις όμως εκείνες που δεν καλύπτονται από τους Κανονισμούς, ο κανόνας της παραπομπής δύναται να προκύψει, ως ακολούθως:

Το Δικαστήριο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί υπόθεση στην οποία προκύπτει ότι θα πρέπει να εφαρμοστεί το αλλοδαπό δίκαιο δύναται, είτε να εφαρμόσει μόνο τους εσωτερικούς εθνικούς κανόνες του αλλοδαπού δικαίου, είτε να εφαρμόσει το αλλοδαπό δίκαιο στο σύνολό του συμπεριλαμβανομένων και των διεθνών κανόνων που αυτό εφαρμόζει.

Η δυσκολία που ανακύπτει στη δεύτερη περίπτωση επαφίεται στο γεγονός ότι οι κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου που ισχύουν στο αλλοδαπό νομικό σύστημα ενδεχομένως να παραπέμπουν τον Δικαστή στο Κυπριακό δίκαιο, το οποίο και θα πρέπει να εφαρμόσει (παραπομπή). Σε τέτοια περίπτωση, το Δικαστήριο έχει δύο επιλογές. Είτε θα αποδεχτεί τον "κανόνα της παραπομπής" και θα εφαρμόσει το Κυπριακό δίκαιο (θεωρία της "μερικής παραπομπής"), είτε θα τον απορρίψει και θα εφαρμόσει το αλλοδαπό δίκαιο στην ολότητά του ("ολική παραπομπή").

2.3 Μεταβολή του συνδυημένου στοιχείου

Για σκοπούς αποφυγής οποιουδήποτε προβλήματος που ενδέχεται να προκύψει από τη μεταβολή του συνδυημένου στοιχείου (για παράδειγμα, τόπος κατοικίας, χώρος στον οποίο η κινητή ιδιοκτησία ή το εμπιστεύμα έχει μεταφερθεί κ.λ.π.), ο κανόνας που φορά στο εφαρμοστέο δίκαιο ιθίσται να καθορίζει τον χρόνο όπου το συνδυημένο στοιχείο εντοπίζεται. Ως παράδειγμα αναφέρεται το άρθρο 7 της Σύμβαση της Χάγης της 1ης Ιουλίου 1985 αναφορικά με τα εμπιστεύματα.

2.4 Εξαίρεσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Το αλλοδαπό δίκαιο δεν εφαρμόζεται, ακόμα και σε περίπτωση που οι κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου επιβάλλουν την εφαρμογή του, εάν η εφαρμογή του προσκρούει προς τη δημόσια τάξη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Νομολογιακά έχει καθοριστεί ότι ο όρος "δημόσια τάξη" περιλαμβάνει τις ουσιώδεις αρχές της διακιοσύνης και τα δημόσια ήθη (*Pilavachi & Co Ltd v. International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97*).

Το αλλοδαπό δίκαιο δεν εφαρμόζεται, επίσης, σε ότι αφορά τέλη, φόρους και φορολογία.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Εφαρμόζεται ο κανόνας που διαμορφώθηκε στην υπόθεση *Royal Bank of Scotland plc v. Geodril Co Ltd and Others (1993) 1 JSC 753*, σύμφωνα με τον οποίο ο διάδικος που ισχυρίζεται ότι στην υπόθεσή του δέον να εφαρμοστεί συγκεκριμένο αλλοδαπό δίκαιο, θα πρέπει να θέσει τέτοιο ισχυρισμό και στη συνέχεια να προσαγάγει μαρτυρία εμπειρογνώμονα για να τον αποδείξει. Εάν το Δικαστήριο δεν ικανοποιηθεί από τη μαρτυρία αυτή ή κανείς εκ των διαδίκων δεν προβάλει τέτοιο ισχυρισμό, θα υπερισχύσει το κυπριακό δίκαιο.

3 Κανόνες σύγκρουσης νόμων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Ο Κανονισμός 593/2008 (Ρώμη I) εφαρμόζεται σε όλες τις συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες στις οποίες εγείρεται ζήτημα εφαρμοστέου δικαίου.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Στις πλείστες περιπτώσεις εφαρμόζεται ο Κανονισμός 864/2007 (Ρώμη II), ο οποίος προνοεί, ως γενικό κανόνα, ότι θα εφαρμόζεται το δίκαιο του μέρους στο οποίο έχει προκύψει η ζημία (*lex loci damni*), ανεξαρτήτως της χώρας ή των χωρών στις οποίες οι έμμεσες συνέπειες θα μπορούσαν να επέλθουν. Ο Κανονισμός, επίσης, περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε ειδικούς τύπους εξωσυμβατικών ενοχών, όπως ο αθέμιτος ανταγωνισμός και η ευθύνη λόγω ελαττωματικού προϊόντος.

Όσο αφορά τα εμπιστεύματα, εφαρμόζεται ο Νόμος που Εφαρμόζεται σε Εμπιστεύματα και περί της Αναγνώρισης Αυτών (Κυρωτικός) του 2017, Ν.15(III) /2017, ο οποίος κυρώνει τη Σύμβαση της Χάγης του 1985. Σύμφωνα με τον Κυρωτικό Νόμο και τη Σύμβαση, το δίκαιο που θα εφαρμοστεί είναι αυτό που έχει επιλέξει ο εμπιστευματοδόχος. Σε αντίθετη περίπτωση, θα εφαρμοστεί το δίκαιο με το οποίο το εμπίστευμα είναι πιο στενά συνδεδεμένο.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Επώνυμο

Για τον καθορισμό του επωνύμου εφαρμόζεται ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμος, Ν.216/90. Σύμφωνα με το Ν.216/90, το επώνυμο τέκνου προσδιορίζεται με κοινή δήλωση των γονέων του μέχρι και τρεις μήνες από τη γέννηση του. Σε περίπτωση παράλειψης να προβούν σε τέτοια δήλωση, το τέκνο λαμβάνει το επώνυμο του πατέρα του. Όσο αφορά τέκνο που έχει γεννηθεί εκτός γάμου, αυτό λαμβάνει το επώνυμο της μητέρας του εκτός αν έχει αναγνωριστεί από τον πατέρα του ή μέχρις ότου αναγνωριστεί από τον πατέρα του.

Κατοικία

Η κατοικία προσώπου καθορίζεται από τον περί Διαθηκών και Διαδοχής Νόμο, Κεφ.195, σύμφωνα με τον οποίο κάθε πρόσωπο έχει, σε οποιοδήποτε δεδομένο χρόνο, την κατοικία την οποία απέκτησε κατά τη γέννηση του ("κατοικία της καταγωγής") ή την κατοικία που αποκτήθηκε ή που διατηρείται από αυτό με δική του ενέργεια ("κατοικία της επιλογής").

Σε περίπτωση γνήσιου τέκνου που γεννήθηκε κατά τη διάρκεια της ζωής του πατέρα του, η κατοικία της καταγωγής του τέκνου, είναι η κατοικία του πατέρα του κατά το χρόνο της γέννησης του τέκνου.

Σε περίπτωση εξώγαμου τέκνου ή τέκνου που γεννήθηκε μετά το θάνατο του πατέρα του, η κατοικία της καταγωγής του τέκνου, είναι η κατοικία της μητέρας του κατά το χρόνο της γέννησης του τέκνου.

Ικανότητα

Όσο αφορά την ικανότητα προσώπου προς σύναψη γάμου, αυτή διέπεται από τον περί Γάμου Νόμο, Ν.104(I)/2013, το άρθρο 14 του οποίου καθορίζει ως ανίκανο για σύναψη γάμου πρόσωπο που δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, ή που είναι ανίκανο κατά το χρόνο τέλεσης του γάμου να αντιληφθεί και να εκτιμήσει την πράξη του ούτως ώστε να συναινέσει στο γάμο, λόγω νοητικής διαταραχής ή ανεπάρκειας, ή λόγω εγκεφαλικής ή άλλης πάθησης ή ασθένειας, ή λόγω εξάρτησης από εξαρτησιογόνες ουσίες.

Ακόμα όμως και σε περίπτωση που τα πρόσωπα ή ένα από αυτά, δεν έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους, θεωρούνται ικανά να συνάψουν γάμο εάν έχουν συμπληρώσει το δέκατο έκτο έτος της ηλικίας τους, ή τα άτομα που ασκούν τη γονική μέριμνα των προσώπων αυτών έχουν δώσει γραπτή συγκατάθεση, ή εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι που να δικαιολογούν τη σύναψη του γάμου. Όπου υπάρχει άρνηση γαι την παροχή της προαναφερόμενης συγκατάθεσης ή δεν υπάρχει άτομο που να ασκεί τη γονική μέριμνα, το ζήτημα της ικανότητας προς σύναψη γάμου αποφασίζεται από το οικογενειακό Δικαστήριο της Επαρχίας εντός της οποίας το πρόσωπο διαμένει.

Όσο δε αφορά τη δικαιοπρακτική ικανότητα, το άρθρο 11 του περί Συμβάσεων Νόμου, Κεφ.149, καθορίζει ότι ικανός προς το συμβάλλεσθαι είναι όποιος έχει σώες τας φρένες και δεν στερείται της ικανότητας του συμβάλλεσθαι δυνάμει οποιουδήποτε Νόμου. Σε σχέση με έγγαμο πρόσωπο, ο Νόμος προνοεί ότι δεν θεωρείται ανίκανο προς το συμβάλλεσθαι για τον μοναδικό λόγο ότι δεν συμπλήρωσε το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Η νομική σχέση μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένων της γονικής μέριμνας, της διατροφής και της επικοινωνίας, καθορίζονται από το Κυπριακό δίκαιο και ειδικότερα από τον περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμο, Ν.216/90.

Εφαρμόζονται, επίσης, οι Κοινοτικοί Κανονισμοί Βρυξέλλες ΙΙα και 4/2009 καθώς, επίσης, η Σύμβαση της Χάγης του 1996 περί της δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου, της αναγνώρισης, της εκτέλεσης αποφάσεων και της συνεργασίας αναφορικά με τη γονική μέριμνα και τα μέτρα προστασίας παιδιών, στα θέματα που καλύπτουν.

3.4.2 Υιοθεσία

Σε διαδικασίες υιοθεσίας ενώπιον Κυπριακών Δικαστηρίων, εφαρμόζεται το Κυπριακό δίκαιο ανεξάρτητα από τον διακρατικό χαρακτήρα της υιοθεσίας.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Τα θέματα σύναψης τέλεσης και ακύρωσης γάμου στην Κύπρο ρυθμίζονται από τον περί Γάμου Νόμο του 2003, Ν.104(Ι)/2003. Εφαρμόζεται, επίσης, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για Συναίνεση σε Γάμο, Ελάχιστη Ηλικία για Γάμο και Εγγραφή Γάμων που κυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία με το Νόμο 16(ΙΙΙ)/2003.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Το θέμα του διαζυγίου διέπεται από το άρθρο 111 του Συντάγματος, καθώς και από τους περί Απόπειρας Συνδιαλλαγής και Πνευματικής Λύσης του Γάμου Νόμο του 1990, Ν.22/1990, και περί Γάμου Νόμο, Ν.104(Ι)/2003.

Αναφορικά με την αναγνώριση διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού, εφαρμόζεται η Σύμβαση της Χάγης του 1971 περί της Αναγνώρισης Διαζυγίων και Δικαστικών Χωρισμών, η οποία κυρώθηκε στην Κύπρο με το Νόμο 14(ΙΙΙ)/1983.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Υποχρεώσεις διατροφής συζύγων

Σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων Νόμο Ν.232/1991, ως έχει τροποποιηθεί,

Αν η έγγαμη συμβίωση διακοπεί το Δικαστήριο μπορεί με αίτηση του συζύγου να εκδώσει διάταγμα διατροφής με το οποίο να διατάσσεται ο άλλος σύζυγος να καταβάλλει στον αιτητή διατροφή.

Το δικαίωμα διατροφής μεταξύ πρώην συζύγων ισχύει όταν ο ένας εξ αυτών δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη διατροφή του από τα εισοδήματα ή την περιουσία του και:

(α) κατά την έκδοση του διαζυγίου ή κατά το τέλος των χρονικών περιόδων που προβλέπονται πιο κάτω βρίσκεται σε ηλικία ή σε κατάσταση υγείας που δεν του επιτρέπει να αρχίσει ή να συνεχίσει την άσκηση κατάλληλου επαγγέλματος ώστε να εξασφαλίσει από αυτό τη διατροφή του

(β) έχει την επιμέλεια ή φύλαξη ανήλικου ή ενήλικου τέκνου ή άλλου εξαρτώμενου από αυτόν προσώπου, το οποίο λόγω σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας αδυνατεί να φροντίζει τον εαυτό του και για αυτό το λόγο εμποδίζεται στην άσκηση κατάλληλου επαγγέλματος

(γ) δεν βρίσκει σταθερή κατάλληλη εργασία ή χρειάζεται κάποια επαγγελματική εκπαίδευση, για χρονικό διάστημα μέχρι και τρία χρόνια από την έκδοση του διαζυγίου

(δ) σε κάθε άλλη περίπτωση, όπου η επιδίκαση διατροφής κατά την έκδοση του διαζυγίου επιβάλλεται από λόγους επιείκειας.

Η διατροφή μπορεί να αποκλειστεί ή να περιοριστεί αν αυτό επιβάλλεται από σπουδαίους λόγους, ιδίως αν ο γάμος είχε μικρή χρονική διάρκεια ή αν ο δικαιούχος βαρύνεται με σοβαρή υπαιτιότητα για τη λύση του γάμου ή τη διακοπή της συμβίωσης ή αν προκάλεσε ο ίδιος τη δυσμενή οικονομική του κατάσταση.

Επίσης, η υποχρέωση διατροφής παύει ή το διάταγμα διατροφής τροποποιείται ανάλογα, όταν το επιβάλλουν οι περιστάσεις.

Υποχρεώσεις διατροφής ανήλικου τέκνου

Σύμφωνα με τον περί Ρυθμίσεως Γονέων και Τέκνων Νόμο, Ν.216/90, η υποχρέωση διατροφής ανήλικου τέκνου βαρύνει τους γονείς από κοινού ανάλογα με τις δυνατότητες τους. Η ως άνω υποχρέωση των γονέων είναι δυνατό να συνεχίσει και μετά την ενηλικίωση του τέκνου με απόφαση και σχετική δικαστική ρύθμιση, στις περιπτώσεις όπου ειδικές περιστάσεις το επιβάλλουν (π.χ. σε περίπτωση ανικανότητας ή αναπηρίας του τέκνου ή υπηρεσίας της θητείας του στην Εθνική Φρουρά ή φοίτησής του σε εκπαιδευτικό ίδρυμα ή επαγγελματική σχολή).

Το δικαίωμα ανήλικου τέκνου σε διατροφή από τους γονείς του παραμένει έστω και αν έχει περιουσία.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Εφαρμόζεται το άρθρο 13 του Νόμου 232/1991 που θέτει ως γενικό κανόνα ότι ο γάμος δεν μεταβάλλει την περιουσιακή αυτοτέλεια των συζύγων. Παρόλα αυτά, ο νόμος επιτρέπει στο άρθρο 14 την διεκδίκηση σε περιουσία του άλλου συζύγου σε περίπτωση λύσης ή ακύρωσης του γάμου, νοουμένου ότι ο αιτητής συνέβαλε με οποιοδήποτε τρόπο στην αύξηση της περιουσίας του άλλου συζύγου. Με αγωγή στο Δικαστήριο, ο αιτητής δικαιούται να απαιτήσει την απόδοση του μέρους της αύξησης το οποίο προέρχεται από τη δική του συμβολή.

Η συνεισφορά του ενός συζύγου στην αύξηση της περιουσίας του άλλου τεκμαίρεται ότι ανέρχεται στο ένα τρίτο της αύξησης, εκτός αν αποδειχθεί μεγαλύτερη ή μικρότερη συνεισφορά.

Στην αύξηση της περιουσίας των συζύγων δεν υπολογίζεται ό,τι αυτοί απέκτησαν από δωρεά, κληρονομιά, κληροδοσία ή άλλη χαριστική αιτία.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Η κληρονομική διαδοχή, αλλά και τα θέματα που αφορούν όλες τις κληρονομικές σχέσεις πλην του τύπου σύνταξης και ανάκλησης μίας διαθήκης, ρυθμίζονται από τον Κανονισμό 650/2012 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και την εκτέλεση δημοσίων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 22 του Κανονισμού, το εφαρμοστέο δίκαιο δύναται να επιλεγεί από τον διαθέτη της περιουσίας ως το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια κατά το χρόνο πραγματοποίησης της επιλογής του ή κατά το χρόνο του θανάτου. Η επιλογή γίνεται με ρητή δήλωση.

Σε περίπτωση ύπαρξης διαθήκης, εφαρμόζεται η Σύμβαση της Χάγης της 5ης Οκτωβρίου 1961 αναφορικά με τις συγκρούσεις των νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης, η διαθήκη είναι έγκυρη όσο αφορά τον τύπο μόνο αν ο τύπος συντάχθηκε σύμφωνα με το δίκαιο:

α) του κράτους όπου ο κληρονομούμενος συνέταξε τη διαθήκη

β) του κράτους της ιθαγένειας του κληρονομούμενου κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή του θανάτου του

γ) του κράτους στο οποίο ο κληρονομούμενος είχε την κατοικία ή τη διαμονή του κατά το χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή του θανάτου του

δ) του κράτους στο οποίο βρίσκονται τα ακίνητα, όταν η διαθήκη αφορά ακίνητα.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Αναφορικά με τις ενοχικές σχέσεις που αφορούν την ακίνητη περιουσία, εφαρμόζεται ο Καν.593/2008 (Ρώμη Ι), σύμφωνα με τον οποίον το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο που τα μέρη έχουν επιλέξει. Ελλείψει επιλογής των μερών, ισχύει το άρθρο 4 του Κανονισμού που καθορίζει ρητά το εφαρμοστέο δίκαιο ανά περίπτωση.

Όσο αφορά τις εμπράγματα, σύμφωνα με σχετική νομολογία των Κυπριακών Δικαστηρίων, το Δικαστήριο εφαρμόζει τη δοσδικία του ακινήτου, δηλαδή, το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται η ακίνητη περιουσία (lex situs).

3.9 Αφερεγγυότητα

Το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται από τον Κανονισμό 1346/2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας και είναι το δίκαιο του κράτους όπου άρχισε η σχετική διαδικασία.

Τελευταία επικαιροποίηση: 11/12/2023

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Λιθουανία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Βιβλίο πρώτο, μέρος Ι, κεφάλαιο ΙΙ του κώδικα πολιτικής δικονομίας της Δημοκρατίας της Λιθουανίας

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ)

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης.

Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, σχετικά με την αρμοδιότητα των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων.

Σύμβαση της Χάγης, της 4ης Μαΐου 1971, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα.

Σύμβαση της Χάγης, της 2ας Οκτωβρίου 1973, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής.

Σύμβαση για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, η οποία άνοιξε προς υπογραφή στη Ρώμη στις 19 Ιουνίου 1980.

Σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών.

☞ Σύμβαση της 30ής Οκτωβρίου 2007 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (νέα σύμβαση του Λουγκάνο).

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας της Αρμενίας για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας του Ουζμπεκιστάν για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας του Καζαχστάν για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Πρωτόκολλο στη συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας του Καζαχστάν για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Ουκρανίας για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας της Πολωνίας για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας και της Δημοκρατίας της Λετονίας για την παροχή νομικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας της Λευκορωσίας για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας για την παροχή δικαστικής συνδρομής σε αστικές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας για την παροχή δικαστικής συνδρομής και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις.

☞ Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και της Δημοκρατίας της Τουρκίας για τη νομική και δικαστική συνεργασία σε εμπορικές και αστικές υποθέσεις.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Σύμφωνα με το άρθρο 33 παράγραφος 1 του νόμου περί δικαστηρίων της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, τα δικαστήρια, όταν δικάζουν υποθέσεις, βασίζονται στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, στους νόμους, στις διεθνείς συμφωνίες στις οποίες η Δημοκρατία της Λιθουανίας είναι συμβαλλόμενο μέρος, στις αποφάσεις της κυβέρνησης και στις άλλες νομικές πράξεις που ισχύουν στη Δημοκρατία της Λιθουανίας και οι οποίες δεν προσκρούουν σε νόμο.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.10 παράγραφος 1 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, αλλοδαπό δικαιο εφαρμόζεται στις σχέσεις αστικού δικαίου όταν η εφαρμογή του προβλέπεται από διεθνή συμφωνία στην οποία η Δημοκρατία της Λιθουανίας είναι συμβαλλόμενο μέρος, συμφωνία μεταξύ των μερών ή το δικαιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας.

2.2 Παραπομπή

Σύμφωνα με το άρθρο 1.14 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, εάν το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαιο προβλέπει αναπαραιομπή (renvoi) στο δικαιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, το δικαιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις που ορίζονται στον εν λόγω κώδικα ή στο αλλοδαπό δικαιο. Εάν το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαιο προβλέπει αναπαραιομπή στο δικαιο τρίτου κράτους, το δικαιο του τρίτου κράτους εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις που ορίζονται στον εν λόγω κώδικα ή στο δικαιο του τρίτου κράτους. Εάν, όσον αφορά τον προσδιορισμό της προσωπικής κατάστασης προσώπου, το αλλοδαπό δικαιο αναπαραιομπει στο δικαιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, εφαρμοστέο είναι το δικαιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας. Οι κανόνες αυτοί δεν εφαρμόζονται στις περιπτώσεις στις οποίες το εφαρμοστέο δικαιο έχει επιλεγεί από τα μέρη της συναλλαγής, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου στον τύπο της δικαιοπραξίας και του εφαρμοστέου δικαίου στις εξωσυμβατικές ενοχές. Όταν οι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου επιβάλλουν την εφαρμογή διεθνούς συνθήκης/σύμβασης, τα ζητήματα της αναπαραιομπής και της αναπαραιομπής στο δικαιο τρίτου κράτους διέπονται από τις διατάξεις της εφαρμοστέας διεθνούς συνθήκης/σύμβασης.

2.3 Μεταβολή του συνδετικού στοιχείου

Στον αστικό κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας δεν προβλέπεται γενικός κανόνας σχετικά με αυτό το ζήτημα.

2.4 Εξαίρεσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Σύμφωνα με το άρθρο 1.11 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, οι κανόνες του αλλοδαπού δικαίου δεν εφαρμόζονται εάν η εφαρμογή τους θα προσέκρουε στη δημόσια τάξη που εγκαθιδρύεται με το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και τη λοιπή νομοθεσία της χώρας. Στις περιπτώσεις αυτές, εφαρμόζονται οι διατάξεις του αστικού δικαίου της Δημοκρατίας της Λιθουανίας. Οι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου της Δημοκρατίας της Λιθουανίας ή του άλλου κράτους με το οποίο η διαφορά συνδέεται στενότερα εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το εάν τα μέρη έχουν επιλέξει, βάσει συμφωνίας, άλλο αλλοδαπό δικαιο. Το δικαστήριο, όταν αποφασίζει επί των ζητημάτων αυτών, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη φύση και τον σκοπό των εν λόγω κανόνων και τις συνέπειες της εφαρμογής ή της μη εφαρμογής τους. Το αλλοδαπό δικαιο που είναι εφαρμοστέο σύμφωνα με τον αστικό κώδικα είναι δυνατόν να μην εφαρμοστεί στις περιπτώσεις στις οποίες, λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων της υπόθεσης, το δικαιο αυτό δεν εμφανίζει σαφή σύνδεσμο με την υπόθεση ή μέρος αυτής, η οποία, αντιθέτως, συνδέεται με το δικαιο άλλου κράτους. Ο κανόνας αυτός δεν εφαρμόζεται όταν το εφαρμοστέο δικαιο έχει επιλεγεί με συμφωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Σύμφωνα με το άρθρο 1.12 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, στις υποθέσεις που προβλέπονται στις [Ευρωπαϊκές συμφωνίες ή στη νομοθεσία](#) της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, το δικαστήριο εφαρμόζει και ερμηνεύει το αλλοδαπό δικαιο και προσδιορίζει το περιεχόμενό του αυτεπαγγέλτως. Όταν η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου έχει προβλεφθεί σε συμφωνία μεταξύ των μερών, ο διάδικος που επικαλείται το αλλοδαπό δικαιο θα πρέπει να προσκομίσει όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που σχετίζονται με το περιεχόμενο του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου, λαμβανομένης υπόψη της ετίσης της ερμηνείας του, της πρακτικής της εφαρμογής του και της νομικής θεωρίας του οικείου αλλοδαπού κράτους. Κατόπιν αιτήματος διαδίκου, το δικαστήριο μπορεί να παράσχει συνδρομή για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαιο. Εάν το δικαστήριο ή ο διάδικος που επικαλείται το αλλοδαπό δικαιο δεν εκπληρώσει τις εν λόγω υποχρεώσεις, εφαρμόζεται το δικαιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες είναι αναγκαίο να ληφθούν επείγοντως ασφαλιστικά μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων ή των περιουσιακών στοιχείων προσώπου έως ότου προσδιοριστεί το εφαρμοστέο στη διαφορά δικαιο και το περιεχόμενό του, το δικαστήριο μπορεί να επιλύσει τα ζητήματα επείγοντος χαρακτήρα εφαρμόζοντας το δικαιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας.

3 Κανόνες συγκρούσεως νόμων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σύμφωνα με το άρθρο 1.37 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, οι συμβατικές ενοχές διέπονται από το δικαιο που έχει επιλεγεί βάσει συμφωνίας μεταξύ των μερών της ενοχικής σχέσης. Η συμφωνία αυτή μεταξύ των μερών μπορεί να προβλέπεται στους όρους της σύμβασης που έχει συναφθεί μεταξύ τους ή να συνάγεται από τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Τα μέρη μπορούν, με συμφωνία τους, να επιλέξουν το δικαιο συγκεκριμένης χώρας ως εφαρμοστέο στο σύνολο της σύμβασης ή σε μέρος ή μέρη αυτής. Τα μέρη μπορούν οποτεδήποτε, με συμφωνία τους, να αντικαταστήσουν το δικαιο που είχαν επιλέξει προηγουμένως ως εφαρμοστέο δικαιο στη συμβατική ενοχή με άλλο δικαιο. Η μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου έχει αναδρομική ισχύ, αλλά δεν μπορεί να αντιπαχθεί έναντι τρίτων και δεν καθιστά τη σύμβαση ανίσχυρη. Το γεγονός ότι τα μέρη έχουν επιλέξει, με συμφωνία τους, αλλοδαπό δικαιο ως εφαρμοστέο στη σύμβαση δεν συνιστά λόγο για μη εφαρμογή των κανόνων αναγκαστικού δικαίου της Δημοκρατίας της Λιθουανίας ή άλλου κράτους, τους οποίους τα μέρη δεν μπορούν να τροποποιήσουν ή από τους οποίους δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει συμφωνίας. Εάν τα μέρη δεν έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο δικαιο, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους με το οποίο η συμβατική ενοχή συνδέεται στενότερα. Στην περίπτωση αυτή, τεκμαίρεται ότι το κράτος που συνδέεται στενότερα με την ενοχή που απορρέει από τη σύμβαση είναι το κράτος στο έδαφος του οποίου βρίσκονται τα ακόλουθα:

- 1) η κατοικία/έδρα ή η κεντρική διοίκηση του μέρους που οφείλει να εκπληρώσει την πλέον χαρακτηριστική παροχή της σύμβασης. Εάν η ενοχή συνδέεται στενότερα με το δικαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται ο τόπος άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας του μέρους που οφείλει να εκπληρώσει τη χαρακτηριστική παροχή, εφαρμόζεται το δικαιο αυτού του κράτους·
 - 2) το ακίνητο, όταν η σύμβαση έχει ως αντικείμενο δικαίωμα επί ακινήτου ή δικαίωμα χρήσης ακινήτου·
 - 3) η κύρια εγκατάσταση του μεταφορέα κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης μεταφοράς, υπό την προϋπόθεση ότι το φορτίο φορτώθηκε ή η έδρα του αποστολέα ή ο τόπος αποστολής του φορτίου βρίσκεται στο ίδιο κράτος με την κύρια εγκατάσταση του μεταφορέα.
- Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται όταν ο τόπος εκπλήρωσης της πλέον χαρακτηριστικής παροχής της σύμβασης δεν μπορεί να προσδιοριστεί και δεν μπορεί να γίνει επίκληση των τεκμηρίων που καθορίζονται στην παρούσα παράγραφο επειδή από τις περιστάσεις της υπόθεσης προκύπτει με σαφήνεια ότι η σύμβαση συνδέεται στενότερα με άλλο κράτος.

Οι συμβάσεις ασφάλισης διέπονται από το δικαιο του κράτους κατοικίας/έδρας του ασφαλιστή ή, στην περίπτωση ασφάλισης ακινήτου, από το δικαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο.

Οι συμφωνίες διαιτησίας διέπονται από το δικαιο που διέπει την κύρια σύμβαση ή, στην περίπτωση που το εν λόγω δικαιο δεν μπορεί να προσδιοριστεί, από το δικαιο του τόπου όπου συνάφθηκε η συμφωνία διαιτησίας ή, εάν ο τόπος της σύναψης δεν μπορεί να προσδιοριστεί, από το δικαιο του τόπου διεξαγωγής της διαιτησίας.

Οι συμβάσεις που συνάπτονται σε χρηματιστήριο ή σε πλειστηριασμό διέπονται από το δικαιο του κράτους στο οποίο έλαβε χώρα η χρηματιστηριακή συναλλαγή ή ο πλειστηριασμός.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.39 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, το δικαίωμα των συμβαλλόμενων μερών να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο σε μια συμβατική ενοχή, όπως προβλέπεται στο άρθρο 1.37 του εν λόγω κώδικα, δεν αποκλείει ούτε περιορίζει το δικαίωμα του καταναλωτή να προστατίσει τα συμφέροντά του με τα μέσα και τα ένδικα βοηθήματα που καθορίζει το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του, υπό την προϋπόθεση ότι:

1) η καταναλωτική σύμβαση συνάφθηκε στη χώρα όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του, με βάση ειδική προσφορά ή διαφήμιση που έγινε σε αυτήν τη χώρα·

2) ο καταναλωτής είχε παρακινηθεί από τον αντισυμβαλλόμενο να μεταβεί σε άλλη χώρα με σκοπό τη σύναψη της σύμβασης·

3) ο αντισυμβαλλόμενος ή ο αντιπρόσωπός του έλαβε την παραγγελία του καταναλωτή στη χώρα της συνήθους διαμονής του καταναλωτή.

Όταν οι συμβαλλόμενοι σε καταναλωτική σύμβαση δεν έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του. Οι διατάξεις αυτού του άρθρου δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις μεταφοράς ή σε συμβάσεις παροχής υπηρεσιών όταν οι υπηρεσίες παρέχονται στον καταναλωτή αποκλειστικά σε χώρα άλλη από τη Δημοκρατία της Λιθουανίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.38 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, το εφαρμοστέο δίκαιο στον τύπο της δικαιοπραξίας καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1.37 παράγραφος 1 του εν λόγω κώδικα. Όταν τα συμβαλλόμενα μέρη δεν έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο με συμφωνία τους, ο τύπος της δικαιοπραξίας διέπεται από το δίκαιο του τόπου όπου καταρτίστηκε η δικαιοπραξία. Σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ προσώπων που βρίσκονται σε διαφορετικές χώρες είναι επίσης έγκυρη εάν ο τύπος της πληροί τις νομικές απαιτήσεις που διέπουν τον τύπο της συγκεκριμένης δικαιοπραξίας σε μία τουλάχιστον από αυτές τις χώρες. Ο τύπος των δικαιοπραξιών που αφορούν ακίνητο ή δικαίωμα επί ακινήτου πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του κράτους στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο. Ο τύπος των καταναλωτικών συμβάσεων διέπεται από το δίκαιο του κράτους όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.40 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, ο τύπος του πληρεξουσίου διέπεται από το δίκαιο του κράτους έκδοσής του. Η διάρκεια ισχύος του πληρεξουσίου, στην περίπτωση που δεν καθορίζεται στο πληρεξούσιο, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του αντιπροσώπου, η ευθύνη του εντολέα έναντι του αντιπροσώπου και του αντιπροσώπου έναντι του εντολέα και η ευθύνη αυτών έναντι τρίτων διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ενεργεί ο αντιπρόσωπος.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.41 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, οι συμβάσεις δωρεάς διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο δωρητής έχει τη συνήθη διαμονή του ή βρίσκεται ο τόπος άσκησης της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, εξαιρουμένων των συμβάσεων δωρεάς που αφορούν ακίνητο, στις οποίες εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου του ακινήτου. Σύμβαση δωρεάς δεν είναι δυνατόν να κηρυχθεί άκυρη αν ο τύπος της πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του τόπου σύναψης της σύμβασης δωρεάς ή του κράτους στο οποίο ο δωρητής έχει τη συνήθη διαμονή του ή στο οποίο βρίσκεται ο τόπος άσκησης της επιχειρηματικής του δραστηριότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.42 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, οι έννομες σχέσεις που συνδέονται με το εκχωρητό αίτησης και τη μεταβίβαση οφειλής διέπονται από το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη με συμφωνία τους. Το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη της σύμβασης εκχώρησης απαίτησης δεν μπορεί να αντιταχθεί έναντι των οφειλετών της εκχωρηθείσας απαίτησης, εκτός εάν οι τελευταίοι είχαν συναινέσει στην επιλογή του δικαίου. Εάν τα μέρη δεν έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο, η έννομη σχέση που συνδέεται με την εκχώρηση της απαίτησης και τη μεταβίβαση της οφειλής διέπεται από το δίκαιο που διέπει την υποκείμενη ενοχή που αποτέλεσε την αιτία για την εκχώρηση (τη μεταβίβαση) της απαίτησης (της οφειλής). Ο τύπος της εκχώρησης απαίτησης ή της μεταβίβασης οφειλής διέπεται από το δίκαιο που διέπει την εκχώρηση της απαίτησης ή τη μεταβίβαση της οφειλής.

Εφαρμόζονται επίσης οι κανόνες του κανονισμού Ρώμη Ι.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Σύμφωνα με το άρθρο 1.43 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μερών στο πλαίσιο ενοχών που απορρέουν από την πρόκληση ζημίας καθορίζονται, κατ' επιλογήν του ζημιωθέντος μέρους, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο τελέστηκε η πράξη ή έλαβαν χώρα τα άλλα γεγονότα που προκάλεσαν τη ζημία ή από το δίκαιο του κράτους στο οποίο επήλθε η ζημία. Όταν δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός του κράτους στο οποίο τελέστηκε η πράξη ή έλαβαν χώρα τα άλλα γεγονότα ή επήλθε η ζημία, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους με το οποίο συνδέεται στενότερα η αξίωση αποζημίωσης. Μετά την επέλευση της ζημίας, τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν ότι η αποζημίωση για την προκληθείσα ζημία θα διέπεται από το δίκαιο του κράτους του δικαστηρίου που εκδικάζει την υπόθεση. Εάν τα μέρη έχουν αμφότερα τη συνήθη διαμονή τους στο ίδιο κράτος, το ζήτημα της αποζημίωσης διέπεται από το δίκαιο του κράτους αυτού.

Οι ενοχές που απορρέουν από ζημία που οφείλεται σε ελαττωματικό προϊόν, διέπονται από το δίκαιο του κράτος στο οποίο επήλθε η ζημία εάν ο τόπος της συνήθους διαμονής του ζημιωθέντος ή ο τόπος της επιχειρηματικής δραστηριότητας του υπαίτιου της ζημίας βρίσκεται σε αυτό το κράτος ή εάν ο ζημιωθείς είχε αγοράσει το προϊόν σε αυτό το κράτος. Εάν ο τόπος άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας του υπαίτιου της ζημίας βρίσκεται στο κράτος της συνήθους διαμονής του ζημιωθέντος ή ο ζημιωθείς αγόρασε το προϊόν στο κράτος στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του ζημιωθέντος. Όταν το εφαρμοστέο δίκαιο δεν μπορεί να προσδιοριστεί με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται σε αυτή την παράγραφο, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται ο τόπος άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας του υπαίτιου της ζημίας, εκτός εάν ο ενάγων θεμελιώσει την αγωγή του στο δίκαιο του κράτους στο οποίο επήλθε η ζημία.

Το δίκαιο που εφαρμόζεται στις ενοχές που απορρέουν από την πρόκληση ζημίας καθορίζει τους όρους στοιχειοθέτησης της αστικής ευθύνης, την έκταση της, το πρόσωπο που φέρει την ευθύνη και τις προϋποθέσεις απαλλαγής από την αστική ευθύνη.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.44 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, το δίκαιο που διέπει τις αξιώσεις αποζημίωσης για ζημία που προκλήθηκε στο πλαίσιο ατυχήματος καθορίζεται σύμφωνα με τη Σύμβαση της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.45 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, οι αξιώσεις αποζημίωσης για ζημία που συνίσταται σε προσβολή προσωπικών μη περιουσιακών δικαιωμάτων από μέσο μαζικής επικοινωνίας διέπονται, κατ' επιλογήν του ζημιωθέντος, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται ο τόπος συνήθους διαμονής ή άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας του ζημιωθέντος ή στο οποίο επήλθε η ζημία ή από το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής ή τόπου άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας του προσώπου που προκάλεσε τη ζημία. Το δικαίωμα απάντησης (άρνησης) διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο κυκλοφόρησε το επίμαχο δημοσίευμα ή μεταδόθηκε η επίμαχη ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.46 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, οι αξιώσεις αποζημίωσης για ζημία που προκλήθηκε από πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού διέπονται από το δίκαιο του κράτους στην αγορά όπου επήλθαν οι αρνητικές επιπτώσεις του αθέμιτου ανταγωνισμού. Εάν η πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού έθιξε τα συμφέροντα μόνο ενός μεμονωμένου προσώπου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται ο τόπος άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας του ζημιωθέντος.

Εφαρμόζονται επίσης οι κανόνες του κανονισμού Ρώμη II.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Σύμφωνα με το άρθρο 1.15 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, οι αλλοδαποί στη Δημοκρατία της Λιθουανίας έχουν την ίδια δικαιοπρακτική ικανότητα με τους πολίτες της Δημοκρατίας της Λιθουανίας. Η νομοθεσία της Δημοκρατίας της Λιθουανίας δύναται να προβλέπει εξαιρέσεις από αυτόν τον κανόνα. Ο χρόνος της γέννησης ή του θανάτου των αλλοδαπών καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής τους (άρθρο 2.12 του κώδικα) κατά τον χρόνο της γέννησης ή του θανάτου. Οι ανιθαγενείς στη Δημοκρατία της Λιθουανίας έχουν την ίδια δικαιοπρακτική ικανότητα με τους πολίτες

της Δημοκρατίας της Λιθουανίας. Η νομοθεσία της Δημοκρατίας της Λιθουανίας δύναται να προβλέπει επιμέρους εξαιρέσεις από αυτόν τον κανόνα. Ο χρόνος της γέννησης ή του θανάτου των ανιθαγενών καθορίζεται από το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής τους κατά τον χρόνο της γέννησης ή του θανάτου.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.16 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, η δικαιοπρακτική ικανότητα των αλλοδαπών και των ανιθαγενών καθορίζεται από το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής τους. Αν τα πρόσωπα αυτά δεν έχουν συνήθη διαμονή ή αν αυτή δεν μπορεί να προσδιοριστεί με βεβαιότητα, η δικαιοπρακτική τους ικανότητα καθορίζεται με βάση το δικαίωμα του κράτους στο οποίο κατέβηκε η σχετική δικαιοπραξία. Αν ορισμένο πρόσωπο διαμένει σε περισσότερα από ένα κράτη, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους με το οποίο το εν λόγω πρόσωπο έχει τον στενότερο δεσμό. Οι αλλοδαποί και οι ανιθαγενείς που διαμένουν μόνιμα στη Δημοκρατία της Λιθουανίας είναι δυνατόν να θεωρούνται ανίκανοι προς δικαιοπραξία σε ορισμένους τομείς ή περιορισμένα ικανοί για δικαιοπραξία σε ορισμένους τομείς, ή να υπόκεινται σε συμπάρασταση κατά τη λήψη αποφάσεων, σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζει η νομοθεσία της Δημοκρατίας της Λιθουανίας. Τυχόν μεταβολή της συνήθους διαμονής δεν ασκεί επιρροή στη δικαιοπρακτική ικανότητα εάν η δικαιοπρακτική ικανότητα είχε ήδη αποκτηθεί πριν από την μεταβολή της συνήθους διαμονής.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.17 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, πρόσωπο δεν μπορεί να επικαλεστεί δικαιοπρακτική ανικανότητα σύμφωνα με το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής του εάν διέθετε δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με το δικαίωμα του κράτους στο οποίο καταρτίστηκε η δικαιοπραξία, εκτός αν ο αντισυμβαλλόμενος του γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι το πρόσωπο αυτό είναι ανίκανο για δικαιοπραξία σύμφωνα με το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής του. Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται σε ζητήματα οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου και στα εμπράγματα δικαιώματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 1.18 του αστικού κώδικα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, η κήρυξη των αλλοδαπών πολιτών ή των ανιθαγενών σε αφάνεια ή η κήρυξή τους ως θανάτων διέπεται από το δικαίωμα του κράτους της τελευταίας γνωστής διαμονής τους.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Η γονική σχέση (η αναγνώριση, ο προσδιορισμός ή η προσβολή της πατρότητας ή της μητρότητας) θεμελιώνεται είτε με βάση το δικαίωμα του κράτους του οποίου την ιθαγένεια απέκτησε το τέκνο κατά τον χρόνο γέννησής του ή το δικαίωμα του κράτους που έχει αναγνωριστεί ως τόπος της συνήθους διαμονής του τέκνου κατά τον χρόνο γέννησής του ή το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής ενός εκ των γονέων του τέκνου ή του κράτους της ιθαγένειας ενός εκ των γονέων κατά τον χρόνο γέννησης του τέκνου, ανάλογα με το ποιο είναι ευνοϊκότερο για το τέκνο. Οι έννομες συνέπειες της θεμελίωσης της γονικής σχέσης καθορίζονται από το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής του τέκνου. Η ικανότητα του πατέρα (ή της μητέρας) του τέκνου προς αναγνώριση της πατρότητας (ή της μητρότητας) καθορίζεται με βάση το δικαίωμα του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο αναγνώρισης της πατρότητας (ή της μητρότητας). Ο τύπος της αναγνώρισης της πατρότητας (ή της μητρότητας) διέπεται από το δικαίωμα του τόπου αναγνώρισης της πατρότητας (ή της μητρότητας) ή από το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής του τέκνου (άρθρο 1.31 του αστικού κώδικα). Οι προσωπικές και περιουσιακές σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων διέπονται από το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής του τέκνου. Εάν κανένας εκ των γονέων του τέκνου δεν έχει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος της συνήθους διαμονής του τέκνου και το τέκνο και αμφότεροι οι γονείς του έχουν την ιθαγένεια του ίδιου κράτους, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους της ιθαγένειάς τους (άρθρο 1.32 του αστικού κώδικα).

3.4.2 Υιοθεσία

Οι σχέσεις υιοθεσίας διέπονται από το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής του τέκνου. Εάν είναι βέβαιο ότι υιοθεσία που συνάπτεται σύμφωνα με το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής του προς υιοθεσία τέκνου δεν θα αναγνωρίζεται στο κράτος της συνήθους διαμονής ή της ιθαγένειας του θετού γονέα (ή των θετών γονέων), η υιοθεσία μπορεί να συναφθεί σύμφωνα με το δικαίωμα των κρατών αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν αντίκειται στο συμφέρον του τέκνου. Η υιοθεσία απαγορεύεται εάν δεν είναι βέβαιο ότι θα αναγνωριστεί σε άλλο κράτος. Οι σχέσεις μεταξύ του υιοθετημένου τέκνου και του θετού γονέα (ή των θετών γονέων) και των συγγενών τους διέπονται από το δικαίωμα της συνήθους διαμονής του θετού γονέα (ή των θετών γονέων) (άρθρο 1.33 του αστικού κώδικα).

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Η ικανότητα σύναψης γάμου και οι λοιπές προϋποθέσεις του γάμου καθορίζονται σύμφωνα με το δικαίωμα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας. Εάν τουλάχιστον ένας εκ των συζύγων έχει τη συνήθη διαμονή του στη Δημοκρατία της Λιθουανίας ή είναι πολίτης της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, ο γάμος θα πρέπει να καταχωριστεί στις ληξιαρχικές αρχές της Δημοκρατίας της Λιθουανίας. Η ικανότητα σύναψης γάμου και οι λοιπές προϋποθέσεις του γάμου αλλοδαπών και ανιθαγενών που δεν έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Δημοκρατία της Λιθουανίας είναι δυνατόν να καθοριστούν με βάση το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής αμφότερων των προσώπων που επιθυμούν να συνάψουν γάμο, υπό την προϋπόθεση ότι ο γάμος θα αναγνωριστεί στο κράτος της συνήθους διαμονής τουλάχιστον ενός εκ των δύο προσώπων που επιθυμούν να συνάψουν γάμο. Γάμος που έχει συναφθεί νομίμως σε αλλοδαπό κράτος αναγνωρίζεται στη Δημοκρατία της Λιθουανίας, με εξαίρεση τις περιπτώσεις στις οποίες οι σύζυγοι οι οποίοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Δημοκρατία της Λιθουανίας τέλεσαν τον γάμο στο αλλοδαπό κράτος προκειμένου να αποφύγουν την ακυρότητα του γάμου σύμφωνα με τη νομοθεσία της Δημοκρατίας της Λιθουανίας (άρθρο 1.25 του αστικού κώδικα). Η διαδικασία για τη σύναψη του γάμου καθορίζεται σύμφωνα με το δικαίωμα του κράτους στο οποίο τελέστηκε ο γάμος. Γάμος αναγνωρίζεται επίσης ως έγκυρος εάν η διαδικασία σύναψής του πληροί τις απαιτήσεις που ορίζει το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής ή της ιθαγένειας τουλάχιστον ενός εκ των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης του γάμου (άρθρο 1.26 του αστικού κώδικα). Οι προσωπικές σχέσεις των συζύγων διέπονται από το δικαίωμα του κράτους της συνήθους διαμονής τους. Εάν οι σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά κράτη, οι προσωπικές τους σχέσεις διέπονται από το δικαίωμα του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους. Εάν οι σύζυγοι δεν είχαν κοινή συνήθη διαμονή, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους με το οποίο οι σύζυγοι έχουν τον στενότερο προσωπικό δεσμό. Εάν δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός του κράτους με το οποίο οι σύζυγοι έχουν τον στενότερο προσωπικό δεσμό, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους στο οποίο τελέστηκε ο γάμος (άρθρο 1.27 του αστικού κώδικα).

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Δεν ρυθμίζεται.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Σύμφωνα με το άρθρο 1.29 του αστικού κώδικα, ο δικαστικός χωρισμός και το διαζύγιο διέπονται από το δικαίωμα του τόπου συνήθους διαμονής των συζύγων. Εάν οι σύζυγοι δεν έχουν κοινή συνήθη διαμονή, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους ή, ελλείψει τέτοιας, το δικαίωμα του κράτους του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υπόθεσης. Εάν το δικαίωμα του κράτους της ιθαγένειας των συζύγων απαγορεύει το διαζύγιο ή προβλέπει ειδικούς όρους για την έκδοση διαζυγίου, ο γάμος μπορεί να λυθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία της Δημοκρατίας της Λιθουανίας εφόσον ένας εκ των συζύγων είναι υπήκοος της Δημοκρατίας της Λιθουανίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Δημοκρατία της Λιθουανίας.

Εφαρμόζονται επίσης οι κανόνες του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (Ρώμη III).

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής στο πλαίσιο οικογενειακής σχέσης καθορίζεται με βάση τη Σύμβαση της Χάγης, της 2ας Οκτωβρίου 1973, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής (Άρθρο 1.36 του αστικού κώδικα).

Εφαρμόζεται επίσης το πρωτόκολλο της Χάγης, της 23ης Νοεμβρίου 2007, σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Σύμφωνα με το άρθρο 1.28 του αστικού κώδικα, η νομική κατάσταση της συζυγικής περιουσίας διέπεται από το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής των συζύγων. Εάν οι σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά κράτη, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους της κοινής ιθαγένειας των συζύγων. Εάν οι σύζυγοι έχουν διαφορετική ιθαγένεια και δεν είχαν ποτέ κοινή συνήθη διαμονή, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο τελέστηκε ο γάμος. Η νομική κατάσταση της συζυγικής περιουσίας που ρυθμίζεται βάσει σύμβασης διέπεται από το δίκαιο που επέλεξαν οι σύζυγοι βάσει της συμφωνίας. Στην περίπτωση αυτή, οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν το δίκαιο του κράτους της τρέχουσας ή μέλλουσας συνήθους διαμονής τους το δίκαιο του κράτους στο οποίο τελέστηκε ο γάμος ή το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων. Η συμφωνία μεταξύ των συζύγων σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο θεωρείται έγκυρη εφόσον πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του κράτους που επέλεξαν οι σύζυγοι ή του κράτους στο οποίο συνάφθηκε η συμφωνία. Το εφαρμοστέο δίκαιο που έχει επιλεγεί βάσει συμφωνίας μπορεί να αντιταχθεί έναντι τρίτων μόνο εφόσον οι τρίτοι γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν ότι είχε επιλεγεί το εν λόγω δίκαιο. Το εφαρμοστέο δίκαιο που έχει επιλεγεί από τους συζύγους βάσει συμφωνίας μπορεί να εφαρμοστεί για την επίλυση διαφορών που αφορά εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτου μόνο εφόσον έχουν τηρηθεί οι απαιτήσεις δημόσιας καταχώρισης του εν λόγω ακινήτου και των εμπράγματων δικαιωμάτων επί του εν λόγω ακινήτου στο κράτος στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο. Συμφωνία μεταξύ των συζύγων που αφορά μεταβολή της νομικής κατάστασης περιουσιακού στοιχείου διέπεται από το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής των συζύγων κατά τον χρόνο της εν λόγω μεταβολής. Εάν, κατά τον χρόνο της μεταβολής της νομικής κατάστασης, οι σύζυγοι διέμεναν σε διαφορετικά κράτη, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους ή, ελλείψει τέτοιας, το δίκαιο το οποίο διέπει τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Η ικανότητα του διαθέτη για σύνταξη, τροποποίηση ή ακύρωση διαθήκης καθορίζεται με βάση το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του. Εάν ένα πρόσωπο δεν είχε συνήθη διαμονή ή αν αυτή δεν μπορεί να προσδιοριστεί, η ικανότητα για σύνταξη διαθήκης καθορίζεται με βάση το δίκαιο του κράτους στο οποίο συντάχθηκε η διαθήκη (άρθρο 1.60 του αστικού κώδικα). Ο τύπος της διαθήκης, η τροποποίηση ή η ανάκλησή της διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο συντάχθηκαν οι αντίστοιχες πράξεις. Η διαθήκη, η τροποποίησή της και η ανάκλησή της θεωρούνται έγκυρες εφόσον ο τύπος αυτών των πράξεων πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του κράτους της συνήθους διαμονής ή της ιθαγένειας του διαθέτη κατά τον χρόνο κατάρτισης των εν λόγω πράξεων ή του κράτους του τόπου διαμονής του διαθέτη κατά τον χρόνο κατάρτισης των εν λόγω πράξεων ή κατά τον χρόνο του θανάτου του. Διαθήκη με την οποία καταλείπεται ακίνητο, καθώς και η τροποποίηση και ανάκλησή της, θεωρούνται έγκυρες εφόσον ο τύπος τους πληροί τους όρους του δικαίου του κράτους στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο (άρθρο 1.61 του αστικού κώδικα). Σύμφωνα με το άρθρο 1.62 του αστικού κώδικα, η κληρονομική διαδοχή διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου του, με εξαίρεση την κληρονομική διαδοχή που αφορά ακίνητη περιουσία. Οι κληρονομικές σχέσεις που αφορούν ακίνητο διέπονται από το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το ακίνητο. Αν η κληρονομική διαδοχή επήλθε μετά τον θάνατο πολίτη της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, οι κληρονόμοι του που διαμένουν στη Δημοκρατία της Λιθουανίας και έχουν δικαίωμα νόμιμης μοίρας επί της κληρονομιαίας περιουσίας κληρονομούν αυτό το μερίδιο σύμφωνα με το δίκαιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δίκαιο, εκτός αν πρόκειται για ακίνητη περιουσία. Εάν, σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει τις κληρονομικές σχέσεις, δεν είναι δυνατή η μεταφορά της περιουσίας σε αλλοδαπό κράτος και εφόσον δεν υπάρχουν άλλοι κληρονόμοι και η περιουσία βρίσκεται στη Λιθουανία, τότε η εν λόγω περιουσία περιέρχεται στην κυριότητα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας.

Εφαρμόζονται επίσης οι κανόνες του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Σύμφωνα με το άρθρο 1.48 του αστικού κώδικα, το δικαίωμα κυριότητας και τα άλλα ιδιοκτησιακά δικαιώματα σε ακίνητα ή κινητά περιουσιακά στοιχεία καθορίζονται σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκονταν το περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο της μεταβολής της νομικής του κατάστασης. Η αναγνώριση περιουσιακού στοιχείου ως ακινήτου ή ως κινητού διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο. Η επίσημη καταχώριση του δικαιώματος κυριότητας και των άλλων ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο της καταχώρισης. Η κτήση της κυριότητας ακινήτου με χρησικτησία διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο.

3.9 Αφερεγγυότητα

Τελευταία επικαιροποίηση: 05/11/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Η πρωτότυπη γλωσσική έκδοση αυτής της σελίδας τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η γλωσσική έκδοση που βλέπετε τώρα βρίσκεται στο στάδιο της μετάφρασης.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Λουξεμβούργο

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Δεν υπάρχει κώδικας ιδιωτικού διεθνούς δικαίου στο Λουξεμβούργο. Οι εθνικές διατάξεις σύγκρουσης νόμων είναι διάσπαρτες σε διάφορους κώδικες και ειδικούς νόμους. Το θέμα ρυθμίζεται σε μεγάλο βαθμό από πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις καθώς και από πράξεις του ευρωπαϊκού παράγωγου δικαίου.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Πολλοί κανόνες σύγκρουσης νόμων περιέχονται σε πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις στις οποίες το Λουξεμβούργο είναι συμβαλλόμενο μέρος. Οι περισσότερες από τις συμβάσεις αυτές καταρτίστηκαν στο πλαίσιο της διάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Κατάλογος των συμβάσεων αυτών υπάρχει στον ιστότοπο της [διάσκεψης της Χάγης](#).

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Ορισμένες διμερείς συμβάσεις περιέχουν κανόνες σύγκρουσης νόμων. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. τον δικτυακό τόπο [Legilux](#).

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Όσον αφορά την προσωπική κατάσταση των φυσικών προσώπων, ο δικαστής λαμβάνει αυτεπαγγέλτως υπόψη τη σύγκρουση νόμων. Αυτό δεν ισχύει αν οι διάδικοι έχουν ελευθερία διάθεσης των δικαιωμάτων τους, όπως π.χ. σε συμβατικά θέματα λόγω της αρχής της ελεύθερης επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου από τους συμβαλλομένους. Στην περίπτωση αυτή, ο δικαστής λαμβάνει αυτεπαγγέλτως υπόψη τη σύγκρουση νόμων μόνο αν πρόκειται για περίπτωση διακεκριμένης καταστρατήγησης του νόμου.

Το επιλαμβανόμενο δικαστήριο εφαρμόζει αυτομάτως το δικαίό του αν οι διάδικοι δεν ζητήσουν την εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου.

2.2 Παραπομπή

Στο Λουξεμβούργο, στους τομείς που δεν καλύπτονται από διεθνή σύμβαση ή ευρωπαϊκό κανονισμό, που αποκλείουν ειδικώς την παραπομπή, η νομολογία δέχεται την παραπομπή κατά περίπτωση. Όταν, κατόπιν εφαρμογής του κανόνα σύγκρουσης νόμων, η παραπομπή καθορίζει ως εφαρμοστέο το δικαίο του επιλαμβανόμενου δικαστηρίου, η παραπομπή γίνεται δεκτή, αλλά σταματά σ' αυτό το σημείο. Θεωρείται ότι παραπέμπει στο ουσιαστικό δικαίο του επιλαμβανόμενου δικαστηρίου.

Η παραπομπή αποκλείεται σε θέματα για τα οποία οι διάδικοι είναι ελεύθεροι να επιλέξουν το εφαρμοστέο δικαίο.

2.3 Μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου

Μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου υπάρχει όταν, λόγω αλλαγής του στοιχείου σύνδεσης που καθορίζει το εφαρμοστέο δικαίο, μια κατάσταση ρυθμίζεται διαδοχικά από δύο διαφορετικά νομικά συστήματα. Ορίζεται ως διαχρονική σύγκρουση νόμων λόγω της κατά τόπο μεταβολής του συνδυατικού στοιχείου.

Στο Λουξεμβούργο το νέο δικαίο εφαρμόζεται στις μελλοντικές συνέπειες μιας κατάστασης που δημιουργήθηκε στο παρελθόν με σεβασμό των συνεπειών που εξακολουθούν να υφίστανται. Ωστόσο, το νέο δικαίο που καθορίζει ο κανόνας σύγκρουσης νόμων εφαρμόζεται όταν επέρχονται τροποποιήσεις σε μια κατάσταση η οποία δημιουργήθηκε υπό το προηγούμενο δικαίο που αναγνωρίστηκε ως εφαρμοστέο.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες το επιλαμβανόμενο δικαστήριο πρέπει να εφαρμόσει το δικό του δικαίο, ακόμη και αν ο κανόνας σύγκρουσης νόμων αναγνωρίζει ως εφαρμοστέο άλλο δικαίο:

Αδυναμία καθορισμού του αλλοδαπού δικαίου

Σε περίπτωση ανιθαγενών

Απουσία παροχής λύσης από το αλλοδαπό δικαίο

Σε περίπτωση λήψης επειγόντων προσωρινών μέτρων

Όταν το αλλοδαπό δικαίο αντιβαίνει στη δημόσια τάξη του κράτους του επιλαμβανόμενου δικαστηρίου

Όταν διατάξεις τυγχάνουν άμεσης εφαρμογής, ο δικαστής εφαρμόζει επίσης το δικαίο του δικάζοντος δικαστή:

Νόμοι περί διαδικασίας και νόμοι περί δικαστικής οργάνωσης

Νομικές διατάξεις οι οποίες ρυθμίζουν την προστασία των εργαζομένων ή τις μισθώσεις

Νομική προστασία των καταναλωτών

Τέλος, αν η εφαρμογή του δικαίου του επιλαμβανόμενου δικαστηρίου αποκλείστηκε από τους διαδίκους με πρόδηλο σκοπό την καταστρατήγηση του χάριν της εφαρμογής αλλοδαπού δικαίου που κατέστη τεχνητώς εφαρμοστέο, ο δικαστής οφείλει να αρνηθεί να λάβει υπόψη το συγκεκριμένο δικαίο και να εφαρμόσει το δικό του δικαίο.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Δεδομένου ότι στο Λουξεμβούργο το αλλοδαπό δικαίο αποτελεί για τον λουξεμβουργιανό δικαστή πραγματικό περιστατικό, αυτός που επικαλείται την εφαρμογή του πρέπει, καταρχήν, να αποδείξει ότι είναι εφαρμοστέο. Οι διάδικοι, και ιδίως αυτός που υποστηρίζει ότι η αξίωσή του ρυθμίζεται από το αλλοδαπό δικαίο, πρέπει να αποδείξουν ότι αυτό είναι εφαρμοστέο.

3 Κανόνες σύγκρουσης νόμων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Καταρχήν, οι συμβατικές ενοχές διέπονται από την εκπεφρασμένη βούληση των συμβαλλομένων, με την επιφύλαξη του σεβασμού των αναγκαστικών διατάξεων δημόσιας τάξης και της καταστρατήγησης του νόμου.

Απουσία επιλογής δικαίου από τους συμβαλλομένους, εφαρμόζονται οι διατάξεις της σύμβασης της Ρώμης του 1980 και του κανονισμού αριθ. 593/2008 της 17ης Ιουνίου 2008. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, ο δικαστής εφαρμόζει το αντικειμενικά καταλληλότερο δικαίο.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Καταρχήν, οι εξωσυμβατικές ενοχές διέπονται από το δικαίο του τόπου της γενεσιουργού αιτίας της ζημίας ή της ενοχής, εκτός αν άλλο δικαίο εμφανίζει στενότερο σύνδεσμο με τα πραγματικά περιστατικά ή αν εφαρμόζεται διεθνής σύμβαση.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Καταρχήν, η προσωπική κατάσταση διέπεται από το δικαίο της ιθαγένειας του φυσικού προσώπου, με την επιφύλαξη κρίσιμων κριτηρίων, όπως η συνήθης διαμονή των ενδιαφερομένων και, ιδίως, εκείνη των ενδιαφερομένων παιδιών. Αυτό ισχύει επίσης για τη διαμόρφωση, τη σύνθεση και τις προϋποθέσεις αλλαγής του ονόματος, καθώς αυτό αποτελεί συστατικό στοιχείο της προσωπικής κατάστασης του φυσικού προσώπου.

Η γενική δικαιοπρακτική ικανότητα καθώς και η ικανότητα δικαστικής παράστασης διέπονται από το δικαίο της ιθαγένειας του ενδιαφερομένου. Ωστόσο, η ενεργητική νομιμοποίηση διέπεται από το εφαρμοστέο στο εν λόγω δικαίωμα δικαίο, δεδομένου ότι αφορά την ουσία του δικαιώματος. Όταν πρόκειται για διαφορές που απορρέουν από συμβάσεις, ο κανόνας αυτός επιδέχεται εξαιρέσεις όταν ο καλόπιστος αντισυμβαλλόμενος αιφνιδιάζεται από λόγο ανικανότητας άγνωστο στη χώρα όπου εκτελέστηκε η δικαιοπραξία. Γίνεται τότε δεκτό ότι το εθνικό δικαίο υποχωρεί έναντι του δικαίου του τόπου εκτέλεσης.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Στο Λουξεμβούργο, όσον αφορά την πατρότητα τέκνου γεννημένου σε γάμο, εφαρμόζεται καταρχήν το δικαίο που διέπει τον γάμο, δηλαδή το δικαίο της κοινής ιθαγένειας των γονέων ή το δικαίο της κοινής κατοικίας ή το δικαίο του δικάζοντος δικαστή.

Κάθε ζήτημα που σχετίζεται με τη θεμελίωση της πατρότητας τέκνου γεννημένου εκτός γάμου ρυθμίζεται καταρχήν από το δικαίο της ιθαγένειας του τέκνου.

Όσον αφορά τη φύση των αποδείξεων που θεμελιώνουν τη νομική σχέση μεταξύ γονέα και τέκνου, τις ουσιαστικές προϋποθέσεις της αναγνώρισης, την προθεσμία και τους λόγους έκπτωσης από το δικαίωμα προσβολής της πατρότητας και τα μέσα άμυνας κατά της αίτησης, εφαρμόζεται το δικαίο της ιθαγένειας του τέκνου.

3.4.2 Υιοθεσία

Προϋποθέσεις υιοθεσίας

Καταρχήν, σύμφωνα με το άρθρο 370 του Αστικού Κώδικα, οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για να υιοθετήσει κάποιος ρυθμίζονται από το δικαίο της ιθαγένειας του υιοθετούντος ή των υιοθετούντων. Όταν οι δύο σύζυγοι που υιοθετούν έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμοστέο δικαίο είναι εκείνο της κοινής συνήθους διαμονής κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης. Ωστόσο, οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για να υιοθετηθεί κάποιος διέπονται καταρχήν από το δικαίο της ιθαγένειας του υιοθετούμενου. Εξαιρέση από την αρχή αυτή προβλέπεται όταν η υιοθεσία προσδίδει στον υιοθετούμενο την ιθαγένεια του υιοθετούντος. Στην περίπτωση αυτή, οι προϋποθέσεις διέπονται από το δικαίο της ιθαγένειας του υιοθετούντος.

Αποτελέσματα της υιοθεσίας

Τα αποτελέσματα της υιοθεσίας ρυθμίζονται από το δίκαιο της ιθαγένειας του υιοθετούντος ή των υιοθετούντων. Όταν υιοθετούν δύο σύζυγοι διαφορετικής ιθαγένειας ή ανιθαγενείς, ή όταν ένας εκ των συζύγων είναι ανιθαγενής, εφαρμοστέο δίκαιο είναι εκείνο της κοινής συνήθους διαμονής τους κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος της υιοθεσίας.

Σε περίπτωση υιοθεσίας στην αλλοδαπή, υπάρχει ενδεχόμενο σύγκρουσης των κανόνων που προβλέπουν αντίστοιχα την εφαρμογή του δικαίου της ιθαγένειας του υιοθετούντος ή του δικαίου της ιθαγένειας του υιοθετούμενου. Στην περίπτωση αυτή, η υιοθεσία είναι έγκυρη εάν τηρήθηκε ο τύπος που προβλέπεται από το δίκαιο της χώρας στην οποία έλαβε χώρα η υιοθεσία και εάν η υιοθεσία πραγματοποιήθηκε ενώπιον των αρμόδιων αρχών βάσει του εν λόγω δικαίου.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Προϋποθέσεις κύρους του γάμου

Οι τυπικές προϋποθέσεις ρυθμίζονται καταρχήν από το δίκαιο του τόπου τέλεσης του γάμου.

Για να είναι ο γάμος έγκυρος, δυνάμει της σύμβασης της Χάγης της 14ης Μαρτίου 1978 για τη δήλωση και την αναγνώριση του κύρους των γάμων, πρέπει να πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο δίκαιο της ιθαγένειας κάθε συζύγου. Το δίκαιο της ιθαγένειας καθορίζεται από τους κανόνες σύγκρουσης νόμων του κράτους τέλεσης του γάμου. Ακολουθώντας, πρέπει να πληρούνται επίσης οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται από το δίκαιο του κράτους τέλεσης του γάμου, αν τουλάχιστον ένας εκ των συζύγων έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους ή έχει τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος. Το δίκαιο που διέπει τις προϋποθέσεις του κύρους του γάμου εφαρμόζεται επίσης στις ουσιαστικές προϋποθέσεις της αγωγής ακύρωσης του γάμου.

Οι γάμοι που συνάπτονται στην αλλοδαπή θεωρούνται κατά τεκμήριο έγκυροι όταν προσκομίζεται η ληξιαρχική πράξη του γάμου, η οποία έχει καταρτιστεί σύμφωνα με τους τυπικούς κανόνες του δικαίου του τόπου τέλεσης του γάμου. Γάμος ο οποίος συνήφθη στην αλλοδαπή και προσκρούει προδήλως στη δημόσια τάξη του Λουξεμβούργου μπορεί να μην αναγνωριστεί.

Αποτελέσματα του γάμου

Απουσία κοινής ιθαγένειας, τα αποτελέσματα του γάμου στο Λουξεμβούργο ρυθμίζονται καταρχήν από το δίκαιο της κοινής κατοικίας των συζύγων, ήτοι του τόπου όπου έχει πραγματικά εγκατασταθεί το ζεύγος.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Η σχέση ελεύθερης συμβίωσης δεν αποτελεί αντικείμενο κανενός κανόνα σύγκρουσης νόμων, διότι, στο λουξεμβουργιανό δίκαιο, η σχέση μεταξύ ατόμων που διαβιούν υπό το καθεστώς αυτό συνιστά πραγματική (de facto) (και όχι νομική) κατάσταση.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στις σχέσεις ελεύθερης συμβίωσης που συνάπτονται στο Λουξεμβούργο είναι το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή.

Τα μέρη που καταχώρισαν την ελεύθερη συμβίωσή τους στην αλλοδαπή μπορούν να εγγραφούν στο ληξιαρχείο, υπό τον όρο τα δύο μέρη πληρούσαν κατά την ημερομηνία σύναψης της σχέσης ελεύθερης συμβίωσης στην αλλοδαπή τις προβλεπόμενες στο άρθρο 4 προϋποθέσεις. Όταν η συναφθείσα στην αλλοδαπή σχέση ελεύθερης συμβίωσης αναγνωριστεί στο Λουξεμβούργο, ισχύουν γι' αυτήν τα ίδια πλεονεκτήματα με εκείνα που αναγνωρίζονται στις σχέσεις ελεύθερης συμβίωσης που συνάπτονται στο Λουξεμβούργο.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Όταν οι σύζυγοι έχουν την ίδια ιθαγένεια, το διαζύγιο και ο δικαστικός χωρισμός ρυθμίζονται από το δίκαιο της ιθαγένειας των συζύγων. Σε αντίθετη περίπτωση, εφαρμόζεται το δίκαιο της πραγματικής κοινής κατοικίας τους. Εάν δεν μπορεί να εφαρμοστεί κανένα από τα προαναφερθέντα κριτήρια, εφαρμόζεται το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή.

Οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται επίσης στο παραδεκτό του διαζυγίου εν γένει, στους λόγους διαζυγίου, στα αποτελέσματα του διαζυγίου και στα παρεπόμενα μέτρα.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού αριθ. 4/2009 για τις υποχρεώσεις διατροφής, το σχετικό εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται σύμφωνα με το πρωτόκολλο της 23ης Νοεμβρίου 2007 για την είσπραξη, σε διεθνές επίπεδο, απαιτήσεων διατροφής τέκνων και άλλων μορφών οικογενειακής διατροφής. Εφαρμοστέο είναι καταρχήν το δίκαιο της συνήθους διαμονής του δικαιούχου της διατροφής, αλλά οι διάδικοι μπορούν να επιλέξουν με αμοιβαία συμφωνία να ορίσουν, για διαδικασία που έχει ήδη κινηθεί, το δίκαιο του δικάζοντος δικαστηρίου ή ένα από τα ακόλουθα δίκαια:

- α) το δίκαιο κράτους του οποίου ένας από τους διαδίκους έχει την ιθαγένεια κατά τον χρόνο του ορισμού
- β) το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής ενός από τους διαδίκους κατά τον χρόνο του ορισμού
- γ) το δίκαιο που έχουν ορίσει οι διάδικοι για τη ρύθμιση των περιουσιακών τους σχέσεων τους ή το δίκαιο που είναι πράγματι εφαρμοστέο στις σχέσεις αυτές
- δ) το δίκαιο που έχουν ορίσει οι διάδικοι για τη ρύθμιση του διαζυγίου ή του δικαστικού χωρισμού τους ή το δίκαιο που είναι πράγματι εφαρμοστέο στο εν λόγω διαζύγιο ή δικαστικό χωρισμό.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων ρυθμίζονται από το εθνικό δίκαιο που καθορίζουν οι σύζυγοι πριν από τον γάμο.

Αν, κατά τη σύναψη του γάμου, οι σύζυγοι δεν έχουν προβεί σε επιλογή, το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης της 14ης Μαρτίου 1978 για τη δήλωση και την αναγνώριση του κύρους των γάμων.

Βάσει της σύμβασης της Χάγης της 14ης Μαρτίου 1978, οι σύζυγοι μπορούν να καθορίσουν μόνο ένα από τα ακόλουθα δίκαια:

1. το δίκαιο κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ένας εκ των συζύγων κατά τον εν λόγω καθορισμό
2. το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου έχει τη συνήθη κατοικία του ένας εκ των συζύγων κατά τον εν λόγω καθορισμό
3. το δίκαιο του πρώτου κράτους στην επικράτεια του οποίου ένας εκ των συζύγων θα εγκαταστήσει νέα συνήθη διαμονή μετά τον γάμο.

Το δίκαιο που καθορίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο εφαρμόζεται στο σύνολο των περιουσιακών τους στοιχείων.

Ωστόσο, ανεξάρτητα από το κατά πόσον οι σύζυγοι προέβησαν στον καθορισμό που αναφέρεται ανωτέρω, μπορούν, όσον αφορά τα ακίνητα ή ορισμένα εξ αυτών, να καθορίσουν ως εφαρμοστέο το δίκαιο του τόπου όπου κείνται τα ακίνητα. Μπορούν επίσης να προβλέψουν ότι τα ακίνητα που θα αποκτήσουν μεταγενέστερα θα υπάγονται στο δίκαιο του τόπου όπου κείνται.

Σε περίπτωση μη επιλογής από τα μέρη, ο δικαστής οφείλει να αναζητήσει τη σιωπηρή επιλογή τους. Υφίσταται τεκμήριο υπέρ του δικαίου του κράτους στην επικράτεια του οποίου οι σύζυγοι εγκαθιστούν την πρώτη συνήθη διαμονή τους μετά τον γάμο.

Ωστόσο, στις ακόλουθες περιπτώσεις, οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης της 14ης Μαρτίου 1978, ρυθμίζονται από το δίκαιο του κράτους της κοινής ιθαγένειας των συζύγων:

1. όταν το συγκεκριμένο κράτος έχει προβεί στην προβλεπόμενη στο άρθρο 5 δήλωση και οι συνέπειές της δεν αποκλείονται από το δεύτερο εδάφιο του εν λόγω άρθρου
2. όταν το συγκεκριμένο κράτος δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση, το εθνικό δίκαιο εφαρμόζεται βάσει του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του και οι σύζυγοι εγκαθιστούν την πρώτη συνήθη διαμονή τους μετά τον γάμο:

α) σε κράτος που έχει προβεί στην προβλεπόμενη στο άρθρο 5 δήλωση

ή

β) σε κράτος το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση και του οποίου το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο προβλέπει επίσης την εφαρμογή του δικαίου της ιθαγένειάς τους

3. όταν οι σύζυγοι δεν εγκαθιστούν στην επικράτεια του ίδιου κράτους την πρώτη συνήθη διαμονή τους μετά τον γάμο.

Απουσία συνήθους διαμονής των συζύγων στην επικράτεια του ίδιου κράτους και απουσία κοινής ιθαγένειας, οι περιουσιακές σχέσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους με το οποίο αυτές εμφανίζουν στενότερο σύνδεσμο, λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων.

Είναι δυνατή η οικειοθελής αλλαγή του εφαρμοστέου δικαίου, στο μέτρο που προβλέπεται στο νέο δίκαιο που επιλέγεται.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Οι διατάξεις του κανονισμού της ΕΕ αριθ. 650/2012 της 4ης Ιουλίου 2012 ισχύουν για κληρονομίες η επαγωγή των οποίων έγινε από τις 17 Αυγούστου 2015 και μετά. Το άρθρο 21 του κανονισμού ορίζει ως δίκαιο που εφαρμόζεται σε ολόκληρη την κληρονομιά περιουσία το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου του.

Οι κληρονομίες η επαγωγή των οποίων έγινε πριν από τις 17 Αυγούστου 2015 εξακολουθούν να διέπονται από τους λουξεμβουργιανούς κανόνες σύγκρουσης νόμων.

Εξ αδιαθέτου διαδοχή

Στο Λουξεμβούργο, η κληρονομιά περιουσία υποδιαιρείται σε περισσότερα μέρη: την κινητή περιουσία και μία ή περισσότερες ακίνητες περιουσίες. Για τον καθορισμό του κινητού ή ακίνητου χαρακτήρα ενός αγαθού, εφαρμόζεται το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή.

Καταρχήν, η διαδοχή όσον αφορά την κινητή περιουσία ρυθμίζεται από το δίκαιο της τελευταίας κατοικίας του κληρονομούμενου την ημέρα του θανάτου του.

Η κατοικία καθορίζεται βάσει των κανόνων του Αστικού Κώδικα.

Η διαδοχή όσον αφορά την ακίνητη περιουσία ρυθμίζεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο κείται κάθε ακίνητο.

Διαδοχή βάσει διάταξης τελευταίας βούλησης

Καταρχήν, η γενική ικανότητα διάθεσης αιτία θανάτου ρυθμίζεται από την προσωπική κατάσταση του φυσικού προσώπου. Ωστόσο, οι ειδικές περιπτώσεις ανικανότητας ρυθμίζονται από το δίκαιο που διέπει την κληρονομική διαδοχή. Η γενική ικανότητα αποδοχής δωρεάς ρυθμίζεται από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του ενδιαφερομένου.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Η ακίνητη περιουσία καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 του Αστικού Κώδικα και διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο κείται το ακίνητο. Το ίδιο ισχύει για το περιεχόμενο των εμπράγματων δικαιωμάτων επί των ακινήτων, τη δημιουργία και τη μεταβίβασή τους καθώς και το καθεστώς χρησικτησίας.

3.9 Αφερεγγυότητα

Εκτός του πεδίου εφαρμογής των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1346/2000 και 2015/848, για τα θέματα πτώχευσης εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου κίνησης της πτωχευτικής διαδικασίας.

Το δίκαιο αυτό εφαρμόζεται στα αποτελέσματα όλων των συλλογικών διαδικασιών που κινούνται στο Λουξεμβούργο καθώς και για τις πτωχεύσεις που κηρύσσονται στην αλλοδαπή. Ωστόσο, όσον αφορά τις ιδιαίτερες συνέπειες της πτώχευσης ενός συμβαλλομένου στα δικαιώματα που μπορεί να επικαλεστεί ο αντισυμβαλλομένος του, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο κηρύχθηκε η πτώχευση.

Η εφαρμογή του εν λόγω δικαίου περιορίζεται στις ιδιαίτερες συνέπειες και δεν καλύπτει όλες τις πτυχές της πράξης που επηρεάζεται από την πτώχευση.

Τελευταία επικαιροποίηση: 11/01/2024

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Ουγγαρία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου διέπεται από τον νόμο XXVIII του 2017 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο («νόμος XXVIII του 2017»). Ωστόσο, αυτό ισχύει μόνο στο μέτρο που κανένας κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή διεθνής συνθήκη δεν περιέχει διατάξεις σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σχετικές πληροφορίες διατίθενται κυρίως στην ιστοσελίδα της [Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο](#).

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

- [Συνθήκη μεταξύ της Ουγγαρίας και της Τσεχοσλοβακίας για τη νομική συνδρομή](#)

- [Συνθήκη μεταξύ της Ουγγαρίας και της Γιουγκοσλαβίας για τη νομική συνδρομή](#)

- [Συνθήκη μεταξύ της Ουγγαρίας και της Ρουμανίας για τη νομική συνδρομή](#)

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νόμων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Ναι.

2.2 Παραπομπή

Εάν εφαρμόζεται αλλοδαπό δίκαιο, εφαρμόζονται οι ουσιαστικοί κανόνες του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου που διέπει άμεσα το συγκεκριμένο ζήτημα.

Εάν το εφαρμοστέο αλλοδαπό δίκαιο καθορίζεται με βάση την ιθαγένεια και το αλλοδαπό δίκαιο παραπέμπει στο ουγγρικό δίκαιο, εφαρμόζεται το ουγγρικό ουσιαστικό δίκαιο, ενώ εάν το αλλοδαπό δίκαιο παραπέμπει στο δίκαιο τρίτης χώρας, εφαρμόζεται το ουσιαστικό δίκαιο της τρίτης χώρας.

2.3 Μεταβολή του συνδυαστικού στοιχείου

Τυχόν μεταβολή στα στοιχεία που καθορίζουν το εφαρμοστέο δίκαιο επηρεάζει τις έννομες σχέσεις που έχουν γεννηθεί εγκύρως σύμφωνα με το εφαρμοστέο πριν από τη μεταβολή δίκαιο μόνο εφόσον αυτό προβλέπεται ρητά στον νόμο XXVIII του 2017.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου που ορίζεται εφαρμοστέο από τον νόμο XXVIII του 2017 αντιβαίνει στην ουγγρική δημόσια τάξη και συνεπώς το αλλοδαπό δίκαιο δεν πρέπει να εφαρμοστεί εάν, στην υπό κρίση υπόθεση, η εφαρμογή του θα είχε ως αποτέλεσμα προφανή και σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών αξιών και συνταγματικών αρχών του ουγγρικού νομικού συστήματος. Εάν η παραβίαση των κανόνων δημόσιας τάξης δεν μπορεί να αποφευχθεί με άλλο τρόπο, εφαρμόζονται οι διατάξεις του ουγγρικού δικαίου αντί της διάταξης του αλλοδαπού δικαίου που κρίθηκε ανεφάρμοστη.

Ανεξάρτητα από το δικαιο που διέπει το ζήτημα, πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις του ουγγρικού δικαίου από το περιεχόμενο και τον σκοπό των οποίων προκύπτει σαφώς ότι είναι υπέρτερης ισχύος (κανόνες αναγκαστικού δικαίου). Οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου που προβλέπονται από τα δίκαια άλλων κρατών μπορούν να ληφθούν υπόψη μόνο εάν υπάρχει στενή σύνδεση και εφόσον είναι καθοριστικής σημασίας για τους σκοπούς της εκτίμησης των πραγματικών περιστατικών.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το δικαστήριο προσδιορίζει το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου αυτεπαγγέλτως και χρησιμοποιώντας κάθε αναγκαίο μέσο. Μπορεί να απευθύνει ερώτημα στις αλλοδαπές αρχές βάσει διεθνούς σύμβασης και να λάβει υπόψη τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί από τους διαδίκους ή τις γνώμες εμπειρογνομώνων. Έχει επίσης τη δυνατότητα να ζητήσει προς τον σκοπό αυτό πληροφορίες από το Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Εάν το περιεχόμενο του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου δεν μπορεί να προσδιοριστεί εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, εφαρμόζεται το ουγγρικό δίκαιο. Εάν τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης δεν μπορούν να κριθούν βάσει του ουγγρικού δικαίου, εφαρμόζεται το αλλοδαπό δίκαιο που παρουσιάζει τη μεγαλύτερη εγγύτητα προς το εφαρμοστέο δίκαιο.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκδίδει βεβαιώσεις σχετικά με το ουγγρικό δίκαιο και την ουγγρική νομολογία για χρήση στο εξωτερικό.

3 Κανόνες συγκρούσης νομών

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Οι διατάξεις του νόμου XXVIII του 2017 εφαρμόζονται στις έννομες σχέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του [ΕΚ κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 593/2008 \(κανονισμός Ρώμη Ι\)](#).

Το εφαρμοστέο στη σύμβαση δίκαιο είναι το δίκαιο που επιλέγεται από τα μέρη για το σύνολο ή μέρος της σύμβασης. Εάν η επιλογή του δικαίου δεν είναι ρητή, πρέπει να προκύπτει σαφώς από τις διατάξεις της σύμβασης ή τις περιστάσεις της υπόθεσης. Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου πρέπει να πραγματοποιηθεί πριν από τη λήξη της προθεσμίας που ορίζει το δικαστήριο κατά την πρώτη συζήτηση.

Οι διάδικοι μπορούν να συμφωνήσουν την υπαγωγή της σύμβασης σε δίκαιο άλλο από εκείνο που τη διέπτε προηγουμένως. Η συμφωνία αυτή δεν θίγει το κύρος της σύμβασης βάσει του δικαίου που διέπει την τυπική εγκυρότητά της.

Εάν η σύμβαση συνδέεται με το δικαιο ενός μόνο κράτους, η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν μπορεί να θίξει την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου του εν λόγω κράτους από τις οποίες δεν μπορεί να υπάρξει παρέκκλιση με συμφωνία.

Ελλείψει επιλογής δικαίου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους με το οποίο συνδέονται στενότερα τα ουσιώδη στοιχεία της συγκεκριμένης συμβατικής σχέσης.

Η ύπαρξη και το κύρος της σύμβασης ή οποιασδήποτε διάταξής της κρίνονται βάσει του δικαίου που θα τη διέπτε σύμφωνα με τον νόμο XXVIII του 2017, αν η σύμβαση ή η διάταξη ήταν έγκυρη.

Σύμβαση που έχει ως αντικείμενο εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου ή μίσθωση ακινήτου υπόκειται στους αναγκαστικούς κανόνες περί τύπου του δικαίου του κράτους στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο, εφόσον οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το κράτος στο οποίο συνάπτεται η σύμβαση και ανεξάρτητα από το δικαιο που διέπει τη σύμβαση από τους κανόνες αυτούς δεν μπορεί να υπάρξει παρέκκλιση με συμφωνία.

Οι κανόνες για τις συμβάσεις εφαρμόζονται αναλογικά και στις μονομερείς δικαιοπραξίες.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Οι διατάξεις του νόμου XXVIII του 2017 εφαρμόζονται στις έννομες σχέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του [ΕΚ κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 864/2007 \(κανονισμός Ρώμη ΙΙ\)](#). Πρόσωπο που ζητεί αποζημίωση μπορεί να επιλέξει δίκαιο σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού Ρώμη ΙΙ μέχρι τη λήξη της προθεσμίας που ορίζει το δικαστήριο κατά την πρώτη συζήτηση.

Όσον αφορά τις εξωσυμβατικές ενοχές, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου επήλθαν τα αποτελέσματα του νομικού γεγονότος από το οποίο προέκυψε η ενοχή. Εάν η συνήθης διαμονή ή καταστατική έδρα του δανειστή και η συνήθης διαμονή ή καταστατική έδρα του οφειλέτη στο πλαίσιο της έννομης σχέσης βρίσκονται στο ίδιο κράτος κατά τον χρόνο επέλευσης των αποτελεσμάτων του νομικού γεγονότος από το οποίο προέκυψε η ενοχή, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους αυτού. Εάν η εξωσυμβατική ενοχή εμφανίζει στενό σύνδεσμο με άλλη έννομη σχέση η οποία είχε ήδη συναφθεί μεταξύ των μερών, το δίκαιο που διέπει την ήδη υφιστάμενη έννομη σχέση διέπει και την εξωσυμβατική σχέση.

Μετά τη γένεση της εξωσυμβατικής ενοχής, τα μέρη μπορούν να επιλέξουν το δίκαιο που τη διέπει. Εάν η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν είναι ρητή, πρέπει να προκύπτει σαφώς από τις περιστάσεις της υπόθεσης. Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου μπορεί να πραγματοποιηθεί έως τη λήξη της προθεσμίας που ορίζει το δικαστήριο κατά την πρώτη συζήτηση. Εάν η έννομη σχέση συνδέεται με το δικαιο ενός μόνο κράτους, η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν μπορεί να θίξει την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου του εν λόγω κράτους από τις οποίες δεν μπορεί να υπάρξει παρέκκλιση με συμφωνία.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Η δικαιοπρακτική ικανότητα και τα δικαιώματα της προσωπικότητας καθορίζονται βάσει του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση του οικείου προσώπου. Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση προσώπου είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου είναι υπήκοος. Εάν ένα πρόσωπο έχει περισσότερες από μία ιθαγένειες και μία εξ αυτών είναι η ουγγρική, το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του εν λόγω προσώπου είναι το ουγγρικό, εκτός εάν το πρόσωπο αυτό συνδέεται στενότερα με άλλη ιθαγένειά του. Εάν ένα φυσικό πρόσωπο έχει περισσότερες από μία ιθαγένειες εκ των οποίων καμία δεν είναι η ουγγρική, το δίκαιο που διέπει την προσωπική του κατάσταση είναι το δίκαιο του κράτους με το οποίο συνδέεται στενότερα λαμβανομένων υπόψη των βασικών στοιχείων της υπόθεσης. Εάν ένα φυσικό πρόσωπο έχει περισσότερες από μία ιθαγένειες εκ των οποίων καμία δεν είναι η ουγγρική και έχει εξίσου στενούς δεσμούς με όλα τα κράτη των οποίων έχει την ιθαγένεια, ή εάν δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί η ιθαγένειά του ή είναι ανιθαγενές, το δίκαιο που διέπει την προσωπική του κατάσταση είναι το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του. Εάν δεν μπορεί να προσδιοριστεί το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του προσώπου, εφαρμόζεται το ουγγρικό δίκαιο. Το ουγγρικό δίκαιο διέπει τη δικαιοπρακτική ικανότητα και τα δικαιώματα προσωπικότητας των προσώπων στα οποία έχει χορηγηθεί άσυλο ή τα οποία έχουν γίνει δεκτά στην Ουγγαρία.

Το όνομα προσώπου διέπεται από το δίκαιο που διέπει την προσωπική του κατάσταση ή, κατόπιν σχετικού αιτήματός του, από το ουγγρικό δίκαιο. Εάν ένα πρόσωπο έχει περισσότερες από μία ιθαγένειες, μπορεί να επιλέξει ως δίκαιο που θα ρυθμίζει τα ζητήματα που σχετίζονται με το επώνυμό του το δίκαιο οποιουδήποτε από τα κράτη των οποίων έχει την ιθαγένεια. Όσον αφορά το συζυγικό επώνυμό τους, οι σύζυγοι μπορούν, με κοινή δήλωσή τους, να επιλέξουν ως εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας οποιουδήποτε εκ των συζύγων ή το ουγγρικό δίκαιο. Ελλείψει τέτοιας δήλωσης, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων. Οι κανόνες που ρυθμίζουν το επώνυμο σε περίπτωση διαζυγίου ή ακυρότητας του γάμου είναι αυτοί του δικαίου του κράτους βάσει του οποίου καταχωρίστηκε το συζυγικό επώνυμο. Το επώνυμο γέννησης και το συζυγικό επώνυμο Ούγγρου υπηκόου, εφόσον έχουν καταχωριστεί εγκύτως βάσει του δικαίου άλλου κράτους, πρέπει να αναγνωριστούν στην Ουγγαρία εάν ο ενδιαφερόμενος Ούγγρος υπήκοος ή ο/ή σύζυγός του είναι υπήκοος και του εν λόγω άλλου κράτους ή εάν ο ενδιαφερόμενος Ούγγρος υπήκοος έχει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος αυτό. Δεν είναι δυνατή η επίσημη αναγνώριση ονομάτων που αντιβαίνουν στην ουγγρική δημόσια τάξη.

Πρόσωπο που στερείται δικαιοπρακτικής ικανότητας ή που διαθέτει περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάστασή του θεωρείται ότι διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα όσον αφορά τις πολυάριθμες καθημερινές συμβάσεις ήσσονος σημασίας που συνάπτει και εκτελεί στην Ουγγαρία, εφόσον θα διέθετε τέτοια ικανότητα σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο. Πρόσωπο που στερείται δικαιοπρακτικής ικανότητας ή που διαθέτει περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάστασή του, αλλά που θα διέθετε

δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με το συγγρικό δικαιο θεωρείται ότι διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα και για άλλες οικονομικές συναλλαγές, εφόσον τα έννομα αποτελέσματα αυτών των συναλλαγών πρόκειται να παραχθούν στην Ουγγαρία.

Στα ζητήματα διορισμού νόμιμου αντιπροσώπου προσώπου με περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα ή προσωρινής δικαστικής συμπαράστασης, εφαρμοστέο είναι το δικαιο του κράτους του δικαστηρίου που ορίζει τον νόμιμο αντιπρόσωπο ή τον δικαστικό συμπαραστάτη.

Το εφαρμοστέο δικαιο για την κήρυξη προσώπου νεκρού ή άφαντου ή για την καταχώριση του θανάτου του είναι το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του αγνοούμενου προσώπου. Εάν το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση αγνοούμενου προσώπου δεν είναι το συγγρικό, εφαρμόζεται το συγγρικό δικαιο εφόσον διακυβύεται συγγρικό έννομο συμφέρον.

Ο τόπος της συνήθους διαμονής ενός προσώπου είναι ο τόπος στον οποίο βρίσκονται πράγματι συγκεντρωμένες οι βιοτικές σχέσεις του, όπως προκύπτει από όλες τις περιστάσεις της συγκεκριμένης έννομης σχέσης. Κατά τον προσδιορισμό του τόπου αυτού, λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, τα στοιχεία που καταδεικνύουν τις προθέσεις του οικείου προσώπου. Ως κατοικία νοείται ο τόπος στον οποίο ένα πρόσωπο κατοικεί μόνιμα ή προτίθεται να παραμείνει επ' αόριστον.

Το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση νομικού προσώπου ή οντότητας χωρίς νομική προσωπικότητα είναι το δικαιο του κράτους στο οποίο είναι καταχωρισμένο το νομικό πρόσωπο. Εάν το νομικό πρόσωπο είναι καταχωρισμένο σε περισσότερα από ένα κράτη ή δεν απαιτείται να καταχωριστεί σύμφωνα με το δικαιο του κράτους της έδρας που ορίζεται στο καταστατικό του, εφαρμοστέο δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του είναι το δικαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται η έδρα του. Εάν στο καταστατικό του νομικού προσώπου δεν ορίζεται η έδρα του ή το νομικό πρόσωπο έχει περισσότερες από μία έδρες και δεν είναι καταχωρισμένο σύμφωνα με το δικαιο κανενός κράτους, εφαρμοστέο δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του είναι το δικαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται η κεντρική διοίκησή του. Το νομικό καθεστώς νομικού προσώπου ή οντότητας χωρίς νομική προσωπικότητα προσδιορίζεται βάσει του δικαίου που διέπει την προσωπική του κατάσταση.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Το εφαρμοστέο δικαιο για την αναγνώριση της πατρότητας ή της μητρότητας ή για την ανατροπή του τεκμηρίου πατρότητας είναι το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του παιδιού κατά τον χρόνο της γέννησής του. Η αναγνώριση της πατρότητας του παιδιού διέπεται από το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του παιδιού κατά τον χρόνο της αναγνώρισης, ενώ η αναγνώριση παιδιού που έχει συλληφθεί αλλά δεν έχει ακόμη γεννηθεί διέπεται από το δικαιο διέπει την προσωπική κατάσταση της μητέρας κατά τον χρόνο της αναγνώρισης. Αναγνώριση δεν μπορεί να θεωρηθεί άκυρη λόγω μη τήρησης τύπου εάν είναι τυπικά έγκυρη σύμφωνα με το συγγρικό δικαιο ή το δικαιο που ίσχυε στον τόπο και κατά τον χρόνο της αναγνώρισης. Εάν, σύμφωνα με το εφαρμοστέο δικαιο, η πατρότητα δεν είναι θεμελιωμένη, εφαρμόζεται το δικαιο άλλου κράτους με το οποίο συνδέεται στενά η υπόθεση, εφόσον αυτό συνεπάγεται ευνοϊκότερη μεταχείριση για το παιδί.

3.4.2 Υιοθεσία

Η υιοθεσία είναι έγκυρη μόνον εφόσον πληρούνται οι όροι που προβλέπονται τόσο από το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούμενου γονέα όσο και από το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούμενου κατά τον χρόνο της υιοθεσίας. Τα έννομα αποτελέσματα της υιοθεσίας, η ακύρωση υιοθεσίας και τα έννομα αποτελέσματα της ακύρωσης υιοθεσίας διέπονται από το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούμενου γονέα κατά τον χρόνο της σύστασης ή της ακύρωσης της υιοθεσίας.

Εάν οι υιοθετούντες έχουν τελέσει γάμο μεταξύ τους, τα έννομα αποτελέσματα της υιοθεσίας, η ακύρωση υιοθεσίας και τα έννομα αποτελέσματα της ακύρωσης υιοθεσίας διέπονται από:

- α) το δικαιο του κράτους της κοινής ιθαγένειας των συζύγων κατά τον χρόνο της σύστασης ή ακύρωσης της υιοθεσίας ή, ελλείψει τέτοιας,
- β) το δικαιο του κράτους στο οποίο βρισκόταν η κοινή διαμονή των συζύγων κατά τον χρόνο της σύστασης ή της ακύρωσης της υιοθεσίας ή, ελλείψει τέτοιας,
- γ) το δικαιο του κράτους του δικαστηρίου που χειρίζεται την υπόθεση.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Ο γάμος είναι έγκυρος μόνον εφόσον, κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου, πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που θέτει το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση καθενός εκ των συζύγων. Το δικαιο που διέπει την τυπική εγκυρότητα του γάμου είναι το δικαιο που ίσχυε στον τόπο και κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου. Οι κανόνες που διέπουν την τέλεση και την εγκυρότητα του γάμου εφαρμόζονται αναλογικά για να κριθεί το υποστατό ή το ανυπόστατο του γάμου. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί στην Ουγγαρία εάν υπάρχει ανυπέρβλητο κώλυμα γάμου σύμφωνα με το συγγρικό δικαιο.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Οι διατάξεις σχετικά με τον γάμο ισχύουν για τη σύσταση και την εγκυρότητα σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης και τα έννομα αποτελέσματά της (εξαιρουμένου του επωνύμου), με τις ακόλουθες εξαιρέσεις.

Δεν συνιστά κώλυμα στη σύσταση ή την εγκυρότητα σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης το γεγονός ότι το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση μελλοντικού συντρόφου στη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης δεν αναγνωρίζει τις σχέσεις καταχωρισμένης συμβίωσης μεταξύ ομόφυλων συντρόφων, υπό την προϋπόθεση ότι:

α) ο μελλοντικός σύντροφος στη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης που δεν έχει την συγγρική ιθαγένεια πιστοποιεί ότι δεν θα υφίστατο κώλυμα γάμου σύμφωνα με το δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του, και

β) τουλάχιστον ένας εκ των μελλοντικών συντρόφων στη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης είναι Ούγγρος υπήκοος ή έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ουγγαρία. Σε αυτήν την περίπτωση, τα έννομα αποτελέσματα της καταχωρισμένης συμβίωσης διέπονται από το δικαιο της Ουγγαρίας.

Το εφαρμοστέο δικαιο στη λύση σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης είναι το δικαιο του κράτους:

α) στο οποίο βρίσκεται η κοινή συνήθης διαμονή των συντρόφων στη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης κατά τον χρόνο κατάθεσης της αγωγής ή της αίτησης με την οποία κινείται η διαδικασία για τη λύση της καταχωρισμένης συμβίωσης ή, ελλείψει τέτοιας,

β) στο οποίο βρισκόταν η τελευταία κοινή συνήθης διαμονή των συντρόφων στη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, εφόσον δεν παρήλθε περισσότερο από ένα έτος μεταξύ του χρόνου λήξης της εν λόγω κοινής συνήθους διαμονής και του χρόνου κατάθεσης της αγωγής ή της αίτησης και υπό την προϋπόθεση ότι ένας εκ των συντρόφων στη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης εξακολουθεί να διαμένει σε αυτό το κράτος κατά τον χρόνο υποβολής της αγωγής ή της αίτησης ή, ελλείψει τέτοιας,

γ) του οποίου αμφότεροι οι σύντροφοι στη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης ήταν υπήκοοι κατά τον χρόνο υποβολής της αγωγής ή της αίτησης.

Εάν δεν είναι δυνατός ο καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου με βάση τα ανωτέρω, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους του δικαστηρίου που χειρίζεται την υπόθεση.

Η σύσταση, η λύση και τα έννομα αποτελέσματα της συμβίωσης εκτός γάμου διέπονται από το δικαιο του κράτους της κοινής ιθαγένειας των συμβιούντων συντρόφων. Εάν οι συμβιούντες σύντροφοι έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμοστέο είναι το δικαιο του κράτους της κοινής συνήθους διαμονής των συμβιούντων συντρόφων, ή ελλείψει κοινής συνήθους διαμονής, της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής. Εάν δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός του τόπου της κοινής συνήθους διαμονής των συμβιούντων συντρόφων, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους του δικαστηρίου που χειρίζεται την υπόθεση. Οι συμβιούντες σύντροφοι μπορούν να επιλέξουν το εφαρμοστέο δικαιο για τις περιουσιακές τους σχέσεις.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Στην εν λόγω περίπτωση, εφαρμοστέος είναι ο [ΕΚ κανονισμός \(ΕΕ\) αριθ. 1259/2010 \(Ρώμη III\)](#). Οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν το δικαιο σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 7 του κανονισμού μέχρι τη λήξη της προθεσμίας που ορίζει το δικαστήριο κατά την πρώτη συζήτηση.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Στην εν λόγω περίπτωση, εφαρμοστέο είναι [το Πρωτόκολλο της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δικαιο στις υποχρεώσεις διατροφής](#).

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων είναι το δικαιο του κράτους της ιθαγένειας αμφοτέρων των συζύγων κατά τον χρόνο έκδοσης της δικαστικής απόφασης. Εάν οι σύζυγοι έχουν διαφορετική ιθαγένεια κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης, εφαρμοστέο είναι το δικαιο του κράτους της κοινής συνήθους διανομής των συζύγων, ή ελλείψει κοινής συνήθους διανομής, της τελευταίας κοινής συνήθους διανομής. Εάν οι σύζυγοι δεν είχαν κοινή συνήθη διανομή, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους του δικαστηρίου που χειρίζεται την υπόθεση.

Οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν να εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις τους δικαιο, υπό την προϋπόθεση ότι είναι ένα από τα ακόλουθα:

- α) το δικαιο του κράτους της ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας,
- β) το δικαιο του κράτους της συνήθους διανομής ενός εκ των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας, ή
- γ) το δικαιο του κράτους του δικαστηρίου που χειρίζεται την υπόθεση.

Δυνατότητα επιλογής εφαρμοστέου δικαίου έχουν και οι μέλλοντες σύζυγοι. Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου μπορεί να πραγματοποιηθεί έως τη λήξη της προθεσμίας που ορίζει το δικαστήριο κατά την πρώτη συζήτηση. Εάν οι σύζυγοι δεν συμφωνήσουν διαφορετικά, η επιλογή του εφαρμοστέου στις περιουσιακές σχέσεις τους δικαίου παράγει έννομα αποτελέσματα μόνο για το μέλλον.

Η συμφωνία που αφορά περιουσιακές σχέσεις των συζύγων είναι έγκυρη ως προς τον τύπο εφόσον συνάδει με το δικαιο του τόπου κατάρτισης της συμφωνίας.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Ο [ΕΚ κανονισμός \(ΕΕ\) αριθ. 650/2012](#) εφαρμόζεται στα πρόσωπα των οποίων ο θάνατος επήλθε κατά ή μετά τη 17η Αυγούστου 2015.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Το δικαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται η περιουσία εφαρμόζεται στην κυριότητα, τα λοιπά εμπράγματα δικαιώματα, τα εμπράγματα βάρη και την κατοχή.

3.9 Αφερεγγυότητα

Το άρθρα 7 έως 17 του [ΕΚ κανονισμού \(ΕΕ\) 2015/848](#) καθορίζουν το εφαρμοστέο δικαιο.

Τελευταία επικαιροποίηση: 15/01/2024

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Μάλτα

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Η εθνική νομοθεσία συνίσταται σε θεσμοθετημένους (γραπτούς) νόμους. Αυτοί είναι ελεύθερα προσβάσιμοι μέσω του [ΕΚ ιστότοπου](#) της Συλλογής νομοθεσίας της Μάλτας. Μετά την προσχώρηση της Μάλτας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, το νομικό σύστημα της Μάλτας περιλαμβάνει επίσης νομικές πράξεις και κανονισμούς της ΕΕ που εφαρμόζονται άμεσα ή έχουν μεταφερθεί στην εθνική της νομοθεσία και οι οποίοι είναι πιθανό να υπερισχύουν έναντι της τελευταίας.

Παρότι η αρχή του δεδικασμένου δεν προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία της Μάλτας και δεν έχει δεσμευτική εφαρμογή στη χώρα αυτή, τα δικαστήρια της Μάλτας τείνουν να δίνουν βαρύτητα σε προηγούμενες δικαστικές αποφάσεις, ιδίως στις αποφάσεις του Εφετείου και του Συνταγματικού Δικαστηρίου (αμφότερα ανώτατα δικαστήρια της Μάλτας).

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της 5ης Οκτωβρίου 1961 περί κατάργησης της επικύρωσης αλλοδαπών δημοσίων εγγράφων

Σύμβαση της 15ης Νοεμβρίου 1965 περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις

Σύμβαση της 18ης Μαρτίου 1970 για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων στην αλλοδαπή σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις

Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών

Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τη διευκόλυνση της διεθνούς πρόσβασης στη δικαιοσύνη

Σύμβαση της 1ης Ιουλίου 1985 για το εφαρμοστέο δικαιο στα καταπιστεύματα και την αναγνώρισή τους

Σύμβαση της 25ης Ιανουαρίου 1988 σχετικά με την αμοιβαία διοικητική συνδρομή σε φορολογικά θέματα

Σύμβαση της 16ης Ιανουαρίου 1992 για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς

Σύμβαση της 29ης Μαΐου 1993 για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία

Σύμβαση της 19ης Οκτωβρίου 1996 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών

Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβατικές ενοχές

Σύμβαση της 30ής Ιουνίου 2005 για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας

Σύμβαση της 23ης Νοεμβρίου 2007 για την είσπραξη, σε διεθνές επίπεδο, απαιτήσεων διατροφής παιδιών και άλλων μορφών οικογενειακής διατροφής

Πρωτόκολλο της 23ης Νοεμβρίου 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δικαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Η Μάλτα έχει επίσης κυρώσει σειρά Συνθηκών των Ηνωμένων Εθνών - περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο της διαδικασίας κύρωσης παρέχονται [εδώ](#).

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Δεν γνωρίζουμε κάποια διμερή σύμβαση η οποία να περιέχει διατάξεις σχετικά με την επιλογή δικαίου στην οποία να είναι συμβαλλόμενο μέρος η Μάλτα.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Οι κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων δεν εφαρμόζονται αυτεπάγγελα από τον δικαστή εφαρμόζονται μόνον εφόσον τουλάχιστον ένας διάδικος ισχυριστεί ότι υφίσταται σύγκρουση νόμων. Ο διάδικος που προβάλλει τον σχετικό ισχυρισμό οφείλει να αποδείξει το περιεχόμενο του αλλοδαπού νόμου, κατά τρόπο ικανοποιητικό για το δικαστήριο. Εάν δεν προβληθεί σχετικός ισχυρισμός ή δεν προσκομιστούν επαρκείς αποδείξεις, τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν το δικαιο της Μάλτας.

2.2 Παραπομπή

Η θέση της Μάλτας σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της παραπομπής δεν είναι σαφής. Οι κωδικοποιημένοι κανόνες σχετικά με την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου είναι περιορισμένοι. Για τον λόγο αυτόν, τα δικαστήρια εφαρμόζουν πολύ συχνά μη κωδικοποιημένους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου προκειμένου να καθορίσουν το δικαιο που πρέπει να εφαρμοστεί σε μια συγκεκριμένη υπόθεση. Τα δικαστήρια της Μάλτας έχουν μάλιστα αποφανθεί ότι, ελλείψει νομοθεσίας η οποία διέπει το ιδιωτικό διεθνές δικαιο, τα δικαστήρια της Μάλτας πρέπει να ανατρέχουν στις αρχές του αγγλικού κοινοδικαίου. Βάσει των ανωτέρω, τα δικαστήρια της Μάλτας έχουν υιοθετήσει την εφαρμογή της αρχής της παραπομπής του εν λόγω δικαίου. Εξ αυτού συνάγεται ότι η αρχή της παραπομπής δεν εφαρμόζεται σε υποθέσεις που αφορούν αδικοπραξίες, ασφαλιστικές διαφορές και συμβάσεις. Εφαρμόζεται, ωστόσο, σε υποθέσεις που αφορούν το κύρος διαθηκών, αξιώσεις επί ξένης ιδιοκτησίας και διαφορές οικογενειακού δικαίου.

2.3 Μεταβολή του συνδεδειγμένου στοιχείου

Το θέμα αυτό αντιμετωπίζεται με τον προσδιορισμό, για κάθε κανόνα επιλογής δικαίου, του χρόνου κατά τον οποίο ορίζεται το συνδεδειγμένο στοιχείο.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Τα δικαστήρια της Μάλτας μπορούν να αρνηθούν την εφαρμογή αλλοδαπού νόμου αν αυτός προσκρούει στη δημόσια τάξη της Μάλτας ή μπορεί να χαρακτηριστεί ως αλλοδαπός φορολογικός νόμος ή ως ποινικός νόμος.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Ο ισχυρισμός περί εφαρμογής αλλοδαπού δικαίου αποδεικνύεται ως πραγματικό περιστατικό και όχι ως νομικό ζήτημα. Τα δικαστήρια της Μάλτας έχουν εξουσία να ερμηνεύουν την εθνική νομοθεσία όχι όμως και το περιεχόμενο αλλοδαπών νόμων. Προκειμένου να γίνει κατανοητό το περιεχόμενο αλλοδαπών νόμων, διορίζονται από το δικαστήριο ειδικοί εμπειρογνώμονες του αλλοδαπού δικαίου. Οι διάδικοι έχουν επίσης δικαίωμα να υποβάλουν στο δικαστήριο γνωμοδοτήσεις διαφορετικών εμπειρογνομόνων, στο πλαίσιο της προσαγωγής αποδείξεων.

Το βάρος απόδειξης φέρει ο διάδικος που προβάλλει τον σχετικό ισχυρισμό, δηλαδή ο εναγόμενος.

3 Κανόνες σύγκρουσης νόμων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σε υποθέσεις που αφορούν συμβατικές ενοχές εκτός των χωρών της ΕΕ εφαρμόζεται η Σύμβαση της Ρώμης του 1980, δυνάμει του νόμου για τη Σύμβαση της Ρώμης σχετικά με τις συμβατικές ενοχές (κύρωση), κεφάλαιο 482 της Συλλογής νομοθεσίας της Μάλτας. Από την άλλη πλευρά, οι συμβατικές ενοχές εντός των χωρών της ΕΕ ρυθμίζονται από τον κανονισμό Ρώμη I [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές].

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Οι κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων στις εξωσυμβατικές ενοχές ρυθμίζονται με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (γνωστός ως κανονισμός Ρώμη II).

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Ματέζικη ιθαγένεια αποκτά ένα πρόσωπο από τη γέννησή του, εφόσον ο πατέρας ή η μητέρα του είναι υπήκοος της Μάλτας.

Σε αντίθεση με την ιθαγένεια, ο τόπος συνήθους διαμονής μπορεί να επιλεγεί από το πρόσωπο όταν αυτό ενηλικιωθεί. Ο τόπος συνήθους διαμονής ορίζεται με βάση τον τόπο κατοικίας του προσώπου, εφόσον υπάρχει πρόθεσή του να κατοικήι στον τόπο αυτό μόνιμα ή για αόριστο χρονικό διάστημα.

Η ικανότητα ανάληψης συγκεκριμένων υποχρεώσεων, π.χ. η ικανότητα τέλεσης γάμου, σύναψης συμβάσεων, διεξαγωγής εμπορικής δραστηριότητας, σύνταξης διαθήκης κ.λπ. ορίζεται βάσει των κανόνων που ισχύουν στον συγκεκριμένο τόπο.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Οι υποχρεώσεις του γονέα έναντι του τέκνου ορίζονται από τον αστικό κώδικα της Μάλτας, ωστόσο η γονική μέριμνα παύει αυτοδικαίως όταν το τέκνο συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του. Η δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Μάλτας ορίζεται με βάση τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας (Βρυξέλλες ΙΙα). Εκτενέστερη αναφορά στο θέμα αυτό γίνεται στη [σχετική ενότητα](#).

3.4.2 Υιοθεσία

Η υιοθεσία ρυθμίζεται επίσης από τον αστικό κώδικα της Μάλτας, τον οποίο εφαρμόζουν τα δικαστήρια της Μάλτας σε κάθε περίπτωση που αυτά έχουν δικαιοδοσία. Υιοθεσίες στην αλλοδαπή αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Μάλτας σύμφωνα με τη Σύμβαση για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Το κύρος ενός γάμου ορίζεται με βάση το δίκαιο του τόπου τέλεσης του γάμου. Στη Μάλτα, οι νόμιμες διατυπώσεις του γάμου παρατίθενται στο κεφάλαιο 255 της Συλλογής νομοθεσίας της Μάλτας ([📄 νόμος περί γάμου](#)). Ο σχετικός νόμος ορίζει, μεταξύ άλλων, τους περιορισμούς που ισχύουν σε σχέση με τον γάμο. Ένας από τους περιορισμούς που αναφέρονται στον εν λόγω νόμο είναι ότι «γάμος ο οποίος τελείται από πρόσωπο το οποίο δεν έχει συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του είναι άκυρος».

Εφαρμοστέο δίκαιο στη Μάλτα είναι το δίκαιο του τόπου κατοικίας των συζύγων.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Ο θεσμός της αστικής συμβίωσης ρυθμίζεται στο κεφάλαιο 530 της Συλλογής νομοθεσίας της Μάλτας (νόμος περί αστικής συμβίωσης), το οποίο με τη σειρά του παραπέμπει στο κεφάλαιο 255. Συνεπώς, όσον αφορά την αστική συμβίωση πρέπει να πληρούνται οι ρυθμίσεις και προϋποθέσεις του κεφαλαίου 255.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Τα δικαστήρια της Μάλτας έχουν δικαιοδοσία μόνο επί υποθέσεων διαζυγίου σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας. Εκτενέστερη αναφορά στο θέμα αυτό γίνεται στη [σχετική ενότητα](#).

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Η Μάλτα δεσμεύεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 4/2009 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής. Εκτενέστερη αναφορά στο θέμα αυτό γίνεται στη [σχετική ενότητα](#).

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Εφαρμοστέο δίκαιο στη Μάλτα είναι το δίκαιο του τόπου της συζυγικής κατοικίας (lex situs). Ο αστικός κώδικας (άρθρο 1316) προβλέπει ότι σύζυγοι οι οποίοι έχουν τελέσει γάμο στη Μάλτα είναι συνδικαίουχοι της συζυγικής περιουσίας. Επίσης, αν ο γάμος έχει τελεστεί εκτός της Μάλτας και εν συνεχεία οι σύζυγοι έχουν εγκατασταθεί στη Μάλτα, αυτοί καθίστανται συνδικαίουχοι της συζυγικής περιουσίας μόλις αποκτήσουν τόπο κατοικίας στη Μάλτα, με την επιφύλαξη προηγούμενης αντίθετης συμφωνίας μεταξύ τους.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Σε υποθέσεις διαθηκών και κληρονομικής διαδοχής τα δικαστήρια της Μάλτας εφαρμόζουν σταθερά το αγγλικό κοινοδίκαιο. Ως εκ τούτου, «σε περιπτώσεις εξ αδιαθέτου διαδοχής (δηλ. όταν δεν υπάρχει διαθήκη), εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου κατά τον χρόνο του θανάτου, όσον

αφορά τη διανομή της κινητής του περιουσίας ως προς τη διανομή της ακίνητης περιουσίας, εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου του ακινήτου. Όταν υπάρχει διαθήκη, η ικανότητα του κληρονομούμενου να συντάξει διαθήκη καθορίζεται με βάση το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης. Κληρονόμος έχει δικαίωμα να κληρονομήσει κινητή περιουσία αν έχει τη σχετική ικανότητα σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου κατοικίας του ή σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου». Περαιτέρω, «μια διαθήκη είναι τυπικά έγκυρη αν είναι νόμιμη σύμφωνα με: το δίκαιο του τόπου σύνταξης της διαθήκης (συνήθως ο τόπος υπογραφής της διαθήκης από τον διαθέτη και τον ή τους μάρτυρες) κατά τον χρόνο σύνταξής της το δίκαιο του τόπου κατοικίας, συνήθους διαμονής ή ιθαγένειας του διαθέτη κατά τον χρόνο θανάτου. Μια διαθήκη είναι επίσης τυπικά έγκυρη ως προς τη διανομή της ακίνητης περιουσίας του διαθέτη αν συνάδει με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο.»

3.8 Ακίνητη περιουσία

3.9 Αφερεγγυότητα

Η Μάλτα δεσμεύεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, όπως έχει τροποποιηθεί. Ο εν λόγω κανονισμός ορίζει, μεταξύ άλλων, τους κανόνες που ισχύουν σε διαδικασίες που περιλαμβάνουν την πλήρη ή μερική εκποίηση της περιουσίας του οφειλέτη και τον διορισμό εκκαθαριστή, στις περιπτώσεις όπου ο τόπος βασικών συμφερόντων του οφειλέτη βρίσκεται σε κράτος μέλος της ΕΕ. Σε υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 εφαρμόζεται το δίκαιο της Μάλτας, εφόσον έχουν δικαιοδοσία τα δικαστήρια της Μάλτας, δηλ. όταν η εταιρεία είναι εγγεγραμμένη στη Μάλτα.

Τελευταία επικαιροποίηση: 11/04/2018

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Η πρωτότυπη γλωσσική έκδοση [de](#) αυτής της σελίδας τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η γλωσσική έκδοση που βλέπετε τώρα βρίσκεται στο στάδιο της μετάφρασης.

Υπάρχει ήδη μετάφραση στις ακόλουθες γλώσσες: [en](#)

Ποιες χώρες η νομοθεσία ισχύει; - Αυστρία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Το **αυστριακό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο** είναι κωδικοποιημένο. Ο βασικός νόμος είναι ο νόμος για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (IPR-Gesetz) της 15.6.1978, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας (BGBl.) αριθ. 304/1978. Οι ακόλουθες διατάξεις περί σύγκρουσης νόμων βρίσκονται εκτός του νόμου για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (εφεξής, IPRG):

το άρθρο 13a του ομοσπονδιακού νόμου, της 8ης Μαρτίου 1979, για τη θέσπιση διατάξεων για την προστασία των καταναλωτών

(Konsumentenschutzgesetz – KSchG), BGBl. αριθ. 140/1979,

το άρθρο 11 του ομοσπονδιακού νόμου για την απόκτηση δικαιωμάτων χρονομεριστικής χρήσης ακινήτων (Teilzeitnutzungsgesetz – TNG), BGBl I αριθ. 32 /1997,

το άρθρο 20 του ομοσπονδιακού νόμου για την εφαρμογή της οδηγίας 93/7/ΕΟΚ σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν παράνομα απομακρυνθεί από το έδαφος κρατών μελών, BGBl I αριθ. 67/1998,

το άρθρο 23 του ομοσπονδιακού νόμου για την αστική ευθύνη για τις ζημιές που προκαλούνται από ραδιενέργεια (Atomhaftungsgesetz 1999 – AtomHG 1999), BGBl I αριθ. 170/1998,

τα άρθρα 16 και 18 του ομοσπονδιακού νόμου σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού αξιογράφων (Finalitätsgesetz), BGBl. I αριθ. 98/2001,

τα άρθρα 221 έως 235 του αυστριακού πτωχευτικού κώδικα (Insolvenzordnung).

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 53 του IPRG, οι διακρατικές συμφωνίες δεν θίγονται από τον IPRG, αλλά υπερισχύουν των διατάξεων του εν λόγω νόμου, καθώς και των λοιπών εθνικών κανόνων σύγκρουσης. Οι ακόλουθες **πολυμερείς συμβάσεις**, στις οποίες συμμετέχει η Αυστρία, περιέχουν διατάξεις περί σύγκρουσης νόμων:

η Σύμβαση της Χάγης, της 24ης Οκτωβρίου 1956, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής έναντι των τέκνων,

η Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, σχετικά με την αρμοδιότητα των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων,

η Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης,

η Σύμβαση της Χάγης, της 4ης Μαΐου 1971, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα,

η Σύμβαση της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Κατάστασης, της 20ής Σεπτεμβρίου 1970, για τη νομιμοποίηση τέκνων με γάμο,

η Σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών,

η Σύμβαση της Χάγης, της 13ης Ιανουαρίου 2000, για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων.

το Πρωτόκολλο της Χάγης, της 23ης Νοεμβρίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Οι ακόλουθες διμερείς συμβάσεις περιέχουν διατάξεις περί σύγκρουσης νόμων:

η Συνθήκη περί φιλίας και εγκατάστασης, της 9ης Σεπτεμβρίου 1959, μεταξύ της Δημοκρατίας της Αυστρίας και της Αυτοκρατορίας του Ιράν,

η Συνθήκη, της 16ης Δεκεμβρίου 1954, μεταξύ της Δημοκρατίας της Αυστρίας και της Ομοσπονδιακής Λαϊκής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας σχετικά με τη νομική συνεργασία,

η Συνθήκη, της 11ης Δεκεμβρίου 1963, μεταξύ της Δημοκρατίας της Αυστρίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας σχετικά με τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις και την αναγνώριση των δημόσιων εγγράφων.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Το αλλοδαπό δίκαιο εφαρμόζεται αυτεπαγγέλτως και όπως στο αρχικό πεδίο εφαρμογής του (άρθρο 3 του IPRG).

2.2 Παραπομπή

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του IPRG, διάταξη περί παραπομπής ή περαιτέρω παραπομπής πρέπει να τηρείται όταν δεν γίνεται ιδιαίτερη παραπομπή στο ουσιαστικό δίκαιο του άλλου κράτους. Αν το αλλοδαπό δίκαιο παραπέμπει πάλι στο αυστριακό δίκαιο, εφαρμοστέο είναι το αυστριακό δίκαιο. Αν το αλλοδαπό δίκαιο παραπέμπει σε δίκαιο στο οποίο έχει ήδη γίνει παραπομπή, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο στο οποίο έγινε παραπομπή πρώτα.

2.3 Μεταβολή του συνδυαστικού στοιχείου

Η εκ των υστέρων μεταβολή των όρων που καθορίζουν τον σύνδεσμο με συγκεκριμένη έννομη τάξη δεν έχει κατά κανόνα επίδραση στα πραγματικά περιστατικά που έχουν ήδη ολοκληρωθεί (ορισμένοι ειδικοί κανόνες σύγκρουσης περιέχουν εξαιρέσεις από την αρχή αυτή) (άρθρο 7 του IPRG). Ως εκ τούτου, για τα πραγματικά περιστατικά που έχουν ολοκληρωθεί ισχύει κατ' αρχήν το δίκαιο που ήταν εφαρμοστέο κατά τον χρόνο της συγκεκριμενοποίησης των πραγματικών περιστατικών και για τα εν εξελίξει πραγματικά περιστατικά ισχύει το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο κατά τον χρόνο της αξιολόγησής τους.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Το δίκαιο στο οποίο γίνεται παραπομπή δεν εφαρμόζεται, εφόσον η εφαρμογή του θα οδηγούσε σε αποτέλεσμα ασύμβατο με τις βασικές αξίες της αυστριακής έννομης τάξης (άρθρο 6 του IPRG).

Στο αυστριακό δίκαιο υπάρχουν διατάξεις που εφαρμόζονται ανεξάρτητα από τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (κανόνες δημόσιας τάξης). Ο χαρακτήρας ορισμένων από αυτές τις διατάξεις ως κανόνων δημόσιας τάξης προκύπτει από τη διατύπωσή τους, ενώ άλλων μόνο από τον σκοπό τους.

Κανόνες δημόσιας τάξης είναι π.χ. τα άρθρα 7, 7a και 7b του νόμου για την προσαρμογή της νομοθεσίας περί των συμβάσεων εργασίας (Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz – AVRAG), σύμφωνα με τα οποία οι εργαζόμενοι στην Αυστρία δικαιούνται, ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δίκαιο, τουλάχιστον τον μισθό που προβλέπει η εκάστοτε ισχύουσα συλλογική σύμβαση εργασίας και την ελάχιστη προβλεπόμενη άδεια αναψυχής. Ένας άλλος κανόνας δημόσιας τάξης είναι το άρθρο 13a παράγραφος 2 του KSchG σύμφωνα με αυτό, το άρθρο 6 του KSchG (για τις παράνομες ρήτρες συμβάσεων), το άρθρο 864a του Αστικού Κώδικα (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch – ABGB) (για την ισχύ ασυνήθιστων όρων σε γενικούς όρους συναλλαγών και σε έντυπα συμβάσεων) και το άρθρο 879 παράγραφος 3 του ABGB (για την ακυρότητα καταφανώς δυσμενών συμβατικών όρων σε γενικούς όρους συναλλαγών και σε έντυπα συμβάσεων για την προστασία των καταναλωτών) εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση, εφόσον η σύμβαση έχει συναφθεί σε σχέση με δραστηριότητα του επιχειρηματία που αναπτύσσεται στην Αυστρία και αποσκοπεί στη σύναψη τέτοιων συμβάσεων.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το αλλοδαπό δίκαιο εξευρίσκεται αυτεπαγγέλτως. Για τον σκοπό αυτό, το δικαστήριο μπορεί να βασιστεί στη συνεργασία των διαδίκων, σε πληροφορίες του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Δικαιοσύνης ή σε εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης. Αν, παρά τις σχετικές προσπάθειες, η εξεύρεση του αλλοδαπού δικαίου δεν καταστεί δυνατή εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, εφαρμόζεται το αυστριακό δίκαιο (άρθρο 4 του IPRG).

3 Κανόνες σύγκρουσης νομών

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Οι συμβατικές ενοχές που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 593/2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι) (ΕΕ L 177 της 4.7.2008, σ. 6) διέπονται από το δίκαιο που, ρητώς ή σιωπηρώς, επιλέγουν τα μέρη. Αν δεν έχει επιλεγεί το εφαρμοστέο δίκαιο, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του (εγκατάσταση) το μέρος που βαρύνεται με την εκπλήρωση της χαρακτηριστικής παροχής της σύμβασης (άρθρο 35 του IPRG).

Ειδικοί κανόνες σύγκρουσης ισχύουν για τις καταναλωτικές συμβάσεις: Με το άρθρο 13a παράγραφος 1 του νόμου για την προστασία των καταναλωτών μεταφέρονται στο εθνικό δίκαιο οι κανόνες σύγκρουσης σειράς οδηγιών για την προστασία των καταναλωτών. Η διάταξη περιορίζει κυρίως την ελευθερία επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου για την προστασία του καταναλωτή.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Οι εξωσυμβατικές αξιώσεις αποζημίωσης που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 864/2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ) (ΕΕ L 199 της 31.7.2007, σ. 40) διέπονται από το δίκαιο που, ρητώς ή σιωπηρώς, επιλέγουν τα μέρη. Αν δεν έχουν επιλέξει δίκαιο, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο έλαβε χώρα η συμπεριφορά που προκάλεσε τη ζημία. Ωστόσο, αν τα οικεία μέρη συνδέονται στενότερα με το δίκαιο ενός και του αυτού άλλου κράτους, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του εν λόγω άλλου κράτους (άρθρο 48 IPRG).

Αυτός ο κανόνας σύγκρουσης καθορίζει το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο για να απαντηθεί το ερώτημα αν υφίσταται υποχρέωση αποζημίωσης, ποιος υποχρεούται να καταβάλει αποζημίωση και ποιο ποσό πρέπει να καταβληθεί. Το δίκαιο αυτό διέπει επίσης τα ζητήματα του συντρέχοντος πταίσματος και της ύπαρξης άμεσης αξίωσης του ζημιωθέντος κατά του ασφαλιστή, καθώς και της παραγραφής των αξιώσεων αποζημίωσης.

Για τις αξιώσεις αποζημίωσης από **τροχαία ατυχήματα** που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης, της 4ης Μαΐου 1971, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα εφαρμοστέοι είναι οι κανόνες σύνδεσης της εν λόγω σύμβασης.

Οι εξωσυμβατικές αξιώσεις αποζημίωσης για ζημιές που έχουν επέλθει στην Αυστρία από **ιονίζουσες ακτινοβολίες** διέπονται, εφόσον το ζητήσει ο ζημιωθείς, από το αυστριακό δίκαιο (άρθρο 23 παράγραφος 1 του AtomHG 1999). Σε περίπτωση που προκληθείσα από ιονίζουσα ακτινοβολία ζημία έχει επέλθει στο εξωτερικό και πρέπει να αξιολογηθεί σύμφωνα με το αυστριακό δίκαιο, η ζημία αποκαθίσταται μόνο αν και εφόσον αυτό προβλέπεται και από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του ζημιωθέντος (άρθρο 23 παράγραφος 2 του AtomHG 1999).

Το δίκαιο που διέπει τις ενοχές από **διοίκηση αλλοτρίων** και τις **αξιώσεις αδικαιολόγητου πλουτισμού** καθορίζεται στον κανονισμό Ρώμη ΙΙ.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Το δίκαιο που διέπει την **προσωπική κατάσταση** ενός προσώπου είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την υπηκοότητα. Αν ένα πρόσωπο έχει περισσότερες της μίας υπηκοότητες, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους με το οποίο το πρόσωπο συνδέεται στενότερα ωστόσο, αν μεταξύ των περισσότερων υπηκοοτήτων περιλαμβάνεται η αυστριακή, εφαρμοστέο είναι πάντοτε το αυστριακό δίκαιο. Για τους πρόσφυγες και τους ανιθαγενείς, το δίκαιο που διέπει την προσωπική τους κατάσταση είναι το δίκαιο της χώρας στην οποία έχουν τη συνήθη διαμονή τους (άρθρο 9 του IPRG).

Το **όνομα** που φέρουν τα φυσικά πρόσωπα καθορίζεται από το δίκαιο που εκάστοτε διέπει την προσωπική τους κατάσταση, ανεξάρτητα από τον λόγο στον οποίο βασίζεται η απόκτηση του ονόματος (άρθρο 13 του IPRG).

Ως εκ τούτου, το συζυγικό επώνυμο δεν καθορίζεται βάσει του δικαίου που διέπει τον γάμο, αλλά βάσει του δικαίου που διέπει το όνομα. Για τον τύπο των δηλώσεων καθορισμού ονόματος, ισχύει ο γενικός κανόνας για τον τύπο των νομικών πράξεων του άρθρου 8 του IPRG (σύμφωνα μ' αυτό, ο τύπος μιας νομικής πράξης διέπεται από το ίδιο δίκαιο που διέπει και την ίδια τη νομική πράξη ωστόσο, αρκεί η τήρηση των απαιτήσεων ως προς τον τύπο του κράτους στο οποίο πραγματοποιείται η νομική πράξη). Σύμφωνα με τη νομολογία, όνομα που αποκτήθηκε βάσει προγενέστερου δικαίου προσωπικής κατάστασης δεν μεταβάλλεται με μόνη την αλλαγή του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση (της υπηκοότητας) του οικείου προσώπου.

Η **ικανότητα δικαίου και δικαιοπραξίας** ενός προσώπου επίσης διέπεται από το δίκαιο που διέπει την προσωπική του κατάσταση (άρθρο 12 του IPRG). Στον σύνδεσμο αυτόν εμπίπτει τυχόν περιορισμός της δικαιοπρακτικής ικανότητας, π.χ. λόγω ψυχικής ασθένειας, αλλά όχι το ζήτημα της νόμιμης ηλικίας για τη σύναψη γάμου. Αν ένα πρόσωπο έχει ενηλικιωθεί, εξακολουθεί να θεωρείται ενήλικο ακόμη και αν δεν πληροί τους σχετικούς όρους που τάσσει το νέο δίκαιο που διέπει την προσωπική του κατάσταση.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Οι προϋποθέσεις της **γνησιότητας τέκνου** και η αμφισβήτησή τους διέπονται από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση των συζύγων κατά τον χρόνο της γέννησης του τέκνου ή, αν ο γάμος είχε λυθεί προγενέστερα, κατά τον χρόνο της λύσης του γάμου. Σε περίπτωση που οι σύζυγοι δεν είχαν το ίδιο δικαίο προσωπικής κατάστασης, εφαρμοστέο είναι το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου κατά τον χρόνο της γέννησής του. Στο πεδίο εφαρμογής αυτού του παραπεμπτικού κανόνα υπάγονται το τεκμήριο πατρότητας του συζύγου, οι λόγοι για την αμφισβήτηση της γνησιότητας του τέκνου, καθώς και τα ζητήματα του ποια πρόσωπα έχουν δικαίωμα αμφισβήτησης και των προθεσμιών αμφισβήτησης.

Οι προϋποθέσεις για τη **νομιμοποίηση** τέκνου γεννημένου εκτός γάμου μέσω αναγνώρισης (δηλαδή, με επίσημη πράξη δημόσιας αρχής, όχι με επιγενόμενο γάμο) διέπονται από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του πατέρα (άρθρο 23 του IPRG).

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τη νομιμοποίηση τέκνων με γάμο, επιγενόμενος γάμος των γονέων έχει ως αποτέλεσμα τη νομιμοποίηση του τέκνου αν αυτό προβλέπεται από το δικαίο της ιθαγένειας του πατέρα ή από το δικαίο της ιθαγένειας της μητέρας.

Οι προϋποθέσεις για την **απόδειξη και την αναγνώριση της πατρότητας** τέκνου γεννημένου εκτός γάμου διέπονται από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου κατά τον χρόνο της γέννησής του. Σε περίπτωση μεταβολής του δικαίου της προσωπικής κατάστασης του τέκνου, εφαρμοστέο είναι το νέο δικαίο της προσωπικής του κατάστασης αν η διαπίστωση ή η αναγνώριση της πατρότητάς του επιτρέπεται βάσει αυτού αλλά όχι βάσει του δικαίου που διέπει την προσωπική του κατάσταση κατά τον χρόνο της γέννησης. Το δικαίο βάσει του οποίου διαπιστώθηκε ή αναγνωρίστηκε η πατρότητα είναι εφαρμοστέο και για την αμφισβήτησή της (άρθρο 25 του IPRG).

Σχέση γονέα-τέκνου: Τα **αποτελέσματα** της γνησιότητας και της νομιμοποίησης τέκνου, καθώς και του χαρακτηρισμού τέκνου ως γεννηθέντος εκτός γάμου διέπονται από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάστασή του. Στα άρθρα 24 και 25 του IPRG εμπίπτουν τα ζητήματα φροντίδας και ανατροφής του τέκνου, διαχείρισης και εκμετάλλευσης της περιουσίας του, νόμιμης εκπροσώπησής του από τον έναν ή και τους δύο γονείς, συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης διοικητικής έγκρισης για ορισμένες πράξεις εκπροσώπησης, στην περίπτωση των γεννημένων σε γάμο τέκνων της επιμέλειας μετά το διαζύγιο των γονέων, καθώς και των αμοιβαίων αξιώσεων διατροφής. Στις περιπτώσεις για τις οποίες εξακολουθεί (ακόμη) να ισχύει η Σύμβαση της Χάγης του 1961 για την προστασία των ανηλίκων (σε σχέση με την Τουρκία και το Μακάο), οι παραπάνω διατάξεις, σε μεγάλο βαθμό, επικαλύπτονται από τις διατάξεις της εν λόγω Σύμβασης. Σύμφωνα δε με τη Σύμβαση αυτή, οι αρμόδιες αρχές εφαρμόζουν το δικό τους δικαίο για μέτρα προστασίας ανηλίκου, ενώ σε γενικές γραμμές, αρμόδιες είναι οι αρχές της χώρας διαμονής του ανηλίκου.

Ενώ τα ζητήματα καταγωγής διέπονται από το δικαίο της προσωπικής κατάστασης σε κάποια δεδομένη στιγμή, αυτό δεν ισχύει για τα ζητήματα της σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου αυτά διέπονται από το δικαίο που εκάστοτε διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου αν το δικαίο της προσωπικής κατάστασης του τέκνου μεταβληθεί, από τη στιγμή της αλλαγής του δικαίου της προσωπικής κατάστασης (μεταβολή των πραγματικών περιστατικών που θεμελιώνουν τον σύνδεσμο, υπηκοότητα), η σχέση γονέα-τέκνου διέπεται από το νέο δικαίο της προσωπικής κατάστασης.

Η νομολογία έχει κατ' επανάληψη απορρίψει την εφαρμογή ρυθμίσεων περί επιμέλειας αλλοδαπών έννομων τάξεων ως **αντίθετων στη δημόσια τάξη**, για τον λόγο ότι δεν λάμβαναν υπόψη το συμφέρον του τέκνου.

3.4.2 Υιοθεσία

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του IPRG, οι όροι για την υιοθεσία τέκνου και τη λύση υιοθεσίας καθορίζονται από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του κάθε υιοθετούντος. Επιπλέον, κρίσιμο είναι το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου, αν και, για τα ανήλικα τέκνα, μόνο στον βαθμό που προβλέπει τη συναίνεση του τέκνου ή τρίτου με τον οποίο το τέκνο τελεί σε σχέση οικογενειακού δικαίου. Στους όρους της υιοθεσίας περιλαμβάνονται π. χ. η ηλικία του υιοθετούντος, η διαφορά ηλικίας μεταξύ των θετών γονέων και του θετού τέκνου και το ερώτημα κατά πόσον και υπό ποιες προϋποθέσεις η ύπαρξη βιολογικών τέκνων του υιοθετούντος αποτελεί κώλυμα για την υιοθεσία, καθώς και οι τυχόν προβλεπόμενες απαιτήσεις συναίνεσης στην υιοθεσία, συμπεριλαμβανομένου του ζητήματος της δυνατότητας υποκατάστασης συναινέσεων που δεν παρέχονται από απόφαση δημόσιας αρχής.

Τα αποτελέσματα της υιοθεσίας καθορίζονται από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούντος ή, σε περίπτωση υιοθεσίας από συζύγους, από το δικαίο που διέπει τις προσωπικές έννομες συνέπειες του γάμου. Μετά τον θάνατο του ενός από τους συζύγους, τα εν λόγω αποτελέσματα καθορίζονται από το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του άλλου συζύγου.

Τα αποτελέσματα της υιοθεσίας στο επίπεδο του κληρονομικού δικαίου δεν καθορίζονται από το δικαίο που διέπει την υιοθεσία αλλά από το δικαίο που διέπει την κληρονομική διαδοχή.

Η υιοθεσία καθ' εαυτή αποτελεί ολοκληρωμένο πραγματικό περιστατικό, γεγονός που σημαίνει ότι δεν μεταβάλλεται η αξιολόγηση σε περίπτωση μεταγενέστερης μεταβολής του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση ή των πραγματικών περιστατικών που θεμελιώνουν τον σύνδεσμο. Η ιδιότητα του θετού τέκνου καθ' εαυτή αποτελεί μόνιμη έννομη σχέση. Ως εκ τούτου, το δικαίο που καθορίζει τα αποτελέσματα υιοθεσίας είναι μεταβλητό εξαρτάται από το δικαίο που εκάστοτε διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούντος.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Ο **τύπος της σύναψης γάμου** στην Αυστρία κρίνεται με βάση το αυστριακό δικαίο, ενώ ο τύπος της σύναψης γάμου στο εξωτερικό κρίνεται με βάση το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση καθενός από τους μνηστευμένους ωστόσο, αρκεί η τήρηση των απαιτήσεων ως προς τον τύπο του δικαίου του τόπου σύναψης του γάμου (άρθρο 16 του IPRG). Η περιορισμένη παραπομπή στις απαιτήσεις ως προς τον τύπο του δικαίου του τόπου σύναψης του γάμου αναφέρεται στις ουσιαστικούς δικαίου διατάξεις περί τύπου του δικαίου στο οποίο γίνεται η παραπομπή και, ως εκ τούτου, τυχόν διατάξεις περί παραπομπής του εν λόγω τοπικού δικαίου δεν λαμβάνονται υπόψη (εξαίρεση από το άρθρο 5 του IPRG).

Οι **προϋποθέσεις της σύναψης γάμου**, καθώς και η **ακυρότητα γάμου** και οι προϋποθέσεις για την **ακύρωση** γάμου (η οποία πρέπει να διακρίνεται από το διαζύγιο) κρίνονται για καθέναν από τους μνηστευμένους βάσει του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάστασή του (άρθρο 17 του IPRG). Ωστόσο, εάν το εφαρμοστέο δικαίο βάσει της προσωπικής κατάστασης ενός ή αμφοτέρων των μνηστευμένων δεν προβλέπει τη σύναψη γάμου λόγω του φύλου ενός ή αμφοτέρων των μνηστευμένων, οι προϋποθέσεις του γάμου καθορίζονται σύμφωνα με το δικαίο του κράτους στο οποίο τελείται ο γάμος.

Ο εν λόγω κανόνας παραπομπής αφορά όλες τις ουσιαστικές προϋποθέσεις της σύναψης γάμου, όπως η απαιτούμενη ηλικία, η απουσία κωλυμάτων γάμου, οι τυχόν απαιτήσεις συναίνεσης και η δυνατότητα υποκατάστασής τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του IPRG, οι **προσωπικές έννομες συνέπειες του γάμου** καθορίζονται βάσει του κοινού δικαίου προσωπικής κατάστασης των συζύγων, ελλείψει δε κοινού δικαίου προσωπικής κατάστασης, βάσει του τελευταίου κοινού δικαίου προσωπικής κατάστασης, εφόσον αυτό εξακολουθεί να διέπει την προσωπική κατάσταση ενός από τους συζύγους. Ειδικά, καθορίζονται βάσει του δικαίου του κράτους στο οποίο αμφότεροι οι σύζυγοι έχουν τη συνθήκη διαμονής τους, ελλείψει δε τέτοιου, βάσει του δικαίου του κράτους στο οποίο αμφότεροι οι σύζυγοι είχαν την τελευταία συνθήκη διαμονής τους, εφόσον ο ένας από τους δύο την έχει διατηρήσει.

Στο πεδίο εφαρμογής αυτού του κανόνα παραπομπής υπάγονται η υποχρέωση έγγαμης σχέσης συμβίωσης, η συγκατοίκηση, το καθήκον αρωγής, καθώς και το δικαίωμα διατροφής των συζύγων, αλλά όχι το δικαίωμα συζυγικού επωνύμου ή οι περιουσιακές συνέπειες του γάμου. Η παραπομπή είναι μεταβλητή αν τροποποιηθούν τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν τον σύνδεσμο, μπορεί να καταστεί εφαρμοστέο άλλο δικαίο.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Με τον νόμο για την καταχωρισμένη συμβίωση (Gesetz über die eingetragene Partnerschaft) εισήχθησαν στον IPRG τα άρθρα 27a έως 27d.

Οι **προϋποθέσεις (καθώς και ο τύπος) για τη σύσταση σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης**, η **ακυρότητα** και η **λύση της λόγω ελαττωμάτων της σύστασής της** ρυθμίζονται από το δίκαιο του κράτους σύστασης της σχέσης (άρθρο 27a του IPRG).

Σύμφωνα με το άρθρο 27b του IPRG, οι **προσωπικές έννομες συνέπειες της σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης** καθορίζονται βάσει του δικαίου του κράτους στο οποίο οι καταχωρισμένοι σύντροφοι έχουν την κοινή συνήθη διαμονή τους, ελλείψει δε τέτοιου, βάσει του δικαίου του κράτους στο οποίο αμφότεροι είχαν την τελευταία συνήθη διαμονή τους, εφόσον ο ένας από τους δύο την έχει διατηρήσει. Αν σύμφωνα με αυτό δεν μπορεί να εφαρμοστεί το δίκαιο του κράτους διαμονής ή αν αυτό δεν ρυθμίζει τις προσωπικές έννομες συνέπειες, εφαρμόζεται το κοινό δίκαιο προσωπικής κατάστασης των καταχωρισμένων συντρόφων, ενώ, ελλείψει κοινού δικαίου προσωπικής κατάστασης, εφαρμόζεται το τελευταίο κοινό δίκαιο προσωπικής κατάστασης, εφόσον αυτό εξακολουθεί να διέπει την προσωπική κατάσταση ενός από τους συντρόφους. Ειδάλλως, εφαρμόζεται το αυστριακό δίκαιο αυτό συμβαίνει επίσης αν ούτε το δίκαιο της προσωπικής κατάστασης δεν ρυθμίζει τις προσωπικές έννομες συνέπειες της σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης.

Οι **περιουσιακές συνέπειες** της σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης καθορίζονται βάσει του δικαίου που καλείται σε εφαρμογή από τον **κανονισμό (ΕΕ) 2016/1104 περί ζητημάτων περιουσιακών σχέσεων των καταχωρισμένων συντρόφων (EuPartVO)**, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή στις 29.1.2019.

Η **λύση** σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης για λόγους πλην ελαττωμάτων της σύστασής της διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο οι καταχωρισμένοι σύντροφοι έχουν την κοινή συνήθη διαμονή τους κατά τον χρόνο της λύσης της σχέσης, ελλείψει δε τέτοιας, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους, εφόσον ένας από τους δύο την έχει διατηρήσει. Αν σύμφωνα με αυτό δεν μπορεί να εφαρμοστεί το δίκαιο του κράτους διαμονής ή δεν μπορεί να λυθεί η σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης για τους λόγους που προβάλλονται, εφαρμόζεται το κοινό δίκαιο προσωπικής κατάστασης των καταχωρισμένων συντρόφων, ενώ, ελλείψει κοινού δικαίου προσωπικής κατάστασης, εφαρμόζεται το τελευταίο κοινό δίκαιο προσωπικής κατάστασης, εφόσον αυτό εξακολουθεί να διέπει την προσωπική κατάσταση ενός από τους συντρόφους. Ειδάλλως, εφαρμόζεται το αυστριακό δίκαιο αυτό συμβαίνει επίσης αν ούτε το δίκαιο της προσωπικής κατάστασης δεν επιτρέπει τη λύση της σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης για τους λόγους που προβάλλονται.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Οι πτυχές του **διαζυγίου** που δεν ρυθμίζονται από τον κανονισμό Ρώμη III [κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό] (ΕΕ L 343 της 29.12.2010, σ. 10) (περιουσιακές συνέπειες του διαζυγίου) ρυθμίζονται, σύμφωνα με το άρθρο 20 του IPRG, από το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές έννομες συνέπειες του γάμου. Εν προκειμένω, κρίσιμος είναι ο χρόνος του διαζυγίου, άρα η παραπομπή δεν είναι μεταβλητή.

Οι **περιουσιακές συνέπειες του γάμου** καθορίζονται βάσει του δικαίου που καλείται σε εφαρμογή από τον **κανονισμό (ΕΕ) 2016/1103 περί ζητημάτων περιουσιακών σχέσεων των συζύγων (EuGüVO)**, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή στις 29.1.2019.

Ο **χωρισμός χωρίς λύση του γάμου** δεν είναι γνωστός στο αυστριακό δίκαιο. Στο μέτρο που δεν ρυθμίζεται από τον κανονισμό Ρώμη III, εφαρμοστέο θα ήταν, σύμφωνα με το άρθρο 1 του IPRG, το δίκαιο του κράτους με το οποίο υπάρχει ο στενότερος σύνδεσμος. Στη νομολογία ο στενότερος σύνδεσμος θα καθοριζόταν πιθανώς με αναλογική εφαρμογή του άρθρου 20 του IPRG.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ L 7 της 10.1.2009, σ. 1) (κανονισμός της ΕΕ για τις υποχρεώσεις διατροφής) παραπέμπει για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής στο Πρωτόκολλο της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής. Σύμφωνα με αυτό, εφαρμοστέο είναι καταρχήν το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο δικαιούχος της διατροφής έχει τη συνήθη διαμονή του (συμπληρωμένο με ορισμένες διατάξεις προς την κατεύθυνση του *lex fori*, ειδικούς συνδέσμους, μία ρήτρα άμυνας κατά των απρόσμενων αξιώσεων και μια –πολύ περιοριστική– δυνατότητα επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου).

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Οι **περιουσιακές συνέπειες του γάμου** καθορίζονται βάσει του δικαίου που καλείται σε εφαρμογή από τον **κανονισμό (ΕΕ) 2016/1103 περί ζητημάτων περιουσιακών σχέσεων των συζύγων (EuGüVO)** (πρβλ. ανωτέρω).

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Η κληρονομική διαδοχή ρυθμίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (ΕΕ L 201 της 27.7.2012, σ. 107). Για τις παλιές υποθέσεις ισχύει το άρθρο 28 του IPRG. Σύμφωνα με αυτό, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του θανόντος κατά τον χρόνο του θανάτου του. Η ευθύνη για χρέη της κληρονομιάς και η απόκτηση της κληρονομιάς επίσης υπάγονταν καταρχήν στον εν λόγω κανόνα σύγκρουσης. Ωστόσο, αν κληρονομική διαδικασία διεξαγόταν στην Αυστρία, η απόκτηση της κληρονομιάς και η ευθύνη για τα χρέη της κληρονομιάς ρυθμιζόνταν από το αυστριακό δίκαιο (άρθρο 28 παράγραφος 2 του IPRG).

3.8 Ακίνητη περιουσία

Η **κτήση και η απώλεια** εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ενσώματων πραγμάτων, συμπεριλαμβανομένης της κατοχής, διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκονται τα πράγματα κατά την ολοκλήρωση των πραγματικών περιστατικών στα οποία βασίζεται η κτήση ή η απώλεια. Η νομική κατηγορία των πραγμάτων και το περιεχόμενο των δικαιωμάτων κρίνονται βάσει του δικαίου του κράτους στο οποίο βρίσκονται τα πράγματα (άρθρο 31 του IPRG). Στο πεδίο εφαρμογής του κανόνα παραπομπής υπάγονται ιδίως η κυριότητα, οι δουλείες (έγγεια βάρη), το δικαίωμα ενεχύρου, το δικαίωμα ανοικοδόμησης, η οριζόντια ιδιοκτησία, αλλά και δικαιώματα επίσχεσης που ισχύουν έναντι τρίτων ή η παρακράτηση της κυριότητας. Τα αποτελέσματα της μεταβίβασης της κυριότητας επίσης διέπονται από το δίκαιο αυτό.

Μεταγενέστερη μεταβολή της τοποθεσίας του πράγματος δεν προκαλεί μεταβολή του εφαρμοστέου δικαίου, διότι η κτήση του δικαιώματος αποτελεί πραγματικό περιστατικό που έχει ολοκληρωθεί.

Οι **συνέπειες** της κτήσης δικαιώματος ρυθμίζονται από το δίκαιο της εκάστοτε τοποθεσίας του πράγματος άρα, αυτός ο σύνδεσμος είναι μεταβλητός. Τα ζητήματα της έκτασης της νομικής προστασίας του κυρίου, του εάν και σε ποιον βαθμό ο δικαιούχος εμπράγματος δικαιώματος έχει εξουσία διάθεσής του, π. χ. του κατά πόσον μπορεί να πωληθεί χωρίς δικαστική παρέμβαση πράγμα που βαρύνεται με συμβατικό ενέχυρο, καθώς και άλλα συναφή ζητήματα διέπονται από το δίκαιο αυτό.

Για τα **μέσα μεταφοράς** υπάρχει ειδική ρύθμιση (άρθρο 33 του IPRG). Τα εμπράγματα δικαιώματα σε θαλάσσια και αεροπορικά οχήματα τα οποία είναι νηολογημένα σε μητρώο διέπονται από το δίκαιο του κράτους νηολόγησης για τα σιδηροδρομικά οχήματα, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει την πραγματική έδρα της κεντρικής διοίκησής της ή η σιδηροδρομική επιχείρηση στη λειτουργία της οποίας χρησιμοποιούνται τα οχήματα. Για τα νόμιμα και τα αναγκαστικώς συσταθέντα δικαιώματα ενεχύρου ή τα νόμιμα δικαιώματα επίσχεσης για την εξασφάλιση απαιτήσεων για αποζημίωση για ζημιά που προκλήθηκε από όχημα ή για δαπάνες για όχημα, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκονται τα πράγματα κατά τον χρόνο της ολοκλήρωσης των υποκείμενων πραγματικών περιστατικών.

Για τα **ακίνητα ενσώματα πράγματα** υπάρχει επίσης ειδική ρύθμιση: αν εμπράγματα δικαιώματα επί ακίνητων πραγμάτων εμπíπτουν επίσης στο πεδίο εφαρμογής άλλου κανόνα παραπομπής (π.χ. εκείνου για τις περιουσιακές συνέπειες του γάμου), υπερέρχει η εμπραγματοδικαιική παραπομπή, δηλαδή ο σύνδεσμος με το δικαιο του κράτους της τοποθεσίας του πράγματος.

Για τα **ασώματα πράγματα**, δεν υπάρχει κανόνας παραπομπής. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του IPRG, θα διέπονταν από το εμπράγματο δικαιο του κράτους με το οποίο υπάρχει ο στενότερος σύνδεσμος. Τα τιτλοποιημένα δικαιώματα διέπονται από το *lex cartae*. Το άρθρο 33α του IPRG, με το οποίο μεταφέρεται στην αυστριακή νομοθεσία (με ευρύτερο πεδίο εφαρμογής) το άρθρο 9 της οδηγίας 2002/47/EK για τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, περιλαμβάνει ειδική ρύθμιση για τις ασφάλειες επί τίτλων σε λογιστική μορφή. Για τους τίτλους σε συστήματα διακανονισμού αξιογράφων ισχύουν οι ειδικές ρυθμίσεις των άρθρων 16 και 18 του νόμου σχετικά με το αμετάκλητο, με τον οποίο μεταφέρεται στην αυστριακή νομοθεσία η οδηγία 98/26/EK σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού.

3.9 Αφερεγγυότητα

Το διεθνές **πτωχευτικό δικαιο** ρυθμίζεται στο έβδομο μέρος του πτωχευτικού κώδικα (Insolvenzordnung – IO). Σύμφωνα με το άρθρο 217 του IO, οι διατάξεις του εφαρμόζονται μόνο εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στο διεθνές δικαιο, ιδίως σε νομικές πράξεις των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και κυρίως στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 848/2015 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (EuInsVO). Ως προς το περιεχόμενό τους, οι ρυθμίσεις αντιστοιχούν σε μεγάλο βαθμό στις αντίστοιχες διατάξεις του κανονισμού της ΕΕ περί αφερεγγυότητας.

Όσον αφορά τις προϋποθέσεις για την έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας και τις συνέπειες της διαδικασίας αφερεγγυότητας, εφαρμόζεται καταρχήν το δικαιο του κράτους στο οποίο κινείται η διαδικασία. Ειδικότερα, τα άρθρα 221 έως 235 του IO περιέχουν κανόνες για τα εμπράγματα δικαιώματα τρίτων, τον συμψηφισμό, την παρακράτηση κυριότητας, τις συμβάσεις για ακίνητα, τις ρυθμιζόμενες αγορές, τις συμβάσεις εργασίας, τα αποτελέσματα της διαδικασίας αφερεγγυότητας στα δικαιώματα που υπόκεινται σε καταχώριση, καθώς και για το δικαιο που διέπει τις επιζήμιες πράξεις και την προστασία των αποκτώντων τρίτων, τα αποτελέσματα στις εκκρεμείς δικαστικές διαφορές, την εφαρμογή του δικαίου του τόπου όπου βρίσκεται το πράγμα για την άσκηση δικαιωμάτων κυριότητας ή άλλων δικαιωμάτων, τις συμφωνίες συμψηφισμού και ανανέωσης χρέους, τις συμφωνίες επαναγοράς, και τις πληρωμές μετά την έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας.

Εφόσον οι κανόνες αυτοί αλληλεπικαλύπτονται με εκείνους του IPRG ή άλλων διατάξεων περί σύγκρουσης νόμων, υπερισχύουν οι ειδικότερες διατάξεις του πτωχευτικού κώδικα.

Τελευταία επικαιροποίηση: 04/11/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Η πρωτότυπη γλωσσική έκδοση [\[pl\]](#) αυτής της σελίδας τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η γλωσσική έκδοση που βλέπετε τώρα βρίσκεται στο στάδιο της μετάφρασης.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Πολωνία

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ: Οι απαντήσεις που δίνονται παρακάτω ΔΕΝ ΙΣΧΥΟΥΝ για τις περιπτώσεις που διέπονται από το ενωσιακό δικαιο

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της 4ης Φεβρουαρίου 2011(ενοποιημένο κείμενο: Επίσημη Εφημερίδα του 2015, στοιχείο 1792) (εφεξής: «ΝΙΔΔ»).

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της Χάγης, της 17ης Ιουλίου 1905, για τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων και συναφή μέτρα προστασίας.

Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης.

Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, για τη δικαιοδοσία των αρχών και το εφαρμοστέο δικαιο σε θέματα προστασίας των ανηλίκων.

Σύμβαση της Χάγης, της 4ης Μαΐου 1971, για το εφαρμοστέο δικαιο στα τροχαία ατυχήματα.

Σύμβαση της Χάγης, της 2ας Οκτωβρίου 1973, για το εφαρμοστέο δικαιο στις υποχρεώσεις διατροφής.

Σύμβαση σχετικά με το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβατικές ενοχές, η οποία άνοιξε προς υπογραφή στη Ρώμη στις 19 Ιουνίου 1980.

Σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαιο, την αναγνώριση, εκτέλεση και συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και μέτρα για την προστασία των παιδιών.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Η Πολωνία έχει υπογράψει μια σειρά διμερών συμβάσεων περί νομικών συναλλαγών που θεσπίζουν επίσης κανόνες σύγκρουσης νόμων. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται και οι συμφωνίες τόσο με κράτη μέλη της ΕΕ όσο και με τρίτες χώρες. Δεδομένου ότι οι πράξεις που δεσμεύουν τα κράτη μέλη της ΕΕ και περιέχουν κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με διάφορους τομείς **υπερισχύουν** των διμερών συμφωνιών που έχουν υπογραφεί από τα κράτη μέλη, καταρχήν, μόνο οι συμφωνίες με τρίτες χώρες έχουν πρακτική σημασία.

Οι συμφωνίες αυτές είναι οι συμφωνίες με τη Λευκορωσία (26 Οκτωβρίου 1994), τη Ρωσία (16 Σεπτεμβρίου 1996), την Ουκρανία (24 Μαΐου 1993), τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας (28 Σεπτεμβρίου 1986), την Κούβα (18 Νοεμβρίου 1982), το Βιετνάμ (22 Μαρτίου 1993) και, συνακόλουθα (βάσει της συμφωνίας με τη Γιουγκοσλαβία της 6ης Φεβρουαρίου 1960), οι συμφωνίες με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία.

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Ναι, το δικαστήριο εφαρμόζει τους κανόνες σύγκρουσης νόμων αυτεπαγγέλτως. Επίσης, εφαρμόζει αυτεπαγγέλτως το αλλοδαπό δικαιο στις περιπτώσεις όπου ένας κανόνας σύγκρουσης νόμων υποδεικνύει το αλλοδαπό δικαιο ως εφαρμοστέο σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα.

2.2 Παραπομπή

Δυνάμει του άρθρου 5 του ΝΙΔΔ, το πολωνικό δικαιο δέχεται μόνο την αναπααραπομπή.

Η παράγραφος 1 δεν ισχύει εάν το εφαρμοστέο δικαιο προσδιορίστηκε βάσει:

- 1) επιλογής δικαίου
- 2) της μορφής της δικαιοπραξίας
- 3) συμβατικών ή εξωσυμβατικών ενοχών ή μονομερών δικαιοπραγιών για τις οποίες ο εν λόγω νόμος ορίζει το εφαρμοστέο δικαιο.

2.3 Μεταβολή του συνδετικού στοιχείου

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Οι παρεκκλίσεις από την εφαρμογή του νόμου, που ορίζονται στους κανόνες σύγκρουσης νόμων αναφορικά με την έννομη σχέση, προβλέπονται στα άρθρα 3 και 10 του ΝΙΔΔ.

Άρθρο 3 παράγραφος 1: Όταν ο νόμος απαιτεί την εφαρμογή του δικαίου της ιθαγένειας (*lex patriae*) και είναι αδύνατος ο προσδιορισμός της ιθαγένειας του ενδιαφερόμενου προσώπου, δεν έχει ιθαγένεια ή δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός του περιεχομένου του δικαίου της ιθαγένειας, εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου κατοικίας του προσώπου και, ελλείψει αυτού, το δίκαιο της χώρας της συνήθους κατοικίας του.

Άρθρο 10 παράγραφος 1: Όταν είναι αδύνατη η εξακρίβωση των συνθηκών που καθορίζουν την εφαρμοσιμότητα του δικαίου, εφαρμόζεται το δίκαιο με το οποίο συνδέεται στενότερα η έννομη σχέση. Επιπρόσθετα, όταν είναι αδύνατος ο προσδιορισμός του περιεχομένου του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, εφαρμόζεται το πολωνικό δίκαιο.

Επιπλέον, το άρθρο 67 του ΝΙΔΔ ορίζει ότι, όταν δεν προσδιορίζεται εφαρμοστέο δίκαιο στον ΝΙΔΔ, σε συγκεκριμένους κανονισμούς, σε διεθνείς συμφωνίες που έχουν κυρωθεί και εφαρμόζονται στην Πολωνία ή στη νομοθεσία της ΕΕ, το δίκαιο που διέπει την έννομη σχέση **θα πρέπει να είναι το δίκαιο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα η έννομη σχέση.**

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το δικαστήριο προσδιορίζει και εφαρμόζει το αλλοδαπό δίκαιο αυτεπαγγέλτως – άρθρο 51a(1) του νόμου για την οργάνωση των τακτικών δικαστηρίων, της 27ης Ιουλίου 2001 (ενοποιημένο κείμενο: Επίσημη Εφημερίδα του 2019, στοιχείο 52, όπως έχει τροποποιηθεί).

3 Κανόνες συγκρούσης νόμων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Οι σχετικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων που περιλαμβάνονται στον ΝΙΔΔ:

Άρθρο 28 παράγραφος 1: Το δίκαιο που εφαρμόζεται στις συμβατικές ενοχές καθορίζεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι) (ΕΕ L 177 της 4ης Ιουλίου 2008, σ. 6). Οι διατάξεις του κανονισμού εφαρμόζονται κατά περίπτωση στις συμβατικές ενοχές που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 παράγραφος 2 στοιχείο ζ) του κανονισμού που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

Σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ, όταν το πολωνικό δίκαιο προβλέπει υποχρέωση ασφάλισης, το ασφαλιστήριο συμβόλαιο διέπεται από το πολωνικό δίκαιο.

2. Όταν το δίκαιο κράτους μέλους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, το οποίο προβλέπει υποχρέωση ασφάλισης, απαιτεί την εφαρμογή του δικαίου του εν λόγω κράτους μέλους στο ασφαλιστήριο συμβόλαιο, τότε ισχύει το δίκαιο αυτό.

Άρθρο 30 παράγραφος 1: Με την εξαίρεση των περιπτώσεων που προβλέπονται στον κανονισμό που αναφέρεται στο άρθρο 28, η επιλογή δικαίου χώρας εκτός κράτους μέλους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου όσον αφορά σύμβαση που συνδέεται στενά με την επικράτεια τουλάχιστον ενός κράτους μέλους δεν πρέπει να στερεί τους καταναλωτές από την προστασία που δικαιούνται βάσει του πολωνικού δικαίου που ενσωματώνει τις παρακάτω οδηγίες:

1) την οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95 της 21ης Απριλίου 1993, σ. 29), ειδική έκδοση στην πολωνική γλώσσα της Επίσημης Εφημερίδας της ΕΕ, κεφάλαιο 15, τόμος 2, σ. 288)

2) [καταργήθηκε]

3) την οδηγία 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών (ΕΕ L 171 της 7ης Ιουλίου 1999, σ. 12), ειδική έκδοση στην πολωνική γλώσσα της Επίσημης Εφημερίδας της ΕΕ, κεφάλαιο 15, τόμος 4, σ. 223)

4) την οδηγία 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των οδηγιών 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 97/7/ΕΚ και 98/27/ΕΚ (ΕΕ L 271 της 9ης Οκτωβρίου 2002, σ. 16, ειδική έκδοση στην πολωνική γλώσσα της Επίσημης Εφημερίδας της ΕΕ, κεφάλαιο 6, τεύχος 4, σ. 321)

5) την οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 133 της 22ας Μαΐου 2008, σ. 66, όπως τροποποιήθηκε).

2. Όταν το δίκαιο που εφαρμόζεται σε σύμβαση που υπάγεται στην οδηγία 2008/122/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιανουαρίου 2009, για την προστασία των καταναλωτών ως προς ορισμένες πτυχές των συμβάσεων χρονομεριστικής μίσθωσης, μακροπρόθεσμων προϊόντων διακοπών, μεταπώλησης και ανταλλαγής (ΕΕ L 33 της 3ης Φεβρουαρίου 2009, σ. 10) είναι το δίκαιο χώρας εκτός κράτους μέλους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, οι καταναλωτές δεν πρέπει να στερούνται την προστασία που απολαμβάνουν βάσει του πολωνικού δικαίου το οποίο ενσωματώνει τη συγκεκριμένη οδηγία:

1) εάν κάποια από τα ακίνητα βρίσκονται σε ένα από τα κράτη μέλη, ή

2) όσον αφορά συμφωνία που δεν σχετίζεται άμεσα με ακίνητο, εάν ένας οικονομικός φορέας διεξάγει την επιχειρηματική ή επαγγελματική του δραστηριότητα σε ένα από τα κράτη μέλη ή μεταβιβάσει την εν λόγω δραστηριότητα σε ένα από τα κράτη μέλη κατά οποιονδήποτε τρόπο και η σύμβαση εντάσσεται στην εν λόγω δραστηριότητα.

Άρθρο 31. Η απορρέουσα από ενοχή εξασφάλιση πλην συναλλαγματικής ή επιταγής διέπεται από το δίκαιο της χώρας όπου υπογράφηκε ή εκδόθηκε.

Άρθρο 32 παράγραφος 1: Η απορρέουσα από μονομερή δικαιοπραξία ενοχή διέπεται από το δίκαιο που έχει επιλέξει το μέρος που πραγματοποιεί τη συναλλαγή. Όταν έχουν προσδιοριστεί και τα δύο μέρη της εν λόγω ενοχής, η επιλογή, η τροποποίηση ή η κατάργηση του δικαίου πρέπει να γίνεται κατόπιν συμφωνίας μεταξύ των μερών.

2. Στις περιπτώσεις όπου δεν γίνεται καμία ρητή επιλογή δικαίου, η απορρέουσα από μονομερή δικαιοπραξία ενοχή διέπεται από το δίκαιο της χώρας στην οποία έχει τη συνήθη κατοικία ή την έδρα του το πρόσωπο που πραγματοποιεί τη συναλλαγή. Εάν από τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης συνάγεται ότι η ενοχή είναι στενότερα συνδεδεμένη με το δίκαιο διαφορετικής χώρας, ισχύει το δίκαιο της εν λόγω χώρας.

...

Σύμφωνα με το άρθρο 36, τα αποτελέσματα της εκχώρησης απαιτήσεων αναφορικά με τρίτους καθορίζονται από το δίκαιο της χώρας που έχει δικαιοδοσία επί των απαιτήσεων που εκχωρήθηκαν.

Άρθρο 37. Το δίκαιο που εφαρμόζεται στην αναδοχή χρέους είναι το δίκαιο της χώρας που έχει δικαιοδοσία επί του αναληφθέντος χρέους.

Άρθρο 38. Το αποτέλεσμα της μεταβολής της αξίας του νομίσματος στο ποσό της ευθύνης αποτιμάται σύμφωνα με τον νόμο που είναι εφαρμοστέος στην ευθύνη.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Οι σχετικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων κατοχυρώνονται στον ΝΙΔΔ:

Άρθρο 33. Το εφαρμοστέο δίκαιο στις ενοχές που απορρέουν από γεγονότα εκτός από δικαιοπραξίες καθορίζεται από τον κανονισμό 864/2007/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουνίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ) (ΕΕ L 199 της 31ης Ιουλίου 2007, σ. 40).

Άρθρο 34. Η Σύμβαση της Χάγης, της 4ης Μαΐου 1971, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα (Επίσημη Εφημερίδα αριθ. 2003/63, στοιχείο 585) καθορίζει το δίκαιο που εφαρμόζεται στην εξωσυμβατική ευθύνη τρίτου που απορρέει από τροχαία ατυχήματα.

Άρθρο 35. Η ευθύνη τρίτου για πράξεις και παραλείψεις φορέων που ασκούν δημόσια εξουσία σε μια ορισμένη χώρα διέπεται από το δίκαιο της εν λόγω χώρας.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Κανόνες σύγκρουσης νόμων που εφαρμόζονται στην κατάσταση φυσικού προσώπου:

Η ικανότητα δικαίου φυσικού προσώπου και η ικανότητά του προς δικαιοπραξία διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειάς του (άρθρο 11 παράγραφος 1).

2. Όταν φυσικό πρόσωπο πραγματοποιεί δικαιοπραξία στο πλαίσιο της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, αρκεί το γεγονός ότι έχει την ικανότητα να πραγματοποιήσει την εν λόγω συναλλαγή βάσει του δικαίου της χώρας στην οποία έχει έδρα η επιχείρηση.

3. Η παράγραφος 1 δεν αποκλείει την εφαρμογή του δικαίου που διέπει τη δικαιοπραξία εάν προβλέπει ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά την ικανότητα τέλεσης της δικαιοπραξίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 12, όταν έχει υπογραφεί συμφωνία μεταξύ μερών που είναι εγκατεστημένα στην ίδια χώρα, το φυσικό πρόσωπο που έχει ικανότητα υπογραφής της συμφωνίας βάσει του δικαίου της εν λόγω χώρας δύναται να επικαλεστεί δικαιοπρακτική ανικανότητα σύμφωνα με τον νόμο που αναφέρεται στο άρθρο 11 παράγραφος 1 μόνο εφόσον ο αντισυμβαλλόμενος γνώριζε την εν λόγω δικαιοπρακτική ανικανότητα όταν υπέγραψε τη συμφωνία ή εφόσον δεν είχε γνώση της εν λόγω ανικανότητας εκείνη τη χρονική στιγμή λόγω αμέλειας.

2. Το φυσικό πρόσωπο που πραγματοποιεί μονομερή δικαιοπραξία και έχει την ικανότητα προς τούτο βάσει του δικαίου της χώρας στην οποία πραγματοποιείται η δικαιοπραξία δύναται να επικαλεστεί ανικανότητα σύμφωνα με τον νόμο που αναφέρεται στο άρθρο 11 παράγραφος 1 μόνο εφόσον η πράξη αυτή δεν θίγει τυχόν πρόσωπα τα οποία, ενεργώντας με δέουσα επιμέλεια, βασίζονταν στην αντίληψη ότι το πρόσωπο που πραγματοποιεί τη δικαιοπραξία είχε την ικανότητα προς τούτο.

3. Εάν φυσικό πρόσωπο ενεργεί διαμέσου αντιπροσώπου, η εφαρμοσιμότητα των παραγράφων 1 και 2 καθορίζεται από τις σχετικές με τον αντιπρόσωπο περιστάσεις.

4. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν ισχύουν σε δικαιοπραξίες που άπτονται του οικογενειακού δικαίου, του δικαίου περί κληρονομιάς ή του κληρονομικού δικαίου, ή τυχόν κανονισμών που αφορούν ακίνητα που βρίσκονται σε χώρα άλλη από τη χώρα στην οποία τελέστηκε η δικαιοπραξία.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1, η ανικανότητα προς δικαιοπραξία διέπεται από το δίκαιο της ιθαγένειας του ανίκανου προς δικαιοπραξία φυσικού προσώπου. Όταν το πολωνικό δικαστήριο επιλαμβάνεται επί της ανικανότητας προς δικαιοπραξία αλλοδαπού πολίτη, εφαρμόζεται το πολωνικό δίκαιο.

Το **άρθρο 14 παράγραφος 1** απαιτεί την εφαρμογή του δικαίου της ιθαγένειας στο **τεκμήριο ή τη δήλωση θανάτου** φυσικού προσώπου. Το πολωνικό δίκαιο εφαρμόζεται όταν πολωνικό δικαστήριο αποφασίζει επί τεκμηρίου ή δήλωσης θανάτου αλλοδαπού πολίτη.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1, τα προσωπικά δικαιώματα φυσικού προσώπου ρυθμίζονται από το δίκαιο της ιθαγένειάς του.

Φυσικό πρόσωπο του οποίου τα προσωπικά δικαιώματα τελούν υπό απειλή ή έχουν παραβιαστεί δύναται να ζητήσει προστασία υπό το δίκαιο της χώρας στο έδαφος της οποίας συμβαίνει το γεγονός που προκαλεί την απειλή ή λαμβάνει χώρα η παραβίαση, ή το δίκαιο της χώρας στο έδαφος της οποίας επήλθαν τα αποτελέσματα της παραβίασης.

Εάν τα προσωπικά δικαιώματα φυσικού προσώπου έχουν καταπατηθεί στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το δικαίωμα απάντησης, διόρθωσης ή λήψης παρόμοιου προστατευτικού μέτρου διέπεται από το δίκαιο της χώρας στην οποία έχει την έδρα του ή τη συνήθη κατοικία του ο εκδότης ή ο ραδιοτηλεοπτικός φορέας.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Κανόνες σύγκρουσης νόμων που εφαρμόζονται στις σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων (ΝΙΔΔ):

«Η σχέση γονέα και τέκνου μπορεί να θεμελιώνεται ή να αμφισβητείται με βάση το δίκαιο της ιθαγένειάς του κατά τη στιγμή της γέννησής του (άρθρο 55 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ). Εάν το δίκαιο της ιθαγένειας του τέκνου κατά τη στιγμή της γέννησής του δεν επιτρέπει τη θεμελίωση της πατρότητας με δικαστική εντολή, η θεμελίωση της πατρότητας με δικαστική εντολή διέπεται από το δίκαιο της ιθαγένειας του τέκνου κατά τον χρόνο της θεμελίωσης της σχέσης γονέα και τέκνου. Η αναγνώριση της σχέσης γονέα και τέκνου διέπεται από το ισχύον κατά τη στιγμή της αναγνώρισης δίκαιο της ιθαγένειας του τέκνου. Όταν το συγκεκριμένο δίκαιο δεν προβλέπει την αναγνώριση τέκνου, εφαρμόζεται το δίκαιο της ιθαγένειας του τέκνου κατά τη στιγμή της γέννησής του, εφόσον επιτρέπει την εν λόγω αναγνώριση. Η αναγνώριση τέκνου που έχει συλληφθεί ή που δεν έχει ακόμη γεννηθεί διέπεται από το δίκαιο της ιθαγένειας της μητέρας κατά τη στιγμή της αναγνώρισης.

Με βάση το άρθρο 56 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ, η Σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και τα μέτρα για την προστασία των παιδιών (ΕΕ L 151 της 11ης Ιουνίου 2008, σ. 39 Επίσημη Εφημερίδα αριθ. 2010/172, στοιχείο 1158) **καθορίζει το δίκαιο που πρέπει να εφαρμόζεται στη γονική μέριμνα και τα δικαιώματα επιμέλειας**. Όταν ο τόπος της συνήθους κατοικίας του τέκνου μεταφέρεται σε χώρα που δεν έχει προσχωρήσει στη σύμβαση που αναφέρεται στην παράγραφο 1, το δίκαιο εκείνης της χώρας καθορίζει εφεξής τους όρους εφαρμογής των μέτρων που επιβάλλονται στη χώρα της πρώην συνήθους κατοικίας του τέκνου. Η Σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και μέτρα για την προστασία των παιδιών υποδεικνύει το δίκαιο που πρέπει να εφαρμόζεται στην **επιμέλεια** των παιδιών (άρθρο 59 του ΝΙΔΔ).

Όταν ο τόπος της συνήθους κατοικίας του τέκνου μεταφέρεται σε χώρα που δεν έχει προσχωρήσει στη σύμβαση που αναφέρεται στην παράγραφο 1, το δίκαιο εκείνης της χώρας καθορίζει εφεξής τους όρους εφαρμογής μέτρων στη χώρα της πρώην συνήθους κατοικίας του τέκνου.

3.4.2 Υιοθεσία

Σύμφωνα με το άρθρο 57 του ΝΙΔΔ, η υιοθεσία διέπεται από το δίκαιο της ιθαγένειας του υιοθετούντος γονέα.

Η από κοινού υιοθεσία από τους συζύγους διέπεται από το κοινό δίκαιο της ιθαγένειάς τους. Όταν οι σύζυγοι δεν έχουν κοινό δίκαιο ιθαγένειας (*lex patriae*), το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο της χώρας στην οποία κατοικούν και οι δύο σύζυγοι και, εάν δεν κατοικούν στην ίδια χώρα, το δίκαιο της χώρας στην οποία και οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους. Όταν οι σύζυγοι δεν έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην ίδια χώρα, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο της χώρας με την οποία συνδέονται στενότερα αμφότεροι οι σύζυγοι.

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 58 του ΝΙΔΔ, η υιοθεσία είναι αδύνατη χωρίς την εφαρμογή του δικαίου της ιθαγένειας του υποψήφιου υιοθετούμενου σε σχέση με τη συναίνεσή του, τη συναίνεση του νόμιμου αντιπροσώπου του και τη συναίνεση της αρμόδιας αρχής, καθώς και τυχόν περιορισμών στην υιοθεσία κατόπιν αλλαγής κατοικίας σε διαφορετική χώρα.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Η ικανότητα σύναψης γάμου αναφορικά με καθένα από τα μέρη καθορίζεται από το δίκαιο της ιθαγένειάς του κατά τη στιγμή της τέλεσης του γάμου (άρθρο 48 του ΝΙΔΔ).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 49 παράγραφος 1, ο τύπος τέλεσης του γάμου διέπεται από το δίκαιο της χώρας στην οποία τελείται. Εάν ο γάμος τελείται εκτός Πολωνίας, αρκεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του δικαίου της ιθαγένειας αμφοτέρων των συζύγων ή του δικαίου του τόπου κατοικίας ή συνήθους διαμονής και των δύο συζύγων κατά το χρόνο τέλεσης του γάμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 50 του ΝΙΔΔ, στα αποτελέσματα της αδυναμίας τέλεσης του γάμου και της αδυναμίας συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις που αφορούν τον τύπο τέλεσης του γάμου, εφαρμόζεται, *mutatis mutandis*, το δίκαιο που αναφέρεται στα άρθρα 48 και 49.

Οι προσωπικές σχέσεις και το περιουσιακό καθεστώς των συζύγων διέπεται από το δικαιο της κοινής τους ιθαγένειας (άρθρο 51 παράγραφος 1). Όταν οι σύζυγοι δεν έχουν κοινό δικαιο ιθαγένειας (*lex patriae*), το εφαρμοστέο δικαιο είναι το δικαιο της χώρας στην οποία κατοικούν και οι δύο σύζυγοι και, εάν δεν κατοικούν στην ίδια χώρα, το δικαιο της χώρας στην οποία και οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους. Όταν οι σύζυγοι δεν έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην ίδια χώρα, το εφαρμοστέο δικαιο είναι το δικαιο της χώρας με την οποία συνδέονται στενότερα αμφότεροι οι σύζυγοι.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Ουδέν

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Σύμφωνα με το άρθρο 54 του ΝΙΔΔ, η λύση του γάμου διέπεται από το ισχύον δικαιο της κοινής ιθαγένειας των συζύγων κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησής τους για λύση του γάμου. Όταν οι σύζυγοι δεν έχουν κοινό δικαιο ιθαγένειας, το δικαιο που εφαρμόζεται είναι το δικαιο της χώρας στην οποία κατοικούν και οι δύο σύζυγοι κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης για λύση του γάμου και, όταν δεν έχουν κοινή κατοικία κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης για λύση του γάμου, το δικαιο που εφαρμόζεται είναι το δικαιο της χώρας στην οποία οι σύζυγοι είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους, με την προϋπόθεση ότι αυτή παραμένει η συνήθης διαμονή ενός εκ των συζύγων. Το πολωνικό δικαιο ισχύει όταν δεν συντρέχουν προϋποθέσεις που να καθιστούν δυνατό τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου.

Οι ως άνω διατάξεις ισχύουν, *mutatis mutandis*, και στη διάσταση.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Σύμφωνα με το άρθρο 63, το δικαιο που εφαρμόζεται στις υποχρεώσεις διατροφής ρυθμίζεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ L 7 της 10ης Ιανουαρίου 2009, σ. 1).

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Οι προσωπικές σχέσεις και το περιουσιακό καθεστώς των συζύγων διέπεται από το δικαιο της κοινής τους ιθαγένειας (άρθρο 51 παράγραφος 1). Όταν οι σύζυγοι δεν έχουν κοινό δικαιο ιθαγένειας (*lex patriae*), το εφαρμοστέο δικαιο είναι το δικαιο της χώρας στην οποία κατοικούν και οι δύο σύζυγοι και, εάν δεν κατοικούν στην ίδια χώρα, το δικαιο της χώρας στην οποία και οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους. Όταν οι σύζυγοι δεν έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην ίδια χώρα, το εφαρμοστέο δικαιο είναι το δικαιο της χώρας με την οποία συνδέονται στενότερα αμφότεροι οι σύζυγοι.

Βάσει του άρθρου 52 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ, οι σύζυγοι έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν ως εφαρμοστέο δικαιο επί των περιουσιακών τους σχέσεων το δικαιο της ιθαγένειας του ενός εκ των συζύγων, ή το δικαιο της χώρας στην οποία ένας από αυτούς έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του. Η επιλογή του δικαίου μπορεί να προηγείται της τέλεσης του γάμου.

Τα γαμικά σύμφωνα διέπονται από το δικαιο που έχουν επιλέξει οι συμβαλλόμενοι κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1. Σε περιπτώσεις όπου δεν έχει γίνει ρητά η επιλογή δικαίου, το γαμικό σύμφωνο διέπεται από το δικαιο που εφαρμόζεται στις προσωπικές και τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων κατά τη στιγμή της υπογραφής του. Όταν επιλέγεται το δικαιο που διέπει τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων ή το γαμικό σύμφωνο, αρκεί να διατηρηθεί ο τύπος των γαμικών συμφώνων που απαιτεί το επιλεγμένο δικαιο ή το δικαιο της χώρας στην οποία επιλέχθηκε το δικαιο.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Το εφαρμοστέο επί της κληρονομιάς δικαιο ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (ΕΕ L 201 της 27ης Ιουλίου 2012, σ. 107, όπως τροποποιήθηκε).

3.8 Ακίνητη περιουσία

Βάσει του άρθρου 41 παράγραφος 1 του ΝΙΔΔ, η κυριότητα και άλλα δικαιώματα ιδιοκτησίας διέπονται από το δικαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται το αντικείμενο των εν λόγω δικαιωμάτων. Η κτήση και η απώλεια της κυριότητας και η κτήση, η απώλεια ή η μεταβολή του περιεχομένου ή της προτεραιότητας των λοιπών δικαιωμάτων ιδιοκτησίας διέπεται από το δικαιο της χώρας στην οποία βρισκόταν το αντικείμενο όταν έλαβε χώρα το γενεσιουργό γεγονός των έννομων συνεπειών που αναφέρονται ανωτέρω.

3.9 Αφερεγγυότητα

Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων οι οποίοι καθορίζουν το δικαιο που εφαρμόζεται στις πτωχευτικές διαδικασίες ορίζονται στον νόμο περί πτωχεύσεων, της 28ης Φεβρουαρίου 2003 (ενοποιημένο κείμενο: Επίσημη Εφημερίδα του 2019, στοιχείο 498):

Βάσει του άρθρου 460 του νόμου περί πτωχεύσεων, το πολωνικό δικαιο εφαρμόζεται στις πτωχευτικές διαδικασίες που κινούνται στην Πολωνία, εκτός αν οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου ορίζουν άλλως.

Σύμφωνα με το άρθρο 461 του νόμου περί πτωχεύσεων, το εργασιακό καθεστώς των εργαζομένων που απασχολούνται σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) που έχει προσχωρήσει στη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο ρυθμίζεται από το δικαιο που διέπει και τη σύμβαση απασχόλησής τους.

Το δικαιο που καθορίζει κατά πόσον ένα συγκεκριμένο αντικείμενο συνιστά ακίνητη περιουσία είναι το δικαιο που εφαρμόζεται στον τόπο όπου βρίσκεται το εν λόγω αντικείμενο.

Οι συμβάσεις για τη χρήση ή την αγορά ακινήτων, που βρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) που έχει προσχωρήσει στη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, διέπονται από το δικαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται η ακίνητη περιουσία.

Τα δικαιώματα επί ακίνητης περιουσίας που βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) το οποίο έχει προσχωρήσει στη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, ή επί νηολογμένων ποντοπόρων πλοίων ή αεροσκαφών, διέπονται από το δικαιο της χώρας στην οποία τηρείται το σχετικό νηολόγιο/μητρώο.

Η κήρυξη σε πτώχευση δεν θίγει τα δικαιώματα των πιστωτών ή τρίτων να βαρύνουν στοιχεία του ενεργητικού ή άλλα περιουσιακά στοιχεία του πτωχεύσαντος που είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικό κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), το οποίο έχει προσχωρήσει στη συμφωνία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, μη εξαιρουμένων τυχόν οργανωμένων τμημάτων του ακινήτου, και ιδίως, του δικαιώματος διάθεσής του για την κάλυψη τυχόν χρεών ή του δικαιώματος κάλυψης οφειλών από τα οφέλη που αποφέρει το ακίνητο, των δικαιωμάτων ενεχύρασης και υποθήκευσης, του δικαιώματος για απαίτηση της απαλλαγής του ακινήτου με ενέργεια των υπευθύνων παρά τη θέληση του εξουσιοδοτημένου προσώπου, ή του δικαιώματος χρήσης του ακινήτου με την ιδιότητα του διαχειριστή (άρθρο 462 του νόμου περί πτωχεύσεων). Η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται στα προσωπικά δικαιώματα και τις αξιώσεις που έχουν εγγραφεί στα κτηματολόγια και τα υποθηκοφυλακεία και σε άλλα δημόσια μητρώα και η άσκηση ή διεκδίκηση των οποίων οδηγεί στη γένεση των παραπάνω δικαιωμάτων.

Βάσει του άρθρου 463 παράγραφος 1 του νόμου περί πτωχεύσεων, η επιφύλαξη του δικαιώματος κυριότητας προς τον πωλητή σε σύμβαση πώλησης δεν λήγει ως αποτέλεσμα της κήρυξης σε πτώχευση εγχώριας τράπεζας που ενεργεί ως αγοραστής του αντικειμένου της σύμβασης εφόσον, κατά τη στιγμή της κήρυξης σε πτώχευση, το αντικείμενο της σύμβασης βρισκόταν σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), το οποίο έχει προσχωρήσει στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο.

Το γεγονός της κήρυξης εγχώριας τράπεζας που εκποιεί περιουσιακό στοιχείο σε πτώχευση, δεν δικαιολογεί την υπαναχώρηση από σύμβαση πώλησης εάν το αντικείμενο της πώλησης μεταβιβάστηκε πριν από την κήρυξη της πτώχευσης και βρισκόταν στο εξωτερικό κατά τη στιγμή της κήρυξης της πτώχευσης. **Σύμφωνα με το άρθρο 464**, η άσκηση των δικαιωμάτων τα οποία πρέπει να έχουν καταχωριστεί σε μητρώο, να έχουν κοινοποιηθεί σε λογαριασμό ή να έχουν κατατεθεί σε κεντρικό αποθετήριο προκειμένου να δημιουργηθούν, να υφίστανται ή να διατεθούν, διέπεται από το δικαιο της χώρας όπου διατηρούνται τα εν λόγω μητρώα, οι λογαριασμοί ή τα αποθετήρια.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 464, το δικαίωμα επαναγοράς διέπεται από το δικαιο που εφαρμόζεται στις συμβατικές ενοχές, το οποίο διέπει τη σύμβαση από την οποία απορρέει το δικαίωμα.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 464, το δικαιο που εφαρμόζεται στις συμβατικές ενοχές, το οποίο διέπει τις συναλλαγές που συνάπτονται στην οργανωμένη αγορά, εφαρμόζεται στις συμβάσεις που έχουν υπογραφεί στο πλαίσιο συναλλαγών που συνάπτονται στην οργανωμένη αγορά κατά την έννοια του νόμου της 29ης Ιουλίου 2005 περί των συναλλαγών χρηματοπιστωτικών μέσων.

Ο συμψηφισμός που προβλέπεται στο άρθρο 467 του νόμου περί πτωχεύσεων διέπεται από το δικαιο των συμβατικών ενοχών που ισχύει στη συμφωνία συμψηφισμού.

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 4671 του νόμου περί πτωχεύσεων, η κήρυξη σε πτώχευση δεν θίγει το δικαίωμα του πιστωτή να συμψηφίσει το χρέος του με το χρέος του πτωχεύσαντα όπου αυτό επιτρέπεται βάσει του νόμου που εφαρμόζεται στο χρέος του πτωχεύσαντα.

Η εκτελεστότητα και η εγκυρότητα δικαιοπραξίας που τελείται μετά την κήρυξη της πτώχευσης και συνίσταται στη διάθεση ακινήτου, ποντοπόρου πλοίου ή αεροσκάφους που πρέπει να έχει νηολογηθεί/εγγραφεί σε μητρώο, ή η διάθεση των δικαιωμάτων τα οποία πρέπει να έχουν καταχωριστεί στο μητρώο, να έχουν κοινοποιηθεί σε λογαριασμό ή να έχουν κατατεθεί σε κεντρικό αποθετήριο προκειμένου να δημιουργηθούν, να υφίστανται ή να διατεθούν, διέπονται από το δικαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο ή στην οποία τηρούνται τα μητρώα, οι λογαριασμοί ή τα αποθετήρια.

Σύμφωνα με το άρθρο 469 του νόμου περί πτωχεύσεων, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί μη εκτελεστότητας και ακυρότητας δικαιοπραξίας που πραγματοποιείται εις βάρος των πιστωτών όταν το δικαιο που διέπει τη συναλλαγή δεν επιτρέπει οι δικαιοπραξίες που τελούνται εις βάρος πιστωτών να καθίστανται μη εκτελεστές.

Βάσει του άρθρου 470 του νόμου περί πτωχεύσεων, τα αποτελέσματα της κήρυξης πτώχευσης σε διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) που έχει προσχωρήσει στη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο αξιολογούνται με βάση το δικαιο της χώρας στην οποία εκκρεμεί η δικαστική διαδικασία.

Τελευταία επικαιροποίηση: 07/12/2020

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Η πρωτότυπη γλωσσική έκδοση **pt** αυτής της σελίδας τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η γλωσσική έκδοση που βλέπετε τώρα βρίσκεται στο στάδιο της μετάφρασης.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Πορτογαλία

1 Πηγές δικαίου

Στα άρθρα 1, 3 και 4 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα προβλέπονται οι παρακάτω πηγές εσωτερικού δικαίου:

- Οι νόμοι
- Το έθιμο
- Η ευθυδικία

Οι πηγές διεθνούς δικαίου είναι οι ακόλουθες (άρθρο 8 του Συντάγματος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας):

- Οι νόμοι και οι αρχές του γενικού, ή εθιμικού, διεθνούς δικαίου αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του πορτογαλικού δικαίου
- Οι κανόνες που προβλέπονται στις νομίμως κυρωμένες ή εγκεκριμένες διεθνείς συμβάσεις τίθενται σε ισχύ στο εσωτερικό δικαιο μετά την επίσημη δημοσίευσή τους και παραμένουν σε ισχύ για όσο διάστημα είναι δεσμευτικοί για το πορτογαλικό κράτος σε ό,τι αφορά τις σχέσεις του με τα άλλα κράτη
- Οι κανόνες που έχουν θεσπίσει τα αρμόδια όργανα των διεθνών οργανισμών στους οποίους έχει προσχωρήσει η Πορτογαλία έχουν άμεση εφαρμογή στο εσωτερικό δικαιο, με την προϋπόθεση ότι αυτό ορίζεται στις αντίστοιχες ιδρυτικές Συνθήκες
- Οι διατάξεις των Συνθηκών που διέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και οι κανόνες που θεσπίζονται από τα θεσμικά της όργανα, κατά την εκτέλεση των αντίστοιχων καθηκόντων τους, εφαρμόζονται στο εσωτερικό δικαιο σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, σε συμμόρφωση με τις θεμελιώδεις αρχές του δημοκρατικού κράτους δικαίου.

1.1 Εθνικοί κανόνες

Οι νόμοι

Οι νόμοι συνιστούν άμεση πηγή εσωτερικού δικαίου. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, στην έννοια του νόμου υπάγονται όλες οι γενικές διατάξεις που παράγονται από τα αρμόδια όργανα του κράτους. Το άρθρο 112 παράγραφος 1 του Συντάγματος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας ορίζει ότι συνιστούν νομοθετικές πράξεις οι νόμοι, τα νομοθετικά διατάγματα και τα διατάγματα των αυτόνομων περιφερειών της Πορτογαλίας με ισχύ νόμου.

Το έθιμο

Το έθιμο είναι νομικώς δικαιολογημένο ως πηγή εσωτερικού δικαίου όταν πληρούνται και οι δύο παρακάτω προϋποθέσεις:

- δεν αντίκειται στις αρχές της καλής πίστης και
- αυτό καθορίζεται από τον νόμο (άρθρο 3 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)

Η ευθυδικία

Τα πορτογαλικά δικαστήρια μπορούν να διευθετήσουν μια διαφορά σύμφωνα με την αρχή της ευθυδικίας μόνο όταν συντρέχει μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- το επιτρέπει ο νόμος [άρθρο 4 στοιχείο α)] του Αστικού Κώδικα), ή
- οι διάδικοι συμφωνούν και η νομική σχέση επιτρέπεται από το νόμο [άρθρο 4 στοιχείο b) του Αστικού Κώδικα] ή
- τα μέρη έχουν προηγουμένως συμφωνήσει να επικαλεστούν την αρχή της ευθυδικίας [άρθρο 4 στοιχείο c) του Αστικού Κώδικα].

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Συμβάσεις της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δικαιο

Η Πορτογαλία δεσμεύεται από 26 συμβάσεις της Χάγης:

1. Σύμβαση του 1954 για την πολιτική δικονομία

Διατίθεται [εδώ](#)

2. Σύμβαση του 1956 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής έναντι των τέκνων

Διατίθεται [εδώ](#)

3. Σύμβαση του 1958 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων διατροφής τέκνων

Διατίθεται [εδώ](#)

4. Σύμβαση του 1961 για τη δικαιοδοσία των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα προστασίας των ανηλίκων

Διατίθεται [εδώ](#)

5. Σύμβαση του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης

Διατίθεται [εδώ](#)

6. Σύμβαση του 1961 για την κατάργηση της απαίτησης επικύρωσης αλλοδαπών δημόσιων εγγράφων

Διατίθεται [εδώ](#)

7. Σύμβαση του 1965 για την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

Διατίθεται [εδώ](#)

8. Σύμβαση του 1971 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

Διατίθεται [εδώ](#)

9. Πρόσθετο πρωτόκολλο στη σύμβαση του 1971 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

Διατίθεται [εδώ](#)

10. Σύμβαση του 1970 για την αναγνώριση των αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού

Διατίθεται [εδώ](#)

11. Σύμβαση του 1971 για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα

Διατίθεται [εδώ](#)

12. Σύμβαση του 1970 για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων στην αλλοδαπή σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις

Διατίθεται [εδώ](#)

13. Σύμβαση του 1973 για τη διεθνή διαχείριση κληρονομικών διαδοχών

Διατίθεται [εδώ](#)

14. Σύμβαση του 1973 για την ευθύνη λόγω ελαττωματικών προϊόντων

Διατίθεται [εδώ](#)

15. Σύμβαση του 1973 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων όσον αφορά τις υποχρεώσεις διατροφής

Διατίθεται [εδώ](#)

16. Σύμβαση του 1973 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Διατίθεται [εδώ](#)

17. Σύμβαση του 1978 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Διατίθεται [εδώ](#)

18. Σύμβαση του 1978 για την τέλεση και την αναγνώριση της εγκυρότητας των γάμων

Διατίθεται [εδώ](#)

19. Σύμβαση του 1978 της Χάγης σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις μεσαζόντων και αντιπροσωπείας

Διατίθεται [εδώ](#)

20. Σύμβαση του 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών

Διατίθεται [εδώ](#)

21. Σύμβαση του 1993 για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία

Διατίθεται [εδώ](#)

22. Σύμβαση της Χάγης του 1996 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών

Διατίθεται [εδώ](#)

23. Σύμβαση του 2000 για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων

Διατίθεται [εδώ](#)

24. Σύμβαση του 2005 για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας

Διατίθεται [εδώ](#)

25. Σύμβαση του 2007 για την είσπραξη, σε διεθνές επίπεδο, απαιτήσεων διατροφής παιδιών και άλλων μορφών οικογενειακής διατροφής

Διατίθεται [εδώ](#)

26. Πρωτόκολλο του 2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμβάσεις της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Κατάστασης (CIEC)

Η Πορτογαλία δεσμεύεται από 10 συμβάσεις της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Κατάστασης

Οι συμβάσεις αυτές είναι διαθέσιμες [εδώ](#)

1. Σύμβαση για την έκδοση ορισμένων πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης που προορίζονται για χρήση στο εξωτερικό (Παρίσι, 27.9.1956). Έγκριση: Νόμος αριθ. 33/81, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 196, της 27/8/1981

Διατίθεται [εδώ](#)

2. Σύμβαση για την έκδοση ατελώς και την απαλλαγή από την επικύρωση των αντιγράφων των πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης (Λουξεμβούργο, 26.9.1957). Έγκριση: Νόμος αριθ. 22/81, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 189, της 19/8/1981

Διατίθεται [εδώ](#)

3. Σύμβαση για τη διεθνή ανταλλαγή πληροφοριών σε θέματα προσωπικής κατάστασης (Κωνσταντινούπολη, 4.9.1958). Έγκριση: [Διάταγμα αριθ. 39/80](#), που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 145, της 26/6/1980

Διατίθεται [εδώ](#)

4. Σύμβαση για τις μεταβολές των επωνύμων και των ονομάτων (Κωνσταντινούπολη, 4.9.1958). Έγκριση: Απόφαση αριθ. 5/84 της Πορτογαλικής Εθνοσυνέλευσης, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 40, της 16/2/1984

Διατίθεται [εδώ](#)

5. Σύμβαση για την επέκταση της αρμοδιότητας των εντεταλμένων να δέχονται την αναγνώριση των εξώγαμων τέκνων αρχών (Ρώμη, 14.9.1961). Έγκριση: Απόφαση αριθ. 6/84 της Πορτογαλικής Εθνοσυνέλευσης, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 50, της 28/2/1984
Διατίθεται [εδώ](#)
6. Διεθνής σύμβαση σχετικά με την έκδοση πολύγλωσσων αποσπασμάτων πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης (Βιέννη, 8.9.1976). Έγκριση: Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 34/83, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 109, της 12/5/1983
Διατίθεται [εδώ](#)
7. Διεθνής σύμβαση σχετικά με την έκδοση πολύγλωσσων αποσπασμάτων πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης (Βιέννη, 8.9.1976). Έγκριση: Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 34/83, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 109, της 12/5/1983
Διατίθεται [εδώ](#)
8. Σύμβαση που απαλλάσσει από την επικύρωση ορισμένες πράξεις και έγγραφα (Αθήνα, 15.9.1977). Έγκριση: Διάταγμα αριθ. 135/82, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 292, της 20/12/1982
Διατίθεται [εδώ](#)
9. Σύμβαση σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα επωνύμων και ονομάτων (Μόναχο, 5.9.1980). Έγκριση: Απόφαση αριθ. 8/84 της Πορτογαλικής Εθνοσυνέλευσης, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 54, της 3/3/1984
Διατίθεται [εδώ](#)
10. Σύμβαση για την έκδοση πιστοποιητικού ικανότητας γάμου (Μόναχο, 5.10.1980). Έγκριση: Κυβερνητικό διάταγμα αριθ. 40/84, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (Diário da República I), φύλλο 170, της 24/7/1984
Διατίθεται [εδώ](#)

Άλλες σχετικές πολυμερείς συμβάσεις που δεσμεύουν την Πορτογαλία:

Σύμβαση του Παρισιού για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (Στοκχόλμη, 1967)

Διατίθεται [εδώ](#) και [εδώ](#)

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων και πρωτόκολλο του 1957

Διατίθεται [εδώ](#) και [εδώ](#)

Πρωτόκολλο: [εδώ](#)

Σύμβαση περί ενιαίου νόμου επί των συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγήν και Σύμβαση περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγήν και πρωτόκολλο (Γενεύη, 1930)

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση περί ενιαίου νόμου περί επιταγής και Σύμβαση περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί επιταγών (Γενεύη, 1931)

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση της Ουάσιγκτον του 1973 για τον ενιαίο νόμο σχετικά με τον τύπο διεθνούς διαθήκης, στην οποία η Πορτογαλία είναι συμβαλλόμενο μέρος, η οποία προσχώρησε στην οποία εγκρίθηκε με το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 252/75

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (Νέα Υόρκη, 1958)

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (Σύμβαση Λουγκάνο II) (απόφαση 2009/430/EK του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008)

Διατίθεται [εδώ](#)

Η απόφαση είναι διαθέσιμη [εδώ](#)

Σύμβαση του 1980 σχετικά με τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές, όπως τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο του 1999

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πληροφόρηση σχετικά με το αλλοδαπό δίκαιο, η οποία υπογράφηκε στο Λονδίνο το 1970

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας — Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης του 2011

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την είσπραξη απαιτήσεων διατροφής — Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1956

Διατίθεται [εδώ](#) και [εδώ](#)

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Συμφωνία για τη νομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Αγκόλας, υπογράφηκε στη Λουάντα (1995)

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για τη νομική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Γουινέας Μπισάου, συναφθείσα στο Μπισάου (1988)

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για τη νομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Μοζαμβίκης, υπογράφηκε στη Λισαβόνα (1990)

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για τη νομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε του 1976

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για την είσπραξη απαιτήσεων διατροφής μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Πράσινου Ακρωτηρίου του 1982

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία για τη νομική και τη δικαστική συνεργασία μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Πράσινου Ακρωτηρίου του 2003

Διατίθεται [εδώ](#)

Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής για την είσπραξη διατροφής (2000)

Διατίθεται [εδώ](#)

Σύμβαση μεταξύ της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου για τη νομική συνδρομή σε σχέση με το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα επικοινωνίας (1992)

Διατίθεται [εδώ](#)

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

Όταν ένας κανόνας σύγκρουσης νόμων παραπέμπει σε αλλοδαπό δίκαιο, αυτό σημαίνει μόνο ότι εφαρμόζεται το εσωτερικό δίκαιο του εν λόγω κράτους. Δεν σημαίνει ότι τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία. Η μόνη εξαίρεση είναι όταν υφίσταται κανόνας για το αντίθετο (άρθρο 16 του Αστικού Κώδικα).

Η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου περιορίζεται στους κανόνες του αλλοδαπού δικαστικού συστήματος, οι οποίοι εντάσσονται στο καθεστώς που διέπει τον κλάδο του δικαίου που καλύπτεται από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων (π.χ. κληρονομική διαδοχή, οικογένεια, ενοχές, εμπράγματα δικαιώματα) (άρθρο 15 του Αστικού Κώδικα).

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Στην Πορτογαλία, το δικαστήριο δεν ενεργεί με βάση τους ισχυρισμούς των διαδίκων όσον αφορά την εξέταση, την ερμηνεία και την εφαρμογή των κανόνων δικαίου (άρθρο 5 παράγραφος 3 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας). Ως εκ τούτου, δεδομένης της γενικής αυτής αρχής, το εθνικό δικαστήριο εφαρμόζει τους κανόνες σύγκρουσης νόμων αυτεπαγγέλτως.

2.2 Παραπομπή

Στην Πορτογαλία, ισχύουν τρεις βασικοί κανόνες σε ό,τι αφορά την παραπομπή:

ο κανόνας που προβλέπει την παραπομπή στο δίκαιο άλλου κράτους (άρθρο 17 του Αστικού Κώδικα)

ο κανόνας που προβλέπει την παραπομπή στο πορτογαλικό δίκαιο (άρθρο 18 του Αστικού Κώδικα)

ο κανόνας που προβλέπει περιπτώσεις στις οποίες δεν επιτρέπεται η παραπομπή (άρθρο 19 του Αστικού Κώδικα).

Παραπομπή στο δίκαιο άλλου κράτους

Στην Πορτογαλία, είναι αποδεκτή η παραπομπή στο δίκαιο άλλου κράτους.

Γίνεται παραπομπή στο δίκαιο άλλου κράτους όταν ο πορτογαλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων παραπέμπει στο δίκαιο άλλου κράτους και το τελευταίο θεωρεί εαυτό αρμόδιο να επιληφθεί της υπόθεσης (άρθρο 17 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Η παραπομπή δεν ισχύει εάν:

το αλλοδαπό δίκαιο στο οποίο γίνεται παραπομπή από τον πορτογαλικό κανόνα σύγκρουσης νόμων είναι δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση **και** το ενδιαφερόμενο μέρος διατηρεί τη συνήθη διαμονή του στην Πορτογαλία ή

διαμένει σε χώρα οι κανόνες σύγκρουσης νόμων της οποίας λαμβάνουν ως εφαρμοστέο το δίκαιο της χώρας της ιθαγένειάς του (άρθρο 17 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Ωστόσο, γίνεται πάντα παραπομπή εφόσον πληρούνται σωρευτικά και οι δύο παρακάτω προϋποθέσεις:

η υπόθεση αφορά κηδεμονία, δικαστική συμπαράσταση, περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, γονική μέριμνα, σχέσεις μεταξύ υιοθετούντος και υιοθετημένου ή κληρονομική διαδοχή αιτία θανάτου και

το αλλοδαπό δίκαιο που ορίζεται από τον πορτογαλικό κανόνα σύγκρουσης νόμων παραπέμπει στο δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται η ακίνητη περιουσία, το οποίο και θεωρείται εφαρμοστέο (άρθρο 17 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Η παραπομπή στο πορτογαλικό δίκαιο

Αναπαραπομπή στο πορτογαλικό δίκαιο υπάρχει όταν ο πορτογαλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων παραπέμπει στο δίκαιο άλλου κράτους που με τη σειρά του περιέχει κανόνα σύγκρουσης νόμων που παραπέμπει εκ νέου στο πορτογαλικό δίκαιο. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται το πορτογαλικό δίκαιο (άρθρο 18 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Ωστόσο, σε υποθέσεις σχετικές με την **προσωπική κατάσταση**, η παραπομπή στο πορτογαλικό δίκαιο επιτρέπεται μόνο εάν πληρούνται οι παρακάτω επιπρόσθετες προϋποθέσεις:

το ενδιαφερόμενο μέρος έχει τη συνήθη διαμονή του σε πορτογαλικό έδαφος ή

ο νόμος της χώρας κατοικίας του ενδιαφερόμενου μέρους θεωρεί εφαρμοστέο το πορτογαλικό δίκαιο (άρθρο 18 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Περιπτώσεις όπου η παραπομπή δεν επιτρέπεται

Κανένας από τους προαναφερθέντες τύπους παραπομπής δεν επιτρέπεται στις παρακάτω περιπτώσεις:

όταν η παραπομπή καθιστά άκυρη ή ανίσχυρη συναλλαγή η οποία θα ήταν έγκυρη εάν εφαρμοζόταν ο πορτογαλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων (χωρίς παραπομπή) (άρθρο 19 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)

όταν η παραπομπή έχει ως αποτέλεσμα να είναι παράνομη κατάσταση η οποία υπό διαφορετικές συνθήκες θα ήταν νόμιμη (άρθρο 19 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

όταν τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν ορίσει το εφαρμοστέο αλλοδαπό δίκαιο, στις περιπτώσεις όπου αυτό επιτρέπεται (άρθρο 19 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

2.3 Μεταβολή του συνδυαζόμενου στοιχείου

Το περιεχόμενο του συνδέσμου είναι πραγματικό ή νομικό περιστατικό, το οποίο έχει επιλεγεί από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων και λειτουργεί ως βάση για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου. Ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί να είναι π.χ. η ιθαγένεια ή ο τόπος πραγματοποίησης μιας συναλλαγής, ο τόπος δημιουργίας ενός έργου της διανοίας, ο τόπος κατοχύρωσης ενός δικαιώματος, ο τόπος όπου βρίσκονται περιουσιακά στοιχεία ή ο τόπος όπου κατοικεί το ενδιαφερόμενο μέρος.

Το πορτογαλικό δικαστικό σύστημα θέτει τουλάχιστον δύο περιορισμούς στις τροποποιήσεις του συνδέσμου:

Την καταστράτηγηση του δικαίου – θεωρείται αλυσιτελής η τροποποίηση συνδέσμου ο οποίος απορρέει από πραγματικά ή νομικά περιστατικά η οποία διενεργείται από τα ενδιαφερόμενα μέρη για την αποφυγή της εφαρμογής του δικαίου το οποίο θα εφαρμόζονταν υπό διαφορετικές συνθήκες (άρθρο 21 του Αστικού Κώδικα).

Η ενηλικίωση σύμφωνα με το προηγούμενο δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση δεν επηρεάζεται από την εκάστοτε αλλαγή στο εν λόγω δίκαιο (άρθρο 29 του Αστικού Κώδικα).

Σε περίπτωση που είναι αδύνατο ο προσδιορισμός του συνδέσμου από τον οποίο εξαρτάται ο προσδιορισμός του εφαρμοστέου δικαίου, χρησιμοποιείται το κατά τα άλλα εφαρμοστέο δίκαιο (άρθρο 23 του Αστικού Κώδικα).

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Αντίθεση στη δημόσια τάξη

Οι διατάξεις του αλλοδαπού δικαίου που καθορίζονται από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων δεν ισχύουν εάν παραβιάζουν τις θεμελιώδεις αρχές της διεθνούς δημόσιας τάξης του πορτογαλικού κράτους (άρθρο 22 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Σ' αυτή την περίπτωση, ισχύουν άλλες διατάξεις του αλλοδαπού δικαίου που κρίνονται πιο κατάλληλες ή, εναλλακτικά, εφαρμόζονται οι κανόνες του πορτογαλικού δικαίου (άρθρο 22 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Διεθνείς συμβάσεις και νομοθεσία της ΕΕ

Όταν οι διεθνείς συμβάσεις που είναι δεσμευτικές για το πορτογαλικό κράτος ή η νομοθεσία της ΕΕ προβλέπουν κανόνες για το εφαρμοστέο δίκαιο οι οποίοι διαφέρουν από τους κανόνες που προβλέπονται στην εθνική νομοθεσία περί σύγκρουσης νόμων, δεν υπερισχύει η εθνική νομοθεσία.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το μέρος που επικαλείται το αλλοδαπό δικαιο φέρει το βάρος της απόδειξης ως προς την ύπαρξη και το περιεχόμενο του εν λόγω δικαίου. Ωστόσο, το δικαστήριο οφείλει να ενημερωθεί αυτεπαγγέλτως για το αλλοδαπό δικαιο. Το αλλοδαπό δικαιο ερμηνεύεται εντός του συστήματος στο οποίο ανήκει και σύμφωνα με τους κανόνες ερμηνείας που θεσπίζονται σε αυτό (άρθρο 23 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Για πληροφορίες σχετικά με το αλλοδαπό δικαιο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, γίνεται αναφορά στις δύο συνθήκες που έχει συνάψει η Πορτογαλία: την Ευρωπαϊκή Σύμβαση «περί πληροφορήσεως επί του αλλοδαπού Δικαίου» (Λονδίνο, 1968) τη Σύμβαση σχετικά με την πληροφόρηση επί νομικών υποθέσεων αναφορικά με το εφαρμοστέο δικαιο και την εφαρμογή του (Μπραζιλία, 1972) Εάν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου δεν είναι δυνατόν να διακριβωθεί, χρησιμοποιείται το δικαιο που είναι κατά τα άλλα εφαρμοστέο (άρθρο 23 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3 Κανόνες συγκρούσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πλην της Δανίας), το εφαρμοστέο δικαιο επί των συμβατικών σχέσεων ορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 593/2008 της 17ης Ιουνίου 2008 (Ρώμη Ι), ο οποίος υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Η Δανία είναι το μόνο κράτος μέλος της ΕΕ για το οποίο δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 της 17ης Ιουνίου 2008. Συνεχίζει να ισχύει η Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβατικές ενοχές. Στη Δανία, το εφαρμοστέο δικαιο επί των συμβατικών ενοχών καθορίζεται σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ρώμης του 1980, η οποία υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Τα ζητήματα που αφορούν την επιβεβαίωση, την ερμηνεία και την ολοκλήρωση της δήλωσης βούλησης και την έλλειψη ή τα ελαττώματα της βούλησης διέπονται:

από το εφαρμοστέο επί της ουσίας δικαιο επί της συναλλαγής (άρθρο 35 παράγραφος 1, του Αστικού Κώδικα)

Η αξία μιας συμπεριφοράς ως δήλωσης βούλησης καθορίζεται:

από το δικαιο της κοινής συνήθους διαμονής του δηλούντα και του παραλήπτη της δήλωσης, ή ελλείψει αυτού, από το δικαιο του τόπου όπου έλαβε χώρα η συμπεριφορά

Η αξία της σιωπής ως μέσου δήλωσης καθορίζεται:

από το δικαιο της κοινής συνήθους διαμονής του δηλούντα και του παραλήπτη της δήλωσης, ή ελλείψει αυτού,

Από το δικαιο του τόπου παραλαβής της προσφοράς (άρθρο 35 παράγραφοι 2 και 3 του Αστικού Κώδικα).

Η μορφή της δήλωσης βούλησης διέπεται:

από το δικαιο που εφαρμόζεται επί της ουσίας της συναλλαγής ή

από το δικαιο που βρίσκεται σε ισχύ στον τόπο πραγματοποίησης της δήλωσης, ή

από το δικαιο του κράτους που υποδεικνύεται από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων που βρίσκεται σε ισχύ στον τόπο πραγματοποίησης της δήλωσης (άρθρο 36 παράγραφοι 1 και 2 του Αστικού Κώδικα).

Σημείωση:

Οι εναλλακτικές 2) και 3) είναι αποδεκτές μόνο εάν το δικαιο που διέπει την ουσία της συναλλαγής δεν προβλέπει την ακυρότητα ή το ανίσχυρο της δήλωσης σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με συγκεκριμένο τύπο εάν η συναλλαγή συνάπτεται στην αλλοδαπή.

Το εφαρμοστέο δικαιο για τη νόμιμη αντιπροσώπευση είναι:

το δικαιο που διέπει την έννομη σχέση από την οποία πηγάζει η εξουσία αντιπροσώπευσης (άρθρο 37 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δικαιο για την εκπροσώπηση νομικών προσώπων από τα όργανά τους είναι:

το σχετικό δικαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση.

Η εκούσια αντιπροσώπευση ρυθμίζεται ως εξής:

το δικαιο του κράτους όπου ασκούνται οι εξουσίες αντιπροσώπευσης διέπει την ύπαρξη, την παράταση, την τροποποίηση, τα αποτελέσματα και την παύση των εξουσιών αντιπροσώπευσης (άρθρο 39 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Εφαρμόζεται το δικαιο της χώρας της συνήθους διαμονής του αντιπροσωπευόμενου εάν ο αντιπρόσωπος ασκεί τις εξουσίες του σε χώρα εκτός εκείνης που έχει υποδείξει ο αντιπροσωπευόμενος και εφόσον η εν λόγω χώρα είναι γνωστή από τον τρίτο με τον οποίο συμβάλλεται (άρθρο 39 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Το δικαιο του τόπου της έδρας του αντιπροσώπου ισχύει εάν ο εν λόγω αντιπρόσωπος ασκεί την αντιπροσώπευση με την επαγγελματική του ιδιότητα και το γεγονός αυτό είναι γνωστό στον τρίτο συμβαλλόμενο (άρθρο 39 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Το δικαιο του τόπου όπου βρίσκεται η ακίνητη περιουσία ισχύει όταν η αντιπροσώπευση σχετίζεται με τη διάθεση ή τη διαχείριση της εν λόγω περιουσίας (άρθρο 39 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Η περίοδος παραγραφής και η αποσβεστική προθεσμία διέπονται:

από το δικαιο που ισχύει επί του δικαιώματος με το οποίο σχετίζεται ή μία ή η άλλη (άρθρο 40 του Αστικού Κώδικα).

Οι ενοχές που απορρέουν από δικαιοπραξία και η ουσία της συναλλαγής διέπονται:

I. από το δικαιο το οποίο επέλεξαν ή είχαν υπόψη οι συμβαλλόμενοι (άρθρο 41 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα), υπό τον όρο ότι πληρούνται μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

η εφαρμοσιμότητά του εξαρτάται από σπουδαίο συμφέρον των δηλούντων ή

συνδέεται με μία από τις πτυχές της συναλλαγής που εμπίπτουν στο πεδίο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (άρθρο 41 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

II. Σε περίπτωση που οι συμβαλλόμενοι δεν ορίσουν το δικαιο, το εφαρμοστέο δικαιο είναι:

το δικαιο της συνήθους διαμονής του δηλούντα, σε περίπτωση μονομερούς δικαιοπραξίας

το δικαιο της κοινής συνήθους διαμονής των συμβαλλόμενων μερών, σε περίπτωση σύμβασης (άρθρο 42 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

III. Σε περίπτωση σύμβασης όπου οι συμβαλλόμενοι δεν έχουν ορίσει το δικαιο και δεν έχουν κοινή συνήθη διαμονή, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των εξής δύο περιπτώσεων:

των χαρακτηριστικών δικαιοπραξιών για τις οποίες το εφαρμοστέο δικαιο είναι το δικαιο της συνήθους διαμονής του συμβαλλόμενου ο οποίος έκανε την παροχή των επαχθών δικαιοπραξιών για τις οποίες το εφαρμοστέο δικαιο είναι το δικαιο του τόπου κατάρτισής τους (άρθρο 42 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δικαιο για τη διοίκηση αλλοτρίων είναι:

το δικαιο του τόπου όπου ασκείται η κύρια δραστηριότητα του διοικητή (άρθρο 43 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δικαιο στην περίπτωση αδικαιολόγητου πλουτισμού είναι:

το δικαιο στο οποίο βασίστηκε η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων υπέρ του προσώπου που έγινε πλουσιότερο.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πλην της Δανίας), το εφαρμοστέο δίκαιο επί των συμβατικών σχέσεων ορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 της 11ης Ιουλίου 2007 (Ρώμη II), ο οποίος υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Εντούτοις, στις σχέσεις μεταξύ της Πορτογαλίας και των κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Χάγης του 1971 για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα, το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιπτώσεις αυτές καθορίζεται σύμφωνα με την εν λόγω Σύμβαση, η οποία υπερισχύει, στο τμήμα αυτό, των κανόνων σύγκρουσης νόμων του κανονισμού Ρώμη II (άρθρο 28 του κανονισμού Ρώμη II).

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

I. Το εφαρμοστέο δίκαιο επί εξωσυμβατικής ενοχής από αδικοπραξία ή κίνδυνο είναι:

- α) το δίκαιο του κράτους στο οποίο έλαβε χώρα η κύρια επιζήμια δραστηριότητα, ή
- β) σε περίπτωση παράλειψης, το δίκαιο του τόπου όπου θα έπρεπε να είχε ενεργήσει ο υπαίτιος (άρθρο 45 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

II. Εάν ο δράστης δεν είναι υπαίτιος βάσει του δικαίου του τόπου τέλεσης της επιζήμιας δραστηριότητας ή, σε περίπτωση παράλειψης, βάσει του δικαίου του τόπου όπου θα έπρεπε να είχε ενεργήσει, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους όπου έλαβε χώρα το ζημιογόνο γεγονός, εφόσον πληρούνται σωρευτικά δύο προϋποθέσεις:

- α) το δίκαιο του κράτους όπου επήλθε το ζημιογόνο γεγονός καθιστά υπαίτιο τον δράστη, και
- β) ο δράστης θα έπρεπε να είχε προβλέψει τη ζημιά που προκλήθηκε στο συγκεκριμένο κράτος εξαιτίας της πράξης ή της παράλειψής του (άρθρο 45 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Οι κανόνες που αναφέρονται στο σημείο I και II δεν ισχύουν όταν συντρέχουν τα εξής:

- α) εάν ο δράστης και ο ζημιωθείς έχουν τη ίδια ιθαγένεια ή την ίδια συνήθη διαμονή και βρίσκονται περιστασιακά στην αλλοδαπή, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της ιθαγένειάς τους ή της κοινής συνήθους διαμονής τους, ανάλογα με την περίπτωση.
- β) αυτό ισχύει χωρίς να θίγονται οι διατάξεις του κράτους στο οποίο βρίσκονται, οι οποίοι εφαρμόζονται για όλα τα πρόσωπα σε ισότιμη βάση (άρθρο 45 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Η έννοια του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση

Φυσικά πρόσωπα:

Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση είναι το δίκαιο της ιθαγένειας του φυσικού προσώπου (άρθρο 31 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Σε περίπτωση ανιθαγενής, το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση είναι το δίκαιο του τόπου της συνήθους διαμονής του (άρθρο 32 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα). Εάν, ωστόσο, ο ανιθαγενής είναι ανήλικος ή πρόσωπο υπό δικαστική συμπαράσταση, το δίκαιο που διέπει την προσωπική του κατάσταση είναι αυτό του τόπου της νόμιμης κατοικίας του (άρθρο 32 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Νομικά πρόσωπα:

Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση των νομικών προσώπων είναι το δίκαιο του κράτους όπου βρίσκεται η κύρια και πραγματική έδρα τους (άρθρο 33 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση των φυσικών προσώπων διέπει:

την οικογενειακή κατάσταση (άρθρο 25 του Αστικού Κώδικα)

την ικανότητα (άρθρο 25 του Αστικού Κώδικα)

Την έναρξη και τη λήξη της νομικής προσωπικότητας (άρθρο 26 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα):

τα δικαιώματα της προσωπικότητας – ύπαρξη, προστασία και περιορισμούς (με την εξαίρεση ότι ο αλλοδαπός ή ο ανιθαγενής δεν χαιρούν καμίας νομικής προστασίας η οποία δεν αναγνωρίζεται από το πορτογαλικό δίκαιο) (άρθρο 27 του Αστικού Κώδικα)

την ενηλικίωση (με την εξαίρεση ότι η αλλαγή του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση δεν επηρεάζει την ενηλικίωση που έχει συμπληρωθεί βάσει προηγούμενου δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση) (άρθρο 29 του Αστικού Κώδικα)

τη δικαστική συμπαράσταση και παρόμοιους θεσμούς που στοχεύουν στην προστασία των ανίκανων προς δικαιοπραξία (άρθρο 29 του Αστικού Κώδικα).

Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση των νομικών προσώπων διέπει:

τη δικαιοπρακτική ικανότητα του νομικού προσώπου

τη σύσταση, τη λειτουργία και την αρμοδιότητα των οργάνων του

τον τρόπο απόκτησης και απώλειας της ιδιότητας του εταιρού και των αντίστοιχων δικαιωμάτων και καθηκόντων

την αστική ευθύνη του νομικού προσώπου και των αντίστοιχων οργάνων και εταίρων του

τη μετατροπή, τη λύση και την διαγραφή του νομικού προσώπου από τα οικεία μητρώα (άρθρο 33 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Μεταφορά και συγχώνευση νομικών προσώπων:

Η μεταφορά της έδρας νομικού προσώπου από ένα κράτος σε άλλο δεν οδηγεί στην απώλεια της νομικής προσωπικότητας, εάν υπάρχει σχετική συμφωνία στα δίκαια και των δύο κρατών

Η συγχώνευση νομικών προσώπων που υπόκεινται σε διαφορετικό δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση αξιολογείται με βάση και τα δύο αυτά δίκαια (άρθρο 33 παράγραφοι 3 και 4 του Αστικού Κώδικα).

Διεθνή νομικά πρόσωπα:

Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση στην περίπτωση των διεθνών νομικών προσώπων είναι το οριζόμενο στην ιδρυτική συνθήκη τους ή στο καταστατικό τους.

Εάν δεν καθορίζεται το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση, τότε αυτό είναι το δίκαιο της χώρας όπου βρίσκεται η έδρα (άρθρο 34 του Αστικού Κώδικα).

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Το δίκαιο που διέπει τη θεμελίωση της νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου είναι:

Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του γονέα κατά τη στιγμή της θεμελίωσης της νομικής σχέσης (άρθρο 56 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το κοινό εθνικό δίκαιο αμφοτέρων των γονέων. Ελλείψει αυτού, το δίκαιο της κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων και ελλείψει αυτής, το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του τέκνου όταν πρόκειται για το τέκνο έγγαμης γυναίκας και η θεμελίωση της νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου αφορά τον πατέρα (άρθρο 56 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Οι σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων διέπονται από:

το κοινό εθνικό δίκαιο των γονέων και, ελλείψει αυτού,

Το δικαίο του τόπου της κοινής συνήθους διαμονής των γονέων· ή

Εάν οι γονείς έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά κράτη, το προσωπικό δικαίο του τέκνου (άρθρο 57 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

3.4.2 Υιοθεσία

Το δικαίο που διέπει την υιοθεσία, τη σχέση μεταξύ του υιοθετούντος γονέα και του υιοθετούμενου και τις σχέσεις μεταξύ του υιοθετούμενου και της βιολογικής του οικογένειας είναι:

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούντος (άρθρο 60 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα), ή

εάν η υιοθεσία πραγματοποιηθεί από έγγαμο ζεύγος ή, εάν ο υιοθετούμενος είναι τέκνο ενός εξ αυτών, το κοινό εθνικό δικαίο των υιοθετούντων ή, ελλείψει αυτού,

το δικαίο της κοινής συνήθους διαμονής των υιοθετούντων, και ελλείψει αυτού,

το δικαίο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα ο οικογενειακός βίος των υιοθετούντων (άρθρο 60 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Οι περιστάσεις υπό τις οποίες δεν επιτρέπεται η υιοθεσία είναι οι εξής:

Η υιοθεσία δεν επιτρέπεται εάν το εφαρμοστέο δικαίο που διέπει τις σχέσεις μεταξύ του υιοθετημένου τέκνου και των βιολογικών του γονέων δεν αναγνωρίζει ή δεν επιτρέπει την υιοθεσία σε αυτές τις περιστάσεις (άρθρο 60 παράγραφος 4 του Αστικού Κώδικα).

Οι καταστάσεις όπου απαιτείται συναίνεση για την υιοθεσία ή για την αναγνώριση τέκνου:

Όταν το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση του υιοθετούμενου απαιτεί τη συναίνεσή του (άρθρο 61 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Όταν το δικαίο που διέπει τη σχέση μεταξύ του ενδιαφερόμενου προσώπου και τρίτου με τον οποίο το ενδιαφερόμενο πρόσωπο συνδέεται με νόμιμη σχέση οικογενειακή ή κηδεμονίας, απαιτεί τη συγκατάθεσή του εν λόγω τρίτου (άρθρο 61 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Το δικαίο που διέπει την προσωπική κατάσταση καθενός από τους μνηστευμένους ρυθμίζει:

την ικανότητά τους προς σύναψη γάμου

την ικανότητά τους να υπογράψουν προγαμιαία συμφωνία

τους κανόνες που αφορούν την έλλειψη συναίνεσης ή τα ελαττώματα της βούλησης των συμβαλλομένων (άρθρο 49 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δικαίο για τους τύπους του γάμου είναι:

το δικαίο του κράτους στο οποίο τελείται ο γάμος

το εθνικό δικαίο οποιουδήποτε εκ των συζύγων εάν είναι και οι δύο αλλοδαποί που τέλεσαν τον γάμο τους στην Πορτογαλία ενώπιον των οικείων

προξενικών ή διπλωματικών υπαλλήλων, και εφόσον το δικαίο δίνει αντίστοιχες εξουσίες στους Πορτογάλους προξενικούς και διπλωματικούς υπαλλήλους (άρθρο 51 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

οι διπλωματικοί ή προξενικοί υπάλληλοι του πορτογαλικού κράτους ή οι καθολικοί ιερείς μπορούν να τελέσουν τον γάμο δύο Πορτογάλων υπηκόων ή Πορτογάλου υπηκόου και αλλοδαπού (άρθρο 51 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Σε οποιαδήποτε από τις καταστάσεις που αναφέρονται στην τελευταία περίπτωση, πρέπει να προηγηθεί του γάμου η σχετική αναγγελία που αναλαμβάνει ο αρμόδιος φορέας, εκτός από την περίπτωση παρέκκλισης (άρθρο 51 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Θρησκευτικός γάμος, που έχει ιερολογηθεί στο εξωτερικό μεταξύ δύο Πορτογάλων υπηκόων ή μεταξύ Πορτογάλου υπηκόου και αλλοδαπού, θεωρείται καθολικός γάμος και μεταγράφεται στα αρχεία της οικείας ενορίας της Πορτογαλίας, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής του (άρθρο 51 παράγραφος 4 του Αστικού Κώδικα).

Το δικαίο που διέπει τις σχέσεις μεταξύ των συζύγων και τις αλλαγές στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων είναι:

Το κοινό εθνικό δικαίο (άρθρο 52 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα) ή, ελλείψει αυτού,

το δικαίο του τόπου συνήθους διαμονής των συζύγων ή, ελλείψει αυτού,

το δικαίο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα ο οικογενειακός βίος των συζύγων (άρθρο 51 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Δεν υπάρχουν εθνικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων που ρυθμίζουν ειδικά την ελεύθερη συμβίωση, τη συγκατοίκηση και τις άλλες σχέσεις συμβίωσης.

Βάσει του πορτογαλικού δικαίου, η ελεύθερη συμβίωση διέπεται από τον νόμο αριθ. 7/2001, της 11ης Μαΐου 2001 (για την προστασία της ελεύθερης συμβίωσης), που τροποποιήθηκε τελευταία από τον νόμο αριθ. 71/2018, της 31ης Δεκεμβρίου 2018.

Η πορτογαλική νομοθεσία ορίζει την ελεύθερη συμβίωση ως τη νομική κατάσταση ζευγαριού το οποίο, ανεξάρτητα από το φύλο των συντρόφων, ζει μαζί σαν να ήταν παντρεμένο για περισσότερο από δύο χρόνια (άρθρο 1 παράγραφος 2 του νόμου για την προστασία της ελεύθερης συμβίωσης).

Καθώς δεν υπάρχουν κανόνες σύγκρουσης νόμων που περιέχουν ειδικές διατάξεις για την ελεύθερη συμβίωση, εφαρμόζονται αναλογικά οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των συζύγων και τις αλλαγές στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων.

Εντούτοις, η εν λόγω ερμηνεία ποικίλλει στην εθνική νομολογία.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Σε ό,τι αφορά τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετέχουν σ' αυτόν τον μηχανισμό ενισχυμένης συνεργασίας, το εφαρμοστέο δικαίο σχετικά με το διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό καθορίζεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1259/2010, ο οποίος υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Το δικαίο που εφαρμόζεται στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό προσώπων και περιουσιακών στοιχείων είναι:

Το κοινό εθνικό δικαίο· ή, ελλείψει αυτού,

το δικαίο του τόπου συνήθους διαμονής των συζύγων· ή, ελλείψει αυτού,

Το δικαίο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα ο οικογενειακός βίος των συζύγων (άρθρο 52 του Αστικού Κώδικα, εφαρμοστέο στον δικαστικό χωρισμό και στο διαζύγιο δυνάμει του άρθρου 55 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)

Αλλαγή στο δικαίο που εφαρμόζεται στη διάρκεια του γάμου:

Σ' αυτήν την περίπτωση, μόνο γεγονός που είναι σχετικό κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για διαζύγιο ή χωρισμό (άρθρο 55 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Καθεστώς που προβλέπεται στο Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (με εξαίρεση τη Δανία), το εφαρμοστέο δικαίο στις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις, σχέσεις γονέα-τέκνων, γάμου ή αγχιστείας, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων διατροφής έναντι τέκνων των οποίων οι γονείς δεν είναι παντρεμένοι, καθορίζεται σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της Χάγης για το εφαρμοστέο δικαίο στις υποχρεώσεις διατροφής, της 23ης Νοεμβρίου 2007, που υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται κατωτέρω, στο μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές διατάξεις.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Το εφαρμοστέο δίκαιο, ανάλογα με την περίπτωση, είναι το δίκαιο που αναφέρεται παραπάνω:

υπό τον τίτλο «Καθορισμός της σχέσης γονέα-παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας» εφόσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων, και τις σχέσεις μεταξύ υιοθετούντων και υιοθετούμενων

υπό τον τίτλο «Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός και υποχρεώσεις διατροφής» εφόσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ συζύγων.

Σε περιπτώσεις όπου η διατροφή είναι υποχρεωτική με βάση άλλες οικογενειακές σχέσεις:

Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση των αντίστοιχων μερών.

Στις περιπτώσεις όπου οφείλεται διατροφή είναι υποχρεωτική με βάση δικαιοπραξία:

Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο που υποδεικνύεται παραπάνω υπό τον τίτλο «Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες», και ιδίως σε ό,τι αφορά ενοχές που απορρέουν από δικαιοπραξία και η ουσία της συναλλαγής.

Στις περιπτώσεις όπου η διατροφή είναι υποχρεωτική με βάση τη διάταξη της κληρονομικής διαδοχής ή της τελευταίας βούλησης:

Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο που υποδεικνύεται παρακάτω υπό τον τίτλο «Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή».

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Σε ό,τι αφορά τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετέχουν σ' αυτόν τον μηχανισμό ενισχυμένης συνεργασίας, μεταξύ των οποίων και η Πορτογαλία, το εφαρμοστέο δίκαιο σχετικά με τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων και των καταχωρισμένων σχέσεων συμβίωσης καθορίζεται, αντίστοιχα, από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2016/1103 και τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2016/1104, που υπερισχύουν των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω, κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Το δίκαιο που εφαρμόζεται στις προγαμιαίες συμφωνίες (ουσία και αποτελέσματα) και στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων (είτε εκ του νόμου είτε συμβατικώς) είναι:

το εθνικό δίκαιο του ζευγαριού κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου (άρθρο 53 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)· ή, εάν οι σύζυγοι δεν έχουν την ίδια ιθαγένεια

το δίκαιο του τόπου κοινής συνήθους διαμονής ζευγαριού κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου· ή, ελλείψει αυτού

το δίκαιο του τόπου της πρώτης συζυγικής κατοικίας (άρθρο 53 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)· ή

οποιαδήποτε από τα προηγούμενα καθεστώτα, εάν είναι εφαρμοστέο το αλλοδαπό δίκαιο, ένας από τους μελλόνυμφους διαμένει συνήθως στην Πορτογαλία και το καθεστώς συμφωνείται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων τρίτων πριν από τη συμφωνία (άρθρο 53 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα).

Όσον αφορά τις αλλαγές στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, ανατρέξτε στο σημείο «Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής» «Γάμος», στο σημείο που αφορά «τις σχέσεις μεταξύ των συζύγων και τις αλλαγές στο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων» (άρθρο 54 του Αστικού Κώδικα).

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Καθεστώς που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πλην της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου), το εφαρμοστέο δίκαιο επί των κληρονομικών διαδοχών καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 650/2012, ο οποίος υπερισχύει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων που αναφέρονται παρακάτω κατά το μέτρο που αυτοί περιέχουν διαφορετικές διατάξεις.

Ο κανονισμός της ΕΕ για την κληρονομική διαδοχή δεν θίγει την εφαρμογή διεθνών συμβάσεων στις οποίες η Πορτογαλία είναι συμβαλλόμενο μέρος κατά τον χρόνο της έκδοσής του [άρθρο 75 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 650/2012].

Μολονότι η Πορτογαλία έχει υπογράψει τη Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο των διατάξεων διαθήκης, μέχρι στιγμής (Απρίλιος 2021) δεν την έχει κυρώσει και, ως εκ τούτου, δεν δεσμεύεται από αυτήν.

Επομένως, οι διεθνείς διαθήκες διέπονται από τη Σύμβαση της Ουάσιγκτον του 1973 για τον ενιαίο νόμο σχετικά με τον τύπο διεθνούς διαθήκης, στην οποία η Πορτογαλία είναι συμβαλλόμενο μέρος, η οποία προσχώρηση στην οποία εγκρίθηκε με το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 252/75 και από τους κανόνες του συμβολαιογραφικού κώδικα.

Καθεστώς που προβλέπεται στους εθνικούς κανόνες περί σύγκρουσης νόμων

Το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του διαθέτη κατά τον χρόνο του θανάτου διέπει:

την κληρονομική διαδοχή αιτία θανάτου

τις εξουσίες του διαχειριστή της κληρονομίας και του εκτελεστή της διαθήκης (άρθρο 62 του Αστικού Κώδικα)

Το δίκαιο του διαθέτη κατά τον χρόνο της δήλωσης διέπει:

την ικανότητα διατύπωσης, αλλαγής ή ανάκλησης διάταξης τελευταίας βούλησης (άρθρο 63 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)

τον ειδικό τύπο που απαιτείται λόγω της ηλικίας του προσώπου που συντάσσει τη διάταξη (άρθρο 63 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα)·

την ερμηνεία των ρητρών και των διατάξεων τελευταίας βούλησης εκτός κι αν γίνεται αναφορά σε άλλο δίκαιο [άρθρο 64 στοιχείο α) του Αστικού Κώδικα]

την απουσία συναίνεσης και τα ελαττώματα της βούλησης [άρθρο 64 στοιχείο b) του Αστικού Κώδικα]·

το παραδεκτό των συνδιαθηκών [άρθρο 64 στοιχείο c) του Αστικού Κώδικα]·

το παραδεκτό των συμφωνιών ως προς τη διαδοχή με την επιφύλαξη του καθεστώτος που υποδεικνύεται παραπάνω, με τίτλο «Σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων» [άρθρο 64 στοιχείο c) του Αστικού Κώδικα].

Σημείωση:

Σε περίπτωση αλλαγής του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση μετά τη σύνταξη της διάταξης τελευταίας βούλησης, το πρόσωπο που συντάσσει τη διάταξη μπορεί να την ανακαλέσει σύμφωνα με το προαναφερθέν δίκαιο (άρθρο 63 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

Σε ό,τι αφορά τον τύπο των διατάξεων τελευταίας βούλησης, και την ανάκληση ή την αλλαγή της διάταξης, ισχύουν εναλλακτικά τα ακόλουθα:

το δίκαιο του τόπου όπου συντελέστηκε η πράξη· ή

το δίκαιο που έδινε την προσωπική κατάσταση του θανόντος κατά το χρόνο της δήλωσης· ή

το δίκαιο που έδινε την προσωπική κατάσταση του θανόντος κατά το χρόνο του θανάτου· ή

το δίκαιο στο οποίο παραπέμπει ο τοπικός κανόνας σύγκρουσης νόμων (άρθρο 65 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Περιορισμοί στο εν λόγω καθεστώς:

Πρέπει να γίνει σεβαστή η συμμόρφωση με τον τύπο που απαιτείται από το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του θανόντος κατά τον χρόνο της δήλωσης, εάν τυχόν μη συμμόρφωση οδηγεί στην ακυρότητα ή το ανίσχυρο της δήλωσης, ακόμη κι αν αυτή γίνεται στην αλλοδαπή.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Όσον αφορά την κατοχή, την κυριότητα και άλλα εμπράγματα δικαιώματα, εφαρμόζεται:

το δίκαιο του κράτους στο έδαφος του οποίου βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία (άρθρο 46 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το δίκαιο που εφαρμόζεται για τη σύσταση και μεταβίβαση των εμπράγματων δικαιωμάτων επί περιουσιακών στοιχείων υπό μετακίνηση είναι:

το δίκαιο της χώρας προορισμού (άρθρο 46 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα)

Το δίκαιο που εφαρμόζεται για τη σύσταση και μεταβίβαση των εμπράγματων δικαιωμάτων επί μεταφορικών μέσων υποκείμενων σε καταχώριση είναι:

το δίκαιο της χώρας όπου πραγματοποιήθηκε η καταχώριση (άρθρο 46 παράγραφος 3 του Αστικού Κώδικα)

Το δίκαιο που εφαρμόζεται στην ικανότητα σύστασης εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων ή επί της διάθεσής τους είναι:

το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται η ακίνητη περιουσία, εφόσον αυτό ορίζεται στο εν λόγω δίκαιο, ή, σε αντίθετη περίπτωση,

το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση (άρθρο 47 του Αστικού Κώδικα)

Το εφαρμοστέο δίκαιο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι:

το δίκαιο του τόπου όπου δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το έργο ή, εάν δεν έχει δημοσιευτεί,

το δίκαιο που διέπει την προσωπική κατάσταση του δημιουργού, με την επιφύλαξη των διατάξεων ειδικής νομοθεσίας (άρθρο 48 παράγραφος 1 του Αστικού Κώδικα).

Το εφαρμοστέο δίκαιο για τη βιομηχανική ιδιοκτησία είναι:

το δίκαιο της χώρας όπου αυτή δημιουργήθηκε (άρθρο 48 παράγραφος 2 του Αστικού Κώδικα).

3.9 Αφερεγγυότητα

Κανόνες: Εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο κινήθηκε η διαδικασία (άρθρο 276 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων).

Εξαιρέσεις: αποτελέσματα της κήρυξης αφερεγγυότητας στα ακόλουθα:

- οι συμβάσεις εργασίας και σχέσης εργασίας διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στη σύμβαση εργασίας (άρθρο 277 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- τα δικαιώματα του οφειλέτη επί ακινήτου, πλοίου ή αεροσκάφους, του οποίου η καταχώριση σε δημόσιο μητρώο είναι υποχρεωτική διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο τηρείται το εν λόγω μητρώο (άρθρο 278 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- οι συμβάσεις που παρέχουν δικαίωμα απόκτησης εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτου ή δικαίωμα χρήσης του διέπονται αποκλειστικά από το δίκαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου βρίσκεται το εν λόγω ακίνητο (άρθρο 279 παράγραφος 1 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- τα δικαιώματα του πωλητή σε περιουσιακά στοιχεία που έχουν πωληθεί στον αφερέγγυο οφειλέτη με παρακράτηση κυριότητας και εμπράγματα δικαιώματα πιστωτών ή τρίτων επί περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν στον οφειλέτη και τα οποία, κατά την έναρξη της διαδικασίας, βρίσκονται στην επικράτεια άλλου κράτους, διέπονται αποκλειστικά από το δίκαιο του εν λόγω κράτους (άρθρο 280 παράγραφος 1 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- τα δικαιώματα επί κινητών αξιών που καταχωρίζονται ή κατατίθενται διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στη μεταφορά τους σύμφωνα με το άρθρο 41 του κώδικα κινητών αξιών (άρθρο 282 παράγραφος 1 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμμετεχόντων στις χρηματοπιστωτικές αγορές ή σε σύστημα πληρωμών, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο α) της οδηγίας 98/26/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1998, ή είναι συγκρίσιμα, διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στο σύστημα (άρθρο 285 του κώδικα κινητών αξιών και άρθρο 282 παράγραφος 2 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- οι πράξεις προσωρινής εκχώρησης, όπως ορίζονται στο άρθρο 12 της οδηγίας 86/635/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2006, διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στις οικείες συμβάσεις (άρθρο 283 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων)·
- εκκρεμούσα αγωγή που αφορά περιουσιακό στοιχείο ή δικαίωμα της πτωχευτικής περιουσίας διέπεται από το δίκαιο του κράτους ενώπιον των δικαστηρίων του οποίου εκκρεμεί η αγωγή (άρθρο 285 του κώδικα αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων).

Σύνδεσμοι προς τη σχετική εθνική νομοθεσία:

 [Σύνταγμα της Πορτογαλικής Δημοκρατίας](#)

 [Αστικός Κώδικας](#)

 [Συμβολαιογραφικός Κώδικας](#)

 [Κώδικας αφερεγγυότητας και αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων](#)

Τελική σημείωση

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν έντυπο είναι γενικής φύσης, δεν είναι εξαντλητικές και δεν είναι δεσμευτικές για το σημείο επαφής, το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις ή τα δικαστήρια ή οποιονδήποτε άλλο αποδέκτη. Πρέπει πάντοτε να συμβουλευέστε την εφαρμοστέα νομοθεσία.

Τελευταία επικαιροποίηση: 09/11/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Ρουμανία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

(επιλεκτικά)

Στις εθνικές πηγές του ρουμανικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περιλαμβάνονται: το Σύνταγμα, ο τίτλος VII του Αστικού Κώδικα και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, διάφορες ειδικές πράξεις συναφείς με το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο για τους αλλοδαπούς, τις επιχειρήσεις, το εμπορικό μητρώο και την ιθαγένεια.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

(επιλεκτικά)

Συμβάσεις της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο στον τομέα της ποινικής δικονομίας κατάργηση της υποχρέωσης επικύρωσης εγγράφων επίδοση εγγράφων συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών προστασία παιδιών υιοθεσία επιλογή δικαστηρίου υποχρεώσεις διατροφής και αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της εμπορικής διαιτησίας αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας παιδιών πληροφορίες σχετικά με αλλοδαπό δίκαιο υιοθεσία νομικό καθεστώς των παιδιών που γεννιούνται εκτός γάμου και ιθαγένεια.

Συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών για ζητήματα που αφορούν: δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών είσπραξη απαιτήσεων διατροφής παιδιών στο εξωτερικό διαιτησία ασυλία μεταφορά διανοητική ιδιοκτησία εξωσυμβατική ευθύνη αστική ευθύνη για ζημίες από ρύπανση προσόρμιση σκαφών προθεσμίες παραγραφής και σύμβαση πώλησης.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Συνθήκες για ζητήματα δικαστικής συνδρομής σε αστικές υποθέσεις έχουν συναφθεί ανάμεσα στη Ρουμανία και την Αλβανία, την Αλγερία, την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Βουλγαρία, την Κίνα, την Τσεχική Δημοκρατία, την Κούβα, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Ιταλία, τη πΓΔΜ, το Μαρόκο, τη Μογγολία, την Πολωνία, τη Ρωσία, τη Σερβία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία, τη Νότια Κορέα, την Ισπανία, τη Συρία, την Τунησία, την Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

Η εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου σε έννομη σχέση με στοιχείο αλλοδαπότητας μπορεί να γίνει αυτεπαγγέλτως από τον δικαστή ή να ζητηθεί από τον ενδιαφερόμενο διάδικο.

Το δικαστήριο δύναται, βάσει του ενεργού ρόλου του, να ενεργήσει αυτεπαγγέλτως και να αναθέσει στους διαδίκους να συζητήσουν την εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου, όταν ο ρουμανικός κανόνας σύγκρουσης νόμων κάνει σχετική αναφορά. Επιπλέον, οι ενδιαφερόμενοι διάδικοι δύναται να επικαλεστούν αλλοδαπό δικαιο σε δικαστήριο, βάσει της αρχής της διαθεσιμότητας.

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Το αλλοδαπό δικαιο περιλαμβάνει τις διατάξεις ουσιαστικού δικαίου (περιλαμβανομένων των κανόνων περί συγκρούσεων), εκτός αν οι διάδικοι έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαιο και επίσης: σε περιπτώσεις αλλοδαπού δικαίου που είναι εφαρμοστέο στη μορφή των νομικών πράξεων και στις εξωσυμβατικές ενοχές και σε άλλες ειδικές περιπτώσεις οι οποίες προβλέπονται σε διεθνείς συμβάσεις στις οποίες συμμετέχει η Ρουμανία, στο δικαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή από τον νόμο.

Όπου το αλλοδαπό δικαιο παραπέμπει στο ρουμανικό δικαιο ή σε δικαιο άλλου κράτους, ισχύει το ρουμανικό δικαιο, εκτός αν προβλέπεται ρητά άλλως.

Βλέπε άρθρα 2559 και 2560 του Αστικού Κώδικα.

2.2 Παραπομπή

Το αλλοδαπό δικαιο περιλαμβάνει τις διατάξεις ουσιαστικού δικαίου (περιλαμβανομένων των κανόνων περί συγκρούσεων), εκτός αν οι διάδικοι έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο αλλοδαπό δικαιο και επίσης: σε περιπτώσεις αλλοδαπού δικαίου που είναι εφαρμοστέο στη μορφή των νομικών πράξεων και στις εξωσυμβατικές ενοχές και σε άλλες ειδικές περιπτώσεις οι οποίες προβλέπονται σε διεθνείς συμβάσεις στις οποίες συμμετέχει η Ρουμανία, στο δικαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή από τον νόμο.

Όπου το αλλοδαπό δικαιο παραπέμπει στο ρουμανικό δικαιο ή σε δικαιο άλλου κράτους, ισχύει το ρουμανικό δικαιο, εκτός αν προβλέπεται ρητά άλλως.

Βλέπε άρθρα 2559 και 2560 του Αστικού Κώδικα.

2.3 Μεταβολή του συνδυητικού στοιχείου

Στις περιπτώσεις όπου εφαρμόζεται πάντα το παλαιό δικαιο, ακόμη και όταν το συνδυητικό στοιχείο μεταβάλλεται, περιλαμβάνονται: το δικαιο της τελευταίας ιθαγένειας (απόφαση με την οποία διαπιστώνεται τεκμαιρόμενος θάνατος, απουσία ή αφάνεια), το δικαιο το οποίο, κατά την ημερομηνία γέννησης του παιδιού, διέπει τα αποτελέσματα του γάμου των γονέων του παιδιού (θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου για παιδιά που γεννήθηκαν εντός γάμου), το εθνικό δικαιο του παιδιού από τη στιγμή της γέννησής του (θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου για παιδιά που γεννήθηκαν εκτός γάμου).

Στις περιπτώσεις στις οποίες το παλαιό δικαιο υπερισχύει του νέου, ακόμη και όταν το συνδυητικό στοιχείο μεταβάλλεται, περιλαμβάνονται: το δικαιο του κράτους αποστολής του περιουσιακού στοιχείου (περιουσιακό στοιχείο προς αποστολή), το δικαιο της μόνιμης κατοικίας/της εταιρικής έδρας του οφειλέτη της χαρακτηριστικής παροχής κατά τη σύναψη της σύμβασης (όπου προσδιορίζονται οι στενότεροι δεσμοί συνάφειας που μπορεί να προκύπτουν από μια σύμβαση).

Στις περιπτώσεις όπου μπορεί να ισχύει είτε το νέο δικαιο είτε το παλαιό δικαιο, όταν το συνδυητικό στοιχείο μεταβάλλεται, περιλαμβάνονται: το δικαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το κινητό περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο επέλευσης του νομικού γεγονότος που δημιούργησε ή κατάργησε το δικαίωμα (κτήση, μεταβίβαση ή απώλεια εμπράγματων δικαιωμάτων) το εφαρμοστέο δικαιο κατά τον χρόνο και στον τόπο διεξαγωγής των μορφών δημοσιότητας (κινητή περιουσία που έχει παλαιότερα μεταφερθεί ή πρόκειται να μεταφερθεί σε μεταγενέστερο χρόνο σε άλλη χώρα) το δικαιο της χώρας όπου βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο στην αρχή της περιόδου κατοχής ή όπου έχει μεταφερθεί (χρησικτησία).

Στις περιπτώσεις στις οποίες ισχύει το ευνοϊκότερο δικαιο, όταν το συνδυητικό στοιχείο μεταβάλλεται, περιλαμβάνονται: η μεταβολή ιθαγένειας κατά την ενηλικίωση η περίπτωση τέκνου γεννημένου εκτός γάμου (τέκνου το οποίο έχει διπλή ιθαγένεια κατά τη γέννηση).

2.4 Εξαίρεσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Το αλλοδαπό δικαιο δεν εφαρμόζεται αν αντίκειται στη δημόσια τάξη δυνάμει του ρουμανικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (λόγου χάριν, όταν αυτό οδηγεί σε αποτέλεσμα ασύμβατο προς τις θεμελιώδεις αρχές του ρουμανικού δικαίου ή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προς τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα) ή αν το εν λόγω αλλοδαπό δικαιο έχει καταστεί εφαρμοστέο κατά παράβαση του ρουμανικού δικαίου. Όταν δεν ισχύει το αλλοδαπό δικαιο, ισχύει το ρουμανικό δικαιο.

Κατ' εξαίρεση, η εφαρμογή του δικαίου που καθορίζεται από τους εθνικούς κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου μπορεί να αποκλειστεί αν η έννομη σχέση έχει πολύ μακρινή συνάφεια με το εν λόγω δικαιο. Στην περίπτωση αυτή, ισχύει το δικαιο με τη μεγαλύτερη συνάφεια προς την έννομη σχέση.

Οι επιτακτικές διατάξεις που προβλέπονται από το ρουμανικό δικαιο για τη ρύθμιση έννομης σχέσης που έχει στοιχείο αλλοδαπότητας ισχύουν κατά προτεραιότητα. Οι επιτακτικές διατάξεις του δικαίου άλλου κράτους μπορούν επίσης να εφαρμόζονται απευθείας για τη ρύθμιση έννομης σχέσης που έχει στοιχείο αλλοδαπότητας, όταν η έννομη σχέση έχει στενή συνάφεια με το δικαιο του εν λόγω κράτους και όταν αυτό απαιτείται από τα έννομα συμφέροντα των διαδίκων.

Βλέπε άρθρα 2564 και 2566 του Αστικού Κώδικα.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου προσδιορίζεται από το δικαστήριο με την προσκόμιση βεβαιώσεων από τους κρατικούς φορείς που το έχουν θεσπίσει, βάσει γνωμάτευσης πραγματογνώμονα ή με άλλον προσήκοντα τρόπο. Ενδέχεται να απαιτηθεί από τον διάδικο που επικαλείται αλλοδαπό δικαιο να αποδείξει το περιεχόμενό του.

Βλέπε άρθρο 2562 του αστικού κώδικα, άρθρο 29 του νόμου αριθ. 189/2003 σχετικά με τη διεθνή δικαστική συνδρομή σε αστικές υποθέσεις, την ευρωπαϊκή σύμβαση περί πληροφόρησης επί του αλλοδαπού δικαίου, Λονδίνο 1968, και τις διμερείς συνθήκες που έχουν συναφθεί με τα κράτη που αναφέρονται στο σημείο 1.3.

3 Κανόνες συγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Οι ουσιαστικές απαιτήσεις μιας νομικής πράξης καθορίζονται από το δικαιο που επιλέγουν τα μέρη ή ο συντάκτης της. Τα μέρη δύναται να επιλέξουν το δικαιο που θα ισχύει για το σύνολο ή για ένα μόνο μέρος μιας νομικής πράξης.

Απουσία επιλογής, ισχύει το δικαιο του κράτους με το οποίο η νομική πράξη έχει τη μεγαλύτερη συνάφεια (το κράτος όπου ο οφειλέτης της χαρακτηριστικής παροχής ή ο συντάκτης της πράξης έχει, κατά την ημερομηνία σύναψης της πράξης, τον συνήθη τόπο διαμονής ή την εταιρική του έδρα), ενώ, όταν δεν είναι εφικτός ο προσδιορισμός του εν λόγω δικαίου, ισχύει το δικαιο του τόπου σύναψης της νομικής πράξης.

Οι τυπικές απαιτήσεις μιας νομικής πράξης καθορίζονται από το δικαιο που διέπει την ουσία της. Η πράξη θεωρείται έγκυρη όταν πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζονται από ένα εκ των ακόλουθων δικαίων: το δικαιο του τόπου όπου συντάχτηκε το δικαιο της ιθαγένειας ή το δικαιο της συνήθους διαμονής του ατόμου που την έχει υπογράψει ή το δικαιο που είναι εφαρμοστέο σύμφωνα με το ιδιωτικό διεθνές δικαιο της αρχής που εξετάζει το κύρος της νομικής πράξης.

Το εφαρμοστέο στις συμβατικές ενοχές δικαιο καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, σε ζητήματα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο τους, σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις για το εφαρμοστέο στις σχετικές νομικές πράξεις δικαιο, εκτός αν προβλέπεται άλλως από διεθνείς συμβάσεις ή από ειδικές διατάξεις.

Βλέπε άρθρα 2640 έως 2646 του Αστικού Κώδικα.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Το εφαρμοστέο στις εξωσυμβατικές ενοχές δικαιο καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ σε ζητήματα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο τους εφαρμόζεται το δικαιο που ρυθμίζει την ουσία της προγενέστερης έννομης σχέσης μεταξύ των μερών, εκτός αν προβλέπεται άλλως από διεθνείς συμβάσεις ή από ειδικές διατάξεις.

Οι αξιώσεις για αποζημίωση που βασίζονται σε προσβολή του δικαιώματος ιδιωτικότητας και δικαιωμάτων συναφών με την προσωπικότητα διέπονται, κατ' επιλογή του θιγομένου, από το δικαιο: του κράτους της συνήθους διαμονής του θιγομένου του κράτους όπου επήλθε το βλαπτικό αποτέλεσμα ή του κράτους στο οποίο ο υπαίτιος της βλάβης έχει τον συνήθη τόπο διαμονής ή την εταιρική του έδρα.

Το δικαίωμα απάντησης κατά προσβολών που σχετίζονται με την προσωπικότητα υπόκειται στο δικαιο του κράτους έκδοσης της δημοσίευσης ή μετάδοσης του προγράμματος.

Βλέπε άρθρα 2641 και 2642 του Αστικού Κώδικα.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Το ονοματεπώνυμο ενός φυσικού προσώπου διέπεται από το δικαιο της χώρας του. Η ονοματοδοσία ενός παιδιού κατά τη γέννηση διέπεται, κατ' επιλογή, είτε από το δικαιο της κοινής ιθαγένειας αμφότερων των γονέων και του παιδιού είτε από το δικαιο του κράτους όπου το παιδί γεννήθηκε και ζει από τη γέννησή του και μετά.

Ο τόπος διαμονής ενός φυσικού προσώπου υπόκειται στο εθνικό δικαιο.

Η οικογενειακή κατάσταση και η ικανότητα των φυσικών προσώπων διέπονται από το δικαιο της χώρας τους. Ειδικές ανικανότητες οι οποίες σχετίζονται με μια συγκεκριμένη έννομη σχέση υπόκεινται στο εφαρμοστέο στην εν λόγω έννομη σχέση δικαιο. Η έναρξη και παύση της προσωπικότητας εξαρτώνται από το εθνικό δικαιο κάθε φυσικού προσώπου.

Η παροχή μέριμνας σε φυσικό πρόσωπο που χαίρει πλήρους νομικής ικανότητας υπόκειται στο δικαιο του κράτους στο οποίο αυτό διατηρεί τον συνήθη τόπο κατοικίας του κατά την ημερομηνία υπαγωγής του σε επιτροπεία ή κατά την ημερομηνία λήψης άλλου μέτρου προστασίας.

Βλέπε άρθρα 2570, 2572 έως 2576 και 2578 έως 2579 του Αστικού Κώδικα.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Η θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου το οποίο γεννήθηκε εντός γάμου καθορίζεται σύμφωνα με το δικαιο το οποίο, κατά την ημερομηνία γέννησης, διέπει τα γενικά αποτελέσματα του γάμου των γονέων του. Αν ο γάμος των γονέων λύθηκε πριν από τη γέννηση του παιδιού, εφαρμόζεται το δικαιο από το οποίο διέπονταν τα αποτελέσματα του γάμου κατά την ημερομηνία της λύσης του. Το ίδιο ισχύει για τις περιπτώσεις άρνησης της πατρότητας ενός παιδιού γεννημένου εντός γάμου, καθώς και για την απόκτηση του ονόματος του παιδιού.

Η θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου το οποίο γεννήθηκε εκτός γάμου καθορίζεται από το δικαιο της χώρας του παιδιού κατά τη γέννησή του, πράγμα που ισχύει για την αναγνώριση της πατρότητας και για τα αποτελέσματά της καθώς και για την αμφισβήτηση της αναγνώρισης της πατρότητας. Αν το παιδί έχει και άλλη ιθαγένεια πέραν της ρουμανικής, εφαρμόζεται το ευνοϊκότερο γι' αυτό δικαιο ιθαγένειας.

Βλέπε άρθρα 2603 έως 2606 του Αστικού Κώδικα.

3.4.2 Υιοθεσία

Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την ολοκλήρωση μιας υιοθεσίας καθορίζονται από το εθνικό δικαιο του υιοθετούντος και του υιοθετουμένου. Πρέπει επίσης να πληρούνται οι αναγκαστικές για αμφότερα τα καθεστώτα προϋποθέσεις, όπως αυτές ορίζονται σε έκαστο εθνικό δικαιο. Οι απαιτούμενες ουσιαστικές προϋποθέσεις για συζύγους που υιοθετούν από κοινού, ή όταν ο ένας σύζυγος υιοθετεί το παιδί του άλλου συζύγου, καθορίζονται από το δικαιο που διέπει τα γενικά αποτελέσματα του γάμου.

Τα αποτελέσματα της υιοθεσίας, οι σχέσεις μεταξύ του υιοθετούντος και του υιοθετουμένου, καθώς και η λύση της υιοθεσίας διέπονται από το εθνικό δικαιο του υιοθετούντος, ενώ, όταν υιοθετούντες είναι αμφότεροι οι γονείς, εφαρμόζεται το δικαιο που διέπει τα γενικά αποτελέσματα του γάμου.

Η μορφή της υιοθεσίας υπόκειται στο δικαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου έχει συναφθεί.

Βλέπε άρθρα 2607 έως 2610 του Αστικού Κώδικα.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Οι ουσιαστικές απαιτήσεις για τη σύναψη γάμου καθορίζονται από το εθνικό δικαιο έκαστου εκ των μελλοντικών συζύγων κατά τον χρόνο της τέλεσης του γάμου.

Η μορφή της σύναψης γάμου υπόκειται στο δικαιο του κράτους στην επικράτεια του οποίου τελείται.

Το δικαιο που διέπει τις νομικές απαιτήσεις της σύναψης γάμου εφαρμόζεται επίσης στην ακυρότητα του γάμου και στα αποτελέσματα της εν λόγω ακυρότητας.

Τα γενικά αποτελέσματα του γάμου υπόκεινται στο εφαρμοστέο στην κοινή συνήθη διαμονή των συζύγων δικαιο και, ελλείψει αυτού, στο εφαρμοστέο στην κοινή ιθαγένεια των συζύγων δικαιο. Απουσία κοινής ιθαγένειας, ισχύει το δικαιο του κράτους τέλεσης του γάμου.

Βλέπε άρθρα 2585 έως 2589 του Αστικού Κώδικα.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Η Ρουμανία εφαρμόζει τον κανονισμό «Ρώμη III».

Σύμφωνα με το εθνικό δικαιο, οι σύζυγοι δύνανται να επιλέγουν κοινή συναινέσει ένα από τα ακόλουθα εφαρμοστέα στο διαζύγιο δίκαια: το δικαιο του κράτους όπου οι σύζυγοι έχουν την κοινή συνήθη κατοικία τους κατά την ημερομηνία της συμφωνίας για το επιλεγόμενο εφαρμοστέο δικαιο το δικαιο του

κράτους όπου οι σύζυγοι είχαν την τελευταία κοινή συνήθη κατοικία τους, αν τουλάχιστον ο ένας εξ αυτών εξακολουθεί να διαμένει σ' αυτήν κατά τον χρόνο της συμφωνίας για το επιλεγόμενο εφαρμοστέο δίκαιο το δίκαιο του κράτους του οποίου έκαστος σύζυγος είναι υπήκοος το δίκαιο του κράτους στο οποίο οι σύζυγοι έχουν ζήσει για διάστημα 3 ετών τουλάχιστον ή το ρουμανικό δίκαιο.

Η συμφωνία σχετικά με την επιλογή του εφαρμοστέου στο διαζύγιο δικαίου δύναται να συναφθεί ή να τροποποιηθεί το αργότερο την ημερομηνία παραπομπής στην αρμόδια να αποφανθεί επί του διαζυγίου αρχή. Ωστόσο, το δικαστήριο δύναται να λάβει υπόψη τη συμφωνία των συζύγων το αργότερο κατά την πρώτη ακροαματική διαδικασία στην οποία οι διάδικοι έχουν κλητευθεί δεόντως.

Εάν οι σύζυγοι δεν επιλέξουν δίκαιο, τότε το εφαρμοστέο στο διαζύγιο δίκαιο είναι: το δίκαιο του κράτους όπου οι σύζυγοι έχουν την κοινή συνήθη διαμονή τους κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης διαζυγίου απουσία κοινής συνήθους διαμονής, το δίκαιο του κράτους της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων, αν τουλάχιστον ένας εκ των συζύγων έχει τη συνήθη διαμονή του στην επικράτεια του εν λόγω κράτους κατά την ημερομηνία υποβολής αίτησης διαζυγίου ελλείψει αυτού, το δίκαιο της κοινής ιθαγένειας των συζύγων κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης διαζυγίου απουσία κοινής ιθαγένειας των συζύγων, το δίκαιο της τελευταίας κοινής ιθαγένειας των συζύγων, αν ο ένας εξ αυτών διατηρούσε την εν λόγω ιθαγένεια κατά την ημερομηνία της αίτησης διαζυγίου και το ρουμανικό δίκαιο σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις.

Το δίκαιο που διέπει το διαζύγιο εφαρμόζεται δεόντως και στην περίπτωση του δικαστικού χωρισμού.

Βλέπε άρθρα 2597 έως 2602 του Αστικού Κώδικα.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Το εφαρμοστέο στις υποχρεώσεις διατροφής δίκαιο καθορίζεται σύμφωνα με τους διατάξεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 2612 του Αστικού Κώδικα).

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Το εφαρμοστέο στο καθεστώς που διέπει τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων δίκαιο είναι εκείνο που επιλέγεται από τους συζύγους (συνήθης διαμονή ενός εκ των συζύγων κατά την ημερομηνία επιλογής δίκαιο της ιθαγένειας έκαστου συζύγου κατά την ημερομηνία επιλογής ή το δίκαιο της πρώτης κοινής συνήθους διαμονής μετά την τέλεση του γάμου). Αυτό το δίκαιο διέπει τα μέτρα δημοσιότητας και τη δυνατότητα αντίταξης σε τρίτους και, εναλλακτικά με το δίκαιο του τόπου σύναψης, τις τυπικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη σύναψη του συμφωνητικού για τις περιουσιακές σχέσεις.

Η συμφωνία σχετικά με το εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων δίκαιο δύναται να συναφθεί πριν από την τέλεση του γάμου ή κατά τη σύναψη ή κατά τη διάρκεια αυτού.

Οι τυπικές προϋποθέσεις είναι εκείνες που προβλέπονται είτε από το δίκαιο που έχει επιλεγεί για να διέπει τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων είτε από το δίκαιο βάσει του οποίου συνήφθη η συμφωνία. Αν οι σύζυγοι δεν έχουν επιλέξει το δίκαιο που διέπει τις περιουσιακές σχέσεις τους, τότε οι εν λόγω σχέσεις διέπονται από το δίκαιο που διέπει τα γενικά αποτελέσματα του γάμου τους.

Βλέπε άρθρα 2590 έως 2596 του Αστικού Κώδικα.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Η Ρουμανία εφαρμόζει τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 650/2012.

Στο εθνικό δίκαιο, η κληρονομική διαδοχή διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου του.

Ένα φυσικό πρόσωπο δύναται να επιλέξει ως εφαρμοστέο στην κληρονομία δίκαιο το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια. Αν γίνει επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου, αυτό διέπει την ύπαρξη και το κύρος της συναίνεσης η οποία εκφράζεται με τη δήλωση της επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου.

Η σύναξη, η τροποποίηση ή η ανάκληση της διαθήκης θεωρείται έγκυρη αν η πράξη πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις που ισχύουν είτε κατά την ημερομηνία σύναξης, τροποποίησης ή ανάκλησής της είτε κατά τον θάνατο του διαθέτη, σύμφωνα με: το εθνικό δίκαιο του διαθέτη το δίκαιο της συνήθους διαμονής το δίκαιο του τόπου σύναξης, τροποποίησης ή ανάκλησης του εγγράφου το δίκαιο του τόπου του ακινήτου ή το δίκαιο του δικαστηρίου ή του φορέα που υλοποιεί τη διαδικασία διαβίβασης των κληρονομούμενων περιουσιακών στοιχείων.

Αν, δυνάμει του εφαρμοστέου δικαίου, η κληρονομία είναι σχολάζουσα, τότε το περιουσιακό στοιχείο που βρίσκεται/κείται στην επικράτεια της Ρουμανίας περιέρχεται στο ρουμανικό κράτος σύμφωνα με το ρουμανικό δίκαιο που διέπει την κατακύρωση σχολάζουσας κληρονομιαίας περιουσίας.

Βλέπε άρθρα 2633 έως 2636 του Αστικού Κώδικα.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Βάσει του δικαίου του τόπου όπου βρίσκεται/κείται η περιουσία (lex rei sitae) ρυθμίζονται ζητήματα όπως: η κατοχή, η κυριότητα και τα άλλα εμπράγματα δικαιώματα επί περιουσιακών στοιχείων, περιλαμβανομένων των εμπράγματων ασφαλειών (κατά την έναρξη της περιόδου κατοχής) η χρησικτησία (όταν προέκυψε το νομικό γεγονός που δημιούργησε, τροποποίησε ή κατήργησε το εν λόγω δικαίωμα) η γένεση, μεταβίβαση ή απόσβεση εμπράγματων δικαιωμάτων επί περιουσιακού στοιχείου η τοποθεσία του οποίου έχει αλλάξει (κατά τη σύναψη σύμβασης για υποθήκη κινητής περιουσίας) οι προϋποθέσεις κύρους, η δημοσιότητα και τα αποτελέσματα της υποθήκης κινητής περιουσίας μορφές δημοσιότητας και μορφές που θεσπίζουν δικαιώματα που σχετίζονται με ακίνητη περιουσία, και (κατά τον χρόνο κλοπής/εξαγωγής ή κατά τον χρόνο υποβολής της αξίωσης) αξιώσεις για κλεμμένη ή παράνομα εξαχθείσα περιουσία.

Περιουσία υπό μεταφορά υπόκειται στο δίκαιο του κράτους από το οποίο έχει αποσταλεί.

Η γένεση, η μεταβίβαση ή η απόσβεση εμπράγματων δικαιωμάτων επί μέσου μεταφοράς υπόκεινται: στο δίκαιο της σημαίας που φέρει το σκάφος ή στο δίκαιο του κράτους νηολόγησης του αεροσκάφους στο δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στο οργανωτικό καθεστώς της μεταφορικής εταιρίας για κληρονομούμενα σιδηροδρομικά και οδικά οχήματα.

Η έκδοση μετοχών ή ομολόγων, σε μορφή ονομαστικών τίτλων ή τίτλων στον κομιστή, υπόκειται στο εφαρμοστέο στο οργανωτικό καθεστώς του εκδίδοντος νομικού προσώπου δίκαιο.

Η γένεση, το περιεχόμενο και η απόσβεση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για έργο πνευματικής δημιουργίας υπόκεινται στο δίκαιο του κράτους όπου το εν λόγω έργο δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά.

Η γένεση, το περιεχόμενο και η απόσβεση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας υπόκεινται στο δίκαιο του κράτους στο οποίο πραγματοποιήθηκε η κατάθεση ή η καταχώριση ή στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση για κατάθεση ή καταχώριση.

Βλέπε άρθρα 2613 έως 2632 του Αστικού Κώδικα.

3.9 Αφερεγγυότητα

Οι διατάξεις σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο περιέχονται στον νόμο αριθ. 85/2014 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας και πρόληψης αφερεγγυότητας, ο οποίος διευκολύνει την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2015/848 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας.

Τελευταία επικαιροποίηση: 08/08/2022

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις

μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Σλοβενία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Οι γενικοί κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου θεσπίζονται κατά κύριο λόγο στον νόμο περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας [*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku* (ZMZPP), Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας της Σλοβενίας (*Uradni list Republike Slovenije*) αριθ. 56/99]. Ειδικές περιπτώσεις σύγκρουσης νόμων διέπονται από διάφορους ειδικούς νόμους [π.χ., τον νόμο περί χρηματοοικονομικών πράξεων, διαδικασιών αφερεγγυότητας και αναγκαστικής διάλυσης (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju* – ZFPPIPP)].

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Οι συνθήκες που επικυρώνονται και δημοσιεύονται στη Δημοκρατία της Σλοβενίας καθίστανται άμεσα εφαρμοστέες και υπερισχύουν της εθνικής νομοθεσίας. Κανόνες σύγκρουσης νόμων περιλαμβάνονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι), ο οποίος έχει αντικαταστήσει, όσον αφορά τα κράτη μέλη που δεσμεύονται από αυτόν, τη σύμβαση της Ρώμης της 19ης Ιουνίου 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, καθώς και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ). Κανόνες σύγκρουσης νόμων περιέχονται επίσης σε πολυμερείς συμβάσεις που έχουν εκδοθεί από τη [Συνδιάσκεψη της Χάγης](#) για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, στις οποίες η Δημοκρατία της Σλοβενίας είναι συμβαλλόμενο μέρος.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Κανόνες σύγκρουσης νόμων περιέχονται επίσης σε διμερείς συμβάσεις δικαστικής συνδρομής που έχουν υπογραφεί με την Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, τη Μογγολία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Ρωσική Ομοσπονδία και τη Σλοβακία. Ο κατάλογος των συμβάσεων αυτών είναι διαθέσιμος στον [δικτυακό τόπο του Υπουργείου](#).

2 Εφαρμογή των κανονών που διέπουν τη σύγκρουση των νομών

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Οι δικαστές δεσμεύονται από τους νόμους που ρυθμίζουν τη σύγκρουση νόμων, όμως τα εκάστοτε μέρη είναι ελεύθερα να συμφωνήσουν ποιο δίκαιο επιθυμούν να διέπει την έννομη σχέση τους. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζεται το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη. Επιπλέον, το δίκαιο που θα εφαρμόζοταν κανονικά σύμφωνα με τον νόμο περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις στις οποίες είναι σαφές, με βάση όλες τις περιστάσεις, ότι, στην υπό κρίση έννομη σχέση, δεν υπάρχει ουσιώδης σύνδεσμος με το προς εφαρμογή δίκαιο, αλλά υπάρχει ουσιωδώς στενότερος σύνδεσμος με άλλο δίκαιο.

2.2 Παραπομπή

Το ζήτημα της παραπομπής ρυθμίζεται στο άρθρο 6 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας, το οποίο προβλέπει ότι, όσον αφορά τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, στις περιπτώσεις στις οποίες οι κανόνες αλλοδαπού κράτους υποδεικνύουν το σλοβενικό δίκαιο ως εφαρμοστέο, τότε εφαρμόζεται το τελευταίο χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις της σλοβενικής νομοθεσίας περί του εφαρμοστέου δικαίου. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου από τα μέρη.

2.3 Μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου

Οι διάφοροι κανόνες περί σύγκρουσης νόμων που καθορίζουν τα συνδυατικά στοιχεία συνήθως καθορίζουν και τον κρίσιμο χρόνο κατά τον οποίο λαμβάνονται υπόψη τα εν λόγω συνδυατικά στοιχεία. Για ορισμένα συνδυατικά στοιχεία, ο χρόνος που είναι κρίσιμος για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου προβλέπεται ήδη στον κανόνα σύγκρουσης νόμων (για παράδειγμα: η εθνικότητα του διαθέτη κατά τη σύνταξη διαθήκης), ενώ, σε άλλες περιπτώσεις, αλλαγή του συνδυατικού στοιχείου μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή στην έννομη σχέση άλλου δικαίου. Στις περιπτώσεις παγιωμένων σχέσεων, είναι αναγκαίο να εφαρμόζεται η αρχή της αναγνώρισης των ήδη κεκτημένων δικαιωμάτων.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Το δίκαιο που καθορίζεται από τον νόμο περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας δεν εφαρμόζεται όταν το αποτέλεσμα της εφαρμογής του θα αντέβαινε προς τη σλοβενική έννομη τάξη. Η έννοια της δημόσιας τάξης περιλαμβάνει ένα σύνολο νομικών κανόνων που έχουν συγκεκριμενοποιηθεί από τη νομολογία. Κατά γενικό κανόνα, η δημόσια τάξη συνίσταται από τους συνταγματικούς κανόνες του κράτους, τις θεμελιώδεις αρχές της εθνικής νομοθεσίας και ηθικές αρχές.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το δικαστήριο ή η άλλη αρμόδια αρχή διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως το περιεχόμενο του εφαρμοστέου αλλοδαπού δικαίου, έχει δε τη δυνατότητα, στο πλαίσιο αυτό, να ζητήσει σχετική γνωμοδότηση από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ή να διερευνήσει το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου με άλλη ενδεδειγμένη μέθοδο. Τα μέρη μπορούν να υποβάλουν δημόσιο ή άλλο έγγραφο αρμόδιας αλλοδαπής αρχής ή φορέα σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου. Όταν δεν μπορεί να διαπιστωθεί το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου σε συγκεκριμένη υπόθεση, τότε εφαρμόζεται το σλοβενικό δίκαιο.

3 Κανόνες σύγκρουσης νομών

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σε σχέση με τα κράτη μέλη, στη Δημοκρατία της Σλοβενίας εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, ο οποίος υπερισχύει των εθνικών διατάξεων που ρυθμίζουν τα ίδια ζητήματα. Για τα ζητήματα που δεν διέπονται από τον εν λόγω κανονισμό, εφαρμόζονται, στο μέτρο που υπάρχουν, διμερείς συμβάσεις. Όταν δεν υπάρχει διμερής σύμβαση, εφαρμόζεται η εθνική νομοθεσία που διέπει τη σύγκρουση νόμων στις συμβατικές σχέσεις (ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας).

Γενικός κανόνας σύγκρουσης νόμων:

Ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας προβλέπει ότι υπογραφείσα σύμβαση διέπεται από το δίκαιο που έχουν επιλέξει τα συμβαλλόμενα μέρη, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά σε νόμο ή διεθνή σύμβαση. Η βούληση των μερών σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο μπορεί να δηλώνεται ρητά ή να συνάγεται σαφώς από τις συμβατικές διατάξεις ή άλλες περιστάσεις. Το κύρος της σύμβασης εξετάζεται εν συνεχεία σύμφωνα με το επιλεγμένο δίκαιο. Σε περίπτωση που τα μέρη δεν έχουν επιλέξει εφαρμοστέο δίκαιο, εφαρμόζεται το δίκαιο που συνδέεται στενότερα με τη σχέση. Όταν οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης δεν υποδεικνύουν άλλο δίκαιο, ως δίκαιο που συνδέεται στενότερα με τη σχέση θεωρείται το δίκαιο του κράτους όπου έχει την κατοικία ή την έδρα του το μέρος που φέρει την υποχρέωση να εκπληρώσει τη χαρακτηριστική παροχή της σύμβασης.

Οι συμβάσεις εργασίας διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο εργαζόμενος εκτελεί συνήθως την εργασία του. Τα μέρη δεν μπορούν, εντούτοις, με συμφωνία τους για την εφαρμογή διαφορετικού δικαίου, να αποκλείσουν την εφαρμογή διατάξεων αναγκαστικού δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων οι οποίες περιέχονται στο εθνικό δίκαιο που θα εφαρμόζοταν αν τα μέρη δεν είχαν επιλέξει διαφορετικό δίκαιο.

Ως καταναλωτική σύμβαση νοείται σύμβαση με την οποία μεταβιβάζονται κινητά αγαθά ή δικαιώματα, ή παρέχονται υπηρεσίες σε καταναλωτή. Ως καταναλωτής νοείται πρόσωπο που αποκτά αγαθά, δικαιώματα ή υπηρεσίες για προσωπική ή οικιακή, κατά βάση, χρήση. Στις καταναλωτικές συμβάσεις δεν περιλαμβάνονται οι συμβάσεις μεταφοράς και οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών σε καταναλωτή όταν οι συμβάσεις αυτές εκτελούνται στο σύνολό τους εκτός του κράτους κατοικίας του καταναλωτή. Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας, οι καταναλωτικές συμβάσεις διέπονται από το δικαιο του κράτους κατοικίας του καταναλωτή, όταν η σύμβαση έχει συναφθεί βάσει προσφοράς ή διαφήμισης στο εν λόγω κράτος και ο καταναλωτής έχει προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για να συνάψει τη σύμβαση στο εν λόγω κράτος, ή όταν ο αντισυμβαλλόμενος του καταναλωτή ή ο αντιπρόσωπός του έλαβε την παραγγελία του καταναλωτή στο εν λόγω κράτος, ή όταν η σύμβαση πώλησης έχει συναφθεί σε άλλο κράτος, ή ο καταναλωτής υπέβαλε την παραγγελία σε άλλο κράτος, ή όταν το ταξίδι έχει διοργανωθεί από πωλητή με την πρόθεση να προωθήσει τη σύναψη συναφών συμβάσεων.

Στις προαναφερθείσες περιπτώσεις, τα συμβαλλόμενα στη σύμβαση μέρη δεν μπορούν, με συμφωνία τους περί του εφαρμοστέου δικαίου, να αποκλείσουν την εφαρμογή των διατάξεων αναγκαστικού δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών οι οποίες περιέχονται στο δικαιο του κράτους στο οποίο έχει την κατοικία του ο καταναλωτής.

Στις συμβάσεις που αφορούν ακίνητα περιουσιακά στοιχεία εφαρμόζεται πάντοτε το δικαιο του κράτους όπου βρίσκεται το ακίνητο.

Αν τα συμβαλλόμενα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, στη σχέση μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών εφαρμόζεται ο γενικός κανόνας σύγκρουσης νόμων τόσο για τον καθορισμό του χρόνου από τον οποίο ο αγοραστής κινητού πράγματος αποκτά δικαίωμα στα προϊόντα και τους καρπούς του όσο και για τον καθορισμό του χρόνου από τον οποίο μεταφέρονται οι κίνδυνοι που σχετίζονται με το πράγμα στον αγοραστή ή τον μεταφορέα.

Περαιτέρω, αν τα συμβαλλόμενα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, ο τρόπος παράδοσης του πράγματος και τα αναγκαία μέτρα σε περίπτωση άρνησης παραλαβής του διέπονται από το δικαιο του κράτους στο οποίο πρέπει να παραδοθεί το πράγμα.

Όσον αφορά τα αποτελέσματα της εκχώρησης απαίτησης ή της αναδοχής χρέους, πιστωτής ή οφειλέτης που δεν συμμετείχε στην εκχώρηση ή την αναδοχή υπόκειται στο δικαιο που διέπει την απαίτηση ή το χρέος.

Το εφαρμοστέο δικαιο στη βασική συναλλαγή διέπει και την επικουρική συναλλαγή, εκτός κι αν έχει αποφασιστεί διαφορετικά.

Μονομερής δικαιοπραξία διέπεται από το δικαιο του κράτους κατοικίας ή έδρας του οφειλέτη.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Όσον αφορά τις εξωσυμβατικές ενοχές, σε περίπτωση που οι σχετικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων δεν καθορίζονται από διεθνή σύμβαση ή από τον κανονισμό αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δικαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη II), εφαρμόζεται το εθνικό δικαιο.

Ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας ορίζει ότι στις εξωσυμβατικές ενοχές εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους όπου τελέστηκε η πράξη.

Όταν είναι ευνοϊκότερο για το θύμα, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους όπου επήλθε το αποτέλεσμα της πράξης, υπό την προϋπόθεση ότι ο δράστης της πράξης θα έπρεπε ή θα μπορούσε να προβλέψει τον τόπο ετέλευσης του αποτελέσματος. Όταν το εν λόγω δικαιο δεν είναι το δικαιο που συνδέεται στενότερα με τη σχέση αλλά υπάρχει προφανής σύνδεση με άλλο δικαιο, τότε εφαρμόζεται το δεύτερο.

Σε περίπτωση που το γεγονός που γέννησε την υποχρέωση αποζημίωσης έλαβε χώρα σε πλοίο που βρισκόταν σε διεθνή ύδατα ή σε αεροσκάφος, ως δικαιο του τόπου όπου έλαβε χώρα το γεγονός που γέννησε την υποχρέωση αποζημίωσης θεωρείται το δικαιο του κράτους όπου είναι νηολογημένο το πλοίο ή το αεροσκάφος.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Σε περίπτωση που υπήκοος της Δημοκρατίας της Σλοβενίας έχει επίσης την ιθαγένεια άλλου κράτους, για τους σκοπούς του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας, θεωρείται ως μόνο Σλοβένος υπήκοος. Σε περίπτωση που πρόσωπο το οποίο δεν είναι υπήκοος της Δημοκρατίας της Σλοβενίας έχει την ιθαγένεια δύο ή περισσότερων κρατών, θεωρείται, για τους σκοπούς του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας, ότι έχει την ιθαγένεια του κράτους εξ αυτών των οποίων έχει την ιθαγένεια στο οποίο έχει την κατοικία του. Σε περίπτωση που το πρόσωπο δεν έχει την κατοικία του σε κανένα από τα κράτη των οποίων έχει την ιθαγένεια, θεωρείται, για τους σκοπούς του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας, ότι έχει την ιθαγένεια του κράτους εξ αυτών των οποίων έχει την ιθαγένεια με το οποίο συνδέεται στενότερα.

Σε περίπτωση που πρόσωπο δεν έχει ιθαγένεια ή που η ιθαγένειά του δεν μπορεί να προσδιοριστεί, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους κατοικίας του. Σε περίπτωση που πρόσωπο δεν έχει κατοικία ή που η κατοικία του δεν μπορεί να προσδιοριστεί, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους προσωρινής διαμονής του. Σε περίπτωση που δεν μπορεί να προσδιοριστεί ο τόπος προσωρινής διαμονής ανιθαγενούς, εφαρμόζεται το δικαιο της Σλοβενίας.

Τα ζητήματα που αφορούν το όνομα προσώπου διέπονται από το δικαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια το πρόσωπο στο οποίο δίνεται το όνομα ή του οποίου μεταβάλλεται το όνομα.

Τα ζητήματα που αφορούν τη δικαιοπρακτική ικανότητα φυσικού προσώπου διέπονται από το δικαιο του κράτους του οποίου το πρόσωπο έχει την ιθαγένεια. Φυσικό πρόσωπο το οποίο, σύμφωνα με το δικαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια, δεν διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα θεωρείται ότι διαθέτει την εν λόγω ικανότητα αν τη διαθέτει σύμφωνα με το δικαιο του κράτους όπου γεννήθηκε η ενοχή. Η απώλεια ή ο περιορισμός της δικαιοπρακτικής ικανότητας φυσικού προσώπου διέπεται από το δικαιο του κράτους του οποίου το εν λόγω πρόσωπο έχει την ιθαγένεια.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Η θέση υπό επιτροπεία και η λήξη της επιτροπείας, καθώς και οι σχέσεις μεταξύ του επιτρόπου και του προσώπου υπό επιτροπεία διέπονται από το δικαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια το υπό επιτροπεία πρόσωπο. Προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα έναντι αλλοδαπού υπηκόου ή ανιθαγενούς που βρίσκεται στη Δημοκρατία της Σλοβενίας λαμβάνονται βάσει του σλοβενικού δικαίου και εφαρμόζονται έως ότου το αρμόδιο κράτος αποφανθεί επί του ζητήματος και λάβει τα αναγκαία μέτρα. Ο κανόνας αυτός ισχύει και για την προστασία της περιουσίας αλλοδαπού υπηκόου ή ανιθαγενούς που βρίσκεται στο έδαφος της Δημοκρατίας της Σλοβενίας.

Οι σχέσεις γονέων και τέκνων διέπονται από το δικαιο του κράτους του οποίου έχουν την ιθαγένεια. Αν οι γονείς και τα τέκνα έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους κατοικίας τους. Αν οι γονείς και τα τέκνα έχουν διαφορετική ιθαγένεια και κατοικούν σε διαφορετικά κράτη, εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το τέκνο.

Η διαδικασία αναγνώρισης, καθορισμού και αμφισβήτησης της πατρότητας ή της μητρότητας διέπεται από το δικαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το τέκνο.

Η υποχρέωση καταβολής διατροφής σε συγγενείς εξ αίματος, εξαιρουμένης της υποχρέωσης διατροφής των γονέων προς τα τέκνα, και η υποχρέωση καταβολής διατροφής σε συγγενείς εξ αγχιστείας, διέπονται από το δικαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το πρόσωπο που υπέχει την υποχρέωση διατροφής.

Η νομιμοποίηση τέκνου διέπεται από το δικαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν οι γονείς ή, αν οι γονείς δεν έχουν την ίδια ιθαγένεια, από το δικαιο του κράτους του γονέα σύμφωνα με το οποίο πραγματοποιείται η νομιμοποίηση. Η συγκατάθεση του τέκνου, άλλου προσώπου ή εθνικής αρχής όσον αφορά τη νομιμοποίηση διέπεται από το δικαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το τέκνο.

3.4.2 Υιοθεσία

Οι όροι της σύστασης και της λήξης της υιοθεσίας διέπονται από το δικαίωμα του κράτους του οποίου έχουν την ιθαγένεια ο υιοθετών και ο υιοθετούμενος. Αν ο υιοθετών και ο υιοθετούμενος έχουν διαφορετική ιθαγένεια, οι όροι της σύστασης και της λήξης της υιοθεσίας διέπονται σωρευτικά από τα δικαιώματα των κρατών των οποίων έχουν την ιθαγένεια. Στην περίπτωση της υιοθεσίας τέκνου από συζύγους, οι όροι της σύστασης και της λήξης της υιοθεσίας διέπονται ταυτόχρονα από το δικαίωμα του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια ο υιοθετούμενος και από τα δικαιώματα των κρατών των οποίων έχουν την ιθαγένεια οι σύζυγοι. Ο τύπος της υιοθεσίας διέπεται από το δικαίωμα του κράτους στο οποίο συστάθηκε η υιοθεσία. Τα αποτελέσματα της υιοθεσίας διέπονται από το δικαίωμα του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν ο υιοθετών και ο υιοθετούμενος κατά τον χρόνο σύστασης της υιοθεσίας. Αν ο υιοθετών και ο υιοθετούμενος έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους κατοικίας τους. Αν ο υιοθετών και ο υιοθετούμενος έχουν διαφορετική ιθαγένεια και δεν κατοικούν στο ίδιο κράτος, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ο υιοθετούμενος.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Οι όροι της σύναψης γάμου καθορίζονται, για καθένα από τα πρόσωπα, από το δικαίωμα του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το πρόσωπο κατά τον χρόνο σύναψης του γάμου. Ο τύπος του γάμου διέπεται από το δικαίωμα του κράτους όπου τελέστηκε ο γάμος. Η ακυρότητα του γάμου διέπεται από το ουσιαστικό δικαίωμα του κράτους το οποίο διέπει τον γάμο βάσει των προαναφερθέντων κανόνων σύγκρουσης νόμων.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας δεν περιέχει ειδικές διατάξεις για τα ζευγάρια που διατηρούν σχέση εκτός γάμου. Στο μέτρο, πάντως, που τα έννομα αποτελέσματα της σχέσης εκτός γάμου είναι ίδια με αυτά του γάμου, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν αναλογικά οι διατάξεις σύγκρουσης νόμων που διέπουν τον γάμο.

Οι περιουσιακές σχέσεις μεταξύ προσώπων που διατηρούν σχέση εκτός γάμου διέπονται από το δικαίωμα του κράτους του οποίου έχουν την ιθαγένεια. Αν τα εν λόγω πρόσωπα δεν έχουν την ίδια ιθαγένεια, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους κοινής κατοικίας τους. Οι συμβατικές περιουσιακές σχέσεις μεταξύ προσώπων που διατηρούν σχέση εκτός γάμου διέπονται από το δικαίωμα που διέπει τις περιουσιακές τους σχέσεις κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης. Ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας δεν περιέχει ειδικές διατάξεις για τις σχέσεις καταχωρισμένης συμβίωσης μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου και τις προϋποθέσεις τους. Στο μέτρο, πάντως, που τα αποτελέσματα των σχέσεων καταχωρισμένης συμβίωσης είναι ίδια με αυτά του γάμου, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν αναλογικά οι διατάξεις σύγκρουσης νόμων που διέπουν τον γάμο.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Το διαζύγιο διέπεται από το δικαίωμα του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν αμφότεροι οι σύζυγοι κατά τον χρόνο της υποβολής της αίτησης διαζυγίου. Αν οι σύζυγοι έχουν διαφορετική ιθαγένεια κατά τον χρόνο της υποβολής της αίτησης διαζυγίου, το διαζύγιο διέπεται σωρευτικά από τα δικαιώματα των κρατών των οποίων έχουν την ιθαγένεια. Αν ο γάμος δεν μπορεί να λυθεί βάσει του δικαίου που καθορίζεται σύμφωνα με τους προαναφερθέντες κανόνες, το διαζύγιο διέπεται από το σλοβενικό δικαίωμα, εφόσον ένας από τους συζύγους είχε την κατοικία του στη Δημοκρατία της Σλοβενίας κατά τον χρόνο της υποβολής της αίτησης διαζυγίου. Αν ένας από τους συζύγους είναι Σλοβένος υπήκοος αλλά δεν κατοικεί στη Σλοβενία και ο γάμος δεν μπορεί να λυθεί βάσει του δικαίου που καθορίζεται σύμφωνα με τους προαναφερθέντες κανόνες, το διαζύγιο διέπεται από το σλοβενικό δικαίωμα.

Ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και δικονομίας δεν περιέχει ειδικές διατάξεις για τη λύση των σχέσεων καταχωρισμένης συμβίωσης. Στο μέτρο, πάντως, που τα αποτελέσματα της σχέσης καταχωρισμένης συμβίωσης είναι ίδια με αυτά του γάμου, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν αναλογικά οι διατάξεις σύγκρουσης νόμων που διέπουν το διαζύγιο.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Οι σχέσεις γονέων και τέκνων διέπονται από το δικαίωμα του κράτους του οποίου έχουν την ιθαγένεια. Αν οι γονείς και τα τέκνα έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους κατοικίας τους. Αν οι γονείς και τα τέκνα έχουν διαφορετική ιθαγένεια και δεν κατοικούν στο ίδιο κράτος, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το τέκνο.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Οι προσωπικές και οι περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων διέπονται από το δικαίωμα του κράτους του οποίου έχουν την ιθαγένεια. Αν οι σύζυγοι έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους κατοικίας τους. Αν οι σύζυγοι έχουν διαφορετική ιθαγένεια και δεν κατοικούν στο ίδιο κράτος, εφαρμόζεται το δικαίωμα του κράτους της τελευταίας κοινής κατοικίας τους. Αν δεν μπορεί να καθοριστεί το εφαρμοστέο δικαίωμα με βάση τους παραπάνω κανόνες, εφαρμόζεται το δικαίωμα με το οποίο συνδέεται στενότερα η σχέση.

Οι συμβατικές περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων διέπονται από το δικαίωμα του κράτους που διέπει τις προσωπικές και περιουσιακές σχέσεις τους κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης. Αν το εν λόγω δικαίωμα προβλέπει ότι οι σύζυγοι δύνανται να επιλέξουν το δικαίωμα που θα διέπει τις μεταξύ τους περιουσιακές συμφωνίες, εφαρμόζεται το επιλεγμένο δικαίωμα.

Σε περίπτωση ακύρωσης ή λύσης του γάμου, οι προσωπικές και οι περιουσιακές σχέσεις των μερών διέπονται από τους κανόνες σύγκρουσης νόμων που διέπουν τις προσωπικές και περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Η κληρονομική διαδοχή διέπεται από το δικαίωμα του κράτους του οποίου ο αποβιώσας είχε την ιθαγένεια κατά τον χρόνο του θανάτου του. Η ικανότητα σύνταξης διαθήκης διέπεται από το δικαίωμα του κράτους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο διαθέτης κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης.

Ο τύπος της διαθήκης είναι έγκυρος εάν είναι έγκυρος σύμφωνα με κάποια από τις ακόλουθες έννομες τάξεις: το δικαίωμα του κράτους όπου συντάχθηκε η διαθήκη το δικαίωμα του κράτους του οποίου είχε την ιθαγένεια ο διαθέτης κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή κατά τον χρόνο του θανάτου το δικαίωμα του κράτους στο οποίο είχε την κατοικία του ο διαθέτης κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή κατά τον χρόνο του θανάτου το σλοβενικό δικαίωμα ή, όσον αφορά τα ακίνητα, το δικαίωμα του κράτους όπου βρίσκεται το ακίνητο.

Ο τύπος ανάκλησης διαθήκης είναι έγκυρος αν είναι έγκυρος σύμφωνα με οποιοδήποτε από τα δικαιώματα βάσει του οποίου θα ήταν έγκυρη η διαθήκη, όπως εξηγείται παραπάνω.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Η κυριότητα και τα άλλα δικαιώματα επί πραγμάτων διέπονται από το δικαίωμα του κράτους όπου βρίσκεται το πράγμα. Η κυριότητα επί πραγμάτων υπό μεταφορά διέπεται από το δικαίωμα του κράτους προορισμού. Η κυριότητα επί μεταφορικών μέσων διέπεται από το δικαίωμα του κράτους της εθνικότητας των εν λόγω μέσων, εκτός αν το σλοβενικό δικαίωμα ορίζει διαφορετικά.

3.9 Αφερεγγυότητα

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας εφαρμόζεται άμεσα στη Σλοβενία για τα ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του και όσον αφορά τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στις περιπτώσεις στις οποίες δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός, εφαρμόζεται το σλοβενικό εθνικό δικαίωμα, και συγκεκριμένα ο νόμος περί χρηματοοικονομικών πράξεων, διαδικασιών αφερεγγυότητας και αναγκαστικής διάλυσης (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju* – ZFPPIPP, *Uradni list Republike Slovenije*, ZFPPIPP-UPB7, αριθ. 63/2013).

Στον εν λόγω νόμο, το κεφάλαιο με τίτλο «Διαδικασίες αφερεγγυότητας με διεθνή διάσταση» περιέχει γενικούς κανόνες για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας με διεθνή διάσταση, διέπει την πρόσβαση αλλοδαπών πιστωτών και διαχειριστών σε εθνικά δικαστήρια, και ρυθμίζει τη συνεργασία με αλλοδαπά δικαστήρια και

αλλοδαπούς διαχειριστές. Επίσης, ρυθμίζει την αναγνώριση αλλοδαπών διαδικασιών αφερεγγυότητας, τα προσωρινά μέτρα, καθώς και τις παράλληλες διαδικασίες αφερεγγυότητας και το εφαρμοστέο δίκαιο στα αποτελέσματα των διαδικασιών αφερεγγυότητας.

Εθνικό δικαστήριο που είναι καθ' ύλην αρμόδιο για τη διεξαγωγή εθνικών διαδικασιών αφερεγγυότητας είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της αναγνώρισης αλλοδαπής διαδικασίας και της συνεργασίας με αλλοδαπά δικαστήρια. Κατά τόπο αρμόδια να αποφανθούν επί της αναγνώρισης αλλοδαπής διαδικασίας αφερεγγυότητας και της συνεργασίας με αλλοδαπά δικαστήρια είναι τα εξής δικαστήρια: 1. όταν ο οφειλέτης είναι εθνικό νομικό πρόσωπο ή επιτηρηματίας με έδρα στη Δημοκρατία της Σλοβενίας: το δικαστήριο του τόπου της έδρας του οφειλέτη 2. όταν ο οφειλέτης είναι αλλοδαπό πρόσωπο με υποκατάστημα στη Δημοκρατία της Σλοβενίας: το δικαστήριο του τόπου όπου το υποκατάστημα του οφειλέτη διατηρεί την κεντρική του εγκατάσταση 3. στις υπόλοιπες περιπτώσεις: το πρωτοδικείο της Λιουμπλιάνα (Okrožno sodišče v Ljubljani).

Όσον αφορά το δίκαιο που διέπει τα έννομα αποτελέσματα των διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο γενικός κανόνας είναι ότι εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους διεξαγωγής της διαδικασίας, εκτός εάν ο νόμος προβλέπει διαφορετικά για κάποια ειδική περίπτωση. Στον νόμο περί χρηματοοικονομικών πράξεων, διαδικασιών αφερεγγυότητας και αναγκαστικής διάλυσης υπάρχουν ειδικοί κανόνες περί του εφαρμοστέου δικαίου αναφορικά με τις συμβάσεις με αντικείμενο τη χρήση ή την απόκτηση ακινήτου, καθώς στις περιπτώσεις αυτές εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους όπου βρίσκεται το ακίνητο. Περαιτέρω, υφίσταται γενικός κανόνας ως προς το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στα δικαιώματα που καταχωρίζονται σε μητρώο (το δίκαιο του κράτους που είναι αρμόδιο να διαχειρίζεται το μητρώο), το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στα συστήματα πληρωμών και τις χρηματαγορές (το δίκαιο του κράτους που ρυθμίζει τα εν λόγω συστήματα πληρωμών/χρηματαγορές), το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στις αντισταθμιστικές συμβάσεις και τις συμβάσεις επαναγοράς, και το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στις συμβάσεις εργασίας.

Τελευταία επικαιροποίηση: 17/04/2018

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιες χώρες η νομοθεσία ισχύει; - Σλοβακία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Η βασική εθνική πηγή του σλοβακικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου είναι ο νόμος αριθ. 97/1963 περί διεθνούς ιδιωτικού και δικονομικού δικαίου («νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου»), ο οποίος, μέσω κανόνων σύγκρουσης νόμων στα άρθρα 3–31, καθορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο σε συγκεκριμένους κλάδους του δικαίου (ικανότητα άσκησης δικαιωμάτων και προσφυγών, κύρος προσφυγών, ουσιαστικό δίκαιο, δίκαιο συμβάσεων, εργατικό δίκαιο, κληρονομικό δίκαιο, οικογενειακό δίκαιο). Ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ισχύει μόνο όταν δεν προβλέπεται άλλως από άμεσα εφαρμοστέο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή διεθνούς συνθήκης δεσμευτικής για τη Δημοκρατία της Σλοβακίας ή —ειδικότερα— από νομική πράξη με την οποία μια τέτοια συνθήκη τίθεται σε εφαρμογή. Αυτό σημαίνει ότι όπου γίνεται αναφορά στον νόμο περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου παρακάτω, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι αυτός ισχύει μόνο σε περίπτωση απουσίας διεθνούς ή ενωσιακής νομοθεσίας.

Το σλοβακικό δίκαιο περιλαμβάνει ανεξάρτητους κανόνες σύγκρουσης νόμων και σε άλλες νομοθετικές πράξεις, πέραν του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ενδεικτικά:

- Νόμος αριθ. 513/1991 («Εμπορικός Κώδικας»). Εκτός από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων που περιέχεται στο άρθρο 22 του εν λόγω νόμου, ο Τίτλος III περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις σχετικά με ενοχές στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορίου, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται συμπληρωματικά προς άλλες διατάξεις σε περιπτώσεις συμβάσεων με στοιχεία αλλοδαπότητας

- Νόμος αριθ. 311/2001 («Εργατικός Κώδικας»), άρθρο 241α παράγραφος 7 (εφαρμοστέο δίκαιο για να προσδιοριστεί κατά πόσο ένας εργοδότης είναι διευθύνων εργοδότης, σε περίπτωση που ο τελευταίος υπόκειται στο δίκαιο άλλου κράτους μέλους)

- Νόμος αριθ. 8/2008 για τις ασφαλίσεις, άρθρο 89 (εφαρμοστέο στα ασφαλιστικά συμβόλαια δίκαιο)

- Νόμος αριθ. 191/1950 για τις συναλλαγματικές και τις επιταγές («νόμος περί συναλλαγματικών και επιταγών»), που προβλέπει ειδικές διατάξεις σχετικά με το διεθνές δίκαιο για τις συναλλαγματικές (άρθρο 91 κ.ε.) και τις επιταγές (άρθρο 69 κ.ε.).

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

(α) Συμβάσεις του ΟΗΕ: Σύμβαση περί διεκδικήσεως διατροφής εις την αλλοδαπήν, 20.6.1956 Σύμβαση της Βιέννης σχετικά με τις Προξενικές Σχέσεις, 24.4.1963

(β) Συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης: Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί πληροφορήσεως επί του αλλοδαπού δικαίου, 7.6.1968 Πρόσθετο πρωτόκολλο στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί πληροφορήσεως επί του αλλοδαπού δικαίου, 15.3.1978 Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Αναγνώριση και Εκτέλεση Αποφάσεων σε Θέματα Επιμέλειας των Τέκνων και για την Αποκατάσταση της Επιμέλειάς τους, 20.5.1980

(γ) Συμβάσεις της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο: Σύμβαση για την πολιτική δικονομία, 1.3.1954 Σύμβαση για τη λήψη μαρτυρικών αποδείξεων στην αλλοδαπή σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, 18.3.1970 Σύμβαση περί αναγνωρίσεως διαζυγίων και δικαστικών χωρισμών, 1.6.1970 Σύμβαση για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων για υποχρεώσεις διατροφής, 2.10.1973 Σύμβαση για την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, 15.11.1965 Σύμβαση για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, 25.10.1980 Σύμβαση για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία στον τομέα της διεθνούς υιοθεσίας, 29.5.1993 Σύμβαση περί κατάργησης της απαίτησης επικύρωσης των αλλοδαπών δημοσίων εγγράφων, 5.10.1961 Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και μέτρα για την προστασία των παιδιών, 19.10.1996 Σύμβαση για διεθνή πρόσβαση στη Δικαιοσύνη, 25.10.1980

(δ) Συνθήκες ενοποίησης των κανόνων περί σύγκρουσης νόμων: Σύμβαση για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα, 4.5.1971 Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών, 19.10.1996

(ε) Συνθήκες ενοποίησης των άμεσων κανόνων ουσιαστικού δικαίου: Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις συμβάσεις διεθνών πωλήσεων αγαθών, 11.4.1980 Σύμβαση για την περίοδο παραγραφής στις διεθνείς πωλήσεις αγαθών, Νέα Υόρκη, 14 Ιουνίου 1974, η οποία τροποποιήθηκε από πρωτόκολλο της 11ης Απριλίου 1980

(στ) Συνθήκες διαιτησίας: Σύμβαση για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, 10.6.1958 Ευρωπαϊκή σύμβαση για τη διεθνή εμπορική διαιτησία, 21.4.1961

(ζ) Συνθήκες για τις διεθνείς μεταφορές: Σύμβαση περί του συμβολαίου για τη διεθνή οδική μεταφορά εμπορευμάτων, 19.5.1965 Σύμβαση για τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές, 9.5.1980, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο της 20.12.1990

(η) Άλλες ουσιώδεις από νομική άποψη συμβάσεις για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο: Αλλαγές στο καταστατικό της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο της 15ης Ιουλίου 1955, 30.6.2005 Σύμβαση UNIDROIT για τα κλεμμένα ή παρανόμως εξαχθέντα πολιτιστικά αγαθά, 24.6.1995 Σύμβαση αστικού δικαίου για τη διαφθορά, 4.11.1999 Συμφωνία για τη μεταφορά των σφρών, 26.10.1973

(θ) Συμβάσεις δεσμευτικές για τη Σλοβακική Δημοκρατία σχετικά με τη συνεργασία σε νομικά ζητήματα: Σύμβαση για τη ρύθμιση των σχετιζομένων προς τις επενδύσεις διαφορών μεταξύ κρατών και υπηκόων άλλων κρατών, 18.2.1965 Καταστατικό της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (τέθηκε σε ισχύ από τις 15 Ιουλίου 1955, τροποποιήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2007), 31.10.1951 Σύμβαση για την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, 26.9.1927 πρωτόκολλο περί ρητμών διαιτησίας, 24.9.1923 Σύμβαση για την επίλυση μέσω διαιτησίας διαφορών αστικού δικαίου που προκύπτουν από σχέσεις οικονομικής και επιστημονικής-τεχνικής συνεργασίας, 26.5.1972 Σύμβαση για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων για υποχρεώσεις διατροφής, 15.4.1958 Σύμβαση για το νομικό καθεστώς, τα προνόμια, και τις απαλλαγές διακρατικών οικονομικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένα πεδία συνεργασίας, 5.12.1980

(ι) Συνθήκες περί πνευματικής ιδιοκτησίας και βιομηχανικού δικαίου (ενδεικτικά): Σύμβαση των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, 20.3.1883 Σύμβαση της Βέρνης για την προστασία λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, 9.9.1886

Άλλες συμβάσεις δεσμευτικές για τη Σλοβακική Δημοκρατία διατίθενται στον ιστότοπο του σλοβακικού Υπουργείου Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων www.mzv.sk.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

1. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Ουγγαρίας περί δικαστικής αρωγής και διευθέτησης των νομικών σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 28.3.1989
2. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας περί δικαστικής αρωγής και διευθέτησης των νομικών σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές, εργατικές και ποινικές υποθέσεις, 28.3.1989
3. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών για τη δικαστική συνδρομή και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 12.8.1982
4. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας για τις αμοιβαίες νομικές σχέσεις σε αστικές υποθέσεις, για έγγραφα και νομικές πληροφορίες με τελικό πρωτόκολλο, 10.11.1961
5. Συνθήκη μεταξύ της Σλοβακικής Δημοκρατίας και της Τσεχικής Δημοκρατίας περί δικαστικής αρωγής που παρέχουν δικαστικοί φορείς και περί διευθέτησης ορισμένων νομικών σχέσεων σε αστικές και ποινικές υποθέσεις, 29.10.1992
6. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας περί διευθέτησης των νομικών σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 20.1.1964

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Ο προσδιορισμός του συναφούς νομικού κανόνα και η εφαρμογή του σε μια συγκεκριμένη νομική σχέση είναι ζήτημα που εμπίπτει στην αρμοδιότητα δικαστικής αρχής, η οποία αποφαινεται αυτεπαγγέλτως βασιζόμενη στην αρχή ότι οι διάδικοι σε μια νομική διαφορά δεν χρειάζεται να επικαλούνται ή να αποδεικνύουν το δίκαιο που ισχύει στην περίπτωση τους. Από άποψη εφαρμογής, το σλοβακικό δίκαιο κάνει διάκριση μεταξύ αναγκαστικών και ενδοτικών κανόνων σύγκρουσης νόμων. Οι αναγκαστικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων είναι κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται από τον δικαστή ανεξάρτητα από την επιθυμία των διαδίκων ή από το αν οι διάδικοι έχουν επικαλεστεί το εν λόγω δικαίωμα. Οι ενδοτικοί κανόνες —οι οποίοι χρησιμοποιούνται συνήθως σε υποθέσεις συμβάσεων στο σλοβακικό δίκαιο— είναι κανόνες δικαίου που μπορούν να παρακαμφθούν ή να τροποποιηθούν με συμφωνία των οικείων διαδίκων.

2.2 Παραπομπή

Το σλοβακικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο νοεί την παραπομπή στο πλαίσιο των κανόνων σύγκρουσης νόμων ως παραπομπή στο σύστημα δικαίου του εκάστοτε κράτους στο σύνολό του, περιλαμβανομένων των κανόνων σύγκρουσης νόμων. Ο γενικός κανόνας στον νόμο περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (άρθρο 35) είναι ότι μια παραπομπή μπορεί να γίνει αποδεκτή εφόσον οδηγεί σε εύλογη και δίκαιη διευθέτηση του ζητήματος. Κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με την αποδοχή ή την απόρριψη της διαγραφής και της περαιτέρω διαβίβασης, το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη μόνον πραγματικά ή νομικά στοιχεία δυνάμενα να επηρεάσουν την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου, όχι όμως και στοιχεία δυνάμενα να επηρεάσουν την πραγματική ουσιαστική επίλυση της υπόθεσης. Στο σλοβακικό δίκαιο, η παραπομπή γίνεται αποδεκτή σε υποθέσεις που σχετίζονται με το δικαίο προσωπικής κατάστασης, το οικογενειακό και κληρονομικό δίκαιο. Σε υποθέσεις συμβάσεων, η παραπομπή εφαρμόζεται μόνο κατ' εξαίρεση, ενώ εξαιρείται ρητά σε υποθέσεις επιλογής δικαίου (άρθρο 9 παράγραφος 2 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου). Ο νόμος περί συναλλαγματικών και επιταγών περιλαμβάνει ειδική διάταξη η οποία προβλέπει ότι η παραπομπή πρέπει να γίνεται δεκτή χωρίς το δικαστήριο να χρειάζεται να εξετάσει την απαίτηση για εύλογη και δίκαιη επίλυση (άρθρα 69 και 91 του νόμου περί συναλλαγματικών και επιταγών).

2.3 Μεταβολή του συνδεδετικού στοιχείου

Το σλοβακικό δίκαιο δεν περιλαμβάνει κάποιον γενικό κανόνα αναφορικά με τις συνέπειες της μεταβολής του συνδεδετικού στοιχείου. Εάν ο σλοβακικός κανόνας περί σύγκρουσης νόμων δεν καθορίζει το εφαρμοστέο χρονικό σημείο στο οποίο το συνδεδετικό στοιχείο πρέπει να αξιολογηθεί, τότε τα σλοβακικά δικαστήρια συνάγουν το εν λόγω σημείο από άλλο συνδεδετικό στοιχείο ή ανατρέχοντας στη νομολογία. Ωστόσο, κατά κανόνα, το εφαρμοστέο χρονικό σημείο είναι ο χρόνος κατά τον οποίο προκύπτει η νομική κατάσταση ή, πιο συγκεκριμένα, η ημερομηνία εκκίνησης της διαδικασίας ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης.

Η αλλαγή καθεστώτος είναι συνηθισμένο φαινόμενο για τα κινητά περιουσιακά στοιχεία. Η τροποποίηση του κριτηρίου του εφαρμοστέου δικαίου λόγω γεωγραφικής θέσης (τοποθεσία) καλύπτεται από το άρθρο 6 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ο οποίος κάνει διάκριση μεταξύ κινητών περιουσιακών στοιχείων εν γένει και κινητών περιουσιακών στοιχείων τα οποία μεταφέρονται δυνάμει σύμβασης (αγαθά που διαμετακομίζονται). Στην περίπτωση των κινητών περιουσιακών στοιχείων εν γένει, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκονταν τα περιουσιακά στοιχεία κατά τον χρόνο που προέκυψε το γεγονός από το οποίο γεννιέται ή παύει το δικαίωμα. Εντούτοις, σύμφωνα με τη νομολογία, το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα ενός ουσιαστικού δικαιώματος το οποίο αποκτάται στο πλαίσιο άλλου δικαίου (λ.χ. μεταβίβαση δικαιωμάτων τα οποία αποκτώνται σε μια χώρα σε ισοδύναμη κατηγορία σε άλλη χώρα) πρέπει να αξιολογούνται δυνάμει του δικαίου της νέας (τρέχουσας) τοποθεσίας των περιουσιακών στοιχείων.

Το συνδεδετικό στοιχείο σε περιπτώσεις μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων (όταν η μεταφορά των περιουσιακών στοιχείων πρέπει να βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη) είναι το δίκαιο του τόπου από τον οποίο απεστάλησαν τα περιουσιακά στοιχεία. Το ζήτημα της αλλαγής συνδεδετικών στοιχείων για κινητά περιουσιακά στοιχεία μπορεί επίσης να προκύψει σε σχέση με την παραγραφή. Ειδικά για τον σκοπό αυτό, στο άρθρο 8 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου διευκρινίζεται ότι η παραγραφή διέπεται από το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκονταν τα περιουσιακά στοιχεία κατά την έναρξη της περιόδου παραγραφής. Ωστόσο, δεν απαγορεύεται στον αποκτώντα ένεκα παραγραφής να βασίζεται στο δίκαιο του κράτους όπου πραγματοποιήθηκε η παραγραφή, εφόσον από τον χρόνο από τον οποίο τα περιουσιακά στοιχεία ήταν στο εν λόγω κράτος, πληρούνταν όλες οι προϋποθέσεις παραγραφής δυνάμει του

δικαίου του εν λόγω κράτους. Εάν τα περιουσιακά στοιχεία έχουν μεταφερθεί με επιτυχία στην επικράτεια περισσότερων του ενός κράτους, τότε οι προϋποθέσεις αξιολογούνται είτε βάσει του δικαίου του τόπου όπου τα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονταν κατά την έναρξη της περιόδου παραγραφής, είτε βάσει του δικαίου του τόπου όπου τα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονταν συνεχώς καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου που σχετίζεται με την παραγραφή.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Αναγκαστικοί κανόνες δικαίου και η επιφύλαξη δημόσιας τάξης

Η ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στους αναγκαστικούς κανόνες και την επιφύλαξη της δημόσιας τάξης έγκειται στο αποτέλεσμά τους: οι αναγκαστικοί κανόνες λειτουργούν επιθετικά (ασχέτως του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου), ενώ η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης λειτουργεί αμυντικά (μόνο όταν υπάρχει κίνδυνος διακύβευσης δηλωμένων συμφερόντων από την εφαρμογή αλλοδαπής νομοθεσίας). Η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης δεν προστατεύει όλες τις αναγκαστικές διατάξεις του σλοβακικού δικαίου, αλλά μόνο εκείνες που θεωρείται ότι συνιστούν θεμελιώδη ζητήματα αρχής (όπως η αρχή της μονογαμίας). Οι αναγκαστικοί κανόνες είναι κανόνες του εθνικού δικαίου η απόκλιση από τους οποίους δεν είναι δυνατή. Οι κανόνες αυτοί πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση, ασχέτως του δικαίου υπό το οποίο πρόκειται να αντιμετωπιστεί μια συγκεκριμένη έννομη σχέση επί τη βάση των κανόνων περί σύγκρουσης νόμων. Εν γένει, έχουν χαρακτήρα δημοσίου δικαίου, ή και χαρακτήρα ιδιωτικού δικαίου, όταν αποσκοπούν στην προστασία ενός συγκεκριμένου ουσιαστικού συμφέροντος. Η αξιολόγηση του κατά πόσο ένας νομικός κανόνας είναι αναγκαστικός έγκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου. Οι αναγκαστικοί κανόνες δεν διευκρινίζονται στο δίκαιο. Απαντώνται συνήθως στο δίκαιο των καταναλωτών και σε ορισμένους τομείς του εργατικού δικαίου (λ.χ. κανόνες σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια, το εργασιακό ωράριο κ.λπ.). Παραδείγματος χάριν, στο οικογενειακό δίκαιο, οι κανόνες του Ποινικού Κώδικα που διέπουν αξιόποινες πράξεις κατά της οικογένειας και νεαρών ατόμων είναι αναγκαστικοί κανόνες.

Η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης προβλέπεται στο άρθρο 36 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, δυνάμει του οποίου δεν είναι δυνατή η εφαρμογή νομικής διάταξης αλλοδαπού κράτους αν το αποτέλεσμα της εφαρμογής της αντιβαίνει στις θεμελιώδεις αρχές του κοινωνικού και κρατικού συστήματος της Σλοβακικής Δημοκρατίας και τους νόμους αυτής, οι οποίοι πρέπει να τηρούνται ανεπιφύλακτα, ασχέτως της βούλησης των μερών. Αυτό σημαίνει συγκεκριμένα ότι οι συνταγματικοί κανόνες διαφυλάσσουν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και τις βασικές αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και της απαγόρευσης των διακρίσεων βάσει φύλου, φυλής, χρώματος, θρησκείας, ιθαγένειας κ.λπ. Σύμφωνα με τον σκοπό του νόμου, η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης πρέπει να εφαρμόζεται με φειδώ, ενώ κατά την εφαρμογή της το δικαστήριο δύναται να μην εξετάσει ή αξιολογήσει τη νομική διάταξη του αλλοδαπού κράτους, αλλά μόνο τα αποτελέσματα που θα μπορούσε να έχει η εφαρμογή της στη δημόσια τάξη της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Η Σλοβακική Δημοκρατία είναι μία από τις χώρες που αντιμετωπίζουν τις νομικές διατάξεις ως νόμους και όχι ως γεγονότα που χρήζουν απόδειξης. Ως εκ τούτου, οι δικαστικές αρχές λαμβάνουν αυτεπαγγέλτως μέτρα προκειμένου να διαπιστώσουν τη φύση των νομικών διατάξεων. Δυνάμει του άρθρου 53 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, για τον σκοπό του προσδιορισμού αλλοδαπού δικαίου, η δικαστική αρχή λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα: μεταξύ άλλων, αποκτά το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου με τη χρήση ιδίων πόρων, ανατρέχοντας σε γενικά προσβάσιμους πόρους, υποχρεώνοντας τους διαδίκους της διαδικασίας να παράσχουν πληροφορίες ή ζητώντας πληροφορίες από το Υπουργείο Δικαιοσύνης (το οποίο πρέπει να ανταποκρίνεται σε τέτοια αιτήματα). Αυτό σημαίνει ότι οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου ή να το προσδιορίζουν με τη βοήθεια πραγματογνωμόνων στο πεδίο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ή των διαδίκων, ή ακόμη και κάνοντας χρήση του διαδικτύου. Αν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί εντός εύλογου χρονικού διαστήματος ή αν ο καθορισμός του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου προσκρούει σε σοβαρά εμπόδια ή είναι ανέφικτος, τότε ισχύει το σλοβακικό δίκαιο. Σε περίπτωση αμφιβολιών κατά τον προσδιορισμό του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου, τα δικαστήρια έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν τη συνεργασία του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

3 Κανόνες σύγκρουσης νόμων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Συμβατικές ενοχές

Μόνο οι συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ήτοι αστικό δίκαιο, εμπορικές, οικογενειακές, εργασιακές και άλλες παρόμοιες συμβάσεις με διεθνές στοιχείο. Όσον αφορά την τήρηση της αρχής της ελευθερίας της βούλησης των συμβαλλομένων, στην περίπτωση περιουσιακών σχέσεων, το άρθρο 9 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δίδει σαφή προτεραιότητα στην επιλογή του δικαίου από τους ίδιους τους συμβαλλομένους (επιπροσθέτως, παρέχεται η ελευθερία επιλογής του δικαίου στον τομέα της απασχόλησης). Η επιλογή του δικαίου περιορίζεται μόνο στην περίπτωση καταναλωτικών συμβάσεων, οι οποίες, όταν το επιλεγμένο δίκαιο δεν παρέχει ικανοποιητικό βαθμό προστασίας του καταναλωτή, καλύπτονται από το νομικό σύστημα που διασφαλίζει ευνοϊκότερη αντιμετώπιση του καταναλωτή (άρθρα 9 παράγραφος 3 και 10 παράγραφος 4 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου). Σε περίπτωση μη επιλογής δικαίου, εφαρμοστέα είναι η νομοθεσία του κράτους που διασφαλίζει εύλογη διευθέτηση για συμβάσεις τέτοιου τύπου. Σύμφωνα με την αρχή της εύλογης διευθέτησης, το άρθρο 10 παράγραφοι 2 και 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου παρέχει ένα παράδειγμα του δικαίου που γενικά εφαρμόζεται σε συγκεκριμένους τύπους συμβάσεων: επί παραδείγματι, οι συμβάσεις αγοράς διέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου ο πωλητής έχει εταιρική έδρα. Όσον αφορά τις συμβατικές ενοχές, ο νόμος περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δίδει επίσης τα ουσιαστικά νομικά αποτελέσματα των συμβατικών σχέσεων (άρθρο 12), τις παραγραφές και τους συμψηφισμούς (άρθρο 13), καθώς και τις διαδικασίες για μονομερείς νομικές πράξεις (άρθρο 14) είτε αυτές απευθύνονται σε συγκεκριμένη οντότητα είτε όχι (στις περιπτώσεις αυτές το συνδετικό στοιχείο είναι ο τόπος κατοικίας του οφειλέτη).

Οι συμβατικές ενοχές του διεθνούς δικαίου περί συναλλαγματικών και επιταγών διέπονται ειδικά από τον νόμο περί συναλλαγματικών και επιταγών (άρθρο 69 κ.ε. και άρθρο 91 κ.ε.).

Νομικές πράξεις

Τα ζητήματα σύγκρουσης νόμων που σχετίζονται με το κύρος νομικών πράξεων, τις συνέπειες της ακυρότητας και τη μορφή της νομικής πράξης διέπονται από το άρθρο 4 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Το εφαρμοστέο δίκαιο προσδιορίζεται από τους συναφείς κανόνες σύγκρουσης νόμων που καθορίζονται για τη συγκεκριμένη νομική πράξη. Υπάρχουν δύο εξαιρέσεις στις οποίες το κύρος μιας νομικής πράξης και οι συνέπειες της ακυρότητάς της δεν διέπονται από το ίδιο δίκαιο με τα αποτελέσματα: συγκεκριμένα, όταν το δίκαιο προβλέπει άλλως ή όταν αυτό απαιτείται για λόγους εύλογης διευθέτησης. Όσον αφορά τη μορφή μιας νομικής πράξης, αρκεί αυτή να έχει πραγματοποιηθεί σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου όπου η πράξη εκτελέστηκε ή εκτελείται. Συνεπώς, δεν είναι απαραίτητη η διατήρηση της μορφής της πράξης που απαιτείται από το δίκαιο το οποίο έχει επιλεγεί από το δικαστήριο δικαιοδοσίας, όπως στην περίπτωση του κύρους της πράξης. Ωστόσο, ο επικουρικός κανόνας σύγκρουσης νόμων δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί αν το δίκαιο που έχει επιλέξει το δικαστήριο δικαιοδοσίας ως εφαρμοστέο στο σύμβαση ορίζει μια γραπτή μορφή σύμβασης ως προϋπόθεση για το κύρος της.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Ο θεμελιώδης εθνικός κανόνας σύγκρουσης νόμων για τις εξωσυμβατικές ενοχές είναι το άρθρο 15 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, δυνάμει του οποίου οι αξιώσεις για βλάβες που προκλήθηκαν από παράβαση καθήκοντος που απορρέει από νομοθεσία γενικής εφαρμογής (αδικοπραξία) ή σε περιπτώσεις όπου ο νόμος απαιτεί αποζημίωση ασχέτως της μη νομιμότητας της ενέργειας (ευθύνη για το αποτέλεσμα) διέπονται από το δίκαιο του τόπου

όπου προκλήθηκε η βλάβη ή του τόπου όπου προέκυψε το περιστατικό που εγείρει το δικαίωμα αποζημίωσης. Τα εφαρμοστέα συνδυετικά στοιχεία σε διοίκηση αλλοτρίων (*negotiorum gestor*), αδικαιολόγητο πλουτισμό κ.λπ. συνάγονται αναλογικά (*mutatis mutandis*) από το άρθρο 15 και άλλες διατάξεις του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Οι γενικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων, ήτοι ο προσδιορισμός του δικαίου που διέπει τη νομική προσωπικότητα ενός φυσικού προσώπου, θεσπίζονται στο άρθρο 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, όπου δηλώνεται ότι η ικανότητα ενός προσώπου σε σχέση με δικαιώματα και νομικές πράξεις διέπεται από το δικαίο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το εν λόγω πρόσωπο. Εάν μια νομική πράξη εκτελεστεί στη Σλοβακική Δημοκρατία από αλλοδαπό που δεν διαθέτει νομική ικανότητα δυνάμει των νόμων του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια, αρκεί το εν λόγω πρόσωπο να διαθέτει ικανότητα σε σχέση με την οικεία πράξη δυνάμει του σλοβακικού δικαίου. Εντούτοις, μια τέτοια νομική πράξη ενδέχεται να μην θεωρείται αναγκαστικά έγκυρη δυνάμει των νόμων άλλων κρατών, περιλαμβανομένης της χώρας του αλλοδαπού.

Δυνάμει του σλοβακικού δικαίου, η ικανότητα ενός φυσικού προσώπου σε σχέση με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αποκτάται κατά τη γέννηση (κάθε παιδί που συλλαμβάνεται, εφόσον γεννηθεί εν ζωή, επίσης διαθέτει τέτοια ικανότητα) και παύει με τον θάνατό του (ή με κήρυξη θανάτου από δικαστήριο).

Πλήρης νομική ικανότητα αποκτάται στην ηλικία των 18 ετών ή διά του γάμου (που επιτρέπεται από την ηλικία των 16 ετών). Η πλήρης νομική ικανότητα είναι προαπαιτούμενο για την απόκτηση διαδικαστικής ικανότητας, παρόλο που ο νόμος μπορεί να παρέχει διαδικαστική ικανότητα σε διάδικο που διαφορετικά δεν θα μπορούσε να διαθέτει την ικανότητα αυτή, λόγω χάριν σε ανήλικο γονέα σε διαδικασίες υιοθεσίας όταν φτάσει στην ηλικία των 16 ετών. Οι ανήλικοι διαθέτουν νομική ικανότητα μόνο για πράξεις που είναι από τη φύση τους κατάλληλες για τη διανοητική και πνευματική ωριμότητα που αντιστοιχεί στην ηλικία τους. Πέραν του ορίου ηλικίας, προκειμένου ένα άτομο να έχει πλήρη νομική ικανότητα, πρέπει επίσης να έχει σώας τας φρένας. Η νομική ικανότητα ενός προσώπου μπορεί να αναιρεθεί ή να περιοριστεί μόνο από δικαστήριο.

Ειδικό εθνικό κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τη νομική ικανότητα ισχύουν για την ικανότητα σύναψης γάμου (άρθρο 19 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου —βλ. σημείο 3.5), για τη σύναξη και ανάκληση διαθήκης (άρθρο 18 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου —βλ. σημείο 3.7.) και για τη διαδικαστική ικανότητα αλλοδαπών (άρθρο 49 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου). Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που διέπουν την ικανότητα νομικών προσώπων δυνάμει του σλοβακικού δικαίου περιέχονται στο άρθρο 22 του Εμπορικού Κώδικα, δυνάμει του οποίου η προσωπική κατάσταση των νομικών προσώπων διέπεται από τη θεωρία της σύστασης, ενώ το πεδίο εφαρμογής της ικανότητας που χορηγείται δυνάμει του εφαρμοστέου δικαίου παρέχεται επίσης δυνάμει του σλοβακικού δικαίου. Η αξιολόγηση της ικανότητας ενός προσώπου να αναλαμβάνει υποχρεώσεις σε σχέση με συναλλαγματικές και επιταγές ορίζεται από τον νόμο περί συναλλαγματικών και επιταγών, όπου δηλώνεται ότι ένα πρόσωπο δεσμεύεται από τον δικαίο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια.

Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση, ο όρος «τόπος κατοικίας» δεν χρησιμοποιείται στο σλοβακικό δικαίο ως συνδυετικό στοιχείο και διαφέρει από τον σλοβακικό όρο «μόνιμη κατοικία» (η οποία είναι καταχωρισμένη στο Δημοτολόγιο της Σλοβακικής Δημοκρατίας). Το δικαίωμα ενός προσώπου στο όνομα υπάγεται στην προσωπική κατάσταση κατ' αναλογία, με το εφαρμοστέο δικαίο να είναι το δικαίο που είναι εφαρμοστέο στη νομική και διαδικαστική ικανότητα του οικείου προσώπου.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Δυνάμει του εθνικού δικαίου, μητέρα είναι η γυναίκα που έχει γεννήσει το παιδί. Σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με τη μητρότητα, το δικαστήριο αποφασίζει βάσει γεγονότων που προσδιορίζονται σε σχέση με τη γέννηση. Η πατρότητα καθορίζεται βάσει τριών μαχητών κριτηρίων πατρότητας, τα οποία προσδιορίζονται στον νόμο αριθ. 36/2005 για την οικογένεια (νόμος περί οικογενειών): (i) η διάρκεια του γάμου, (ii) η δήλωση αναγνώρισης από τους γονείς στο Ληξιαρχείο, και (iii) ο χρόνος της σεξουαλικής επαφής ανάμεσα στον πιθανολογούμενο πατέρα και τη μητέρα του παιδιού.

Ο νόμος περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περιλαμβάνει κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τον προσδιορισμό (αναγνώριση ή αντίκρουση) της πατρότητας, σε σύνδεση με τον χρόνο γέννησης του παιδιού. Δυνάμει του άρθρου 23 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, το εφαρμοστέο δικαίο είναι το δικαίο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει αποκτήσει το παιδί με τη γέννηση. Το δικαίο ισχύει συγκεκριμένα για τον προσδιορισμό του υποκειμένου μιας δήλωσης πατρότητας, της μορφής που πρέπει να έχει μια τέτοια δήλωση και του κατά πόσο είναι εφικτή η αναγνώριση της πατρότητας του συλληφθέντος παιδιού. Εάν, κατά τη γέννηση, ένα παιδί αποκτήσει περισσότερες από μία ιθαγένειες ή καμία ιθαγένεια, τότε εφαρμόζεται το άρθρο 33 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Εάν ένα παιδί αποκτήσει τη σλοβακική ιθαγένεια με τον τρόπο αυτό, αλλά έχει γεννηθεί και ζει σε αλλοδαπή χώρα, τότε το εφαρμοστέο δικαίο στην περίπτωση αυτή είναι το δικαίο του κράτους όπου το παιδί έχει συνήθη διαμονή. Δυνάμει του άρθρου 23 παράγραφος 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, αν ένα παιδί (ασχέτως ιθαγένειας) ζει (ήτοι έχει μόνιμη κατοικία) στη Σλοβακική Δημοκρατία κατά τον χρόνο προσδιορισμού της πατρότητας, τότε η πατρότητα μπορεί να προσδιοριστεί σύμφωνα με το σλοβακικό δικαίο, εφόσον αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Η εν λόγω διάταξη επιτρέπει την εναλλακτική δυνατότητα της εξέτασης του κύρους της αναγνώρισης δυνάμει του δικαίου του κράτους όπου έγινε η αναγνώριση της πατρότητας, και όχι δυνάμει του δικαίου της ιθαγένειας του παιδιού κατά τον χρόνο γέννησης. Εντούτοις, προκειμένου η αναγνώριση της πατρότητας να είναι έγκυρη, αρκεί η αναγνώριση να είναι σύμφωνη προς το δικαίο του κράτους όπου πραγματοποιήθηκε.

3.4.2 Υιοθεσία

Δυνάμει του σλοβακικού νόμου περί οικογενειών, με την υιοθεσία γεννάται σχέση ανάμεσα στο υιοθετούμενο παιδί και τον θετό γονέα (και τους συγγενείς αυτού) η οποία είναι νομικώς πανομοιότυπη με εκείνη μιας βιολογικής οικογένειας. Μόνο το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει σχετικά με την υιοθεσία, βάσει πρότασης από τον υιοθετούντα γονέα, ο οποίος δεν είναι απαραίτητο να είναι Σλοβάκος υπήκοος, πρέπει όμως να έχει καταχωριστεί στο μητρώο υιοθεσιών, σύμφωνα με τον νόμο αριθ. 305/2005 περί κοινωνικής και νομικής προστασίας των παιδιών και κοινωνικής κηδεμονίας. Μόνο παιδιά κάτω των 18 ετών είναι δυνατόν να υιοθετηθούν. Η τρέχουσα νομοθεσία επιτρέπει την από κοινού υιοθεσία ενός παιδιού μόνο από παντρεμένους συντρόφους (ή από σύζυγο που ζει με έναν από τους γονείς του παιδιού εντός γάμου ή τον χήρο/τη χήρα γονέα ή θετού γονέα). Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, υπάρχει δυνατότητα υιοθεσίας παιδιού από ένα μόνο πρόσωπο. Για την υιοθεσία ανηλίκου στο εξωτερικό απαιτείται η συναίνεση του σλοβακικού Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικογενικής ή κρατικής διοικητικής αρχής την οποία υποδεικνύει το εν λόγω Υπουργείο. Υπάρχει δυνατότητα ακύρωσης μιας υιοθεσίας με δικαστική απόφαση εντός διαστήματος έξι μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση περί υιοθεσίας απέκτησε ισχύ δεδικασμένου.

Δυνάμει του άρθρου 26 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, η υιοθεσία διέπεται από το δικαίο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ο θετός γονέας. Εάν οι θετοί γονείς έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμοστέο δικαίο είναι το δικαίο του κράτους της κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων. Εάν δεν υπάρχει συνήθης διαμονή, η υιοθεσία διέπεται από το δικαίο με το οποίο έχουν τους στενότερους δεσμούς. Το σλοβακικό δικαίο μπορεί να εφαρμόζεται όταν το αλλοδαπό δικαίο απαγορεύει εξολοκλήρου την υιοθεσία ή όταν την επιτρέπει μόνο υπό ιδιαίτερα δυσχερείς συνθήκες, και αν ο θετός γονέας ή τουλάχιστον ο ένας εκ των θετών γονέων έχει ζήσει για παρατεταμένο χρονικό διάστημα στη Σλοβακική Δημοκρατία (που στη νομολογία συνεπάγεται διάστημα τουλάχιστον ενός έτους). Δυνάμει του άρθρου 26α του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, η θέση ενός παιδιού σε μέριμνα προ της υιοθεσίας (που, σύμφωνα με το σλοβακικό δικαίο, προηγείται της υιοθεσίας) διέπεται από το δικαίο του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού. Το δικαίο της χώρας της ιθαγένειας του υιοθετούμενου παιδιού εφαρμόζεται κατά την εξέταση της ανάγκης να ζητηθεί συναίνεση του παιδιού για την υιοθεσία ή έγκριση από άλλα πρόσωπα ή θεσμούς (άρθρο 27 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου). Η εν λόγω διάταξη ισχύει επίσης σε περιπτώσεις παρόμοιες με την υιοθεσία, όπως η αναγνώριση παιδιού γεννηθέντος εκτός γάμου ως νόμιμου τέκνου (που δεν αναγνωρίζεται από τη σλοβακική νομοθεσία).

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Σύμφωνα με το σλοβακικό δίκαιο, γάμος δύναται να συναφθεί μόνο από άνδρα και γυναίκα που έχουν σώας τας φρένας και οι οποίοι, κατά τον χρόνο σύναψης του γάμου, δεν δύνανται να βρίσκονται σε άλλο γάμο. Ο νόμος απαγορεύει τον γάμο μεταξύ ανιόντων συγγενών, κατιόντων συγγενών και αδελφών, καθώς και ανηλίκων (το δικαστήριο μπορεί κατ' εξαίρεση να επιτρέπει τη σύναψη γάμου ανηλίκου άνω των 16 ετών). Η προϋπόθεση της συγκεκριμένης ηλικίας ανήκει στους αναγκαστικούς κανόνες του σλοβακικού δικαίου. Δυνάμει της σλοβακικής νομοθεσίας, γάμος συνάπτεται με δήλωση συναίνεσης σε Ληξιαρχείο ή ενώπιον εκκλησιαστικής αρχής.

Σύμφωνα με τον νόμο περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (άρθρα 19 και 20), η ικανότητα ενός προσώπου να συνάψει γάμο και οι προϋποθέσεις για το κύρος του διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το πρόσωπο. Όσον αφορά τη μορφή σύναψης του γάμου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου όπου αυτός συνάπτεται. Σε αντίθεση με τους γενικούς κανόνες σύγκρουσης νόμων (άρθρα 3 και 4 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου), η επικουρική χρήση του σλοβακικού δικαίου αποκλείεται. Όταν πρόκειται για την εξέταση της μορφής σύναψης ενός γάμου, εφόσον το εφαρμοστέο δίκαιο είναι εκείνο του τόπου τέλεσης του γάμου, το δίκαιο αυτό χρησιμοποιείται για την εξέταση ζητημάτων όπως, ενδεικτικά, ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο δηλώνει συναίνεση σε γάμο, ο αριθμός των μαρτύρων, ο αρμόδιος για την τέλεση του γάμου φορέας, η επιλογή της σύναψης γάμου με πληρεξούσιο και ούτω καθεξής. Το εν λόγω κριτήριο δεν ισχύει στην περίπτωση γάμων από προξενική αρχή. Η σύναψη γάμου Σλοβάκων πολιτών στο εξωτερικό από μη σλοβακική αρχή, η οποία έχει εξουσιοδοτηθεί για τον σκοπό αυτό, καλύπτεται από το άρθρο 20α του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, όπου δηλώνεται ότι ένας τέτοιος γάμος είναι έγκυρος στη Σλοβακική Δημοκρατία εφόσον είναι έγκυρος στο κράτος της αρχής ενώπιον της οποίας συνήφθη, και εφόσον δεν υπάρχουν κωλύματα για τον γάμο δυνάμει του σλοβακικού ουσιαστικού δικαίου.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Το σλοβακικό δίκαιο δεν περιέχει καμία διάταξη για σχέσεις άλλες από τον γάμο. Στη νομική θεωρία αναγνωρίζεται η ύπαρξη συντρόφων στο πλαίσιο ελεύθερης σχέσης, ήτοι η σχέση μεταξύ άνδρα και γυναίκας που δεν είναι παντρεμένοι, αλλά έχουν σχέση συμβίωσης. Ωστόσο, πρόκειται για ένωση *de facto*, άνευ νομικής σημασίας. Ομοίως, το σλοβακικό δίκαιο δεν αναγνωρίζει (καταχωρισμένες) σχέσεις συμβίωσης που έχουν συναφθεί μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου, ούτε και τον δικαστικό (νομικό) χωρισμό.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Δυνάμει του εθνικού ουσιαστικού δικαίου, ο όρος διαζύγιο σημαίνει λύση του γάμου μεταξύ ζώντων συζύγων από δικαστήριο. Σε περίπτωση διαζυγίου μεταξύ των γονέων ανήλικου τέκνου, το δικαστήριο πρέπει επίσης να αποφασίσει σχετικά με την άσκηση των γονικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Η σλοβακική νομοθεσία προβλέπει επίσης εναλλασσόμενη επιμέλεια.

Το άρθρο 22 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου καθορίζει κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τη λύση μιας έγγαμης συγκατοίκησης μέσω διαζυγίου, με κήρυξη του γάμου ως άκυρου ή με τη διαπίστωση ότι δεν υφίστατο ποτέ. Συνεπώς, εφαρμόζεται κυρίως στους κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τη λύση του γάμου μεταξύ ζώντων συζύγων. Η λύση του γάμου μέσω διαζυγίου διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου οι σύζυγοι έχουν την ιθαγένεια κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας. Όπως και στην περίπτωση των προσωπικών και περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, το εφαρμοστέο κριτήριο είναι η ιθαγένειά τους σε σχέση με ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο, ήτοι τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας του δικαστικού χωρισμού (συνεπώς, η αρχική ιθαγένεια ή οιαδήποτε μεταβολή στην ιθαγένειά τους δεν έχει καμία συνάφεια). Εάν κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας του δικαστικού χωρισμού οι σύζυγοι δεν είχαν την ίδια ιθαγένεια, τότε δεν μπορεί να εφαρμοστεί το κριτήριο της χώρας ιθαγένειας και εφαρμόζεται το σλοβακικό δίκαιο. Σε περίπτωση που το εφαρμοστέο (αλλοδαπό) δίκαιο δεν επιτρέπει τη λύση του γάμου μέσω διαζυγίου ή την επιτρέπει μόνο σε εξαιρετικά δυσχερείς συνθήκες, αλλά οι σύζυγοι —ή τουλάχιστον ο ένας εξ αυτών— έχουν ζήσει στη Σλοβακική Δημοκρατία για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, τότε μπορεί να εφαρμοστεί το σλοβακικό δίκαιο. Εφόσον η εν λόγω δυνατότητα παρέχεται μόνο σε άτομα που έχουν δέουσα σχέση με τη Σλοβακική Δημοκρατία, η νομολογία ορίζει ότι τα εν λόγω πρόσωπα πρέπει να έχουν διαμείνει στη Σλοβακική Δημοκρατία για τουλάχιστον ένα έτος.

Όσον αφορά το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν οι σύζυγοι, τα συνδεδετικά στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 22 παράγραφος 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου για την αξιολόγηση του κύρους ενός γάμου και της ύπαρξης ή όχι του γάμου βρίσκεται σε ασυμφωνία με τα άρθρα 19 και 20 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, που διέπει την ικανότητα σύναψης γάμου, το κύρος και τη μορφή του γάμου. Η νομολογία προβλέπει ότι τα άρθρα 19 και 20 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εφαρμόζονται όταν η δυνατότητα σύναψης γάμου (από άποψη ικανότητας και μορφής) αξιολογείται πριν από τη σύναψη, ενώ το άρθρο 22 παράγραφος 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εφαρμόζεται όταν το κύρος ενός γάμου αξιολογείται αναδρομικά ή όταν η αξιολόγηση σχετίζεται με το ζήτημα της ύπαρξης ή όχι ενός γάμου. Ομοίως, η νομολογία ορίζει ότι στην περίπτωση του άρθρου 22 παράγραφος 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου οι σύζυγοι είχαν την ιθαγένεια κατά τον χρόνο που ο γάμος επρόκειτο να συναφθεί.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Το σλοβακικό δίκαιο αναγνωρίζει έξι βασικούς τύπους υποχρέωσης διατροφής: την υποχρέωση διατροφής των γονέων προς τα παιδιά (που θεωρείται η σημαντικότερη), την υποχρέωση διατροφής των παιδιών προς τους γονείς, την υποχρέωση διατροφής μεταξύ άλλων συγγενών, την υποχρέωση διατροφής μεταξύ συζύγων, τη συνεισφορά στη διατροφή για διαζευγμένοι/διαζευγμένη σύζυγο και τη συνεισφορά και την επιστροφή συγκεκριμένων δαπανών σε άγαμη μητέρα. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που περιέχονται στο άρθρο 24α του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου αφορούν ρητά την υποχρέωση διατροφής των γονέων προς τα παιδιά και καλύπτουν όλους τους τύπους της υποχρέωσης διατροφής πλην των αξιώσεων που εγείρει η μητέρα του παιδιού από τον πατέρα (δίκαιο της ιθαγένειας της μητέρας, άρθρο 25 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου), άσχετα με το αν ο δικαιούχος είναι ενήλικος ή ανήλικος. Οι εν λόγω σχέσεις καλύπτονται από το δίκαιο του κράτους μόνιμης ή συνήθους κατοικίας του δικαιούχου σε περίπτωση ανήλικου παιδιού. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα σλοβακικά δικαστήρια αποφασίζουν σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας στην οποία ασκήθηκε η αγωγή. Άλλες υποχρεώσεις διατροφής (λ.χ. υποχρεώσεις διατροφής μεταξύ συζύγων) διέπονται από το δίκαιο του κράτους μόνιμης κατοικίας του δικαιούχου.

Το συνδεδετικό στοιχείο της συνήθους διαμονής του παιδιού είναι το κύριο συνδεδετικό στοιχείο που εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών. Μόνο σε εξαιρετικές συνθήκες το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το δίκαιο οποιουδήποτε άλλου κράτους έχει ουσιαστική σχέση με την υπόθεση.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Σύμφωνα με τους κανόνες σύγκρουσης νόμων που περιέχονται στο άρθρο 21 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου όσον αφορά τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων, ως συνδεδετικό στοιχείο αναγνωρίζεται η ιθαγένεια των συζύγων. Ωστόσο, τούτο ισχύει με συνέπεια μόνο εάν οι σύζυγοι φέρουν την ιθαγένεια του ίδιου κράτους. Σε διαφορετική περίπτωση εφαρμόζεται το σλοβακικό δίκαιο. Ο νόμος περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δεν προβλέπει τις περιπτώσεις μεταβολής του συνδεδετικού στοιχείου (μεταβολή στην κοινή ιθαγένεια των συζύγων). Ωστόσο, από τη νομολογία προκύπτει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο προσδιορίζεται από τον χρόνο κατά τον οποίο προέκυψε το ουσιαστικό από νομική άποψη συμβάν. Το άρθρο 21 παράγραφος 2 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εξαιρεί τις δυνητικές συγκρούσεις, καθώς προσδιορίζει ότι οιαδήποτε συμφωνημένη ρύθμιση του οικογενειακού δικαίου (λ.χ. συμφωνίες περιορισμού της κοινοκτημοσύνης, γαμικά σύμφωνα κ.λπ.) πρέπει να αξιολογείται σύμφωνα με το εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων δίκαιο κατά τον χρόνο σύναψης της ρύθμισης. Ο κανόνας σύγκρουσης νόμων δύναται να εφαρμοστεί μόνο σε σχέση με άλλο κανόνα σύγκρουσης νόμων, όχι όμως αυτοτελώς.

Το σλοβακικό ουσιαστικό δίκαιο καθορίζει έναν ειδικό τύπο περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων: την κοινοκτημοσύνη μεταξύ συζύγων, η οποία δημιουργείται με τη σύναψη του γάμου και παύει με τη λύση αυτού. Το πεδίο εφαρμογής της κοινοκτημοσύνης μπορεί εν συνεχεία να περιοριστεί ή να διευρυνθεί βάσει αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ των συζύγων ή να τροποποιηθεί με άλλο τρόπο (περιλαμβανομένης της λύσης ή της αποκατάστασης) με δικαστική απόφαση. Το σλοβακικό δίκαιο δεν προβλέπει τη σύναψη προγαμιαίων συμφώνων.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Δυνάμει του κανόνα σύγκρουσης νόμων, η κληρονομική διαδοχή βασίζεται σε ένα μόνο συνδυαστικό στοιχείο: σύμφωνα με τον γενικό κανόνα σύγκρουσης νόμων του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, οι κληρονομικές σχέσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου ο διαθέτης είχε την ιθαγένεια τη στιγμή του θανάτου του (άρθρο 17). Πρόκειται για το μοναδικό συνδυαστικό στοιχείο για το σύνολο της διαδοχής, χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ υλικών ή άυλων περιουσιακών στοιχείων. Εάν ο διαθέτης, κατά τον χρόνο του θανάτου του, είχε δύο ή περισσότερες ιθαγένειες ή ήταν άπατρις, η εφαρμοστέα ιθαγένεια προσδιορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 33 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Όσον αφορά την ικανότητα σύνταξης ή ανάκλησης διαθήκης και τα αποτελέσματα τυχόν έλλειψης βούλησης και ανεπαρκειών στην έκφραση βούλησης, εφαρμοστέα ιθαγένεια είναι η ιθαγένεια του διαθέτη κατά τον χρόνο έκφρασης των προθέσεων του. Αυτό σημαίνει ότι ενδεχόμενη μεταβολή ιθαγένειας μετά την έκφραση των εν λόγω προθέσεων δεν επηρεάζει το κύρος της διαθήκης ή της ανάκλησής της. Συνεπώς, το άρθρο 18 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου είναι ειδικός κανόνας σε σχέση με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, στο οποίο αναφέρεται ότι, για να μπορεί ένας αλλοδαπός να εκτελέσει νομική πράξη εντός της Σλοβακικής Δημοκρατίας, αρκεί να διαθέτει τη σχετική ικανότητα δυνάμει του σλοβακικού δικαίου. Το δίκαιο που προσδιορίζεται σύμφωνα με τη χώρα ιθαγένειας κατά τον χρόνο έκφρασης της βούλησης ισχύει επίσης για τον προσδιορισμό του τρόπου κατάλειψης περιουσιακών στοιχείων με διαθήκη κατά τον θάνατο. Η μορφή και η ανάκληση μιας διαθήκης διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου ο διαθέτης ήταν υπήκοος κατά τη σύνταξη της διαθήκης. Εντούτοις, αρκεί η διαθήκη να συμμορφώνεται προς το δίκαιο του κράτους όπου συντάχθηκε (άρθρο 18). Ο εν λόγω επιπρόσθετος κανόνας σύγκρουσης νόμων εφαρμόζεται όταν ο διαθέτης δεν είχε τηρήσει τη μορφή της διαθήκης που προβλέπεται από το κράτος του οποίου ήταν υπήκοος κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης. Αυτό σημαίνει ότι αν ο διαθέτης δεν πληροί τις προϋποθέσεις που διέπουν τη μορφή της διαθήκης και προβλέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου ήταν υπήκοος κατά τη σύνταξη της διαθήκης, αλλά πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου συντάχθηκε η διαθήκη, τότε η εν λόγω διαθήκη θεωρείται έγκυρη.

Δυνάμει του σλοβακικού ουσιαστικού δικαίου, περιουσιακά στοιχεία μπορούν να κληρονομηθούν βάσει νόμου, βάσει διαθήκης ή βάσει αμφοτέρων. Ο νόμος περιγράφει τέσσερα επίπεδα (τάξεις) διαδόχων ανάλογα με τα κληρονομικά δικαιώματα, σύμφωνα με τα οποία οι διάδοχοι του αμέσως ανώτερου επιπέδου αποκλείουν εκείνους των επόμενων επιπέδων. Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται τα τέκνα και ο/η σύζυγος του διαθέτη. Στις επόμενες ομάδες περιλαμβάνονται άλλοι συγγενείς και άτομα που ζούσαν με τον θανόντα σε κοινό νοικοκυριό επί τουλάχιστον ένα έτος πριν από τον θάνατό του και τα οποία, για τον λόγο αυτό, φρόντιζαν το κοινό νοικοκυριό ή η διαβίωσή τους εξαρτιόταν από τον θανόντα. Όσον αφορά την κληρονομιά βάσει διαθήκης, ο νόμος προβλέπει ότι οι διαθήκες που πληρούν τις νομικά προβλεπόμενες προϋποθέσεις συντάσσονται από τον διαθέτη ή με συμβολαιογραφική πράξη. Η ελάχιστη επιτρεπόμενη ηλικία για τη σύνταξη διαθήκης είναι τα 15 έτη. Υπάρχουν περιορισμοί αναφορικά με την ελευθερία διάθεσης περιουσιακών στοιχείων μέσω διαθήκης, βάσει των οποίων οι ανήλικοι κατιόντες συγγενείς πρέπει να λαμβάνουν τουλάχιστον το μερίδιο της περιουσίας που τους αναλογεί δυνάμει του νόμου, ενώ οι ενήλικοι κατιόντες συγγενείς πρέπει να λαμβάνουν τουλάχιστον το ήμισυ της νόμιμης μοίρας τους. Το σλοβακικό δίκαιο προβλέπει αποποίηση της κληρονομίας (μόνο στο σύνολό της, για στοιχεία τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού), κληρονομική ανικανότητα (όπως προβλέπεται από τον νόμο), αποκλήρωση κατιόντων συγγενών (βάσει εγγράφου αποκλήρωσης το οποίο έχει συνταχθεί από τον θανόντα) και ξενοκληρία (με την οποία, όταν δεν υπάρχουν κληρονόμοι, η περιουσία περιέρχεται στο κράτος), αλλά δεν αναγνωρίζει από κοινού διαθήκες, συμβάσεις για την κληρονομική διαδοχή ή δωρεά αιτία θανάτου.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Το σλοβακικό δίκαιο ορίζει την ακίνητη περιουσία ως γη ή οικοδομή που ερείδεται στο έδαφος με στέρεα θεμέλια (άρθρο 119 του Αστικού Κώδικα). Δυνάμει του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, το γενικό συνδυαστικό στοιχείο για εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητη περιουσία είναι το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται η εν λόγω περιουσία (άρθρο 5 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, που ισχύει επίσης για κινητά περιουσιακά στοιχεία, όταν αυτά δεν καλύπτονται από τα άρθρα 6 και 8 —βλέπε σημείο 2.3.). Ωστόσο, το άρθρο 7 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου κατ'ισχύει του εν λόγω κανόνα, καθώς αναφέρει ότι λαμβάνονται υπόψη οι καταχωρίσεις σε εθνικά αρχεία με τις οποίες θεσπίζονται, τροποποιούνται ή παύουν τα εμπράγματα δικαιώματα σε περιουσία που βρίσκεται στο κράτος το οποίο ο διαθέτης διέπει τους νομικούς λόγους για τη θέσπιση, την τροποποίηση ή την παύση των εμπράγματων δικαιωμάτων στην εν λόγω περιουσία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η εφαρμοστέα νομοθεσία είναι η νομοθεσία για τις καταχωρίσεις σε δημόσια αρχεία που ισχύει στον τόπο όπου βρίσκεται η περιουσία.

Σύμφωνα με το σλοβακικό δίκαιο, ο όρος «δημόσια αρχεία» σχετίζεται με το μητρώο εγγείου ιδιοκτησίας και των οικοδομών (κτηματολόγιο) (νόμος αριθ. 162 /1995 περί εγγείου ιδιοκτησίας και οικοδομών), αλλά στο ιστορικό των μητρώων περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνεται το κτηματολόγιο, το μητρώο σιδηροδρόμων, το μητρώο εξορύξεων και το μητρώο πλωτών οδών.

3.9 Αφερεγγυότητα

Οι διαδικασίες αφερεγγυότητας με στοιχείο αλλοδαπότητας όπου εμπλέκεται κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου διέπονται από τον νόμο αριθ. 7/2005 περί αφερεγγυότητας και αναδιάρθρωσης («Πτωχευτικός Κώδικας»), εκτός αν υπάρχει αντίθετη διάταξη στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου. Δυνάμει του Πτωχευτικού Κώδικα, αν η Σλοβακική Δημοκρατία δεν δεσμεύεται από διεθνή συνθήκη η οποία διέπει την ικανοποίηση των πιστωτών πτωχεύσαντος οφειλέτη, τότε εφαρμόζεται η αρχή της αμοιβαιότητας για την αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων σε διαδικασίες στο πλαίσιο του Πτωχευτικού Κώδικα. Αφερεγγυότητα που κηρύχθηκε από σλοβακικό δικαστήριο ισχύει και για περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται εντός της επικράτειας αλλοδαπού κράτους, αν αυτό δεν αντιβαίνει στους νόμους του εν λόγω κράτους.

Ο νόμος περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περιλαμβάνει κανόνες σύγκρουσης νόμων οι οποίοι ισχύουν αναλογικά (*mutatis mutandis*) σε περιπτώσεις πτώχευσης, ήτοι το άρθρο 5 (συνδυαστικό στοιχείο είναι ο τόπος όπου βρίσκεται το κινητό ή ακίνητο περιουσιακό στοιχείο), το άρθρο 7 (συνδυαστικό στοιχείο για την καταχώριση στα δημόσια αρχεία είναι ο τόπος όπου βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο) και τις διατάξεις που διέπουν τις ενοχές (άρθρο 9 κ.ε.).

Τελευταία επικαιροποίηση: 22/04/2022

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Σουηδία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Πλέον, το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο διέπεται κατά βάση από τη νομοθεσία της ΕΕ. Οι σουηδικοί εθνικοί κανόνες στον τομέα αυτόν καθορίζονται από τον νόμο και τη νομολογία. Η νομοθεσία αποσκοπεί κυρίως στην εκτέλεση των διεθνών συμβάσεων στις οποίες η Σουηδία είναι συμβαλλόμενο μέρος. Η βασική νομοθεσία στον τομέα αυτόν έχει ως εξής:

Γάμος και τέκνα

- Κεφάλαιο 3, άρθρα 4 και 6 του νόμου (1904:26 σ. 1) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια (lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap — IÄL)
- Άρθρα 9, 12 και 13 του διατάγματος (1931:429) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια (förordningen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap — NÄF)
- Άρθρο 3 του νόμου (2018:1289) περί της υιοθεσίας σε διεθνείς υποθέσεις (lagen om adoption i internationella situationer)
- Άρθρα 2, 3 3a, 5, 5a, 6 και 6a του νόμου (1985:367) περί διεθνών ζητημάτων πατρότητας (lagen om internationella faderskapsfrågor — IFL)
- Κανονισμός (ΕΕ) 2016/1103 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων
- Κανονισμός (ΕΕ) 2016/1104 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των καταχωρισμένων συντρόφων
- Νόμος (2019:234) για τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ των συζύγων ή των συμβιούντων σε διεθνείς υποθέσεις (lagen om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer)
- Άρθρο 1 του νόμου (2012:318) σχετικά με τη σύμβαση της Χάγης του 1996 (lagen om 1996 års Haagkonvention) και άρθρα 15-22 της σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, η οποία συνήφθη στη Χάγη στις 19 Οκτωβρίου 1996 (στο εξής: σύμβαση της Χάγης του 1996)
- Άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (στο εξής: κανονισμός για τις υποχρεώσεις διατροφής), και πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Κληρονομική διαδοχή

- Άρθρα 20-38 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου

Συμβάσεις και αγορές

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (στο εξής: κανονισμός Ρώμη Ι)
- Άρθρα 79-87 του νόμου περί συναλλαγματικών (växellagen) (1932:130)
- Άρθρα 58-65 του νόμου περί επιταγών (checklagen) (1932:131)
- Νόμος (1964:528) περί του εφαρμοστέου δικαίου στην πώληση εμπορευμάτων (lagen om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker — IKL)
- Άρθρα 25a, 31a και 42a του νόμου (1976:580) περί συμμετοχής των εργαζομένων στη διαχείριση των επιχειρήσεων (lagen om medbestämmande i arbetslivet — MBL)
- Νόμος (1993:645) περί του εφαρμοστέου δικαίου σε ορισμένες συμβάσεις ασφάλισης (lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal)
- Κεφάλαιο 13 άρθρο 4 και κεφάλαιο 14 άρθρο 2 του ναυπλιακού κώδικα (sjölagen) (1994:1009)
- Άρθρο 14 του νόμου περί συμβάσεων καταναλωτών (1994:1512) (lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden)
- Κεφάλαιο 1 άρθρο 4 του νόμου (2011:914) περί προστασίας των καταναλωτών στις συμβάσεις που αφορούν χρονομεριστικές μισθώσεις κατοικιών ή μακροπρόθεσμα προϊόντα διακοπών (lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt)
- Κεφάλαιο 3 άρθρο 14 του νόμου (2005:59) περί των εξ αποστάσεως συμβάσεων και των πωλήσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler)
- Άρθρο 48 του νόμου περί πωλήσεων στους καταναλωτές (konsumentköplagen) (1990:932)

Αστική ευθύνη για ζημιές

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (στο εξής: κανονισμός Ρώμη ΙΙ)
- Άρθρα 8, 14 και 38 του νόμου περί βλαβών από τροχαία ατυχήματα (trafikskadelagen) (1975:1410)
- Άρθρο 1 του νόμου (1972:114) περί της σύμβασης της 9ης Φεβρουαρίου 1972 μεταξύ της Σουηδίας και της Νορβηγίας σχετικά με τη βοσκή τάρανδων (lagen med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning)
- Άρθρο 1 του νόμου (1974:268) περί της σύμβασης της 19ης Φεβρουαρίου 1974 μεταξύ της Δανίας, της Φινλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας για την προστασία του περιβάλλοντος (lagen med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige)

Δίκαιο αφερεγγυότητας

- Κανονισμός (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (στο εξής: κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας του 2015)
- Άρθρα 1, 3 και 5-8 του νόμου (1934:67) περί θέσπισης κανόνων για τις πτωχεύσεις που περιλαμβάνουν περιουσιακά στοιχεία στη Δανία, τη Φινλανδία, την Ισλανδία ή τη Νορβηγία (lag med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge)
- Άρθρα 1, 4-9 και 13 του νόμου (1934:68) για τις συνέπειες των πτωχεύσεων που κηρύσσονται στη Δανία, τη Φινλανδία, την Ισλανδία ή τη Νορβηγία (lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge)
- Άρθρα 1, 3-8 και 12 του νόμου (1981:6) για τις πτωχεύσεις που περιλαμβάνουν περιουσιακά στοιχεία σε άλλη Βόρεια Χώρα (lag om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land)
- Άρθρα 1, 4-9, 13 και 14 του νόμου (1981:7) για τις συνέπειες των πτωχεύσεων που κηρύσσονται σε άλλη Βόρεια Χώρα (lag om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land)

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Η Σουηδία είναι συμβαλλόμενο μέρος των ακόλουθων πολυμερών διεθνών συμβάσεων οι οποίες θεσπίζουν κανόνες περί του εφαρμοστέου δικαίου.

Δεδομένου ότι η Σουηδία ακολουθεί διϋστική προσέγγιση όσον αφορά τις διεθνείς συνθήκες, οι εν λόγω πολυμερείς συμβάσεις έχουν επίσης μεταφερθεί στο σουηδικό εθνικό δίκαιο (βλ. ανωτέρω).

Κοινωνία των Εθνών

- Σύμβαση του 1930 περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγήν
- Σύμβαση του 1931 περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί των επιταγών

Διάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

- Σύμβαση του 1955 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις διεθνούς πώλησης εμπορευμάτων
- Σύμβαση του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης
- Σύμβαση του 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών
- Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Ευρωπαϊκή Ένωση

- Σύμβαση του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (ο κανονισμός Ρώμη Ι έχει αντικαταστήσει τη εν λόγω σύμβαση για τις συμβάσεις που συνάφθηκαν από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 και μετά)

Συμβάσεις Βόρειων Χωρών

- Σύμβαση του 1931 μεταξύ της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας περί καθορισμού διατάξεων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σχετικά με τον γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τροποποιητική σύμβαση του 2006)
- Σύμβαση του 1933 μεταξύ της Σουηδίας, της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ισλανδίας και της Νορβηγίας περί αφερεγγυότητας (στο εξής: σύμβαση των Βόρειων Χωρών περί αφερεγγυότητας)
- Σύμβαση του 1934 μεταξύ της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας περί της κληρονομικής διαδοχής, των διαθηκών και της διοίκησης κληρονομιών (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τροποποιητική σύμβαση του 2012)
- Σύμβαση του 1974 για την προστασία του περιβάλλοντος μεταξύ της Δανίας, της Φινλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Σύμβαση του 1972 μεταξύ της Σουηδίας και της Νορβηγίας σχετικά με τη βοσκή τάρανδων (1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning).

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Γενικά, όταν μια διαφορά έχει διεθνείς προεκτάσεις, το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου. Πολλοί κανόνες του σουηδικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ορίζουν ότι το δικαίωμα των συμβαλλόμενων μερών να επιλέξουν το δίκαιο που θα διέπει τη σύμβαση πρέπει να γίνεται σεβαστό. Επιπλέον, ως προς τις διαφορές για τις οποίες ισχύει η αρχή της διάθεσης, τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να συμφωνήσουν επί του εφαρμοστέου δικαίου κατά τον χρόνο της εκδίκασης της διαφοράς από το δικαστήριο. Όταν υπόθεση αφορά έννομη σχέση για την οποία επιτρέπεται η συνδιαλλαγή βάσει του σουηδικού εθνικού δικαίου, το δικαστήριο θα πρέπει να εκδώσει ομόφωνη δήλωση υπαγωγής στο σουηδικό δίκαιο, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει σύνδεση με τη Σουηδία [βλ. Nytt juridiskt arkiv (NJA) 2017, σ. 168].

2.2 Παραπομπή

Κατά γενικό κανόνα, το σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν δέχεται την παραπομπή. Εντούτοις, προβλέπεται εξαίρεση στο άρθρο 79 παράγραφος 2 του νόμου περί συναλλαγματικών και στο άρθρο 58 παράγραφος 2 του νόμου περί επιταγών, όσον αφορά την ικανότητα ξένων υπηκόων να μετέχουν σε συναλλαγή με αντικείμενο συναλλαγματικές ή επιταγές. Ο λόγος είναι ότι αυτές οι διατάξεις στηρίζονται σε διεθνείς συμβάσεις. Άλλη εξαίρεση προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 του νόμου (1981:7) για τις συνέπειες των πτωχεύσεων που κηρύσσονται σε άλλη Βόρεια Χώρα. Τέλος, σε σχέση με το τυπικό κύρος γάμου, η παραπομπή γίνεται δεκτή στο άρθρο 7 παράγραφος 1 του κεφαλαίου 1 του νόμου (1904:26, σ. 1) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια.

2.3 Μεταβολή του συνδυετικού στοιχείου

Δεν υπάρχουν γενικοί κανόνες που να ρυθμίζουν τα αποτελέσματα της μεταβολής του συνδυετικού στοιχείου. Για παράδειγμα, οι κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων και των καταχωρισμένων συντρόφων βασίζονται στην αρχή του αμετάβλητου του εφαρμοστέου δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο που καθορίζεται βάσει του συνδυετικού στοιχείου που υπήρχε κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου ή καταχώρισης της σχέσης θα μεταβληθεί μόνο κατ' εξαίρεση και κατόπιν αίτησης, υπό ορισμένους όρους που προβλέπονται στον σχετικό κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αντιθέτως, στις υποθέσεις που αφορούν αποκλειστικά τις Βόρειες Χώρες, στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων εφαρμόζεται η αρχή της μεταβλητότητας του εφαρμοστέου δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι, αν οι σύζυγοι δεν έχουν συνάψει συμφωνία επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου και αν στη συνέχεια και οι δύο έχουν εγκατασταθεί σε άλλη Βόρεια Χώρα και έχουν διαμείνει εκεί για τουλάχιστον δύο έτη, εφαρμοστέο θα είναι το δίκαιο της χώρας αυτής. Αν, ωστόσο, και οι δύο σύζυγοι είχαν τη συνήθη διαμονή τους στην εν λόγω χώρα προηγουμένως κατά τη διάρκεια του γάμου τους ή αν οι σύζυγοι είναι υπήκοοι της εν λόγω χώρας, το δίκαιο της χώρας αυτής θα είναι εφαρμοστέο από τη στιγμή που απέκτησαν τη συνήθη διαμονή τους εκεί. Ανάλογη αρχή ισχύει και για τη συμβίωση [βλ. κεφάλαιο 3 άρθρο 9 και κεφάλαιο 5 άρθρο 6 του νόμου (2019:234) για τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ των συζύγων ή των συμβιούντων σε διεθνείς υποθέσεις].

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Κατά γενική αρχή του σουηδικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, διάταξη αλλοδαπού δικαίου δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που η εφαρμογή της θα οδηγούσε σε αποτελέσματα προδήλως ασυμβίβαστα με τις θεμελιώδεις αρχές της σουηδικής έννομης τάξης. Διατάξεις προς την κατεύθυνση αυτή υπάρχουν σε πολλά νομοθετήματα που ρυθμίζουν ζητήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, χωρίς ωστόσο από αυτό να συνάγεται ότι η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης απαιτεί την ύπαρξη νομοθετικής βάσης. Έχουν εκδοθεί ελάχιστες αποφάσεις οι οποίες αποφαίνονται ότι το αλλοδαπό δίκαιο δεν μπορεί να εφαρμοστεί για λόγους δημόσιας τάξης.

Ο καθορισμός των κανόνων του σουηδικού δικαίου οι οποίοι είναι δεσμευτικοί σε διεθνές επίπεδο αποτελεί ζήτημα που συνήθως κρίνεται από τα δικαστήρια.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Αν το δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να εφαρμοστεί αλλοδαπό δίκαιο αλλά δεν γνωρίζει τους κανόνες ουσιαστικού δικαίου του αλλοδαπού δικαιοικού συστήματος, μπορεί να ακολουθήσει δύο προσεγγίσεις. Μπορεί είτε να διεξαγάγει έρευνα το ίδιο είτε να ζητήσει από έναν από τους διαδίκους να υποβάλει τις αναγκαίες πληροφορίες. Η επιλογή θα είναι ζήτημα σκοπιμότητας. Αν το δικαστήριο αποφασίσει να ερευνήσει το ζήτημα το ίδιο, μπορεί να ζητήσει τη βοήθεια του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Γενικά, το δικαστήριο αναλαμβάνει πιο ενεργό ρόλο στις διαφορές στις οποίες δεν ισχύει η αρχή της διάθεσης, ενώ στις διαφορές στις οποίες οι διάδικοι είναι ελεύθεροι να προβούν σε μεταξύ τους διακανονισμό, το δικαστήριο μπορεί να αναθέσει στους διαδίκους τη διεξαγωγή μεγαλύτερου μέρους της έρευνας.

3 Κανόνες σύγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Η Σουηδία είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές. Σε κάποιους τομείς εφαρμόζονται άλλοι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Ο κανονισμός Ρώμη Ι αντικατέστησε τη σύμβαση όσον αφορά τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 και μετά.

Οι συμβάσεις με αντικείμενο την **πώληση εμπορευμάτων** διέπονται από το νόμο (1964:528) περί του εφαρμοστέου δικαίου στην πώληση εμπορευμάτων, ο οποίος μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο τη σύμβαση της Χάγης του 1955 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις διεθνούς πώλησης εμπορευμάτων. Ο

νόμος αυτός υπερισχύει των διατάξεων του κανονισμού Ρώμη Ι. Εντούτοις, δεν καλύπτει τις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές. Το άρθρο 3 προβλέπει ότι ο αγοραστής και ο πωλητής μπορούν να ορίσουν το εφαρμοστέο δίκαιο με συμφωνία. Το άρθρο 4 ορίζει ότι, αν τα μέρη δεν έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του πωλητή. Εξαιρέσεις σε αυτόν τον κανόνα αποτελούν οι περιπτώσεις στις οποίες ο πωλητής έλαβε την παραγγελία στη χώρα συνήθους διαμονής του αγοραστή, καθώς οι αγορές σε χρηματιστηριακή αγορά ή σε πλειστηριασμό. Για ορισμένες **καταναλωτικές συμβάσεις** προβλέπεται άλλη εξαίρεση από τους κανόνες του κανονισμού Ρώμη Ι. Στο άρθρο 48 του νόμου περί πωλήσεων στους καταναλωτές (1990:932), στο άρθρο 14 του νόμου περί συμβάσεων καταναλωτών (1994:1512), στο κεφάλαιο 1 άρθρο 4 του νόμου (2011:914) περί προστασίας των καταναλωτών στις συμβάσεις που αφορούν χρονομεριστικές μισθώσεις κατοικιών ή μακροπρόθεσμα προϊόντα διακοπών, και στο κεφάλαιο 3 άρθρο 14 του νόμου (2005:59) περί των εξ αποστάσεως συμβάσεων και των πωλήσεων εκτός εμπορικού καταστήματος προβλέπονται ειδικοί κανόνες που αποσκοπούν στην προστασία των καταναλωτών από ρήτρες επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου. Οι εν λόγω κανόνες ορίζουν ότι, υπό ορισμένες περιστάσεις, πρέπει να εφαρμόζεται το δίκαιο χώρας του ΕΟΧ αν παρέχει καλύτερη προστασία για τους καταναλωτές. Υπάρχουν ειδικοί κανόνες για τις **συναλλαγματικές και τις επιταγές** στα άρθρα 79-87 του νόμου περί συναλλαγματικών (1932:130) και στα άρθρα 58-65 του νόμου περί επιταγών (1932:131). Στηρίζονται στη σύμβαση της Γενεύης του 1930 περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγήν και στη σύμβαση της Γενεύης του 1931 περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί των επιταγών. Ορισμένες συμβάσεις **ασφάλισης κατά ζημιών** διέπονται από τον νόμο (1993:645) περί του εφαρμοστέου δικαίου σε ορισμένες συμβάσεις ασφάλισης.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου στις εξωσυμβατικές ενοχές διέπεται από τον κανονισμό Ρώμη ΙΙ.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Στο σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο το αποφασιστικό συνδετικό στοιχείο για τον καθορισμό του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση ήταν κατά παράδοση η ιθαγένεια. Ωστόσο, υπάρχουν πλέον τόσες πολλές υποθέσεις στις οποίες το κύριο συνδετικό στοιχείο είναι η συνήθης διαμονή και όχι η ιθαγένεια, ώστε είναι αμφίβολο αν μπορεί ακόμη να γίνεται λόγος για ενιαίο κύριο συνδετικό στοιχείο όσον αφορά την προσωπική κατάσταση. Στο σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, η έννοια της «προσωπικής κατάστασης» νοείται ότι περιλαμβάνει κυρίως ζητήματα δικαιοπρακτικής ικανότητας και ονόματος. Σύμφωνα με το κεφάλαιο 1 άρθρο 1 του νόμου (1904:26, σ. 1) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια, η **ικανότητα για σύναψη γάμου** ενώπιον σουηδικής αρχής διέπεται καταρχήν από το σουηδικό δίκαιο αν ένα από τα μέρη είναι Σουηδός υπήκοος ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Σουηδία. Παρόμοιοι κανόνες εφαρμόζονται, στο πλαίσιο των Βόρειων Χωρών, βάσει του άρθρου 1 του διατάγματος (1931:429) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια.

Ειδικοί κανόνες σχετικά με την **επιμέλεια και την κηδεμονία** προβλέπονται στα κεφάλαια 4 και 5 του νόμου (1904:26, σ. 1) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια, και στα άρθρα 14-21α του διατάγματος (1931:429) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια.

Το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου στην **ικανότητα σύναψης συμβάσεων** διέπεται εν μέρει από το άρθρο 13 του κανονισμού Ρώμη Ι. Η ικανότητα διενέργειας συναλλαγών με συναλλαγματικές ή επιταγές διέπεται από τους ειδικούς κανόνες του άρθρου 79 του νόμου περί συναλλαγματικών και του άρθρου 58 του νόμου περί επιταγών.

Υπάρχει ειδικός κανόνας σχετικά με την **ικανότητα προσώπου να ενάγει ή να ενάγεται** στο κεφάλαιο 11 άρθρο 3 του κώδικα πολιτικής δικονομίας (rättegångsbalken), ο οποίος ορίζει ότι αλλοδαπός ο οποίος στη χώρα του αδυνατεί να είναι διάδικος δύναται παρόλα αυτά να το πράξει στη Σουηδία αν έχει την ικανότητα αυτή σύμφωνα με το σουηδικό δίκαιο.

Το σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο θεωρεί ότι τα **ζητήματα ονόματος** υπάγονται στο δίκαιο της προσωπικής κατάστασης. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι το ζήτημα του αν ένας σύζυγος παίρνει το όνομα του άλλου συζύγου δεν υπάγεται στα προσωπικά έννομα αποτελέσματα του γάμου. Σύμφωνα με το άρθρο 31 του νόμου (2016:1013) περί προσωπικών ονομάτων (agen om personnamn), ο νόμος δεν εφαρμόζεται στους Σουηδούς υπηκόους οι οποίοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Δανία, τη Νορβηγία ή τη Φινλανδία. Επομένως, εξ αντιδιαστολής μπορεί να συναχθεί ότι εφαρμόζεται στους Σουηδούς υπηκόους οι οποίοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους αλλού. Το άρθρο 32 ορίζει ότι ο νόμος εφαρμόζεται επίσης στους αλλοδαπούς οι οποίοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Σουηδία.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Το σουηδικό ουσιαστικό δίκαιο δεν κάνει διάκριση μεταξύ **τέκνων γεννημένων εντός και εκτός γάμου**, και το σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν περιέχει ειδικούς κανόνες σύγκρουσης νόμων για τον καθορισμό του αν τέκνο πρέπει να θεωρείται γεννημένο εντός ή εκτός γάμου, ή του αν τέκνο γεννημένο εκτός γάμου μπορεί να νομιμοποιηθεί στη συνέχεια.

Όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο στη θεμελίωση της **πατρότητας**, υπάρχουν διάφοροι κανόνες για το τεκμήριο της πατρότητας και για τη θεμελίωση της πατρότητας από δικαστήριο. Το τεκμήριο της πατρότητας διέπεται από το άρθρο 2 του νόμου (1985:367) περί διεθνών ζητημάτων πατρότητας. Αυτό προβλέπει ότι ο σύζυγος ο οποίος ήταν ή είναι παντρεμένος με τη μητέρα τέκνου θεωρείται πατέρας του εν λόγω τέκνου αν αυτό προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο το τέκνο απέκτησε τη συνήθη διαμονή του κατά τη γέννηση ή, όταν το εν λόγω δίκαιο δεν αναγνωρίζει κανέναν ως πατέρα, αν αυτό απορρέει από το δίκαιο του κράτους του οποίου το τέκνο έγινε υπήκοος κατά τη γέννηση. Εντούτοις, αν το κράτος της συνήθους διαμονής του τέκνου κατά τη γέννησή του ήταν η Σουηδία, το ζήτημα ρυθμίζεται πάντα σύμφωνα με το σουηδικό δίκαιο. Αν η πατρότητα πρέπει να θεμελιωθεί δικαστικά, το δικαστήριο εφαρμόζει κατά κανόνα το δίκαιο του κράτους στο οποίο το τέκνο είχε τη συνήθη διαμονή του κατά την ημερομηνία έκδοσης της πρωτόδικης απόφασης. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του νόμου (2018:1289) περί της **υιοθεσίας** σε διεθνείς υποθέσεις, σουηδικό δικαστήριο το οποίο εξετάζει αίτηση υιοθεσίας οφείλει να εφαρμόσει το σουηδικό δίκαιο.

Αλλοδαπή απόφαση υιοθεσίας που ισχύει στη Σουηδία παράγει τα ίδια έννομα αποτέλεσμα με σουηδική απόφαση υιοθεσίας.

Το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου στη **διατροφή τέκνου** διέπεται από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής. Ο γενικός κανόνας είναι ότι οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το τέκνο. Αν το τέκνο αδυνατεί να επιτύχει την καταβολή διατροφής από το μέρος που φέρει τη σχετική υποχρέωση σύμφωνα με το εν λόγω δίκαιο, τότε εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας στην οποία εδρεύει το δικαστήριο. Αν το τέκνο αδυνατεί να επιτύχει την καταβολή διατροφής από το μέρος που φέρει τη σχετική υποχρέωση σύμφωνα με το ένα ή το άλλο εξ αυτών των δικαίων και αμφότερα τα μέρη είναι πολίτες του ίδιου κράτους, εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω κράτους.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Όσον αφορά την **ικανότητα για σύναψη γάμου**, βλ. σημείο 3.3 ανωτέρω. Ο γενικός κανόνας είναι ότι γάμος θεωρείται **έγκυρος ως προς τον τύπο** αν είναι έγκυρος στη χώρα τέλεσής του [βλ. κεφάλαιο 1 άρθρο 7 του νόμου (1904:26, σ. 1) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια].

Τα έννομα αποτελέσματα του γάμου διακρίνονται σε δύο κύριες κατηγορίες, εκ των οποίων η μία αφορά το προσωπικό επίπεδο και η άλλη σχετίζεται με την περιουσία των συζύγων (βλ. σημείο 3.6 παρακάτω). Το κύριο έννομο αποτέλεσμα του γάμου στο προσωπικό επίπεδο είναι ότι οι σύζυγοι έχουν αμοιβαία

υποχρέωση διατροφής. Στο σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, τα ζητήματα του δικαιώματος κληρονομικής διαδοχής των συζύγων, η απόκτηση του ονόματος του άλλου συζύγου ή το καθήκον διατροφής των τέκνων του άλλου συζύγου δεν θεωρούνται έννομα αποτελέσματα του γάμου και το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται από τους κανόνες σύγκρουσης νόμων που διέπουν τα θέματα κληρονομικής διαδοχής, προσωπικού ονόματος κ.λπ.

Το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου στη **διατροφή συζύγου** ρυθμίζεται από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής. Ο γενικός κανόνας είναι ότι οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το μέρος που φέρει την υποχρέωση καταβολής διατροφής. Αν κάποιος από τους συζύγους αντιπαχθεί στην εφαρμογή του εν λόγω δικαίου και το δίκαιο άλλου κράτους συνδέεται στενότερα με τον γάμο (ιδίως το δίκαιο του κράτους στο οποίο οι σύζυγοι είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους), τότε εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω άλλου κράτους.

Στα θέματα **διαζυγίου**, το κεφάλαιο 3 άρθρο 4 παράγραφος 1 του νόμου (1904:26, σ. 1) περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια ορίζει ότι τα σουηδικά δικαστήρια οφείλουν να εφαρμόζουν το σουηδικό δίκαιο. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 προβλέπει εξαίρεση στην περίπτωση που αμφότεροι οι σύζυγοι είναι αλλοδαποί υπήκοοι και κανένας από αυτούς δεν είχε τη συνήθη διαμονή του στη Σουηδία επί τουλάχιστον ένα έτος.

Το σουηδικό ουσιαστικό δίκαιο δεν γνωρίζει τους νομικούς θεσμούς του **δικαστικού χωρισμού** ή της **ακύρωσης του γάμου**. Οι κανόνες που διέπουν την κατανομή της περιουσίας κατόπιν δικαστικού χωρισμού περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 2 άρθρο 6 και στο κεφάλαιο 3 άρθρο 13 του νόμου (2019:234) για τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ των συζύγων ή των συμβιούντων σε διεθνείς υποθέσεις.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Τα ζητήματα που αφορούν το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων διέπονται από το κεφάλαιο III του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1103 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων. Παρόμοιοι κανόνες προβλέπονται και για τους καταχωρισμένους συντρόφους στο κεφάλαιο III του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1104 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των καταχωρισμένων συντρόφων. Το κεφάλαιο 2 του νόμου (2019:234) για τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ των συζύγων ή των συμβιούντων σε διεθνείς υποθέσεις προβλέπει διατάξεις που συμπληρώνουν τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ., μεταξύ άλλων, τα άρθρα 4 και 5 του κεφαλαίου 2). Στο πλαίσιο των Βόρειων Χωρών, υπάρχουν ειδικές διατάξεις για το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων στο κεφάλαιο 3 του νόμου (2019:234) για τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ των συζύγων ή των συμβιούντων σε διεθνείς υποθέσεις (βλ., μεταξύ άλλων, τα άρθρα 8–11 του κεφαλαίου 3).

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Οι συγκρούσεις νόμων που αφορούν τις διαθήκες και την κληρονομική διαδοχή ρυθμίζονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το αν ο διεθνής σύνδεσμος είναι με κράτος μέλος ή με άλλο κράτος.

Για την εγκυρότητα διαθήκης ως προς τον τύπο, πάντως, προβλέπονται ειδικές διατάξεις στο κεφάλαιο 2 άρθρο 3 του νόμου (2015:417) περί κληρονομικής διαδοχής σε διεθνείς υποθέσεις (lagen om arv i internationella situationer), ο οποίος μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο τη σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης. Διαθήκη θεωρείται έγκυρη ως προς τον τύπο αν ο τύπος της πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του κράτους στο οποίο ο διαθέτης συνέταξε τη διαθήκη ή του κράτους της συνήθους διαμονής του διαθέτη ή του κράτους της ιθαγένειας του διαθέτη, είτε κατά τη στιγμή της σύνταξης της διαθήκης είτε κατά τη στιγμή του θανάτου. Διαθήκη μέσω της οποίας μεταβιβάζεται ακίνητη περιουσία είναι έγκυρη ως προς τον τύπο αν ο τύπος της πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του κράτους στο οποίο βρίσκεται η ακίνητη περιουσία. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν για την ανάκληση διαθήκης. Η ανάκληση είναι επίσης έγκυρη αν πληροί τις απαιτήσεις ως προς τον τύπο οποιουδήποτε από τα δίκαια σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου η διαθήκη ήταν έγκυρη ως προς τον τύπο.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Στο εμπράγματο δίκαιο υπάρχουν γραπτοί κανόνες σύγκρουσης νόμων μόνο για ορισμένες περιπτώσεις, που αφορούν πλοία και αεροσκάφη, χρηματοπιστωτικά μέσα και παρανόμως απομακρυνθέντα πολιτιστικά αγαθά, καθώς και για ορισμένες καταστάσεις που διέπονται από τη σύμβαση των Βόρειων Χωρών περί αφερεγγυότητας και από τον κανονισμό για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας.

Τα αποτελέσματα εμπράγματος δικαίου της αγοράς ή της επιβολής ενεχύρου ή υποθήκης σε κινητά ή ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, για παράδειγμα, καθορίζονται σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκονται τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία κατά τη στιγμή της αγοράς ή της επιβολής του εμπράγματος βάρους. Το εν λόγω δίκαιο καθορίζει τον χαρακτήρα των εμπράγματος δικαιωμάτων, την έναρξη και το τέλος των εμπράγματος δικαιωμάτων, ποιες είναι οι συναφείς τυπικές προϋποθέσεις και ποια δικαιώματα παρέχει το εμπράγματο δικαίωμα έναντι τρίτων.

Όσον αφορά τις εμπράγματα ασφάλειες που έχουν συσταθεί στο εξωτερικό, γίνεται δεκτό στη νομολογία ότι, αν κατά τη στιγμή που συστάθηκε η εμπράγματη ασφάλεια, ο πωλητής γνώριζε ότι το περιουσιακό στοιχείο επρόκειτο να μεταφερθεί στη Σουηδία (και ότι η εμπράγματη ασφάλεια δεν είναι έγκυρη στη Σουηδία), ο πωλητής όφειλε να λάβει ασφάλεια που να πληροί τις απαιτήσεις του σουηδικού δικαίου. Επιπλέον, εμπράγματη ασφάλεια που έχει συσταθεί στο εξωτερικό δεν παράγει αποτελέσματα αν παρέλθει ορισμένος χρόνος από τη μεταφορά του περιουσιακού στοιχείου στη Σουηδία. Στις περιπτώσεις αυτές, θεωρείται ότι ο αλλοδαπός πιστωτής διέθετε χρόνο είτε να λάβει νέα ασφάλεια είτε να εισπράξει την οφειλή.

3.9 Αφερεγγυότητα

Ο κανονισμός για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας του 2015 θεσπίζει κανόνες που διέπουν το εφαρμοστέο δίκαιο σε σχέση με τα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εκτός της Δανίας).

Όσον αφορά τις Βόρειες Χώρες που δεν υπόκεινται στον κανονισμό για τις διαδικασίες αφερεγγυότητας του 2015, υπάρχουν χωριστοί κανόνες σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο, οι οποίοι βασίζονται στη σύμβαση των Βόρειων Χωρών περί αφερεγγυότητας του 1933 και οι οποίοι ενσωματώθηκαν στο σουηδικό δίκαιο με νομοθεσία που θεσπίστηκε το 1981 (ωστόσο, σε σχέση με την Ισλανδία εφαρμόζονται οι διατάξεις της προηγούμενης νομοθεσίας, η οποία χρονολογείται από το 1934). Ο γενικός κανόνας της σύμβασης των Βόρειων Χωρών περί αφερεγγυότητας είναι ότι διαδικασία αφερεγγυότητας σε συμβαλλόμενο κράτος (το κράτος στο οποίο διεξάγεται η διαδικασία αφερεγγυότητας) καταλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στον οφειλέτη τα οποία βρίσκονται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Ζητήματα όπως το δικαίωμα του οφειλέτη να διαχειρίζεται την περιουσία του και το ποια περιουσιακά στοιχεία πρέπει να συμπεριληφθούν στην πτωχευτική περιουσία διέπονται κατά κανόνα από το δίκαιο της χώρας στην οποία διεξάγεται η διαδικασία αφερεγγυότητας.

Πέραν των παραπάνω κανόνων, το μεγαλύτερο μέρος του σουηδικού διεθνούς πτωχευτικού δικαίου δεν καθορίζεται νομοθετικά. Η βασική αρχή είναι ότι εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας στην οποία διεξάγεται η διαδικασία αφερεγγυότητας (lex fori concursus). Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι, σε σουηδική υπόθεση αφερεγγυότητας, το σουηδικό δίκαιο θα εφαρμοστεί τόσο ως προς την ίδια τη διαδικασία όσο και ως προς οποιαδήποτε άλλα ζητήματα του δικαίου της αφερεγγυότητας.

Τελευταία επικαιροποίηση: 26/04/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Αγγλία και Ουαλία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Στην Αγγλία και την Ουαλία, οι κανόνες σύγκρουσης νόμων, οι οποίοι ρυθμίζουν τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, σήμερα πηγάζουν κυρίως από τους κανονισμούς της ΕΕ με άμεση ισχύ. Όσον αφορά τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, οι κανονισμοί αυτοί είναι οι εξής: Ο κανονισμός αριθ. 593/2008 (Ρώμη I) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές και ο κανονισμός αριθ. 864/2007 (Ρώμη II) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές. Ο νόμος του 1990 για τις συμβάσεις (για το εφαρμοστέο δίκαιο) [Contracts (Applicable Law) Act 1990] (ο οποίος θεσπίστηκε για την εφαρμογή της Σύμβασης της Ρώμης του 1980) εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε σχέση με συμβάσεις που συνάφθηκαν πριν από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 (ο κανονισμός Ρώμη I εφαρμόζεται σε συμβάσεις που συνάφθηκαν από αυτή την ημερομηνία και έπειτα). Ο νόμος του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (διάφορες διατάξεις) [Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995] εφαρμόζεται μόνο σε υποθέσεις οι οποίες δεν καλύπτονται από τον κανονισμό Ρώμη II (ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται μόνο σε υποθέσεις όπου η ζημία επήλθε μετά τις 11 Ιανουαρίου 2009). Οι παραδοσιακοί κανόνες του κοινοδικαίου (common law) εξακολουθούν να εφαρμόζονται για τις αδικοπραξίες που συνίστανται σε δυσφήμιση, καθώς και σε υποθέσεις κληρονομικού και εμπράγματος δικαίου. Στις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου, οι κανόνες με τους οποίους προσδιορίζεται το εφαρμοστέο δίκαιο πηγάζουν γενικά από το κοινοδικαίο, με ορισμένες εξαιρέσεις. Στις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου εφαρμόζεται κατά κανόνα το αγγλικό δίκαιο, με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων του κοινοδικαίου (π.χ. σε σχέση με την ακυρότητα του γάμου) ή σε τυπικό νόμο (π.χ. όσον αφορά τη διατροφή, δυνάμει του νόμου του 1920 για τις διαταγές διατροφής (διατάξεις για την εκτέλεση) [Maintenance Orders (Facilities for Enforcement) Act 1920] και του νόμου του 1972 για τις διαταγές διατροφής (αμοιβαία εκτέλεση) [Maintenance Orders (Reciprocal Enforcement) Act 1972]. Στις διαφορές γονικής μέριμνας και τις υποθέσεις που αφορούν μέτρα προστασίας του παιδιού, οι οποίες καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2201/2003 και τη Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996, εφαρμόζονται οι κανονισμοί του 2012 για τη γονική μέριμνα και τα μέτρα προστασίας του παιδιού (διεθνείς υποχρεώσεις) (Αγγλία και Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία) {Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children [International Obligations (England and Wales and Northern Ireland)] Regulations 2012}, καθώς και το άρθρο 15 της Σύμβασης του 1996, που προβλέπουν τους κανόνες για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, και βάσει των οποίων εφαρμοστέο σε αυτές τις υποθέσεις είναι το αγγλικό δίκαιο με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης.

Σύμβαση της Ρώμης του 1980 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (η οποία αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό Ρώμη I όσον αφορά τις συμβάσεις που καταρτίζονται από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 και έπειτα).

Σύμβαση της Χάγης, της 1ης Ιουλίου 1985, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα εμπιστεύματα και στην αναγνώρισή τους.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Δεν γνωρίζουμε κάποια διμερή σύμβαση η οποία να περιέχει διατάξεις σχετικά με τη σύγκρουση νόμων και στην οποία να είναι συμβαλλόμενο μέρος το Ηνωμένο Βασίλειο.

Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι, ενώ η Σύμβαση της Ρώμης του 1980 και οι Συμβάσεις της Χάγης επιτρέπουν στα συμβαλλόμενα κράτη να εφαρμόζουν κάποιο άλλο σύστημα κανόνων σύγκρουσης νόμων στις «εσωτερικές» συγκρούσεις νομικών συστημάτων —όπως, για παράδειγμα στις περιπτώσεις συγκρούσεων μεταξύ των νομικών συστημάτων της Αγγλίας και της Ουαλίας και της Σκωτίας— το Ηνωμένο Βασίλειο έχει επιλέξει να μην κάνει χρήση αυτής της δυνατότητας. Ως εκ τούτου, οι κανόνες της Σύμβασης της Ρώμης (όσον αφορά τις συμβάσεις που είχαν συναφθεί πριν από τις 17 Δεκεμβρίου 2009) και οι κανόνες της Σύμβασης της Χάγης εφαρμόζονται στις περιπτώσεις όπου ανακύπτει σύγκρουση μεταξύ των διαφόρων δικαιοδοτικών περιφερειών του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και σε διεθνείς συγκρούσεις νόμων.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Κατά γενικό κανόνα, οι κανόνες σύγκρουσης νόμων εφαρμόζονται μόνον εφόσον τουλάχιστον ένα από τα διάδικα μέρη ζητήσει την εφαρμογή τους. Εάν δεν ζητηθεί η εφαρμογή τους από τους διαδίκους, ή εάν δεν υπάρχουν ικανοποιητικά αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, κατά κανόνα ο δικαστής εφαρμόζει το αγγλικό δίκαιο στο υπό κρίση ζήτημα. Ο κανόνας αυτός αφορά την απόδειξη και τα δικονομικά ζητήματα, συνεπώς δεν επηρεάζεται από τους κανονισμούς της ΕΕ.

2.2 Παραπομπή

Οι κανονισμοί της ΕΕ αποκλείουν την εφαρμογή της αρχής της παραπομπής (renvoi) στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων σύγκρουσης νόμων της ΕΕ, ενώ αυτή ήταν η κρατούσα άποψη και στο πλαίσιο του νόμου του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (διάφορες διατάξεις) και του νόμου του 1990 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις. Συνεπώς, εάν ο αγγλικός κανόνας σύγκρουσης νόμων που αφορά τις αδικοπραξίες εξ αμελείας υποδεικνύει το γαλλικό δίκαιο ως εφαρμοστέο, θα εφαρμοστεί το γαλλικό εσωτερικό δίκαιο, ακόμη και αν το γαλλικό δικαστήριο θα εφαρμόζε το δίκαιο άλλης χώρας. Ένα επιχείρημα που προβάλλεται για τον αποκλεισμό της παραπομπής σε αυτούς τους τομείς είναι ότι, σε περίπτωση εφαρμογής του μηχανισμού της παραπομπής, θα διαταρασσόταν η εφαρμογή των σύνθετων κανόνων που προβλέπονται σε τυπικούς νόμους.

Ο ρόλος της παραπομπής στους υπόλοιπους τομείς είναι πλέον σχετικά περιορισμένος, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις δεν είναι απολύτως σαφής. Μπορεί να λεχθεί ότι η παραπομπή εφαρμόζεται στην περίπτωση διαφορών που αφορούν ακίνητα που βρίσκονται στο εξωτερικό, στις οποίες, σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο, εφαρμόζεται το δίκαιο της τοποθεσίας του πράγματος (lex situs). Σ' αυτές τις περιπτώσεις, είναι επιθυμητό, από πρακτική άποψη, να εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας του δικαστηρίου του τόπου του οποίου βρίσκεται το ακίνητο, ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες να είναι ισχυρή τυχόν απόφαση αγγλικού δικαστηρίου που θα εκδοθεί σε σχέση με το ακίνητο. Από τη νομολογία των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων προκύπτει ότι όσον αφορά την ενσώματη κινητή περιουσία που βρίσκεται στο εξωτερικό, η αναφορά στη lex situs δεν περιλαμβάνει την παραπομπή.

Στις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου, υπάρχουν ορισμένες δικαστικές αποφάσεις που δέχονται ότι η αρχή της παραπομπής μπορεί να εφαρμοστεί υπό ορισμένες περιστάσεις, ωστόσο, το ζήτημα αυτό ανακύπτει εξαιρετικά σπάνια, καθώς σ' αυτές τις υποθέσεις, κατά κανόνα εφαρμόζεται το αγγλικό δίκαιο.

Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις, η απόδειξη του περιεχομένου των αλλοδαπών κανόνων σύγκρουσης νόμων είναι δαπανηρή και οι διάδικοι συνήθως επιλέγουν να μην επιδιώξουν την εφαρμογή τους (βλ. 2.1 ανωτέρω).

2.3 Μεταβολή του συνδετικού στοιχείου

Το θέμα αυτό αντιμετωπίζεται με τον προσδιορισμό, στο πλαίσιο κάθε κανόνα σύγκρουσης νόμων, του χρόνου κατά τον οποίο προσδιορίζεται το συνδετικό στοιχείο. Για παράδειγμα, στην περίπτωση μεταβίβασης κινητών πραγμάτων, το εκάστοτε εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το επίμαχο κινητό πράγμα κατά τον χρόνο της μεταβίβασης.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Σύμφωνα με τους παραδοσιακούς κανόνες, τα αγγλικά δικαστήρια μπορούν να αρνηθούν να εφαρμόσουν αλλοδαπό δίκαιο εάν αυτό προσκρούει στην αγγλική δημόσια τάξη. Ωστόσο, οι προϋποθέσεις για τη χρήση αυτής της εξαιρέσης είναι πολύ αυστηρές: για παράδειγμα, αυτό ισχύει σε περιπτώσεις στις οποίες η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου θα κατέληγε σε αποτέλεσμα το οποίο είναι «παντελώς ξένο προς τις θεμελιώδεις απαιτήσεις της απονομής δικαιοσύνης από τα αγγλικά δικαστήρια». Το περιεχόμενο της αγγλικής δημόσιας τάξης διαμορφώνεται με βάση τις διεθνείς υποχρεώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, και ιδίως αυτές που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένα ευρέως γνωστό παράδειγμα της εξαιρέσης της δημόσιας τάξης, ενώ ένα άλλο παράδειγμα είναι οι περιπτώσεις στις οποίες ο κανόνας του αλλοδαπού δικαίου συνιστά «κατάφωρη παραβίαση θεμελιώδους σημασίας κανόνων του διεθνούς δικαίου» (π.χ. η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ το 1990). Επιπλέον οι κανονισμοί Ρώμη Ι και Ρώμη ΙΙ προβλέπουν αμφότεροι την εφαρμογή των υπερισχυουσών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου της χώρας του δικάζοντος δικαστή, ανεξαρτήτως του δικαίου που κατά τα άλλα είναι εφαρμοστέο στη σύμβαση. Γενικά, κανόνες τέτοιου είδους απαντούν στους τομείς του δικαίου του καταναλωτή και της ασασχόλησης, ή σε νομοθετήματα που συμπληρώνουν διεθνείς συμβάσεις.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου αποδεικνύεται ως εάν επρόκειτο για πραγματικό περιστατικό. Συνεπώς, εναπόκειται στα μέρη να αποδείξουν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου οι δικαστές δεν επιτρέπεται να διερευνήσουν οι ίδιοι το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου. Σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ των αποδείξεων που υποβάλλουν οι διάδικοι, το δικαστήριο μπορεί να αξιολογήσει την αξιοπιστία των πραγματογνωμώνων, ενώ μπορεί να λάβει υπόψη του τις καθοριστικές αποδείξεις (π.χ. αλλοδαπούς νόμους και νομολογία), ιδίως όταν αυτές έχουν συνταχθεί στην αγγλική γλώσσα και εφαρμόζουν έννοιες οικείες στο αγγλικό δικαστήριο.

Κατά κανόνα, το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου αποδεικνύεται με πραγματογνωμοσύνη. Δεν αρκεί να προσκομιστεί στο δικαστήριο το κείμενο αλλοδαπού νόμου, υπόθεσης ή διοικητικής πράξης. Για τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης μπορεί να κληθεί οποιοδήποτε πρόσωπο «διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα για τον σκοπό αυτό, λόγω των γνώσεων ή της πείρας του», ανεξάρτητα από το αν έχει άδεια άσκησης νομικού επαγγέλματος στην οικεία δικαιοδοτική περιφέρεια. Εντούτοις, είθισται οι πραγματογνώμονες να είναι είτε καθηγητές πανεπιστημίου είτε επαγγελματίες του νομικού χώρου στην οικεία δικαιοδοτική περιφέρεια. Εάν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου είχε ήδη προσδιοριστεί σε προγενέστερη υπόθεση, η υπόθεση αυτή μπορεί να αναφερθεί ως απόδειξη του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου, ενώ τεκμαίρεται ότι το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου είναι ταυτόσημο με αυτό που είχε προσδιοριστεί στην εν λόγω υπόθεση, μέχρι αποδείξεως του εναντίου.

Το βάρος απόδειξης φέρει ο διάδικος που επικαλείται το αλλοδαπό δίκαιο. Εάν το αλλοδαπό δίκαιο δεν αποδειχθεί ικανοποιητικά, κατά γενικό κανόνα εφαρμόζεται το αγγλικό δίκαιο. Ωστόσο, σε περιπτώσεις στις οποίες δεν τίθεται ζήτημα το αλλοδαπό δίκαιο να παρουσιάζει οποιαδήποτε ομοιότητα προς το αγγλικό δίκαιο (π.χ. φορολογικός νόμος άλλης ευρωπαϊκής χώρας), η αγωγή ενδέχεται να απορριφθεί.

3 Κανόνες συγκρούσε νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σε όλες τις υποθέσεις που αφορούν συμβατικές ενοχές και οι οποίες εμπεριέχουν σύγκρουση νόμων, εφαρμόζεται άμεσα ο κανονισμός Ρώμη Ι. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων του κανονισμού Ρώμη Ι μπορούν επίσης να τύχουν εφαρμογής σε διαφορές που άπτονται σχέσεων τις οποίες το αγγλικό δίκαιο δεν θα αναγνώριζε ως συμβατικές (π.χ. σε περιπτώσεις στις οποίες η σύμβαση καταρτίζεται χωρίς την παροχή ανταλλάγματος, π.χ. συμβάσεις δωρεάς).

Τα οικονομικά ζητήματα ρυθμίζονται από το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή. Συνεπώς, ο υπολογισμός της αποζημίωσης (όχι όμως οι κατηγορίες της ζημίας), καθώς και τα αποδεικτικά μέσα ρυθμίζονται από το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή. Οι προθεσμίες παραγραφής αποτελούν ζήτημα του ουσιαστικού δικαίου, ως εκ τούτου, στην περίπτωση των συμβατικών ενοχών, καθορίζονται σύμφωνα με το δίκαιο που προσδιορίζεται ως εφαρμοστέο με βάση τον κανονισμό. Οι κύριοι κανόνες ουσιαστικού δικαίου είναι οι εξής:

Σε περιπτώσεις όπου το δίκαιο είχε επιλεγεί ρητώς από τα μέρη, ή η επιλογή του δικαίου μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα, εφαρμόζεται το δίκαιο που επελέγη. Η επιλογή του δικαίου μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα σε περιπτώσεις στις οποίες η σύμβαση έχει περιβληθεί τυποποιημένη μορφή η οποία διέπεται από συγκεκριμένο δίκαιο (π.χ. τα ασφαλιστήρια ναυτικής ασφάλισης του οργανισμού Lloyd's) ή μπορεί να προκύπτει από προηγούμενες συναλλαγές μεταξύ των μερών. Σε περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει συμφωνία για την επιλογή δικαστηρίου, το στοιχείο αυτό αρκεί για να συναχθεί ότι τα μέρη επιθυμούσαν την εφαρμογή του δικαίου της χώρας του δικαστηρίου αυτού, αν και αυτό δεν ισχύει πάντοτε. Στην περίπτωση συμφωνίας διαίτησας, αν έχουν καθοριστεί τα κριτήρια επιλογής των διαιτητών, είναι ευκολότερη η εξαγωγή συμπεράσματος σχετικά με την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου, εάν όμως ο ορισμός των διαιτητών γίνεται διά παραπομπής στους κανονισμούς διεθνούς οργάνου, υπάρχουν πολύ λιγότερες πιθανότητες να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου.

Η ελευθερία επιλογής υπόκειται σε διάφορους περιορισμούς. Πρώτον, στις συμβάσεις καταναλωτών και στις συμβάσεις εργασίας, η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν μπορεί να στερεί τον καταναλωτή ή τον εργαζόμενο από την προστασία των κανόνων αναγκαστικού δικαίου τους οποίους προβλέπει το δίκαιο το οποίο θα ήταν εφαρμοστέο στην προκειμένη υπόθεση, ελλείψει ρητής επιλογής εφαρμοστέου δικαίου. Δεύτερον, όταν όλα τα στοιχεία της υπόθεσης συνδέονται με μία χώρα, η επιλογή διαφορετικού δικαίου δεν μπορεί να αναιρέσει την ισχύ των κανόνων αναγκαστικού δικαίου αυτής της χώρας. Υπάρχουν επίσης κανόνες για την προστασία των καταναλωτών σε σχέση με τις συμβάσεις ασφάλισης. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι σε περιπτώσεις διαφωνίας σχετικά με την ισχύ της επιλογής —για παράδειγμα, όταν προβάλλεται ισχυρισμός περί εξαναγκασμού— το ερώτημα αν η επιλογή αυτή είναι ισχυρή καθορίζεται με βάση το «υποθετικό» εφαρμοστέο δίκαιο (δηλαδή το δίκαιο που θα εφαρμοζόταν στη σύμβαση αν η επιλογή ήταν έγκυρη), εκτός εάν αυτό δεν θα ήταν εύλογο (οπότε, σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται το δίκαιο της συνήθους διαμονής του μέρους που ισχυρίζεται ότι δεν είχε συναινέσει).

Σε περιπτώσεις στις οποίες δεν έχει γίνει ρητή επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου ή η επιλογή δεν μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα, ο κανονισμός Ρώμη Ι προβλέπει συγκεκριμένους κανόνες ανάλογα με το είδος της σύμβασης, αλλά όταν οι κανόνες αυτοί δεν οδηγούν σε ασφαλή συμπεράσματα, κατά κανόνα το δίκαιο που εφαρμόζεται είναι το δίκαιο της συνήθους διαμονής του μέρους που οφείλει να εκπληρώσει τη χαρακτηριστική παροχή. Το μέρος που οφείλει να εκπληρώσει τη χαρακτηριστική παροχή δεν είναι πάντοτε εύκολο να προσδιοριστεί, ωστόσο συνήθως είναι το μέρος που δεν πραγματοποιεί πληρωμή για το αγαθό ή την υπηρεσία (π.χ. το μέρος που εκπληρώνει τη χαρακτηριστική παροχή είναι ο πωλητής προϊόντος, ο δανειστής στο πλαίσιο τραπεζικής συναλλαγής, ο εγγυητής σε σύμβαση εγγύησης). Το τεκμήριο αυτό μπορεί να ανατραπεί υπέρ του δικαίου της χώρας με την οποία η σύμβαση συνδέεται στενότερα.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Όσον αφορά τις εξωσυμβατικές ενοχές, στις περισσότερες περιπτώσεις εφαρμόζεται ο κανονισμός Ρώμη ΙΙ. Ο νόμος του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (διάφορες διατάξεις) εφαρμόζεται μόνο σε ενοχές εξ αδικοπραξίας που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, ενώ η δυσφήμιση εξακολουθεί να διέπεται από το κοινόδικοιο (βλ. κατωτέρω). Οι προθεσμίες παραγραφής καθορίζονται επίσης βάσει του εφαρμοστέου δικαίου.

Σύμφωνα με τον κανονισμό Ρώμη ΙΙ, ο γενικός κανόνας είναι ότι εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου στον οποίο επέρχεται η ζημία. Προβλέπονται επίσης ειδικοί κανόνες για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου για ορισμένα είδη εξωσυμβατικών ενοχών, συμπεριλαμβανομένων όσων απορρέουν από ζημία λόγω ελαττωματικού προϊόντος, πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού, περιβαλλοντική ζημία ή προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τον κανονισμό, τα μέρη έχουν επίσης τη δυνατότητα να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο υπό ορισμένες περιστάσεις, ωστόσο δεν μπορεί να γίνει χρήση

αυτής της διάταξης με σκοπό να αποφευχθεί η εφαρμογή δεσμευτικών κανόνων της ΕΕ ή εθνικού δικαίου. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αποτίμηση της ζημίας αποτελεί ζήτημα που ρυθμίζεται από το εφαρμοστέο δίκαιο.

Όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, η δυσφήμιση (η οποία περιλαμβάνει τη συκοφαντική δυσφήμιση με την οποία τίθεται σε αμφισβήτηση το κύρος τίτλου ιδιοκτησίας ή η ποιότητα αγαθών, και γενικά τις εκ προθέσεως ψευδείς δηλώσεις με σκοπό την πρόκληση βλάβης, καθώς και κάθε αγωγή δύναμει αλλοδαπού δικαίου που «αντιστοιχεί ή είναι παρόμοιας φύσης με [τέτοιου είδους] αγωγή») διέπεται από το κοινοδίκαιο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, εφαρμόζεται ο κανόνας της «διπλής εναγωγής»: η αξίωση από αδικοπραξία είναι αγωγή στην Αγγλία και την Ουαλία μόνον εφόσον είναι δυνατή η άσκηση αγωγής για την εν λόγω αδικοπραξία κατά το αλλοδαπό δίκαιο της χώρας στην οποία τελέστηκε η πράξη (συνήθως δημοσίευση) και εφόσον θα ήταν δυνατή η άσκηση αγωγής με βάση το αγγλικό δίκαιο, εάν η πράξη είχε τελεστεί στην Αγγλία και την Ουαλία. Ο κανόνας αυτός διατηρήθηκε σε ισχύ κατόπιν πιέσεων που άσκησαν οργανισμοί μέσων ενημέρωσης, φοβούμενοι την εφαρμογή εξαιρετικά αυστηρών αλλοδαπών νόμων. Ωστόσο, ο κανόνας αυτός υπόκειται σε μία εξαίρεση: αν μια άλλη χώρα εμφανίζει ισχυρότερο δεσμό με την πράξη και τα μέρη, τότε εφαρμόζεται το δίκαιο αυτής της χώρας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει μεγάλη ασάφεια σε σχέση με αυτό το ζήτημα.

Όσον αφορά τη διαχείριση καταπιστευμάτων, ο προσδιορισμός του εφαρμοστέου δικαίου ρυθμίζεται από τον νόμο του 1987 για την αναγνώριση εμπιστευμάτων (Recognition of Trusts Act 1987), ο οποίος συμπληρώνει τη Σύμβαση της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στα εμπιστεύματα. Ο νόμος αυτός προβλέπει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο επιλέγεται από τον ιδρυτή ειδόλλως εφαρμοστέο είναι το δίκαιο με το οποίο το εμπίστευμα συνδέεται στενότερα. Το δίκαιο αυτό διέπει το κύρος του εμπιστεύματος, την ερμηνεία του, τα έννομα αποτελέσματα και τη διαχείρισή του.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Όσον αφορά τα τέκνα εντός γάμου, η κατοικία του τέκνου (η «κατοικία καταγωγής») είναι αυτή της κατοικίας του πατέρα κατά τον χρόνο της γέννησης του τέκνου. Εάν το τέκνο έχει γεννηθεί εκτός γάμου ή εάν ο πατέρας του δεν βρίσκεται εν ζωή κατά τον χρόνο της γέννησης, ο τόπος κατοικίας του τέκνου είναι αυτός της μητέρας του. Ο κανόνας αυτός ισχύει έως ότου το τέκνο συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του (το οποίο σημαίνει ότι έως ότου συμπληρωθεί αυτή η ηλικία, η κατοικία του τέκνου αλλάζει ανάλογα με την κατοικία του πατέρα ή της μητέρας αντίστοιχα).

Για τα άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω, εξακολουθεί να ισχύει η «κατοικία καταγωγής», εκτός αν ορίσουν άλλον τόπο κατοικίας της επιλογής τους.

Προκειμένου να ορίσει τόπο κατοικίας, ένα πρόσωπο πρέπει να κατοικεί στον οικείο τόπο, με την πρόθεση να ζήσει εκεί επ' αόριστον ή μόνιμα. Εάν κάποια από τις δύο προϋποθέσεις παύσει να ισχύει, δεν ισχύει πλέον η κατοικία επιλογής και ισχύει η κατοικία καταγωγής.

Η κατοικία της συζύγου δεν καθορίζεται πλέον σε συνάρτηση με τον τόπο κατοικίας του συζύγου της, αλλά ανεξάρτητα από αυτόν.

Η ικανότητα του ατόμου να είναι υποκείμενο υποχρεώσεων (π.χ. να καταρτίζει δικαιοπραξίες, να συντάσσει διαθήκη, να συνάπτει γάμο) καθορίζεται με βάση τους κανόνες που διέπουν τον κάθε τομέα, και οι οποίοι εξετάζονται στις αντίστοιχες ενότητες.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Τα ζητήματα γονικής μέριμνας και προστασίας του παιδιού διέπονται γενικά από το αγγλικό δίκαιο, με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων όπως αυτές που αφορούν τις διαφορές (εξετάζονται ανωτέρω) που εμπíπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1996 και τις διαφορές που εμπíπτουν στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα. Τα ζητήματα που αφορούν την αναγνώριση τέκνων και την υιοθεσία ρυθμίζονται επίσης κατά γενικό κανόνα από το αγγλικό δίκαιο, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Το κύρος ενός γάμου διέπεται κατά γενικό κανόνα από το δίκαιο του τόπου τέλεσης του γάμου, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων.

Η ικανότητα ενός προσώπου για τη σύναψη γάμου καθορίζεται με βάση τον τόπο όπου το πρόσωπο αυτό είχε την κατοικία του κατά το χρονικό διάστημα αμέσως πριν από τον γάμο. Το δίκαιο του τόπου αυτού διέπει ζητήματα όπως η συναίνεση των γονέων, οι προϋποθέσεις που αφορούν την ηλικία και ο βαθμός συγγένειας έως τον οποίο υφίσταται κώλυμα για τη σύναψη γάμου. Όσον αφορά ειδικά την ηλικία, ο γάμος δεν είναι έγκυρος εάν οποιοδήποτε από τα δύο μέρη —εφόσον κατοικούν στην Αγγλία και την Ουαλία— δεν είχε συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου.

Στα ζητήματα διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού, κατά γενικό κανόνα εφαρμόζεται το αγγλικό δίκαιο, πλην περιορισμένων εξαιρέσεων.

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις διατροφής, εφαρμόζεται κατά κανόνα το αγγλικό δίκαιο, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Η έννοια «περιουσιακές σχέσεις των συζύγων» δεν είναι ευρέως γνωστή στο κοινοδίκαιο. Στις διαφορές που αφορούν την παροχή οικονομικής ενίσχυσης σε περίπτωση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακυρότητας του γάμου και σε υποθέσεις διατροφής, τα αγγλικά δικαστήρια εφαρμόζουν, κατά κανόνα, το αγγλικό δίκαιο, με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Σε περιπτώσεις εξ αδιαθέτου διαδοχής (δηλ. στην περίπτωση που δεν υπάρχει διαθήκη), εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου κατά τον χρόνο του θανάτου, όσον αφορά την διανομή της κινητής του περιουσίας ως προς τη διανομή της ακίνητης περιουσίας, εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου του ακινήτου (lex situs).

Στις περιπτώσεις όπου υπάρχει διαθήκη (εκ διαθήκης διαδοχή), η ικανότητα του διαθέτη να συντάξει διαθήκη καθορίζεται με βάση το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία σύνταξης της διαθήκης. Κληρονόμος έχει την ικανότητα να κληρονομήσει κινητή περιουσία εφόσον έχει τη σχετική ικανότητα σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου κατοικίας του ή σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη κοινώς παραδεδεμένη άποψη σχετικά με τη διαδοχή επί ακίνητης περιουσίας, ωστόσο η πιθανότερη εκδοχή είναι ότι εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο (lex situs), το οποίο πιθανότατα καθορίζει και την ικανότητα του κληρονόμου να αποδεχθεί κληροδοσία με την οποία καταλείπεται ακίνητη περιουσία.

Σύμφωνα με τον νόμο του 1963 για τις διαθήκες (Wills Act), και εφόσον ο κληρονομούμενος απεβίωσε μετά την 1η Ιανουαρίου 1964, η διαθήκη είναι τυπικά έγκυρη (π.χ. έχει συμπράξει ο ορθός αριθμός μαρτύρων), εφόσον είναι σύμφωνη με ένα από τα κάτωθι δίκαια: το δίκαιο του τόπου στον οποίο συντάχθηκε η διαθήκη (συνήθως του τόπου υπογραφής και μαρτυρίας) κατά τον χρόνο της σύνταξης το δίκαιο της μόνιμης ή της συνήθους κατοικίας του διαθέτη ή της ιθαγένειάς του κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης το δίκαιο της μόνιμης ή της συνήθους κατοικίας του διαθέτη ή της ιθαγένειάς του κατά τον χρόνο του θανάτου. Μια διαθήκη είναι επίσης τυπικά έγκυρη ως προς την επαγωγή ακίνητης περιουσίας εφόσον συνάδει με την εσωτερική νομοθεσία της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο (αποκλειομένης, επομένως, της εφαρμογής της παραπομπής, παρά το γεγονός ότι η περίπτωση αυτή αφορά ακίνητα περιουσιακά στοιχεία).

Η διαθήκη με την οποία καταλείπεται κινητή περιουσία είναι από ουσιαστική άποψη έγκυρη (π.χ. όσον αφορά τα όρια του ποσού που μπορεί να μεταβιβαστεί με διαθήκη), εφόσον είναι σύμφωνη με το δίκαιο της κατοικίας του διαθέτη κατά τον χρόνο του θανάτου η διαθήκη με την οποία καταλείπεται ακίνητη περιουσία είναι από ουσιαστική άποψη έγκυρη εφόσον είναι σύμφωνη με το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο, δηλαδή εφαρμόζεται η lex situs ανεξαρτήτως του εγχώριου νομικού συστήματος.

Η διαθήκη ερμηνεύεται σύμφωνα με το δίκαιο το οποίο είχε κατά νου ο διαθέτης, το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία της διαθήκης. Το τεκμήριο αυτό αφορά το εκ πρώτης όψεως βάσιμο του σχετικού ισχυρισμού και μπορεί να ανατραπεί εάν προσκομιστούν

στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ήταν πρόδηλη η πρόθεση και η επιθυμία του διαθέτη η διαθήκη του να ερμηνευθεί βάσει άλλου νομικού συστήματος. Όσον αφορά την ακίνητη περιουσία, ενδέχεται να υπάρχει ένας ακόμη περιορισμός, σύμφωνα με τον οποίο εάν το δικαίωμα που προσπορίζεται βάσει αυτής της ερμηνείας δεν επιτρέπεται να συσταθεί ή δεν αναγνωρίζεται από το δικαιο του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο (*lex situs*), τότε υπερισχύει το δικαιο αυτό. Εάν προβληθεί ισχυρισμός περί ανάκλησης της διαθήκης, το κύρος της ανάκλησης καθορίζεται με βάση το δικαιο της κατοικίας του διαθέτη κατά τον χρόνο της προβαλλόμενης ανάκλησης (θα πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το αγγλικό δικαιο, εφόσον είναι εφαρμοστέο, η σύναψη γάμου επιφέρει την ανάκληση διαθήκης, εκτός εάν αποδειχθεί ότι η διαθήκη είχε συνταχθεί λαμβανομένου υπόψη ειδικά του επικείμενου γάμου). Ωστόσο, εάν προβληθεί ο ισχυρισμός ότι η ανάκληση έγινε με μεταγενέστερη διαθήκη (και όχι, για παράδειγμα, με υλική καταστροφή της διαθήκης), το ζήτημα εάν αυτή η δεύτερη διαθήκη ανακαλεί την προγενέστερη καθορίζεται από το δικαιο που διέπει το τυπικό κύρος της δεύτερης διαθήκης. Σε περίπτωση που δεν είναι σαφές αν η δεύτερη διαθήκη ανακαλεί την προγενέστερη διαθήκη, το ζήτημα της ερμηνείας καθορίζεται από το δικαιο που είχε κατά νου ο διαθέτης, το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι το δικαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία σύνταξης της δεύτερης διαθήκης.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Οι υποθέσεις που αφορούν περιουσιακά στοιχεία χωρίζονται σε υποθέσεις που αφορούν κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία ο χαρακτηρισμός ενός πράγματος ως κινητού ή ακινήτου διέπεται από το δικαιο του τόπου στο οποίο βρίσκεται το πράγμα.

Στην περίπτωση ακινήτου, εφαρμοστέο είναι το δικαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το ακίνητο, ενώ εφαρμόζεται και η παραπομπή. Αυτό αφορά όλα τα ζητήματα της σχετικής συναλλαγής, συμπεριλαμβανομένων της ικανότητας, του τύπου και του ουσιαστικού κύρους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ασφαλώς γίνεται διάκριση μεταξύ της πράξης μεταβίβασης γης ή άλλων ακινήτων και της σύμβασης που διέπει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών σε σχέση με την εν λόγω μεταβίβαση —η δικαιοπραξία αυτή διέπεται από διαφορετικούς κανόνες για το εφαρμοστέο δικαιο (ειδικότερα, από τον κανονισμό Ρώμη I).

Όσον αφορά τα ζητήματα κυριότητας (σε αντιδιαστολή με τα εκ της σύμβασης ανακύπτοντα ζητήματα) που αφορούν τη μεταβίβαση ενσώματων κινητών πραγμάτων, κατά κανόνα εφαρμοστέο είναι το δικαιο του τόπου στον οποίο βρίσκονταν το εν λόγω πράγμα κατά τον χρόνο επέλευσης του γεγονότος βάσει του οποίου προβάλλεται ότι μεταβιβάστηκε η κυριότητα επ' αυτού. Δεν είναι σαφές αν σε αυτήν την περίπτωση εφαρμόζεται η παραπομπή, ωστόσο από την επισκόπηση της νομολογίας των πρωτοβάθμιων αγγλικών δικαστηρίων προκύπτει το γενικό συμπέρασμα ότι δεν εφαρμόζεται. Τίτλος κυριότητας επί ενσώματου περιουσιακού στοιχείου που αποκτήθηκε σύμφωνα με αυτόν τον γενικό κανόνα αναγνωρίζεται ως έγκυρος στην Αγγλία εφόσον στη συνέχεια το κινητό πράγμα απομακρύνθηκε από τη χώρα στην οποία βρίσκονταν κατά τον χρόνο απόκτησης της κυριότητας, εκτός εάν και έως ότου ο τίτλος κυριότητας υποκατασταθεί από νέο τίτλο ο οποίος αποκτήθηκε σύμφωνα με το δικαιο της χώρας στην οποία μεταφέρθηκε το κινητό πράγμα. Ο γενικός αυτός κανόνας για την ενσώματη κινητή περιουσία υπόκειται σε ειδική εξαίρεση η οποία αφορά την περίπτωση στην οποία το πράγμα βρίσκεται υπό διαμετακόμιση και τα μέρη δεν γνωρίζουν τον τόπο στον οποίο αυτό βρίσκεται ή ο τόπος αυτός είναι προσωρινός σε αυτές τις περιπτώσεις, η μεταβίβαση που είναι έγκυρη βάσει του εφαρμοστέου στη μεταβίβαση δικαίου παράγει αποτελέσματα στην Αγγλία.

Στην περίπτωση εκχώρησης άυλης κινητής περιουσίας, όταν η σχέση μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα είναι συμβατική (όπως συμβαίνει κατά κανόνα στην περίπτωση χρεών) και το ζήτημα αφορά μόνο το κύρος και την ισχύ της εκχώρησης, εφαρμόζεται ο κανονισμός Ρώμη I.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι δύσκολο να γίνει συνοπτική παρουσίαση των κανόνων σύγκρουσης νόμων που αφορούν την εκχώρηση και τη μεταβίβαση άυλων περιουσιακών στοιχείων και δεν υπάρχει ένας μοναδικός κανόνας σύγκρουσης νόμων που να καλύπτει όλες αυτές τις περιπτώσεις, ιδίως επειδή στην κατηγορία των άυλων περιουσιακών στοιχείων εμπίπτει εξαιρετικά ευρύ φάσμα δικαιωμάτων, εκ των οποίων ορισμένα δεν είναι συμβατικής προέλευσης. Σε υποθέσεις που αφορούν άυλη κινητή περιουσία συνιστάται να αναζητούνται εξειδικευμένες συμβουλές.

3.9 Αφερεγγυότητα

Το Ηνωμένο Βασίλειο δεσμεύεται από τον κανονισμό αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου περί διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο οποίος ορίζει, μεταξύ άλλων, τους κανόνες που ισχύουν σε διαδικασίες που περιλαμβάνουν την πλήρη ή μερική εκποίηση της περιουσίας του οφειλέτη και τον διορισμό εκκαθαριστή, στις περιπτώσεις όπου ο τόπος βασικών συμφερόντων του οφειλέτη βρίσκεται σε κράτος μέλος της ΕΕ (με εξαίρεση τη Δανία). Εάν τα αγγλικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία (η οποία στοιχειοθετείται σε περίπτωση που το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη —το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι ο τόπος της καταστατικής του έδρας— βρίσκεται στην Αγγλία και την Ουαλία) εφαρμόζεται το αγγλικό δικαιο.

Στις υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αριθ. 1346/2000, εφαρμόζεται το αγγλικό δικαιο εφόσον τα αγγλικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία (η οποία στοιχειοθετείται όταν η εταιρεία είναι καταχωρισμένη στην Αγγλία και την Ουαλία ή αν υπάρχουν πρόσωπα στην Αγγλία και την Ουαλία που θα επωφελούνταν από την εκκαθάριση και το επιληφθέν δικαστήριο δεν έχει βάσιμους λόγους να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο). Η άφεση χρέους που συμφωνείται με βάση το αγγλικό δικαιο είναι έγκυρη, ανεξαρτήτως του δικαίου που διέπει το χρέος.

Τελευταία επικαιροποίηση: 04/06/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Βόρεια Ιρλανδία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Στη Βόρεια Ιρλανδία, οι κανόνες για το εφαρμοστέο δικαιο απορρέουν κυρίως από τους κανονισμούς της ΕΕ με άμεση ισχύ. Όσον αφορά τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, οι κανονισμοί αυτοί είναι οι εξής:

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I)· και

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2007 για το εφαρμοστέο δικαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη II).

Ο νόμος του 1990 για τις συμβάσεις (εφαρμοστέο δικαιο) [Contracts (Applicable Law) Act 1990] (ο οποίος θεσπίστηκε για την εφαρμογή της Σύμβασης της Ρώμης του 1980) εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε σχέση με συμβάσεις που συνάφθηκαν πριν από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 (ο κανονισμός Ρώμη I εφαρμόζεται σε συμβάσεις που συνάφθηκαν από αυτή την ημερομηνία και έπειτα).

Ο νόμος του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δικαιο (διάφορες διατάξεις) [Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995] εφαρμόζεται μόνο σε υποθέσεις οι οποίες δεν καλύπτονται από τον κανονισμό Ρώμη II (ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται μόνο σε υποθέσεις όπου η ζημία επήλθε μετά τις 11 Ιανουαρίου 2009).

Οι παραδοσιακοί κανόνες του κοινοδικαίου (*common law*) εξακολουθούν να εφαρμόζονται για τις αδικοπραξίες που συνίστανται σε δυσφήμιση, καθώς και σε υποθέσεις κληρονομικού και εμπράγματος δικαίου.

Στις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου, οι κανόνες με τους οποίους προσδιορίζεται το εφαρμοστέο δίκαιο πηγάζουν γενικά από το κοινοδίκαιο, με ορισμένες εξαιρέσεις. Στις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου εφαρμόζεται κατά κανόνα το δίκαιο της Βόρειας Ιρλανδίας, με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων του κοινοδικαίου (π.χ. σε σχέση με την ακυρότητα του γάμου) ή σε τυπικό νόμο (π.χ. όσον αφορά τη διατροφή, δυνάμει του νόμου του 1920 για τις διαταγές διατροφής (διατάξεις για την εκτέλεση) [Maintenance Orders (Facilities for Enforcement) Act 1920] και του νόμου του 1972 για τις διαταγές διατροφής (αμοιβαία εκτέλεση) [Maintenance Orders (Reciprocal Enforcement) Act 1972]. Στις διαφορές γονικής μέριμνας και τις υποθέσεις που αφορούν μέτρα προστασίας του παιδιού, οι οποίες καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2201/2003 και τη Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996, εφαρμόζονται οι κανονισμοί του 2010 για τη γονική μέριμνα και τα μέτρα προστασίας του παιδιού (διεθνείς υποχρεώσεις) (Αγγλία και Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία) {Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children [International Obligations (England and Wales and Northern Ireland)] Regulations 2010}, καθώς και το άρθρο 15 της Σύμβασης του 1996, που προβλέπουν τους κανόνες για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου ουσιαστικά, και βάσει των οποίων εφαρμοστέο σε αυτές τις υποθέσεις είναι το δίκαιο της Βόρειας Ιρλανδίας με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

- Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης
- Σύμβαση της Ρώμης του 1980 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (όπως προαναφέρθηκε, ο κανονισμός Ρώμη I εφαρμόζεται όσον αφορά τις συμβάσεις που καταρτίζονται από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 και έπειτα).
- Σύμβαση της Χάγης του 1985 για το εφαρμοστέο δίκαιο στα εμπιστεύματα και την αναγνώρισή τους.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Δεν γνωρίζουμε διμερή σύμβαση η οποία να περιέχει διατάξεις σχετικά με τη σύγκρουση νόμων και στην οποία να είναι συμβαλλόμενο μέρος το Ηνωμένο Βασίλειο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, παρόλο που οι συμβάσεις που παρατίθενται στο σημείο 1.2 ανωτέρω επιτρέπουν σε ένα κράτος να εφαρμόζει άλλο καθεστώς σύγκρουσης νόμων στις «εδαφικές ενότητές» του, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει επιλέξει να μην το πράττει. Κατά συνέπεια, οι συμβάσεις που παρατίθενται στο σημείο 1.2 εφαρμόζονται στις συγκρούσεις νόμων μεταξύ των έννομων τάξεων του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και των διεθνών συγκρούσεων νόμων και η Βόρεια Ιρλανδία θεωρείται αλλοδαπή έννομη τάξη ως προς την Αγγλία, την Ουαλία και τη Σκωτία.

2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Κατά κανόνα, οι κανόνες σύγκρουσης νόμων εφαρμόζονται μόνον εφόσον τουλάχιστον ένα από τα διάδικα μέρη ζητήσει την εφαρμογή τους. Εάν δεν ζητηθεί η εφαρμογή τους από τους διαδίκους, ή εάν δεν υπάρχουν ικανοποιητικά αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, κατά κανόνα ο δικαστής εφαρμόζει το δίκαιο της Βόρειας Ιρλανδίας στο υπό κρίση ζήτημα. Ο κανόνας αυτός αφορά την απόδειξη και τα δικονομικά ζητήματα, συνεπώς δεν επηρεάζεται από τους κανονισμούς της ΕΕ.

2.2 Παραπομπή

Οι κανονισμοί της ΕΕ αποκλείουν την εφαρμογή της αρχής της παραπομπής (renvoi) στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων σύγκρουσης νόμων της ΕΕ, ενώ αυτή ήταν η κρατούσα άποψη και στο πλαίσιο του νόμου του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (διάφορες διατάξεις) και του νόμου του 1990 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις. Συνεπώς, εάν ο κανόνας σύγκρουσης νόμων της Βόρειας Ιρλανδίας υποδεικνύει, για παράδειγμα, το γαλλικό δίκαιο ως εφαρμοστέο, θα εφαρμοστεί το γαλλικό εσωτερικό δίκαιο, ακόμη και αν το γαλλικό δικαστήριο θα εφαρμόζε το δίκαιο άλλης χώρας. Ένα επιχείρημα που προβάλλεται για τον αποκλεισμό της παραπομπής σε αυτούς τους τομείς είναι ότι, σε περίπτωση εφαρμογής του μηχανισμού της παραπομπής, θα διαταρασσόταν η εφαρμογή των σύνθετων κανόνων που προβλέπονται σε τυπικούς νόμους.

Ο ρόλος της παραπομπής στους υπόλοιπους τομείς είναι πλέον σχετικά περιορισμένος, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις δεν είναι απολύτως σαφής. Μπορεί να λεχθεί ότι η παραπομπή εφαρμόζεται στην περίπτωση διαφορών που αφορούν ακίνητα που βρίσκονται στο εξωτερικό, στις οποίες, σύμφωνα με το δίκαιο της Βόρειας Ιρλανδίας, εφαρμόζεται το δίκαιο της τοποθεσίας του πράγματος (lex situs). Σ' αυτές τις περιπτώσεις, είναι επιθυμητό, από πρακτική άποψη, να εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας του δικαστηρίου του τόπου του οποίου βρίσκεται το ακίνητο, ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες να είναι ισχυρή τυχόν απόφαση δικαστηρίου που θα εκδοθεί σε σχέση με το ακίνητο. Από τη νομολογία των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων προκύπτει ότι όσον αφορά την ενσωμάτωση κινητή περιουσία που βρίσκεται στο εξωτερικό, η αναφορά στη lex situs δεν περιλαμβάνει την παραπομπή. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις, η απόδειξη του περιεχομένου των αλλοδαπών κανόνων σύγκρουσης νόμων είναι δαπανηρή και οι διάδικοι συνήθως επιλέγουν να μην επιδιώξουν την εφαρμογή τους (βλ. 2.1 ανωτέρω).

2.3 Μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου

Το θέμα αυτό αντιμετωπίζεται με τον προσδιορισμό, στο πλαίσιο κάθε κανόνα σύγκρουσης νόμων, του χρόνου κατά τον οποίο προσδιορίζεται το συνδυατικό στοιχείο. Για παράδειγμα, στην περίπτωση μεταβίβασης κινητών πραγμάτων, το εκάστοτε εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το επίμαχο κινητό πράγμα κατά τον χρόνο της μεταβίβασης.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Σύμφωνα με τους παραδοσιακούς κανόνες, τα δικαστήρια της Βόρειας Ιρλανδίας μπορούν να αρνηθούν να εφαρμόσουν το δίκαιο οποιασδήποτε χώρας ή εδάφους που αντίκειται στη δημόσια τάξη. Η δημόσια τάξη διαμορφώνεται με βάση τις διεθνείς υποχρεώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, και ιδίως αυτές που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Επιπλέον οι κανονισμοί Ρώμη I και Ρώμη II προβλέπουν αμφότεροι την εφαρμογή των υπερισχυουσών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου της χώρας του δικάζοντος δικαστή, *ανεξαρτήτως του δικαίου που κατά τα άλλα είναι εφαρμοστέο στη σύμβαση*. Κανόνες τέτοιου είδους απαντούν στους τομείς του δικαίου του καταναλωτή και της απασχόλησης, ή σε νομοθετήματα που συμπληρώνουν διεθνείς συμβάσεις.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το περιεχόμενο του δικαίου οποιασδήποτε χώρας ή εδάφους εκτός της Βόρειας Ιρλανδίας αποδεικνύεται από τα μέρη σαν να επρόκειτο για πραγματικό περιστατικό. Ωστόσο, ανατίθεται στον δικαστή να καθορίσει την επίδραση των αποδεικτικών στοιχείων που παρέχονται σε σχέση με το εν λόγω δίκαιο.

Σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου της Βόρειας Ιρλανδίας, πρόσωπο το οποίο διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα λόγω των γνώσεων ή της πείρας του, είναι αρμόδιο να γνωμοδοτήσει ως πραγματογνώμονας σχετικά με το δίκαιο οποιασδήποτε χώρας ή εδάφους εκτός της Βόρειας Ιρλανδίας, ανεξάρτητα από το αν έχει ενεργήσει ή έχει δικαίωμα να ενεργεί ως νομικός στην εν λόγω χώρα ή επικράτεια.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, το δικαστήριο της Βόρειας Ιρλανδίας μπορεί να λάβει υπόψη προγενέστερη απόφαση ή πόρισμα αγγλικού δικαστηρίου όσον αφορά το δίκαιο οποιασδήποτε χώρας ή εδάφους εκτός της Βόρειας Ιρλανδίας. Η έγγραφη κοινοποίηση ότι ο διάδικος προτίθεται να επικαλεστεί την προγενέστερη απόφαση πρέπει να επιδίδεται σε καθέναν από τους άλλους διαδίκους ή τους δικηγόρους αυτών.

3 Κανόνες σύγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σε όλες τις υποθέσεις που αφορούν συμβατικές ενοχές και οι οποίες εμπεριέχουν σύγκρουση νόμων, εφαρμόζεται άμεσα ο κανονισμός Ρώμη Ι. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων του κανονισμού Ρώμη Ι μπορούν επίσης να τύχουν εφαρμογής σε διαφορές που άπτονται σχέσεων τις οποίες το δίκαιο της Βόρειας Ιρλανδίας δεν θα αναγνώριζε ως συμβατικές (π.χ. σε περιπτώσεις στις οποίες η σύμβαση καταρτίζεται χωρίς την παροχή ανταλλάγματος, π.χ. συμβάσεις δωρεάς).

Τα οικονομικά ζητήματα ρυθμίζονται από το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή. Συνεπώς, ο υπολογισμός της αποζημίωσης (όχι όμως οι κατηγορίες της ζημίας), καθώς και τα αποδεικτικά μέσα ρυθμίζονται από το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή. Οι προθεσμίες παραγραφής αποτελούν ζήτημα του ουσιαστικού δικαίου, ως εκ τούτου, στην περίπτωση των συμβατικών ενοχών, καθορίζονται σύμφωνα με το δίκαιο που προσδιορίζεται ως εφαρμοστέο με βάση τον κανονισμό. Σε περιπτώσεις όπου το δίκαιο είχε επιλεγεί ρητώς από τα μέρη, ή η επιλογή του δικαίου μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα, εφαρμόζεται το δίκαιο που επελέγη. Η επιλογή του δικαίου μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα σε περιπτώσεις στις οποίες η σύμβαση έχει περιβληθεί τυποποιημένη μορφή η οποία διέπεται από συγκεκριμένο δίκαιο ή μπορεί να προκύπτει από προηγούμενες συναλλαγές μεταξύ των μερών. Σε περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει συμφωνία για την επιλογή δικαστηρίου, το στοιχείο αυτό αρκεί για να συναχθεί ότι τα μέρη επιθυμούσαν την εφαρμογή του δικαίου της χώρας του δικαστηρίου αυτού, αν και αυτό δεν ισχύει πάντοτε. Στην περίπτωση συμφωνίας διαιτησίας, αν έχουν καθοριστεί τα κριτήρια επιλογής των διαιτητών, είναι ευκολότερη η εξαγωγή συμπεράσματος σχετικά με την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου, εάν όμως ο ορισμός των διαιτητών γίνεται διά παραπομπής στους κανονισμούς διεθνούς οργάνου, υπάρχουν πολύ λιγότερες πιθανότητες να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου.

Η ελευθερία επιλογής υπόκειται σε διάφορους περιορισμούς. Πρώτον, στις συμβάσεις καταναλωτών και στις συμβάσεις εργασίας, η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν μπορεί να στερεί τον καταναλωτή ή τον εργαζόμενο από την προστασία των κανόνων αναγκαστικού δικαίου τους οποίους προβλέπει το δίκαιο το οποίο θα ήταν εφαρμοστέο στην υπόθεση ελλείψει ρητής επιλογής εφαρμοστέου δικαίου. Δεύτερον, όταν όλα τα στοιχεία της υπόθεσης συνδέονται με μία χώρα, η επιλογή διαφορετικού δικαίου δεν μπορεί να αναιρέσει την ισχύ των κανόνων αναγκαστικού δικαίου αυτής της χώρας. Υπάρχουν επίσης κανόνες για την προστασία των καταναλωτών σε σχέση με τις συμβάσεις ασφάλισης. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι σε περιπτώσεις διαφωνίας σχετικά με την ισχύ της επιλογής —για παράδειγμα, όταν προβάλλεται ισχυρισμός περί εξαναγκασμού— το ερώτημα αν η επιλογή αυτή είναι ισχυρή καθορίζεται με βάση το «υποθετικό» εφαρμοστέο δίκαιο (δηλαδή το δίκαιο που θα εφαρμοζόταν στη σύμβαση αν η επιλογή ήταν έγκυρη), εκτός εάν αυτό δεν θα ήταν εύλογο (οπότε, σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται το δίκαιο της συνήθους διαμονής του μέρους που ισχυρίζεται ότι δεν είχε συναινέσει). Στις περιπτώσεις στις οποίες δεν υπάρχει ρητή επιλογή δικαίου ή που αυτό δεν μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα, ο κανονισμός «Ρώμη Ι» προβλέπει ειδικούς κανόνες, ανάλογα με το είδος της σύμβασης. Ωστόσο, όταν οι κανόνες αυτοί είναι ασαφείς, το δίκαιο θα είναι κατά κανόνα το δίκαιο της συνήθους διαμονής του μέρους που οφείλει να εκπληρώσει τη χαρακτηριστική παροχή. Το μέρος που οφείλει να εκπληρώσει τη χαρακτηριστική παροχή δεν είναι πάντοτε εύκολο να προσδιοριστεί, ωστόσο συνήθως είναι το μέρος που δεν πραγματοποιεί πληρωμή για το εμπόρευμα ή την υπηρεσία (π.χ. το μέρος που εκπληρώνει τη χαρακτηριστική παροχή είναι ο πωλητής προϊόντος, ο δανειστής στο πλαίσιο τραπεζικής συναλλαγής, ο εγγυητής σε σύμβαση εγγύησης). Το τεκμήριο αυτό μπορεί να αντραπεί υπέρ του δικαίου της χώρας με την οποία η σύμβαση συνδέεται στενότερα.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Όσον αφορά τις εξωσυμβατικές ενοχές, στις περισσότερες περιπτώσεις εφαρμόζεται ο κανονισμός Ρώμη ΙΙ. Ο νόμος του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (διάφορες διατάξεις) εφαρμόζεται μόνο σε ενοχές εξ αδικοπραξίας που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, ενώ η δυσφήμιση εξακολουθεί να διέπεται από το κοινοδίκαιο (βλ. κατωτέρω).

Οι προθεσμίες παραγραφής καθορίζονται επίσης βάσει του εφαρμοστέου δικαίου.

Σύμφωνα με τον κανονισμό Ρώμη ΙΙ, ο γενικός κανόνας είναι ότι εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου στον οποίο επέρχεται η ζημία. Προβλέπονται επίσης ειδικοί κανόνες για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου για ορισμένα είδη εξωσυμβατικών ενοχών, συμπεριλαμβανομένων όσων απορρέουν από ζημία λόγω ελαττωματικού προϊόντος, πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού, περιβαλλοντική ζημία ή προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τον κανονισμό, τα μέρη έχουν επίσης τη δυνατότητα να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο υπό ορισμένες περιστάσεις, ωστόσο δεν μπορεί να γίνει χρήση αυτής της διάταξης με σκοπό να αποφευχθεί η εφαρμογή δεσμευτικών κανόνων της ΕΕ ή εθνικού δικαίου. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αποτίμηση της ζημίας αποτελεί ζήτημα που ρυθμίζεται από το εφαρμοστέο δίκαιο.

Όπως σημειώθηκε ανωτέρω, η δυσφήμιση (η οποία περιλαμβάνει τη συκοφαντική δυσφήμιση με την οποία τίθεται σε αμφισβήτηση το κύρος τίτλου ιδιοκτησίας ή η ποιότητα αγαθών, και γενικά τις εκ προθέσεως ψευδείς δηλώσεις με σκοπό την πρόκληση βλάβης, καθώς και κάθε αγωγή δυνάμει αλλοδαπού δικαίου που «αντιστοιχεί ή είναι παρόμοιας φύσης με [τέτοιου είδους] αγωγή») διέπεται από το κοινοδίκαιο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, εφαρμόζεται ο κανόνας της «διπλής εναγωγής»: η αξίωση από αδικοπραξία είναι αγωγή στη Βόρεια Ιρλανδία μόνον εφόσον είναι δυνατή η άσκηση αγωγής για την εν λόγω αδικοπραξία κατά το αλλοδαπό δίκαιο της έννομης τάξης στην οποία τελέστηκε η πράξη (συνήθως δημοσίευση) και εφόσον θα ήταν δυνατή η άσκηση αγωγής με βάση το δίκαιο της Βόρειας Ιρλανδίας, εάν η πράξη είχε τελεστεί στη Βόρεια Ιρλανδία. Ωστόσο, ο κανόνας αυτός υπόκειται σε μία εξαίρεση: αν μια άλλη χώρα εμφανίζει ισχυρότερο δεσμό με την πράξη και τα μέρη, τότε εφαρμόζεται το δίκαιο αυτής της χώρας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει μεγάλη ασάφεια σε σχέση με αυτό το ζήτημα.

Όσον αφορά τη διαχείριση των εμπιστευμάτων, ο προσδιορισμός του εφαρμοστέου δικαίου ρυθμίζεται από τον νόμο του 1987 για την αναγνώριση εμπιστευμάτων (Recognition of Trusts Act 1987), ο οποίος συμπληρώνει τη Σύμβαση της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στα εμπιστεύματα. Ο νόμος αυτός προβλέπει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο επιλέγεται από τον ιδρυτή ειδάλλως εφαρμοστέο είναι το δίκαιο με το οποίο το εμπιστεύμαα συνδέεται στενότερα. Το δίκαιο αυτό διέπει το κύρος του εμπιστεύματος, την ερμηνεία του, τα έννομα αποτελέσματα και τη διαχείρισή του.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Όσον αφορά τα τέκνα εντός γάμου, η κατοικία του τέκνου (η «κατοικία καταγωγής») είναι αυτή της κατοικίας του πατέρα κατά τον χρόνο της γέννησης του τέκνου. Εάν το τέκνο έχει γεννηθεί εκτός γάμου ή εάν ο πατέρας του δεν βρίσκεται εν ζωή κατά τον χρόνο της γέννησης, ο τόπος κατοικίας του τέκνου είναι αυτός της μητέρας του. Ο κανόνας αυτός ισχύει έως ότου το τέκνο συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του (το οποίο σημαίνει ότι έως ότου συμπληρωθεί αυτή η ηλικία, η κατοικία του τέκνου αλλάζει ανάλογα με την κατοικία του πατέρα ή της μητέρας αντίστοιχα).

Για τα πρόσωπα ηλικίας 16 ετών και άνω, εξακολουθεί να ισχύει η «κατοικία καταγωγής», εκτός αν ορίσουν άλλον τόπο κατοικίας της επιλογής τους.

Προκειμένου να ορίσει τόπο κατοικίας, ένα πρόσωπο πρέπει να κατοικεί στον οικείο τόπο, με την πρόθεση να ζήσει εκεί επ' αόριστον ή μόνιμα. Εάν κάποια από τις δύο προϋποθέσεις παύσει να ισχύει, δεν ισχύει πλέον η κατοικία επιλογής και ισχύει η κατοικία καταγωγής.

Η κατοικία της συζύγου δεν καθορίζεται πλέον σε συνάρτηση με τον τόπο κατοικίας του συζύγου της, αλλά ανεξάρτητα από αυτόν.

Η ικανότητα του ατόμου να είναι υποκείμενο υποχρεώσεων (π.χ. να καταρτίζει δικαιοπραξίες, να συντάσσει διαθήκη, να συνάπτει γάμο) καθορίζεται με βάση τους κανόνες που διέπουν τον κάθε τομέα, και οι οποίοι εξετάζονται στις αντίστοιχες ενότητες.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Οι ευθύνες του γονέα ανηλίκου (ηλικίας κάτω των 18 ετών) καθορίζονται από το δίκαιο της Βόρειας Ιρλανδίας σε περιπτώσεις όπου τα δικαστήρια της Βόρειας Ιρλανδίας έχουν δικαιοδοσία, ακόμη και αν το παιδί διαμένει στο εξωτερικό και έχει αλλοδαπή ιθαγένεια. Ωστόσο, το δικαστήριο της Βόρειας Ιρλανδίας θα έχει δικαιοδοσία —σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003— μόνον όταν το παιδί είναι κάτοικος Βόρειας Ιρλανδίας ή εάν το παιδί βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος και εφόσον τουλάχιστον ένας από τους συζύγους έχει τη γονική μέριμνα και η διεθνής δικαιοδοσία έχει γίνει δεκτή από τον /την σύζυγο.

Ένα τέκνο είναι νόμιμο εάν έχει εντός νόμιμου γάμου, ανεξαρτήτως από τον τόπο στον οποίο γεννήθηκε, ή εάν το τέκνο αυτό ήταν νόμιμο δυνάμει του δικαίου του τόπου κατοικίας καθενός από τους γονείς κατά τη στιγμή της γέννησής του.

Δικαστήριο της Βόρειας Ιρλανδίας εφαρμόζει τη νομοθεσία της Βόρειας Ιρλανδίας για να ορίσει κηδεμόνα για το παιδί εάν έχει δικαιοδοσία (την οποία έχει όταν ο αιτών είναι Βρετανός υπήκοος ή έχει τη συνήθη διαμονή του ή βρίσκεται στη Βόρεια Ιρλανδία).

Δικαστήριο της Βόρειας Ιρλανδίας εφαρμόζει τη νομοθεσία της Βόρειας Ιρλανδίας σε υποθέσεις υιοθεσίας όταν έχει δικαιοδοσία (την οποία διαθέτει όταν ο αιτών έχει την κατοικία του στη Βόρεια Ιρλανδία κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης, αλλά το δικαστήριο εξετάζει επίσης την πιθανότητα να αναγνωριστεί η απόφασή του στο εξωτερικό όταν αυτό είναι σχετικό με την άσκηση της δικαιοδοσίας του). Το αποτέλεσμα μιας τέτοιας απόφασης είναι η αφαίρεση της μέριμνας από τους υφιστάμενους γονείς προς τους θετούς γονείς.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Το κύρος ενός γάμου διέπεται από το δικαιο του τόπου τέλεσης του γάμου. Το δικαιο αυτό διέπει το κύρος της τελετής και διαφόρων στοιχείων αυτής π.χ. αν πρέπει να χρησιμοποιηθούν συγκεκριμένες εκφράσεις, αν η τελετή πρέπει να λάβει χώρα σε συγκεκριμένο κτίριο, αν απαιτείται γονική συναίνεση ή αν ο γάμος μπορεί να τελεστεί δια τηλεξήλωσης. Ο κανόνας αυτός έχει ορισμένες περιορισμένες εξαιρέσεις: ιδίως, εάν είναι αδύνατη η χρήση του τοπικού τύπου του γάμου. Επίσης, ισχύουν ειδικοί κανόνες για τα μέλη των ενόπλων δυνάμεων που υπηρετούν σε ξένη χώρα, εκτός της Κοινοπολιτείας.

Η ικανότητα ενός προσώπου για τη σύναψη γάμου καθορίζεται με βάση τον τόπο όπου το πρόσωπο αυτό είχε την κατοικία του κατά το χρονικό διάστημα αμέσως πριν από τον γάμο. Το δικαιο του τόπου αυτού διέπει ζητήματα όπως η συναίνεση των γονέων, οι προϋποθέσεις που αφορούν την ηλικία και ο βαθμός συγγένειας έως τον οποίο υφίσταται κώλυμα για τη σύναψη γάμου. Όσον αφορά ειδικά την ηλικία, ο γάμος δεν είναι έγκυρος εάν οποιοδήποτε από τα δύο μέρη, εφόσον είναι κάτοικος Βόρειας Ιρλανδίας, δεν είχε συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου.

Το δικαιο της Βόρειας Ιρλανδίας δεν προβλέπει γάμο μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου. Ωστόσο, σύμφωνα με το ίδιο δικαιο, οι ενώσεις προσώπων του ίδιου φύλου μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να αντιμετωπίζονται ως σχέσεις που διέπονται από σύμφωνο συμβίωσης.

Όσον αφορά το διαζύγιο, τα δικαστήρια της Βόρειας Ιρλανδίας είναι αρμόδια να επιλαμβάνονται των διαδικασιών διαζυγίου δυνάμει του κανονισμού αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου. Εφόσον πληρούνται μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: οι σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους ή την κατοικία τους στη Βόρεια Ιρλανδία, οι σύζυγοι είχαν τη συνήθη διαμονή τους στη Βόρεια Ιρλανδία και ένας από αυτούς εξακολουθεί να διαμένει εκεί, ο εναγόμενος έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βόρεια Ιρλανδία, ο αιτών κατοικούσε στη Βόρεια Ιρλανδία τουλάχιστον ένα έτος πριν από την ημερομηνία της αίτησης (ή έξι μήνες εάν ο αιτών είναι υπήκοος κράτους μέλους). Εάν δεν πληρούνται καμία από αυτές τις προϋποθέσεις και κανένα άλλο κράτος μέλος δεν έχει δικαιοδοσία, το εθνικό δικαιο απονέμει διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια της Βόρειας Ιρλανδίας, εάν τουλάχιστον ένας από τους διαδίκους την κατοικία του στη Βόρεια Ιρλανδία κατά τον χρόνο κίνησης της διαδικασίας διαζυγίου. Εάν δικαστήριο της Βόρειας Ιρλανδίας έχει δικαιοδοσία να εφαρμόσει στη διαδικασία διαζυγίου το δικαιο της Βόρειας Ιρλανδίας. Σε διαδικασίες ακύρωσης, εφαρμόζονται τα δίκαια που προαναφέρθηκαν (δικαιο του τόπου τέλεσης του γάμου ή δικαιο του τόπου κατοικίας του διαδίκου), ανάλογα με τον λόγο ακύρωσης. Διαζύγιο που έχει εκδοθεί στην αλλοδαπή αναγνωρίζεται εάν, κατά τον χρόνο της αλλοδαπής διαδικασίας, ένας από τους διαδίκους είχε την ιθαγένεια της οικείας χώρας ή εάν ο διάδικος αυτός είχε τη συνήθη ή τη μόνιμη κατοικία του στην οικεία χώρα.

Σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις διατροφής, το Ηνωμένο Βασίλειο δεσμεύεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δικαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής. Δικαστήριο στη Βόρεια Ιρλανδία θα έχει δικαιοδοσία εάν έχει δικαιοδοσία για το διαζύγιο ή, εάν το διαζύγιο εκδόθηκε στο πλαίσιο αλλοδαπής διαδικασίας, όταν ένας από τους διαδίκους έχει την κατοικία του στη Βόρεια Ιρλανδία κατά τη στιγμή του αλλοδαπού διαζυγίου ή είχε τη συνήθη διαμονή του στη Βόρεια Ιρλανδία για ένα έτος μέχρι την ημερομηνία αυτή, ή εάν ο ένας διάδικος έχει έννομο συμφέρον επί πρώην συζυγικής κατοικίας που βρίσκεται στη Βόρεια Ιρλανδία. Στις περιπτώσεις αυτές εφαρμόζεται το δικαιο της Βόρειας Ιρλανδίας.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Ελλείψει γαμικού συμφώνου ή σύμβασης ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, τα δικαιώματα του καθενός από τους δύο συζύγους στην κινητή περιουσία του άλλου (είτε αποκτήθηκαν πριν από το γάμο είτε στη διάρκειά του) καθορίζονται από το δικαιο του τόπου της συζυγικής κατοικίας. Αν οι τόποι κατοικίας του συζύγου και της συζύγου συμπίπτουν, αυτός είναι ο τόπος κατοικίας του ζεύγους. Αν οι τόποι κατοικίας δεν συμπίπτουν, τα εν λόγω δικαιώματα καθορίζονται με βάση το δικαιο με το οποίο οι διάδικοι και ο γάμος έχουν το στενότερο δεσμό. Οι προθέσεις των δύο μερών κατά τη στιγμή του γάμου έχουν σημασία μόνον εάν υποδηλώνουν την επιλογή δικαίου. Ο ίδιος κανόνας είναι πιθανό να ισχύει όσον αφορά την ακίνητη περιουσία.

Εάν υπάρχει γαμικό σύμφωνο ή σύμβαση ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, εφαρμόζεται το δικαιο που διέπει το σύμφωνο ή τη σύμβαση: αυτό είναι το δικαιο της συζυγικής κατοικίας, εάν δεν υπάρχουν άλλες ενδείξεις σχετικά με το εφαρμοστέο δικαιο.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Σε περιπτώσεις εξ αδιαθέτου διαδοχής (δηλ. στην περίπτωση που δεν υπάρχει διαθήκη), εφαρμόζεται το δικαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου κατά τον χρόνο του θανάτου, όσον αφορά την διανομή της κινητής του περιουσίας ως προς τη διανομή της ακίνητης περιουσίας, εφαρμόζεται το δικαιο του τόπου του ακινήτου (lex situs).

Στις περιπτώσεις όπου υπάρχει διαθήκη (εκ διαθήκης διαδοχή), η ικανότητα του διαθέτη να συντάξει διαθήκη καθορίζεται με βάση το δικαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία σύνταξης της διαθήκης. Κληρονόμος έχει την ικανότητα να κληρονομήσει κινητή περιουσία εφόσον έχει τη σχετική ικανότητα σύμφωνα με το δικαιο του τόπου κατοικίας του ή σύμφωνα με το δικαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη κοινώς παραδεχόμενη άποψη σχετικά με τη διαδοχή επί ακίνητης περιουσίας, ωστόσο η πιθανότερη εκδοχή είναι ότι εφαρμόζεται το δικαιο του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο (lex situs), το οποίο πιθανότατα καθορίζει και την ικανότητα του κληρονόμου να αποδεχθεί κληροδοσία με την οποία καταλείπεται ακίνητη περιουσία.

Σύμφωνα με τον νόμο του 1963 για τις διαθήκες (Wills Act 1963), και εφόσον ο κληρονομούμενος απεβίωσε μετά την 1η Ιανουαρίου 1964, η διαθήκη είναι τυπικά έγκυρη (π.χ. έχει συμπράξει ο ορθός αριθμός μαρτύρων), εφόσον είναι σύμφωνη με ένα από τα κάτωθι δίκαια: το δικαιο του τόπου στον οποίο συντάχθηκε η διαθήκη (συνήθως του τόπου υπογραφής και μαρτυρίας) κατά τον χρόνο της σύνταξης το δικαιο της μόνιμης ή της συνήθους κατοικίας του διαθέτη ή της ιθαγένειάς του κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης το δικαιο της μόνιμης ή της συνήθους κατοικίας του διαθέτη ή της ιθαγένειάς του κατά τον χρόνο του θανάτου. Μια διαθήκη είναι επίσης τυπικά έγκυρη ως προς την επαγωγή ακίνητης περιουσίας εφόσον συνάδει με την εσωτερική νομοθεσία της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο (αποκλειομένης, επομένως, της εφαρμογής της παραπομπής, παρά το γεγονός ότι η περίπτωση αυτή αφορά ακίνητα περιουσιακά στοιχεία).

Η διαθήκη με την οποία καταλείπεται κινητή περιουσία είναι από ουσιαστική άποψη έγκυρη (π.χ. όσον αφορά τα όρια του ποσού που μπορεί να μεταβιβαστεί με διαθήκη), εφόσον είναι σύμφωνη με το δικαιο της κατοικίας του διαθέτη κατά τον χρόνο του θανάτου η διαθήκη με την οποία καταλείπεται ακίνητη περιουσία είναι από ουσιαστική άποψη έγκυρη εφόσον είναι σύμφωνη με το δικαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο, δηλαδή εφαρμόζεται η lex situs ανεξαρτήτως του εγχώριου νομικού συστήματος.

Η διαθήκη ερμηνεύεται σύμφωνα με το δικαιο το οποίο είχε κατά νου ο διαθέτης, το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι το δικαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία της διαθήκης. Το τεκμήριο αυτό αφορά το εκ πρώτης όψεως βάσιμο του σχετικού ισχυρισμού και μπορεί να ανατραπεί εάν προσκομιστούν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ήταν πρόδηλη η πρόθεση και η επιθυμία του διαθέτη η διαθήκη του να ερμηνευθεί βάσει άλλου νομικού συστήματος. Όσον

αφορά την ακίνητη περιουσία, ενδέχεται να υπάρχει ένας ακόμη περιορισμός, σύμφωνα με τον οποίο εάν το δικαίωμα που προσπορίζεται βάσει αυτής της ερμηνείας δεν επιτρέπεται να συσταθεί ή δεν αναγνωρίζεται από το δικαιο του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο (lex situs), τότε υπερισχύει το δικαιο αυτό. Εάν προβληθεί ισχυρισμός περί ανάκλησης της διαθήκης, το κύρος της ανάκλησης καθορίζεται με βάση το δικαιο της κατοικίας του διαθέτη κατά τον χρόνο της προβαλλόμενης ανάκλησης (θα πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το αγγλικό δικαιο, εφόσον είναι εφαρμοστέο, η σύναψη γάμου επιφέρει την ανάκληση διαθήκης, εκτός εάν αποδειχθεί ότι η διαθήκη είχε συνταχθεί λαμβανομένου υπόψη ειδικά του επικείμενου γάμου). Ωστόσο, εάν προβληθεί ο ισχυρισμός ότι η ανάκληση έγινε με μεταγενέστερη διαθήκη (και όχι, για παράδειγμα, με υλική καταστροφή της διαθήκης), το ζήτημα εάν αυτή η δεύτερη διαθήκη ανακαλεί την προγενέστερη καθορίζεται από το δικαιο που διέπει το τυπικό κύρος της δεύτερης διαθήκης. Σε περίπτωση που δεν είναι σαφές αν η δεύτερη διαθήκη ανακαλεί την προγενέστερη διαθήκη, το ζήτημα της ερμηνείας καθορίζεται από το δικαιο που είχε κατά νου ο διαθέτης, το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι το δικαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία σύνταξης της δεύτερης διαθήκης.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Οι υποθέσεις που αφορούν περιουσιακά στοιχεία χωρίζονται σε υποθέσεις που αφορούν κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία ο χαρακτηρισμός ενός πράγματος ως κινητού ή ακινήτου διέπεται από το δικαιο του τόπου στο οποίο βρίσκεται το πράγμα.

Στην περίπτωση ακινήτου, εφαρμοστέο είναι το δικαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το ακίνητο, ενώ εφαρμόζεται και η παραπομπή. Αυτό αφορά όλα τα ζητήματα της σχετικής συναλλαγής, συμπεριλαμβανομένων της ικανότητας, του τύπου και του ουσιαστικού κύρους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ασφαλώς γίνεται διάκριση μεταξύ της πράξης μεταβίβασης γης ή άλλων ακινήτων και της σύμβασης που διέπει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών σε σχέση με την εν λόγω μεταβίβαση —η δικαιοπραξία αυτή διέπεται από διαφορετικούς κανόνες για το εφαρμοστέο δικαιο (ειδικότερα, από τον κανονισμό Ρώμη I).

Όσον αφορά τα ζητήματα κυριότητας (σε αντιδιαστολή με τα εκ της σύμβασης ανακύπτοντα ζητήματα) που αφορούν τη μεταβίβαση ενσώματων κινητών πραγμάτων, κατά κανόνα εφαρμοστέο είναι το δικαιο του τόπου στον οποίο βρίσκονταν το εν λόγω πράγμα κατά τον χρόνο επέλευσης του γεγονότος βάσει του οποίου προβάλλεται ότι μεταβιβάστηκε η κυριότητα επ' αυτού. Δεν είναι σαφές αν σε αυτήν την περίπτωση εφαρμόζεται η παραπομπή, ωστόσο από την επισκόπηση της νομολογίας των πρωτοβάθμιων αγγλικών δικαστηρίων προκύπτει το γενικό συμπέρασμα ότι δεν εφαρμόζεται. Τίτλος κυριότητας επί ενσώματου περιουσιακού στοιχείου που αποκτήθηκε σύμφωνα με αυτόν τον γενικό κανόνα αναγνωρίζεται ως έγκυρος στην Αγγλία εφόσον στη συνέχεια το κινητό πράγμα απομακρύνθηκε από τη χώρα στην οποία βρίσκονταν κατά τον χρόνο απόκτησης της κυριότητας, εκτός εάν και έως ότου ο τίτλος κυριότητας υποκατασταθεί από νέο τίτλο ο οποίος αποκτήθηκε σύμφωνα με το δικαιο της χώρας στην οποία μεταφέρθηκε το κινητό πράγμα. Ο γενικός αυτός κανόνας για την ενσώματη κινητή περιουσία υπόκειται σε ειδική εξαίρεση η οποία αφορά την περίπτωση στην οποία το πράγμα βρίσκεται υπό διαμετακόμιση και τα μέρη δεν γνωρίζουν τον τόπο στον οποίο αυτό βρίσκεται ή ο τόπος αυτός είναι προσωρινός σε αυτές τις περιπτώσεις, η μεταβίβαση που είναι έγκυρη βάσει του εφαρμοστέου στη μεταβίβαση δικαίου παράγει αποτελέσματα στην Αγγλία.

Στην περίπτωση εκχώρησης άυλης κινητής περιουσίας, όταν η σχέση μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα είναι συμβατική (όπως συμβαίνει κατά κανόνα στην περίπτωση χρεών) και το ζήτημα αφορά μόνο το κύρος και την ισχύ της εκχώρησης, εφαρμόζεται ο κανονισμός Ρώμη I.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι δύσκολο να γίνει συνοπτική παρουσίαση των κανόνων σύγκρουσης νόμων που αφορούν την εκχώρηση και τη μεταβίβαση άυλων περιουσιακών στοιχείων και δεν υπάρχει ένας μοναδικός κανόνας σύγκρουσης νόμων που να καλύπτει όλες αυτές τις περιπτώσεις, ιδίως επειδή στην κατηγορία των άυλων περιουσιακών στοιχείων εμπίπτει εξαιρετικά ευρύ φάσμα δικαιωμάτων, εκ των οποίων ορισμένα δεν είναι συμβατικής προέλευσης. Σε υποθέσεις που αφορούν άυλη κινητή περιουσία συνιστάται να αναζητούνται εξειδικευμένες συμβουλές.

3.9 Αφερεγγυότητα

Το Ηνωμένο Βασίλειο δεσμεύεται από τον κανονισμό αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου περί διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο οποίος ορίζει, μεταξύ άλλων, τους κανόνες που ισχύουν σε διαδικασίες που περιλαμβάνουν την πλήρη ή μερική εκποίηση της περιουσίας του οφειλέτη και τον διορισμό εκκαθαριστή, στις περιπτώσεις όπου ο τόπος βασικών συμφερόντων του οφειλέτη βρίσκεται σε κράτος μέλος της ΕΕ (με εξαίρεση τη Δανία). Εάν το Ανώτερο Δικαστήριο (High Court) της Βόρειας Ιρλανδίας έχει διεθνή δικαιοδοσία (η οποία στοιχειοθετείται σε περίπτωση που το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη —το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι ο τόπος της καταστατικής του έδρας— βρίσκεται στη Βόρεια Ιρλανδία), εφαρμόζεται το δικαιο της Βόρειας Ιρλανδίας. Στις υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αριθ. 1346/2000, εφαρμόζεται το δικαιο της Βόρειας Ιρλανδίας εφόσον τα δικαστήρια της Βόρειας Ιρλανδίας έχουν διεθνή δικαιοδοσία (η οποία στοιχειοθετείται όταν η εταιρεία είναι καταχωρισμένη στη Βόρεια Ιρλανδία ή αν υπάρχουν πρόσωπα στη Βόρεια Ιρλανδία που θα επωφελούνταν από την εκκαθάριση και το επιληφθέν δικαστήριο δεν έχει βάσιμους λόγους να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο).

Τελευταία επικαιροποίηση: 08/06/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Σκωτία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Η Σκωτία διαθέτει χωριστό και διακριτό «μεικτό» νομικό σύστημα. Το ζήτημα του «εφαρμοστέου δικαίου» έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από τα ηπειρωτικά νομικά συστήματα αλλά και από το κοινοδίκαιο. Η Σκωτία αποτελεί χωριστή δικαιοδοτική περιφέρεια εντός του Ηνωμένου Βασιλείου, και οι κανόνες σύγκρουσης νόμων είναι αναγκαίοι για τη διευθέτηση υποθέσεων εντός του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και των υποθέσεων που εμφανίζουν πραγματικά κάποιο στοιχείο αλλοδαπότητας. Κατά γενικό κανόνα, όταν το Ηνωμένο Βασίλειο συμβάλλεται σε διεθνή πράξη η οποία περιέχει κανόνες για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, λαμβάνεται η απόφαση οι ίδιοι κανόνες να εφαρμόζονται και στις συγκρούσεις νόμων εντός του Ηνωμένου Βασιλείου, παρότι δεν υπάρχει σχετική υποχρέωση. Στο σκωτικό δικαιο, ο τομέας αυτός αναγνωρίζεται ως διεθνές ιδιωτικό δικαιο, ιδιωτικό διεθνές δικαιο ή ως συγκρούσεις νόμων.

Όπως και στην Αγγλία και την Ουαλία, σήμερα πολλοί κανόνες προέρχονται από τους άμεσα εφαρμοστέους κανονισμούς της ΕΕ. Όσον αφορά τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, οι κανονισμοί αυτοί είναι οι εξής: Ο κανονισμός αριθ. 593/2008 (Ρώμη I) για το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβατικές ενοχές και ο κανονισμός αριθ. 864/2007 (Ρώμη II) για το εφαρμοστέο δικαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές. Ο νόμος του 1990 για το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβάσεις [Contracts (Applicable Law) Act 1990] (ο οποίος θεσπίστηκε για την εφαρμογή της Σύμβασης της Ρώμης του 1980) εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε συμβάσεις που συνάφθηκαν πριν από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 (ο κανονισμός Ρώμη I εφαρμόζεται σε συμβάσεις που συνάφθηκαν από αυτή την ημερομηνία και έπειτα). Ο νόμος του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δικαιο (διάφορες διατάξεις) [Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995] εφαρμόζεται μόνο σε υποθέσεις οι οποίες δεν καλύπτονται από τον κανονισμό Ρώμη II (ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται μόνο σε υποθέσεις όπου η ζημία επήλθε μετά τις 11 Ιανουαρίου 2009).

Σε άλλους τομείς, γενικά εφαρμόζεται το κοινοδίκαιο. Οι πηγές του οικογενειακού δικαίου στη Σκωτία είναι το κοινοδίκαιο οι τυπικοί νόμοι (που συχνά θεσπίζονται κατόπιν συστάσεων της Νομοθετικής Επιτροπής της Σκωτίας (Scottish Law Commission) και οι υποχρεώσεις δυνάμει του δικαίου της ΕΕ και οι διεθνείς υποχρεώσεις.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης.

Σύμβαση της Ρώμης του 1980 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (η οποία αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό Ρώμη Ι όσον αφορά τις συμβάσεις που συνάπτονται από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 και έπειτα)

Σύμβαση της Χάγης, της 1ης Ιουλίου 1985, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα εμπιστεύματα και στην αναγνώρισή τους.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Δεν γνωρίζουμε κάποια διμερή σύμβαση η οποία να περιέχει διατάξεις σχετικά με τη σύγκρουση νόμων και στην οποία να είναι συμβαλλόμενο μέρος το Ηνωμένο Βασίλειο.

Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι, ενώ η Σύμβαση της Ρώμης του 1980 και οι Συμβάσεις της Χάγης επιτρέπουν στα συμβαλλόμενα κράτη να εφαρμόζουν κάποιο άλλο σύστημα κανόνων σύγκρουσης νόμων στις «εσωτερικές» συγκρούσεις νομικών συστημάτων —όπως, για παράδειγμα στις περιπτώσεις σύγκρουσης μεταξύ των νομικών συστημάτων της Αγγλίας και της Ουαλίας και της Σκωτίας— το Ηνωμένο Βασίλειο έχει επιλέξει να μην κάνει χρήση αυτής της δυνατότητας. Ως εκ τούτου, οι κανόνες της Σύμβασης της Ρώμης (όσον αφορά τις συμβάσεις που είχαν συναφθεί πριν από τις 17 Δεκεμβρίου 2009) και οι κανόνες της Σύμβασης της Χάγης εφαρμόζονται στις περιπτώσεις όπου ανακύπτει σύγκρουση μεταξύ των διαφόρων δικαιοδοτικών περιφερειών του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και σε διεθνείς συγκρούσεις νόμων.

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Το αλλοδαπό (δηλαδή το μη σκωτικό) δίκαιο εφαρμόζεται από τα σκωτικά δικαστήρια μόνον εφόσον προσδιορίζεται ως εφαρμοστέο βάσει των εθνικών κανόνων σύγκρουσης νόμων και μόνον εφόσον γίνει επίκλησή του και αποδειχθεί από τον διάδικο ο οποίος επιδιώκει την εφαρμογή του. Ο κανόνας αυτός αφορά την απόδειξη και τα δικονομικά ζητήματα, συνεπώς δεν επηρεάζεται από τις πράξεις της ΕΕ.

2.2 Παραπομπή

Παραπομπή είναι η διαδικασία κατά την οποία το επιληφθέν δικαστήριο εφαρμόζει αλλοδαπό δίκαιο σε μια υπόθεση που εμπεριέχει σύγκρουση νόμων. Το ζήτημα της εφαρμογής του μηχανισμού αυτού ενδέχεται να ανακύψει σε διάφορους τομείς του δικαίου, όπως το κληρονομικό και το οικογενειακό δίκαιο, ωστόσο δεν υπάρχει εκτενής νομολογία των σκωτικών δικαστηρίων σχετικά με την παραπομπή. Οι σχετικοί κανονισμοί της ΕΕ (όπως οι κανονισμοί Ρώμη Ι και Ρώμη ΙΙ) αποκλείουν την εφαρμογή της παραπομπής, ενώ την ίδια προσέγγιση είχε ακολουθήσει και ο νόμος του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (διάφορες διατάξεις) σε σχέση με τις αδικοπραξίες.

2.3 Μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου

Κατά κανόνα το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται με τον προσδιορισμό του χρόνου κατά τον οποίο εφαρμόζεται το συνδυατικό στοιχείο. Στην περίπτωση μεταβίβασης κυριότητας κινητού πράγματος, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου στον οποίο το πράγμα βρισκόταν κατά τον χρόνο επέλευσης του γεγονότος βάσει του οποίου προβάλλεται ότι μεταβιβάστηκε η κυριότητα.

2.4 Εξαίρεσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Τα δικαστήρια της Σκωτίας ενδέχεται να αρνηθούν να εφαρμόσουν κανόνα αλλοδαπού δικαίου για τον λόγο ότι αντίκειται στη σκωτική δημόσια τάξη. Μολονότι σε αυτό το πλαίσιο δεν θα γινόταν χρήση του όρου «διεθνής δημόσια τάξη», η φράση «αντίκειται στη σκωτική δημόσια τάξη» σημαίνει ότι ο επίμαχος κανόνας δικαίου θεωρείται μη αποδεκτός ακόμη και αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η διαφορά είναι διεθνούς χαρακτήρα και πιθανότατα δεν διέπεται από το σκωτικό δίκαιο. Η σκωτική δημόσια τάξη συχνά πηγάζει από διεθνείς πράξεις ή κανόνες, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Επιπλέον οι κανονισμοί Ρώμη Ι και Ρώμη ΙΙ προβλέπουν αμφότεροι την εφαρμογή των υπερισχυουσών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου της χώρας του δικάζοντος δικαστή, ανεξαρτήτως του δικαίου που κατά τα άλλα είναι εφαρμοστέο στη σύμβαση. Το σκωτικό δίκαιο δεν περιέχει πολλούς κανόνες αυτού του είδους, ενώ όσοι υπάρχουν προέρχονται κυρίως από νομοθετήματα που ισχύουν σε ολόκληρο το Ηνωμένο Βασίλειο. Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν το ανενεργό των επενδυτικών συμφωνιών που καταρτίζονται από μη εξουσιοδοτημένα πρόσωπα ή μέσω αυτών ή κατόπιν παράνομης αποστολής προωθητικού υλικού προς τον πελάτη, δυνάμει των άρθρων 26 και 30 του νόμου του 2000 για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις αγορές (Financial Services and Markets Act).

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου αποτελεί πραγματικό ζήτημα, και υπό αυτή την έννοια οι διάδικοι οφείλουν να προσκομίσουν αποδεικτικά στοιχεία και ο δικαστής να εξαγάγει τα συμπεράσματά του με βάση την ανάλυση των αποδεικτικών αυτών στοιχείων. Ο δικαστής δεν μπορεί να ερευνήσει και να εφαρμόσει το αλλοδαπό δίκαιο αυτεπαγγέλτως. Εάν τα αποδεικτικά στοιχεία είναι αντιφατικά, ο δικαστής πρέπει να αποφασίσει ποια από τις απόψεις που παρουσιάστηκαν από τους δύο αντιδίκους είναι η πλέον ευλογοφανής και μπορεί, προς τον σκοπό αυτόν, να εξετάσει αλλοδαπές νομοθετικές διατάξεις και υποθέσεις στις οποίες παραπέμπουν τα αποδεικτικά στοιχεία.

Η μόνη εξαίρεση στον κανόνα ότι το αλλοδαπό δίκαιο αποτελεί πραγματικό ζήτημα, αφορά την περίπτωση κατά την οποία το Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου (Supreme Court) εκδικάζει προσφυγή από χώρα που αποτελεί τμήμα του Ηνωμένου Βασιλείου και μπορεί να εφαρμόσει το δίκαιο οποιασδήποτε άλλης δικαιοδοτικής περιφέρειας του Ηνωμένου Βασιλείου ακόμα και αν το περιεχόμενο του δεν έχει αποδειχθεί με αποδεικτικά στοιχεία. Αυτό συμβαίνει διότι το Ανώτατο Δικαστήριο συγκροτείται από δικαστές που προέρχονται από όλες τις δικαιοδοτικές περιφέρειες του Ηνωμένου Βασιλείου και συνεπώς θεωρεί εαυτό αρμόδιο για την εφαρμογή του δικαίου οποιασδήποτε από αυτές.

Όταν απαιτείται απόδειξη του αλλοδαπού δικαίου, αυτό γίνεται κατά κανόνα με το αποδεικτικό μέσο της πραγματογνωμοσύνης. Δεν αρκεί να προσκομιστεί απλώς ένα κείμενο - όπως π.χ. το κείμενο του αλλοδαπού νόμου ενώπιον του δικαστηρίου - καθώς το δικαστήριο θα θεωρήσει ότι δεν είναι σε θέση να ερμηνεύσει ή να εφαρμόσει αλλοδαπές νομοθετικές διατάξεις χωρίς την καθοδήγηση κάποιου που διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις σχετικά με αυτό το σύστημα. Για τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης μπορεί να κληθεί οποιοδήποτε πρόσωπο διαθέτει επαρκείς γνώσεις ή πείρα, ακόμα και αν δεν ασκεί δικηγορία στη χώρα του αλλοδαπού δικαίου. Για παράδειγμα, ως πραγματογνώμονες έχουν χρησιμοποιηθεί πανεπιστημιακοί καθηγητές.

Κατά γενικό κανόνα, όταν υπάρχει διαφωνία μεταξύ των διαδίκων σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, αυτό πρέπει να αποδειχθεί βάσει προφορικής εξέτασης των πραγματογνωμόνων, στη διάρκεια της οποίας μπορούν να παραπέμψουν σε υλικό τεκμηρίωσης το οποίο μπορεί να υποβληθεί ενώπιον δικαστηρίου. Όταν δεν υπάρχει διαφωνία, οι διάδικοι μπορούν απλώς να συμφωνήσουν ή να υποβάλουν ένορκες βεβαιώσεις.

Υπάρχει γενικό τεκμήριο ότι το αλλοδαπό δίκαιο είναι ταυτόσημο με το σκωτικό δίκαιο. Το τεκμήριο αυτό μπορεί προφανώς να ανατραπεί εφόσον προσκομιστούν στοιχεία που αποδεικνύουν ικανοποιητικά το (διαφορετικό) περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου.

3 Κανόνες συγκρούσεσ νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σε υποθέσεις που αφορούν συμβατικές ενοχές αστικού και εμπορικού δικαίου στις περιπτώσεις που εμπεριέχουν σύγκρουση νόμων, εφαρμόζεται άμεσα ο κανονισμός Ρώμη I [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές]. Σύμφωνα με την αρχή της οικουμενικής εφαρμογής, το καθοριζόμενο από κανονισμό Ρώμη I δίκαιο εφαρμόζεται ακόμη και αν δεν πρόκειται για δίκαιο κράτους μέλους της ΕΕ.

Ο κανονισμός Ρώμη I δεν ισχύει για την απόδειξη και τα δικονομικά ζητήματα, τα οποία εξακολουθούν να διέπονται από το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή. Εξαιρέση αποτελούν οι κανόνες που καθορίζουν το βάρος απόδειξης, το οποίο, σύμφωνα με τον κανονισμό Ρώμη I, ρυθμίζεται από το δίκαιο που διέπει τη συμβατική ενοχή σύμφωνα με τον κανονισμό. Οι παραγραφές και οι αποσβεστικές προθεσμίες, η ερμηνεία, η εκπλήρωση της παροχής και οι συνέπειες της αθέτησης υποχρεώσεων, είναι ορισμένα από τα ζητήματα που διέπονται από το καθοριζόμενο από τον κανονισμό Ρώμη I εφαρμοστέο δίκαιο.

Οι κύριοι κανόνες του κανονισμού Ρώμη I είναι οι εξής: Όταν το εφαρμοστέο δίκαιο έχει επιλεγεί ρητώς από τα μέρη ή η επιλογή του δικαίου συνάγεται σαφώς από τις διατάξεις της σύμβασης ή τα δεδομένα της υπόθεσης, εφαρμόζεται το δίκαιο που επιλέγη.

Η ελευθερία επιλογής έχει όρια. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού Ρώμη I, όταν τα μέρη έχουν επιλέξει το δίκαιο μιας χώρας αλλά «όλα τα άλλα σχετικά με την περίπτωση δεδομένα» εντοπίζονται σε διαφορετική χώρα, η επιλογή των μερών δεν θίγει την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου αυτής της άλλης χώρας από τις οποίες δεν επιτρέπεται παρέκκλιση με συμφωνία. Το άρθρο 9 ορίζει ότι οι υπερισχύουσες διατάξεις αναγκαστικού δικαίου μιας χώρας θα πρέπει να εφαρμόζονται ανεξάρτητα από την επιλογή εφαρμοστέου δικαίου από τα μέρη. Επιπλέον, στις συμβάσεις καταναλωτών και στις συμβάσεις εργασίας, η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν μπορεί να στερεί τον καταναλωτή ή τον εργαζόμενο από την προστασία των κανόνων αναγκαστικού δικαίου του νομικού συστήματος που θα ήταν εφαρμοστέο ελλείψει επιλογής.

Στις υποθέσεις στις οποίες το εφαρμοστέο δίκαιο δεν έχει επιλεγεί ρητώς ή η επιλογή του δικαίου δεν μπορεί να συναχθεί σαφώς, το άρθρο 4 του κανονισμού Ρώμη I ορίζει περαιτέρω κανόνες για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, το οποίο συχνά συναρτάται προς τον τόπο συνήθους διαμονής του μέρους που δεν έχει αναλάβει την υποχρέωση να πραγματοποιήσει πληρωμή για το προϊόν ή την υπηρεσία, π.χ. του πωλητή σε σύμβαση πώλησης αγαθών, του δανειστή σε σύμβαση τραπεζικού δανείου ή του εγγυητή σε σύμβαση εγγύησης. Το τεκμήριο αυτό μπορεί να ανατραπεί υπέρ του δικαίου της χώρας με την οποία η σύμβαση συνδέεται προδήλως στενότερα. Η νομολογία των δικαστηρίων που αφορά τη Σύμβαση της Ρώμης, και η οποία ενδέχεται να είναι συναφής και στο πλαίσιο της ερμηνείας του κανονισμού Ρώμη I, επιβεβαιώνει ότι για την ανατροπή του τεκμηρίου πρέπει, κατ' ελάχιστον, οι παράγοντες που συνηγορούν υπέρ της εφαρμογής του δικαίου της άλλης χώρας να υπερτερούν σαφώς έναντι άλλων παραγόντων. Η πλειονότητα των δικαστών στη σημαντική σκωτική απόφαση *Caledonia Subsea κατά Micropere SA* προχώρησε ακόμη περισσότερο και αποφάνθηκε ότι το τεκμήριο θα πρέπει να ανατρέπεται μόνον εφόσον, υπό τις εξαιρετικές περιστάσεις της υπόθεσης, η συνήθης διαμονή του συμβαλλόμενου μέρους που οφείλει να πραγματοποιήσει τη χαρακτηριστική παροχή δεν έχει καμία ουσιαστική σημασία.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Ο κανονισμός Ρώμη II [κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές] εφαρμόζεται στις εξωσυμβατικές ενοχές αστικού και εμπορικού δικαίου, σε περίπτωση που περιλαμβάνουν σύγκρουση δικαίων. Προκειμένου να τύχουν εφαρμογής οι κανόνες που καθορίζονται στον κανονισμό, η ζημία πρέπει να έχει επέλθει ή να ενδέχεται να επέλθει. Ορίζεται ότι η έννοια της ζημίας περιλαμβάνει όλες τις συνέπειες των αδικοπραξιών, του αδικαιολόγητου πλουτισμού, της διοίκησης αλλοτρίων (εξωσυμβατική ενοχή η οποία απορρέει από πράξη διοίκησης αλλοτρίων άνευ εντολής) και την ευθύνη κατά τις διαπραγματεύσεις (εξωσυμβατική ενοχή που απορρέει από συζητήσεις πριν από τη σύναψη σύμβασης). Ο κανονισμός Ρώμη II δεν εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, σε υποθέσεις δυσφήμισης ή σε αντίστοιχες αγωγές που ασκούνται δυνάμει αλλοδαπού δικαίου. Σύμφωνα με τον κανονισμό Ρώμη II ο γενικός κανόνας που ισχύει για τις αδικοπραξίες είναι ότι εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της χώρας στην οποία επέρχεται η ζημία. Προβλέπονται επίσης ειδικοί κανόνες για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε σχέση με ορισμένα είδη εξωσυμβατικών ενοχών, συμπεριλαμβανομένων όσων απορρέουν από ζημία λόγω ελαττωματικού προϊόντος, πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού, περιβαλλοντική ζημία και προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Ο κανονισμός καθορίζει επίσης κανόνες σχετικά με τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, τη διοίκηση αλλοτρίων και την ευθύνη κατά τις διαπραγματεύσεις. Ο κανονισμός δίνει στα μέρη τη δυνατότητα να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο υπό ορισμένες περιστάσεις. Ωστόσο, ο κανονισμός θέτει περιορισμούς σχετικά με την παράκαμψη - μέσω της εφαρμογής των κανόνων του κανονισμού - των κανόνων του εθνικού δικαίου του δικάζοντος δικαστηρίου, καθώς και σχετικά με την παράκαμψη των κανόνων της χώρας στην οποία εντοπίζονται όλα τα σχετικά με την περίπτωση δεδομένα κατά τον χρόνο επέλευσης του ζημιογόνου γεγονότος, σε περίπτωση που πρόκειται για άλλη χώρα από αυτή που επέλεξαν τα μέρη. Στη Σκωτία, υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός Ρώμη II αλλά αντ' αυτού εφαρμόζεται είτε ο νόμος του 1995 για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (διάφορες διατάξεις) είτε το κοινοδικαίο.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Κατοικία

Το καθεστώς του εξώγαμου τέκνου καταργήθηκε στη Σκωτία με το άρθρο 21 του σκωτικού νόμου περί οικογενειακού δικαίου του 2006 [Family Law (Scotland) Act 2006]. Κατόπιν αυτού, το άρθρο 22 παράγραφος 2 του νόμου του 2006 ορίζει ότι όταν α) οι γονείς τέκνου κάτω των 16 ετών κατοικούν αμφότεροι στην ίδια χώρα και β) το τέκνο κατοικεί με έναν από τους δύο γονείς ή και με τους δύο γονείς, το τέκνο έχει ως τόπο κατοικίας την ίδια χώρα στην οποία κατοικούν οι γονείς. Για τις λοιπές περιπτώσεις, το άρθρο 22 παράγραφος 3 ορίζει ότι το τέκνο έχει ως τόπο κατοικίας τη χώρα με την οποία συνδέεται στενότερα σε κάθε δεδομένη χρονική στιγμή.

Για τα άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω, εξακολουθεί να ισχύει η προηγούμενη κατοικία τους, εκτός αν ορίσουν άλλον τόπο κατοικίας της επιλογής τους. Για να επιλέξει τόπο κατοικίας, το άτομο πρέπει να έχει πράγματι μετακομίσει στη νέα χώρα στην οποία επιθυμεί να διαμείνει και να εκδηλώνει την πρόθεση να εγκαταλείψει την προηγούμενη κατοικία του και να ζήσει μόνιμα στη νέα χώρα. Εάν το άτομο εγκαταλείψει την κατοικία επιλογής, ισχύει εκ νέου η κατοικία καταγωγής ώστε να καλυφθούν τυχόν κενά έως ότου οριστεί νέα κατοικία επιλογής.

Ο τόπος κατοικίας των έγγαμων προσώπων καθορίζεται πλέον ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας του εκάστοτε συζύγου.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου του 1973 για την κατοικία και τις γαμικές διαφορές (Domicile and Matrimonial Proceedings Act 1973) ορίζει ότι οι έγγαμες γυναίκες έχουν τα ίδια δικαιώματα, όσον αφορά την κατοικία, με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο. Ωστόσο, αν ο γάμος είχε τελεστεί πριν από τη θέσπιση του νόμου του 1973 (το οποίο σημαίνει ότι η έγγαμη γυναίκα είχε αποκτήσει την κατοικία του συζύγου της δυνάμει του παλαιού νόμου), διατηρεί τον ίδιο τόπο κατοικίας εκτός αν τον εγκαταλείψει ή αποκτήσει νέο τόπο κατοικίας της επιλογής της.

Όνομα

Το δικαίωμα ονοματοδοσίας του τέκνου εντάσσεται στο πλαίσιο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των γονέων (δηλαδή στο πεδίο άσκησης της γονικής μέριμνας). Στις διαφορές γονικής μέριμνας, το άρθρο 11 του σκωτικού νόμου του 1995 για τα παιδιά [Children (Scotland) Act 1995] επιβάλλει στον δικαστή να λαμβάνει πρωτίστως υπόψη την ευημερία του παιδιού.

Γενικά, οι ενήλικοι έχουν το δικαίωμα να επιλέγουν όποιο όνομα επιθυμούν για τον εαυτό τους, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται πρόθεση για την τέλεση απάτης. Τα άτομα ηλικίας άνω των 16 ετών, των οποίων η γέννηση έχει καταχωριστεί στη Σκωτία ή τα οποία έχουν υιοθετηθεί με νόμιμες διαδικασίες στη Σκωτία μπορούν να υποβάλουν αίτηση στην Εθνική Υπηρεσία Αρχείων της Σκωτίας (National Records of Scotland) για την καταχώριση της αλλαγής του ονόματος. Ωστόσο, η χρήση αυτής της υπηρεσίας δεν είναι υποχρεωτική. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αλλαγή ονόματος είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο της [Εθνικής Υπηρεσίας Αρχείων της Σκωτίας](#).

Δικαιοπρακτική ικανότητα

Η ικανότητα προς κατάρτιση δικαιοπραξιών, σύνταξη διαθήκης κ.λπ., διέπεται από διαφορετικά δίκαια, ανάλογα με τον τομέα σε σχέση με τον οποίο ανακύπτει το ζήτημα της ικανότητας. Συναφώς, υπό ορισμένες περιστάσεις, είναι ο σκωτικός νόμος του 1991 για την ηλικία δικαιοπρακτικής ικανότητας [Age of Legal Capacity (Scotland) Act 1991]. Σύμφωνα με τον σκωτικό νόμο του 1991 για την ηλικία δικαιοπρακτικής ικανότητας, κάθε πρόσωπο ηλικίας 16 ετών και άνω διαθέτει τη δικαιοπρακτική ικανότητα να διενεργεί οποιαδήποτε συναλλαγή. Τα άτομα μικρότερης ηλικίας έχουν δικαιοπρακτική ικανότητα υπό ορισμένες περιστάσεις που καθορίζονται στον εν λόγω νόμο.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Το σκωτικό δίκαιο απονέμει στους γονείς (και σε ορισμένα άλλα πρόσωπα που έχουν τη δικαιοπρακτική ικανότητα να φροντίζουν το παιδί) διάφορα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Τα θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των γονέων ρυθμίζονται στον σκωτικό νόμο του 1995 για τα παιδιά. Το σκωτικό δίκαιο εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου τα σκωτικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία, με την επιφύλαξη των διατάξεων της Σύμβασης της Χάγης του 1996 και του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Στο σκωτικό δίκαιο τα ζητήματα υιοθεσίας ρυθμίζονται στον σκωτικό νόμο του 2007 για την υιοθεσία και τα παιδιά [Adoption and Children (Scotland) Act 2007].

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Για να είναι έγκυρος ένας γάμος στη Σκωτία, πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Αμφότερα τα πρόσωπα πρέπει να είναι ελεύθερα να συνάψουν γάμο, να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και να έχουν συναινέσει πλήρως στην τέλεση του γάμου.

Το άρθρο 38 παράγραφος 1 του σκωτικού νόμου του 2006 για το οικογενειακό δίκαιο προβλέπει επίσης ότι ο γάμος πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του τόπου τέλεσης του γάμου όσον αφορά τις διατυπώσεις. Αυτές καλύπτουν το κύρος της τελετής και διαφόρων στοιχείων αυτής π.χ. αν πρέπει να χρησιμοποιηθούν συγκεκριμένες εκφράσεις, αν η τελετή πρέπει να λάβει χώρα σε συγκεκριμένο μέρος ή αν ο γάμος μπορεί να τελεστεί δια τηλεξουσίου. Το ζήτημα εάν το πρόσωπο που συνάπτει γάμο είχε την ικανότητα να το πράξει και εάν είχε συναινέσει πλήρως στον γάμο ρυθμίζεται με βάση το δίκαιο του τόπου στο οποίο το πρόσωπο αυτό είχε τη μόνιμη διαμονή του αμέσως πριν από τη σύναψη του γάμου (άρθρο 38 παράγραφος 2 του νόμου του 2006). Στη Σκωτία, η ηλικία στην οποία ένα πρόσωπο αποκτά τη δικαιοπρακτική ικανότητα να συνάψει γάμο είναι τα 16 έτη. Όσον αφορά τη συναίνεση, πρέπει να είναι ειλικρινής και αμφότερα τα μέρη να την έχουν εξωτερικεύσει με σαφήνεια το ένα προς το άλλο.

Στη Σκωτία, μετά τη θέσπιση του σκωτικού νόμου του 2014 για τον γάμο και το σύμφωνο συμβίωσης [Marriage and Civil Partnership (Scotland) Act 2014], αναγνωρίζονται πλέον οι γάμοι μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου. Αυτό αφορά και τους γάμους που συνάπτονται μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου τόσο στη Σκωτία όσο και στο εξωτερικό.

Οποιοσδήποτε μπορεί να συνάψει γάμο στη Σκωτία, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει κανένα νομικό κώλυμα. Τα ζευγάρια που επιθυμούν να συνάψουν γάμο στη Σκωτία δεν απαιτείται να έχουν την κατοικία τους στη χώρα, ωστόσο οι υπήκοοι χωρών εκτός ΕΕ ενδέχεται να χρειαστεί να λάβουν άδεια από τις υπηρεσίες μετανάστευσης.

Σύμφωνο συμβίωσης και γάμος μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου

Το σκωτικό δίκαιο αναγνωρίζει τα σύμφωνα συμβίωσης δυνάμει του νόμου του 2004 για τα σύμφωνα συμβίωσης (Civil Partnership Act 2004). Το άρθρο 85 του νόμου του 2004 ορίζει ότι για να συναφθεί σύμφωνο συμβίωσης δύο πρόσωπα του ίδιου φύλου συμπληρώνουν και υπογράφουν το έντυπο συμφώνου συμβίωσης ενώπιον δύο μαρτύρων ηλικίας άνω των 16 ετών και ενός εξουσιοδοτημένου ληξιαρχου (όλα τα πρόσωπα απαιτείται να είναι παρόντα).

Ο νόμος του 2004 περιέχει επίσης ειδικές διατάξεις για τα σύμφωνα συμβίωσης που συνάπτονται εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου. Ένα αλλοδαπό σύμφωνο συμβίωσης που έχει συναφθεί νομίμως μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου αντιμετωπίζεται ως εάν είχε συναφθεί στη Σκωτία, υπό την προϋπόθεση ότι πληροί ορισμένα κριτήρια που καθορίζονται στον νόμο του 2004.

Συγκατοίκηση/ελεύθερη συμβίωση

Κατά γενικό κανόνα στη Σκωτία, εάν δύο άτομα ζουν μαζί ως εάν είχαν παντρευτεί, η συγκατοίκησή τους δημιουργεί ορισμένα δικαιώματα και ορισμένες υποχρεώσεις. Ο σκωτικός νόμος του 2006 για το οικογενειακό δίκαιο περιέχει διατάξεις για τα δικαιώματα των ζευγαριών σε σχέση ελεύθερης συμβίωσης (και οι οποίες εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο τόσο στα ζευγάρια ίδιου φύλου και όσο και στα ζευγάρια ετεροφύλων). Για παράδειγμα, στο άρθρο 26 προβλέπονται δικαιώματα επί ορισμένων ειδών οικιακής χρήσης στο άρθρο 27 γίνεται αναφορά στα δικαιώματα επί χρηματικών ποσών και περιουσιακών στοιχείων στο άρθρο 28 προβλέπεται η παροχή οικονομικής ενίσχυσης σε περίπτωση χωρισμού στο άρθρο 29 προβλέπεται η παροχή οικονομικής ενίσχυσης στην περίπτωση που ένας εκ των δύο συμβιούντων συντρόφων αποβιώσει αδιάθετος τέλος, στο άρθρο 30 προβλέπεται η δυνατότητα έκδοσης εντολών προστασίας ως μέτρου αστικού δικαίου σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας.

Διαζύγιο και χωρισμός

Όσον αφορά τα ζητήματα διαζυγίου και χωρισμού, στη νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου (και συγκεκριμένα στον νόμο του 1973 για την κατοικία και τις γαμικές διαφορές και στον νόμο του 2004 για τα σύμφωνα συμβίωσης) περιέχονται διατάξεις που καθορίζουν τις περιπτώσεις στις οποίες τα σκωτικά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία επί υποθέσεων διαζυγίου και λύσης της συμβίωσης. Περισσότερες λεπτομέρειες διατίθενται στον δικτυακό τόπο της [Υπηρεσίας Δικαστηρίων της Σκωτίας](#).

Διατροφή

Όσον αφορά τα ζητήματα διατροφής, στο πλαίσιο του Υπουργείου Εργασίας και Συντάξεων λειτουργεί η επίσημη [Υπηρεσία Διατροφής Τέκνων](#) που καλύπτει ολόκληρη τη Μεγάλη Βρετανία.

Στη Σκωτία, ο νόμος του 1985 για το οικογενειακό δίκαιο περιέχει επίσης διατάξεις και για τις υποχρεώσεις διατροφής προς μέλη της οικογένειας όπως οι σύζυγοι και τα τέκνα. Η υποχρέωση διατροφής συνίσταται στην υποχρέωση παροχής στήριξης σε εύλογο βαθμό ανάλογα με τις περιστάσεις.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Το δίκαιο της Σκωτίας προβλέπει σύστημα για την παροχή οικονομικής ενίσχυσης σε περίπτωση διαζυγίου ή λύσης του συμφώνου συμβίωσης. Το σκωτικό δίκαιο προβλέπει ορισμένες αρχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με την επιδίκαση οικονομικής ενίσχυσης και τη διανομή της συζυγικής περιουσίας οι αρχές αυτές περιλαμβάνονται στον νόμο του 1985 για το οικογενειακό δίκαιο.

Ο γενικός κανόνας του σκωτικού δικαίου είναι ότι η καθαρή αξία της συζυγικής περιουσίας θα πρέπει να καταμερίζεται δίκαια μεταξύ των μερών, εκτός αν υπάρχουν λόγοι που επιβάλλουν την απόκλιση από τον δίκαιο και ίσο καταμερισμό. Ως συζυγική περιουσία ορίζεται το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν στους συζύγους ή στα μέρη του συμφώνου συμβίωσης και τα οποία αποκτήθηκαν πριν από τη σύναψη του γάμου ή του συμφώνου συμβίωσης ή κατά τη διάρκεια τους. Στο άρθρο 9 του νόμου του 1985 καθορίζονται οι αρχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο κατά την έκδοση απόφασης για την επιδίκαση οικονομικής ενίσχυσης σε περίπτωση διαζυγίου ή λύσης του συμφώνου συμβίωσης, και βάσει των οποίων θα αποφασιστεί αν η συζυγική περιουσία θα πρέπει να κατανεμηθεί σε ίσα μέρη μεταξύ των μερών ή εάν ο ένας σύζυγος ή το ένα μέρος του συμφώνου συμβίωσης θα πρέπει να λάβει μεγαλύτερο μερίδιο από τον άλλο σύζυγο/το άλλο μέρος.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Στις περιπτώσεις εξ αδιαθέτου διαδοχής (δηλαδή όταν δεν υπάρχει διαθήκη), η κληρονομική διαδοχή σε σχέση με την κινητή περιουσία διέπεται από το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου κατά τον χρόνο του θανάτου, ενώ η κληρονομική διαδοχή σε σχέση με την ακίνητη περιουσία διέπεται από το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκονται τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία κατά τον χρόνο του θανάτου. Ο ίδιος κανόνας εφαρμόζεται και όσον αφορά τα «νόμιμα δικαιώματα» (νόμιμη μοίρα), δηλαδή τα δικαιώματα ορισμένων μελών της οικογένειας επί μεριδίου της περιουσίας του θανόντος, τα οποία δεν

μπορούν να παρακαμφθούν με διαθήκη. Τα νόμιμα δικαιώματα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο στην εξ αδιαθέτου διαδοχή όσο και στην εκ διαθήκης διαδοχή. Αξίζει να σημειωθεί ότι επί του παρόντος, σύμφωνα με το σκωτικό δίκαιο, νόμιμα δικαιώματα προβλέπονται μόνο σε σχέση με την κινητή περιουσία, το οποίο σημαίνει ότι αφορούν μόνο την περίπτωση όπου ο θανών κατοικούσε στη Σκωτία κατά τον χρόνο του θανάτου του. Στις περιπτώσεις όπου υπάρχει διαθήκη, η ικανότητα του διαθέτη προς σύνταξη διαθήκης διέπεται από το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία της διαθήκης, όσον αφορά την κινητή περιουσία, ενώ, όσον αφορά την ακίνητη περιουσία, από το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκονται τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία.

Σύμφωνα με τον νόμο του 1963 για τις διαθήκες (Wills Act), η διαθήκη θεωρείται ότι έχει συνταχθεί έγκυρα (είναι δηλαδή «τυπικά έγκυρη») (π.χ. έχει περιβληθεί τον σωστό τύπο, συνέπραξε ο ορθός αριθμός μαρτύρων) εφόσον είναι σύμφωνη με ένα από τα ακόλουθα εγγύρια δίκαια: το δίκαιο του τόπου σύνταξης της διαθήκης (υπογραφής και μαρτυρίας) το δίκαιο της μόνιμης ή της συνήθους κατοικίας του διαθέτη ή της ιθαγένειάς του κατά τον χρόνο της σύνταξης το δίκαιο της μόνιμης ή της συνήθους κατοικίας του διαθέτη ή της ιθαγένειάς του κατά τη στιγμή του θανάτου. Επίσης, μια διαθήκη είναι τυπικά έγκυρη όσον αφορά την ακίνητη περιουσία εάν συμμορφώνεται με το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται η εν λόγω περιουσία.

Οι διατάξεις της διαθήκης που αφορούν την κινητή περιουσία είναι έγκυρες και εκτελεστές («ουσιαστικά έγκυρες») (π.χ. όσον αφορά τα όρια του ποσοστού της περιουσίας που μπορεί να μεταβιβαστεί με τη διαθήκη) εφόσον συνάδουν με το δίκαιο της κατοικίας του διαθέτη κατά την ημερομηνία θανάτου. Οι διαθήκες που αφορούν ακίνητη περιουσία είναι από ουσιαστική άποψη έγκυρες εάν είναι σύμφωνες με το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο κατά τον χρόνο του θανάτου.

Η διαθήκη ερμηνεύεται σύμφωνα με το δίκαιο το οποίο είχε κατά νου ο διαθέτης η πρόθεση του διαθέτη μπορεί να έχει εκφραστεί ρητώς ή να συνάγεται από τη διατύπωση της διαθήκης. Διαφορετικά, τεκμαίρεται ότι - όσον αφορά την κινητή περιουσία - ερμηνεύεται με βάση το δίκαιο του τόπου κατοικίας του διαθέτη κατά την ημερομηνία της διαθήκης. Ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται πιθανότατα και στην ακίνητη περιουσία. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, στις οποίες η διαθήκη δεν υποδεικνύει με σαφήνεια το εφαρμοστέο δίκαιο, τα δικαστήρια εφάρμοσαν το δίκαιο της τόπου κατοικίας κατά τον χρόνο του θανάτου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το άρθρο 4 του νόμου του 1963 ορίζει ότι:

«Η ερμηνεία της διαθήκης δεν μεταβάλλεται λόγω αλλαγής του τόπου κατοικίας του διαθέτη μετά τη σύνταξή της.»

Εάν προβληθεί ισχυρισμός περί ανάκλησης της διαθήκης, το ουσιαστικό κύρος της ανάκλησης καθορίζεται με βάση το δίκαιο του τόπου κατοικίας του διαθέτη κατά τον χρόνο της προβαλλόμενης ανάκλησης, σε σχέση με την κινητή περιουσία, και, εάν η ανάκληση θα επηρέαζε ακίνητη περιουσία, με βάση το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται η εν λόγω ακίνητη περιουσία. Η διαθήκη με την οποία ανακαλείται προγενέστερη έγκυρη διαθήκη ή διάταξη προγενέστερης έγκυρης διαθήκης θεωρείται τυπικά έγκυρη εφόσον συνάδει με το δίκαιο οποιασδήποτε χώρας βάσει του οποίου η ανακληθείσα διαθήκη ή διάταξη θα θεωρείτο ότι είχε συνταχθεί δεόντως.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Ο χαρακτηρισμός ενός πράγματος ως κινητού ή ακινήτου διέπεται από το δίκαιο του τόπου στο οποίο βρίσκεται το εν λόγω πράγμα.

Στην περίπτωση ακινήτου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το ακίνητο. Αυτό αφορά όλα τα ζητήματα της σχετικής συναλλαγής, συμπεριλαμβανομένων της ικανότητας, του τύπου και του ουσιαστικού κύρους. Γίνεται διάκριση μεταξύ της πράξης μεταβίβασης της ή άλλων ακινήτων περιουσιακών στοιχείων και της σύμβασης που καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών εν σχέσει με την εν λόγω μεταβίβαση – η δικαιοπραξία αυτή διέπεται από διαφορετικούς κανόνες περί εφαρμοστέου δικαίου (ειδικότερα, από τον κανονισμό Ρώμη Ι).

Στην περίπτωση ενσώματων κινητών περιουσιακών στοιχείων, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το πράγμα κατά τον χρόνο του γεγονότος βάσει του οποίου προβάλλεται ότι μεταβιβάστηκε η κυριότητα επί του πράγματος. Ο τίτλος κυριότητας επί ενσώματου κινητού περιουσιακού στοιχείου που αποκτάται σύμφωνα με αυτόν τον γενικό κανόνα αναγνωρίζεται γενικά ως έγκυρος στη Σκωτία. Τα συμβατικά ζητήματα διέπονται ασφαλώς από τον κανονισμό Ρώμη Ι.

3.9 Αφερεγγυότητα

Το Ηνωμένο Βασίλειο δεσμεύεται από τον κανονισμό αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου περί διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο οποίος ορίζει, μεταξύ άλλων, τους κανόνες που ισχύουν σε διαδικασίες που περιλαμβάνουν την πλήρη ή μερική εκποίηση της περιουσίας του οφειλέτη και τον διορισμό εκκαθαριστή, στις περιπτώσεις όπου ο τόπος βασικών συμφερόντων του οφειλέτη βρίσκεται σε κράτος μέλος της ΕΕ (με εξαίρεση τη Δανία). Εάν τα σκωτικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία (η οποία στοιχειοθετείται σε περίπτωση που το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη - το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι ο τόπος της καταστατικής του έδρας - βρίσκεται στη Σκωτία), εφαρμόζεται το σκωτικό δίκαιο.

Στις υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αριθ. 1346/2000, εφαρμόζεται το σκωτικό δίκαιο, όταν τα σκωτικά δικαστήρια έχουν και ασκούν διεθνή δικαιοδοσία.

Τελευταία επικαιροποίηση: 07/06/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει; - Γιβραλτάρ

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Στο Γιβραλτάρ, οι κανόνες σύγκρουσης νόμων, οι οποίοι ρυθμίζουν τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, σήμερα πηγάζουν κυρίως από τους κανονισμούς της ΕΕ με άμεση ισχύ. Όσον αφορά τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, οι κανονισμοί αυτοί είναι οι εξής: Ο κανονισμός αριθ. 593/2008 (Ρώμη Ι) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές και ο κανονισμός αριθ. 864/2007 (Ρώμη ΙΙ) για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές. Ο νόμος για τις συμβάσεις (εφαρμοστέο δίκαιο) [Contracts (Applicable Law) Act 1990] (ο οποίος θεσπίστηκε για την εφαρμογή της Σύμβασης της Ρώμης του 1980) εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε σχέση με συμβάσεις που συνάφθηκαν πριν από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 (ο κανονισμός Ρώμη Ι εφαρμόζεται σε συμβάσεις που συνάφθηκαν από αυτή την ημερομηνία και έπειτα). Ο κανονισμός εφαρμόζεται στις περιπτώσεις στις οποίες οι ζημιές επήλθαν μετά την 11η Ιανουαρίου 2009. Οι παραδοσιακοί κανόνες του κοινοδικαίου (common law) εξακολουθούν να εφαρμόζονται για τις αδικτοπραξίες που συνίστανται σε δυσφήμιση, καθώς και σε υποθέσεις κληρονομικού και εμπράγματος δικαίου. Για παράδειγμα, ο νόμος για τις συμβάσεις (εφαρμοστέο δίκαιο) θέτει σε εφαρμογή τη Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές.

Στις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου, οι κανόνες με τους οποίους προσδιορίζεται το εφαρμοστέο δίκαιο πηγάζουν γενικά από το κοινοδίκαιο, με ορισμένες εξαιρέσεις. Στις υποθέσεις οικογενειακού δικαίου εφαρμόζεται κατά κανόνα το δίκαιο του Γιβραλτάρ, με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων του κοινοδικαίου (π.χ. σε σχέση με την ακυρότητα του γάμου) ή σε τυπικό νόμο [π.χ. όσον αφορά τη διατροφή, δυνάμει του νόμου για τη διατροφή (Maintenance Act) και του νόμου για τις αποφάσεις διατροφής [Maintenance Orders (Reciprocal Enforcement)]]. Στις διαφορές γονικής μέριμνας και τις υποθέσεις που αφορούν μέτρα προστασίας του παιδιού, οι οποίες καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2201/2003 και τη Σύμβαση της Χάγης της

19ης Οκτωβρίου 1996, εφαρμόζονται οι κανονισμοί του 2011 για τις διαδικασίες οικογενειακών διαφορών (παιδιά) (βάσει της Σύμβασης της Χάγης του 1996) [Family Proceedings (Children) (1996 Hague Convention) Rules 2011] και το άρθρο 15 της Σύμβασης του 1996 που περιέχουν, αντίστοιχα, τους εφαρμοστέους κανόνες, βάσει των οποίων εφαρμόζεται το δικαιο του Γιβραλτάρ με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων.

Οι κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων στο Γιβραλτάρ έχουν τόσο νομοθετική όσο και νομολογιακή προέλευση και η ισορροπία μεταξύ των δύο είναι διαφορετική στον κάθε κλάδο δικαίου. Για παράδειγμα, οι κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων στο ενοχικό δικαιο τώρα διέπεται από τον κανονισμό για τις συμβάσεις (εφαρμοστέο δικαιο) [Contracts (Applicable Law) Ordinance]. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένες από αυτές τις νομοθετικές πράξεις θέτουν σε εφαρμογή διεθνείς συμφωνίες (τέτοιου είδους συμφωνίες, εκτός από τη νομοθεσία της ΕΕ η οποία έχει άμεση ισχύ, απαιτούν νομοθετική πράξη για να ισχύσουν στο Ηνωμένο Βασίλειο και κατ' επέκταση στο Γιβραλτάρ). Για παράδειγμα, ο νόμος για τις συμβάσεις (εφαρμοστέο δικαιο) θέτει σε εφαρμογή τη Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβατικές ενοχές.

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης, η οποία επεκτάθηκε στο Γιβραλτάρ το 1964.

Σύμβαση της Ρώμης του 1980 σχετικά με το εφαρμοστέο δικαιο στις συμβατικές ενοχές, η οποία επεκτάθηκε στο Γιβραλτάρ το 1994 (η οποία αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό Ρώμη Ι όσον αφορά τις συμβάσεις που καταρτίζονται από τις 17 Δεκεμβρίου 2009 και έπειτα).

Σύμβαση της Χάγης, της 1ης Ιουλίου 1985, για το εφαρμοστέο δικαιο στα εμπιστεύματα και στην αναγνώρισή τους, η οποία επεκτάθηκε στο Γιβραλτάρ το 1989.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Δεν γνωρίζουμε κάποια διμερή σύμβαση η οποία να περιέχει διατάξεις σχετικά με τη σύγκρουση νόμων και στην οποία να είναι συμβαλλόμενο μέρος το Ηνωμένο Βασίλειο.

Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι, ενώ η Σύμβαση της Ρώμης του 1980 και οι Συμβάσεις της Χάγης επιτρέπουν στα συμβαλλόμενα κράτη να εφαρμόζουν κάποιο άλλο σύστημα κανόνων σύγκρουσης νόμων στις «εσωτερικές» συγκρούσεις νομικών συστημάτων —όπως, για παράδειγμα στις περιπτώσεις σύγκρουσης μεταξύ των νομικών συστημάτων της Αγγλίας και της Ουαλίας και της Σκωτίας— το Ηνωμένο Βασίλειο έχει επιλέξει να μην κάνει χρήση αυτής της δυνατότητας. Ως εκ τούτου, οι κανόνες της Σύμβασης της Ρώμης (όσον αφορά τις συμβάσεις που είχαν συναφθεί πριν από τις 17 Δεκεμβρίου 2009) και οι κανόνες της Σύμβασης της Χάγης εφαρμόζονται στις περιπτώσεις όπου ανακύπτει σύγκρουση μεταξύ των διαφόρων δικαιοδοτικών περιφερειών του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και σε διεθνείς συγκρούσεις νόμων.

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Κατά γενικό κανόνα, οι κανόνες σύγκρουσης νόμων εφαρμόζονται μόνον εφόσον τουλάχιστον ένα από τα διάδικα μέρη ζητήσει την εφαρμογή τους. Εάν δεν ζητηθεί η εφαρμογή τους από τους διαδίκους, ή εάν δεν υπάρχουν ικανοποιητικά αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, κατά κανόνα ο δικαστής εφαρμόζει το δικαιο του Γιβραλτάρ στο υπό κρίση ζήτημα. Ο κανόνας αυτός αφορά την απόδειξη και τα δικονομικά ζητήματα, συνεπώς δεν επηρεάζεται από τους κανονισμούς της ΕΕ, τη Σύμβαση της Ρώμης του 1980 κ.λπ.

2.2 Παραπομπή

Οι κανονισμοί της ΕΕ αποκλείουν την εφαρμογή της αρχής της παραπομπής (renvoi) στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων σύγκρουσης νόμων της ΕΕ, και αυτή ήταν η κρατούσα άποψη και στο πλαίσιο του νόμου για τις συμβάσεις (εφαρμοστέο δικαιο). Συνεπώς, εάν ο κανόνας του Γιβραλτάρ για τη σύγκρουση νόμων ως προς τις αδικοπράξεις εξ αμελείας υποδεικνύει το γαλλικό δικαιο ως εφαρμοστέο, θα εφαρμοστεί το γαλλικό εσωτερικό δικαιο, ακόμη και αν το γαλλικό δικαστήριο θα εφάρμοζε το δικαιο άλλης χώρας. Ένα επιχείρημα που προβάλλεται για τον αποκλεισμό της παραπομπής σε αυτούς τους τομείς είναι ότι, σε περίπτωση εφαρμογής του μηχανισμού της παραπομπής, θα διαταρασσόταν η εφαρμογή των σύνθετων κανόνων που προβλέπονται σε τυπικούς νόμους.

Ο ρόλος της παραπομπής στους υπόλοιπους τομείς είναι πλέον σχετικά περιορισμένος, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις δεν είναι απολύτως σαφής. Μπορεί να ληφθεί ότι η παραπομπή εφαρμόζεται στην περίπτωση διαφορών που αφορούν ακίνητα που βρίσκονται στο εξωτερικό, στις οποίες, σύμφωνα με το δικαιο του Γιβραλτάρ, εφαρμόζεται το δικαιο της τοποθεσίας του πράγματος (lex situs). Σ' αυτές τις περιπτώσεις, είναι επιθυμητό, από πρακτική άποψη, να εφαρμόζεται το δικαιο της χώρας του δικαστηρίου του τόπου του οποίου βρίσκεται το ακίνητο, ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες να είναι ισχυρή τυχόν απόφαση δικαστηρίου του Γιβραλτάρ που θα εκδοθεί σε σχέση με το ακίνητο. Από τη νομολογία των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων προκύπτει ότι όσον αφορά την ενσώματη κινητή περιουσία που βρίσκεται στο εξωτερικό, η αναφορά στη lex situs δεν περιλαμβάνει την παραπομπή.

Σε οικογενειακές υποθέσεις, βάσει περιορισμένης νομολογίας, η αρχή της παραπομπής μπορεί να εφαρμοστεί σε ορισμένες περιπτώσεις.

Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις, η απόδειξη του περιεχομένου των αλλοδαπών κανόνων σύγκρουσης νόμων είναι δαπανηρή και οι διάδικοι συνήθως επιλέγουν να μην επιδιώξουν την εφαρμογή τους (βλ. 2.1 ανωτέρω). Η εφαρμογή της αρχής της παραπομπής έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονης συζήτησης σε ακαδημαϊκό πλαίσιο. Η κρατούσα άποψη στις νομοθετικές πράξεις σχετικά με τη σύγκρουση νόμων είναι ότι πρέπει να απορρίπτεται η παραπομπή. Συνεπώς, εάν ο κανόνας του Γιβραλτάρ για τη σύγκρουση νόμων ως προς τις αδικοπράξεις εξ αμελείας υποδεικνύει το γαλλικό δικαιο ως εφαρμοστέο, θα εφαρμοστεί το γαλλικό εσωτερικό δικαιο, ακόμη και αν το γαλλικό δικαστήριο θα εφάρμοζε το δικαιο άλλης χώρας. Ένα επιχείρημα που προβάλλεται για τον αποκλεισμό της παραπομπής σε αυτούς τους τομείς είναι ότι, σε περίπτωση εφαρμογής του μηχανισμού της παραπομπής, θα διαταρασσόταν η εφαρμογή των σύνθετων κανόνων που προβλέπονται σε τυπικούς νόμους.

Ωστόσο, η παραπομπή φαίνεται να ισχύει στην περίπτωση κληρονομιάς που αφορά κινητή και ακίνητη περιουσία αλλά και σε πιθανές μεταβιβάσεις τέτοιων περιουσιών γενικότερα, όταν ο κανόνας του Γιβραλτάρ για τη σύγκρουση νόμων παραπέμπει στο δικαιο του τόπου κατοικίας ή του δικαίου του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο, καθώς και σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου (οι οποίες διέπονται από το δικαιο του τόπου κατοικίας). Σ' αυτές τις περιπτώσεις, είναι επιθυμητό, από πρακτική άποψη, να εφαρμόζεται το δικαιο της χώρας του δικαστηρίου του τόπου του οποίου βρίσκεται το ακίνητο, ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες να είναι ισχυρή τυχόν απόφαση δικαστηρίου του Γιβραλτάρ που θα εκδοθεί σε σχέση με το ακίνητο. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις, η απόδειξη του περιεχομένου των αλλοδαπών κανόνων σύγκρουσης νόμων είναι δαπανηρή και οι διάδικοι συνήθως επιλέγουν να μην επιδιώξουν την εφαρμογή τους (βλ. 2.1 ανωτέρω).

2.3 Μεταβολή του συνδυατικού στοιχείου

Το θέμα αυτό αντιμετωπίζεται με τον προσδιορισμό, στο πλαίσιο κάθε κανόνα σύγκρουσης νόμων, του χρόνου κατά τον οποίο προσδιορίζεται το συνδυατικό στοιχείο. Για παράδειγμα, στην περίπτωση μεταβίβασης κινητών πραγμάτων, το εκάστοτε εφαρμοστέο δικαιο είναι το δικαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το επίμαχο κινητό πράγμα κατά τον χρόνο της μεταβίβασης, όταν η επίμαχη πράξη εικάζεται ότι επηρέασε την κυριότητα του κινητού.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Σύμφωνα με τους παραδοσιακούς κανόνες, τα δικαστήρια του Γιβραλτάρ μπορούν να αρνηθούν να εφαρμόσουν αλλοδαπό δικαιο εάν αυτό προσκρούει στη δημόσια τάξη του Γιβραλτάρ. Ωστόσο, οι προϋποθέσεις για τη χρήση αυτής της εξαίρεσης είναι πολύ αυστηρές: για παράδειγμα, αυτό ισχύει σε περιπτώσεις στις οποίες η εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου θα κατέληγε σε αποτέλεσμα το οποίο είναι «παντελώς ξένο προς τις θεμελιώδεις απαιτήσεις της απονομής δικαιοσύνης από τα δικαστήρια του Γιβραλτάρ». Το περιεχόμενο της αγγλικής τάξης του Γιβραλτάρ διαμορφώνεται με βάση τις διεθνείς υποχρεώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, και ιδίως αυτές που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων

είναι ένα ευρέως γνωστό παράδειγμα της εξαίρεσης της δημόσιας τάξης, ενώ ένα άλλο παράδειγμα είναι οι περιπτώσεις στις οποίες ο κανόνας του αλλοδαπού δικαίου συνιστά «κατάφωρη παραβίαση θεμελιώδους σημασίας κανόνων του διεθνούς δικαίου» (π.χ. η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ το 1990). Επιπλέον οι κανονισμοί Ρώμη Ι και Ρώμη ΙΙ προβλέπουν αμφότεροι την εφαρμογή των υπερισχυουσών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου της χώρας του δικάζοντος δικαστή, ανεξαρτήτως του δικαίου που κατά τα άλλα είναι εφαρμοστέο στη σύμβαση. Γενικά, κανόνες τέτοιου είδους απαντούν στους τομείς του δικαίου του καταναλωτή και της απασχόλησης, ή σε νομοθετήματα που συμπληρώνουν διεθνείς συμβάσεις.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου αποδεικνύεται ως εάν επρόκειτο για πραγματικό περιστατικό. Συνεπώς, εναπόκειται στα μέρη να αποδείξουν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου οι δικαστές δεν επιτρέπεται να διερευνήσουν οι ίδιοι το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου. Σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ των αποδείξεων που υποβάλλουν οι διάδικοι, το δικαστήριο μπορεί να αξιολογήσει την αξιοπιστία των πραγματογνωμώνων, ενώ μπορεί να λάβει υπόψη του τις καθοριστικές αποδείξεις (π.χ. αλλοδαπούς νόμους και νομολογία), ιδίως όταν αυτές έχουν συνταχθεί στην αγγλική γλώσσα και περιέχουν έννοιες οικείες για το δικαστήριο του Γιβραλτάρ.

Κατά κανόνα, το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου αποδεικνύεται με πραγματογνωμοσύνη. Δεν αρκεί να προσκομιστεί στο δικαστήριο το κείμενο αλλοδαπού νόμου, υπόθεσης ή διοικητικής πράξης. Για τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης μπορεί να κληθεί οποιοδήποτε πρόσωπο «διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα για τον σκοπό αυτό, λόγω των γνώσεων ή της πείρας του», ανεξάρτητα από το αν έχει άδεια άσκησης νομικού επαγγέλματος στην οικεία δικαιοδοτική περιφέρεια. Εντούτοις, είθισται οι πραγματογνώμονες να είναι είτε καθηγητές πανεπιστημίου είτε επαγγελματίες του νομικού χώρου στην οικεία δικαιοδοτική περιφέρεια. Εάν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου είχε ήδη προσδιοριστεί σε προγενέστερη υπόθεση στο Γιβραλτάρ ή την Αγγλία, η υπόθεση αυτή μπορεί να αναφερθεί ως απόδειξη του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου, ενώ τεκμαίρεται ότι το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου είναι ταυτόσημο με αυτό που είχε προσδιοριστεί στην εν λόγω υπόθεση, μέχρι αποδείξεως του εναντίου.

Το βάρος απόδειξης φέρει ο διάδικος που επικαλείται το αλλοδαπό δίκαιο. Εάν το αλλοδαπό δίκαιο δεν αποδειχθεί ικανοποιητικά, κατά γενικό κανόνα εφαρμόζεται το δίκαιο του Γιβραλτάρ. Ωστόσο, σε περιπτώσεις στις οποίες δεν τίθεται ζήτημα το αλλοδαπό δίκαιο να παρουσιάζει οποιαδήποτε ομοιότητα προς το δίκαιο του Γιβραλτάρ (π.χ. φορολογικός νόμος άλλης ευρωπαϊκής χώρας), η αγωγή ενδέχεται να απορριφθεί.

3 Κανόνες σύγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σε όλες τις υποθέσεις που αφορούν συμβατικές ενοχές και οι οποίες εμπεριέχουν σύγκρουση νόμων, εφαρμόζεται άμεσα ο κανονισμός Ρώμη Ι. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων του κανονισμού Ρώμη Ι μπορούν επίσης να τύχουν εφαρμογής σε διαφορές που άπτονται σχέσεων τις οποίες το δίκαιο του Γιβραλτάρ δεν θα αναγνώριζε ως συμβατικές (π.χ. σε περιπτώσεις στις οποίες η σύμβαση καταρτίζεται χωρίς την παροχή ανταλλάγματος, π.χ. συμβάσεις δωρεάς). Τα οικονομικά ζητήματα ρυθμίζονται από το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή. Συνεπώς, ο υπολογισμός της αποζημίωσης (όχι όμως οι κατηγορίες της ζημίας), καθώς και τα αποδεικτικά μέσα ρυθμίζονται από το δίκαιο του δικάζοντος δικαστή. Οι προθεσμίες παραγραφής αποτελούν ζήτημα του ουσιαστικού δικαίου, ως εκ τούτου, στην περίπτωση των συμβατικών ενοχών, καθορίζονται σύμφωνα με το δίκαιο που προσδιορίζεται ως εφαρμοστέο με βάση τον κανονισμό. Οι κύριοι κανόνες ουσιαστικού δικαίου είναι οι εξής:

Σε περιπτώσεις όπου το δίκαιο είχε επιλεγεί ρητώς από τα μέρη, ή η επιλογή του δικαίου μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα, εφαρμόζεται το δίκαιο που επελέγη. Η επιλογή του δικαίου μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα σε περιπτώσεις στις οποίες η σύμβαση έχει περιβληθεί τυποποιημένη μορφή η οποία διέπεται από συγκεκριμένο δίκαιο (π.χ. τα ασφαλιστήρια ναυτικής ασφάλισης του οργανισμού Lloyd's) ή μπορεί να προκύπτει από προηγούμενες συναλλαγές μεταξύ των μερών. Σε περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει συμφωνία για την επιλογή δικαστηρίου, το στοιχείο αυτό αρκεί για να συναχθεί ότι τα μέρη επιθυμούσαν την εφαρμογή του δικαίου της χώρας του δικαστηρίου αυτού, αν και αυτό δεν ισχύει πάντοτε. Στην περίπτωση συμφωνίας διαιτησίας, αν έχουν καθοριστεί τα κριτήρια επιλογής των διαιτητών, είναι ευκολότερη η εξαγωγή συμπεράσματος σχετικά με την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου, εάν όμως ο ορισμός των διαιτητών γίνεται διά παραπομπής στους κανονισμούς διεθνούς οργάνου, υπάρχουν πολύ λιγότερες πιθανότητες να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου.

Η ελευθερία επιλογής υπόκειται σε διάφορους περιορισμούς. Πρώτον, στις συμβάσεις καταναλωτών και στις συμβάσεις εργασίας, η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν μπορεί να στερεί τον καταναλωτή ή τον εργαζόμενο από την προστασία των κανόνων αναγκαστικού δικαίου τους οποίους προβλέπει το δίκαιο το οποίο θα ήταν εφαρμοστέο στην προκειμένη υπόθεση, ελλείψει ρητής επιλογής εφαρμοστέου δικαίου. Δεύτερον, όταν όλα τα στοιχεία της υπόθεσης συνδέονται με μία χώρα, η επιλογή διαφορετικού δικαίου δεν μπορεί να αναίρεσει την ισχύ των κανόνων αναγκαστικού δικαίου αυτής της χώρας. Υπάρχουν επίσης κανόνες για την προστασία των καταναλωτών σε σχέση με τις συμβάσεις ασφάλισης. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι σε περιπτώσεις διαφωνίας σχετικά με την ισχύ της επιλογής —για παράδειγμα, όταν προβάλλεται ισχυρισμός περί εξαναγκασμού— το ερώτημα αν η επιλογή αυτή είναι ισχυρή καθορίζεται με βάση το «υποθετικό» εφαρμοστέο δίκαιο (δηλαδή το δίκαιο που θα εφαρμοζόταν στη σύμβαση αν η επιλογή ήταν έγκυρη), εκτός εάν αυτό δεν θα ήταν εύλογο (οπότε, σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται το δίκαιο της συνήθους διαμονής του μέρους που ισχυρίζεται ότι δεν είχε συναινέσει).

Σε περιπτώσεις στις οποίες δεν έχει γίνει ρητή επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου ή η επιλογή δεν μπορεί να συναχθεί με εύλογη βεβαιότητα, ο κανονισμός Ρώμη Ι προβλέπει συγκεκριμένους κανόνες ανάλογα με το είδος της σύμβασης, αλλά όταν οι κανόνες αυτοί δεν οδηγούν σε ασφαλή συμπεράσματα, κατά κανόνα το δίκαιο που εφαρμόζεται είναι το δίκαιο της συνήθους διαμονής του μέρους που οφείλει να εκπληρώσει τη χαρακτηριστική παροχή. Το μέρος που οφείλει να εκπληρώσει τη χαρακτηριστική παροχή δεν είναι πάντοτε εύκολο να προσδιοριστεί, ωστόσο συνήθως είναι το μέρος που δεν πραγματοποιεί πληρωμή για το αγαθό ή την υπηρεσία (π.χ. το μέρος που εκπληρώνει τη χαρακτηριστική παροχή είναι ο πωλητής προϊόντος, ο δανειστής στο πλαίσιο τραπεζικής συναλλαγής, ο εγγυητής σε σύμβαση εγγύησης). Το τεκμήριο αυτό μπορεί να ανατραπεί υπέρ του δικαίου της χώρας με την οποία η σύμβαση συνδέεται στενότερα.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Όσον αφορά τις εξωσυμβατικές ενοχές, στις περισσότερες περιπτώσεις εφαρμόζεται ο κανονισμός Ρώμη ΙΙ. Ο νόμος εφαρμόζεται μόνο σε ενοχές εξ αδικοπραξίας που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, ενώ η δυσφήμιση εξακολουθεί να διέπεται από το κοινοδίκαιο (βλ. κατωτέρω). Οι προθεσμίες παραγραφής καθορίζονται επίσης βάσει του εφαρμοστέου δικαίου.

Σύμφωνα με τον κανονισμό Ρώμη ΙΙ, ο γενικός κανόνας είναι ότι εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου στον οποίο επέρχεται η ζημία. Προβλέπονται επίσης ειδικοί κανόνες για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου για ορισμένα είδη εξωσυμβατικών ενοχών, συμπεριλαμβανομένων όσων απορρέουν από ζημία λόγω ελαττωματικού προϊόντος, πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού, περιβαλλοντική ζημία ή προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τον κανονισμό, τα μέρη έχουν επίσης τη δυνατότητα να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο υπό ορισμένες περιστάσεις, ωστόσο δεν μπορεί να γίνει χρήση αυτής της διάταξης με σκοπό να αποφευχθεί η εφαρμογή δεσμευτικών κανόνων της ΕΕ ή εθνικού δικαίου. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αποτίμηση της ζημίας αποτελεί ζήτημα που ρυθμίζεται από το εφαρμοστέο δίκαιο.

Όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, η δυσφήμιση (η οποία περιλαμβάνει τη συκοφαντική δυσφήμιση με την οποία τίθεται σε αμφισβήτηση το κύρος τίτλου ιδιοκτησίας ή η ποιότητα αγαθών, και γενικά τις εκ προθέσεως ψευδείς δηλώσεις με σκοπό την πρόκληση βλάβης, καθώς και κάθε αγωγή δυνάμει αλλοδαπού δικαίου που «αντιστοιχεί ή είναι παρόμοιας φύσης με [τέτοιου είδους] αγωγή») διέπεται από το κοινοδίκαιο. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, εφαρμόζεται ο κανόνας της «διπλής εναγωγής»: η αξίωση από αδικοπραξία είναι αγωγή στο Γιβραλτάρ μόνον εφόσον είναι δυνατή η άσκηση αγωγής για

την εν λόγω αδικοπραξία κατά το αλλοδαπό δίκαιο της χώρας στην οποία τελέστηκε η πράξη (συνήθως δημοσίευση) και εφόσον θα ήταν δυνατή η άσκηση αγωγής με βάση το δίκαιο του Γιβραλτάρ εάν η πράξη είχε τελεστεί στο Γιβραλτάρ. Ο κανόνας αυτός διατηρήθηκε σε ισχύ κατόπιν πιέσεων που άσκησαν οργανισμοί μέσων ενημέρωσης, φοβούμενοι την εφαρμογή εξαιρετικά αυστηρών αλλοδαπών νόμων. Ωστόσο, ο κανόνας αυτός υπόκειται σε μία εξαίρεση: αν μια άλλη χώρα εμφανίζει ισχυρότερο δεσμό με την πράξη και τα μέρη, τότε εφαρμόζεται το δίκαιο αυτής της χώρας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει μεγάλη ασάφεια σε σχέση με αυτό το ζήτημα.

Όσον αφορά τη διαχείριση καταπιστευμάτων, ο προσδιορισμός του εφαρμοστέου δικαίου ρυθμίζεται από τον νόμο για τους διαχειριστές εμπιστευμάτων (Trustees Act), ο οποίος συμπληρώνει τη Σύμβαση της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στα εμπιστεύματα. Ο νόμος αυτός προβλέπει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο επιλέγεται από τον ιδρυτή ειδικά ως εφαρμοστέο είναι το δίκαιο με το οποίο το εμπιστεύμαα συνδέεται στενότερα. Το δίκαιο αυτό διέπει το κύρος του εμπιστεύματος, την ερμηνεία του, τα έννομα αποτελέσματα και τη διαχείρισή του.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Όσον αφορά τα τέκνα εντός γάμου, η κατοικία του τέκνου (η «κατοικία καταγωγής») είναι αυτή της κατοικίας του πατέρα κατά τον χρόνο της γέννησης του τέκνου. Εάν το τέκνο έχει γεννηθεί εκτός γάμου ή εάν ο πατέρας του δεν βρίσκεται εν ζωή κατά τον χρόνο της γέννησης, ο τόπος κατοικίας του τέκνου είναι αυτός της μητέρας του. Ο κανόνας αυτός ισχύει έως ότου το τέκνο συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του (το οποίο σημαίνει ότι έως ότου συμπληρωθεί αυτή η ηλικία, η κατοικία του τέκνου αλλάζει ανάλογα με την κατοικία του πατέρα ή της μητέρας αντίστοιχα).

Για τα πρόσωπα ηλικίας 16 ετών και άνω, εξακολουθεί να ισχύει η «κατοικία καταγωγής», εκτός αν ορίσουν άλλον τόπο κατοικίας της επιλογής τους.

Προκειμένου να ορίσει τόπο κατοικίας, ένα πρόσωπο πρέπει να κατοικεί στον οικείο τόπο, με την πρόθεση να ζήσει εκεί επ' αόριστον ή μόνιμα. Εάν κάποια από τις δύο προϋποθέσεις παύσει να ισχύει, δεν ισχύει πλέον η κατοικία επιλογής και ισχύει η κατοικία καταγωγής.

Η κατοικία της συζύγου δεν καθορίζεται πλέον σε συνάρτηση με τον τόπο κατοικίας του συζύγου της, αλλά ανεξάρτητα από αυτόν.

Η ικανότητα του ατόμου να είναι υποκείμενο υποχρεώσεων (π.χ. να καταρτίζει δικαιοπραξίες, να συντάσσει διαθήκη, να συνάπτει γάμο) καθορίζεται με βάση τους κανόνες που διέπουν τον κάθε τομέα, και οι οποίοι εξετάζονται στις αντίστοιχες ενότητες.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Τα ζητήματα γονικής μέριμνας και προστασίας του παιδιού διέπονται γενικά από το δίκαιο του Γιβραλτάρ, με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων όπως αυτές που αφορούν τις διαφορές (εξετάζονται ανωτέρω) που εμπίπτουν στη Σύμβαση της Χάγης του 1996 και τις διαφορές που εμπίπτουν στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα. Τα ζητήματα που αφορούν την αναγνώριση τέκνων και την υιοθεσία ρυθμίζονται επίσης κατά γενικό κανόνα από το αγγλικό δίκαιο, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Το κύρος ενός γάμου διέπεται κατά γενικό κανόνα από το δίκαιο του τόπου τέλεσης του γάμου, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων.

Η ικανότητα ενός προσώπου για τη σύναψη γάμου καθορίζεται με βάση τον τόπο όπου το πρόσωπο αυτό είχε την κατοικία του κατά το χρονικό διάστημα αμέσως πριν από τον γάμο. Το δίκαιο του τόπου αυτού διέπει ζητήματα όπως η συναίνεση των γονέων, οι προϋποθέσεις που αφορούν την ηλικία και ο βαθμός συγγένειας έως τον οποίο υφίσταται κώλυμα για τη σύναψη γάμου. Όσον αφορά ειδικά την ηλικία, ο γάμος δεν είναι έγκυρος εάν οποιοδήποτε από τα δύο μέρη, εφόσον είναι κάτοικος Γιβραλτάρ, δεν είχε συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου. Ωστόσο, ο γάμος μπορεί να συναφθεί εφόσον υποβληθεί, πριν από την τέλεσή του, αίτηση για ειδική άδεια.

Στα ζητήματα διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού, κατά γενικό κανόνα εφαρμόζεται το δίκαιο του Γιβραλτάρ, πλην περιορισμένων εξαιρέσεων.

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις διατροφής, εφαρμόζεται κατά κανόνα το δίκαιο του Γιβραλτάρ, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Η έννοια «περιουσιακές σχέσεις των συζύγων» δεν είναι ευρέως γνωστή στο κοινοδίκαιο. Στις διαφορές που αφορούν την παροχή οικονομικής ενίσχυσης σε περίπτωση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακυρότητας του γάμου και σε υποθέσεις διατροφής, τα δικαστήρια του Γιβραλτάρ εφαρμόζουν, κατά κανόνα, το δίκαιο του Γιβραλτάρ ή το δίκαιο της Αγγλίας και της Ουαλίας, κατά περίπτωση, με την επιφύλαξη περιορισμένων εξαιρέσεων.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Σε περιπτώσεις εξ αδιαθέτου διαδοχής (δηλ. στην περίπτωση που δεν υπάρχει διαθήκη), εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου κατά τον χρόνο του θανάτου, όσον αφορά την διανομή της κινητής του περιουσίας ως προς τη διανομή της ακίνητης περιουσίας, εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου του ακινήτου (lex situs).

Στις περιπτώσεις όπου υπάρχει διαθήκη (εκ διαθήκης διαδοχή), η ικανότητα του διαθέτη να συντάξει διαθήκη καθορίζεται με βάση το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία σύνταξης της διαθήκης. Κληρονόμος έχει την ικανότητα να κληρονομήσει κινητή περιουσία εφόσον έχει τη σχετική ικανότητα σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου κατοικίας του ή σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κληρονομούμενου. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη κοινώς παραδεδεμένη άποψη σχετικά με τη διαδοχή επί ακίνητης περιουσίας, ωστόσο η πιθανότερη εκδοχή είναι ότι εφαρμόζεται το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο (lex situs), το οποίο πιθανότατα καθορίζει και την ικανότητα του κληρονόμου να αποδεχθεί κληροδοσία με την οποία καταλείπεται ακίνητη περιουσία.

Σύμφωνα με τον νόμο του 2009 για τις διαθήκες (Wills Act 2009), η διαθήκη είναι τυπικά έγκυρη (π.χ. έχει συμπράξει ο ορθός αριθμός μαρτύρων), εφόσον είναι σύμφωνη με ένα από τα κάτωθι δίκαια: το δίκαιο του τόπου στον οποίο συντάχθηκε η διαθήκη (συνήθως του τόπου υπογραφής και μαρτυρίας) κατά τον χρόνο της σύνταξης το δίκαιο της μόνιμης ή της συνήθους κατοικίας του διαθέτη ή της ιθαγένειάς του κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης το δίκαιο της μόνιμης ή της συνήθους κατοικίας του διαθέτη ή της ιθαγένειάς του κατά τον χρόνο του θανάτου. Μια διαθήκη είναι επίσης τυπικά έγκυρη ως προς την επαγωγή ακίνητης περιουσίας εφόσον συνάδει με την εσωτερική νομοθεσία της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο (αποκλειομένης, επομένως, της εφαρμογής της παραπομπής, παρά το γεγονός ότι η περίπτωση αυτή αφορά ακίνητα περιουσιακά στοιχεία).

Η διαθήκη με την οποία καταλείπεται κινητή περιουσία είναι από ουσιαστική άποψη έγκυρη (π.χ. όσον αφορά τα όρια του ποσού που μπορεί να μεταβιβαστεί με διαθήκη), εφόσον είναι σύμφωνη με το δίκαιο της κατοικίας του διαθέτη κατά τον χρόνο του θανάτου η διαθήκη με την οποία καταλείπεται ακίνητη περιουσία είναι από ουσιαστική άποψη έγκυρη εφόσον είναι σύμφωνη με το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο, δηλαδή εφαρμόζεται η lex situs ανεξαρτήτως του εγγυρίου νομικού συστήματος.

Η διαθήκη ερμηνεύεται σύμφωνα με το δίκαιο το οποίο είχε κατά νου ο διαθέτης, το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία της διαθήκης. Το τεκμήριο αυτό αφορά το εκ πρώτης όψεως βάσιμο του σχετικού ισχυρισμού και μπορεί να ανατραπεί εάν προσκομιστούν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ήταν πρόδηλη η πρόθεση και η επιθυμία του διαθέτη η διαθήκη του να ερμηνευθεί βάσει άλλου νομικού συστήματος. Όσον αφορά την ακίνητη περιουσία, ενδέχεται να υπάρχει ένας ακόμη περιορισμός, σύμφωνα με τον οποίο εάν το δικαίωμα που προσπορίζεται βάσει αυτής της ερμηνείας δεν επιτρέπεται να συσταθεί ή δεν αναγνωρίζεται από το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται το ακίνητο (lex situs), τότε υπερισχύει το δίκαιο αυτό. Εάν προβληθεί ισχυρισμός περί ανάκλησης της διαθήκης, το κύρος της ανάκλησης καθορίζεται με βάση το δίκαιο της κατοικίας του διαθέτη κατά τον χρόνο της προβαλλόμενης ανάκλησης (θα πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το δίκαιο του Γιβραλτάρ, εφόσον είναι εφαρμοστέο, η σύναψη γάμου επιφέρει την ανάκληση διαθήκης, εκτός εάν αποδειχθεί ότι η διαθήκη είχε συνταχθεί λαμβανομένου υπόψη ειδικά του επικείμενου γάμου). Ωστόσο, εάν προβληθεί ο ισχυρισμός ότι η ανάκληση έγινε με μεταγενέστερη διαθήκη (και όχι, για παράδειγμα, με υλική καταστροφή της διαθήκης), το ζήτημα εάν αυτή η δεύτερη διαθήκη ανακαλεί την προγενέστερη καθορίζεται από το δίκαιο που διέπει το τυπικό κύρος της δεύτερης διαθήκης. Σε περίπτωση που δεν είναι σαφές αν η

δεύτερη διαθήκη ανακαλεί την προγενέστερη διαθήκη, το ζήτημα της ερμηνείας καθορίζεται από το δίκαιο που είχε κατά νου ο διαθέτης, το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι το δίκαιο του τόπου κατοικίας του κατά την ημερομηνία σύνταξης της δεύτερης διαθήκης.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Οι υποθέσεις που αφορούν περιουσιακά στοιχεία χωρίζονται σε υποθέσεις που αφορούν κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία ο χαρακτηρισμός ενός πράγματος ως κινητού ή ακινήτου διέπεται από το δίκαιο του τόπου στο οποίο βρίσκεται το πράγμα.

Στην περίπτωση ακινήτου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρίσκεται το ακίνητο, ενώ εφαρμόζεται και η παραπομπή. Αυτό αφορά όλα τα ζητήματα της σχετικής συναλλαγής, συμπεριλαμβανομένων της ικανότητας, του τύπου και του ουσιαστικού κύρους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ασφαλώς γίνεται διάκριση μεταξύ της πράξης μεταβίβασης γης ή άλλων ακινήτων και της σύμβασης που διέπει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών σε σχέση με την εν λόγω μεταβίβαση —η δικαιοπραξία αυτή διέπεται από διαφορετικούς κανόνες για το εφαρμοστέο δίκαιο (ειδικότερα, από τον κανονισμό Ρώμη Ι).

Όσον αφορά τα ζητήματα κυριότητας (σε αντιδιαστολή με τα εκ της σύμβασης ανακύπτοντα ζητήματα) που αφορούν τη μεταβίβαση ενσώματων κινητών πραγμάτων, κατά κανόνα εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου στον οποίο βρισκόταν το εν λόγω πράγμα κατά τον χρόνο επέλευσης του γεγονότος βάσει του οποίου προβάλλεται ότι μεταβιβάστηκε η κυριότητα επ' αυτού. Δεν είναι σαφές αν σε αυτήν την περίπτωση εφαρμόζεται η παραπομπή, ωστόσο από την επισκόπηση της νομολογίας των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων του Γιβραλτάρ προκύπτει το γενικό συμπέρασμα ότι δεν εφαρμόζεται. Τίτλος κυριότητας επί ενσώματου περιουσιακού στοιχείου που αποκτήθηκε σύμφωνα με αυτόν τον γενικό κανόνα αναγνωρίζεται ως έγκυρος στο Γιβραλτάρ εφόσον στη συνέχεια το κινητό πράγμα απομακρύνθηκε από τη χώρα στην οποία βρισκόταν κατά τον χρόνο απόκτησης της κυριότητας, εκτός εάν και έως ότου ο τίτλος κυριότητας υποκατασταθεί από νέο τίτλο ο οποίος αποκτήθηκε σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας στην οποία μεταφέρθηκε το κινητό πράγμα. Ο γενικός αυτός κανόνας για την ενσώματη κινητή περιουσία υπόκειται σε ειδική εξαίρεση η οποία αφορά την περίπτωση στην οποία το πράγμα βρίσκεται υπό διαμετακόμιση και τα μέρη δεν γνωρίζουν τον τόπο στον οποίο αυτό βρίσκεται ή ο τόπος αυτός είναι προσωρινός σε αυτές τις περιπτώσεις, η μεταβίβαση που είναι έγκυρη βάσει του εφαρμοστέου στη μεταβίβαση δικαίου παράγει αποτελέσματα στο Γιβραλτάρ.

Στην περίπτωση εκχώρησης άυλης κινητής περιουσίας, όταν η σχέση μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα είναι συμβατική (όπως συμβαίνει κατά κανόνα στην περίπτωση χρεών) και το ζήτημα αφορά μόνο το κύρος και την ισχύ της εκχώρησης, εφαρμόζεται ο κανονισμός Ρώμη Ι.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι δύσκολο να γίνει συνοπτική παρουσίαση των κανόνων σύγκρουσης νόμων που αφορούν την εκχώρηση και τη μεταβίβαση άυλων περιουσιακών στοιχείων και δεν υπάρχει ένας μοναδικός κανόνας σύγκρουσης νόμων που να καλύπτει όλες αυτές τις περιπτώσεις, ιδίως επειδή στην κατηγορία των άυλων περιουσιακών στοιχείων εμπίπτει εξαιρετικά ευρύ φάσμα δικαιωμάτων, εκ των οποίων ορισμένα δεν είναι συμβατικής προέλευσης. Σε υποθέσεις που αφορούν άυλη κινητή περιουσία συνιστάται να αναζητούνται εξειδικευμένες συμβουλές.

3.9 Αφερεγγυότητα

Το Ηνωμένο Βασίλειο, και κατ' επέκταση το Γιβραλτάρ, δεσμεύεται από τον κανονισμό αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου περί διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο οποίος ορίζει, μεταξύ άλλων, τους κανόνες που ισχύουν σε διαδικασίες που περιλαμβάνουν την πλήρη ή μερική εκποίηση της περιουσίας του οφειλέτη και τον διορισμό εκκαθαριστή, στις περιπτώσεις όπου ο τόπος βασικών συμφερόντων του οφειλέτη βρίσκεται σε κράτος μέλος της ΕΕ (με εξαίρεση τη Δανία).

Εάν τα δικαστήρια του Γιβραλτάρ έχουν διεθνή δικαιοδοσία (η οποία στοιχειοθετείται σε περίπτωση που το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη — το οποίο τεκμαίρεται ότι είναι ο τόπος της καταστατικής του έδρας— βρίσκεται στο Γιβραλτάρ), εφαρμόζεται το δίκαιο του Γιβραλτάρ.

Στις υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αριθ. 1346/2000, εφαρμόζεται το δίκαιο του Γιβραλτάρ εφόσον τα δικαστήρια του Γιβραλτάρ έχουν διεθνή δικαιοδοσία (η οποία στοιχειοθετείται όταν η εταιρεία είναι καταχωρισμένη στο Γιβραλτάρ ή αν υπάρχουν πρόσωπα στο Γιβραλτάρ που θα επωφελούνταν από την εκκαθάριση και το επιληφθέν δικαστήριο δεν έχει βάσιμους λόγους να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο).

Τελευταία επικαιροποίηση: 08/06/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.